

VRHOVNI SUD CRNE GORE
THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN/BULLETIN
1/2016

CRNA GORA / MONTENEGRO
VRHOVNI SUD CRNE GORE / THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN / BULLETIN
1/2016 GODINA / YEAR

Za izdavača / For publisher
Vesna Medenica, Predsjednik Vrhovnog suda / President of the Supreme Court

REDAKCIJA BILTENA / REDACTION OF THE BULLETIN

Radule Kojović (krivično pravo, zamjenik gl.i odgovornog urednika)
Vesna Begović (gradjansko pravo)
Stanka Vučinić (upravno pravo)

Glavni i odgovorni urednik / Editor in chief
Dušanka Radović

Urednik u redakciji / Desk Editor
Dubravka Božović, savjetnik u Vrhovnom sudu
Saradnik u redakciji / assistant
Ljiljana Milić, savjetnik u Vrhovnom sudu

Sekretar redakcije / Secretary desk
Sanja Boreta, sekretar Vrhovnog suda

ISSN 1800-5810

**CRNA GORA
VRHOVNI SUD**

**B I L T E N
1/2016**

Podgorica, oktobar 2016. godine

PRAVNI STAVOVI

PRAVNI STAV

*Ocjena pravne valjanosti odluke skupštine akcionara
povodom tužbe podnijete u smislu člana 41 Zakona o privrednim društvima*

Sud će poništiti odluku skupštine akcionara na osnovu tužbe akcionara, članova odbora direktora ili izvršnog direktora ako su ispunjeni uslovi iz člana 41 Zakona o privrednim društvima.

O b r a z l o ž e n j e

Privredni sud Crne Gore zahtjevom Su. br. 525/15 obratio se ovom sudu radi zauzimanja pravnog stava o spornom pravnom pitanju:

Da li po tužbi ovlašćenog lica, ako su za to ispunjeni uslovi iz člana 41 Zakona o privrednim društvima, sud utvrđuje ništavost ili poništava odluku skupštine akcionara?

Prema odredbi člana 41 Zakona o privrednim društvima sud može poništiti odluku skupštine akcionara na osnovu tužbe akcionara, članova odbora direktora ili izvršnog direktora ako:

1. pitanje o kojem je donijeta odluka nije bilo uvršteno u dnevni red skupštine u skladu sa odredbama ovog zakona;
2. akti ili odluke koje se obavezno registruju kod CRPS-a nijesu registrovane u roku utvrdjenom ovim zakonom;
3. nijesu poštovane odredbe ovog zakona o sazivanju i održavanju skupštine akcionara;
4. odluka nije u saglasnosti sa ovim zakonom, statutom društva i drugim propisima.

Tužba se može podnijeti u roku od 30 dana od dana kada je lice koje podnosi tužbu saznalo ili moglo saznati za navedenu odluku, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana donošenja odluke.

Zakon u citiranoj odredbi ne pravi razliku izmedju apsolutno ništavih odluka (koje imaju takve nedostatke koji ih čine ništavim po samom zakonu) i rušljivih odluka (koje su punovažne do donošenja odluke suda o njihovom poništenju). Sljedstveno tome zakon ne predviđa ni dvije vrste tužbi, tužbu za utvrdjenje ništavosti i tužbu za poništaj odluke skupštine.

Bez obzira što član 41 Zakona o privrednim društvima ima naziv “Ništavost odluka skupštine akcionara” sadržina člana ne propisuje utvrdjenje ništavosti već poništaj odluke skupštine akcionara, po tužbi ovlašćenih lica koja je podnijeta u zakonskom roku ako je utvrdjeno postojanje zakonskih razloga za poništaj.

Radi se dakle o poboynim odlukama koje su punovažne sve do donošenja odluke suda o poništenju i definitivno su punovažne ako ovlašćeno lice u zakonskom roku tu odluku nije pobijalo.

Kako su Zakonom o privrednim društvima uređeni uslovi za pobijanje odluka skupštine akcionara to se utvrdjenje njihove ništavosti ne može tražiti po opštim pravilima o ništavosti iz Zakona o obligacionim odnosima, jer se ta pravila odnose na ugovore i pravo na isticanje ništavosti se ne gasi.

Što se pak tiče Pravno tehničkih pravila za izradu propisa ona se primjenjuju samo prilikom izrade propisa i nijesu osnov za njihovo tumačenje.

Slijedom navedenog, sud poništava odluku skupštine akcionara ako se utvrdi postojanje uslova iz člana 41 Zakona o privrednim društvima.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 21.12.2015. godine)*

PRAVNI STAV

*Pravno dejstvo rješenja o isključenju sudije iz postupanja u predmetu izvršenja
u toku sprovođenja izvršenja u odnosu na preduzete radnje
do dana isključenja*

Rješenje o izuzeću - isključenju sudije iz postupanja u predmetu izvršenja - u toku sprovođenja izvršenja, sa razloga iz člana 69 stav 1 tačka 2 ZPP, nema dejstvo u odnosu na preduzete radnje sudije do dana isključenja. Okolnost da je u preduzimanju pojedinih radnji sprovođenja izvršenja, učestvovao sudija koji je po zakonu morao biti izuzet predstavlja apsolutno bitnu povredu postupka na koju se može ukazivati u pravnom lijeku u skladu sa zakonom.

Radnje sprovođenja izvršenja preduzete na osnovu pravosnažnog rješenja o izvršenju, od strane sudije koji je izuzet od postupanja proizvode dejstvo.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Podgorici radi zauzimanja pravnog stava vezano za dejstvo rješenja o izuzeću - isključenju sudije iz postupanja u predmetu izvršenja iz razloga propisanog u članu 69 st.1 tač.2 ZPP.

U obrazloženju zahtjeva ukazuje se na činjenice i okolnosti u konkretnom predmetu izvršenja koji se vodi kod istog suda protiv izvršnog dužnika "Radoje Dakić" AD Podgorica, u kojem je postupajući sudija izuzet iz postupanja sa razloga što je sa jednim od povjerilaca u četvrtom stepenu srodstva pobočne linije. Ukazuje se i da je do donošenja rješenja o izuzeću postupajući sudija donio više odluka u postupku sprovođenja izvršenja, kao što su zaključci: o utvrđivanju vrijednosti nepokretnosti, o prodaji, o dodjeljivanju nepokretnosti te o namirenju izvršnih povjerilaca.

U vezi sa navedenim, postavljena su sporna pitanja:

"Da li radnje preduzete od strane izvršnog sudije koji je izuzet od postupanja u konkretnom predmetu imaju dejstvo ili se moraju ponoviti u nastavku postupka pred novim sudijom;

Ukoliko se te radnje moraju ponoviti pred novim sudijom, postavlja se pitanje prava trećih lica stečenih u postupku prodaje nepokretnosti, a ovo budući da je jedan dio nepokretnosti koji je predmet prodaje dodijeljen trećim licima, kao i pitanje prava izvršnih povjerilaca, odnosno dejstva odluka o njihovom djelimičnom namirenju iz cijene postignute od prodatih nepokretnosti."

Zakon o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/11, 28/14 i 20/15) ne reguliše pitanje izuzeća sudije u postupku izvršenja i obezbjedjenja pa se, na osnovu člana 14, ovo pitanje rješava shodnom primjenom odredaba zakona koji uređuje parnični postupak.

Zakon o parničnom postupku ("Sl. list RCG", br.22/04, 28/05 i 76/06 i "Sl.list CG", br.48/15) pravila o izuzeću sudije propisuje u odredbama čl.69-74.

U članu 69 stav 1 tač. 1-7 ZPP, taksativno su nabrojani razlozi zbog kojih sudija ne može da sudi, a razlog izričite zabrane sudjenja u smislu dijela norme - pod tačkom 2 je krvno

srodstvo sudije sa strankom ili zakonskim zastupnikom ili punomoćnikom stranke u pravoj liniji do bilo kog stepena, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva.

Odredba člana 70 ZPP reguliše *izuzeće sudije po njegovom zahtjevu*, propisujući stavom 1 da je dužnost sudije, čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće iz člana 69 tač. 1-6a ovog zakona, da prekine svaki rad na tome predmetu i da o tome obavijesti predsjednika suda. Stav 2 iste odredbe se odnosi na zahtjev sudije da se izuzme od postupanja u predmetu sa razloga ako smatra da postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (čl. 69 tač. 7), o kojima obavještava predsjednika suda koji će odlučiti o izuzeću, s tim što ista odredba predviđa da do donošenja rješenja predsjednika suda, sudija može preduzimati samo radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Dalje odredbe ZPP o izuzeću sudija - čl. 71-74, regulišu *izuzeće sudije po zahtjevu stranke* i način postupanja sudije u predmetu po saznanju da je stranka podnijela zahtjev za njegovo izuzeće, do donošenja odluke predsjednika suda povodom zahtjeva, a u toj situaciji i mogućnost sudije da preduzima pravne radnje, te pitanje značaja u međuvremenu preduzetih radnji od strane izuzetog sudije.

Odredbom člana 74 ZPP bliže je propisano postupanje sudije u situaciji kada je podniet zahtjev za njegovo izuzeće ili isključenje. Prema stavu 1 navedene zakonske odredbe, kada sudija sazna da je podniet zahtjev za njegovo izuzeće dužan je da odmah obustavi svaki rad na odnosnom predmetu, a ako je u pitanju izuzeće iz čl. 69 tač. 7 ovog zakona može, do donošenja rješenja o zahtjevu, preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja. Izuzetno od odredbe st. 1 ovog člana sudija može odlučiti da nastavi sa postupkom, ako ocijeni da je zahtjev za izuzeće očigledno neosnovan i da je podniet radi sprječavanja ili ometanja suda u preduzimanju određenih radnji odnosno radi odugovlačenja postupka (st. 2). Ako zahtjev za izuzeće bude usvojen, radnje koje su preduzete i odluke koje su donesene u smislu st. 2 ovog člana ukinuće sudija koji će preuzeti vođenje postupka (st. 3).

Iz naprijed citiranih odredaba Zakona o parničnom postupku nesumnjivo je da krvno srodstvo sudije sa strankom u pravoj liniji do bilo kog stepena, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva (opisano u članu 69 stav 1 tač. 2) predstavlja jedan od razloga za isključenje sudije od postupanja u predmetu po sili zakona. Posledica postojanja takvog razloga je da sudija odmah po saznanju da postoji razlog za njegovo izuzeće prekida svaki rad u predmetu i o tome obavještava predsjednika suda.

Kada se desi da je u donošenju odluke učestvovao sudija koji je po zakonu morao biti izuzet, odnosno koji je rješenjem suda bio izuzet, takav propust Zakon o parničnom postupku kvalifikuje apsolutno bitnom povredom postupka, u smislu člana 367 stav 2 tačka 2 ZPP, zbog koje stranke mogu koristiti pravne lijekove – žalbu i reviziju.

Kako se odredba člana 74 Zakona o parničnom postupku *odnosi na isključenje i izuzeće po zahtjevu stranke*, regulišući isključivo postupanje sudije u situaciji kad je saznao da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće, a kako su postupanja suprotna odredbama ZPP o isključenju, karaktera apsolutno bitne povrede postupka na koju se ukazuje pravnim lijekovima, to navedena pravila nijesu primjenljiva u postupku sprovođenja izvršenja.

Ovo iz razloga što sprovođenje izvršenja obuhvata sprovođenje pojedinih radnji na osnovu pravosnažnog rješenja o izvršenju. O preduzetim radnjama odlučuje se zaključkom, kao oblikom odlučivanja, a protiv kojeg nije dozvoljeno pravo prigovora (član 8 stav 2 ZIO). Sama činjenica da su u pitanju radnje sprovođenja izvršenja, gdje nema pravnih lijekova, a da se čl. 74 st.3 ZPP odnosi samo na radnje koje je preduzeo sudija nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće, što je pitanje pravnih lijekova gdje se na to može ukazati isključuje mogućnost shodne primjene odredaba ZPP o izuzeću sudije na osnovu zakona i pravnim posledicama preduzetih radnji sudije koji je izuzet u toku sprovođenja izvršenja.

Prema tome, sve radnje sprovođenja izvršenja koje je sudija preduzeo prije isključenja rješenjem o izuzeću ostaju na pravnoj snazi i proizvode dejstva i prema trećim licima, a rješenje djeluje od dana donošenja za ubuduće, tako da treća lica koja su stekla određena prava pojedinim radnjama sprovođenja izvršenja ne mogu trpjeti štetne posledice usled kasnije donijetog rješenja o izuzeću sudije koji je te radnje preduzeo.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 07.03.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Ocjena zastarjelosti potraživanja naknade štete
zbog neizmirenih potraživanja iz rada i po osnovu rada
nakon stupanja na snagu Zakona o radu Crne Gore iz 2008. godine*

Za ocjenu zastarjelosti potraživanja naknade štete zbog neostvarenih potraživanja iz rada i po osnovu rada nakon 23.08.2008. godine mjerodavno pravo je Zakon o radu ("Sl. list CG", br. 42/08).

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Pljevljima radi zauzimanja pravnog stava po spornom pravnom pitanju, koje glasi:

"Da li se za ocjenu prigovora zastarjelosti odštetnih zahtjeva zbog neostvarenih potraživanja iz rada primjenjuju odredbe Zakona o radu ili odredbe Zakona o obligacionim odnosima koje se odnose na zastarjelost potraživanja materijalne štete, krivicom poslodavca?"

Prava zaposlenih na zarade, naknade zarada i druga primanja po osnovu rada kao dio prava i obaveza iz rada po osnovu rada, način i postupak njihovog ostvarivanja uređeni su Zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu - član 1 Zakona o radu ("Sl. list CG", br.48/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11,66/12).

Navedena prava u dijelu vezano za iznos osnovne zarade, visinu koeficijenata i elemente za utvrđivanje radnog učinka, naknade zarade, uvećane zarade i druga primanja zaposlenog, rokove za isplatu zarade i drugih primanja na koje zaposleni ima pravo, način korišćenja odmora u toku rada, dnevnog i sedmičnog odmora, godišnjeg odmora, praznika i drugih odsustava sa rada, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom, prema članu 23 stav 1 tač. 11 i 12, Zakona o radu, čine obaveznu sadržinu ugovora o radu.

U smislu odredbe člana 23 stav 2 Zakona o radu ostavljena je mogućnost da se ugovorom o radu ugovore i druga prava i obaveze, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom, a shodno stavu 3 iste odredbe na prava i obaveze koja nijesu utvrđena ugovorom o radu da se primjenjuju odredbe zakona i kolektivnog ugovora.

Naknade zarada definisane su članom 82 Zakona o radu, a članom 83 istog zakona druga primanja - primanja koja se utvrđuju kolektivnim ugovorom, odnosno ugovorom o radu.

Dakle, zarade, naknade zarada i druga primanja po osnovu radnog odnosa spadaju u novčana potraživanja iz rada i po osnovu rada i predmet su regulisanja propisa o radu (Zakona o radu, kolektivnog ugovora i ugovora o radu), te se i zaštita ovih prava sprovodi primjenom odredaba propisa o radu a ne opšteg propisa.

Odredbom člana 123 Zakona o radu izričito je određeno da novčana potraživanja iz rada i po osnovu rada ne zastarijevaju, tako zastarjelost navedenih potraživanja, kao i zastarjelost odštetnih zahtjeva zbog neostvarenih osnovnih potraživanja krivicom poslodavca, treba nakon 23.08.2008. godine cijeliti primjenom odredaba Zakona o radu, kao mjerodavnog prava u konkretnom slučaju, a ne primjenom odredaba o zastarjelosti potraživanja iz Zakona o obligacionim odnosima.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje ovog suda je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 20.05.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Pravne posljedice nedostavljanja obavještenja zaposlenom
o utvrđenom statusu tehnološkog viška*

Nezakonito je rješenje o otkazu zaposlenog za čijim je radom prestala potreba zbog nemogućnosti obezbjedjenja nijednog od prava tehnološkog viška iz člana 93 stav 2 tačka 5 Zakona o radu, ako prethodno nije obaviješten da je tehnološki višak.

O b r a z l o ž e n j e

U toku postupanja u okviru svoje nadležnosti u predmetima radi ocjene zakonitosti rješenja o otkazu zaposlenih koji su proglašeni tehnološkim viškom, pojavilo se spornim pitanje:

“Od kakvog je značaja propust poslodavca da obavijesti zaposlenog o njegovom statusu tehnološkog viška za ocjenu zakonitosti kasnije donijetog rješenja o otkazu tom licu?”

Postupak utvrđivanja prestanka potrebe za radom zaposlenog, prava lica utvrđenog statusa tehnološkog viška i prestanak radnog odnosa ovim licima regulisani su odredbama čl. 92 – 96 Zakona o radu (“Sl. list CG”, br. 48/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11, 66/12).

U smislu odredaba člana 92 stav 1 tač. 1, 2 i 3 Zakona o radu, kada poslodavac utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena u periodu od 30 dana doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vrijeme u broju bliže navedenom u ovim odredbama, dužan je da o tome odmah, pisano obavijesti sindikat, odnosno predstavnika zaposlenih i Zavod za zapošljavanje Crne Gore. Stavom 2 iste zakonske odredbe navedena obaveza poslodavca u pogledu obavješćavanja naprijed imenovanih lica određena je bez obzira na ukupan broj zaposlenih u situaciji kada utvrdi da će doći do prestanka potrebe za radom najmanje 20 zaposlenih u periodu od 90 dana.

Odredbom člana 90 stav 4 Zakona o radu određena je i dužnost poslodavca kada utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vrijeme u broju manjem od cenzusa utvrđenog u stavu 1 i 2 ovog člana, da o tome obavijesti tog zaposlenog, najkasnije pet dana prije donošenja odluke o prestanku radnog odnosa.

Sadržina navedene zakonske odredbe ukazuje da je u pitanju norma imperativne prirode.

Imajući u vidu da je obavješćavanje zaposlenog koji se našao u statusu tehnološkog viška članom 92 stav 4 Zakona o radu utvrđeno kao dužnost poslodavca, to propuštanje dostavljanja ovog obavještenja zaposlenom prije odluke o otkazu (zbog nemogućnosti obezbjedjenja nekog od ostalih zakonskih prava tehnološkog viška) čini odluku o otkazu nezakonitom.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje ovog suda je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 20.05.2016. godine)*

PRAVNI STAV

Preinačenje tužbe

U postupku pred drugostepenim sudom nema mogućnosti preinačenja tužbe po odredbama Zakona o stečaju, već se ispituje prvostepena presuda povodom izjavljene žalbe u smislu odredaba Zakona o parničnom postupku.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Viši sud u Podgorici radi zauzimanja pravnog stava po spornom pravnom pitanju, koje glasi:

“Da li je dozvoljeno preinačenje tužbe po odredbama Zakona o stečaju, pred drugostepenim sudom, ukoliko je stečajni postupak otvoren u toku žalbenog postupka, te koje su zakonske mogućnosti odlučivanja drugostepenog suda?”

Preinačenje tužbe regulisano je odredbama Zakona o parničnom postupku, tako da se u smislu člana 191 st. 1, 2 i 3 Zakona o parničnom postupku tužba može preinačiti najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave ako pripremno ročište nije održano, odnosno do zaključenja glavne rasprave (pred prvostepenim sudom), pod uslovima predviđenim navedenom odredbom.

U drugostepenom postupku sud ima ovlašćenja da ispituje prvostepenu presudu povodom izjavljene/ih žalbe/i, na način bliže određen odredbom člana 379 Zakona o parničnom postupku.

Prekid parničnog postupka bliže je regulisan odredbama čl. 211 – 214 Zakona o parničnom postupku, s tim što su slučajevi obaveznog prekida predviđeni u odredbama čl. 211, dok su u odredbama čl. 212 ZPP predviđeni slučajevi fakultativnog prekida.

Prema odredbi člana 211 stav 1 tačka 5 ZPP postupak se prekida kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka. Inače, otvaranje stečajnog postupka i pravne posljedice stečaja bliže su uređeni Zakonom o stečaju (“Sl. list CG”, br. 1/11 i 53/16).

Odredbe ZPP o prekidu postupka odnose se i na postupak pred drugostepenim sudom, što podrazumijeva da se postupak prekida i u slučaju kada za vrijeme drugostepenog postupka nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka. Međutim, kada se steknu zakonski uslovi (po odredbama Zakona o stečaju) za nastavak postupka, kako to predviđa i čl. 214 st. 2 ZPP, postupak će se nastaviti pred drugostepenim sudom, što znači da će taj sud pristupiti odlučivanju o izjavljenoj žalbi pod uslovima iz Zakona o parničnom postupku.

Polazeći od odredaba Zakona o parničnom postupku koji regulišu preinačenje tužbe, kao i utvrdjenu proceduru postupanja drugostepenog suda, kao instanciono nadležnog za preispitivanje prvostepene presude povodom izjavljene žalbe, ovo odjeljenje je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 20.05.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Odlučivanje o žalbi na osnovu održane rasprave u skladu sa
Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku
iz 2015. godine*

I Ako drugostepeni sud odlučuje o žalbi protiv prvostepene presude koja je donijeta prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku sud može prvostepenu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje u skladu sa dotadašnjim propisima.

II Ako je prvostepena presuda donijeta nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, a prvostepena presuda je ranije već jednom bila ukinuta po dosadašnjim propisima, drugostepeni sud ne može ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti na ponovno sudjenje već o žalbi mora odlučiti na osnovu održane rasprave.

III Ne može se izazvati sukob nadležnosti ako je drugostepeni sud ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio istom sudu na ponovno sudjenje.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Viši sud u Podgorici svojim zahtjevom radi zauzimanja pravnog stava po spornom pitanju:

1. *Koliko puta drugostepeni sud može ukinuti prvostepenu presudu bez održavanja glavne rasprave nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2015. godine, te s tim u vezi da li se može izazvati sukob nadležnosti ukoliko je drugostepeni sud ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio na ponovno sudjenje?*

Odredbom člana 509 stav 1 Zakona o parničnom postupku ("Sl. list RCG", br. 22/04, 28/05, 76/06 i "Sl. list CG", br. 73/10, 47/15 i 48/15) propisano je da ako je prije početka primjene ovog zakona donesena prvostepena presuda ili rješenje kojim je postupak pred prvostepenim sudom okončan, dalji postupak sprovede se po dosadašnjim propisima. Stavom 3 iste zakonske odredbe propisano je da ako poslije početka primjene ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz st. 1 ovog člana dalji postupak sprovede se po ovom zakonu.

Odredbom člana 375 stav 1 Zakona o parničnom postupku predviđeno je da drugostepeni sud odlučuje u žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave. Prema st. 2 iste odredbe drugostepeni sud će zakazati raspravu u slučaju kada je prvostepena presuda već jedanput ukinuta po žalbi a sud u sjednici vijeća ocijeni da se presuda protiv koje je izjavljena žalba zasniva na bitnim povredama odredaba parničnog postupka ili na pogrešno ili nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku objavljen u "Sl. listu CG", br. 47/15 i 48/15 u primjeni je od 29. novembra 2015. godine.

Polazeći od zakonskog odredjenja novim propisom u pogledu ovlašćenja drugostepenog suda pri postupanju povodom izjavljenih žalbi nameću se dvije pravne

situacije u kojima se drugostepeni sud nalazi nakon stupanja na snagu navedenih izmjena ZPP, a koje je neophodno razgraničiti.

Naime, dovodjenjem u vezu odredbe člana 509 st. 1 i 2 i odredbe čl. 375 stav 2 sada važećeg ZPP, a imajući pritom u vidu rješenja prethodno važećeg Zakona o parničnom postupku, kada drugostepeni sud prilikom odlučivanja o žalbi *preispituje prvostepenu presudu koja je donijeta prije* stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama ZPP iz 2015. godine ima mogućnost da primjenom odredaba starog propisa prvostepenu presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

Medjutim, kada drugostepeni sud po žalbi *preispituje prvostepenu presudu donijetu nakon* stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama ZPP iz 2015. godine, a prvostepena presuda je već jednom ranije bila ukinuta po ranijim propisima, tada drugostepeni sud ne može ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

Ukoliko je drugostepeni sud po drugi put ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno sudjenje nakon početka primjene odredaba Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, ne može se izazvati sukob nadležnosti između osnovnog i višeg suda. Ovo zbog toga što se drugostepeni sud nije oglasio nenadležnim i ustupio spise prvostepenom sudu, da bi se u smislu člana 25 stav 1 ZPP mogao izazvati sukob nadležnosti, već je ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

Stoga, cijeneći evidentne pravne situacije iz predmetnog zahtjeva Gradjansko odjeljenje ovog suda je usvojilo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

PRAVNI STAV

Primjena Zakona o konverziji kredita u švajcarskim francima na ustupljena potraživanja

Zakon o konverziji kredita u švajcarskim francima primjenjuje se i kada je banka to potraživanje ustupila i na sve prijemnike potraživanja bez obzira da li je prijemnik Komercijalna banka ili finansijska organizacija ili treće lice.

O b r a z l o ž e n j e

Ovom sudu obratio se Osnovni sud u Podgorici zahtjevom za odgovor po postavljenom spornom pitanju koje glasi:

-Da li se Zakon o konverziji kredita u CHF u € odnosi i na prijemnika potraživanja u situaciji kada je Komercijalna banka prenijela potraživanje iz ugovora koji je zaključen u stranoj valuti – CHF na pravno lice koje nije komercijalna banka niti finansijska organizacija, te na koji način je pravilno obračunati obavezu korisnika kredita u ovakvoj situaciji?

U obrazloženju zahtjeva ukazuje se na činjenice i okolnosti u konkretnom predmetu – postupku koji se vodi po tužbi tužioca Heta asset resolution DOO Podgorica protiv tuženih (fizičkih lica), a zbog duga po ugovorima o kreditu po kojima su krediti ugovoreni u stranoj valuti – CHF (švajcarskim francima). Tužilac u navedenom predmetu je ukazao sudu da se na njega ne može primijeniti u međuvremenu donijeti Zakon o konverziji kredita u CHF u € sa razloga što tužilac nije finansijska organizacija, niti komercijalna banka, a banka koja je davalac kredita prenijela je svoje potraživanje po predmetnim ugovorima na sadašnjeg tužioca.

U vezi sa navedenim Osnovni sud u Podgorici je i postavio predmetno sporno pitanje.

Zakon o konverziji kredita u švajcarskim francima CHF u € ("Sl. list CG", br. 46/2015 od 14.08.2015. godine, a koji je stupio na snagu 22.08.2015. godine, članom 1 predviđa da se ovim zakonom uređuje obaveza komercijalnih banaka i korisnika kredita u vezi konverzije kredita ugovorenih u stranoj valuti – švajcarskim francima CHF.

Stavom 2 iste odredbe precizirano je da su zakonom obuhvaćeni svi krediti koje su komercijalne banke odobrile klijentima u stranoj valuti – švajcarski franc CHF, uključujući i one koje su banke jednostrano raskinule zbog nemogućnosti plaćanja od strane klijenata, a osnov za konverziju kredita u smislu stava 3 navedene odredbe predstavlja iznos koji je klijent dobio u banci u trenutku zaključenja ugovora.

Članom 2 navedenog zakona utvrđena je obaveza komercijalnim bankama kao davaocima kredita da u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu zakona izvrše konverziju svih kredita odobrenih u stranoj valuti švajcarskim francima – CHF da konvertuju kredite u zvaničnu valutu koja se koristi u Crnoj Gori – Eur EUR po zvaničnom kursu koji je važio na dan sklapanja ugovora koji objavljuje Centralna banka Crne Gore sa novim obračunom kamate bliže odredjenim članom 3 i reprogramiranjem kredita bliže odredjenim čl. 4 istog zakona.

Imajući u vidu sadržinu navedenog propisa jasno je da odredba člana 1 izričito određuje i uređuje obaveze komercijalnih banaka i korisnika kredita.

Iz obrazloženja postavljenog pitanja proizilazi da je banka potraživanje iz ugovora o kreditu ustupila drugom pravnom licu, pa se sporni odnos raspravlja primjenom pravila Zakona o obligacionim odnosima o ustupanju potraživanja ugovorom.

Prema odredbi člana 449 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list CG", br. 47/08) prijemnik ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac imao prema dužniku do ustupanja, a u smislu st. 2 iste odredbe dužnik može istaći prijemniku pored prigovora koje ima prema njemu i one prigovore koje je mogao istaći ustupiocu do časa kada je saznao za ustupanje.

Dakle, prema ugovoru o ustupanju potraživanja (cesiji), prenosom potraživanja na drugo lice, ovo lice prema dužniku ima ista prava koja je ustupilac imao do ustupanja. Položaj dužnika iz ustupljenog potraživanja ni u čemu se ne mijenja. Poslije ustupanja potraživanja dužnik je ovlašćen da ističe prema prijemniku sve one prigovore koji potiču iz odnosa dužnika i ustupioca iz koga izvire ustupljeno potraživanje.

Stoga, u konkretnim okolnostima slučaja polazeći od odredbe člana 449 st. 1 i 2 Zakona o obligacionim odnosima na prijemnika potraživanja se primjenjivao Zakon o konverziji kredita u švajcarskim francima, bez obzira da li je u pitanju banka, finansijska organizacija ili neko treće lice koje je osnovano bez saglasnosti nadležne ustanove za oblast bankarstva.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje ovog suda je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

PRAVNI STAV

Red namirenja izvršnih povjerilaca radi naplate novčanih potraživanja prodajom nepokretnosti

Kod izvršenja na nepokretnostima radi naplate novčanog potraživanja red namirenja izvršnih povjerilaca se utvrđuje po danu upisa rješenja o izvršenju ili založnog prava u katastar nepokretnosti.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Podgorici radi zauzimanja pravnog stava vezano za red namirenja izvršnih povjerilaca, ukazujući na različita tumačenja odredaba čl. 158, 187 i 188 ZIO.

Odredbom člana 158 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju ("Sl. list CG", br. 36/2011) regulisano je sprovođenje izvršenja na nepokretnosti na način što se, u smislu stava 1 ove odredbe, u katastar nepokretnosti vrši upis rješenja o izvršenju odnosno drugi odgovarajući upis u skladu sa propisima o upisu prava na nepokretnostima u katastar nepokretnosti. Upisom iz stava 1 iste odredbe izvršni povjerilac stiče pravo na namirenje svog potraživanja iz nepokretnosti i u slučaju kada treće lice stekne pravo svojine na istoj nepokretnosti (stav 2). Izvršni povjerilac koji nije ranije stekao založno pravo stiče pravo da se iz nepokretnosti namiri prije lica koje je kasnije steklo na toj nepokretnosti založno pravo ili pravo na namirenje (stav 3).

Prioritet u namirenju iz iznosa prodate nepokretnosti utvrđen je odredbom člana 187 ZIO, tako da se prvenstveno namiruju troškovi postupka izvršenja a zatim potraživanja po osnovu zakonskog izdržavanja, ukoliko se dokazuju izvršnom ispravom i ako su prijavljena najkasnije na javnom nadmetanju za prodaju.

Red namiranja ostalih potraživanja je predviđen odredbom člana 188 ZIO stav 1 prema kojoj, nakon namirenja potraživanja iz čl.187. ovog zakona, namiruju se potraživanja obezbijedjena založnim pravom (tač. 1.), potraživanja naknade za lične službenosti i stvarne terete koji se prodajom gase, ako su nastali prije pokretanja postupka izvršenja (tač. 2) i potraživanja izvršnih povjerilaca po čijem je predlogu određeno izvršenje (tač.3).

Radi izvodjenja pravilnog zaključka o redu prvenstva u namirenju novčanih potraživanja, kako izvršnih tako založnih povjerilaca neophodno je dovesti u vezu odredbe čl. 158 i 188 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju, tako da se izvršni povjerioci i založni povjerioci namiruju prema redosledu upisa.

Znači, za utvrđivanje reda namirenja izvršnih povjerilaca relevantno je vrijeme (dan) upisa rješenja o izvršenju, odnosno založnog prava u katastar nepokretnosti.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje ovog suda je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Nemogućnost primjene pravila Zakona o parničnom postupku,
o raspravi pred drugostepenim sudom, u postupku o žalbi protiv
rješenja iz stečajnog postupka*

U postupku po žalbi protiv rješenja donijetih u stečajnom postupku ne primjenjuju se pravila Zakona o parničnom postupku o raspravi pred drugostepenim sudom.

O b r a z l o ž e n j e

Ovom sudu obratio se Privredni sud Crne Gore, sa zahtjevom za odgovor po postavljenom spornom pitanju koje glasi:

„Da li se u postupku po žalbi protiv rješenja u stečajnom postupku shodno primjenjuju pravila ZPP o raspravi pred drugostepenim sudom?“

Prema odredbi člana 7 stav 2 Zakona o stečaju na pitanja koja nijesu uređjena ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređjuje parnični postupak.

Forma odluka u stečajnom postupku uređjena je odredbom člana 18 Zakona o stečaju i na ta pitanja ne mogu se shodno primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku, pa nema zakonske mogućnosti da se rješenja donijeta u stečajnom postupku mogu poistovjetiti sa presudom donijetom u parničnom postupku.

Prema odredbi člana 396 ZPP u postupku po žalbi protiv rješenja shodno će se primjenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom. Stoga se u postupku po žalbi na rješenje donijeto u stečajnom postupku ne primjenjuju pravila ZPP o raspravi pred drugostepenim sudom.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Aktivna legitimacija stečajne mase nakon obustavljanja stečaja
osnovom člana 143 stav 1 Zakona o stečaju*

Stečajna masa nije aktivno legitimisana da zahtijeva ostvarivanje potraživanja bivšeg stečajnog dužnika nakon prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica i obustavljanja stečajnog postupka, u skladu sa članom 143 stav 1 Zakona o stečaju.

O b r a z l o ž e n j e

Ovom sudu obratio se Privredni sud Crne Gore zahtjevom za odgovor na postavljeno sporno pravno pitanje koje glasi:

„Da li je stečajna masa aktivno legitimisana radi ostvarenja potraživanja bivšeg stečajnog dužnika nakon prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica?“

Odredbom člana 142 Zakona o stečaju predviđena je mogućnost prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica uz saglasnost odbora povjerilaca. Pravne posljedice prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica regulisane su odredbama čl. 143 istog zakona. Naime, poslije prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica stečajni postupak se u odnosu na stečajnog dužnika obustavlja. Stečajni postupak se nastavlja namirenjem stečajnih povjerilaca iz stečajne mase u koju ulazi novac dobijen prodajom stečajnog dužnika. Stečajni dužnik, ni njegov kupac ne odgovaraju povjeriocima za obaveze stečajnog dužnika koje su nastale do obustave stečajnog postupka.

Za razliku od odgovornosti za obaveze stečajnog dužnika nastale od obustavljanja stečajnog postupka, zakon ne propisuje da prava stečajnog dužnika prema trećim licima ulaze u stečajnu masu.

Budući da je predmet prodaje sva aktiva stečajnog dužnika u koju ulaze sva imovina i sva potraživanja, dok obaveze ostaju na teret stečajne mase, to obligaciona i druga imovinska prava ostaju pravnom licu koje je prodato, a za koje je kupac platio kupoprodajnu cijenu koja ulazi u stečajnu masu i iz koje se namiruju potraživanja povjerilaca. Dobijena cijena predstavlja vrijednost njegove aktive u koju ulaze i potraživanja stečajnog dužnika prema trećim licima.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

PRAVNI STAV

*Mogućnost istovremenog namirenja povjerilaca u situaciji
kada se ne može utvrditi vrijeme upisa rješenja o izvršenju
u katastar nepokretnosti*

Kada potraživanje proizilazi iz istog pravnog odnosa, moguće je vršiti istovremeno namirenje svih izvršnih povjerilaca, srazmjerno njihovom potraživanju, ako se ne može utvrditi vrijeme upisa rješenja o izvršenju u katastar nepokretnosti.

O b r a z l o ž e n j e

Gradjanskom odjeljenju Vrhovnog suda Crne Gore obratio se Osnovni sud u Podgorici, radi zauzimanja pravnog stava po spornom pravnom pitanju, koje glasi:

"Da li se u slučaju kada potraživanje proizilazi iz istog pravnog osnova može vršiti namirenje istovremeno u odnosu na sve izvršne povjerioce srazmjerno njihovom potraživanju, a bez prethodnog utvrđivanja reda namirenja?"

Prema opštim pravilima o sprovođenju izvršenja novčanih potraživanja povjerioca na nepokretnostima dužnika, izvršenje se sprovodi preduzimanjem izvršnih radnji, po redosledu bliže utvrđenom odredbom člana 154 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju ("Sl. list CG", br 36/11), a to su: upis rješenja u katastar nepokretnosti, zatim utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti, prodaja nepokretnosti i namirenje izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom.

Medjutim, postavlja se pitanje pravilnosti pristupka kada se istovremeno legitimišu kod izvršnog suda više lica na strani izvršnih povjerilaca, čija potraživanja proističu iz istog pravnog odnosa prema istom izvršnom dužniku, radi sprovođenja izvršenja na istoj nepokretnosti, a pri čemu se ne smije zanemariti dužnost suda da ispoštuje pravilo o jednakosti postupanja u sudskom postupku. Ovo i u situaciji kada se ne može utvrditi vremenski redosljed upisa rješenja o izvršenju u katastar nepokretnosti, a pri činjenici da svi povjerioci imaju legitimno očekivanje da će njihovo potraživanje biti namireno.

Ustav Crne Gore ("Sl. list CG", br.1/07), članom 17 stav 1, garantuje svima ostvarivanje ljudskih prava i sloboda na osnovu ovog, najvišeg, pravnog akta i potvrđenih međunarodnih sporazuma, a stavom 2 navedene odredbe jednakost svih pred zakonom, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Članom 19 Ustav garantuje svakom i jednaku zaštitu sopstvenih prava i sloboda, dok u čl. 32 utvrđuje pravo svakog na pravično i javno sudjenje pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Zakon o sudovima Crne Gore ("Sl. list CG", br.11/15), članom 3, garantuje opštu dostupnost sudova i ravnopravnost stranaka, određujući stavom 1 da svako ima pravo da se obrati sudu radi ostvarivanja svojih prava, a st. 2 da su svi pred sudom jednaki.

U smislu citiranih odredaba Ustava i Zakona o sudovima, sud u vršenju svoje funkcije organa vlasti i pružanju pravne zaštite svima koji mu se obrate dužan je da vodi računa o svom jednakom postupanju u istim pravnim okolnostima, jer je jednakost postupanja

konstitutivni element pravne sigurnosti kao standarda prava na pravično sudjenje i u smislu člana 6 stav 1 Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Obaveza suda da u svom radu poštuje i pravilno primijeni princip jednakog tretmana u istim okolnostima zahtijeva da sud pravilno i kompleksno sagleda sve okolnosti svakog konkretnog slučaja, pa uz poštovanje svih pravnih standarda sudskog postupka vodi računa da donijeta odluka bude i pravična.

Stoga, u situaciji kada više lica - izvršnih povjerilaca ima pravosnažnu odluku suda prema istom dužniku, iz istog pravnog odnosa, a raspoloživa imovina ne obezbjeđuje dovoljan iznos sredstava za potpuno namirenje svih povjerilaca, pri čemu se ne može utvrditi kada su sva rješenja o izvršenju upisana u katastar nepokretnosti, principi jednakog postupanja i pravičnosti u sudskom (izvršnom) postupku, nalažu da se svim ovim povjeriocima omogući istovremeno namirenje, srazmjerno njihovom potraživanju, za koje legitimno očekuju da će biti namireno.

U protivnom, sud nejednakim postupanjem prema povjeriocima pri namirenju potraživanja koja potiču iz istog pravnog odnosa, doveo bi u pitanje opšte ustavne i zakonske garancije o jednakosti svih pred zakonom i u sudskom postupku, a istovremeno i ostvarenje principa pravne sigurnosti, kao standarda prava na pravično sudjenje.

Sa iznijetih razloga Gradjansko odjeljenje ovog suda je zauzelo pravni stav kao u izreci.

*(Pravni stav Gradjanskog odjeljenja Vrhovnog suda Crne Gore
usvojen na sjednici od 10.06.2016. godine)*

SUDSKA PRAKSA

KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO

NUŽNA ODBRANA (Član 10 KZ)

Sve dok protivpravno napadnuto lice odbija istovremeni ili predstojeći napad na način i sredstvom koje je srazmjerno napadu i koje je neophodno potrebno da bi se napad odbio i takvom neophodno potrebnom odbranom povrijedi dobro napadača, ne čini krivično djelo.

Napadnuti može da bježi ili da se skriva ali nije dužan da tako postupi.

Bez jasnog utvrdjenja odlučne činjenice da li je napad oštećenog koji je bio ozbiljan i protivpravan prestao u trenutku kada je okrivljeni preduzeo radnju izvršenja, ne može se ocijeniti da li je Krivični zakonik primijenjen na štetu okrivljenog.

Iz obrazloženja:

„Prvostepenom presudom K.br.12/15 od 11.03.2015.godine okrivljeni Ž. K. oglašen je krivim za krivično djelo ubistvo iz čl.143 KZ CG zato što je:

"Dana 09.11.2010.godine, oko 22 časa, u selo S. V., opština B., lišio života oštećenog K. M. na način što je povodom svađe nastale između oštećenog K. M. i K. S., oca okrivljenog, a nakon što je oštećeni K. M. pokušao nasilno da uđe u porodičnu kuću K. S. okrivljeni K. Ž. je otključao zaključana vrata i iz automatske puške AK 47-AB kalibar 7,62mm, fabričkog broja 392884 u pravcu tijela oštećenog ispalio više projektila koji su ga pogodili u predjelu grudi nanoseći mu povrede u vidu rane prostreline u desnom dojkinom predjelu, rane prostreline u desnom nizdojkinom predjelu, rane prostreline na prednjoj strani lijeve nadlaktice, rane prostreline na prednjoj unutrašnjoj strani desne nadlaktice i rane prostreline na unutrašnjoj strani desne nadlaktice, od kojih povreda je nastupila smrt."

Prvostepeni sud u obrazloženju prvostepene presude navodi da je vještak telekomunikacione struke pretragom memorije mobilnog telefona oca okrivljenog pronašao SMS poruku koju je oštećeni, neposredno pred predmetni događaj u 19,57h, uputio ocu okrivljenog, a koja je bila sledeće sadržine: *"Govno jedno noćas ću da te sjebem, glavu ću da ti otkinem, bre govno jedno sve ću ti zapalit"*. Nadalje prvostepeni sud utvrđuje da je oštećeni nakon toga došao ispred kuće oca okrivljenog sa nožem, pa njegovo takvo ponašanje cijeni kao neposredno predstojeći napad. Naime, na strani 19 u prvom pasusu prvostepene presude navodi se: *"U smislu neposredno predstojećeg napada na život i tijelo K. S. moglo bi se po ocjeni ovog suda uzeti u obzir ono ponašanje pokojnog, koje je optuženi u svojoj odbrani predstavio kao trenutak u kom je vidio da M. sa nožem u ruci, uz stepenice juri ka ulaznim vratima porodične kuće u čijoj unutrašnjosti se nalazio njegov otac"*. U narednom dijelu obrazloženja, na strani 20 prvostepene presude u drugom pasusu, a nakon što se prethodno konstatuje da je optužba riječ "nasilno" koja se odnosi na pokušaj oštećenog da uđe u kuću okrivljenog i njegovog oca, koristila "kolokvijalno" da bi se *"okarakterisalo guranje pokojnog i njegovog oca, njegovo zadržavanje kao i sve postupke kojim ga je otac sprečavao da se približi vratima..."* prvostepeni sud ocjenjuje da *"..otac pokojnog" time "već preduzima odbrambene radnje nužne pomoći da bi spriječio nastavak napada....."*

Dakle, prvostepeni sud u jednom dijelu razloga presude utvrđuje da je napad oštećenog predstojao, a iz razloga u drugom dijelu obrazloženja proizilazi da je napad otpočeo i da otac oštećenog pokušava da "spriječi nastavak napada". Međutim prvostepeni sud ne određuje prema odlučnoj činjenici, a naime, da li je i kada napad oštećenog na dobro okrivljenog i njegovog oca prestao prije nego je okrivljeni preduzeo radnju izvršenja. Bez pravilnog utvrđenja i jasnog opredjeljenja činjenice da li je napad oštećenog u trenutku preduzimanja radnje izvršenja od strane okrivljenog već bio prestao, Vrhovni sud nije mogao odlučiti o zahtjevu za zaštitu zakonitosti i ocijeniti da li je Krivični zakonik Crne Gore primjenjen na štetu okrivljenog.

Ni Apelacion sud u razlozima drugostepene presude nije razjasnio ove činjenice. Naime na strani 4 drugostepene presude u dijelu u kom se sud određuje prema žalbenim navodima branioca okrivljenog navodi se:

"Medjutim, prvostepeni sud je pravilnom analizom odbrane optuženog K. Ž., te ostalih provedenih dokaza, utvrdio kao tačno da je oštećeni došao u sukob sa ocem optuženog Ž.– K. S., da je bio iznerviran ponašanjem K. S., te da je istom prijetio, pa je te ozbiljne prijetnje uputio i SMS porukom te je to saopštio i svjedoku D., koji je, svativši ozbiljnost prijetnji, telefonskim putem obavijestio optuženog K. Ž. i svjedoka K. I. te tražio od njih da reaguju, što su ovi i učinili dolaskom u selo da spriječe oštećenog u svom naumu da napadne K. S. Optuženi je ... čuo ... i vidio oštećenog koji je bio agresivan i jurio prema kući i držao nož u rukama radi čega je zaključao ulazna vrata. Oštećeni je tada i pokušao da udje nasilno u kuću na način što je uhvatio kvaku i guranjem u vrata konstatovao da su ista zaključana a to isto je učinio i svjedok K. I., koji je nakon toga govorio da se vrata ne otključavaju, nakon čega ... oštećeni je nastavio sa prijetnjama i sa nožem u rukama agrasivnost i prijetnju ispoljavao na terasi ispred kuće, udarajući ostricom noža ogradu terase ...kada optuženi bez za to pravog povoda i razloga uzima pušku koja je repetirana, otvara ulazna vrata i neposredno iz blizine puca više puta u oštećenog te ga lišio života.

...U konkertnom slučaju, dovoljno je radi zaštite bilo ostajanje u kući na kojoj su bila zaključana ulazna vrata, što ukazuje da napad i prijetnja oštećenog spriječena je povlačenjem u kuću – to jest izmicanjem od napada dakle defanzivnom odbranom. Iz svega gore iznesenog, kako to pravilno nalazi prvostepeni sud postupak optuženog i ispaljivalje projektila, očigledno nije mogao imati drugi cilj osim obračuna sa oštećenim i njegovo lišenje života."

Ovakvi razlozi drugostepene presude nisu prihvatljivi i njima se stvara znatna sumnja o istinitosti odlučnih činjenica. Naime, lice čije je dobro protivpravno napadnuto može da odabere bjekstvo, sakrivanje ili bilo koji drugi način ponašanja kojim će izbjeći da napadač povrijedi njegovo dobro prilikom već preduzetog protivpravnog napada ili napada koji predstoji. Dakle, lice, čije je dobro ugroženo predstojećim ili postojećim protivpravnim napadom drugog, može da izabere da se ne brani već da bježi ili se skriva. To je stvar njegovog ličnog izbora i na to ima pravo. Dakle **napadnuti može da bježi ili da se skriva i da tako spriječi povređivanje svog dobra koje je protivpravno napadnuto, ali nije dužan da tako postupi.** Naime, protivpravno napadnuto lice **ima pravo da neophodno potrebnom odbranom koja može biti samo aktivno činjenje, a ne pasivno uzmicanje kako pogrešno cijene nižestepeni sudovi, odbije istovremeni ili neposredno predstojeći napad drugog lica.** Sve dok protivpravno napadnuto lice odbija istovremeni ili predstojeći napad na način i sredstvom koje je srazmjerno napadu i koje je neophodno potrebno da bi se napad odbio i takvom neophodno potrebnom odbranom povrijedi dobro napadača ne čini krivično djelo.

Međutim, ukoliko napadnuti prekorači granice nužne odbrane i tako povrijedi dobro napadača učiniće krivično djelo čije bitne elemente ostvari prekoračujući granice nužne odbrane.

Dajući razloge da je radi zaštite okrivljenog i njegovog oca bilo dovoljno ostajanje u kući jer bi time napad oštećenog bio spriječen njihovim povlačenjem u kuću, drugostepeni

sud se kao i prvostepeni na nesumnjiv način ne određuje niti utvrđuje odlučnu činjenicu, a naime da li je napad oštećenog, koji je nesumnjivo i po utvrđenju nižestepeni sudova bio ozbiljan i protivpravan, bio prestao u trenutku kada je okrivljeni otvorio vrata svoje kuće na šta je svakako imao pravao. Bez jasnog utvrđenja ove činjenice Vrhovni sud nije mogao ocijeniti da li je Krivični zakonik primjenjen na štetu okrivljenog.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će provesti do sada provedene dokaze i po potrebi nove, na nesumnjiv način će utvrditi da li je napad oštećenog, koji je od strane sudova nesumnjivo utvrđen, već bio prestao kada je okrivljeni preduzeo radnju izvršenja, pa u slučaju da utvrdi da oštećeni nije napadao okrivljenog u trenutku kada je ovaj preduzeo radnju ispaljenja projektila na njega, ocijenice da li je psihičko stanje u kome se okrivljeni u tom trenutku nalazio, a shodno nalazu i mišljenju vještaka psihijatrijske struke, koje će po potrebi, radi razjašnjenja ovih činjenica, ponovo saslušati, može podvesti pod pravni pojam jake razdraženosti. Pravilnim utvrđenjem ovih odlučnih činjenica nižestepeni sudovi će biti u prilici da pravilno primijene Krivični zakonik.

Imajući u vidu da se pravosnažne presude nižestepeni sudova u ovom predmetu po zahtjevu za zaštitu zakonitosti ukidaju po drugi put, a pri tom polazeći od odredbe čl.444 ZKP-u kojom je propisano da će Vrhovni sud presudom kojom odlučuje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti ukinuti odluku zbog postojanja sumnje o istinitosti odlučnih činjenica utvrđenih u odluci protiv koje je zahtjev podnijen i narediti da se održi glavni pretres pred istim ili drugim stvarno nadležnim prvostepenim sudom, Vrhovni sud je odlučio da predmet ne upućuje drugom stvarno nadležnom prvostepenom sudu, već da naredi da se pretres održi pred potpuno izmjenjenim vijećem prvostepenog suda. Ovakva odluka u skladu je sa odredbom čl. 407st.3 ZKP-u.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 3/16 od 23.02.2016. godine)

SAIZVRŠILAŠTVO
(Član 23 KZ)

Okrivljeni su djelovali kao saizvršioci ako je droga namijenjena prodaji bila predmet njihovog zajedničkog pritežanja.

Iz obrazloženja:

„Žalbom se neosnovano ukazuje da su nižestepeni sudovi povrijedili Krivični zakonik, kada su zaključili da su okrivljeni počinili krivično djelo kao saizvršioci, uz iznošenje tvrdnje da za primjenu čl.23 Krivičnog zakonika Crne Gore, nema činjenične podloge u izreci prvostepene presude.

Naime, izrekom prevostepene presude je jasno predstavljeno da je okrivljena E. Š. dana 20.10.2014. godine, u svojoj porodičnoj kući, neovlašćeno prodala jedan zamotuljak opojne droge marihuane, neto mase 1,75 grama i da su okrivljeni E. D. i E. Š., dana 27.10.2014. godine, u istoj kući, zajednički neovlašćeno držali radi prodaje opojnu drogu marihuanu neto mase 758,89 grama od koje količine je bilo napravljeno 15 zamotuljaka od aluminijumske folije.

Iz navedenog opisa nesumnivo proizilazi da su okrivljeni djelovali kao saizvršioci, jer je droga namijenjena prodaji bila predmet njihovog zajedničkog pritežanja, što su pravilno ocijenili nižestepeni sudovi, zbog čega je Vrhovno državno tužilaštvo opravdano zaključilo da se u predlogu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti neosnovano ukazuje na postojanje povrede Krivičnog zakona u smislu navedene tvrdnje branioca okrivljene.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 4/16 od 15.02.2016. godine)

KRIVIČNO DJELO UBISTVO
(Član 143 KZ)

Motiv izvršenja nije bitan elemenat krivičnog djela ubistvo.

Iz obrazloženja:

„Pravilno su nižestepeni sudovi u svojim presudama zaključili da radnje okrivljenog Lj. R. sadrže sva obilježja krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz čl.143 u vezi čl.20 Krivičnog zakonika. Razloge koje je prvostepeni sud dao u svojoj presudi, kako u pogledu postojanja djela u pitanju, tako i u pogledu krivice okrivljenog za isto, razložno je prihvatio i drugostepeni sud. Imajući u vidu da je okrivljeni iz predmetnog pištolja ispalo tri metka čiji projektili su pogodili oštećenog nanoseći mu prostrijelnu ranu u predjelu lijeve nadkoljenice i dvije prostrijelne rane u predjelu lijeve potkoljenice, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je umišljaj okrivljenog bio upravljen na lišenje života oštećenog. S toga su neosnovani navodi žable branioca okrivljenog da je na štetu okrivljenog povrijeđen Krivični zakonik iz čl.387 tač.1 ZKP time što je oglašen krivim za krivično djelo ubistvo u pokušaju iz čl.143 u vezi čl.20 Krivičnog zakonika.

I po ocjeni ovog suda kod krivičnog djela ubistvo iz čl.143 Krivičnog zakonika, motiv izvršenja nije bitan elemenat ovog krivičnog djela i on može kao takav ostati neotkriven, pa nemogućnost utvrđivanja motiva, to jest pobuda kojima se rukovodio okrivljeni prilikom izvršenja predmetnog krivičnog djela nije od odlučnog značaja za postojanje djela u pitanju i ne obavezuje sud da u datoj situaciji okrivljenog podvrgne psihijatrijskom pregledu. Naime, psihijatrijsko vještačenje okrivljenog saglasno čl.153 st.1 ZKP odrediće se ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog usljed duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili druge teže duševne poremećenosti. U konkretnom slučaju tokom vođenja postupka kod prvostepenog suda nije utvrđena nijedna činjenica ili okolnost koja bi ukazivala na postojanje sumnje u uračunljivost okrivljenog niti se sam okrivljeni na nešto takvo pozivao.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 2/16 od 09.02.2016. godine)

KRIVIČNO DJELO TEŠKO UBISTVO
-OSLOBADJAJUĆA PRESUDA-
(Član 144 stav 1 tačka 3 u vezi čl. 10 KZ i čl. 373 tač. 1 ZKP)

Radnjom ispaljenja projektila u pravcu oštećenog čime je istovremeno nehatno doveden u opasnost život trećeg lica, nije ostvarena kvalifikatorna okolnost krivičnog djela teško ubistvo iz člana 144 stav 1 tačka 3 KZ.

PREKORAČENJE OPTUŽBE
(Član 386 stav 1 tačka 5 u vezi čl. 369 st. 1 ZKP)

Sud je počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 386 stav 1 tačka 5 ZKP ako je od kvalifikatorne okolnosti jednog krivičnog djela konstituisao drugo svršeno krivično djelo koje se okrivljenom optužbom ovlašćenog tužioca nije stavljalo na teret.

Iz obrazloženja:

„Pravilno je drugostepeni sud odlučujući o žalbi branioca okrivljenog izjavljenoj protiv prvostepene presude, kojom je okrivljeni bio oglašen krivim i osuđen za krivično djelo teško ubistvo u pokušaju iz čl.144 st.1 tač.3 u vezi čl.20 KZ CG, ocijenio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da su optuženi i oštećeni Z. V. prije predmetnog događaja bili u negovoru zbog ranijeg incidenta u kome je ovdje oštećeni bio nanio ovdje optuženom teške tjelesne povrede. Takođe je drugostepeni sud pravilno ocijenio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenice da je dana 18.06.2012.godine oko 12,30 časova okrivljeni u pravcu oštećenog na mjestu bliže opredjeljenom u izreci prvostepene presude ispalio dva projektila od kojih je jedan pogodio A. M. koja se nalazila pored oštećenog Z. V. i nanio joj laku tjelesnu povredu u vidu prostrjelne rane u predjelu srednje trećine prednje strane desne natokoljenice.

Drugostepeni sud je pravilnom ocjenom dokaza pravilno utvrdio one činjenice koje je prvostepeni sud pogrešno utvrdio, a naime da je u konkretnoj situaciji oštećeni Z. V. ne samo posjedovao pištolj već da ga je potegao i uperio u pravcu okrivljenog pokušavajući da ga repetira, nakon čega je okrivljeni preduzeo radnju ispaljenja dva projektila u pravcu oštećenog. Ovakvo činjenično utvrđenje proizilazi ne samo iz odbrane okrivljenog već i iz iskaza svjedoka N. M., dok se iskazom svjedokinje A. M. T., potvrđuje odbrana okrivljenog u dijelu tvrdnje da je oštećeni posjedovao pištolj u konkretnoj situaciji. Naime, ova svjedokinja je u vrijeme predmetnog događaja odnosno neposredno nakon njega vidjela da oštećeni, koji je bio obučen u bijeloj majci i farmerkama, drži u jednoj ruci pištolj crne boje a u drugoj torbicu iste boje i da trčeći ulazi u zgradu koja se nalazi iznad pijace. Pravilno je drugostepeni sud poklonio vjeru iskazu svjedokinje A. M. T. jer je njen iskaz potvrđen drugim provedenim dokazima. Naime, boja majce u kojoj je svjedokinja zapazila oštećenog identično je opisana od strane svjedoka - oštećene A. M., koja je bila na licu mjesta, vrijeme kada je svjedokinja M. vidjela oštećenog sa pištoljem poklapa se sa nesumnjivo utvrđenim vremenom predmetnog događaja, činjenica da je oštećeni u konkretnoj situaciji imao crnu torbu proizilazi iz svih personalnih dokaza pa i iz iskaza samog oštećenog Vrhovca, a lokacija zgrade u kojoj je ušao oštećeni prema kazivanju ove svjedokinje na isti način je opredijeljena od strane oštećenog V. Dakle, ove činjenice koje

je navela svjedok A. M. T. iako nisu odlučne, predstavljaju kontrolne činjenice njenog iskaza i potvrđuju njegovu istinitost, zbog čega joj je drugostepeni sud opravdano poklonio vjeru i na osnovu njenog iskaza, između ostalog, u pogledu odlučne činjenice koju je navela, a naime da je oštećeni V. posjedovao pištolj u kritičnoj situaciji, izveo pravilan činjenični zaključak o tome.

Na tako pravilno utvrđeno činjeničnog stanja, pravilno je drugostepeni sud primjenio zakon u dijelu pravne ocijene da okrivljeni nije izvršio krivično djelo kada je ispalio dva projektila u pravcu oštećenog Z. V., jer je tom radnjom okrivljeni odbijao od sebe neposredno predstojeći napad oštećenog, na šta je imao pravo, pa njegova radnja nije bila protivpravna u dijelu u kom je bila usmjerena na oštećenog Z. V. kao napadača i pri tom je bila srazmjerna kako u pogledu sredstava koje je okrivljeni koristio, načina njegovog korišćenja, te dobra oštećenog Z. V. prema kom je bila usmjerena - život i tijelo, jer je upravo radnja oštećenog koju je pravilno drugostepeni sud cijenio kao predstojeći napad bila usmjerena na život i tijelo okrivljenog.

Dakle, pravilno je drugostepeni sud ocijenio da je okrivljeni radnju ispaljenja dva projektila u pravcu oštećenog Z. V. preduzeta u nužnoj odbrani i da stoga tom radnjom nije ostvario elemente krivičnog djela na štetu ovog oštećenog.

Takođe je drugostepeni sud pravilno utvrdio da je okrivljeni ispaljujući projekte u pravcu oštećenog Z. V. bio svjestan da time može dovesti u opasnost život oštećene A. M., čijeg prisustva je bio svjestan jer ju je vidio pored i nešto ispred oštećenog Z. V., ali je olako držao da do njenog povređivanja neće doći, o čemu je u pobijanoj presudi dao dovoljne i jasne razloge.

Međutim, kako se osnovano ukazuje žalbom branioca, drugostepeni sud je prilikom pravne ocjene radnje okrivljenog u dijelu u kom je nehatno doveo u opasnost život oštećene A. M., prekoračio optužbu i primjenio zakon na štetu okrivljenog jer je oglasio krivim okrivljenog za krivično djelo izazivanja opšte opasnosti iz čl.327 st.4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika CG, koje mu optužnicom državnog tužilaštva nije bilo stavljeno na teret. Time je drugostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tač.5 ZKP-u jer je od kvalifikatorne okolnosti jednog krivičnog djela konstituisao drugo svršeno krivično djelo koje se okrivljenom nije stavljalo na teret.

Imajući to u vidu Vrhovni sud je, nalazeći da je drugostepeni sud pravilno utvrdio sve odlučne činjenice i da obzirom na tako utvrđeno činjenično stanje pravilnom primjenom zakona (i u slučaju bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tač.5 ZKP-u) treba donijeti drugačiju presudu, preinačio drugostepenu presudu na način što je uvažavajući žalbu branioca okrivljenog izjavljenu protiv prvostepene presude preinačio prvostepenu presudu i okrivljenog oslobodio od optužbe za krivično djelo ubistvo u pokušaju iz čl.143 u vezi čl.20 KZ CG jer okrivljeni radnjom kojom je pokušao da liši života oštećenog Z. V. nije učinio krivično djelo budući nije postupao protivpravno obzirom je odbijao neposredno predstojeći protivpravni napad oštećenog, čime je istovremeno nehatno doveo u opasnost život oštećene A. M., pa se njegovom radnjom inače ne bi ostvarila kvalifikatorna okolnost krivičnog djela teško ubistvo koja mu je optužnicom stavljena na teret, odnosno za koju je prvostepenom presudom bio oglašen krivim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 2/16 od 29.03.2016. godine)

KRIVIČNO DJELO PREVARA (Član 244 stav 4 u vezi st. 1 KZ)

Pod pasivnim subjektom kod krivičnog djela prevara ne smatra se samo oštećeni čije je imovinsko pravo povrijeđeno krivičnim djelom prevare, već bilo koje lice koje se na neki od dva zakonom predviđena načina navede da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine.

Iz obrazloženja:

„Okrivljenom V. M. optužnicom je stavljeno na teret krivično djelo prevare iz čl.244 st.4 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, izvršeno na način što je u namjeri da sebi i drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, lažnim prikazivanjem činjenica doveo u zabludu Privredni sud u Podgorici i to sudiju tog suda J. B. da donese rješenje o ukidanju privremene mjere, kojom je radi obezbjeđenja potraživanja povjerioca PP „S.“ P., čiji direktor je bio T. S. zabranjeno dužniku PP „BC“ C. C.“ B., da raspolaže aluminijumskim otpadom u količini od 5.678,37 kg, tako što je u cilju da navede Privredni sud u Podgorici da ukine privremenu mjeru i stvori uslove da dužnik nesmetano raspolaže aluminijumskim otpadom, preinačio punomoćje koje mu je dao oštećeni T. S. dopisujući tekst „te zastupati u predmetu R.br.11/98 pred Privrednim sudom u Podgorici“, nakon čega je takvo punomoćje upotrijebio kao pravo i na osnovu njega u ime PP „S.“ zaključio vansudsko poravnanje sa PP „BC S. C.“, da bi nakon toga Privrednom sudu u Podgorici podnio falsifikovano punomoćje i podnesak kojim je tražio ukidanje privremene mjere, jer je došlo do zaključenja vanskog poravnjanja, neistinito predstavljajući sudu da je sa ovim prevarnim radnjama navodno saglasan oštećeni, pa je Privredni sud u Podgorici donio rješenje o ukidanju privremene mjere, usljed čega je okrivljeni B. C. stekao mogućnost da slobodno raspolaže svojom robom, dok je PP „S.“ izgubio pravo na obezbjeđenje svog potraživanja, zbog čega je tom preduzeću nanijeta šteta u iznosu od 84.403,74 €, da bi za izvršenu uslugu okrivljeni C. na račun privrednog društva okrivljenog M. PP „M. CO“ uplatio kao nagradu ukupno 17.724,87 €.

Kod ovako datog opisa u optužnici, drugostepeni sud je zaključio da djelo koje se okrivljenom stavlja na teret, po zakonu nije krivično djelo. Svoj zaključak u bitnom je obrazložio time da se radnja osnovnog oblika krivičnog djela prevare sastoji u dovodjenje u zabludu ili održavanju u zabludi isključivo oštećenog, čime se on navede da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, a opis iz optužnice ne sadrži činjenice i okolnosti iz kojih bi proizilazilo da je oštećeni T. S. doveden u zabludu radnjama okrivljenog V. M.

Navedeni stav drugostepenog suda, po ocjeni ovog suda, zasniva se na pogrešnom shvatanju bića krivičnog djela prevare. Ovo zbog toga što se radnja osnovnog oblika krivičnog djela prevare iz čl.244 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore sastoji u navodjenju nekog lica, dovodjenje u zabludu tog lica lažnim prikazivanjem činjenica ili njegovim održavanjem u zabludi, da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine. To znači da se radnjom izvršenja pasivni subjekt navodi da on sam činjenjem ili nečinjenjem učini štetu na svojoj ili tuđoj imovini. Iz toga proizilazi da se pod pasivnim subjektom ne smatra samo oštećeni čije je imovinsko pravo povrijeđeno krivičnim djelom prevare, već bilo koje lice koje se na neki od dva zakonom predviđena načina navede da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine.

Prema tome, zaključak drugostepenog suda da krivično djelo koje se okrivljenom V. M. stavlja na teret nije krivično djelo zbog izostanka činjenica i okolnosti koje bi ukazivale da

je oštećeni T. S. doveden u zabludu radnjama okrivljenog predstavlja povredu krivičnog zakonika iz čl.387 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 4/16 od 30.05.2016. godine)

KRIVIČNO DJELO ZELENASTVO
(Član 252 stav 3 u vezi st. 1 KZ)

Za postojanje krivičnog djela zelenaštvo potrebno je da oštećeni u vrijeme uzimanja zajma bio u nuždi, teškim prilikama ili teškom imovinskom stanju.

Iz obrazloženja:

„Ocjenom navoda odbrane okrivljenog i svih provedenih dokaza, kako pojedinačno tako i u njihovoj međusobnoj vezi, osnovano je drugostepeni sud pobijanom presudom izveo zaključak da nije dokazano da je okrivljeni izvršio krivično djelo iz člana 252 st. 3 u vezi st. 1 KZ i za takav zaključak dao dovoljne i jasne razloge, koji navodima izjavljenih žalbi nijesu dovedeni u sumnju. Neosnovano se, zato, izjavljenim žalbama navedena presuda pobija zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, te pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Za postojanje krivičnog djela iz člana 252 st. 3 u vezi st. 1 KZ, koje je okrivljenom stavljeno na teret potrebno je da učinilac iskoristi nuždu, teške prilike ili teško imovno stanje u kojem se oštećeni našao. Dakle, za postojanje tog krivičnog djela potrebno je da je oštećeni u vrijeme uzimanja zajma bio u nuždi, teškim prilikama, ili teškom imovinskom stanju. Za sve te slučajeve zajedničko je da se oštećeni nalazio u takvoj situaciji koja mu ne ostavlja izbor - jedini izlaz mu je da prihvati uslove nepovoljne za njega, koje mu nameće izvršilac.

Na gornjem stanovištu stoji i drugostepeni sud, pa se neosnovano izjavljenim žalbama navedena presuda pobija zbog povrede Krivičnog zakonika.

Iz iskaza svjedoka R. D., supruge oštećenog, N. D. i B. S., oca supruge oštećenog, te R. A. osnovano drugostepeni sud pobijanom presudom zaključuje da se oštećeni nije nalazio u stanju nužde, teških prilika ili teškog imovinskog stanja, jer je njegova porodica živjela normalno, a on posjedovao kuću, troje vozila i poslovni prostor.

Neprihvatljivi su navodi izjavljenih žalbi da se oštećeni nalazio u stanju nužde zbog lošeg poslovanja njegove firme ili kako se to obrazlaže žalbom državnog tužioca "da je stanje nužde postojalo zbog nemogućnosti da se plate ugovorene obaveze ino dobavljača, a time i ugrožavanja njegovog osnovnog ljudskog prava - prava na slobodu".

Prednje sa razloga što je drugostepeni sud iz pravosnažne presude Osnovnog suda u Podgorici K. br.570/11 od 29. 12. 2011. godine tvrdio da je oštećeni istom oslobođen od optužbe zbog krivičnog djela prevara, a nakon utvrđenja da je dinarski račun preduzeća oštećenog bio aktivan i na njemu vršene uplate i isplate sredstava sve do aprila 2000. godine, da je to preduzeće imalo dugovanja prema ino partneru ali istovremeno i potraživanja prema drugim pravnim subjektima, a da je stanje zaliha robe iznosilo 778.262,86 DM.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 14/15 od 29.12.2015. godine)

KRIVIČNO DJELO PRIMANJE MITA (Član 423 stav 1 KZ)

Za preduzimanje radnje primanja ili zahtijevanja mita neophodno je da se radi o službenoj radnji koju izvršilac preduzima u okviru svog službenog ovlašćenja.

KRIVIČNO DJELO PROTIVZAKONITI UTICAJ (Član 422 stav 1 KZ)

Radnja izvršenja krivičnog djela protivzakoniti uticaj predstavlja i prihvatanje obećane nagrade ili druge koristi s tim što posredovanje treba da se ostvari korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili uticaja.

Iz obrazloženja:

„Radnja krivičnog djela primanje mita iz čl.423 st.1 Krivičnog zakonika sastoji se u zahtijevanju ili primanju poklona ili druge koristi ili prihvatanju obećanja poklona ili druge koristi da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, s tim što je neophodno da se radi o službenoj radnji koju izvršilac preduzima u okviru svog službenog ovlašćenja.

Nakon svestrane ocjene svih izvedenih dokaza a posebno podataka dobijenim mjerama tajnog nadzora, prvostepeni sud je zaključio da je okrivljena L. M., kao službeno lice - savjetnik I u M. u. p. J. u. PJ P. za u. u. p., posredstvom optuženog M. K., od ostalih saoptuženih u osam navrata uzimala novac da izvrši službenu radnju koju ne bi smjela izvršiti jer je uz zahtjev za izdavanje vozačkih dozvola zaprimila svjedočanstva o položenom vozačkom ispitu znajući da se radi o lažnoj javnoj ispravi, o čemu je izdavala potvrdu sa datumom kada će predmetni zahtjevi biti riješeni, da bi istog dana uz podnijeti zahtjev za izdavanje vozačke dozvole na šalteru MUP-a, optuženi M. K., novac koji je dobio od podnosioca zahtjeva za izdavanje vozačkih dozvola podijelio sa optuženom L. M., nakon čega su podnosioci zahtjeva podizali vozačke dozvole.

Takođe, okrivljena L. M. je u odnosu na ovo krivično djelo u svojstvu službenog lica, posredstvom optuženog M. K., zahtjevala poklon i prihvatila obećanje poklona u novcu od 1000,00€ od optuženog M. B. da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koja se ne bi smijela izvršiti - zaprimi zahtjev za upis u registar crnogorskih državljana maloljetnih lica A. B. i R. B. predate od neovlašćenog lica V. K. Osim toga, takođe preko M. K. prihvatila obećanje poklona u novcu u iznosu od 300,00€ M. A. da izvrši službenu radnju koju bi morala izvršiti - zaprimiti zahtjev za prijem u crnogorsko državljanstvo M. A.

Radnja krivičnog djela protivzakoniti uticaj iz čl. 422 st. 1 Krivičnog zakonika radnja sastoji se u zahtijevanju ili primanju nagrade ili druge imovinske koristi za sebe ili drugog u cilju posredovanja da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja. Takođe radnja izvršenja ovog djela predstavlja i prihvatanje obećanje nagrade ili druge koristi s tim što posredovanje treba da se ostvari korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili uticaja.

Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je okrivljena L. M., posredstvom optuženog M. K. zahtjevala novac u iznosu od 300,00€ od S. K. da posreduje kod službenice MUP-a M. G. da izvrši službenu radnju koju bi morala izvršiti - upis u registar crnogorskih

državljana i izdavanje izvoda iz matične knjige rođenih djeteta S. K., na način što je optuženi M. K. davao savjete optuženoj L. M. da S. K., ocu djeteta koji je zahtijevao upis, saopšti da se rješenje o upisu ne može donijeti, iako za to nije bilo smetnji, već da treba da se javi optuženom K., kao licu koje jedino može da im postupak donošenja rješenja ubrza, a sve u cilju kako bi za račun optužene L. M., optuženi K. uzeo novac u iznosu od 300,00€ koji je od K. zahtijevao neposredno prije predaje zahtjeva, nakon čega je optužena L. M. posredovala kod M. G., koja je bila zadužena da obradi reješenje o upisu u registar državljana u što kraćem roku, što je i učinila.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž-S II br. 1/16 od 08.04.2016. godine)

KRIVIČNO PROCESNO PRAVO

PRENOŠENJE NADLEŽNOSTI
(Član 34 stav 1 ZKP)

Podnošenje više krivičnih prijava protiv dvoje sudija koji jedini postupaju u krivičnim predmetima u tom sudu opravdava određivanje drugog stvarno nadležnog suda kako bi se izbjegla svaka sumnja u eventualnu nepristrasnost vođenja krivičnog postupka.

Iz obrazloženja:

„Predlog je osnovan.

Odredbom čl.34 st.1 ZKP je propisano da Vrhovni sud može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.

Imajući u vidu da je okrivljena D. K. P., protiv S. M. i A. Đ., jedinih sudija koji shodno rasporedu poslova postupaju u krivičnim predmetima u Osnovnom suda u Ulcinju, tokom 2013.,2014. i 2015.godine, podnijela više krivičnih prijava, po ocjeni ovog suda, da bi se izbjegla svaka sumnja u eventualnu nepristrasnost vođenja postupka bilo je opravdano odrediti da u ovom predmetu umjesto Osnovnog suda u Ulcinju postupa drugi stvarno nadležan sud i to Osnovni sud u Podgorici.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 29/16 od 22.03.2016. godine)

OSNOVANOST PREDLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA
(Član 175 stav 1 tačka 2 ZKP)

Činjenica da okrivljeni ne priznaju izvršenje krivičnog djela, te da su sa svjedocima koje je potrebno saslušati u poslovnim vezama predstavlja okolnost koja ukazuje da bi okrivljeni puštanjem na slobodu ometali postupak uticajem na svjedoke.

Iz obrazloženja:

„Prije isteka pritvora Specijalno državno tužilaštvo stavilo je ovom sudu predlog da se pritvor protiv okrivljenih D. M. i S. D., produži za mjesec dana, po pritvorskim osnovima iz čl.175 st.1 tač. 2 i 4 ZKP.

Nakon razmatranja spisa predmeta i ocjene navoda stavljenog predloga, ovaj sud je našao da je:

- predlog osnovan samo u odnosu na pritvorski osnov iz čl.175 st.1 tačk.2 ZKP.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da postoji osnovana sumnja da su okrivljeni izvršili krivična djela stavljena im na teret (saslušani svjedoci, pribavljeni nalazi angažovanih vještaka, poslovna i finansijska dokumentacija O. B., U. za n. – P. j. B., preduzeća "M. p." DOO B.), te da istraga u dosadašnjem toku trajanja pritvora nije završena iz objektivnih razloga.

Za krivična djela stavljena na teret okrivljenima zakonom je propisana kazna zatvora u trajanju od dvije do deset godina.

U daljem toku istrage potrebno je saslušati svjedoke M. K., P. M. i B. P., kao i druga lica za čijim se saslušanjem ukaže potreba, za koja je vjerovatno da će moći da daju obavještenja o krivičnim djelima koja se okrivljenima stavljaju na teret.

Cijeneći naprijed navedeno u sklopu činjenica da okrivljeni D. M. i S. D., ne priznaju izvršenje krivičnih djela stavljenih im na teret, da su navedeni svjedoci lica sa kojima su okrivljeni bili u poslovnim i drugim vezama, ovaj sud nalazi da stoji pritvorski osnov iz čl.175 st.1 tač.2 ZKP, jer sve navedeno predstavlja okolnost koja ukazuje da bi okrivljeni puštanjem na slobodu ometali postupak uticanjem na svjedoke.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr-S br. 1/16 od 12.01.2016. godine)

RAZLOZI ZA ODREDJIVANJE PRITVORA
(Član 175 stav 1 tačka 1 ZKP)

Okolnost da se okrivljeni nakon izvršenja krivičnog djela udaljio sa lica mjesta i bio u bjekstvu do trenutka lišenja slobode predstavlja relevantan razlog za izvodjenje zaključka o postojanju pritvorskog osnova iz člana 175 stav 1 tačka 1 ZKP.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da postoji osnovana sumnja da je okrivljeni izvršio krivično djelo teško ubistvo u pokušaju iz čl. 144 tač. 8 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje je zakonom propisana kazna zatvora najmanje deset godina ili kazna zatvora od četrdeset godina. Takav zaključak proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka, nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine, te drugih materijalnih dokaza sadržanih u spisima predmeta.

Iz spisa predmeta se, dalje, utvrđuje da istraga u dosadašnjem toku trajanja pritvora nije završena iz objektivnih razloga. U daljem toku istrage potrebno je pribaviti izvještaj o vještačenju F. c. u D., određen naredbom Višeg državnog tužilaštva u Podgorici Kti.br.54/15 od 02.09.2015.godine.

Osnovano se stavljenim predlogom ističe da u konkretnom slučaju stoji pritvorski osnov iz čl.175 st.1 tač.1 ZKP. Ovo sa razloga što se okrivljeni nakon izvršenja krivičnog djela stavljenog mu na teret udaljio sa lica mjesta i bio u bjekstvu do trenutka lišenja slobode, a što predstavlja okolnost koja ukazuje da bi se okrivljeni puštanjem na slobodu dao u bjekstvo.

Prilikom odlučivanja o daljem trajanju pritvora prema okrivljenom, ovaj sud je imao u vidu da se okrivljeni nalazi u pritvoru od 15.08.2015.godine, pa je obzirom na naprijed navedeno, kao i činjenicu da optuženi prema sopstvenim navodima ima blisku rodbinu u inostranstvu i to dvije sestre koje žive u A. i da može biti osuđen na relativno visoku kaznu zatvora, pritvor se pokazuje kao nužna i srazmjerna mjera, za obezbjeđenja prisustva okrivljenog u postupku, jer se svrha zbog koje se pritvor određuje ili produžava ne može postići nekom blažom mjerom.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 3/16 od 14.01.2016. godine)

ODREĐJIVANJE I TRAJANJE PRITVORA U ISTRAZI (Član 177 stav 3 u vezi čl. 175 st. 1 tač. 1 i 3 ZKP)

Iz obrazloženja:

„U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta i ocijenjeni navodi stavljenog predloga, pa je vijeće našlo:

- da je predlog osnovan u dijelu kojim se predlaže produženje pritvora zbog krivičnog djela teške krađe iz čl. 240.st.1.tač.3. u vezi čl. 49 KZ CG i iz razloga propisanih u članu 175 st. 1 tač. 1 ZKP, dok nasuprot tome nije osnovan u dijelu kojim se predlaže produženje pritvora iz razloga propisanih u članu 175.st.1.tač.3. ZKP kao i u dijelu kojim se predlaže produženje pritvora i zbog krivičnog djela zloupotreba kreditnih kartica i kartica za bezgotovinsko plaćanje iz člana 260.st.2. u vezi st.1. KZ CG.

Naime, iz dosad pribavljenih dokaza koji se nalaze u spisima predmeta proizilazi osnovana sumnja da je okrivljeni izvršio krivična djela koja mu se naredbom za sprovođenje istrage Osnovnog državnog tužioca u Baru stavljaju na teret. Istraga do sada nije okončana iz objektivnih razloga na koje je ukazano uz predlogu državnog tužioca, budući da još uvijek po zamolnici nijesu saslušani svjedoci oštećeni K. M., R. M. i S. R., nakon pribavljanja čijih iskaza je potrebno provesti vještačenje po vještaku ekonomsko-finansijske struke.

Osnovano se u predlogu državnog tužilaštva ističe da i dalje stoje razlozi iz čl. 175.st.1.tač.1. ZKP-u za produženje pritvora okrivljenom zbog produženog krivičnog djela teška krađa iz čl. 240.st.1.tač.3. u vezi čl. 49 KZ CG.

Naime, odredbom člana 177.st.3. ZKP propisano je da kada se postupak vodi za krivično djelo za koje je propisana kazna preko 5 godina vijeće Vrhovnog suda može u toku istrage na obrazložen predlog državnog tužioca, iz važnih razloga produžiti pritvor najduže za još 3 mjeseca. U konkretnom slučaju za produženo krivično djelo teške krađe iz čl. 240.st.1.tač.3. u vezi čl. 49 KZ CG, propisana je kazna zatvora od 1-8 godina, dakle, ispunjen je uslov da Vrhovni sud za to krivično djelo okrivljenom može produžiti pritvor. Uz to, imajući u vidu, da je okrivljeni strani državljanin- državljanin Republike Srbije, da nema prebivalište i boravište u Crnoj Gori, već da je stalno nastanjen u V. gdje mu živi porodica (supruga i dvoje djece), da na teritoriji Crne Gore nema zaposlenje, imovinu, niti bliže rođjake, Vrhovni sud nalazi da ove okolnosti u svojoj ukupnosti ukazuju da bi se okrivljeni puštanjem na slobodu dao u bjekstvo.

Ocijenjujući navedeno Vrhovni sud je prihvatio predlog državnog tužilaštva da se okrivljenom produži pritvor za još mjesec dana zbog produženog krivičnog djela teška krađa iz čl. 240.st.1.tač.3. u vezi čl. 49 KZ CG, a iz razloga propisanih u čl.175 st.1.tač.1 ZKP-u, u kom roku je po ocjeni državnog tužilaštva osnovano očekivati okončanje istrage.

Nasuprot tome, Vrhovni sud utvrđuje da u odnosu na krivično djelo zloupotreba kreditnih kartica i kartica za bezgotovinsko plaćanje iz člana 260.st.2. u vezi st.1. KZ CG nijesu ispunjeni zakonski uslovi da okrivljenom produži pritvor po bilo kom osnovu budući da za to krivično djelo nije propisana kazna zatvora preko 5 godina (čl. 177.st.3. ZKP).

Takodje iz predloga državnog tužioca ne proizilazi da postoje okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni ponoviti krivično djelo iz čl. 240.st.1.tač.3. KZ CG ukoliko se nadje na slobodi, zbog čega nije ispunjen uslov da se u odnosu na ovo krivično djelo pritvor produži i iz razloga propisanih u čl. 175.st.1.tač.3.ZKP-u. Naime, državno tužilaštva ovakav predlog temelji na okolnostima da postoji osnovana sumnja da je okrivljeni izvršio više istih krivičnih djela u kraćem vremenskom periodu i da postoje druge okolnosti koje ta krivična djela povezuju u jednu cjelinu u smislu čl.49 KZ CG, za koju odredbu je vezana pravna

kvalifikacija krivičnog djela koje se okrivljenom stavlja na teret. Međutim, elementi bića krivičnog djela kao i okolnosti iz čl.49 KZ CG koje objedinjuju više krivičnih djela, ostaju pod osnovanom sumnjom sve do pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, pa se kao takvi ne mogu cijeliti u smislu čl.175 st.1 tač.3 ZKP-u. Ovo stoga što okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni ponoviti krivično djelo ukoliko se nadje na slobodi, u smislu čl. 175.st.1.tač.3. ZKP-u, moraju izvjesno postojati i konkretno se opredijeliti, a ne biti pod osnovanom sumnjom kao u konkretnom slučaju. Ukoliko bi se na okonostima koje su pod osnovanom sumnjom temeljio zaključak da će okrivljeni ponoviti krivično djelo, sud bi povredjivao pretpostavku nevinosti zagarantovanu Ustavom CG i članom 3.st.1. ZKP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 1/16 od 05.01.2016. godine)

PRAVNO NEVALJANI DOKAZI
(Član 386 stav 2 tačka 7 u vezi čl. 83 st. 1 ZKP)

Pretres stana bez naredbe suda izvršen na zahtjev vlasnika stana koji nije neposredni držalac izvršen je suprotno odredbi člana 83 stav 1 ZKP, te se na tako pribavljenom dokazu presuda ne može zasnivati.

Iz obrazloženja:

„Obrazlažući svoju odluku prvostepeni sud navodi da su neprihvatljivi navodi branilaca optuženih da su ključni dokazi u predmetu pribavljeni na pravno nevaljan način jer je pretresanje stana izvršeno u skladu sa odredbama Zakonika o krivičnom postupku, a na traženje B. A., koji je po nalaženju suda u konkretnom slučaju posredni držalac stana, dok su neposrednu državinu na stanu vršili optuženi, a ovo imajući u vidu odredbe Zakona o svojinsko pravnim odnosima, koje između ostalog predviđaju podjelu držvine na neposrednu i posrednu državinu, iz čega se ispljuje mogućnost posrednog držaoca da zahtijeva da se izvrši pretresanje stana koje je on dao u zakup neposrednim držaocima tj. u konkretnom slučaju optuženima.

Presudom Višeg suda u Podgorici Kž. br. 1282/15 od 19. 11. 2015. godine odbijene su kao neosnovane žalbe branilaca okrivljenih i potvrđena naprijed navedena presuda, a sa obrazloženjem da je prvostepeni sud pravilno zaključio da je radnja pretresanja izvršena u skladu sa odredbom člana 83 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku i to na zahtjev vlasnika stana, te da je pravilno odbijen predlog odbrane da se iz spisa predmeta kao pravno nevaljan dokaz izdvoji zapisnik o pretresanju stana o čemu su u presudi dati razlozi.

Branilac okrivljenog B. Vrhovnom državnim tužilaštvu je podnio predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedene prvostepene presude, sa obrazloženjem da se ista zasniva na dokazima na kojima se po odredbama ZKP ne može zasnivati presuda (zapisnika o pretresanju stana i dokazima koji proističu iz tog dokaza), jer pretres nije izvršen na traženje držaoca stana - okrivljenih, da vlasnik stana, koji je stan iznajmio, nije držalac stana, da pravo privatnosti koje je garantovano članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, odnosno pravo nepovredivosti stana garantovano članom 41 Ustava Crne Gore ima samo držalac stana i vlasnik stana ne može ulaziti u stan koji je iznajmio drugome dok traje ugovor o zakupu, niti od bilo koga tražiti da udje u takav stan. U prilog takvog stava ide i činjenica da je članom 169 Krivičnog zakonika propisano krivično djelo narušavanja nepovredivosti stana, gdje je zaštitni objekat tuđi stan pri čemu se pojam "tuđi stan" ne treba shvatiti u imovinsko pravnom smislu. Po ocjeni branioca pravosnažnom presudom počinjena je i povreda iz člana 379 st. 7 ZKP jer nije obrazloženo iz kojih razloga nijesu uvaženi predlozi branioca optuženom za provodjenje dokaza, a ista se zasniva i na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

Rješenjem Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore Ktz. br. 14/16 od 01. 04. 2016. godine odbijen je predlog branioca okrivljenog B. za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažne presude Osnovnog suda u Podgorici K. br. 258/15 od 30. 07. 2015. godine, sa obrazloženjem da je neosnovan stav branioca okrivljenog da je presuda zasnovana na dokazima koji su pribavljeni suprotno Zakoniku o krivičnom postupku, jer je članom 83 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku između ostalog propisano da ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako to držalac stana traži, pa su u konkretnom slučaju sudovi pravilno

zaključili da je radnja pretresanja stana izvršena u skladu sa odredbama Zakonika o krivičnom postupku, a na traženje B. A., koji je nesumnjivo kao vlasnik stana i držalac istog imajući u vidu odredbe Zakona o svojinsko pravnim odnosima konkretno Glava XI - Državina.

Rješenjem Vrhovnog suda Crne Gore KŽ II br. 18/16 od 30. 05. 2016. godine usvojena je žalba branioca okrivljenog B. izjavljena protiv naprijed navedenog rješenja Vrhovnog državnog tužilaštva i odlučeno da se ima postupiti kao da je podniet zahtjev za zaštitu zakonitosti.

U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, ispitana pobijana presuda u granicama propisanim članom 441 st. 1 ZKP, ocijenjeni navodi podignutog zahtjeva i izjašnjenja data u sjednici vijeća, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan.

Članom 83 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku je propisano da ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako to držalac stana traži.

Presudom Osnovnog suda u Podgorici K. br. 258/15 od 30. 07. 2015. godine je utvrđeno da je vlasnik stana koji se nalazi u ulici V. R. broj 44 A. B., da je isti taj stan iznajmio okrivljenim B. B. i D. Ž., da je pretres tog stana od strane policijskih službenika izvršen bez naredbe suda, a na zahtjev A. B.

Dovodeći u vezu gornja nesporna utvrdjenja sa navedenom zakonskom odredbom Vrhovni sud Crne Gore nalazi da je pretres stana u konkretnom slučaju izvršen suprotno odredbi člana 83 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku. Držalac stana u smislu navedene zakonske odredbe je lice koje u tom stanu stanuje, a ne vlasnik stana koji je isti iznajmio trećem licu.

Zakon o svojinsko pravnim odnosima u članu 386 propisuju neposrednu i posrednu državinu, ali se iz te zakonske odredbe ne može izvesti zaključak kakav u konkretnom slučaju izvode nižestepeni sudovi i državni tužilac. Ovo sa razloga što i taj zakon u članu 407 propisuje da neposredni držalac može tražiti zaštitu i prema posrednom držaocu, a što znači da posredni držalac, pa i vlasnik stana datog trećem licu u zakup, može biti tužen zbog uznemiravanja državine od strane neposrednog držaoca - lica kome je stan iznajmljen.

Stojeći na gornjem stanovištu ovaj sud nalazi da je u konkretnom slučaju pretres stana izvršen suprotno odredbi člana 83 st. 1 ZKP, pa su saglasno članu 84 ZKP zapisnik o pretresanju stana u kojem su stanovali okrivljeni i dokazi pribavljeni pretresanjem pravno nevaljani dokazi. Kod takvog stanja stvari i činjenice da nije očigledno da bi i bez tih dokaza bila donijeta ista presuda ovaj sud nalazi da je navedenim presuda počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 386 st. 2 tač. 7 ZKP.

Sa iznijetih razloga, a s pozivom na član 443 st. 1 ZKP usvojen je zahtjev za zaštitu zakonitosti i u odnosu na okrivljenog B. B. ukinuta presuda Osnovnog suda u Podgorici K. br. 258/15 od 30. 07. 2015. godine i presuda Višeg suda u Podgorici 1282/15 od 19. 11. 2015. godine, kojom je potvrđena navedena prvostepena presuda i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno sudjenje. Kako razlozi zbog kojih je donijeta odluka u korist okrivljenog B. postoje i za saoptuženog Ž. u odnosu na koga nije podignut zahtjev za zaštitu zakonitosti to je ovaj sud saglasno članu 441 st. 2 ZKP po službenoj dužnosti navedene presude ukinuo i u odnosu na istog.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 12/16 od 28.06.2016. godine)

POVREDA KRIVIČNOG ZAKONIKA U KORIST OKRIVLJENOG
-POGREŠNA PRIMJENA ODREDBE člana 373 tačka 1 ZKP
(Član 387 tačka 1 u vezi čl. 373 tač. 1 ZKP)

Primjena odredbe člana 373 tačka 1 ZKP dolazi u obzir kada opis djela u optužnici ili u optužnom predlogu ne sadrži sva obilježja krivičnog djela ili kada izreka oslobadjajuće presude sadrži činjenice i okolnosti utvrđene nakon održanog glavnog pretresa za primjenu nekog od krivičnopravnih instituta na osnovu kojih učinjeno djelo nije krivično djelo.

Presuda se zasniva na povredi Krivičnog zakonika iz člana 387 tačka 1 ZKP ako je sud pogrešno uzeo da radnja za koju je okrivljena optužena nije krivično djelo, iako su u optužnom predlogu bile sadržane sve činjenice neophodne za postojanje zakonskih obilježja krivičnog djela.

Iz obrazloženja:

„Optužnim predlogom okrivljenoj S. M. stavljeno je na teret da je dana 27.05.2015.godine, u porodičnoj kući u selu B., O. R., svjesna svog djela čije je izvršenje htjela, iako je znala da je njeno djelo zabranjeno, neovlašćeno držala vatreno oružje i to pištolj marke CZ M 57, kalibra 7,62 mm i lovačku pušku – dvocijevku, protivno odredbi čl.5 st.2 Zakona o oružju, na način što je iste bez odobrenja držala u porodičnoj kući i da je time izvršila krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz čl.403 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Prvostepeni sud je, nakon održanog glavnog pretresa, okrivljenu oslobodio od optužbe, primjenom čl.373 tač.1 ZKP, ocjenjujući da djelo za koje se okrivljena tereti nije krivično djelo, pri čemu izreka prvostepene presude sadrži činjenični opis koji je identičan opisu radnje iz optužnog predloga. Za takvu odluku u obrazloženju prvostepene presude se navodi da je sud, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, našao da u konkretnom slučaju nedostaje krivica, kao bitan element opšteg pojma krivičnog djela. U prilog takvom stavu, prvostepeni sud navodi da „okrivljena u datoj situaciji nije postupala sa umišljajem, odnosno nije bila svjesna odredjenosti ovog djela u zakonu, niti je bila svjesna da je njeno djelo zabranjeno“. Takvim razlozima u suštini se pledira da je djelo učinjeno u neotklonjivoj pravnoj zabludi u skladu sa čl.19 st.1 i 2 Krivičnog zakonika Crne Gore, odnosno da okrivljena nije bila dužna i nije mogla da zna da je zabranjeno djelo koje je učinila.

Prema odredbama čl.373 ZKP, presudu kojom se okrivljeni oslobadja od optužbe, sud može donijeti 1) ako djelo za koje je okrivljeni optužen nije krivično djelo (tač.1), ili 2) ako nije dokazano da je okrivljeni učinio krivično djelo za koje je optužen (tač.2).

Po ocjeni ovog suda, primjena odredbe čl.373 tač.1 ZKP, kojom je propisano da će se okrivljeni osloboditi od optužbe ako djelo koje je predmet optužbe nije krivično djelo, dolazi u obzir kada opis djela u optužnici ili u optužnom predlogu ne sadrži sva obilježja krivičnog djela ili kada izreka oslobadjajuće presude sadrži činjenice i okolnosti, utvrđene nakon održanog glavnog pretresa, za primjenu nekog od krivičnopravnih instituta na osnovu kojih učinjeno djelo nije krivično djelo (npr. nužna odbrana, krajnja nužda, stvarna zabluda, pravna zabluda i sl.).

Van gore navedenih slučajeva, pa i u situaciji kada sud na osnovu utvrđenih činjenica utvrdi da ne postoji ili da nije dokazan neophodan subjektivni odnos učinioca prema izvršenom krivičnom djelu, u smislu umišljaja ili nehata, okrivljeni se može osloboditi od optužbe samo primjenom čl.373 tač.2 ZKP, odnosno zbog toga što nije dokazano da je učinio krivično djelo za koje je optužen.

U konkretnom slučaju je evidentno da su u optužnom predlogu naznačene činjenice i okolnosti koje čine zakonska obilježja krivičnog djela nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz čl.403 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, a činjenični opis iz optužnog predloga doslovice je prenijet u izreku prvostepene presude i u njoj nijesu sadržane činjenice od kojih zavisi primjena neke od odredbi Krivičnog zakonika Crne Gore, kojima je propisano kada se ima smatrati da učinjeno djelo nije krivično djelo.

Kod takvog stanja stvari, zahtjevom za zaštitu zakonitosti, osnovno se ukazuje da se prvostepena presuda zasniva na povredi Krivičnog zakonika iz čl.387 tač.1 ZKP, koju drugostepeni sud nije otklonio, a koja se ogleda u tome da je prvostepeni sud povrijedio zakon pogrešno uzimajući da radnja za koju je okrivljena optužena nije krivično djelo iz čl.403 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, iako su u optužnom predlogu bile sadržane sve činjenice neophodne za postojenje zakonskih obilježja ovog krivičnog djela.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 1/16 od 26.01.2016. godine)

USVAJANJE ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
ZBOG POVREDE KRIVIČNOG ZAKONIKA U KORIST OKRIVLJENOG
(Član 443 stav 2 u vezi čl. 387 tač. 1 ZKP)

Kada Vrhovni sud nadje da je zahtjev za zaštitu zakonitosti koji je podignut na štetu okrivljenog osnovan utvrdiće samo da postoji povreda zakona ne dirajući u pravosnažnu odluku.

Da bi činjenični opis određenog krivičnog djela koje se stavlja na teret okrivljenom sadržavao elemente krivice nije nužno da u činjeničnom opisu budu unijeti pravni pojmovi – direktan ili eventualni umišljaj, već je nužno da činjenični opis krivičnog djela sadrži činjenice koje se pravilnom primjenom prava nesumnjivo mogu podvesti pod određeni stepen krivice, kao pravni pojam – dakle pod pravni pojam direktnog ili eventualnog umišljaja.

Iz obrazloženja:

„Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti pobijaju pravosnažne presude Osnovnog suda u Bijelom Polju K.br.67/15 i Višeg suda u Bijelom Polju Kž.br.424/15 zbog povrede Krivičnog zakonika do koje je došlo zbog pogrešne pravne ocjene nižestepenih sudova u odnosu na to da li je djelo za koje se okrivljeni N. R. gonio optužnim predlogom Osnovnog državnog tužilaštva Bijelo Polje krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Naime, u pobijanim presudama nižestepeni sudovi su istakli stanovište da u činjeničnom opisu krivičnog djela koje se optužbom stavlja na teret okrivljenom N. R. i pravno kvalifikovalo kao krivično djelo zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, nije opisan elemenat krivice, kao opšti pojam krivičnog djela koji predstavlja konstitutivni elemenat opšteg bića krivičnog djela i bez koga djelo koje se okrivljenom stavlja na teret nije krivično djelo, pa su upravo po tom osnovu i iz tih razloga okrivljenog oslobodili od optužbe.

Ovakvo utvrđenje nižestepenih sudova je pogrešno.

Stoji činjenica da je Krivični zakonik Crne Gore prihvatio objektivno subjektivni koncept krivičnog djela koji podrazumijeva da krivično djelo osim što mora biti u zakonu određeno kao krivično djelo, mora biti i protivpravno i skrivljeno. Skrivljeno je ono krivično djelo pri čijem izvršenju je uračunjivi učinilac postupao sa umišljajem (ili nehatom kada je to izričito zakonom određeno što nije slučaj kod predmetnog krivičnog djela pa se ovim oblikom vinosti u daljem sud neće baviti), a bio je svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno. Uračunjivost se pretpostavlja i nije je potrebno dokazivati pa stoga ni unositi u činjenični opis krivičnog djela. Kada je u pitanju umišljaj kao subjektivni konstitutivni elemenat određenog krivičnog djela u činjeničnom opisu treba da budu sadržane one činjenice iz kojih proizilazi nesumnjivi pravni zaključak da je učinilac postupao sa umišljenem. To podrazumijeva da u činjeničnom opisu budu sadržane one činjenice iz kojih proizilazi da je okrivljeni bio svjestan da će radnjom koju preduzima (činjenjem ili nečinjenjem) uzrokovati zabranjenu posledicu pa to i hoće - direktni umišljaj ili kad je okrivljeni svjestan da radnjom koju preduzima može nastupiti zabranjena posledica pa na to

pristaje-eventualni umišljaj. Posledicu hoće onaj učinilac koji radnju izvršenja krivičnog djela preduzima upravo u cilju postizanja krivično pravne posledice predmetnog krivičnog djela. Na posledicu pristaje onaj učinilac koji je radnju izvršenja preduzima u pravcu postizanja nekog cilja koji ne prestavlja krivično pravnu posledicu predmetnog krivičnog djela ali je svjestan da će usled te radnje nastupiti krivično pravna posledica predmetnog krivičnog djela pa se i pored toga ne zaustavlja u činjenju ili nečinjenju i time pristaje da krivično pravna posledica nastupi.

Dakle, da bi činjenični opis određenog krivičnog djela koje se stavlja na teret okrivljenom sadržavao elemente krivce nije nužno da u činjeničnom opisu budu unijeti pravni pojmovi - direktni umišljaj ili eventualni umišljaj, već je nužno da činjenični opis krivičnog djela sadrži činjenice koje se pravilnom primjenom prava nesumnjivo mogu podvesti pod određeni stepen krivice, kao pravni pojam - dakle pod pravni pojam direktnog ili eventualnog umišljaja.

U konkretnom slučaju činjenični opis krivičnog djela koje se stavlja na teret okrivljenom sadrži navode da je okrivljeni zloupotrebio svoj položaj izvršnog direktora u pogledu raspolaganja tuđom imovinom i tako pribavio svom preduzeću protivpravnu imovinsku korist a nanio štetu Budžetu Crne Gore u iznosu od 8.079,34€, te da je to učinio tako što je određeni broj radnika prije isteka roka iz Ugovora o radu odjavio sa obaveznog socijalnog osiguranja iako su radnici nastavili rad u navedenom privrednom društvu za šta im je isplaćivao zaradu gotovinski na ruke i tako izbjegao da obračuna i plaća obavezne doprinose iz socijalnog osiguranja pa je neevidentiranjem tih obaveza i neobračunavanjem i plaćanjem poreza svom privrednom društvu pribavio navedeni iznos protivpravne imovinske koristi a Budžetu Crne Gore nanio štetu.

Iz ovakvog činjeničnog opisa proizilazi nesumnjivi činjenični zaključak da je okrivljeni opisane radnje (skidanje radnika sa osiguranja prije roka i njihovim zadržavanjem na rad "na divlje") preduzimao u cilju pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje privredno društvo jer je tako izbjegao da privredno društvo plaća ono na šta je po zakonu bilo obavezno, čime je protivpravno uvećavao imovinu svog privrednog društva na štetu Budžeta i oštećenih radnika. Ako se pri tom ima u vidu da je okrivljenom istim optužnim predlogom bilo stavljeno na teret krivično djelo povreda prava iz socijalnog osiguranja iz čl.229 KZ CG za koje je u prethodnoj fazi postupka pravosnažno oglašen krivim (presuda Osnovnog suda u Bijelom Polju K.br.123/14 od 23.12.2014.godine), a koje krivično djelo je podrazumijevalo i u njegovom činjeničnom opisu bilo navedeno da se okrivljeni svjesno nije pridržavao odredbi Zakona o radu i time određenom broju radnika uskratio obavezno socijalno osiguranje, onda se nesumnjivo iz činjenica koje je državno tužilaštvo navelo u opisu krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore zaključuje da je okrivljeni svjesno postupao u cilju pribavljanja protivpravne imovinske koristi za privredno društvo, a to znači da je htio da postigne zabranjenu posledicu predmetnog krivičnog djela u vidu pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje privredno društvo a na štetu radnika i Budžeta Crne Gore.

Pravilnom primjenom prava te činjenice se podvode pod pravni pojam direktnog umišljaja. Dakle, u činjeničnom opisu nisu nedostajale činjenice iz kojih proizilazi nesumnjivi zaključak o postojanju onih subjektivnih činjenica koje se pravilnom pravnom primjenom podvode pod pravni pojam direktnog umišljaja.

Imajući prednje u vidu, Vrhovni sud utvrđuje da je osnovan zahtjev za zaštitu zakonitosti, jer je presudom Osnovnog suda u Bijelom Polju K.br.67/15 od 09.07.2015.godine i presudom Višeg suda u Bijelom Polju Kž.br.424/15 od 21.09.2015.godine u korist okrivljenog povrijedio Krivični zakonik u odnosu na to da li je djelo za koje se okrivljeni gonio krivično djelo - čl.387 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku.

Međutim, imajući u vidu odredbu čl.443 st.2 ZKP-u, Vrhovni sud je utvrdio da postoji povreda zakona, ali nije dirao u pravosnažnu odluku, jer je zahtjev za zaštitu zakonitosti bio podignut na štetu okrivljenog.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 11/16 od 10.05.2016. godine)

PREINAČENJE PRVOSTEPENE PRESUDE
(Član 409 stav 1 ZKP)

Preinačenjem prvostepene presude u sjednici vijeća na osnovu drugačije ocjene dokaza, a ne na osnovu utvrđenih činjenica u prvostepenoj presudi, drugostepeni sud je učinio povredu iz člana 409 stav 1 ZKP.

Iz obrazloženja:

„Po nalaženju ovog suda, viši sud nije mogao u sjednici vijeća na osnovu drukčije ocjene dokaza mijenjati činjenično stanje i preinačiti presudu. Preinačenje prvostepene presude u sjednici vijeća je moguće samo ako su u njoj pravilno utvrđene odlučne činjenice, ali zakon nije pravilno primijenjen. Za razliku od pravnih, činjenična pitanja se ne mogu rješavati na osnovu spisa predmeta. Drukčije rješenje bilo bi suprotno načelu neposrednosti, usmenosti i kontradiktornosti, neophodnih za utvrđivanje činjenica, u krajnjoj liniji suprotno materijalnoj istini. Ako je viši sud našao da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pogrešno utvrđeno onda je trebao otvoriti pretres radi pravilnog utvrđenja odlučnih činjenica saglasno čl.395 st.1 Zakonika o krivičnom postupku, što u konkretnom slučaju nije učinio, već je u sjednici vijeća drukčijom ocjenom dokaza utvrdio drukčije činjenično stanje. Drugostepena presuda kojom se mijenja činjenično stanje može se donijeti samo na pretresu pred drugostepenim sudom. Kako je drugostepeni sud u sjednici vijeća preinačio prvostepenu presudu na osnovu drukčije ocjene dokaza a ne na osnovu utvrđenih činjenica u prvostepenoj presudi, to je učinio i povredu iz čl.409 st.1 Zakonika o krivičnom postupku, kako se to osnovano ukazuje i zahtjevom za zaštitu zakonitosti.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 15/16 od 05.07.2016. godine)

**ŽALBA SUDU TREĆEG STEPENA
-NEDOZVOLJENOST ŽALBE-
(Član 417 stav 3 u vezi čl. 413 st. 1 tačka 2 ZKP)**

Unošenje u opis krivičnog djela u drugostepenoj presudi kvalifikatorne okolnosti „na podmukao način“ koja predstavlja zakonsko obilježje bića krivičnog djela teško ubistvo iz člana 144 tačka 1 KZ samo za sebe ne znači da je drugačije utvrđeno činjenično stanje, pa nije ispunjen uslov iz čl. 413 st. 1 tač. 2 ZKP za dozvoljenost žalbe sudu trećeg stepena.

Iz obrazloženja:

„U drugostepenoj presudi dat je opis krivičnog djela, koji se od onog koji je dat u prvostepenoj presudi razlikuje u tome, što su unijete riječi „na podmukao način“ i što su u dijelu činjeničnog opisa umjesto riječi „...a optuženi i nepoznato lice nastavili da ga udaraju istim predmetima po glavi, koje udarce je oštećeni pokušao da izbjegne štiteći se rukama, sve dok nije uspio da izvadi gasni pištolj, iz kojeg je ispalio dva metka, nakon čega su prestali da ga udaraju i pobjegli u nepoznatom pravcu...“ stoje riječi „...a optuženi ga istim predmetom sa NN licem udarao po glavi za koje vrijeme se oštećeni štitio rukama, a optuženi ga i dalje udarao u namjeri da ga liše života, sve dok oštećeni nije izvadio gasni pištolj i iz istog ispalio dva metka, pa optuženi nije završio djelo, već je sa nepoznatim licem pobjegao...“. Takodje, u drugostepenoj presudi u dijelu opisa povreda, umjesto riječi iz prvostepene presude „...u vidu utisnutog otvorenog preloma u potiljačnom predjelu ...“, stoje riječi „...u vidu frakture lobanje s ulomkom prema mozgu...“.

Kod ovakvog stanja stvari, po ocjeni ovog suda, žalbom branioca se neosnovano tvrdi da je drugostepeni sud činjenično stanje utvrdio drugačije od prvostepenog suda.

Naime, unošenje u opis krivičnog djela u drugostepenoj presudi kvalifikatorne okolnosti „na podmukao način“, koja predstavlja zakonsko obilježje bića krivičnog djela teško ubistvo iz čl.144 tač.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, samo za sebe ne znači da je drugačije utvrđeno činjenično stanje. Ovo zbog toga što izreka presude, kojom se okrivljeni oglašava krivim, prema odredbama čl.374 st.1 tač.1 i čl.379 st.4 ZKP, treba da sadrži opis činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, a što podrazumijeva opis radnje koja ispunjava uslove koji se zahtijevaju za radnju izvršenja krivičnog djela. Opisom radnje predstavlja se sadržaj ispoljenog ponašanja okrivljenog kojim se ostvaruju bitni elementi zakonskog opisa krivičnog djela. Stoga je neprihvatljiva teza žalbe, da je došlo do drugačije utvrđenog činjeničnog stanja, kada je u drugostepenoj presudi unijet element zakonskog opisa krivičnog djela, a pri tome ne postoje suštinske izmjene u opisu odlučnih činjenica koje se podvode pod pojedine bitne elemente bića krivičnog djela, pa ni u pogledu zakonskog obilježja koje je unijeto u izreku drugostepene presude. Da je to tako, utvrđuje se i otuda što je drugostepeni sud u obrazloženju presude iznio zaključak da je prvostepeni sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje, zbog čega je žalbe branioca okrivljenog i njegovih roditelja ocijenio neosnovanim.

Pored navedenog, treba naglasiti da je drugostepeni sud pravnu ocjenu o postojanju krivičnog djela teško ubistvo u pokušaju koje je izvršeno na podmukao način, a koje je okrivljenom i optužnicom bilo stavljeno na teret, utemeljio upravo na činjenicama i okolnostima koje su sadržane u izreci prvostepene presude, iz kojih proizilazi da je napad,

koji su preduzeli okrivljeni i nepoznato lice, izvršen na oštećenog, onda kada on to nije očekivao i kada nije mogao da pruži nikakav otpor.

Prema tome, drugostepeni sud je u sjednici vijeća, polazeći od utvrđenja da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i nalazeći da s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, dolazi u obzir da se donese drugačija odluka, primjenom odredbe čl.409 st.1 ZKP, preinačio prvostepenu presudu i okrivljenog oglasio krivim za krivično djelo teško ubistvo u pokušaju iz čl.144 tač.1 u vezi čl.20 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Žalbom se neosnovano ističe i to da je činjenično stanje izmijenjeno time što postoje neka jezička odstupanja u pogledu opisa načina ponašanja okrivljenog i NN lica, nakon što je oštećeni pao usljed nanijete mu povrede opasne po život i u dijelu opisa te povrede. Ovo zbog toga što prema opisu činjenica iz obje presude proizilazi da su i okrivljeni i NN lice zadavali udarce oštećenom sve dok je on upotrijebio gasni pištolj, kada su i pobjegli sa lica mjesta, a opis povrede opasne po život ima isto značenje i u prvostepenoj i u drugostepenoj presudi.

Kako drugostepeni sud, pri donošenju presude, nije utvrdio činjenično stanje drugačije nego prvostepeni sud, nije ispunjen uslov iz odredbe čl.413 st.1 tač.2 ZKP, da bi u ovom slučaju bila dozvoljena žalba sudu trećeg stepena, s obzirom da je prema navedenoj odredbi žalba sudu trećeg stepena dozvoljena u situaciji kada je drugostepeni sud na osnovu održanog glavnog pretresa drugačije utvrdio činjenično stanje u odnosu na prvostepeni sud.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. I br. 3/16 od 15.02.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST ŽALBE NA RJEŠENJE
KOJIM JE ODBIJEN ZAHTEJ ZA IZUZEĆE SUDIJE
(Član 417 stav 3 u vezi čl. 41 st. 4 ZKP)

Na rješenje kojim je odbijen zahtjev za izuzeće sudije a koje je donijeto poslije podignute optužnice posebna žalba nije dozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da je oštećena kao tužilac D. U. podnijela optužnicu protiv više lica zbog krivičnih djela teško ubistvo iz čl.144 st.1 tač.1 i 4 u vezi čl.20 st.1 i 2 Krivičnog zakonika Crne Gore i dr., koja je kod Višeg suda u Podgorici bila zavedena pod Kvo.br.21/16, radi kontrole i potvrđivanja od strane vijeća istog suda, u skladu sa čl.293 st.1 ZKP. Oštećena kao tužilac je dana 07.04.2016.godine podnijela zahtjev predsjedniku Apelacionog suda Crne Gore, a dana 08.04.2016.godine i dopunu zahtjeva, kojim je tražila izuzeće postupajućeg sudije – predsjednika Višeg suda u Podgorici B. S. od postupanja u predmetu tog suda Kvo.br.21/16.

Odlučujući po naprijed navedenom zahtjevu za izuzeće Apelacioni sud Crne Gore je donio rješenje IV-3 Su br. 3/16-II od 25.04.2016. godine kojim je zahtjev za izuzeće odbijen kao neosnovan.

Članom 41 st. 4 ZKP je propisano da se rješenje kojim je odbijen zahtjev za izuzeće donijeto poslije podignute optužnice može pobijati samo žalbom na presudu.

Kod naprijed navedene zakonske odredbe i činjenice da je predmetno rješenje donijeto poslije podignute optužnice predmetna žalba je nedozvoljena, pa je s pozivom na član 417 st. 3 ZKP odlučeno kao u izreci ovog rješenja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kr. br. 116/16 od 12.05.2016. godine)

OSNOVANOST ZAHTJEVA
ZA VANREDNO UBLAŽAVANJE KAZNE
(Član 435 stav 6 u vezi čl. 433 ZKP)

Osnovan je zahtjev za vanredno ublažavanje kazne ako nižestepeni sudovi prilikom izricanja presude, tj. odmjeravanja kazne okrivljenom nijesu znali za okolnost da je okrivljeni teži zavisnik od opojnih droga, a ta okolnost bi očigledno dovela do blaže osude.

Iz obrazloženja:

„Odredbom člana 433 ZKP-u propisano je da je ublažavanje pravosnažno izrečene kazne koja nije izvršena, odnosno izdržana, dozvoljeno kad se po pravosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad se izricala presuda ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očigledno dovele do blaže osude.

U postupku utvrđivanja da li postoje razlozi za ublažavanje kazne, prvostepeni sud je proveo vještačenje medicinske dokumentacije na ime okrivljenog. Iz nalaza vještaka dr G. K. utvrđuje se da je okrivljeni zavisnik od više psihoaktivnih supstanci, da pokazuje simptome poremećaja ličnosti, da je bolest zavisnosti kod njega postojala i prije donošenja presude Apelacionog suda Crne Gore Kž.br.144/15 od 01.12.2015.godine, da je teškog stepena i da je moguće pogoršanje sa svakom novom stresnom situacijom.

Iz spisa predmeta i razloga pravosnažne presude Višeg suda u Bijelom Polju K.br.38/14 od 25.06.2015.godine i Apelacionog suda Crne Gore Kž.br.144/15 od 01.12.2015.godine, utvrđuje se da su sudovi prilikom odmjeravanja kazne okrivljenom, u smislu čl.42 KZ CG, od otežavajućih okolnosti cijenili raniju osuđivanost okrivljenog za istovrsno krivično djelo, a od olakšavajućih okolnosti činjenicu da je u pitanju osoba mlađe životne dobi koja živi u vanbračnoj zajednici i koja je pred sklapanjem braka, činjenicu da je u pitanju lakša vrsta i manja količina opojne droge koju je okrivljeni dao na uživanje ošećenoj, te korektno držanje okrivljenog tokom postupka.

Dakle, nižestepeni sudovi prilikom izricanja presude tj. odmjeravanja kazne okrivljenom nisu znali za okolnost da je okrivljeni teži zavisnik od opojnih droga, a ta okolnost bi po mišljenju Vrhovnog suda očigledno dovela do blaže osude, zbog čega je zahtjev za ublažavanje kazne ocijenio osnovanim.

Bolest zavisnosti okrivljenog od opojnih droga u sklopu drugih olakšavajućih okolnosti koje su utvrdili nižestepeni sudovi, a naime, da je okrivljeni mlađe životne dobi, da je krivično djelo za koje je osuđen izvršio na način što je jedan džoint marihuane koji je napravio za sebe podijelio sa maloljetnom J. Š., da se korektno držao u krivičnom postupku, da je pred zasnivanjem porodične zajednice, u sveukupnosti predstavljaju naročito olakšavajuće okolnosti, pa je Vrhovni sud ocijenjujući i otežavajuću okolnost ranije osuđivanosti okrivljenog za krivično djelo iz grupe krivičnih djela sa istim zaštitnim objektom, primjenom čl.45 tač.3 i čl.46 st.1 tač.3 Krivičnog zakonika Crne Gore okrivljenom ublažio kaznu i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci. Ova mjera kazne zatvora ostvariće svrhu kažnjavanja u smislu specijalne i generalne prevencije, a u okviru opšte svrhe izricanja krivičnih sankcija propisane članom 4 st.2 KZ CG.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzu. br. 6/16 od 26.04.2016. godine)

VANREDNO UBLAŽAVANJE KAZNE
(Član 433 stav 1 ZKP)

U slučaju kada okrivljenom nije izrečena kazna, već uslovna osuda, nije ispunjen zakonski uslov u pogledu dozvoljenost zahtjeva za ublažavanje kazne.

Iz obrazloženja:

„Vrhovni sud CG je, u smislu čl.435 st.5 ZKP-u, prije donošenja odluke o zahtjevu okrivljenog, pribavio predlog Vrhovnog državnog tužilaštva. Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore podneskom Ktr.br.161/16 od 09.06.2016.godine, predložilo je da se zahtjev branioca osuđenog odbije kao neosnovan.

Na sjednici vijeća, a nakon razmatranja zahtjeva za vanredno ublažavanje kazne, sadržine svih spisa ovog predmeta, kao i predloga Osnovnog suda u Cetinju i Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, Vrhovni sud je utvrdio:

- zahtjev nije osnovan.

Odredbom člana 433 ZKP-u propisano je da je ublažavanje pravosnažno izrečene kazne koja nije izvršena, odnosno izdržana, dozvoljeno kada se po pravosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kada se izricala presuda ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očigledno dovele do blaže osude.

U konkretnom slučaju okrivljenom Z. S. nije izrečena kazna već uslovna osuda, tako da nije ispunjen zakonski uslov u pogledu dozvoljenosti zahtjeva za ublažavanje kazne koji je propisan u čl.433 st.1 ZKP-u. Imajući to u vidu Vrhovni sud je zahtjev odbio kao neosnovan.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kzu. br. 11/16 od 28.06.2016. godine)

ZAHTJEV ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
PODNIJET OD STRANE OŠTEĆENOG KAO TUŽIOCA
(Član 438 stav 1 ZKP)

Oštećeni kao tužilac ne može pobijati pravosnažnu presudu zahtjevom za zaštitu zakonitosti.

Iz obrazloženja:

„Zakonikom o krivičnom postupku predviđeni su vanredni pravni lijekovi koji se mogu podiću u krivičnom postupku, među kojima je i zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Prema odredbi čl.437 st.1 ZKP, Vrhovno državno tužilaštvo može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama, ako je povrijeđen zakon.

Odredbom čl.438 st.1 ZKP, pored ostalog, propisano je da okrivljeni i njegov branilac mogu obrazloženim predlogom tražiti od Vrhovnog državnog tužilaštva da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažne presude samo u slučaju ako smatraju da je povrijeđen Krivični zakonik na štetu okrivljenog, povrede odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tač.1,3,5,6 i 7 ovog Zakonika ili zbog učestvovanja u rješavanju u drugom odnosno trećem stepenu sudije koji se morao izuzeti ili zbog toga što je okrivljenom na glavnom pretresu ili pretresu pred drugostepenim sudom uskraćeno pravo da upotrebljava svoj jezik, povrede prava okrivljenog na odbranu i povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, ako je ta povreda bila od uticaja na donošenje pravilne presude.

Dakle, Zakonikom o krivičnom postupku nije predviđena mogućnost da oštećeni kao tužilac može podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti, a takođe oštećeni kao tužilac nije ovlašćen ni da podnese predlog Vrhovnom državnom tužilaštvu radi podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti u skladu sa odredbom čl.438 st.1 ZKP.

Kako oštećeni kao tužilac ne može pobijati pravosnažnu presudu zahtjevom za zaštitu zakonitosti, ovaj sud je zaključio da je zahtjev oštećenog kao tužioca nedozvoljen i da se kao takav ima odbaciti.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 8/16 od 15.03.2016. godine)

NEOSNOVANOST PREDLOGA
ZA PODIZANJE ZAHTEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
-POVREDA PRAVA NA ODBRANU-
-NEMOGUĆNOST ODLAGANJA IZVRŠENJA PRAVOSNAŽNE ODLUKE-
(Član 438 stav 5 u vezi čl. 386 st. 2 i čl. 440 st. 4 ZKP)

Zbog povrede iz člana 386 stav 2 ZKP ne može se staviti predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Da li je došlo do povrede prava na odbranu ne cijeni se na osnovu same činjenice da su predloženi dokazi odbijeni, već na osnovu prihvatljivosti razloga koje je sud naveo za odbijanje takvih predloga.

Vrhovni sud saglasno članu 440 stav 4 ZKP može odložiti izvršenje pravosnažne sudske odluke samo kada je podignut zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Iz obrazloženja:

„Predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti saglasno naprijed navedenoj odredbi ne može se podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa se ni ovaj sud povodom izjavljene žalbe ne može upuštati u ocjenu utvrđenog činjeničnog stanja.

Na činjenično stanje kako je isto opisano izrekom pobijane prvostepene presude pravilno je primijenjen Krivični zakonik, pa osnovano državni tužilac pobijanim rješenjem zaključuje da pravosnažnim presudama u konkretnom slučaju nije povrijeđen Krivični zakonik na štetu okrivljenog i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koji navodima izjavljene žalbe nijesu dovedeni u sumnju.

Osnovano državni tužilac pobijanim rješenjem zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na odbranu okrivljenog time što su odbijeni predlozi za provodjenje dokaza stavljeni pred prvostepenim sudom. Okrivljenom je data mogućnost predlaganja dokaza, a na sudu je da cijeni osnovanost stavljenih predloga. Da li je došlo do povrede prava na odbranu ne cijeni se na osnovu same činjenice da su predloženi dokazi odbijeni, već na osnovu prihvatljivosti razloga koje je sud naveo za odbijanje takvih predloga. U konkretnom slučaju prvostepeni sud je dao jasne razloge za neprihvatanje predloga odbrane za provodjenje dokaza, pa osnovano državni tužilac zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na odbranu okrivljenog.

Postupak protiv okrivljenog vođen je po odredbama Glave XXVI ZKP, a odredbom člana 460 st. 1 ZKP je propisano da kada drugostepeni sud rješava o žalbi protiv presude prvostepenog suda donesene po skraćenom postupku obje stranke će se obavijestiti o sjednici vijeća drugostepenog samo ako predsjednik vijeća ili vijeće nadje da bi prisustvo stranaka ili jedne od njih bilo korisno za razrješenje stvari.

U konkretnom slučaju vijeće drugostepenog suda je našlo da prisustvo stranaka ne bi bilo nužno za razrješenje predmetne krivično pravne stvari, pa osnovano državni tužilac

pobijanim rješenjem zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku.

Navodi podnjetog predloga, koji se ponavljaju izjavljenom žalbom da pobijanim presudama optužba nije u cjelosti riješena su bez značaja za drugačiju odluku. Ovo sa razloga što bi to moglo predstavljati samo povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 386 st. 2 ZKP, a zbog te povrede se ne može staviti predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, kako to osnovano pobijanim rješenjem zaključuje i državni tužilac.

Sa iznijetih razloga ovaj sud nalazi da je izjavljena žalba neosnovana, pa je s pozivom na član 438 st. 5 ZKP odlučeno kao u izreci ovog rješenja.

Donoseći gornju odluku cijnilo je ovo vijeće zahtjev branioca okrivljenog da bude obaviješten o sjednici vijeća, pa je našlo da je isti neprihvatljiv jer se saglasno članu 438 st. 5 ZKP o sjednici vijeća ne obavještavaju stranke.

Neprihvatljiv je i predlog da se odloži izvršenje kazne zatvora okrivljenom jer Vrhovni sud saglasno članu 440 st. 4 ZKP može odložiti izvršenje pravosnažne sudske odluke samo kada je podignut zahtjev za zaštitu zakonitosti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 5/16 od 01.03.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST ŽALBE BRANIoca OKRIVLJENOG
(Član 438 stav 5 ZKP)

Ako je okrivljeni odustao od žalbe koju je izjavio njegov branilac, žalba branioca okrivljenog je nedozvoljena.

Iz obrazloženja:

„U sjednici vijeća ovaj sud je našao da je žalba branioca okrivljenog nedozvoljena.

Ovo sa razloga što je okrivljeni M. N., podneskom od 15.04.2016.godine, izjavio da odustaje od žalbe koju je 29.03.2016.godine izjavio njegov branilac M. B., advokat iz P. protiv rješenja Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore Ktz.br.3/16 od 17.03.2016.godine, kojim rješenjem je odbijen predlog branioca okrivljenog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedenih pravosnažnih presuda Višeg suda u Podgorici i Apelacionog suda Crne Gore.

Kako je okrivljeni odustao od žalbe koju je izjavio njegov branilac, to je ovaj sud na osnovu čl.438 st.5 ZKP, žalbu branioca okrivljenog odbacio kao nedozvoljenu.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 15/16 od 18.04.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST PREDLOGA
ZA PODIZANJE ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 438 stav 3 u vezi st. 1 i 2 ZKP)

Nedozvoljen je predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv presude na koju nije izjavljena žalba.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore Ktz.br.87/15 od 26.02.2016.godine odbačen je predlog branilaca okrivljenih D. J. i D. J. za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv presude Višeg suda u Bijelom Polju Kv.br.441/09 od 17.02.2009.godine, jer je isti nedozvoljen zbog toga što okrivljeni nijesu koristili redovni pravni lijek protiv navedene presude.

Protiv ovog rješenja žalbu su blagovremeno izjavili branioci okrivljenih D. J. i D. J., advokati D. Dj. i Z. P. iz P., zbog povrede Krivičnog zakonika na štetu okrivljenih, povrede odredaba krivičnog postupka iz čl.386 st.1 tač.1,3,5,6 i 7 ZKP, povrede prava okrivljenih na odbranu i povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, s predlogom da ovaj sud žalbu usvoji i postupi kao da je podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Nakon razmatranja pobijanog rješenja, navoda žalbe i svih spisa ovog predmeta, pazeći po službenoj dužnosti na odredbe čl.398 st.1 tač.1 ZKP, Vrhovni sud je našao:

Žalba nije osnovana.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je presuda Višeg suda u Bijelom Polju Kv.br.441/09 od 17.02.2010.godine uručena okrivljenom D. J. 04.05.2010. godine, a okrivljenom D. J. 11.05.2010.godine, te da okrivljeni nijesu izjavili žalbu na tu presudu, tako da je presuda postala pravosnažna 27.05.2010.godine.

Kako okrivljeni nijesu izjavili žalbu protiv presude Višeg suda u Bijelom Polju Kv.br.441/09 od 17.02.2010.godine, to isti, shodno čl.438 st.2 ZKP, nijesu mogli podnijeti predlog za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, pa je predlog branilaca okrivljenih za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv navedene presude Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore pravilno odbacilo kao nedozvoljen.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 8/16 od 15.03.2016. godine)

NEPOSTOJANJE RAZLOGA ZA PODIZANJE
ZAHTEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 438 stav 5 ZKP)

Ne postoje protivrječnosti u zaključcima suda kada u presudi na jednom mjestu navede da je „optuženi postupao sa direktnim umišljajem, bio svjestan svojih djela i htio njihovo izvršenje“, a na drugom mjestu „da je kod optuženog u vrijeme izvršenja krivičnih djela sposobnost da shvati značaj svog djela i mogućnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena“.

Iz obrazloženja:

„U žalbi branioca okrivljenog, a i u predlogu za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, branilac okrivljenog je, uz citiranje nekih navoda iz prvostepene presude, ukazao da je okrivljeni oglašen krivim zbog krivičnog djela teške krađe iz čl.240 st.1 tač.3 Krivičnog zakonika Crne Gore, a da nižestepeni sudovi nijesu na adekvatan način cijenili da je uračunljivost okrivljenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela bila bitno smanjena, da ova okolnost nije uzeta u obzir u korist okrivljenog i da postoji protivrječnost u zaključcima prvostepenog suda zbog toga što je u obrazloženju presude navedeno: „...pri čemu je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, bio svjestan svojih djela i htio njihovo izvršenje“, što je po stavu branioca suprotno zaključku suda „...da je kod optuženog u vrijeme izvršenja krivičnih djela, sposobnost da shvati značaj svog djela i mogućnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena... “

Po ocjeni ovog suda, neosnovani su gore navedeni navodi žalbe branioca okrivljenog.

Naime, iz obrazloženja prvostepene presude nesumnjivo proizilazi da je prvostepeni sud na osnovu nalaza vještaka sudskopsihijatrijske struke dr Ž. G., utvrdio da je uračunljivost okrivljenog N. R., u vrijeme izvršenja krivičnog djela teške krađe, bila bitno smanjena, jer je bila bitno smanjena njegova sposobnost da shvati značaj svog djela i mogućnost da upravlja svojim postupcima, kao posljedica kontinuirane upotrebe heroína, s obzirom da se kod okrivljenog u vrijeme izvršenja krivičnog djela ne mogu negirati simptomi apstencijalne krize. Kod takvog zaključka prvostepeni sud je pravilno ocijenio da uračunljivost okrivljenog u odnosu na navedeno krivično djelo nije bila isključena, s obzirom da bitno smanjena uračunljivost u smislu čl.14 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore ne isključuje krivicu i učiniocu koji je krivično djelo učinio u takvom stanju mogu se izreći krivične sankcije koje se izriču i uračunljivom licu.

Prvostepeni sud je uzeo u obzir navedeno stanje okrivljenog, kako prilikom odmjeravanja kazne, tako i prilikom izricanja mjere bezbjednosti obaveznog liječenja narkomana, zbog čega su neprihvatljivi navodi žalbe da prvostepeni sud nije cijenio navedenu okolnost.

Neosnovani su i navodi žalbe kojima se ukazuje na protivrječnost u obrazloženju prvostepene presude, u odnosu na zaključke suda, po pitanjima uračunljivosti i umišljaja okrivljenog, kada je u pitanju krivično djelo teške krađe. Ovo zbog toga što su uračunljivost i umišljaj posebne komponente krivice, pa činjenica da je okrivljeni krivično djelo izvršio u stanju bitno smanjene uračunljivosti, koja ne isključuje krivicu, ne može dovesti u pitanje zaključak suda o postojanju umišljaja okrivljenog, koji ima svoj osnov u biću krivičnog djela teške krađe, čije subjektivno obilježje predstavlja namjera za pribavljanje protivpravne

imovinske koristi, koja pretpostavlja postojanje direktnog umišljaja usmjerenog na ostvarivanje navedenog cilja.

U žalbi branioca okrivljenog neosnovano se ukazuje da se prvostepena presuda zasniva na povredi Krivičnog zakonika iz čl.387 st.1 tač.1 ZKP, sa iznijetom tvrdnjom da činjenični opis koji je dat u optužnici ne sadrži elemente bića krivičnog djela razbojničke krađe iz čl.241 st.6 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovo zbog toga što po ocjeni ovog suda opis iz optužnice sadrži sve činjenice i okolnosti koje čine obilježja ovog krivičnog djela, kao i one od kojih zavisi primjena Krivičnog zakonika, dok se u obrazloženju žalbe konkretno ne navodi u čemu se sastoje nedostaci u opisu krivičnog djela koji je dat u optužnici i u izreci prvostepene presude, već se za pomenuti žalbeni osnov daju razlozi koji se odnose na ocjenu vjerodostojnosti sprovedenih dokaza.

U odnosu na krivično djelo razbojničke krađe iz čl.241 st.6 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje je okrivljeni takodje oglašen krivim, u žalbi branioca se ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, s obzirom da su navodi žalbi koncipirani u pravcu da se iz sprovedenih dokaza ne može izvesti zaključak da je okrivljeni udario oštećenu B. R. u predjelu lijeve podlaktice, u trenutku kada ga je ona uhvatila za džep jakne kako bi ga spriječila da napusti apoteku i odnese ukradenu stvar.

Odredbom čl.438 st.1 Zakonika o krivičnom postupku, pored ostalog, propisano je da okrivljeni i njegov branilac mogu obrazloženim predlogom tražiti od Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti u slučaju ako smatraju da je povrijeđen Krivični zakonik na štetu okrivljenog, ili da su počinjene povrede odredaba krivičnog postupka (navedene u ovom članu) ili ako je povrijeđeno pravo na odbranu ili ako su povrijeđene odredbe krivičnog postupka u žalbenom postupku.

Kod prednje odredbe, nijesu od značaja navodi žalbe kojima se osporavaju činjenična utvrđenja nižestepenih sudova. Pri tome je nužno istaći da podaci iz spisa predmeta ne ukazuju na postojanje sumnje u istinitost odlučnih činjenica, jer po ocjeni ovog suda ne postoji ništa što bi ukazalo na proizvoljno zaključivanje prvostepenog i drugostepenog suda. Naprotiv, iz spisa predmeta se može zaključiti da je prvostepeni sud presudu zasnovao na detaljnoj analizi svih sprovedenih dokaza, a prije svega na iskazu svjedokinje – oštećene B. R., dovodeći ga u vezu sa prikazom snimaka preuzetih sa kamera koje su se nalazile u apoteci u čijem prostoru je krivično djelo izvršeno i dao prihvatljive razloge o tome koje činjenice i iz kojih razloga uzima za utvrđene.

Iz spisa predmeta se utvrđuje i to da je drugostepeni sud dao odgovore na sve odlučne navode žalbe izjavljene protiv prvostepene presude, pa i u dijelu u kome je ona osporavana zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, u dijelu koji se odnosi na krivično djelo razbojničke krađe, zbog čega se ne mogu prihvatiti navodi žalbe kojima se pledira na postojanje povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku u vidu postojanja nedostataka u razlozima drugostepene presude.

Prema tome, Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore je pravilno odlučilo kada je shodno čl.438 st.3 Zakonika o krivičnom postupku, rješenjem odbilo predlog branioca zbog nepostojanja razloga za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Kž. II br. 21/16 od 21.06.2016. godine)

USVAJANJE ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
ZBOG POVREDE ZAKONA U KORIST OKRIVLJENOG
(Član 443 ZKP u vezi čl. 153 st. 1, 156 st. 1 tač. 1
i 320 st. 1 tač 26 Zakona o prekršajima)

Rok od 60 dana iz člana 153 Zakona o prekršajima ne počinje teći samim nastankom životnog događaja – saobraćajne nezgode, već od trenutka kada ovlašćeni organ za pokretanje prekršajnog postupka sazna da je prekršaj učinjen i ko je isti učinio, te ukoliko je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka odbačen kao neblagovremen a nije protekao rok od 60 dana od saznanja ovlašćenog organa počinjena je povreda zakona u korist okrivljenog.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Suda za prekršaje Budva PP. br. 294/16 od 29. 02. 2016. godine, odbačen je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru Ut. br. 3/16 od 23. 02. 2016. godine, podniet protiv okrivljenog M. M. zbog prekršaja iz člana 320 st. 1 tač. 26 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, kao neblagovremen.

Rješenjem Višeg suda za prekršaje Crne Gore Pžp. br. 439/16-2 od 30. 03. 2016. godine odbijena je kao neosnovana žalba Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru i potvrđeno naprijed navedeno rješenje.

Protiv navedenih rješenja Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore je podiglo zahtjev za zaštitu zakonitosti Ut. br. 13/16 od 13. 06. 2016. godine, zbog bitne povrede odredaba prekršajnog postupka iz člana 204 st. 1 tač. 10 Zakona o prekršajima, te povrede člana 153 st. 1 i člana 156 st. 1 tač 1 Zakona o prekršajima, a sa predlogom da se isti uvaži i utvrdi da je navedenim rješenjima povrijeđen zakon u korist okrivljenog.

U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, ispitana pobijana rješenja u granicama propisanim članom 224b Zakona o prekršajima, ocijenjeni navodi podnietog zahtjeva i izjašnjenja data u sjednici vijeća, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev osnovan.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru podnijeta krivična prijava protiv M. M. zbog postojanja osnovane sumnje da je dana 21. 10. 2015. godine počinio krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti javnog saobraćaja iz člana 339 st. 3 Krivičnog zakonika Crne Gore, da je državni tužilac postupajući po toj prijavi preduzeo više dokaznih radnji u cilju utvrdjenja ko je izazvao predmetnu saobraćajnu nezgodu, kolika je vrijednost ugrožene imovine i visina prouzrokovane štete, te da li je neko lice kritične prilike zadobilo povredu ili ne, a što je od značaja za utvrdjenje postojanja bitnih elemenata bića predmetnog krivičnog djela. Nakon provedenih dokaznih radnji državni tužilac je 23. 02. 2016. godine donio rješenje Kt. br. 844/15 kojim je odbacio predmetnu krivičnu prijavu, jer je našao da u radnjama M. M. nema bitnih elemenata krivičnog djela stavljenog mu na teret, niti bilo kojeg drugog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, a istovremeno ocijenio da je imenovani učinio prekršaj iz člana 320 st. 1 tač. 26 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima i Sudu za prekršaje u Budvi podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Ut. br. 3/16 od 23. 02. 2016. godine.

Ispitujući uslove za vođenje prekršajnog postupka po naprijed navedenom zahtjevu za pokretanje istog Sud za prekršaje u Budvi je rješenjem Pp. br. 294/16 od 29. 02. 2016. godine isti odbacio s pozivom na član 156 st. 1 tač. 1 Zakona o prekršajima ocjenjujući da je zahtjev

za pokretanje prekršajnog postupka podnijet nakon isteka roka iz člana 153 st. 1 Zakona o prekršajima, a sa obrazloženjem da je prekršaj učinjen 21. 10. 2015. godine, a zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnijet 29. 02. 2016. godine, što znači po isteku roka od 60 dana koji je propisan članom 153 st. 1 Zakona o prekršajima.

Odlučujući po žalbi Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru protiv naprijed navedenog rješenja Viši sud za prekršaje Crne Gore je rješenjem Pžp. br. 439/16 od 30. 03. 2016. godine istu odbio kao neosnovanu obrazlažući da je prekršaj izvršen 21. 10. 2015. godine, a zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnijet 29. 02. 2016. godine, što znači po proteku roka od 60 dana po saznanju za prekršaj i učinioca kako je to propisano članom 153 st. 1 Zakona o prekršajima.

Odredbom člana 153 st. 1 Zakona o prekršajima je propisano da kada nije moguće izdati prekršajni nalog u skladu sa članom 144 istog Zakona podnosilac zahtjeva će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka odmah po saznanju za prekršaj i učinioca, a najkasnije u roku od 60 dana, dok je članom 144 st. 1 istog Zakona propisano da će ovlašćeni organ izdati prekršajni nalog ako je prekršaj utvrđen neposrednim opažanjem, na osnovu podataka koji su dobijeni uređajima za nadzor, pregledom dokumentacije, prostorije i robe, na osnovu priznanja o učinjenom prekršaju od strane okrivljenog pred ovlašćenim organom na licu mjesta ili u nekom drugom sudskom ili upravnom postupku.

Polazeći od navedene zakonske odredbe, po ocjeni ovog suda, a kako se to osnovano ističe i podnijetim zahtjevom rok od 60 dana iz člana 153 Zakona o prekršajima ne počinje teći samim nastankom životnog događaja - saobraćajne nezgode, već od trenutka kada ovlašćeni organ za pokretanje prekršajnog postupka sazna da je prekršaj učinjen i ko je isti učinio.

U konkretnom slučaju nakon nastanka predmetne saobraćajne nezgode podnijeta je krivična prijava Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti javnog saobraćaja iz člana 339 st. 3 KZ, a državni tužilac preduzeo više radnji dokazivanja, te nakon toga ocijenio da u radnjama M. M. nema elemenata bilo kojeg krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti - rješenje Kt. br. 844/15 od 23. 02. 2016. godine, ali da u njegovim radnjama stoji prekršaj iz člana 320 st. 1 tač. 26 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima zbog čega je podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Ut. br. 3/16 od 23. 02. 2016. godine. Dakle, državni tužilac je za prekršaj i učinioca saznao nakon provođenja dokaznih radnji i ocjene da u radnjama M. M. ne stoje elementi bilo kojeg krivičnog djela već elementi prekršaja - 23. 02. 2016. godine. Od tog trenutka počeo je da teče rok iz člana 153 st. 1 Zakona o prekršajima i on do dana podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka - 26. 02. 2016. godine (zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pošti predat preporučeno - član 121 Zakona o prekršajima u vezi člana 215 st. 3 Zakonika o krivičnom postupku) nije istekao.

Kod svega naprijed navedenog osnovano se podignutim zahtjevom za zaštitu zakonitosti ističe da je osporenim rješenjima počinjena povreda člana 153 st. 1 i člana 156 st. 1 tač. 1 Zakona o prekršajima. Ovo sa razloga što je u konkretnom slučaju zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnijet u roku iz člana 153 st. 1 Zakona o prekršajima, pa nije bilo mjesta odbacivanju istog s pozivom na član 156 st. 1 tač. 1 Zakona o prekršajima.

Obrazloženje prvostepenog rješenja ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama - kada je podnosilac predloga za pokretanje prekršajnog postupka saznao za prekršaj, što je odlučna činjenica za donošenje zakonite odluke, pa se osnovano podignutim zahtjevom ističe da je istim počinjena bitna povreda odredaba prekršajnog postupka iz člana 204 st. 1 tač. 10 Zakona o prekršajima. Ta bitna povreda odredaba prekršajnog postupka nije počinjena drugostepenim rješenjem. Drugostepenim rješenjem počinjena je povreda odredaba prekršajnog postupka iz člana 214 st. 1 Zakona o prekršajima, jer nijesu ocijenjeni svi žalbeni navodi što ovaj sud

samo konstatuje, jer je prilikom odlučivanja o zahtjevu za zaštitu zakonitosti ograničen povredama zakona ili drugog propisa iz podignutog zahtjeva.

Sa iznijetih razloga, navedenih zakonskih odredbi, a s pozivom na član 224b st. 3 i član 224e Zakona o prekršajima i član 443 Zakonika o krivičnom postupku, odlučeno je kao u izreci ove presude.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 14/16 od 21.06.2016. godine)

OBLIGACIONO PRAVO

UPOTREBA SILE PREMA UGOVORNOJ STRANI
 KAO RAZLOG NIŠTAVOSTI UGOVORA
 (Član 53 stav 3 i čl. 101 ZOO)

Da bi ugovor bio ništav sa razloga iz člana 53 stav 3 ZOO mora biti dokazano da se pritisak konkretno odrazio na ugovornu stranu pri iznudjivanju njene volje, tj. da ugovor ne bi ni nastao da nije bilo pritiska.

Iz obrazloženja:

„Tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o kupoprodaji sa tuženim tužilac zasniva na tvrdnjama da je ugovor zaključen pod pritiskom, tj. da je tuženi uz upotrebu sile, prijetnje pištoljem, vezivanjem tužioca za stolicu i tako vezanog držeći ga čitavu noć, ubrizgavanjem tečnosti u tijelo, prinudio tužioca da izvrši potpisivanje i ovjeru ugovora, što sve ugovor čini ništavim shodno čl.53. st.3. ZOO. Sem toga, tužilac je isticao da je tuženi znao da je novac za isplatu cijene spornog prostora obezbijedio osnivač i direktor umješača Đ. V. – B., jer je prisustvovao kupovini poslovnog prostora od ranijih prodavaca U. B. i U. Ž., te da se radi o ništavosti ugovora usled nepostojanja osnova i usled nedopuštene pobude.

Drugostepeni sud je na održanoj raspravi utvrdio da su 27.10.2008. godine tužilac i tuženi zaključili i ovjerali ugovor o kupoprodaji, kojim je tužilac prodao tuženom poslovni prostor površine 341 m², za cijenu od 400.000,00 €. Stranke su u ugovoru konstatovale da je cijena plaćena u momentu potpisivanja i ovjere ugovora-čl.2, a prodavac je dao saglasnost kupcu za uknjižbu stečenog prava kod nadležne uprave bez njegovog prisustva-čl.5. ugovora. Utvrđeno je da je tuženi 16.02.2009. godine podnio zahtjev za promjenu upisa kod Uprave za nekretnine na osnovu zaključenog pravnog posla, i rješenjem tog organa od 13.03.2009. godine izvršena je promjena upisa na tuženog. Međutim, navedeno rješenje je od strane drugostepenog organa poništeno i naloženo prvostepenom organu ponovno odlučivanje o zahtjevu.

Dalje je utvrđeno da je tužilac svojinu na poslovnom prostoru stekao od ranijih suvlasnika U. B. i U. Ž. ugovorom o kupoprodaji zaključenim dana 28.03.2008. godine, za kupoprodajnu cijenu od 350.000,00 €. Istog dana tužilac je izdao punomoćje advokatu N. M. sa ovlaštenjem da u njegovo ime i za njegov račun izvrši prodaju poslovnog prostora. Ovo punomoćje je ovjereno pred sudom. Advokat M. je za račun tužioca zaključio ugovor o prodaji i poslovni prostor prodao kupcu DOO "N.", koji je u ovom sporu prijavio mijesanje na strani tužioca. Ovaj ugovor je ovjeren kod suda 28.04.2009. godine, a kupac DOO "N." podnio zahtjev za promjenu upisa kod nadležnog upravnog organa. Rješenjem nadležnog organa od 23.07.2009. godine dozvoljena je promjena upisa, ali je drugostepeni organ, po službenoj dužnosti, ovo rješenje oglasio ništavim i uknjižba je i dalje ostala na tužioca kao vlasnika. Inače, predmetni poslovni prostor nalazi se u suterenu stambene zgrade izgrađene na kat.parceli br.2234/3, čiji investitor je bilo preduzeće čiji je vlasnik V. N.

Utvrđujući postojanje razloga koji bi zaključeni ugovor činili ništavim, drugostepeni sud je na osnovu činjeničnog stanja koje je utvrđeno na raspravi, i po mišljenju ovog suda, izveo pravilan zaključak da sporni ugovor nije ništav. Naime, drugostepeni sud je pravilnom ocjenom izvedenih dokaza zaključio da tužilac nije dokazao da je ugovor sa tuženim zaključio uz upotrebu sile, prijetnje i prinude od strane tuženog i za ovakav zaključak drugostepena presuda sadrži valjane i dovoljne razloge.

Po mišljenju ovog suda, kad je riječ o volji pri zaključenju pravnog posla, pored svijesti i namjere, volja mora biti ozbiljna, stvarna (da nije riječ o prividnoj, simulovanoj izjavi) i slobodna, što u obligacionom pravu znači da izjavilac ne smije biti žrtva prinude, prevare ili zablude. Zakon o obligacionim odnosima, u čl.21. st.2, propisuje da izjava volje mora biti učinjena slobodno i ozbiljno, što podrazumijeva da je volja ozbiljno data onda kad izražava namjeru izjavioca da se njom pravno obaveže, a kao pravno relevantne mane volje zakon predviđa prijetnju, zabludu, prevaru i prividan ugovor.

Prijetnju kao manu volje, kao slučaj svjesne nesaglasnosti volje i izjave, posebno i detaljno reguliše odredba čl. 53. ZOO, a pod prijetnjom se podrazumijeva samo stavljanje u izgled davaocu izjave da će mu se neko zlo nanijeti, čime se kod njega izaziva strah koji ga opredjeljuje na davanje izjave. Osim toga, prijetnja ima za posledicu rušljivost.

Međutim, prinuda pri zaključenju ugovora, najšire shvaćena, predstavlja nedozvoljeni akt jednog lica kojim ono nekoga prisiljava da učini izjavu volje u određenom pravcu i obuhvata fizičku prinudu (prinudu u užem smislu) i psihičku prinudu (prijetnju). Ako se pritisak na jedno lice u cilju davanja određene izjave volje vrši upotrebom fizičke sile u momentu davanja izjave (na primjer, fizičkim mučenjem, zlostavljanjem, nanošenjem tjelesne povrede, lišenjem slobode, i sl.), riječ je o fizičkoj prinudi. Shodno tome, pod prinudom se podrazumijeva nanošenje fizičkih i moralnih patnji kod učesnika u pravnom poslu i to u trenutku u kome se posao zaključuje, a direktno fizičko djelovanje na izjavioca u momentu davanja izjave i potpuno isključenje njegove volje ima za posledicu ništavost ugovora.

Kada se imaju u vidu činjenice na kojima je tužilac zasnovao tužbeni zahtjev i kojima ukazuje na odsustvo svoje namjere da izvrši prodaju, a to su da je postojala fizička prinuda od strane tuženog, drugostepeni sud je u ovom sporu pravilno razmatrao da li se radi o ugovoru zaključenom pod pritiskom, koji bi bio protivan prinudnim propisima i samim tim apsolutno ništav, shodno čl.101. ZOO.

Drugostepeni sud je sve izvedene dokaze cijenio pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, i pravilno našao da tužbeni zahtjev kojim se traži utvrđenje ništavosti nije osnovan.

Po mišljenju ovog suda, pravilno je stanovište drugostepenog suda da mora biti dokazano da se pritisak konkretno odrazio na tužioca pri iznuđivanju njegove volje, tj. da ugovor ne bi nastao da nije bilo pritiska. Ispitujući namjeru tužioca da predmetni poslovni prostor proda tuženom i nastanak samog ugovora o prodaji između tužioca i tuženog zbog upotrebe fizičke sile u momentu davanja izjave i zaključivanja istog, drugostepeni sud je svoju odluku utemeljilo na iskazima tužioca i tuženog, njihovom postupanju prije i nakon zaključenja spornog ugovora, te iskazima svjedoka, nalazeći da se ocjenom ovih dokaza, uz postojanje potpisanog i ovjerenog ugovora o prodaji, potvrđuje namjera tužioca da izvrši prodaju poslovnog prostora tuženom. Spornim ugovorom tužilac je raspolagao poslovnim prostorom na kome je imao pravo svojine i isti je prodao tuženom, i to u vrijeme kada takvo raspolaganje nije bilo ničim ograničeno, zbog čega je u pitanju ugovor koji predstavlja slobodno izraženu volju stranaka, koji je zaključen radi ostvarenja dozvoljenog cilja koji se kroz ispunjenje ugovora i ostvaruje.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 166/16 od 12.04.2016. godine)

PREVARA OD STRANE TREĆEG LICA
-PRAVNO DEJSTVO ZALOŽNE IZJAVE-
(Član 65 stav 3 ZOO)

Založna izjava data u zabludi izazvanoj prevarom trećeg lica, a ne hipotekarnog povjerioca, bila bi od značaja, odnosno uticaja na punovažnost ugovora o hipoteci samo ako je hipotekarni povjerilac za to znao ili je morao znati.

Iz obrazloženja:

„Revizija je osnovana.

Prema stanju u spisima, tuženi kao zajmodavac i R. B., kao zajmoprimac su 20.04.2004. godine zaključili ugovor o zajmu na iznos od 12.800,00 €, sa rokom vraćanja od jedne godine, bez kamate. Radi obezbjeđenja potraživanja zajmodaca, na osnovu izjave ovjerene kod suda S. B., tetke zajmoprimca, sa kojom je isti imao i zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju, dozvoljen je upis prava zaloge na teret njenog stana bliže označenog u izreci prvostepene presude, a u korist M. K. (tuženog). Kako zajmoprimac R. B. nije ispunio svoju ugovornu obavezu i zajam vratio tuženi je pokrenuo izvršni postupak (I.br.115/06), radi naplate svog potraživanja prodajom založene nepokretnosti - stana vlasništvo S. B. U toku izvršnog postupka S. B. je umrla, a za zakonskog naslednika oglašen je njen brat D. B., tužilac u predmetnoj parnici (ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen između S. B. i R. B. je ranije raskinut).

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje određeno prodajom predmetnog stana radi naplate potraživanja tuženog M. K. po naprijed navedenom ugovoru o zajmu. Zahtjev je zasnovan na činjenici da je pravosnažnom krivičnom presudom utvrđeno da je S. B. izjavu, kojom se saglasila da se na njenom stanu konstituiše založno pravo-hipoteka u korist tuženog, dala u zabludi u koju je dovedena od strane R. B. (zajmoprimca), jer ju je isti prikazivanjem lažnih činjenica naveo da potpiše ugovor o konstituisanju hipoteke, zbog čega je oglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora (šest mjeseci). Prednje nije ni sporno. Nižestepeni sudovi zaključuju da je sada pok. S. B. izjavu kojom se saglasila sa konstituisanjem hipoteke dala u zabludi, koja je dovela do nesporazuma - zabludi o prirodi ugovora ili o osnovu ili o predmetu obaveze, u kom slučaju ugovor ne nastaje (čl.63. ZOO), zbog čega je izjava ništava i kao takva ne proizvodi nikakve pravne posledice, pa je izvršenje, određeno na osnovu rješenja kojim je upisano pravo zaloge tuženog, nedopušteno.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa nižestepeni sudovi nijesu utvrdili sve odlučne činjenice u ovoj pravnoj stvari, pa nije ni imalo uslova da se materijalno pravo pravilno primijeni. Naime, založnu izjavu S. B. je dala u zabludi u koju je dovedena prevarom od strane R. B. - trećeg lica, a ne tuženog kao hipotekarnog povjerioca. Prema odredbi čl.65. st.3. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa, ako je prevaru učinilo treće lice, prevara utiče na sam ugovor ako je druga ugovorna strana u vrijeme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru. Primijenjeno na konkretni slučaj, založna izjava koju je dala pok. S. B. prevarom R. B., kao trećeg lica, bili bi od značaja samo ako je tuženi znao ili morao znati da je založna izjava data u zabludi izazvanoj prevarom.

Stoga, pravilna primjena materijalnog prava iziskuje potrebu da se u ponovnom postupku upotpuni činjenično stanje u smislu datih primjedbi, tj. da se raspravi da li je tuženi

znao, odnosno morao znati da je sada pok. S. B. založnu izjavu dala u zabludi izazvanoj prevarom R. B. Od tog utvrđenja zavisi pravno dejstvo date izjave, a time i osnovanost postavljenog tužbenog zahtjeva.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 306/16 od 26.04.2016. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O POKLONU
(Član 103 ZOO)

Ugovor o poklonu koji nije potpisan od strane poklonodavca ne izražava njegovu volju za zaključenje tog pravnog posla, pa je isti ništav.

Iz obrazloženja:

„Postavljenim tužbenim zahtjevom u ovom sporu tužioci su tražili da se utvrdi da je ništav ugovor o poklonu nepokretnosti zaključen između B. B., kao poklonodavca i tuženog, kao poklonoprimca, ovjeren 17.10.2006. godine i da isti ne proizvodi pravno dejstvo. O tužbenom zahtjevu da se izvrši uspostava ranijeg stanja i upiše pravo vlasništva u korist pok. B. B., uz prethodno brisanje upisa na tuženog po osnovu zaključenog ugovora o poklonu, nižestepeni sudovi su odlučili na način što je odbačena tužba kao nedozvoljena, koja odluka se ne osporava revizijom.

Odlučujući o zahtjevu za utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu, nižestepeni sudovi su zaključili da je sporni ugovor o poklonu ništav i ne proizvodi pravno dejstvo. Naime, u postupku je utvrđeno da je, po prijavi pok. Boža, protiv tuženog vođen krivični postupak zbog izvršenja krivičnog djela prevare i utvrđeno da je tuženi neovlašćeno potpisao sporni ugovor u ime poklonodavca, zbog čega je oglašen krivim i izrečena mu uslovna osuda. Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da predmetni ugovor nije pravno valjan i utvrdili ništavost istog, nalazeći da poklonodavac nije potpisao predmetni ugovor, pa isti ne izražava njegovu volju pri zaključenju ovog pravnog posla.

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 340/16 od 27.04.2016. godine)

NEOSTVARIVANJE MOTIVA KAO RAZLOG NIŠTAVOSTI
UGOVORA O POKLONU
(Član 101 ZOO)

Da bi ugovor o poklonu bio ništav sa razloga što je motiv kao bitan elemenat tog ugovora otpao ili se nije ostvario, motiv iako nije naznačen u ugovoru mora biti poznat poklonoprincipu.

Iz obrazloženja:

„Zahtjev za utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora o poklonu kojim je svojim sinovima, prvo i drugotuženom poklonio po stan u porodičnom objektu u R., tužilac zasniva na tvrdnji da se nije ostvario, odnosno da je otpao motiv zbog kojeg je poklon učinjen, dok zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o kupoprodaji zaključenog između prvo i trećetuženog, kojim je prvotuženi raspolagao poklonjenim stanom u prizemlju tužilac temelji na tome da prodavac nije bio vlasnik nepokretnosti, da je trećetuženi bio nesavjestan kupac, te da je ugovor fiktivan pravni posao.

Polazeći od činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, koje s pravom prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev u cjelosti odbili kao neosnovan, jer ne stoji nijedan razlog kojim bi se dovela u pitanje pravna valjanost predmetnih ugovora.

Tužilac tvrdi da je odlučujući motiv za zaključenje ugovora o poklonu bio da njegovi sinovi – poklonoprincipi (prvo i drugotuženi) u poklonjenim stanovima porodičnog objekta ostanu trajno da žive i time riješe svoje stambeno pitanje, te da mu pomognu u starosti, koji motiv se nije ostvario jer su se prvo i drugotuženi odselili i poklonjene stanove prodali, pa je zbog toga ugovor o poklonu ništav. Međutim, da bi ugovor o poklonu bio ništav sa razloga što je motiv kao bitan elemenat tog ugovora otpao ili se nije ostvario, motiv iako nije naznačen u ugovoru mora biti poznat poklonoprincipu. Rezultat dokaznog postupka upućuje na zaključak da motiv na koji se tužilac poziva i ističe da se nije ostvario, prvo i drugotuženom kao poklonoprincipima nije bio poznat. Naime i sam tužilac u izjavi datoj u svojstvu parnične stranke tokom postupka ističe da je sinovima učinio poklon da svako ima svoj dio kuće i da im niko ne smeta, da mu sinovi nijesu ništa obećavali, te da nije bilo dogovora u pogledu budućeg raspolaganja poklonjenim djelovima porodične kuće. Takodje je istakao da sinovima prije zaključenja ugovora o poklonu ništa nije govorio i nije ih ničim uslovljavao. Dakle, iz sadržine iskaza tužioca proizilazi da svoje sinove – poklonoprincipce nije upoznao da im čini poklon radi toga, da u poklonjenim djelovima porodičnog objekta ostanu stalno da žive i budu mu od pomoći u starosti. Prema tome, tužilac nije dokazao da je motiv poklona na koji se poziva ušao u osnov predmetnog ugovora o poklonu i da se nije ostvario, odnosno da je otpao, te je predmetni ugovor o poklonu punovažan pravni posao, kako to pravilno i zaključuju nižestepeni sudovi. Kod naprijed iznijetog, navodi revizije da su prvo i drugotuženi trajnim odseljenjem iznevjerili očekivanja tužioca, te da se motiv poklona da djeca budu blizu oca i od pomoći u njegovoj starosti podrazumijevao, nijesu od uticaja na drugačiju odluku.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br.873/15 od 02.03.2016. godine)

UGOVOR POSLOVNO NESPOSIBNOG LICA
(Član 56 u vezi čl. 103 ZOO)

Za utvrđivanje ništavosti ugovora odlučujuća je stvarna nesposobnost za rasudjivanje, bez obzira na činjenicu da ugovaraču u tom momentu nije bila oduzeta poslovna sposobnost sudskom odlukom.

Iz obrazloženja:

„Tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu u dijelu kojim je pok. Z. raspolagao svojim suvlasničkim dijelom tužiocu su temeljili na tvrdnji da pok. Z. nije bio poslovno sposoban za zaključivanje ugovora, niti bilo kojeg drugog pravnog posla, u momentu kada je ugovor zaključen, zbog svoje bolesti, a u prilog svojih tvrdnji tužiocu navode da je rješenjem Osnovnog suda u Beranama Rs.br.108/10 od 05.04.2011. godine pok. Z. potpuno lišen poslovne sposobnosti i za njegovog staraoca Centar za socijalni rad Opštine Bar odredio prvotužioca.

Raspravljajući tvrdnje tužilaca da njihov otac pok. S. Z. nije bio poslovno sposoban da zaključi ugovor o poklonu u korist tužene prvostepeni sud je proveo dokazivanje vještačenjem vještaka medicinske struke neuropsihijatra dr M. M. i dr M. S. Ovi vještaci u svojim nalazima dali suprotna mišljenja o poslovnoj sposobnosti pok. Z. - vještak M. da nema dokumenata na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da je u vrijeme zaključenja ugovora poslovna sposobnost poklonodavca bila umanjena, a vještak M. da u vrijeme zaključenja spornog ugovora isti nije bio u stanju da shvati značaj svojih radnji, odnosno nije bio sposoban za rasuđivanje i slobodno izražavanje svoje volje kao posledicu bolesti-moždanih udara i neuroloških oštećenja. Zbog nepostojanja usaglašenog nalaza i mišljenja vještaka prvostepeni sud je proveo dokaz vještačenjem tima vještaka, koji su svom nalazu dali mišljenje da usled oštećenja psihičkih funkcija uzrokovanih moždanim udarom pok. Z. u vrijeme sačinjavanja ugovora o poklonu 2006. godine nije bio u stanju da shvati značaj svojih radnji, odnosno nije bio sposoban za rasuđivanje i nije bio u mogućnosti da slobodno izrazi svoju volju.

Iz ovako utvrđenih činjenica u postupku kod prvostepenog suda, koje je drugostepeni sud u svemu prihvatio kao pravilne, nižestepeni sudovi su izveli zaključak da poklonodavac pok. S. Z. prilikom zaključenja spornog ugovora nije bio u mogućnosti da shvati smisao konkretnog raspolaganja i da oblikuje pravno relevantnu volju, što ugovor o poklonu u dijelu kojim je pok. Z. raspolagao svojim suvlasničkim dijelom nepokretnosti čini ništavim i isti ne proizvodi pravno dejstvo u smislu čl.56. i čl.103. ZOO.

Po mišljenju ovog suda revizijom se neosnovano osporava izloženo pravno stanovište nižestepeni sudova. Naime, ovaj sud nalazi da je zaključak nižestepeni sudova pravilan i u svemu zasnovan na pravilnoj primjeni materijalnog prava. Jer, za utvrđivanje ništavosti ugovora odlučujuća je stvarna nesposobnost za rasuđivanje, bez obzira na činjenicu da ugovaraču - pok. Z. u tom momentu nije bila oduzeta poslovna sposobnost sudskom odlukom. Prema čl.56. ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja spornog ugovora, potrebno je da ugovarač ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje ugovora, pa kako poslovnu sposobnost nema lice koje je nesposobno za rasuđivanje, a ova činjenica je na nesumnjiv način utvrđena nalazom i mišljenjem tima vještaka, nije od značaja što je nesposobnost pok. Z. faktički pravno konstatovana odlukom prvostepenog suda o potpunom lišenju poslovne sposobnosti iz 2011. godine.

Obzirom da su nižestepeni sudovi pravilnom primjenom materijalnog prava utvrdili da je poklonodavac pok. S. Z. bio nesposoban za rasuđivanje kada je zaključio ugovor o poklonu sa tuženom, pobijanom i prvostepenom odlukom je pravilo utvrđeno da je ugovor ništav u dijelu raspolaganja od strane pok. Z., u smislu čl.103. ZOO, zbog čega se nižestepene presude bez osnova osporavaju revizijom tužene.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 206/16 od 12.04.2016. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O HIPOTECI
(Član 103 stav 1 u vezi čl. 26 i 89 st. 1 ZOO
i čl. 10, 11 i 12 Zakona o hipoteci)

Zaključenje ugovora o hipoteci na osnovu pravno nevaljanog punomoćja čini ugovor ništavim.

Iz obrazloženja:

„Drugotuženi je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Beranama K.br.81/12 od 28.12.2012. godine oglašen krivim zbog krivičnog djela prevara iz čl.244 st.3 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci. Prema utvrđenju u tom postupku proizilazi da je drugotuženi sebi pribavio određenu korist lažnim prikazivanjem činjenica u pogledu iznosa kredita i potrebnih garancija, te doveo u zabludu tužioca i naveo ga da potpiše punomoćje koje je ovjereno kod Osnovnog suda u Beranama Ov.br.1589/08 od 27.03.2008. godine, kojim ga je ovlastio da u korist prvotuženog, kao hipotekarnog povjerioca, ugovorom o hipoteci založi cjelokupne nekretnine tužioca. Na osnovu tog punomoćja drugotuženi je zaključio ugovor o hipoteci sa prvotuženim, na iznos od 30.000,00 €, sa rokom otplate od 120 mjeseci, koji kredit nije otplatio u predviđenom roku, pa je na taj način sebi pribavio protivpravnu imovinsku korist u navedenom iznosu, a na štetu tužioca kao oštećenog. Dalje je utvrđeno da je drugotuženi u postupku pred prvostepenim sudom izjavio da mu je tužilac dozvolio da stavi hipoteku na 5 ari zemlje, kao sredstvo obezbjeđenja radi podizanja kredita od 20.000,00 €, na rok otplate od 5 godina, dok nije dozvolio za preostali dio imovine tužica upisane u pos. listu br.882 KO Dolac.

Prvostepeni sud je odbio postavljeni tužbeni zahtjev uz zaključak da je tužilac mogao ustati tužbom za poništaj ugovora o hipoteci, a ne i za utvrđivanje njegove ništavosti, obzirom da ona nikada nije ni nastala, jer je ugovor o hipoteci zaključen u skladu sa važećim propisima, nije protivan moralu društva i manifestovan je kroz potpunu savjesnost stranaka.

Drugostepeni sud je, polazeći od čl.15 ZPP, da je sud u parničnom postupku vezan za pravosnažnu presudu suda, kojom se optuženi oglašava krivim u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti - zaključio da iz presude krivičnog suda proizilazi da punomoćje nije bilo pravno valjano, da je tužilac potpisao punomoćje čiju sadržinu nije znao, te da samim tim ugovor o hipoteci ne postoji, odnosno da je ništav i da pravno nije valjan u trenutku nastanka, jer isti nije zaključen između hipotekarnog povjerioca i tužioca, već hipotekarnog povjerioca i drugotuženog kao nosioca kredita na osnovu nepostojećeg punomoćja, zbog čega je protivan Zakonu o hipoteci (čl.10 st.1 čl.11 i čl.12), važećeg u vrijeme zaključenja ugovora, kao i sa ranijim Zakonom o obligacionim odnosima (čl.26 i čl.89 st.1).

Ovaj sud stoji na stanovištu drugostepenog suda da je ništav označeni ugovor o hipoteci, zaključen između tuženih.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, pravilan je zaključak drugostepenog suda da tužilac nije znao za bitne sastojke ugovora, odnosno da će se založiti sve njegove nepokretnosti, a da je odsustvo savjesti o sadržini ugovora dovelo do toga da se radi o nepostojećem pravnom poslu - punomoćju, zbog čega drugotuženi nije mogao zakonito zaključiti ugovor o hipoteci, jer za to nije imao valjano punomoćje. Stoga je ugovor o hipoteci protivan naprijed navedenim odredbama Zakona o hipoteci, kao i čl.26 i čl.89 st.1 ZOO, pa je zbog toga ništav u smislu čl.103 st.1 ZOO.

Nema mjesta navodima u reviziji da ugovor svakako nije u cjelosti ništav i da u jednom dijelu mora proizvoditi pravno dejstvo, kod nesporne činjenice da je tužilac ovlastio drugotuženog da u njegovo ime, u korist prvotuženog, kao hipotekarnog povjerioca založi 5 ari zemlje.

Kod utvrđenog činjeničnog stanja, nema osnova za zaključak da je to zemljište u navedenoj površini identifikovano, a radi se o tome da je drugotuženi prevarnom radnjom založio cjelokupnu imovinu tužioca u ukupnoj površini od 5.511 m² (porodičnu stambenu zgradu, pomoćne zgrade, dvorište, njive, livade i šume), tako da se radi o neznatnom dijelu nepokretnosti u odnosu na založenu nepokretnost, pa zaključeni ugovor o hipoteci između tuženih nije zaključen u skladu sa zakonskim odredbama, te se radi o ništavom pravnom poslu a tužilac je, shodno čl.109 ranijeg Zakona o obligacionim odnosima, imao ovlašćenje, odnosno pravni interes kao zainteresovano lice da zahtijeva utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora o hipoteci.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 116/16 od 12.04.2016. godine)

VANSUDSKA PRODAJA NEPOKRETNOSTI
-NEPOSTOJANJE RAZLOGA NIŠTAVOSTI UGOVORA
O KUPOPRODAJI-
(Čl. 23, 32 i 35 Zakona o hipoteci, čl. 336 i 345 ZOSPO i čl. 91 ZOO)

Lice ovlašteno za sprovođenje postupka vanskudske prodaje nepokretnosti ovlašteno je da potpiše i ovjeri ugovor o prodaji u ime hipotekarnog dužnika, te ugovor o kupoprodaji nije ništav zbog nepostojanja posebnog punomoćja hipotekarnog dužnika za prodaju.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za utvrđenje ništavosti ugovora o kupoprodaji Uzz.br.382/13 od 27.12.2013. godine. Tužilac je svoj zahtjev temeljio na tvrdnji da je postupak vanskudske prodaje hipotekovnih nepokretnosti vlasništvo hipotekarnog dužnika sprovedo neovlašćeno lice – B. V., s jedne strane, a s druge da je to lice zaključilo sporni ugovor, bez punomoćja tužioca kao vlastodavca s pozivom na odredbu čl.91. ZOO-a.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja prvostepnog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su zaključili da u konkretnom slučaju ne postoji razlog ništavosti, pa su sledstveno tome tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, kada su zahtjev odbili kao neosnovan.

Neosnovano se revizijom ukazuje da B. V, advokat iz P., nije bio ovlašćen za sprovođenje postupka vanskudske prodaje, uz ukazivanje da to lice nije navedeno u ugovoru o hipoteci od 07.02.2007. godine.

S tim u vezi za ukazati je revidentu da je isti izgubio iz vida odredbu čl.9. ugovora o hipoteci, od 07.02.2007. godine koji je zaključen između tužioca, kao hipotekarnog dužnika i banke, kao hipotekarnog povjerioca, kojom su se ugovorne strane saglasile da hipotekarni povjerilac može prodati hipotekovanu nepokretnost lično ili uz angažovanje trećih lica, koje povjerilac može po svom nahodjenju ovlastiti i angažovati za sprovođenje prodaje, te da je tužena po ispunjenju uslova iz čl.8. ugovora započela postupak vanskudske prodaje, koje je sprovedo ovlašćeno lice – B. V., advokat iz A. k. "J., M. i V.", iz P. a po punomoćju Uzz.br.471/12 od 20.07.2012. godine. Dakle, prednje upućuje na zaključak da je upravo B. V. bilo ovlašćeno lice za postupak vanskudske prodaje, koja je sprovedena u skladu sa odredbama čl.23 - 35. Zakona o hipoteci ("Sl.list RCG", br.71/04) odnosno odredbama čl.336 - 345. sada važećeg Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG",br.19/09).

S druge strane, bez osnova su navodi revizije da je sporni ugovor ništav, jer je potpisan od strane B. V., koji nije imao punomoćje izdato od strane tužioca, s tim u vezi pozivanje na odredbu čl.91. ZOO-a.

Ukazani razlog apsolutne ništavosti i po nalaženju ovog suda ne postoji. Jer, saglasno čl.32. Zakona o hipoteci odnosno čl.345. Zakona o svojinsko pravnim odnosima lice koje sprovodi postupak prodaje je ovlašćeno da u ime hipotekarnog dužnika potpiše ugovor, kojim se svojina na nepokretnosti opterećenoj hipotekom prenosi na kupca i da ovjeri svoj potpis na tom ugovoru. Dakle, kako je B. V. bio ovlašćeno lice za sprovođenje postupka vanskudske prodaje, to je bio ovlašćen da potpiše i ovjeri sporni ugovor u ime tužioca kao hipotekarnog

dužnika, saglasno citiranoj odredbi, pa posebno pisano punomoćje tužioca nije bilo ni potrebno.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 205/16 od 13.04.2016. godine)

PRESTANAK PUNOMOĆJA I NIŠTAVOST PORAVNANJA
(Član 103 ZOO u vezi čl. 100 stav 2 ZPP)

Punomoćje prestaje momentom smrti davaoca punomoćja, pa je ništavo poravnanje zaključeno na osnovu tog punomoćja nakon smrti davaoca istog.

Ispunjenjem obaveze iz zaključenog poravnanja ne mogu se otkloniti razlozi ništavosti istog.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi čl.100. st.2. Zakona o parničnom postupku ("Sl.list SFRJ", br.4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 i "Sl.list SRJ", br.27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98 i 3/2002), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog pravnog odnosa, shodno odredbi čl.512. ZPP ("Sl.list RCG", br.22/04, 28/05 i 76/06), punomoćniku koji nije advokat, smrću stranke uvijek prestaju ovlašćenja koja su u punomoćju morala biti izričito navedena saglasno čl.96. istog zakona. U konkretnom slučaju punomoćnik B. G. je imao ovlašćenje da može u ime ranijeg vlasnika B. R. preduzimati sve procesne radnje, kao i da zaključi poravnanje.

Imajući u vidu navedena zakonska određenja, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je smrću B. R. 09.08.2003. godine, prestalo punomoćje koje je izdato njegovom sinu B. G., koji je jedan od tužilaca u ovom sporu, tako da je poravnanje koje je zaključeno i potpisano od strane ovog punomoćnika pravno nevaljano.

Revizijom tuženog se ukazuje da je sudsko poravnanje koje tužioci osporavaju izvršeno. Međutim, ovaj sud nalazi da te činjenice nijesu od značaja za drugačije odlučivanje, jer se ispunjenjem obaveze iz zaključenog poravnanja ne mogu otkloniti razlozi ništavosti istog. Sem toga, ne stoje revizijski navodi tuženog da su u postupku određivanja naknade za ekspropisane nepokretnosti ranijeg vlasnika zastupali advokati P. T. i Đ. R. Iz spisa prvostepenog suda R.br.1/03 utvrđuje se da je ovlašćenje ovim advokatima za zastupanje u postupku određivanja naknade potpisao B. G., sin ranijeg vlasnika, iz čega nesumnjivo proizilazi da je prestankom ovlašćenja punomoćniku B. G. usled smrti lica koje je izdalo punomoćje (ranijeg vlasnika), prestalo i ovlašćenje punomoćnicima-advokatima koje je on ovlastio za zastupanje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 251/16 od 27.04.2016. godine)

UGOVOR O FIDUCIJARNOM PRENOSU PRAVA SVOJINE
-NEPOSTOJANJE RAZLOGA ZA NIŠTAVOST-
(Član 101 ZOO u vezi sa čl. 308 i 327 ZOSPO)

Zaključenjem ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine ne može se dovesti u pitanje namirenje potraživanja hipotekarnog povjerioca iz nepokretnosti nad kojima je uspostavljena hipoteka, te to što hipotekarni dužnik nije tražio od hipotekarnog povjerioca saglasnost za zaključenje ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine ne može biti razlog za njegovu ništavost.

Iz obrazloženja:

„Tužilac tužbom tvrdi da je sporni ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine protivan prinudnim propisima i moralu društva, te čl.3 Ugovora o kontinuiranoj kreditnoj hipoteci saglasno kojem je predmetna nepokretnost mogla biti otudjena ili opterećena od strane hipotekarnog dužnika samo i isključivo uz pismenu saglasnost tužioca, kao hipotekarnog povjerioca. Iako tužilac tvrdi da se radi o ništavom pravnom postulu, tužbeni zahtjevom je tražio poništaj predmetnog ugovora, a ne utvrđenje njegove ništavosti.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da predmetni ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine nije protivan prinudnim propisima, a samim tim ni ništav pravni posao, u smislu odredbe čl.101 Zakona o obligacionim odnosima. Ovo sa razloga što se, a imajući u vidu odredbu čl.308 Zakona o svojinsko pravnim odnosima („Sl.list CG“, br.19/09), zaključenjem ugovora ne može dovesti u pitanje namirenje potraživanja tužioca iz nepokretnosti nad kojima je uspostavljena hipoteka. Osim toga, hipotekarni dužnik, shodno odredbi čl.327 istog Zakona, ima pravo da drži i upotrebljava nepokretnost opterećenu hipotekom, da je izdaje u zakup ili otudji bez saglasnosti hipotekarnog povjerioca, čime se pravo hipotekarnog povjerioca ni u čemu ne umanjuje. Sa tih razloga, po pravnom rezonu nižestepenih sudova, to što hipotekarni dužnik nije tražio od tužioca saglasnost za zaključenje spornog ugovora ne predstavlja razlog za njegovu ništavost, budući je u čl.6 st.2 ugovoreno da hipotekarni povjerilac ne gubi pravo da traži namirenje iz vrijednosti opterećene nepokretnosti putem njene prodaje za slučaj da je nepokretnost sa ili bez pismene dozvole prešla u svojinu ili državinu trećeg lica čime se ne može dovesti u pitanje namirenje potraživanja tužioca kao hipotekarnog dužnika.

I po ocjeni ovog suda, pravilno su postupili nižestepeni sudovi kad su odlučili na izloženi način.

Naime, nije sporno, da su tužilac, kao hipotekarni povjerilac, i drugotuženi, kao hipotekarni dužnik, u odredbi čl.3 st.3 Ugovora o kontinuiranoj kreditnoj hipoteci ugovorili da za vrijeme trajanja hipoteke, konstituisane u korist ovdje tužioca, hipotekarni dužnik može nepokretnost otudjiti ili prenijeti u državinu ili pravo korišćenja zakupom samo uz pismenu saglasnost hipotekarnog povjerioca.

Medjutim, iz činjeničnih utvrđenja u postupku proizilazi da hipotekarni dužnik nije nepokretnost opterećenu hipotekom otudjio, niti opteretio zakupom, a koja raspolaganja od strane hipotekarnog dužnika su ugovorne strane uslovile davanjem saglasnosti od strane hipotekarnog povjerioca, već je zaključio ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine, a obaveza za davanje saglasnosti hipotekarnog povjerioca u smislu opterećenja fiducijom hipotekovane nepokretnosti nije ugovorom predviđena, niti je zakon propisuje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 223/16 od 16.03.2016. godine)

ISTICANJE NIŠTAVOSTI
-NEPOSTOJANJE PRAVNOG INTERESA ZA UTVRĐENJE
NIŠTAVOSTI UGOVORA O POKLONU-
(Član 107 stav 1 ZOO u vezi sa čl. 27 st. 1 ZON)

Bratanična ne ulazi u krug nužnih nasljednika ostavioca radi čega ne može imati svojstvo zainteresovanog lica za postavljanje tužbenog zahtjeva kojim se traži utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu zbog povrede nužnog dijela, a koji ugovor je kao poklonodavac zaključila njena pok. tetka.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih navoda tužbe proizilazi da je tužilja tvrdila da je ugovor o poklonu zaključen između pok. K. K., kao poklonodavca, i prvotuženog, kao poklonoprimca, apsolutno ništav pravni posao sa razloga što je pok. K. K. poklanjajući predmetne nekretnine prvotuženom povrijedila pravo na nužni dio tužilje kojoj je pok. K. bila tetka.

Odredbom čl.27 st.1 Zakona o nasljedjivanju („Sl. list CG“, br. 74/08) propisano je da su nužni nasljednici: potomci ostavioca, njegov supružnik, njegovi usvojenici i njihovi potomci, njegovi roditelji i njegovi usvojenici.

Kako je tužilja brataničina pok. K. K. to ista, shodno navedenoj odredbi, ne ulazi u krug nužnih nasljednika, radi čega i ne može imati svojstvo zainteresovanog lica, u smislu odredbe čl.107 st.1 Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list CG“, br. 47/08), za postavljanje tužbenog zahtjeva kojim se traži utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu zaključenog između pok. K. i prvotuženog, a na šta su i tuženi tokom postupka s pravom ukazivali. Tim prije, tužilja nema pravni interes da ništi ugovor o poklonu koji su tuženi kasnije zaključili. No, nepostojanje pravnog interesa u smislu pomenute odredbe ZOO ima za posljedicu odbijanje tužbenog zahtjeva, a ne odbacivanje tužbe, jer je riječ o odredbi materijalnog prava.

Činjenica da tužena nije dokazala da ima svojstvo zainteresovanog lica, budući da nije nužni nasljednik pok. K. K., čini bezpredmetnim ocjenu zakonitosti predmetnih ugovora o poklonu sa ostalih razloga sa kojih je tužilja te ugovore u ovoj parnici pobijala.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1056/15 od 19.11.2015. godine)

NEIZVJESNOST ISPUJENJA KOD DRUGE UGOVORNE STRANE
 KAO OSNOV ZA RASKID UGOVORA
 (Čl. 117 – 121, 127 I 132 ZOO)

Ako jedna ugovorna strana ispunji svoju obavezu pa posle zaključenog ugovora nastupi neizvjesnost ispunjenja kod druge ugovorne strane iz ozbiljnih razloga, strana koja se obavezala da prva ispunji svoju obavezu može odložiti njeno ispunjenje dok druga strana ne ispunji svoju obavezu, što predstavlja osnov da se traži raskid ugovora.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je ugovor raskinut i da tužilac u skladu sa čl. 127.st.2 ZOO ("Sl.list RCG", br. 47/08), ima pravo na vraćanje onog što je dao u izvršenju ugovora, te usvojili tužbeni a odbili protivtužbeni zahtjev, kojim je traženo izvršenje ugovora i naknada štete.

Pogrešno revident smatra da se, u smislu čl. 120.st.2 ZOO, ugovor može održati na snazi jer tužilac nije tražio raskid ugovora i povraćaj kapare, te da tužilac nema pravo na raskid jer nije u cjelosti ispunio svoju obavezu, odnosno nije isplatio drugu ratu kupoprodajne cijene koja je dospjela prije obaveze tuženih.

Prije svega, novčani iznos od 400.000,00€ koji je tužilac dao na ime dijela kupoprodajne cijene, nije kapara, već avans na ime dijela kupoprodajne cijene, iako stranke to davanje u ugovoru nazivaju kaparom. Jer, po samoj prirodi stvari i po načinu ostvarivanja prava isplata nije nastala po tom osnovu, tj. kao obezbjeđenje da će zaključen ugovor biti ispoštovan, sa pravilima o vraćanju ili uračunavanju u ispunjenje obaveze, u smislu čl. 75. ZOO.

S druge strane, odredbom čl. 119 do 132 ZOO, propisani su uslovi za raskid ugovora zbog neispunjenja. Pravo na raskid dvostrano teretnog ugovora pripada onoj strani koja je izvršila ili uredno izvršava svoje obaveze iz ugovora, ili ako je spremna da ugovorne obaveze izvrši ako ne bi postojala bojazan da druga strana neće ispuniti svoje obaveze zbog toga, imajući u vidu sadržinu odredbe čl. 118 u vezi čl. 117 ZOO, po kojoj ako jedna ugovorna strana ispunji svoju obavezu, pa poslije zaključenog ugovora nastupi neisvjesnost ispunjenja kod druge ugovorne strane iz ozbiljnih razloga, strana koja se obavezala da prva ispunji svoju obavezu može odložiti njeno ispunjenje dok druga strana ne ispunji svoju obavezu. To predstavlja osnov da se traži raskid ugovora, u smislu čl. 121-132 ZOO.

Kod utvrdjenja da tuženi nijesu ispunili svoju obavezu, jer tužiocu nijesu predali do 31.12.2008. godine dokumentaciju o urbanizaciji predmetnog zemljišta, čak i da nije u pitanju fiksni rok u smislu čl. 120 ZOO, gdje neispunjenjem ugovora o roku nastupa raskid ugovora po samom zakonu (a jeste), analognom primjenom čl. 122 ZOO tužilac može raskinuti ugovor bez naknadnog roka za ispunjenje, jer proizilazi da tuženi svoju obavezu neće ispuniti ni u naknadnom primjerenom roku, što proizilazi i iz sadržine odredbe čl. 118.st.3. ZOO.

Prema tome, i po nalaženju ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je predmetni ugovor raskinut i da tužilac u skladu sa čl. 127 ZOO ima pravo da mu se vrati ono što je dao u izvršenju ugovora. U skladu sa stavom 5 te zakonske odredbe tuženi su dužni platiti kamatu od dana kad su isplatu primili, ali imajući u vidu da sud odlučuje u granicama zahtjeva, shodno čl. 2.st.1. ZPP, kamata je dosudjena od 01.02.2009.godine, kako je tužilac tražio.

To što se nižestepeni sudovi u obrazloženju nižestepenih presuda pogrešno pozivaju na kaparu kao osnov isplate i naknadu štete kao posljedicu raskida ugovora, ne dovodi u pitanje pravilnost presude, jer je pravni odnos raspravljen primjenom pravila na koje je ovaj sud ukazao dajući pravilne pravne razloge.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 92/16 od 27.04.2016. godine)

PRETPOSTAVKE ZA RASKID UGOVORA
ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI
(Član 133 stav 3 ZOO)

Izmjena DUP kao promijenjena okolnost ne može biti osnov za raskid ugovora ako je ista nastupila po isteku roka određenog za ispunjenje obaveze.

Iz obrazloženja:

„Činjenica da su 2009. godine usvojene izmjene DUP-a "I. " koje su dovele do formiranja nove urbanističke parcele, ne predstavlja osnov za raskid ugovora shodno navedenoj zakonskoj odredbi, iako je to okolnost zbog koje se ne može ostvariti svrha Ugovora o uređenju građevinskog zemljišta od 14.04.2002.godine. Prema stavu trećem iste odredbe, strana koja zahtijeva raskid ugovora ne može se pozivati na promijenjene okolnosti koje su nastupile po isteku roka određenog za ispunjenje njene obaveze.

Kako je tužilac svoju obavezu prema navedenom ugovoru bio dužan isplatiti do 01.10.2002. godine, a promijenjene okolnosti na koje se poziva su nastupile znatno kasnije (2009.g.), to su pravilno nižestepeni sudovi, odbili kao neosnovan zahtjev za raskid ugovora, s pozivom na navedenu odredbu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 23/16 od 01.02.2016. godine)

USLOVI USTUPANJA UGOVORA (Član 145 ZOO)

Pristanak i oblik pristanka druge ugovorne strane ima znatan uticaj na odnose svih učesnika u ustupanju ugovora.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj parnici jeste zahtjev tužilaca za naknadu štete u visini iznosa potrebnog da se izvrše građevinski i zanatski radovi u cilju privodjenja namjeni stambenih i garažnih prostora kao i izmakle dobiti.

Nižestepeni sudovi zaključuju da je obaveza tužene po ugovoru br.12385/08 od 04.04.2008. godine, bila da na tužioce prenese pravo svojine na stambenim i garažnim prostorima, koje su dobili po osnovu Ugovora od 07.09.2007. godine i Aneksa od 31.03.2008. godine, a što je ispunjeno jer su tužioci upisani kao vlasnici. Dalje su naveli da se time iscrpila obaveza tužene, a da su za sva druga potraživanja odgovorni „M. t.“ DOO P., „S. i.“ DOO P. i Ž. O. sa kojima su tužioci u ugovornom odnosu i tužbeni zahtjev odbili zbog nedostatka pasivne legitimacije na strani tuženog.

Iz spisa predmeta je utvrđeno da su tužioci dana 07.09.2007. godine sa „M. t.“ DOO P., „S. i.“, DOO P. i Ž. O. zaključili ugovore Ov.br. 30436/07 i Ov.br. 30437/07 na osnovu kojih su prodali navedenim licima kat. parcele 338,339 i 340 iz L.N. br. 446 KO Petrovac, dok su se kupci obavezali da umjesto plaćanja kupoprodajne cijene svojim radom i sredstvima na tim nepokretnostima izgrade stambeni objekat i predaju u svojinu tužiocima kao prodavcima 30% građevinski i zanatski završenog stambenog i garažnog prostora, ravnomjerno raspoređenog po etažama u tom objektu (čl.3.2. i 3.4 ugovora). Dalje je utvrđeno da su nakon toga tužioci sa navedenim licima dana 31.03.2008. godine zaključili Aneксе tih ugovora Ov.br.11623/08 i Ov.br. 11821/08 kojima su precizirani stambeni prostori i garažna mjesta koji po osnovu glavnog ugovora pripadaju tužiocima. Iz spisa se utvrđuje i to da su „M. t.“ DOO P., „S. i.“, DOO P. i Ž. O. dana 04.04.2008. godine sa tuženim zaključili ugovor o prenosu prava korišćenja na nepokretnostima i to kat. parcelama 340,339 i 338. KO Petrovac, koji je ovjeren kod suda pod oznakom Ov. br. 12385/08, i da se na osnovu tog ugovora tuženi obavezao da shodno ugovorima od 07.09.2007. godine i Aneksima tih ugovora prenese pravo svojine na tužioce na dijelu građevinski i zanatski završenih stambenih i garažnih prostora.

Dalje se utvrđuje da tuženi nije u potpunosti izgradio objekat, u skladu sa investiciono – tehničkom dokumentacijom pa su tako predali građevinski i zanatski nepotpuno izgrađene stambene i garažne prostore tužiocima.

Imajući u vidu navedeno, pogrešan je zaključak nižestepenih sudova da ugovor od 04.04.2008. godine, zaključen između tuženog „M. t.“ DOO P., „S. i.“ DOO P. i Ž. O., predstavlja ugovor u korist trećeg lica.

Naime, po ocjeni ovog suda u konkretnom slučaju se radi o ustupanju ugovora u smislu člana 145 ranije važećeg Zakona o obligacionim odnosima (sada član 139). Shodno navedenoj odredbi svaka stranka u dvostrano obaveznom ugovoru može, ako na to pristane druga strana, ustupiti ugovor nekom trećem licu, koje time postaje nosilac svih njenih prava i obaveza iz tog ugovora. Takođe ustupanjem ugovora ugovorni odnos između ustupioca ("M. t." DOO P., "S. i." DOO P. i Ž. O.) i druge strane (tužilaca) prelazi na prijemnika (tuženog) i

drugu stranu (tužioce) u času kada je druga strana pristala na ustupanje, odnosno od časa kada je obaviještena o ustupanju ako je pristanak na ustupanje dala unaprijed.

Stoga je radi pravilne primjene materijalnog prava bilo neophodno ispitati postojanje saglasnosti na ustupanje ugovora i kada i kakvu saglasnost je druga strana (tužioci) na ustupanje ugovora dala, tj. da li je potpuno oslobodila ustupioca od svake obaveze iz ugovora ili ga je oslobodila samo djelimično.

Ovo zato što pristanak i oblik pristanka druge ugovorne strane (tužioci) ima znatan uticaj na odnose svih učesnika u ustupanju ugovora.

Stoga je za pravilnu primjenu materijalnog prava bilo neophodno utvrditi navedeno (čl. 145 - 148 ZOO), što će prvostepeni sud učiniti u ponovnom postupku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 664/15 od 03.02.2016. godine)

UGOVOR U KORIST TREĆEG LICA (Član 149 ZOO)

Pravo zahtijevati izvršenje obaveze iz ugovora u korist trećeg lica pripada ugovaraču ali i trećem licu u čiju korist je ugovor zaključen, ukoliko nije suprotno ugovoreno ili ne proizilazi iz drugih okolnosti.

Iz obrazloženja:

„Činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji se u utvrđenju da je između AD IMO "M." N. i tuženog iz ovog spora zaključen predugovor o kupoprodaji stana br.47 od 16.01.2002. godine, kojim je tuženi prodao dvosoban stan u Nikšiću kupcu IMO "M." AD N., radi rješavanja stambenog pitanja porodici I. M., tužioca iz ove parnice. Kupoprodajna cijena je utvrđena u iznosu od 50.000 DM, dinamika plaćanja određena vremenskim rokovima i to konačno do 01.06.2002. godine. U postupku je utvrđeno da je kupac isplatio tuženom - prodavcu na osnovu ovog predugovora iznos od 11.500 DM dana 19.03.2002. godine i iznos od 17.500 DM dana 28.02.2002. godine, dok je iznos od 21.000 DM nije plaćen. Stranke su ovjerile potpise na zaključenom predugovoru. Nakon zaključenja predugovora došlo je do promjene uknjižbe svojinskih prava na stanu koji je bio predmet ugovaranja u korist Zavoda za zapošljavanje Crne Gore na osnovu ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine i ugovora o kreditu.

Kod ovakvog stanja stvari, nižestepeni sudovi su, predhodno ocjenjujući da je neosnovan primarni zahtjev kojim je traženo obavezivanje tuženog da zaključi glavni ugovor o kupoprodaji stana uz obavezu tužioca da isplati preostali dio kupoprodajne cijene, usvojili eventualni tužbeni zahtjev i obavezali tuženog da tužiocu isplati iznos označen u izreci, koji predstavlja primljeni novčani iznos od 29.000 DM po osnovu dijela kupoprodajne cijene.

Po shvatanju prvostepenog suda sadržina predugovora o kupoprodaji stana upućuje na zaključak da se radi o ugovoru u korist trećeg lica, radi čega je tužilac aktivno legitimisan za podnošenje zahtjeva u ovom sporu. S druge strane, prvostepeni sud je zaključio da se tuženi neosnovano obogatio na račun tužioca jer je od kupca IMO "M." primio novčani iznos od 29.000 DM, koji iznos je namijenjen za rješavanje stambenog pitanja tužioca i njegove porodice, pa zaključuje da se na navedeni način tuženi neosnovano obogatio na štetu tužioca.

Drugostepeni sud je prihvatio zaključak prvostepenog suda da se radilo o ugovoru u korist trećeg lica zbog čega proizilazi aktivna legitimacija tužioca saglasno odredbi čl.149. ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme kada je ugovor zaključen. Shodno navedenoj odredbi treći, u čiju korist je ugovoreno potraživanje, stiče sopstveno neposredno pravo prema dužniku ako nešto drugo nije ugovoreno ili ne proizilazi iz okolnosti posla. Ocjenjujući sadržinu predugovora po mišljenju drugostepenog suda nesumnjivo proizilazi da se obaveze iz predugovora protežu i na treće lice - tužioca u ovom sporu, a tuženi je iste dužan ispuniti.

Odredbom čl.149. ZOO propisano je da, kada neko u svoje ime ugovori potraživanje u korist trećeg, onda taj treći stiče sopstveno i neposredno pravo prema dužniku ako nije šta drugo ugovoreno ili ne proizilazi iz okolnosti posla. Iz navedene odredbe nesumnjivo proizilazi da pravo zahtijevati izvršenje obaveze iz ugovora u korist trećeg lica pripada bezuslovno ugovaraču, ali i trećem licu u čiju je korist zaključen ugovor, ukoliko nije suprotno ugovoreno ili ne proizilazi iz drugih okolnosti. Ovaj sud nalazi da predugovor o kupoprodaji stana u svemu ispunjava uslove propisane za glavni ugovor - predmet obaveze, cijenu, ovjerene potpise ugovarača i djelimično ispunjenje izvršenom isplatom dijela

kupoprodajne cijene. U predmetnom predugovoru o kupoprodaji stana ugovorne strane IMO "M." AD N. i tuženi V. M. ugovorile su kupoprodaju stana radi rješavanja stambenog pitanja porodici I. (tužioca), što znači da je tužilac treće lice u čiju korist je ugovorena kupoprodaja. Kupac je isplatio dio kupoprodajne cijene tuženom - prodavcu (29.000 DM). Do isplate preostalog dijela kupoprodajne cijene nije došlo. Zahtjev kupca IMO "M." AD N., koji je postavljen u ranije vođenoj parnici, pravosnažno je odbijen, a odbijena je i revizija tužioca protiv pravosnažne presude, iz razloga što su sudovi zaključili da navedeni ugovor (predugovor) nije raskinut, niti raskid i povraćaj isplaćene cijene može tražiti tužilac obzirom da on, kao ugovorna strana nije izmirio svoje obaveze pa mu to pravo ne pripada u smislu čl.124. ZOO (mjerodavno pravo u vrijeme vođenja ranije parnice).

Dakle, iz naprijed navedenog proizilazi da su ugovorne strane mogle ugovoriti izvršenje obaveze u korist trećeg lica, iz čega proizilazi pravo tužioca, saglasno ranije važećoj odredbi čl.149. st.1. ZOO, da od dužnika zahtijeva isplatu dijela kupoprodajne cijene, budući je otpao osnov po kojem je tuženi - dužnik taj iznos primio, jer nije došlo do realizacije ugovora i prodaje stana. Ovo pravo tužioca, po mišljenju ovog suda, ničim nije isključeno, niti to proizilazi iz okolnosti posla, zbog čega je isti aktivno legitimisan da zahtijeva traženu isplatu, a obaveza ispunjenja leži na tuženom koji je ovaj iznos primio. Revident neosnovano ukazuje da tužiocu ovo pravo ne pripada iz osnova neosnovanog obogaćenja, jer se tuženi nije obogatio na štetu tužioca, tj novčani iznos nije uplatio tužilac. Nasuprot ovim revizijskim navodima, ovaj sud nalazi da je obaveza ugovorena u korist tužioca kao trećeg lica, pa istom pripada pravo da zahtijeva vraćanje iznosa koji je tuženi primio.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1092/15 od 19.01.2016. godine)

**ŠTETA PRIČINJENA SLUŽBENIM PIŠTOLJEM
-ODGOVORNOST IMAOCA OPASNE STVARI-
(Član 169 ZOO)**

Činjenica da je zaposleni nosio službeni pištolj van radnog vremena i van radnog mjesta ne oslobadja odgovornosti vlasnika stvari (pištolja), koji mu je isti povjerio, za naknadu štete pričinjenu trećem službenim pištoljem.

Iz obrazloženja:

„Predmetna šteta pričinjena je službenim pištoljem čiji je vlasnik drugotuženi, kojim je bio zadužen prvotuženi koji je bio u njegovom posjedu i van radnog vremena. Pištolj predstavlja opasnu stvar čija upotreba ili postojanje predstavlja povećanu opasnost po okolinu za koju odgovara njen imalac. Imalac opasne stvari je njen istinski vlasnik i isti se davanjem te stvari ne oslobadja svojstva imaoća stvari u smislu pravila odgovornosti. Činjenica da je vlasnik opasne stvari istu povjerio svojim radnicima istog ne oslobadja odgovornosti, jer imalac odgovara za štetu koju oni pričine trećem, dok zaposleni odgovaraju solidarno sa imaoćem po osnovu krivice.

Polazeći od prednjeg, drugotuženi je odgovoran za nastalu štetu, te činjenica što je prvotuženi nosio pištolj van radnog vremena i van radnog mjesta ne oslobadja odgovornosti drugotuženog za predmetnu štetu, obzirom da mu je to tuženi omogućio čime nije izgubio svojstvo imaoća opasne stvari.

Pri tome, je visina dosudjene naknade određena uz pravilnu primjenu materijalnog prava, radi čega se ne mogu prihvatiti ni ti navodi revizije drugotuženog.

Naime, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbe čl. 207. i 208. Zakona o obligacionim odnosima kada su naknadu odredili u dosudjenim iznosima. Jer, dosudjeni iznosi i po po nalaženju ovog suda su primjereni i adekvatni nastaloj šteti, pri čemu su isti utvrđeni na temelju valjanih dokaza. Nižestepeni sudovi su prilikom odmjeravanja naknade vodili računa o svim okolnostima od koji je zavisila njena visina, dajući pri tome jasne i valjane razloge u čemu se ogleda odgovornost tuženih.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 408/16 od 12.04.2016. godine)

ODGOVORNOST ZA ŠTETU
NASTALU PRILIKOM JAVNE MANIFESTACIJE – AUTO TRKE
(Čl. 172 i 180 ZOO)

Za štetu nastalu smrću lica prilikom održavanja javne manifestacije – auto trke solidarno su odgovorni organizatori auto trke i država čiji organ nije preduzeo sve potrebne mjere i radnje predviđene planom vanrednog obezbjeđenja trke u cilju udaljenja gledalaca iz zone u kojoj se nijesu smjeli nalaziti.

Iz obrazloženja:

„Na osnovu izvedenih dokaza, koji su pravilno cijenjeni u smislu čl.9. ZPP-a je utvrđeno da je dana 21.10.2001. godine, u industrijskoj zoni u R. i održana u organizaciji treće i četvrtotuženog kružna auto trka "Nagrada Crne gore 2001", kojom prilikom je stradao V. V. - suprug i otac tužilaca. Do nesreće je došlo kada je jedan od učesnika auto trke V. C. sa vozilom izletio sa staze u gledaoce, među kojima se nalazio i sada pok. V. V., koji su kritičnom prilikom bili okupljeni oko frižidera, za prodaju sladoleda, a u zoni u kojoj iz bezbjednosnih razloga nijesu smjeli biti. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno, da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Kotoru K.br.436/05 od 13.11.2008. godine V. C. (vozač koji je izletio iz staze) oglašen krivim zbog izvršenja krivičnog djela - teško djelo protiv opšte sigurnosti iz čl.338. st.4. u vezi sa krivičnim djelom izazivanje opšte opasnosti iz čl.327. st.4. u vezi st.3 i 1. KZ CG i osuđen na kaznu zatvora, u trajanju dvije godine, a J. G. - direktor takmičenja, na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, dok je tadašnji komandir OB Kotor S. P. oslobođen od optužbe, koja mu je stavljena na teret.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca za naknadu nematerijalne i materijalne štete, koju su isti pretrpjeli usled smrti V. V. - supruga odnosno oca tužilaca

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, prvostepeni sud je obavezao drugotuženu s pozivom na odredbu čl.172 u vezi čl.154. i 180. ZOO-a ("Sl.list SFRJ" br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ",br.31/93) i treće i četvrtotuženog, kao suorganizatore auto trke da tužiocima solidarno na ime nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova usled smrti bliskog srodnika isplate naknadu u ukupnom iznosu od 38.980,45 eura i to: tužilji I reda iznos od 13.921,59 eura, tužiocu II reda iznos od 12.993,48 eura i tužiocu III reda iznos od 12.065,38 eura i na ime naknade materijalne štete - za prevoz pokojnika, 371,25 eura, troškove sahrane iznos od 928,02 eura, troškove crnine iznos od 464,06 eura i na ime troškova izgradnje grobnice, sa nadgrobniim spomenikom iznos od 1.856,22 eura odnosno ukupno iznos od 3.619,55 eura. Naime, prvostepeni sud je cijeneći sve okolnosti slučaja našao da tužilji I reda pripada pravo na naknadu, kao satisfakciju za traženi vid nematerijalne štete iznos od 15.000,00 eura, sinu B. pravična naknada u iznosu od 14.000,00 eura i sinu M. iznos od 13.000,00 eura, kao i materijalna šteta prema nalazu i mišljenju vještaka u iznosu od 3.900,00 eura, ali je isti navedene iznose umanjio za 7,19%, imajući u vidu da je tužiocima od strane prvotuženog - "L. o." AD P., a po zaključenoj polisi između prvo, treće i četvrtotuženog isplaćen iznos od 3.300,00 eura.

Odlučujući po žalbama tužilaca, drugo i četvrtotuženog, drugostepeni sud je presudu prvostepenog suda, preinačio tako što je obavezao drugo, treće i četvrtotuženog da tužiocima na ime naknade nematerijalne i materijalne štete solidarno isplate iznos od 45.900,00 eura, nalazeći da nije bilo mjesta smanjenju naknade u procentu od 7,19%. Jer, prema stanovištu

drugostepenog suda isplata osigurane sume po zaključenoj polisi o osiguranju od strane prvotuzenog ne može uticati na visinu tražene naknade štete.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, drugotužene drugostepeni sud je pravilno primjenio materijalno pravo, kada je odlučio na izloženi način.

Neosnovano se revizijom drugotužene ukazuje na nedostatak pasivne legitimacije, uz potenciranje da ista nije bila organizator auto-trke.

Nasuprot navodima revizije, pravilan je zaključak nižestepenih sudova o pasivnoj legitimaciji drugotužene. Naime, čl.172. ZOO-a koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa je propisano da pravno lice odnosno država odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija i čl.180. istog zakona da za štetu nastalu smrću, koja je nastala prilikom javnih manifestacija odgovara država, čiji organi su po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Saglasno citiranim zakonskim odredbama država je odgovorna, jer je u postupku utvrđeno da drugotužena nije preduzela sve potrebne mjere i radnje, koje su bile predviđene posebnim Planom vanrednog obezbjeđenja trke br.051-01-3121/1 od 20.10.2001. godine, prema kojem je obezbjeđenje bilo podijeljeno u dva sektora A i B. Sektor A se odnosio na prilaze stazi i u tom sektoru se gledaoci nijesu smjeli nalaziti, a sektor B se odnosio na stazu. Dakle, kako je usled propusta pripadnika OB-a K., koji kritičnom prilikom nijesu ispraznili zonu A, u kojoj se gledaoci (među kojima i sada pok. V.) se prema Planu nijesu smjeli nalaziti iz bezbjedonosnih razloga, to su lišeni osnova navodi revizije u tom pravcu.

S druge strane, bez značaja je na odgovornost drugotužene okolnost što je tadašnji načelnik OB-a K. S. P. oslobođen od optužbe, kao odgovorno lice. Prednje, ako se ima u vidu utvrđenje da pripadnici OB-a nijesu preduzeli mjere i radnje saglasno Planu, u cilju udaljenja gledalaca iz sektora - zone A.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 220/16 od 30.03.2016. godine)

POTRAŽIVANJE IZGUBLJENE DOBITI
OD STRANE ZASTUPNIKA KOMPANIJE
-NEDOSTATAK LEGITIMACIJE-
(Član 189 ZOO)

Eventualne pozajmice ličnih sredstava tužioca i unošenje istih u imovinu kompanije nijesu od značaja za ocjenu postojanja legitimacije tužioca da potražuje izgubljenu dobit kompanije čiji je zastupnik.

Iz obrazloženja:

„Neosnovano se revizijom ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava od strane nižestepeni sudova. Naime, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da tužilac nema pravo da ovaj vid štete potražuje obzirom da nije aktivno legitimisan budući je legalni zastupnik kancelarije u G. kompanije čije je sjedište u P., a to pravo istom ne bi pripadalo ni kao vlasniku i osnivaču. Ukoliko je postojala izmakla dobit aktivno legitimisana da istu potražuje bi isključivo bila kompanija, odnosno navedena kancelarija u G. Za ovakav zaključak nižestepeni sudovi su dali jasne i dovoljne razloge, koji u svemu sadrže odgovor na istaknute revizijske navode. Pri tom, revident osporava ocjenu izvedenih dokaza u postupku pred prvostepenim sudom, konkretno iskaz tužioca u svojstvu parnične stranke, što po nalaženju ovog suda nije od značaja za odlučivanje u ovom sporu. Jer, eventualne pozajmice ličnih sredstava tužioca i unošenje u imovinu kompanije, odnosno kancelarije nijesu od značaja za ocjenu postojanja legitimacije tužioca da potražuje izgubljenu dobit kompanije čiji je zastupnik.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 142/16 od 15.03.2016. godine)

**ZABRANA PLOVIDBE BRODA KAO OSNOV ZA NAKNADU ŠTETE
-NEISPUNJENOST USLOVA-**

(Član 196 stav 2, u vezi čl. 166 st. 1 ZOO
i čl. 90 st. 1 tačka 8 Zakona o pomorskoj plovidbi)

Ne postoji odgovornost države za štetu zbog zabrane plovidbe od strane državnog organa ako u periodu za koji traži naknadu tužilac nije smio ploviti jer nije imao potrebnu dokumentaciju za plovidbu.

Ukoliko bi korist bila ostvarena nedozvoljenom plovidbom nije ispunjen jedan od uslova odgovornosti za štetu zbog izmakle koristi – dopuštenost osnova po kojem bi korist bila ostvarena.

Iz obrazloženja:

„Nije sporno da je postupajući po obavještenju Uprave pomorske sigurnosti od 18.04.2012. godine da brod "T.", vlasništvo tužioca, ne posjeduje svjedočanstvo o sposobnosti broda za plovidbu, Lučka kapetanija Kotor 19.04.2012. godine izvršila inspekcijski pregled broda "T." i utvrdila da brod nema navedeno svjedočanstvo. Na zapisniku sačinjenom istog dana (19.04.2012. godine) naloženo je tužiocu da u roku od 7 dana otkloni ukazanu nepravilnost. Rješenjem Lučke kapetanije - Inspekcije za bezbjednost plovidbe br.03-101/2-12 od 20.04.2012. godine zabranjen je rad (plovidba) brodu "T." i zabrana traje dok vlasnik broda (tužilac) ne dobije svjedodžbu kojom se dokazuje sposobnost broda za plovidbu. Postupajući po žalbi tužioca drugostepeni organ - Ministarstvo saobraćaja i pomorstva rješenjem Up II br.342-07-7/2-12 od 30.05.2012. godine, ukinuo je prvostepeno rješenje i naloženo je prvostepenom organu da u ponovnom postupku žalocu pruži mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima bitnim za donošenje rješenja. Drugostepeno rješenje, propustima prvostepenog organa, dostavljeno je tužiocu tek 03.09.2012. godine, oko tri mjeseca po donošenju.

Tužbom se zahtijeva naknada štete prouzrokovane tužiocu zbog zabrane plovidbe broda "T." u periodu od 20.04.2012. godine do 30.09.2012. godine, dana dostavljanja drugostepenog rješenja. Zahtijeva se naknada obične štete - troškova zarada zaposlenih članova posade (sa doprinosima i porezima na zarade) i obaveznog osiguranja broda, kao i naknada izmakle koristi - nemogućnosti zarade upotrebnom brodu. Tužbeni zahtjev je opredijeljen na iznos od 125.698,91 €, na ime obične štete i 714.710,00 €, na ime imakle koristi, utvrđene putem vještaka ekonomsko-fnansijske struke. Dakle, tužbeni zahtjev je zasnovan na odredbi čl.196. st.1. Zakona o obligacionim odnosima.

Odgovornost tužene za štetu tužilac temelji na odredbi čl.166. st.1. istog zakona, kojom je propisano da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Sa gledišta odgovornosti za naknadu štete-obične štete i izgubljene koristi potrebno je, pored ostalog, da je šteta nastala, kao i dopuštenost osnova po kojem bi korist bila ostvarena.

Da bi bila dozvoljena plovidba broda potrebno je da brod ispunjava određene uslove. Članom 90. st. tač.8. Zakona o pomorskoj plovidbi ("Sl.list SRJ", br.12/98, 44/99, 74/99 i 73/2000) normirano je da pomorskom brodu čija je sposobnost za plovidbu utvrđena izdaje se

o tome odgovarajuća svjedočanstva, između ostalog i svjedočanstvo o sposobnosti broda za plovidbu, što podrazumijeva da brodu koji nema to svjedočanstvo plovidba nije dozvoljena. U predmetnom slučaju utvrđeno je da na dan inspekcijskog pregleda 19.04.2012. godine, kao i 19.06.2012. godine, brod "T." nije imao svjedočanstvo o sposobnosti za plovidbu, niti je sudu dostavljen dokaz da je tužilac to svjedočanstvo imao za sporni period.

Prema tome, nije ispunjen jedan od uslova odgovornosti za štetu zbog imakle koristi - dopuštenost osnova po kome bi korist bila ostvarena (korist bi bila ostvarena nedozvoljenom plovidbom).

Osim toga, tužilac nije dokazao da je pretrpio štetu za koju tužbom zahtijeva naknadu. Nesporo je da tužilac raspolaže sa šest brodova koji održavaju liniju Kamenari - Lepetani. Drugih prevoznika nema (nema konkurencije) i jedino je tužilac mogao vršiti prevoz vozila. Tužilac nije dokazao, a na njemu je bio teret dokazivanja shodno odredbi čl.219. st.2. ZPP, da sa preostalim brodovima nije prevezao sva vozila. Naime, nedokazana je tvrdnja tužioca (u žalbi i reviziji) da je zbog velikih gužvi saobraćajna policija vozila umjeravala zaobilaznim putem "oko zaliva", a i zakonski zastupnik tužioca na ročištu glavne rasprave održane 18.03.2015. godine istakao je da je "u ekcesnim situacijama" angažovao i brod "T." (pored zabrane plovidbe). Stoga, tužilac nije ni dokazao da je šteta nastala, pa su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da ne postoje uslovi da bi se usvojio zahtjev za naknadu štete i pravilno su odlučili kada su odbili tužbeni zahtjev.

Ukazati je da je pogrešno stanovište prvostepenog suda, koje je prihvatio i drugostepeni sud, a što nije od uticaja na donošenje drugačije odluke u ovoj stvari, da je za postojanje odgovornosti tužene za štetu osnovom čl.166. ZOO ("Sl.list CG", br.47/08) potrebno da je šteta nastala kao posledica namjernog ili krajnjeg nepažljivog postupanja državnih organa u vršenju zakonskih ovlašćenja ili zloupotrebom ili prekoračenjem tih ovlašćenja. Naime, namjera ili krajnja nepažnja od značaja su samo na pravo pravnog lica da se regresira za iznos isplaćene naknade od lica koje je štetu neposredno skrivilo, shodno odredbi stava 2 istog člana, a pravno lice (i država) odgovorno je za naknadu štete (materijalne i nematerijalne) koja je nekom licu prouzrokovana nezakonitim ili nepravilnim radom njenih organa koji se može smatrati prekoračenjem, zloupotrebom ili pogrešnom primjenom datih ovlašćenja. Međutim, u predmetnom sporu ne postoji odgovornost tužene, jer prema rezultatima dokaznog postupka, tužilac nije ni smio ploviti u periodu za koji traži naknadu štete, obzirom da nije imao potrebnu dokumentaciju za plovidbu, a nije ni dokazao da je pretrpio štetu (da je ostvario manje prihode od onih koje bi ostvario da je brod "T." plovio).“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P.br. 1/16 od 29.03.2016. godine)

RENTA
(Čl. 195 i 202 stav 2 ZOO)

Renta se ne dosudjuje zato što je smanjena radna sposobnost, već zbog zarade koju oštećeni ne može da ostvaruje zbog smanjene radne sposobnosti.

**

Za štetu koja je već nastupila u vrijeme donošenja sudske odluke isplata nema karakter rente, već naknade štete usljed nesposobnosti za rad, pri čijem utvrdjenju se uzima u obzir realna zarada koju bi oštećeni mogao ostvariti.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su iz dokaza provedenih u postupku pred prvostepenim sudom utvrdili da je tužilac zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme za obavljanje sezonskih poslova br.030 od 20.01.2011. godine, radi obavljanja poslova NK radnika u trajanju od tri mjeseca, počev od 21.01.2011. godine. Utvrđeno je da je tužilac povrijeđen dana 13.02.2011. godine prilikom utovara balirane lozovine na traktor, usljed kojih povreda je došlo do umanjnja opšte životne aktivnosti kod tužioca u procentu od 8% trajno, što je utvrđeno vještačenjem od strane vještaka medicinske struke i tužiocu dosuđena naknada nematerijalne štete pravosnažnim dijelom presude P.br.2803/11 od 05.11.2014. godine.

Odlučujući o preostalom dijelu tužbenog zahtjeva za naknadu materijalne štete nižestepeni sudovi su iz nalaza i mišljenja vještaka medicine rada zaključili da tužilac ne može raditi teške fizičke poslove, kao ni poslove gdje je potrebna snaga i vještina pokreta, te simetrična upotreba obje ruke, a ovo imajući u vidu da je nalazom i mišljenjem vještaka ortopeda utvrđeno da je reljef desne ruke tužioca promijenjen u smislu izbočenja u projekciji donje polovine pete kosti doručja, da mu je stisak desne šake oslabljen naročito sa četvrtim i petim prstom, pri čemu je ograničena mogućnost gibanja zgloba, koje promjene imaju za posledicu utvrđeno umanjnje životne aktivnosti od 8% trajno. Vještak zaštite na radu je dao mišljenje da tužilac ne može profesionalno obavljati poslove automehaničara za koje se školovao, niti može dalje obavljati poslove NK radnika koje je obavljao prilikom nastanka povrede, što ne znači da nije radno sposoban za obavljanje drugih poslova u kojima nije potrebna simetrična upotreba obje šake i u kojima nije potrebno preduzimanje preciznih radnji prstima desne šake, podizanje i nošenje teških tereta. Vještak se nije izjasnio koji su to konkretni poslovi koje tužilac može obavljati.

Nalazeći da je tužilac završio srednju školu III stepen - područje rada mašinsko i obrada metala, obrazovni profil automehaničar, te da se radna sposobnost cijeni isključivo prema struci za koju je osposobljen, odnosno za koju se školovao, a prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka medicine rada da tužilac ne može obavljati poslove automehaničara, nižestepeni sudovi su zaključili da tužiocu pripada naknada štete zbog izgubljene zarade usled trajno umanjene radne sposobnosti i isključenja mogućnosti zaposlenja u struci, kao i zbog nemogućnosti obavljanja poslova nekvalifikovanog radnika koje je obavljao u vrijeme povređivanja. Stoga su obavezali tuženog da tužiocu naknadi rentu saglasno odredbi čl.202. st.2. ZOO od momenta povređivanja, odnosno od 13.02.2011. godine pa ubuduće dok za to budu postojali zakonski razlozi u visini zarade koju bi ostvarivao obavljajući poslove automehaničara za koje se školovao. Po nalaženju nižestepenih sudova u konkretnom slučaju

radi se o budućoj naknadi koja je nastala kao posljedica povrede na radu kod tuženog kao tadašnjeg poslodavca, a posebno se radi o naknadi u visini zarade za koju se tužilac školovao i koju bi po redovnom toku stvari ostvarivao da nije došlo do povrede, a na ostvarivanje ovog prava ne može uticati činjenica da je tužilac prije povređivanja bio nezaposleno lice i da je kod tuženog radio van svoje struke.

Visinu rente prvostepeni sud je utvrdio vještačenjem vještaka ekonomsko finansijske struke, koji je našao da zarada automehaničara u Bijelom Polju, budući da u Mojkovcu kao mjestu prebivališta tužioca vještak nije našao niti jednog zaposlenog na poslovima automehaničara, iznosi 304,91 €. Obzirom da je prema pravilima o podijeljenoj odgovornosti utvrđen doprinos tužioca 20% nastanku štete, nižestepeni sudovi su, prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka zaključili da tužiocu pripada pravo na mjesečnu rentu u iznosu od 243,93 €, i obavezali tuženog da tužiocu za period od povređivanja do dana davanja nalaza vještaka iz ovog osnova isplate iznos od 8.810,17 €, zakonsku zateznu kamatu od dospijeća svakog pojedinačnog potraživanja za isti period u iznosu od 1.040,26 €, a u budućem periodu od 01.03.2014. godine svakomjesečni iznos rente od 243,93 €.

Po nalaženju ovog suda, izloženi zaključak nižestepenih sudova nije pravilan i zasnovan je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, što je imalo za posledicu da činjenično stanje u ovom sporu nije pravilno i u potpunosti utvrđeno.

U slučaju tjelesne povrede, ili narušenja zdravlja koje za posledicu imaju potpunu ili djelimičnu nesposobnost za rad, oštećeni koji zbog toga gubi zaradu ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja ili napredovanja uništene ili smanjene, ima pravo na naknadu štete po ovom osnovu u vidu novčane rente, saglasno odredbi čl.202. ZOO, koja se određuje na način i pod uslovima određenim odredbom čl.195. ZOO. Međutim, naknada štete zbog smanjene radne sposobnosti ne dosuđuje se na bazi utvrđenog postojanja procenta umanjenja radne sposobnosti kao posledice povređivanja, već na osnovu postojanja materijalne štete koju oštećeni zaista trpi zbog umanjene radne sposobnosti.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da je tužilac završio srednju školu III stepen, obrazovni profil automehaničar. Međutim, tužilac prije zaposlenja kod tuženog nije nigdje radio, tj. nije bio zaposlen na poslovima koji odgovaraju njegovom stručnom obrazovanju automehaničara. Naprotiv, tužilac je zaključio ugovor na određeno vrijeme kod tuženog za obavljanje sezonskih poslova nekvalifikovanog radnika. Vještak medicine rada u svom nalazu nije navela da kod tužioca postoji umanjena radna sposobnost, ali je navela da postoji nesposobnost za obavljanje izučenog zanimanja automehaničara zbog nemogućnosti simetrične upotrebe obje ruke kao posledice zadobijenih povreda, i nesposobnost za obavljanje poslova koji zahtijevaju podizanje i nošenje teških tereta, dok je za druge poslove radno sposoban.

Prema mišljenju ovog suda, iz utvrđenih činjenica proizilazi da se tužilac nije zapošljavao na poslovima automehaničara ni prije povređivanja, a nakon povređivanja uopšte nije zasnivao radni odnos, niti se zapošljavao na bilo kojim poslovima. Navedeno ukazuje da nije na pravilan način utvrđeno da li je došlo do gubitka u zaradi, jer tužilac ni prije, a ni nakon povređivanja uopšte nije ostvarivao zaradu na bilo kojim poslovima. Period u kojem je tužilac imao stvarni gubitak u zaradi je period od momenta povređivanja do isteka perioda od tri mjeseca za koji je zaključio ugovor o radu za obavljanje sezonskih poslova kod tuženog i istom bi, po nalaženju ovog suda u tom periodu, pripadala naknada štete ukoliko je imao gubitak u zaradi koju bi ostvarivao da nije došlo do povrede.

S druge strane, shodno odredbi čl.202. st.2. ZOO, sama činjenica da tužiocu nije umanjena radna sposobnost u odnosu na njegovu radnu sposobnost prije štetnog događaja, niti mu je umanjena radna sposobnost za obavljanje drugih poslova za koje je zdravstveno sposoban i čijim obavljanjem može ostvarivati zaradu, ukazivala bi da tužiocu ne pripada pravo na naknadu štete zbog izgubljene zarade u situaciji kada tužilac zaradu ne gubi. Jer,

tužilac nije pružio dokaze da se ne može zaposliti sa radnom sposobnošću nakon povređivanja i da zbog toga ima gubitaka u zaradi, budući u postupku nije dokazao da se nakon povređivanja uopšte pokušao zaposliti u skladu sa svojom radnom sposobnošću.

Pored iznjetog, novčana renta je oblik naknade materijalne štete koji se isplaćuje unaprijed radi obezbjeđenja materijalne sigurnosti lica koje štetu trpi, što znači da je renta buduća šteta čiji iznos nije unaprijed poznat u vrijeme presuđenja, i dosuđuje se zbog izgubljene zarade čije ostvarenje je onemogućeno zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad. Kao što je već istaknuto, renta se ne dosuđuje zato što je smanjena radna sposobnost, a u konkretnom tužiocu nije smanjena radna sposobnost usled povređivanja, već zbog zarade koju oštećeni ne može da ostvaruje zbog smanjene radne sposobnosti i koja je iz tog razloga izostala. Materijalno pravo iz odredbe čl.195. i čl.202. ZOO propisuje uslove za ostvarenje prava na rentu samo ako se utvrdi da oštećeni zbog smanjene radne sposobnosti ne može da ostvaruje prihod koji je mogao osnovano ostvarivati da je zdrav i da mu nije umanjena radna sposobnost.

U konkretnoj situaciji, nižestepeni sudovi nijesu pravilno primijenili navedeno materijalno pravo, jer tužilac na kome je teret dokazivanja, nije dokazao da je pretrpio štetu u vidu izgubljene zarade koja čini razliku u zaradi koju je ostvarivao i koju bi ostvarivao da nije bio povrijeđen, kolika je ta razlika do presuđenja i da li i u kojoj visini postoji u vrijeme presuđenja, da bi mogla imati karakter rente. Jer, za štetu koja je već nastupila u vrijeme donošenja sudske odluke isplata nema karakter rente, već naknade štete usled nesposobnosti za rad, pri čijem utvrđenju se uzima u obzir realna zarada koju bi oštećeni mogao ostvarivati. Samim tim materijalna šteta zbog izgubljene zarade i renta nijesu iste kategorije, kako su to pogrešno zaključili nižestepeni sudovi, utvrđujući i naknadu štete zbog izgubljene zarade prema visini rente. Naknada zarade pripada oštećenom koji zbog povrede nije mogao istu da ostvari i ona je poznata u trenutku donošenja presude. Tužilac je izvjesno onemogućen da ostvari zaradu na poslovima za koje je zaključio ugovor o radu za obavljanje sezonskih poslova NK radnika sa tuženim od momenta povređivanja do isteka roka za koji je ugovor zaključen. Međutim, nižestepeni sudovi nijesu visinu štete utvrđivali prema stvarnom gubitku zarade tužioca, jer nijesu pravilno ispitali da li je tužilac uopšte ostvarivao zaradu nakon perioda isteka ugovora o radu sa tuženim, odnosno nakon završetka liječenja, odnosno da li je bio onemogućen da ostvaruje zaradu zbog povređivanja na poslovima prema svojoj radnoj sposobnosti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 32/16 od 29.03.2016. godine)

ODBIJANJE OPTUŽBE I NEOSNOVANOST ZAHTEJVA
ZA ISPLATU IZMAKLE DOBITI
(Član 196 ZOO, u vezi sa čl. 81 i 85 ZKP)

Lica od koga su privremeno oduzeta novčana sredstva povodom krivičnog postupka koji je vođen protiv istog, bez obzira na činjenicu što je protiv njega pravosnažnom presudom odbijena optužba, nema pravo na naknadu štete zbog nekorišćenja oduzetih novčanih sredstava, već samo pravo na njihov povraćaj.

Iz obrazloženja:

„Pravilno su nižestepeni sudovi postupili, kada su tužbeni zahtjev tužioca, kojim je tražena naknada štete zbog nemogućnosti raspolaganja oduzetim i deponovanim sredstvima u iznosu od 795.150,00 eura od deponovanja do vraćanja i zbog nemogućnosti raspolaganja blokiranim sredstvima u iznosu od 376.200,75 eura, za period od blokade do deblokade, odbili kao neosnovan ali iz drugih pravnih razloga.

Naime, po nalaženju ovog suda ne postoji zakonski osnov, na temelju kojeg bi tužena odgovarala za štetu, koju je tužilac pretrpio, kao izmaklu korist, usled nemogućnosti da raspolaže navedenim sredstvima. Jer, nije sporno da su navedena sredstva privremeno oduzeta odnosno blokirana povodom krivičnog postupka, koji je vođen protiv tužioca kod Višeg suda u Podgorici, što znači da se radi o posebnoj radnji procesne prirode prema imovini tužioca odnosno o istražnoj radnji u odnosu na predmete, koji se mogu oduzeti po Zakoniku o krivičnom postupku i koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku. Uslovi i postupak za privremeno oduzimanje je kao i postupak vraćanja je propisan čl.81.i 85. Zakonika o krivičnom postupku ("Sl.list RCG",br.71/03 i br.47/06), koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa. Prednje znači, da se pravo tužioca bez obzira na činjenicu da je protiv njega pravosnažnom presudom optužba odbijena, zbog odustanka državnog tužioca u odnosu na ova sredstva, zbog njihove povezanosti sa krivičnim djelom iscrpljuju u njegovom pravu da zahtjeva samo njihov povraćaj, a ne i naknadu štete zbog njihovog nekorišćenja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1315/15 od 01.02.2016. godine)

NAKNADA ŠTETE ZA DUŽI BORAVAK U PRITVORU
OD KAZNE ZATVORA
(Član 207 ZOO, u vezi čl. 502 st. 1 tačka 4 ZKP)

Osudjenom koji je u pritvoru proveo duže od kazne na koju je osuđen pravosnažnom presudom pripada pravo na naknadu štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i slobode.

Iz obrazloženja:

„Tužilja je u pritvoru provela ukupno tri godine, jedan mjesec i dva dana, pa je provela u pritvoru duže od kazna na koju je osuđena pravosnažnom presudom - trinaest mjeseci i dva dana.

Iz spisa proizilazi i to da je tužilja u vrijeme pritvaranja imala 22 godine života, da je u to vrijeme bila porodična žena, imala supruga i dvoje djece, starosti osam mjeseci, odnosno dvije i po godine.

Polazeći od navedenih okolnosti, te činjenice da se pritvaranje tužilje pokazalo osnovanim u većem dijelu, nižestepeni sudovi su zaključili da tužilji za trinaest mjeseci, koliko je tužilja u pritvoru provela duže od kazne na koju je osuđena pravosnažnom presudom, pripada pravo na naknadu štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda časti i slobode.

Prvostepeni sud je visinu pripadajuće naknade odmjerio u iznosu od 26.000,00€, dok je drugostepeni sud u povodu žalbe tužene prvostepenu presudu u usvajajućem dijelu preinačio i pripadajuću naknadu odmjerio u iznosu od 20.000,00 €.

Tužilji pripada pravo na naknadu predmetne štete osnovom odredbe čl.38 Ustava Crne Gore („Sl.list RCG“, br.1/07), kao i čl.5 st.5 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koja čini, shodno odredbi čl.9 Ustava Crne Gore, sastavni dio pravnog poretka Crne Gore. Takodje, pravo na naknadu štete tužilji, kao licu koje je u pritvoru provelo duže vremena nego što traje kazna zatvora na koju je osuđena, pripada i prema odredbi čl.502 st.1 tač.4 Zakona o krivičnom postupku, kao i što takvom licu pripada naknada nematerijalne štete na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede ugleda, časti i slobode, shodno odredbi čl.207 st.2 Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list CG“, br.47/08).

Ovo stoga što je pravo na slobodu jedno od osnovnih ljudskih prava, garantovanih Ustavom i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u uzročno – poljedičnoj je vezi sa časti i ugledom svakog pojedinca, kao njegovih ličnih prava.

Medjutim, i po ocjeni ovog suda, a na šta se osnovano revizijom tužene ukazuje, drugostepeni sud je prilikom utvrđivanja visine naknade nematerijalne štete pogrešno primijenio materijalno pravo, dosudjujući tužilji po navedenom osnovu iznos od 20.000,00 €.

Jer, naknada za duži boravak u pritvoru nego što traje kazna zatvora na koju je lice osuđeno, kao i za ostale vidove nematerijalne štete ima, karakter satisfakcije i sud je dužan da vodi računa o njenom cilju i društvenoj svrsi, tj. da ne pogoduje težnjama koje nijesu spojive sa njenoj prirodom i svrhom. Navedeni iznos treba da uspostavi ravnotežu u poremećenoj psihi tužilje. Pri tom, dosuđena naknada ne smije imati karakter kompenzacije ličnih dobara, već isključivo karakter ublažavanja u moralnom smislu i satisfakcije licu lišenom slobode.

Imajući u vidu sve okolnosti koje su odlučne za odmjeravanje visine naknade tražene nematerijalne štete, uslove boravka u pritvoru, intezitet i dužinu trajanja duševnih bolova, te posebno cijeneći vrstu krivičnog djela za koje je tužilja pravosnažno osuđena na dvije godine

zatvora i činjenicu da se pritvaranje tužilje pokazalo osnovanim u dužem vremenskom periodu, - ovaj sud je zaključio da posljedica neosnovanog lišenja slobode vezano za ličnost tužilje proistekle usljed dužeg boravka u pritvoru od kazne zatvora na koju je osuđena, opravdavaju dosudjivanje naknade u iznosu od 13.000,00 €.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 367/16 od 31.03.2016. godine)

ODMJERAVANJE PRAVIČNE NAKNADE
ZBOG NEOSNOVANOG PRITVORA
(Član 207 ZOO)

Naknada nematerijalne štete zbog neosnovanog pritvora odmjerava se cijeneći sve štetne posljedice koje su nastale vezano za ličnost oštećenog, a proistekle su iz neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude.

Iz obrazloženja:

„Drugostepeni sud je pravilno odlučio o visini naknade nematerijalne štete koju je tužilac pretrpio zbog neosnovanog pritvora. Naime, nižestepeni sudovi su pravilno utvrdili da je tužilac neosnovano lišen slobode zbog sumnje da je izvršio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret, da je oslobođen od optužbe pravosnažnom presudom, kao i da je proveo u pritvoru 13 mjeseci. Drugostepeni sud je za period koji je tužilac proveo u pritvoru pravilno dosudio naknadu nematerijalne štete u iznosu od 26.000,00 €, nalazeći da je tužilac trpio duševne bolove, te uzimajući u obzir objektivne i subjektivne okolnosti, kao što su dužina lišenja slobode, težinu i prirodu krivičnog djela za koje je optužen, odnos sredine prema tužiocu nakon oslobađanja, zaključujući da dosuđeni iznos štete predstavlja satisfakciju za duševne bolove koje je tužilac pretrpio.

Po nalaženju ovog suda, visina dosuđene štete od strane drugostepenog suda odmjerena je saglasno odredbi čl.207. ZOO. Ovo imajući u vidu da naknada nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode i neopravdane osude predstavlja satisfakciju za duševne bolove koje oštećeni usled toga trpi i ista se odmjerava cijeneći sve štetne posljedice koje su nastale vezane za ličnost oštećenog, a proistekle su iz neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude.

Sa navedenih razloga, ovaj sud nalazi da iznos naknade od 26.000,00 € predstavlja satisfakciju za duševne patnje koje je tužilac trpio zbog boravka u pritvoru i pravičnu naknadu zbog povrede prava garantovanih čl.5. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog čega se revizijom tužene neosnovano osporava visina dosuđene naknade nematerijalne štete, a revizijom tužioca iznos tražene štete koji nije dosuđen. Pri tom, shodno odredbi čl.118. st.1. KZ CG, rehabilitacijom se briše osuda i prestaju sve njene pravne posljedice, a osuđeni se smatra neosuđivanim, zbog čega ranija osuđivanost tužioca na kaznu zatvora i uslovne osude nije od značaja za odmjeravanje visine tražene naknade. Ovaj sud nalazi da je u konkretnom sporu visina pravične naknade odmjerena srazmjerno duševnim bolovima koje je tužilac trpio i predstavlja adekvatnu satisfakciju za njegove duševne bolove, na što ukazuje da je ovaj iznos naknade tužiocu ponuđen i u postupku po zahtjevu za vansudsko namirenje od strane Ministarstva pravne Crne Gore.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 541/16 od 25.05.2016. godine)

NEOSNOVANO LIŠENJE SLOBODE
I ISKLJUČENJE PRAVA NA NAKNADU ŠTETE
(Član 207 ZOO, u vezi sa čl. 502 st. 3 ZKP)

Licu koje je svojim nedozvoljenim postupanjem prouzrokovalo određivanje pritvora i pored toga što je protiv istog optužba odbijena ne pripada pravo na naknadu nematerijalne štete.

Iz obrazloženja:

„S druge strane, utvrđeno je da je tužilji u vremenu od 07.05.2013. godine do 29.05.2013. godine pritvor određen po pritvorskom osnovu iz čl.175. st.1. tač.5. ZKP - uredno pozvan optuženi izbjegava da dođe na glavni pretres, jer je ista neopravdano odsustvovala sa pretresa zakazanog za 07.05.2013. godine.

Prema odredbi čl.502. st.3. ZKP ("Sl.list CG", br.57/09 i 49/10), naknada štete ne pripada licu koji svojim nedozvoljenim postupcima prouzrokovao lišenje slobode, odnosno određivanje pritvora. Obzirom da se tužilja nije odazvala na poziv suda za glavni pretres zakazan za dan 07.05.2013. godine, zbog čega joj je određen pritvor koji je trajao od 07.05.2013. godine do 29.05.2013. godine, to je svojim nedozvoljenim postupanjem prouzrokovala određivanje pritvora, zbog čega, i pored toga što je optužba odbijena, nema pravo na naknadu nematerijalne štete za naznačeni period.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 43/16 od 15.03.2016. godine)

NEMATERIJALNA ŠTETA ZBOG POVREDE ČASTI I UGLEDA
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA-
(Član 207 ZOO, u vezi čl. 4 i 26 Zakona o medijima)

Nelagodnosti koje je tužilac trpio zbog pominjanja njegovog imena u novinama nijesu dovoljne za dosudjivanje naknade nematerijalne štete, niti mogu predstavljati osnov za primjenu odredbe člana 10 stav 2 Evropske konvencije, ako tužilac nije dokazao da je pretrpio duševne bolove, odnosno da mu je povrijeđena čast i ugled.

Iz obrazloženja:

„U nezavisnom dnevniku "V." dana 01.02.2010.godine, objavljen je tekst "Dj.: Zašto ćuti tužilac", čiji je autor trećetuženi. U dijelu tog teksta tužilac se pominje na sljedeći način: "To je uradio (misli se na M. N.) uz pomoć falsifikovanih dokumenata i nekih ljudi ne konsultujući Skupštinu, najvišeg organa upravljanja niti osnivače, što je u suprotnosti sa zakonom. U tom poslu pomogao mu je i sudski procjenjivač Z. S., koji je bez neposrednog uvida, odokativnom metodom, sačinio izvještaj o procjeni tržišne vrijednosti nepokretnosti u vlasništvu AMD i tako mu omogućio da registruje NVO - tvrdi Dj. On je kazao da je protiv N., S. i svih osnivača NVO "N. AMD", koji nemaju nikakve veze sa našim AMD, osim kumovskih i rodbinskih sa bivšim direktorom, podnio krivične prijave. Iako se u prijavama ističe da postoji sumnja da se radi o organizovanom kriminalu nadležni još ćute".

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su došli do zaključka da sadržina spornog teksta, u kontekstu u kojem se tužilac pominje, nije omalovažila i uvrijedila ličnost tužioca, niti je njegovu ličnost degradiralo i moglo da dovede do dubokog osjećanja uvrijedjenosti, te sporni tekst nije mogao dovesti do povrede ugleda i časti tužioca i time mu prouzrokovati nematerijalnu štetu koja bi se ogledala u duševnim bolovima zbog povrede časti i ugleda, za koji se traži naknada i objavljivanje presude, radi čega je tužbeni zahtjev odbijen kao neosnovan, jer za to nijesu ispunjeni uslovi iz čl.206 i čl.207 st.1 ZOO. Kod toga, nižestepeni sudovi su imali u vidu i čl.4 Zakona o medijima i čl.47 Ustava Crne Gore, te čl.10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Kod izvedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, i ovaj sud je mišljenja da pominjanje tužioca u spornom tekstu nije takve prirode koja bi za posljedicu imala duševne bolove i patnje zbog povrede prava ličnosti, te da svrha i namjera objavljenog teksta nije bila da se povrijede prava ličnosti tužioca, već da se javnost upozna sa mogućim nepravilnostima povodom radnji u radu NVO "N. A. U". Naslov teksta ne odnosi se, niti se može dovesti u vezu sa tužiocem koji se pominje jedino u kontekstu neprofesionalno radjenog posla koji je procjenu nepokretnosti radio kao procjenjivač, bez neposrednog uvida odokativnom metodom, a u tekstu se još navodi da je protiv tužioca i N. podnijeta krivična prijava. Prvotuženi u svom iskazu datom u svojstvu parnične stranke naveo da je III-tuženom, kao novinaru, dostavio i svojeručno pisani tekst u kojem je naveo je svoja zapažanja vezano za nezakonitosti i nepravilnosti oko imovine društva, a na osnovu tog teksta novinar A. (trećetuženi) objavio je sporni tekst koji se bazira isključivo na činjenicama i navodima iz pisanog teksta koji je prvotuženi dostavio trećetuženom i krivične prijave podnijete protiv N. i tužioca.

Imajući u vidu da je novinar u svom tekstu prenio ono što je naveo prvotuženi i navode iz krivične prijave, podnijete protiv tužioca od strane prvotuženog, može se uzeti da tuženi drugog i trećeg reda nijesu imali razloga da ne povjeruju u tačnost dobijenih informacija da bi morali da utvrde njihovu istinitost, jer je tuženi trećeg reda, prilikom sačinjavanja spornog

teksta, informacije dobio od tuženog prvog reda, koji mu je kao potvrdu istih prezentovao krivčnu prijavu podnijetu protiv tužioca.

Tužilac nije tražio da se objavi "Ispravka" ili "Odgovor", što je imao pravo shodno čl.26 Zakona o medijima (Sl. list RCG, br. 51/02, 62/02 i „Sl. list CG“, br. 46/10 i 40/11)0, čime bi na određeni način bila ostvarena satisfakcija tužioca zbog objavljenih informacija.

Tužilac nije dokazao, odnosno nije pružio dokaze iz kojih bi sud mogao izvesti zaključak da je pretrpio duševne bolove, odnosno da mu je povrijeđena čast i ugled, a njegovo doživljavanje spornog teksta, odnosno nelagodnosti koje je trpio zbog pominjenja njegovog imena u novinama, nijesu dovoljni za dosudjivanje tražene naknade nematerijalne štete niti mogu predstavljati osnov za primjenu odredbe čl.10 st.2 Evropske konvencije.

Zakon o medijima, u čl.2 propisuje da "Crna Gora garantuje pravo na nesmetan rad medija, zasnovan na slobodi izražavanja i mišljenja..., objavljivanja i primanja informacija...". Pri tom, ograničenje slobode izražavanja, u konkretnom slučaju bi bilo neopravdano i ne može predstavljati osnov za naknadu tražene nematerijalne štete.

Prema čl.19 Međunarodnog pakta o građanskim pravima - sloboda izražavanja predstavlja jedan od suštinskih osnova demokratskog društva, koje postavlja uslove, tj. zahtjeve pluralizma, veće tolerancije i širokogrudnosti, kada je u pitanju sloboda izražavanja, pri čemu je pravo suda da u svakom konkretnom slučaju cijeni koji su to navodi koji prelaze granicu dopuštenog i predstavljaju objektivno uvredljivu ili omalovažavaju kvalifikaciju - a navodi iznijeti u spornom tekstu nemaju značaj i težinu koji bi predstavljali osnov odgovornosti tuženih za naknadu štete.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1336/15 od 12.04.2015. godine)

VRAĆANJE PRIMLJENOG KADA JE PO PRAVOSNAŽNOJ PRESUDI
OTPAO OSNOV ZA ISPLAĆENI IZNOS
(Član 217 stav 3 u vezi čl. 223 ZOO)

Tuženi ne mogu zadržati primljeno u smislu odredbe člana 223 ZOO, ako je nakon naplaćenog novčanog duga, donošenjem presude Vrhovnog suda, osnov za isplatu otpao.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tuženi su protiv tužioca vodili parnicu radi naknade nematerijalne štete po osnovu duševnih bolova zbog smrti bliskog lica, kao i radi naknade materijalne štete po osnovu troškova sahrane i nadgrobnog spomenika. Taj postupak okončan je donošenjem presude prvostepenog suda P.br. 79/10 od 28.06.2011.godine kojom je tuženi, ovdje tužilac, obavezan da tužiocima, ovdje tuženim, isplati po 12.000,00€ po osnovu nematerijalne štete i iznos od 3.957,84€ po osnovu materijalne štete, koja presuda je potvrđena presudom Višeg suda u Bijelom Polju Gž.br. 1675/11 od 19.09.2011.godine. Presudom Vrhovnog suda Crne Gore Rev.br. 1017/11 od 21.12.2011.godine preinačene su nižestepene presude na način štoje ovdje tužilac obavezan da ovdje tuženim isplati po 7.500,00€ po osnovu naknade nematerijalne štete i 2.473,60€ po osnovu naknade materijalne štete, sa zakonskom kamatom, kao i 3.462,00€ po osnovu naknade troškova postupka, dok je odbijen tužbeni zahtjev za iznos od po 4.500,00€ po osnovu naknade nematerijalne štete i iznos od 1.484,24€ po osnovu naknade materijalne štete.

Imajući u vidu prethodno iznijeto, kao i to da su tuženi po osnovu pravosnažne i izvršne presude prvostepenog suda P.br. 79/10 od 28.06.2011. godine, u izvršnom postupku naplatili od tužioca ukupan iznos od 46.971,77€, a nakon toga donošenjem presude Vrhovnog suda CG osnov za isplatu dijela naknade od 16.621,37€ otpao, pa u postupku protiv izvršenja tužiocu vraćen iznos od 2.571,24€, dok je odbijen iznos od 13.500,00€, to su tuženi dužni da vrate dosudjeni iznos shodno odredbi čl. 217.st.3. ZOO.

Za svoje odluke nižestepeni sudovi su dali potpune i pravilne razloge, na koje se tuženi upućuju.

Revizijski navodi da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili odredbu čl. 223 ZOO, te da se radi o pravosnažno presudjenoj stvari, bili su i žalbeni navodi na koje je drugostepeni sud dao potpune i pravilne razloge. Naime, tuženi ne mogu zadržati primljeno u smislu navedene zakonske odredbe, koja podrazumijeva da neko ko je dobrovoljno platio nešto što nije bio dužan da plati po osnovu naknade štete, zbog povrede tijela, narušenja zdravlja ili smrti, ne može tražiti vraćanje, jer to nije slučaj već se ovdje radi o vraćanju po pravosnažnoj presudi po kojoj je otpao osnov za dio isplaćenog iznosa.

Inače, pravosnažno okončanje izvršnog postupka ne sprečava pokretanje parnice o zahtjevu koji nije prihvaćen, jer se u izvršnom postupku zahtjev ne može meritorno odbiti (po protivizvršenju vraćen samo dio preplaćenog iznosa), pa se ne radi o pravosnažno presudjenoj stvari zbog čega nije bilo mjesta ni odbačaju tužbe.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1097/15 od 03.02.2016. godine)

MJENICA
(Član 241 ZOO i čl. 111 Zakona o mjenici)

Imalac mjenice ovlašten je da traži isplatu odmah po prezentiranju mjenice od izdavaoca mjenice koji se svojim potpisom obavezao da označenu sumu novca sam isplati.

U mjeničnom sporu nije dozvoljeno pozivanje na ništavost pravnog posla iz koga je mjenica nastala.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od utvrdjenja da predmetna - sopstvena mjenica sadrži podatke tuženog i da je istu svojeručno potpisao na licu mjenice, te da je izdata u korist tužioca i glasi na isplatu iznosa od 99.385,72 €, dospelog 04. 10. 2013. godine, nižestepeni sudovi su pravilno odlučili kada su usvojili tužbeni zahtjev.

Naime, prema odredbi člana 241 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list CG", br. 47/08), hartija od vrijednosti je pismena isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da ispuni obavezu upisanu na toj ispravi njenom zakonitom imaocu. Sama hartija od vrijednosti kao stvar i pravo iz hartije od vrijednosti čine jedinstvenu cjelinu. Zato je pravilo da onaj ko ima hartiju od vrijednosti, njemu pripada i pravo koje je sadržano u toj hartiji od vrijednosti. Sopstvena mjenica tuženog, kao hartija od vrijednosti po naredbi, bila je instrument obezbjeđenja naplate potraživanja tužioca kao davaoca kredita, u iznosu od 90.000,00 €, sa kamatom, korisniku kredita Zavodu za izgradnju Bara AD Bar, po ugovoru o kreditu Kr. 2012/3134 od 06.06.2012. godine. Mjenica serijskog broja AA0687463 kojom se tuženi kao njen izdavalac obavezuje da će tužiocu u određeno vrijeme dospelosti isplatiti 99.385,72 €, sadrži sve bitne mjenične sastojke predviđene članom 108 Zakona o mjenici ("Sl. list RCG", br. 45/2005 od 28. 07. 2005. god.), pa nema mjesta primjeni čl. 109 istog zakona, kojim su, inače stroga pravila o mjenici, ublažena prihvatanjem pretpostavljenih bitnih mjeničnih sastojaka.

U skladu sa članom 111 Zakona o mjenici izdavalac sopstvene mjenice odgovara onako kako odgovara akceptant trasirane mjenice. Sopstvene mjenice plative na određeno vrijeme moraju se podnijeti na vidjenje izdavaocu u rokovima iz člana 24 istog zakona. Izdavalac potvrđuje vidjenje datiranim potpisom na samoj mjenici, a rok po vidjenju teče od datuma vidjenja. Ako izdavalac odbije da potvrdi vidjenje to odbijanje se mora ustanoviti protestom iz člana 26 ovog zakona. Prema toj odredbi, između ostalog, kao akcept vrijedi i sam trasatov potpis kad je stavljen na lice mjenice, od čijeg datuma teče rok po vidjenju. Dakle, stavljanjem svog potpisa tuženi se kao izdavalac mjenice, kod koga su objedinjene uloge trasanta i trasata, obavezao da će označenu sumu novca isplatiti sam i to je naznačeno u mjenici "platite za ovu... (jedinu)", a tužilac je ovlašten da traži isplatu odmah po prezentiranju mjenice.

Stoga su neosnovani navodi revizije kojima se tvrdi da tuženi nije (solidarni) dužnik po predmetnoj mjenici jer istu nije potpisao u koloni "potpis lica koje je izdalo mjenicu", te zbog toga što ne sadrži klauzulu "platiću".

Mjenica predstavlja tipičnu apstraktnu hartiju od vrijednosti i iz same nje ne može se vidjeti osnovni posao iz kojeg je nastala, pa u mjeničnom sporu nije dozvoljeno ni pozivanje na ništavost pravnog posla iz koga je mjenica nastala. Zbog toga, nijesu od značaja navodi u reviziji kojima se ukazuje na ništavost odredbe čl. 7. st.1. alineja 4 ugovora o kreditu, koja se odnosi na obezbjedjenje potraživanja tužioca sopstvenom mjenicom tuženog, s pozivom na odredbu čl. 103 st. 1 ZOO, kao i na ništavost zbog nedostatka forme i sadržine tog ugovora, saglasno članu 1173 istog zakona.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 434/16 od 30.06.2016. godine)

MJENICA KAO SREDSTVO OBEZBJEDJENJA KREDITA I OVLAŠĆENJA DAVAoca KREDITA

Davalac kredita kao mjenični povjerilac je ovlašten da zahtijeva naplatu cjelokupnog iznosa iz sredstava korisnika kredita koji nije ispunio svoju obavezu iz ugovora o kreditu ili mjeničnog dužnika na osnovu mjenice izdate kao sredstva obezbjedjenja potraživanja.

PRODUŽENJE DOSPJELOSTI MJENICE (Član 35 Zakona o mjenici)

Podnošenjem predloga za izvršenje, davalac kredita je iskoristio pravo da dospelost mjenice može produžiti po proteku roka od godinu dana od izdavanja mjenice.

Iz obrazloženja:

„Na osnovu ugovora o kratkoročnom kreditu od 30.12.2011 godine tužilac je privrednom društvu "M. T." DOO B., čiji direktor je tužena, odobrio kredit u iznosu od 41.000,00€, sa kamatnom stopom od 10% godišnje i rokom dospjeća do 30.03.2012.godine. U slučaju da korisnik kredita ne izvrši svoju obavezu u roku dospjeća, za period kašnjenja obavezao se da plati tužiocu zateznu kamatu. Kao sredstvo obezbjedjenja potraživanja po ovom kreditu predviđene su i bjanko mjenice sa klauzulom "bez protesta" sa mjeničnim ovlašćenjima, kao i jedna spostvena mjenica potpisana od tužene. Tužena je 30.12.2011.godine izdala tužiocu blanko mjenicu za pokriće i obezbjedjenje plaćanja obaveza po ugovoru o kreditu, sa pripadajućim troškovima, kao i mjenično ovlašćenje kojim kao mjenični dužnik bezuslovno i neopozivo ovlašćuje tužioca kao mjeničnog povjerioca da blanko postpisanu mjenicu može popuniti u skladu sa odredbama ugovora o kreditu i važećim propisima. Tužilac je ovlašten i da mjenicu podnese na naplatu bez protesta, u kom cilju je ovlašten da u blanket mjenice unese i klauzulu "bez protesta". Kako korisnik kredita nije izvršio obavezu iz ugovora, koje prema nalazu vještaka finansijske struke iznose 46.440,47€, od čega glavnica 40.668,78€, a zatezna kamata 5.749,69€ i troškovi opomene 2€, tužilac traži naplatu primjenom sredstava obezbjedjenja.

Kod naprijed utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izrečeni način, o čemu su dali potpune i pravilne razloge, koji se revizijom ne dovode u pitanje.

Naime, tužilac je ovlašten da zahtijeva naplatu cjelokupnog iznosa iz sredstava korisnika kredita ili tužene na osnovu mjenice izdate kao sredstvo obezbjedjenja potraživanja - kao jemac obaveze iz ugovora o kreditu (od oba ili samo jednog solidarnog dužnika).

Neosnovani su navodi revizije kojima se insistira na prigovoru zastarjelosti dospelosti mjenice.

Nižestepeni sudovi, s pozivom na odredbu čl. 35. Zakona o mjenici ("Sl.list RCG", br. 45/2005), pravilno nalaze da mjenica dopijeva po vidjenju, što znači da se mora podnijeti na isplatu u roku od jedne godine od dana izdavanja. Međutim, dospelost mjenice je po mjeničnom ovlašćenju tužene kao izdavaoca mjenice - trasanta produžena, jer je ovlastila

tužioca - imaoca mjenice da datum dospjeća mjenice može odrediti po sopstvenoj volji i nahodjenju. Upravo podnošenjem predloga za izvršenje 25.03.2013.godine (koji se smatra tužbom) tužilac je iskoristio pravo da dospelost mjenice može produžiti po proteku roka od godinu dana od izdavanja mjenice tj. od 30.12.2011.godine, što je i uradio pa je podnošenjem tužbe ostvario svoje pravo prema tuženoj.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 288/16 od 12.05.2016. godine)

NAKNADA ŠTETE ZBOG NEIZVRŠENJA
ODLUKE O DODJELI STANA
(Član 262 ZOO)

Neizvršenjem pravosnažne i konačne odluke o dodjeli stana poslodavac je nečinjenjem povrijedio pravo zaposlenog, te zaposlenom pripada pravo na naknadu štete u visini protivvrijednosti dodijeljenog stana.

Iz obrazloženja:

„Materijalno pravo je pravilno primijenjeno od strane drugostepenog suda.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilja bila radnik pravnog prethodnika tužene kada joj je donijeto rješenje br.864 od 22.12.1997.godine kojim joj je dodijeljena garsonjera površine 27,26 m², u stambenom objektu Momišići A3 u Podgorici. Nakon što je odluka postala konačna i pravosnažna Upravni odbor tuženog na sjednici dana 16.02.1999.godine odlukom broj 883/1 stavio je van snage navedeno rješenje. Ovo zato što su u međuvremenu saznali da je predmetna garsonjera vlasništvo MUP-a i da je dodijeljena njihovom radniku, te da tuženi nije mogao raspolagati sa istom.

Prvostepenom presudom odbijen je tužbeni zahtjev tužilje, sa obrazloženjem da predmetni stan predstavlja vlasništvo MUP-a i da tuženi nije mogao raspolagati istim. Takođe i to da je Rješenje o dodjeli stana stavljeno van snage i ne može proizvoditi pravno dejstvo, odnosno da svoj zahtjev tužilja ne može temeljiti na rješenju koje je stavljeno van snage, a osim toga ukazuje i da nije ispoštovan postupak raspodjele stana.

Drugostepeni sud je u postupku po žalbi otvorio raspravu na kojoj je učinio nespornim među strankama vrijednost m² stana, na dan rasprave, a to je 1000,00 €, pa je preinačio prvostepenu presudu i usvojio zahtjev tužilje, djelimično, obavezujući tuženu da tužilji na ime naknade štete isplati protivvrijednost stana površine 27,26 m² u iznosu od 26.000,00, sa zakonskom kamatom od dana donošenja prvostepene presude. Ovakvu odluku temelji na tome da je tužilja imala konačno i pravosnažno rješenje o dodjeli stana i da rješenje br.883/1 od 16.02.1999.godine nije moglo proizvesti nikakva pravna dejstva, a osim toga nije potpisano od strane direktora već drugog lica koje nije bilo ovlašćeno.

Po ocjeni ovog suda izloženo pravno stanovište drugostepenog suda je pravilno i na utvrđeno činjenično stanje i rezultata rasprave pred drugostepenim sudom, materijalno pravo je pravilno primijenjeno.

Naime, predmet spora je naknada štete zbog neizvršenja odluke tužene br.926 od 13.09.1996.godine, i broj 864 od 22.12.1997.godine, kojim je tužilji bila dodijeljena stambena jedinica površine 27,26 m². Odluka o dodjeli je postala konačna i pravosnažna, pa je stoga i po ocjeni ovog suda, tuženi bio dužan izvršiti. Stoga se ne može prihvatiti obrazloženje prvostepenog suda kao ni navodi revizije da ista odluka ne proizvodi dejstvo, jer ako bi se dozvolila mogućnost stavljanja van snage odluke koja je postala konačna i pravosnažna, prednje bi imalo za posledicu stvaranje pravne nesigurnosti. Naime, radi se o konačnoj i pravosnažnoj odluci, dodjeli stana površine 27,26 m² koju odluku tuženi nije realizovao i tako, nečinjenjem, povrijedio pravo tužilje.

Nakon nastale navedene situacije, tužilja, čiji postupak rješavanja stambenog pitanja traje više od 20 godina, je imala jedinu mogućnost da na traženi način, isplatom vrijednosti stana koji joj je bio dodijeljen, ostvari svoje pravo na stan.

Što se tiče navoda revizija stranaka, a u vezi visine, isti su neosnovani. Ovo zato što su stranke na raspravi pred drugostepenim sudom učinile nespornim vrijednost jednog m2 stana, pa je pravilno drugostepeni sud postupio kada je tužbeni zahtjev djelimično usvojio, za iznos naveden u izireci pobijane presude.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 366/16 od 27.04.2016. godine)

DOCNJA DUŽNIKA
-UGOVORENA I ZATEZNA KAMATA-
(Član 277 u vezi čl. 324 ZOO)

Obavezivanje dužnika zbog docnje u izvršenju obaveze da pored ugovorene plati i zateznu kamatu ne predstavlja plaćanje kamate na kamatu već su ugovorena i zatezna kamata potpuno pravno odvojeni i mogu samostalno egzistirati.

Iz obrazloženja:

„Stranke su, 20.03.2007. godine, zaključile Ugovor o naknadi za uređenje građevinskog zemljišta u vezi izgradnje sportske dvorane u mjestu Gornji Kokoti u visini od 35.258,00 €. Tuženi kao investitor je prvu ratu od 7.051,80 € platio odmah nakon zaključenja ugovora dok je ostale rate u iznosu od po 2.564,29 € bio dužan uplatiti u 11 mjesečnih rata počev od 03.10.2007. godine, što nije uradio. Članom 3 navedenog ugovora stranke su se dogovorile da je tuženi na ime odloženog plaćanja dužan platiti redovnu kamatu u iznosu od 6% na godišnjem nivou, dok u slučaju da bude kasnio sa uplatama dužan je da pored ugovorene plati i zateznu kamatu.

Imajući prednje u vidu, pravilno su nižestepeni sudovi obavezali tuženog da po osnovu duga isplati tužiocu iznos od 28.207,19 €, obzirom da tuženi nije izmirio u cjelosti svoje obaveze iz ugovora. Tuženi je samo izvršio uplatu prve rate u iznosu od 7.051,80 €, dok preostali iznos nije platio ni do podnošenja tužbe. Isto tako, pravilno je tuženi obavezan da tužiocu plati ugovorenu kamatu u iznosu od 6% na godišnjem nivou, što je proizvod njihove saglasne volje i koju duguje kao protivvrijednost za koristi koju je dobio ugovorom. Nižestepeni sudovi pravilno su primijenili materijalno pravo kada su tuženog obavezali i na isplatu zatezne kamate u dosudjenom iznosu, obzirom da je tuženi zadocnio sa ispunjenjem svoje obaveze koja u smislu odredbe čl.277 Zakona o obligacionim odnosima, koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa ima karakter kaznene kamate zbog docnje dužnika u izvršenju svoje obaveze.

Stoga obavezivanje tuženog da pored ugovorene kamate plati i zateznu kamatu, ne predstavlja plaćanje kamate na kamatu – anatoscizam, kako to tvrdi tuženi, već su ugovorena i zatezna kamata potpuno pravno odvojeni i mogu samostalno egzistirati, sa kojih razloga nijesu ništave odredbe čl.3 st.3 Ugovora kojeg su zaključile stranke.

Takodje se revizijom neosnovano tvrdi da je predmetno potraživanje zastarjelo. Naime, u pitanju je potraživanje po osnovu duga koje je za isplatu u cjelosti bilo dospjelo 03.08.2008. godine, a predmetna tužba je podnijeta 13.11.2012. godine, čime nije protekao opšti zastarni rok koji iznosi 10 godina, kako su to pravilno zaključili nižestepeni sudovi.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 128/16 od 01.02.2016. godine)

KAMATA NA KAMATU (Član 279 st. 1 i 2 ZOO)

Zatezna kamata na iznos neisplaćene dospjele zatezne kamate ne može se zahtijevati sve dok ne prestane glavno novčano potraživanje iz koga proizilazi, pa i kada je obračunata i utužena u apsolutnom iznosu uz glavni zahtjev.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac sa Dj. N. 28.08.2007. godine zaključio ugovor o stambenom kreditu br. 1621204216. Tim ugovorom banka je odobrila kredit u iznosu od 560.000,00 CHF u protivrijednosti u eurima po srednjem kursu na dan puštanja kredita na korišćenje sa rokom otplate od 228 mjeseci. Tužena je, uz pristanak tužioca preuzela dug po ovom kreditu na osnovu ugovora o preuzimanju duga od 01.10.2007. godine. Kako tužena nije izmirivala dospelje obaveze, tužilac je otkazao ugovor, o čemu je obavijestio tuženu dopisom od 06.08.2012. godine. Utvrđeno je da dug po kreditu iznosi 418.661,51 € i to 404.584,46 na ime glavnog duga, iznos od 11.661,23 € na ime ugovorne kamate i iznos od 2.414,82 € na ime zatezne kamate.

Kod ovakvog stanja u spisima, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužiocu dosudili navedeni iznos, kao i zakonsku zateznu kamatu na iznos od 416.254,69 €, počev od 28.08.2012. godine do isplate. Naime, shodno odredbama člana 448 st. 2 i 3 ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, preuzimanjem duga preuzimalac stupa na mjesto predjašnjeg dužnika, a ovaj se oslobadja obaveze, dok prema stavu 3 iste odredbe izmedju preuzimaoca i povjerioca postoji ista obaveza koja je dotle postojala izmedju predjašnjeg dužnika i povjerioca. Budući da je banka otkazala ugovor o kreditu zbog toga što tužena u roku nije vršila plaćanje anuiteta, to su dospelje sve preostale rate kredita, pa tužilac ima pravo da traži isplatu spornog iznosa.

Medjutim, nižestepeni sudovi su pogrešno primijenili materijalno pravo kada su na iznos od 2.414,82 € dosudili zakonsku zateznu kamatu počev od 28.08.2012. godine.

Prema odredbi člana 279 stav 1 ZOO na dospelju a neisplaćenu zateznu kamatu ne teče zatezna kamata izuzev kada je to zakonom određeno. Ne može se primijeniti odredba čl. 279 st. 2 istog zakona jer se zatezna kamata na iznos neisplaćene dospelje zatezne kamate ne može zahtijevati sve dok ne prestane glavno novčano potraživanje iz koga proizilazi, pa i kada je obračunata i utužena u apsolutnom iznosu uz glavni zahtjev. Stoga je u ovom dijelu obje presude valjalo preinačiti i tužbeni zahtjev odbiti kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 497/16 od 15.06.2016. godine)

PAULIJANSKA TUŽBA
(Član 283 stav 3 ZOO)

Paulijanska tužba se može podnijeti samo protiv lica u čiju korist je preduzeta ta radnja.

Iz obrazloženja:

„Tužiočevo potraživanje prema prvotuženom je po osnovu zajma u iznosu od 58.100 DM (29,050,00€) utvrđeno odlukom Osnovnog suda u Kotoru P.br. 429/01 od 30.03.2001. godine, koja je postala pravosnažna dana 20.07.2001. godine u kom postupku je tuženom bio postavljen privremeni zastupnik. Tužilac je ustao sa predlogom za izvršenje prodajom nepokretnosti izvršnog dužnika M. M. koje je određeno rješenjem I.br. 2676/01 od 10.09.2001.godine. U izvršnom postupku tužilac, kao izvršni povjerilac nije uspio da namiri svoje potraživanje, budući da je utvrđeno, da je nepokretnost na kojoj je određeno izvršenje vlasništvo trećeg lica, ovdje tužene II reda po pravosnažnoj presudi Opštinskog suda u Smederevskoj Palanci P.br. 1128/01 od 24.12.2001.godine, a od drugih sredstava za izvršenje nema, te je postupak izvršenja obustavljen rješenjem I.br. 931/01 od 14.06.2005.godine.

Kod takvog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi odbili zahtjev tužioca kao neosnovan, da se u odnosu na tužene utvrdi, da je presuda Opštinskog suda u Smederevskoj Palanci P.br. 1128/01 od 24.12.2001.godine ne proizvodi pravno dejstvo u odnosu na tužioca u dijelu u kojim je potrebno, da se potraživanje istog u iznosu od 29.050,00 eura sa kamatom namiri iz nepokretnosti koja je sada upisana na drugotuženu.

Pri tome, pravilno rezonuju nižestepeni sudovi, kada zaključuju da prvotuženi nije pasivno legitimisan, a da je tužba u odnosu na drugotuženu neblagovremena. Naime, shodno čl. 283.st.3. Zakona o obligacionim odnosima je propisano, da tužba za pobijanje se podnosi protiv trećeg lica sa kojim je, ili u čiju je korist preduzeta pravna radnja koja se pobija. Shodno navedenom članu, prvotuženi nije pasivno legitimisan, jer se tužba može podnijeti samo protiv lica u čiju je korist preduzeta ta radnja. Kada je u pitanju drugotužena, pravilno nižestepeni sudovi zaključuju, da je tužba podnijeta neblagovremeno. Jer, kako se u konkretnom slučaju radi o besteretnom raspolaganju shodno čl. 285.st.1. ZOO, rok za podnošenje tužbe za pobijanje dužnikovih radnji je 3 godine od dana kada je radnja preduzeta, odnosno od dana kada je trebalo preduzeti propuštenu procesnu radnju u vidu žalbe na presudu. Rok za izjavljivanje žalbe na presudu Osnovnog suda u Smederevskoj Palanci P.br. 1128/01 od 24.12.2001.godine je dan prije pravosnažnosti tj. 10.01.2002.godine. Predmetna tužba je podnijeta 20.12.2005. godine, a rok od 3 godine istekao je dana 10.01.2005. godine, a u kom pravcu nižestepeni sudovi daju potpuno jasne i razumljive razloge, koje prihvata i ovaj sud.

Bez osnova su navodi revizije kojima se ukazuje, da se rok za podnošenje tužbe ima računati od dana kada se drugotužena uknjižila na spornoj nepokretnosti na osnovu presude Osnovnog suda u Smederevskoj Palanci P.br. 1128/01. Jer, shodno čl. 84 Zakona o svojinsko pravnim odnosima, na osnovu pravnog posla, pravo svojine na nepokretnosti stiče se upisom u katastar nepokretnosti, dok na osnovu sudske odluke pravo svojine se stiče pravosnažnošću te odluke, radi čega su bez osnova navodi revizije usmjereni u tom pravcu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 97/16 od 19.02.2016. godine)

ZAKONSKA SUBROGACIJA (Član 307 ZOO)

Tužilac koji je izmirio obaveze banci po kreditu odobrenom tuženoj, a koji kredit je bio obuhvaćen hipotekom, shodno institutu zakonske subrogacije postao je hipotekarni povjerilac umjesto banke u odnosu na nepokretnosti tužene.

Iz obrazloženja:

„Nije sporno da su 20.06.2006. godine tužena i NLB "M. b." AD P. zaključili ugovor o kreditu na iznos od 600.000,00 €. Kao sredstvo obezbjeđenja urednog vraćanja kredita stavljena je hipoteka na nepokretnostima: 1.tužioca, 2.DOO "A. B." iz B. (u međuvremenu postala svojina tužene) i 3.K. B. Tužena nije uredno izmirivala obaveze po odobrenom kreditu pa je banka aktom 0132-516 od 04.02.2009. godine otkazala ugovor i zahtijevala naplatu cjelokupnog duga po navedenom ugovoru u iznosu od 538.958,59 €. Dana 18.02.2009. godine tužilac je banci uplatio iznos od 540.000,00 € i time izmirio sve obaveze po kreditu odobrenom tuženoj.

Tužbom se zahtijeva da se obaveže tužena da tužiocu isplati iznos koji je umjesto nje uplatio NLB "M. b.", te da mu prizna pravo da dug naplati iz nekretnina koje su predstavljale obezbeđenje potraživanja banke po osnovu navedenog ugovora o kreditu.

Prvostepeni sud je odbio zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 540.000,00 €, sa obrazloženjem da se na osnovu provedenih dokaza nije moglo "zaključiti koliko je sredstava plaćeno na ime otplate kredita, koliko je od uplaćenog iznosa uplaćeno na ime kamata a koliko na ime glavnice, da bi se u konačnom došlo do iznosa od 540.000,00 €". Prvostepeni sud je odbio i zahtjev tužioca da se utvrdi da je shodno institutu zakonske subrogacije postao hipotekarni povjerilac umjesto banke, nalazeći da se odredbe čl.306. i 307. ZOO ("Sl.list CG", br.47/08) ne mogu primijeniti u konkretnom slučaju obzirom da je sporni obligacioni odnos (ugovor o kreditu) nastao u vrijeme (2006. godine) kada je u primjeni bio Zakon o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93).

Nakon održane rasprave drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu na način što je djelimično usvojio zahtjev tužioca i obavezao tuženu da mu na ime duga, vezano za ugovor o kreditu, plati iznos od 242.500,00 €, dok je za preostali iznos potraživanja od 297.500,00 € tužbeni zahtjev odbio.

Pravilno je drugostepeni sud postupio kada je odlučio na izloženi način.

Odluku u ovom dijelu drugostepeni sud je uglavnom zasnovao na sporazumu tužioca i tužene datom u formi punomoćja advokatu M. V., punomoćniku tužioca, dana 23.01.2009. godine, kojim tužilac *priznaje* svoju obavezu vraćanja dijela kredita prema banci u iznosu od 250.000,00 €, a tužena u visini od 190.000,00 €, a da na jednake djelove isplate dospjele rate do tog trenutka (23.01.2009. godine) u iznosu od 105.000,00 € (po 52.500,00 €). Dakle, prema navedenom punomćju (sporazumu), obaveza tužene prema banci po ugovoru o kreditu iznosila je 242.500,00 €. Kako je tužilac isplatio dug banci u cjelosti, to je drugostepeni sud pravilno odlučio kada je tužbeni zahtjev u ovom dijelu djelimično usvojio i obavezao tužioca da dug plati u naznačenom iznosu (242.500,00 €).

Navodi revizije tužioca da nije došlo do realizacije punomoćja obzirom da tužana nije ispoštovala svoj dio finansijske obaveze prema banci, nijesu od značaja. Iz navedenog punomoćja (sporazuma) u suštini proizilazi da se radilo o zajedničkoj obavezi tužioca i tužene na plaćanje iznosa neotplaćenog kredita, a ne isključivo o obavezi tužene, kako je to tvrdio

tužilac i na čemu je zasnovao tužbeni zahtjev u ovom dijelu. Ovo i kod činjenice da tužilac nije sporio da mu je tužilja dala dio novca od odobrenog kredita. Tužilac nije dokazao da je njegovo potraživanje po osnovu kredita veće do dosuđenog iznosa, niti je tužena dokazala da je njena obaveza manja.

Bez ikakvog su značaja navodi revizije tužene da je tužilac bio u obavezi da sa njom (tuženom) napravi sravnjenje ne samo kreditnog zaduženja, nego i ukupnog bilansa, tj. prihoda iz prodaje zemljišta, a u skladu sa prethodno postignutim dogovorom. Ovo sa razloga što u tom pravcu nije ni bilo zahtjeva tužene, a sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku (čl.2 st.1. ZPP).

Pobijanom presudom prvostepena presuda je preinačena i na način što je utvrđeno da je tužilac, shodno institutu zakonske subrogacije, postao hipotekarni povjerilac, umjesto banke, u odnosu na nepokretnosti tužene. Odluka drugostepenog suda u ovom dijelu zasnovana je na odredbi čl.307. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br.47/08), kojom je propisano da kad obavezu ispuni lice koje ima neki pravni interes u tome, na njega prelazi po samom zakonu u času ispunjenja povjeriočevo potraživanje sa svim sporednim pravima i garancijama njegovog ispunjenja.

Pogrešno je stanovište prvostepenog suda, a neosnovani su i navodi revizije tužene u tom pravcu, da je zahtjev tužioca neosnovan u ovom dijelu (zakonske subrogacije) jer se u konkretnom slučaju ne može primijeniti čl.307. ZOO, obzirom da je sporni obligacioni odnos (ugovor o kreditu) nastao u vrijeme (2006. godina) kada je važio raniji Zakon o obligacionim odnosima. Ovo zbog toga što je zakonska subrogacija bila predviđena i čl.300 tog zakona, a osim toga, do zakonske subrogacije je došlo 18.02.2009. godine, kada je tužilac izvršio uplatu duga banci i ima se primijeniti zakonski propis koji je u to vrijeme bio na snazi a to je čl.307. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br.47/08), na koji se drugostepeni sud i pozvao.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1275/15 od 29.03.2016. godine)

OCJENA ZASTARJELOSTI POTRAŽIVANJA
ISTAKNUTOG KOMPENZACIONIM PRIGOVOROM
(Član 339 ZOO)

Za ocjenu osnovanosti prigovora zastarjelosti potraživanja istaknutog kompenzacionim prigovorom nije bitno da li je to potraživanje zastarjelo u trenutku isticanja kompenzacionog prigovora, ako ono nije zastarjelo u trenutku susreta sa protivpotraživanjem suprotne strane.

Iz obrazloženja:

„Podneskom od 03.05.2012. godine tuženi je istakao kompenzacioni prigovor na iznos od 320.440,16 €, za koji je u reviziji pojasnio da se ne radi o naknadi štete, već o zahtjevu za isplatu vrijednosti izvedenih građevinskih radova za vrijeme važenja zaključenog ugovora o izvođenju građevinskih radova.

Nižestepenim presudama usvojen je zahtjev tužioca i obavezan je tuženi da izvrši povraćaj datog avansa u iznosu od 314.916,30 €, dok je odbijen kompenzacioni prigovor sa obrazloženjem da je osnovan prigovor tužioca da je potraživanje tuženog zastarjelo, shodno odredbama čl.374. i 376. Zakona o obligacionim odnosima.

Za zaključak o zastarjelosti potraživanja tuženog prvostepeni sud se pozvao i na odredbe čl.337. ZOO, kojima je propisano da potraživanje ne nastaje čim se steknu uslovi za to, nego je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši prebijanje (stav 1), a poslije izjave o prebijanju smatra se da je prebijanje nastalo onog časa kada su se stekli uslovi za to (stav 2). Prema stanovištu prvostepenog suda, u konkretnom slučaju u toku zastarnog roka ni jedna stranka nije dala izjavu da vrši prebijanja, pa prebijanje nije ni nastalo. Drugostepeni sud nalazi i da prvostepeni sud nije mogao cijeniti kompenzacioni prigovor u smislu odredbe čl.339. ZOO, obzirom da prebijanje ne nastaje čim se steknu uslovi za to, već je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši prebijanje (čl.337. ZOO), a što je u predmetnom slučaju izostalo.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa u primjeni materijalnog prava prvostepeni sud, kao ni drugostepeni sud nijesu utvrđivali i cijenili sve činjenice od značaja za donošenje zakonite odluke u ovoj stvari.

Prema odredbi čl.339. st.1. ZOO, dug se može prebiti sa zastarjelim potraživanjem samo ako još nije zastarjelo u času kada su se stekli uslovi za prebijanje. Citirana zakonska odredba je jasna i za ocjenu osnovanosti progovora zastarjelosti potraživanja istaknutog kompenzacionim prigovorom nije bitno da li je to potraživanje zastarjelo u trenutku isticanja kompenzacionog prigovora, ako ono nije zastarjelo u trenutku susreta sa protivpotraživanjem suprotne strane. Dakle, ukoliko potraživanje tuženog nije bilo zastarjelo u trenutku kada se srelo sa potraživanjem tužioca činjenica što je izjava o prebijanju potraživanja (kompenzacioni prigovor) istaknuta po proteku rokova iz čl.374. i 376. ZOO, od nastanka potraživanja tuženog, nije od značaja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 31/16 od 26.04.2016. godine)

**OBAVEZA NAKNADE ŠTETE ZBOG MINIRANJA
-OPŠTI ROK ZASTARJELOSTI-
(Član 371 ZOO)**

Ukoliko je obaveza naknade štete zbog miniranja sporazumom stranaka pretvorena u određenu ugovornu obavezu, potraživanje iste ima osnov u ugovoru, pa zastarijeva u opštem zastarnom roku.

Iz obrazloženja:

„Revizija je osnovana.

Prema stanju u spisima tužilac je sa GP „P.“ – u stečaju, DD H. N., zaključio ugovor koji je ovjeren kod Osnovnog suda u Herceg Novom, pod Ov. br. I 4712/02 od 14.10.2002. godine. Ugovorom je određeno da se na ime naknade štete nastale na imovini tužioca usljed eksploatacije kamena na Podima ustupi tužiocu kat. parcela 61/3 KO Podi, u površini od 398 m². Ugovorom je dalje određeno da ukoliko tužilac u budućnosti bude imao konkretnu štetu kao posljedicu miniranja, isti će se od slučaja do slučaja snositi štetnik tako što će se među ugovornim stranama vršiti procjena štete i na osnovu toga ista nadoknaditi. Nije bilo sporno da je na osnovu ovog ugovora tužiocu ustupljena kat. parcela 61/3 KO Podi, površine 398 m² i tužilac u katastar nepokretnosti upisan kao korisnik. Nadalje iz spisa proizilazi da su stranke 06.11.2002. godine zaključile sporazum o naknadi štete koju tužilac trpi na imanju kao posljedicu miniranja na pogonu Podi. Sporazumom je određeno da će tuženi počev od 01.10.2002. godine isplaćivati tužiocu mjesečno iznos od 200 €. Sporazum je zaključen na neodređeno vrijeme. Predmet spora je ugovorena naknada po ovom sporazumu za period od 15.01.2004. do 31.01.2014. godine, sa zateznom kamatom.

Prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan smatrajući da je potraživanje tužioca za period od 15.01.2004. do 12.05.2006. godine zastarjelo, u smislu člana 372 ZOO. Prvostepeni sud takodje smatra da tužilac za period od 12. maja 2006. do godine maja 2010. godine nije dokazao postojanje štete, a da je zahtjev neosnovan za period od maja 2010. godine zbog toga što je kamenolom prestao da radi.

Drugostepeni sud je odlučujući o žalbi tužioca prihvatio razloge prvostepenog suda s tim da drugostepeni sud smatra i to da je šteta tužiocu nadoknadjena ustupanjem nepokretnosti.

Ovakvo shvatanje nižestepениh sudova nije pravilno i zasnovano je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Po nalaženju ovog suda obaveza naknade štete zbog miniranja na kamenolomu u Podima, koja nije bila definisana u iznosima i vidovima, sporazumom stranaka od 06.11.2002. godine pretvorena je u određenu ugovornu obavezu. Stoga potraživanje koje je predmet ovog spora ima osnov u ugovoru, pa ono zastarijeva u opštem zastarnom roku. Zbog toga su nepravilni i razlozi nižestepениh sudova da tužilac nije dokazao da je pretrpio štetu, budući da je sporazumom stranaka utvrđena obaveza tuženog, na osnovu kog sporazuma tužilac ima pravo da zahtijeva ispunjenje.

Neprihvatljivi su i razlozi drugostepenog suda da je šteta otklonjena davanjem nepokretnosti tužiocu, jer je ugovorom Ov. br. 4712/2002 od 14.10.2002. godine obuhvaćena šteta koja je naslala do zaključenja ugovora, a ugovorom je predviđeno kako će se regulisati pitanje štete koja bude u budućnosti nastajala.

Kako zbog pogrešne primjene materijalnog prava nijesu utvrđene činjenice od kojih zavisi visina tužbenog zahtjeva to je razlog zbog koga je obje presude valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

U ponovnom postupku sud će raspraviti da li je tuženi i do kada plaćao naknadu po sporazumu, kao i kada je kamenolom prestao da radi, te koliko iznosi potraživanje tužioca za taj period. Tek nakon što raspravi ove činjenice sud će biti u prilici da donese pravilnu i zakonitu odluku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 318/16 od 13.05.2016. godine)

ZASTARJELOST REGRESNOG ZAHTJEVA OSIGURAVAČA (Član 376 ZOO)

Kada je u pitanju regresni zahtjev prema štetniku, odnosno prema odgovornom licu, a šteta je prouzrokovana krivičnim djelom, osiguravač može koristiti samo zastarni rok iz člana 376 ZOO.

Iz obrazloženja:

„Dana 13.08.1980. godine u Batajnici - Beograd došlo je do saobraćajne nezgode u kojoj je poginuo N. D., a teške tjelesne povrede zadobila je N. D., osiguranici pravnog prethodnika tužioca. Saobraćajna negoda nastala je isključivo krivicom vozača teretnog motornog vozila koje je za štetu prouzrokovano trećim licima bilo osigurano kod tuženog. Tužbom podnesenom 1988. godine tužilac je tražio da mu tuženi regresira iznose isplaćene na ime porodične penzije djeci pok. N. D., kao i rentu isplaćenu N. D. zbog nesposobnosti privređivanja.

Podneskom od 21.06.2007. godine tužilac je preinačio tužbu na način što je, pored postojećeg zahtjeva, tražio da se obaveže tuženi da regresira isplaćena penzijska davanja naslednicima pok. N. D., osiguranika tužioca, po naprijed navedenom osnovu i to: za period od 01.12.1994. godine do 20.06.2004. godine ukupan iznos od 37.232,87 €, sa pripadajućim kamatama.

Tuženi je istakao prigovor zastarjelosti ovog potraživanja.

Kod izloženog stanja stvari, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo - čl.376. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85, 57/89 i 31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa, kada su odbili tužbeni zahtjev.

Tužilac je shodno odredbi čl.35. st.1. Sporazuma o socijalnom obezbjeđenju zaključenim između SFRJ i SR Njemačke ("Sl.list SFRJ", br.9/69) koji se ima primijeniti u ovoj stvari, ovlašten da od tuženog zahtijeva naknadu za isplaćenu penziju naslednicima svog osiguranika, a tuženi je, kao osiguravač iz ugovora o obaveznom osiguranju motornih vozila, obaveznik tog regresnog zahtjeva. Naime, po navedenom ugovoru (ugovoru o obaveznom osiguranju) tuženi je u obavezi da oštećenom licu naknadi štetu koju mu je prouzrokovao njegov osiguranik. Prema odredbi čl.941. st.2. Zakona o obligacionim odnosima, oštećeno lice ima od dana kada se dogodio osigurani slučaj sopstveno pravo na naknadu iz osiguranja. Tužilac je regresni povjerilac prema tuženom kao osiguravaču od odgovornosti za štetu koju je prouzrokovao njegov osiguranik.

Odredbom čl.376. st.1. ZOO propisano je da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za 3 godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

Preinačenom tužbom od tuženog se zahtijeva naknada za isplaćena davanja počev od 01.12.1994. godine pa do 20.06.2004. godine. Kako je ovaj zahtjev tužilac postavio 21.06.2007. godine, to su nižestepeni sudovi primjenom naprijed citirane odredbe Zakona o obligacionim odnosima pravilno zaključili da je potraživanje zastarjelo.

Revizija se iscrpljuje u tvrdnji da je šteta čija se naknada tužbom zahtijeva proistekla iz delikta, tj. krivičnog djela i da stoga važi duži, odnosno privilegovani rok zastarjelosti potraživanja propisan čl.377. ZOO. Ovi navodi revizije ne mogu se prihvatiti osnovanim jer, kada je u pitanju regresni zahtjev prema štetniku, odnosno odgovornom licu, a šteta je prouzrokovana krivičnim djelom, osiguravač može koristiti samo zastarni rok iz čl.376. ZOO,

a ne rok iz čl.377. istog zakona, koji bi se mogao primijeniti samo po tužbi oštećenog lica prema štetniku ili licu odgovornom za štetu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 136/15 od 24.02.2016.godine)

PRIMJENA DUŽEG ROKA ZASTARJELOSTI
-ŠTETA PROUZROKOVANA KRIVIČNIM DJELOM-
(Član 377 ZOO)

Nema mjesta primjeni dužeg roka zastarjelosti ako je krivični postupak obustavljen zbog odustanka tužioca od krivičnog gonjenja.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac u saobraćajnoj nezgodi, koja se dogodila dana 30.07.2002. godine, zadobio teške tjelesne povrede, koje su imale za posljedicu umanjenje životne aktivnosti za 30%. Zbog zadobijenih povreda tužilac je trpio duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti i naruženosti, fizičke bolove, kao i strah, u čijem intenzitetu su se izjasnili vještaci odgovarajuće struke. Na osnovu nalaza Sudsko medicinskog odbora Medicinskog fakulteta u Podgorici utvrđeno je da je tužilac liječenjem koje je završeno 25.06.2003. godine saznao za trajne posljedice zadobijenih povreda, da su fizički bolovi jakog i srednjeg intenziteta prestali nakon dva mjeseca, a strah je nestao nakon završenog bolničkog liječenja 25.06.2003. godine.

Prema odredbi člana 376 stav 1 ZOO potraživanje naknade prouzrokovane šteta zastarijeva za tri godine od dana kada je oštećeni doznao za štetu i za lice koju je štetu učinilo. Kako je od dana kada su pojedini vidovi nematerijalne štete dobili oblik konačnog stanja do podnošenja tužbe protekao rok iz čl. 376 st. 1 ZOO, to su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da je nastupila zastarjelost potraživanja koje je predmet ovog spora.

Nema mjesta primjeni odredaba člana 377 ZOO. Zastarjelost potraživanja naknade štete prouzrokovane krivičnim djelom cijeni se po odredbama čl. 377 ZOO u slučajevima kada je pravosnažnom osudjujućom presudom krivičnog suda utvrđeno postojanje krivičnog djela i odgovornost lica za učinjeno krivično djelo.

Imajući u vidu da je krivični postupak koji je vođen protiv ostala dva učesnika u saobraćajnoj nezgodi obustavljan zbog odustanka Osnovnog državnog tužioca u Kotoru od krivičnog gonjenja, to nema mjesta primjeni dužeg roka zastarjelosti iz navedene zakonske odredbe.

Bez osnova su navodi revizije da je rok zastarjelosti mogao početi da teče tek od 23.11.2007. godine, tj. nakon vještačenja od strane Komisije vještaka na osnovu čijeg nalaza je utvrđeno da je uzrok nastanka nezgode način savladavanja raskrsnice od strane vozača hladnjače „M.“. Ovo zbog toga što se šteta zahtijeva od osiguravajućeg društva kod koga su bila osigurana oba vozila koja su učestvovala u saobraćajnoj nezgodi. Kako je tužba podnijeta 26.12.2006. godine to se ne može uzeti da je tužilac za lice koje je štetu pričinilo saznao tek nakon obavljenog vještačenja 27.11.2007. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 331/16 od 13.05.2016. godine)

OCJENA PRIGOVORA ZASTARE
-ŠTETA PROUZROKOVANA KRIVIČNIM DJELOM-
(Član 377 ZOO)

Duži rok zastarjelosti potraživanja naknade štete pričinjene krivičnim djelom primjenjuje se kada se naknada traži od lica koje je odgovorno za štetu i kada je u krivičnom postupku utvrđeno postojanje krivičnog djela kojim je šteta učinjena.

Iz obrazloženja:

„U konkretnom slučaju je u pitanju zahtjev za naknadu štete za koju tužilac tvrdi da je pretrpio zbog nezakonitog rada organa tužene, a ovo zato što je na susjednoj mu parceli sagrađen objekat bez građevinske dozvole što je umanjilo vrijednost tužiočevog stambenog objekta, a organi tužene su bili dužni osujetiti (onemogućiti) takvu bespravnu gradnju, a što nijesu učinili.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac vlasnik porodične kuće sa pomoćnim objektom koji se nalaze na kat. parceli br.2453 iz LN 1129 Cetinje I i u neposrednoj blizini tužiočeve parcele, tj. na kat. parceli br.2459 KO Cetinje II Đ. I. je sagrađio, tj. proširio stari objekat a bez pribavljene građevinske dozvole, spratnosti P+1 koja gradnja je započeta u junu 2007. godine.

Od strane organa tužene, Đ. je zabranjeno izvodjenje radova a zatim naloženo rušenje bespravno sagrađenog objekta, rješenjem Komunalne policije – Prijestonice Cetinje br.09-363/07-3533/1 od 26.12.2007. godine, koje rješenje nije izvršeno. Kako nije postupio po navedenom rješenju to je od strane K. p. P. C. donijeto novo rješenje br.09-363/08-256 dana 12.09.2008. godine kojim je ponovo naloženo rušenje bespravno sagrađenog objekta.

Povodom predmetne bespravne gradnje protiv O. N. (načelnika k. p. P. C.) vođen je krivični postupak zbog krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja za koje djelo je ista oslobođena od optužbe. Zbog istovrsnog krivičnog djela bio je pokrenut krivični postupak i protiv P. Z., građevinskog inspektora, koji je obustavljen zbog smrti istog. Takođe je vođen krivični postupak protiv Đ. I. vlasnika bespravno sagrađenog objekta, zbog krivičnog djela gradnje objekta bez građevinske dozvole iz čl.326 a Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog Zakonika u kojem postupku je oglašen krivim i izrečena mu uslovna osuda.

Predmetnu štetu tužilac vidi u ugroženosti svoje parcele od oborinskih padavina, ugrožene privatnosti i umanjene insolacije dvorišta, za koju tvrdi da je posledica krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja, koje djelo je učinio građevinski inspektor pok. P. Z., u čemu se ogleda nezakonit rad državnog organa.

Ukazati je da šteta prouzrokovana krivičnim djelom zastarijeva prema odgovornom licu kada istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja - član 377 st. 1 ZOO. Duži rok zastarjelosti potraživanja naknade štete pričinjene krivičnim djelom, prema odredbi člana 377 ZOO primjenjuje se kada se naknada traži od lica koje je odgovorno za štetu i kada je u krivičnom postupku utvrđeno postojanje krivičnog djela kojim je šteta učinjena. Kako je P. Z. umro u toku trajanja krivičnog postupka to su nastupile procesne smetnje zbog kojih je bilo nemoguće da se protiv njega okonča krivični postupak, pa je prvostepeni sud iskoristio svoja ovlaštenja da kao prethodno pitanje utvrđuje da li je šteta koja se potražuje, prouzrokovana takvim radnjama pok. P. Z., koje u sebi sadrži elemente krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz člana 416 st. 1 KZ, a sa ciljem da bi se primijenile posebna pravila o zastarelosti zahtjeva za naknadu štete iz člana 377 ZOO.

Razlozi prvostepenog suda, o postojanju elemenata navedenog krivičnog djela u radnjama pok. P. Z., koje je u svemu prihvatio i drugostepeni sud, za ovaj sud su za sada neprihvatljivi. Ovo zato što su nejasni i paušalni jer sud samo nabraja dokaze, bez navodjenja sadržine istih i daje zaključak da se mogu staviti na teret pok. P. Z. radnje koje sadrže elemente krivičnog djela i da je šteta prouzrokovana tim radnjama. Zbog toga se za sada ne može prihvatiti ocjena nižestepenih sudova u vezi istaknutog prigovora zastare predmetnog potraživanja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 978/15 od 03.02.2016. godine)

UMANJENJE VRIJEDNOSTI IMOVINE
ZBOG POSTAVLJENOG DALEKOVODA
-ZASTARJELOST POTRAŽIVANJA NAKNADE ŠTETE-
(Član 385 stav 1 ZOO)

Potraživanje naknade štete zbog umanjene vrijednosti nepokretnosti, na kojoj su postavljeni dalekovodi, zastarjelo je ako je od momenta kada su odlukom državnog organa nepokretnosti na kojoj se nalaze isti vraćene u svojinu do podnošenja tužbe proteklo tri godine.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Komisije za povraćaj i obeštećenje Br-Nr 8/05 od 16.12.2005. godine, tužiocu i G. S., kao nasljednicima pok. G. S. na jednake djelove na imovini oduzetoj na osnovu Zakona o agrarnoj reformi i unutrašnjoj kolonizaciji Odlukom Sreske poljoprivredne komisije Ulcinj od 15.03.1946. godine, izvršen je povraćaj oduzetog prava svojine na nepokretnostima, sada neizgrađeno gradsko građevinsko zemljište, upisane kao društvena svojina. Istim rješenjem određeno je da se vraćene nepokretnosti predaju u državinu u roku od 15 dana po pravosnažnosti rješenja, a za zemljište koje je dodijeljeno trećim licima radi izgradnje porodičnih stambenih objekata, koje nije predmet povraćaja, isplatit će se obeštećenje o čemu će komisija odlučiti posebnim rješenjem, kao i da stečeno pravo svojine po ovom rješenju ne podliježe plaćanju poreza. Utvrđeno je da je tužilac uknjižen kao nosilac prava svojine u obimu 1/1 u l.n.br.6031 KO Ulcinj. Vještačenjem vještaka geodetske struke provedenim u postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da se na kat.parceli 4373 nalazi dalekovodni stub br.74 sa ankerima i betonskim stopama, koji zahvataju površinu 232 m², a preko parcela prolazi nadzemni elektroenergetski vod 110 KV Bar-Ulcinj. Utvrđeno je da je dalekovod izgrađen 1971. godine.

Na temelju ovako utvrđenih činjenica nižestepeni sudovi su, po mišljenju ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo kada su postavljeni tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, zaključujući da je predmetno potraživanje zastarjelo.

Naime, u konkretnom slučaju radi se o šteti nastaloj umanjenjem vrijednosti imovine zbog nemogućnosti korišćenja iste zbog postavljenog dalekovodnog stuba i elektroenergetskog voda 110 kw koji prolazi preko imovine tužioca, o kojoj šteti se odlučuje po opštim pravilima o naknadi štete, po kojima je predviđen rok zastarjelosti u odredbi čl.385. ZOO. Šteta koja se u konkretnom slučaju potražuje, za koju tužilac tvrdi da ima uzrok u štetnoj radnji tuženih - izgrađenom i postavljenom dalekovodu, već je nastala, pa vrijeme zastarjelosti potraživanja naknade počinje da teče od momenta kada je oštećeni doznao za štetu i učinioca-čl.385. st.1. ZOO. Kako je tužilac saznao za štetu i učinioca zbog gradnje i postavljanja objekata dalekovoda u momentu kada su mu sporne nepokretnosti vraćene u svojinu odlukom nadležnog upravnog organa, koje rješenje je prema utvrđenju prvostepenog suda postalo pravosnažno 30.01.2006. godine, a tužba u ovom sporu je podnijeta 29.12.2012. godine (predata pošti), to su nižestepeni sudovi pravilno ocijenili osnovanim prigovor tuženih o zastarjelosti predmetnog potraživanja, jer je protekao rok od tri godine predviđen odredbom čl.385. ZOO, u kom je tužilac mogao zahtijevati svoje potraživanje.

Revident bez osnova osporava razloge nižestepenih sudova o osnovanosti prigovora zastarjelosti, obzirom da su nižestepeni sudovi o tome dali pravilne i dovoljne razloge u svojim presudama.

Revizijom se neosnovano ukazuje da se u konkretnom sporu radi o potraživanju zbog neovlašćenog oduzimanja svojine, koja proističu iz prava svojine i ne zastarijevaju saglasno odredbama Zakona o svojinsko pravnim odnosima. Ovaj sud nalazi da se u konkretnom slučaju ne radi o šteti zbog neovlašćenog izuzimanja svojine (faktička eksproprijacija). Jer, gradnja dalekovoda izvršena je u vrijeme kada su tuženi bili savjesni vlasnik i korisnik predmetnih nepokretnosti, budući je nepokretnost bila u društvenoj, odnosno državnoj svojini. Time u formalnopravnom smislu tužiočeva svojinska prava nijesu mogla biti povrijeđena gradnjom dalekovoda, jer nepokretnosti nijesu bile u njegovoj svojini u vrijeme izgradnje dalekovoda, tj. do momenta kada su u postupku povraćaja i obeštećenja vraćene tužiocu u svojinu. Samim tim, ne može se prihvatiti osnovanim revizijski navod da se u konkretnom slučaju radi o bespravnom oduzimanju svojine, kao ni tvrdnje tužioca da su tuženi dalekovod izgradili na tuđem zemljištu.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 360/16 od 13.05.2016. godine)

PROMJENA DUŽNIKA
(Čl. 455 i 460 ZOO)

Činjenica da je jedan od osnivača privrednog društva potpisao izjavu kojom potvrđuje i priznaje dug privrednog društva iz ugovora o zajmu, ne znači da je na taj način došlo do promjene dužnika.

Iz obrazloženja:

„Između tužioca kao zajmodavca i Privrednog društva "G. –H." AD B., kao zajmoprimca, zaključen je ugovor o zajmu, kojim je tužilac dao na zajam iznos od 15.043,00 € u dinarskoj protivrijednosti. Navedeni iznos uplaćen je na račun zajmoprimca, ugovoreno vraćanje zajma u dinarskoj protivrijednosti po srednjem kursu eura na dan vraćanja, a u čl.3. ugovoreno da se ugovor zaključuje na neodređeno vrijeme i ne duže od jedne godine. U potpisanoj izjavi od 05.10.2010. godine, između ostalog, tuženi je izjavio da potvrđuje i priznaje dug po osnovu navedenog ugovora o zajmu od 14.10.2009. godine.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su odbili kao neosnovan tužbeni zahtjev, zaključujući da tuženi nije dužnik iz ugovora o zajmu i da za istog nije nastala obaveza za vraćanje zajma. Posebno su cijenili činjenicu da je u stečajnom postupku koji je otvoren nad Privrednim društvom "G. –H." AD B. utvrđeno potraživanje tužioca u visini zajma i ušlo u treći isplatni red shodno zaključku Privrednog suda u Beogradu.

Neosnovano se revizijom tužioca ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava od strane nižestepenih sudova u ovom sporu. Ovo iz razloga što je pravilan zaključak sudova da tužilac nije bio u materijalno pravnom odnosu sa tuženim, već sa privrednim društvom čiji je tuženi jedan od osnivača, sa kojim je zaključio ugovor o zajmu, pa je odgovornost tuženog, shodno odredbama Zakona o privrednim društvima ograničena do visine osnivačkog uloga, osim u slučajevima kada akcionari društva mogu odgovarati za obaveze društva ako zloupotrijebe privredno društvo za nezakonite ili prevarne ciljeve ili ako sa imovinom privrednog društva raspolazu kao sa sopstvenom imovinom - čl.4.

Činjenica da je tuženi potpisao izjavu kojom potvrđuje i priznaje dug privrednog društva iz ugovora o zajmu ne znači da je na taj način došlo do promjene dužnika u smislu odredbe čl.455. ZOO, jer se preuzimanje duga vrši ugovorom između dužnika i preuzimaoca na koji je pristao povjerilac. U konkretnom slučaju preuzimanje duga nije izvršeno ugovorom, niti je preuzimaoc, u ovom slučaju tuženi, zaključio ugovor sa dužnikom kojim bi se on obavezao da tužiocu kao povjeriocu isplati sporno potraživanje. Pošto se preuzimanje duga može izvršiti ugovorom, to je za odlučivanje u ovom sporu bez uticaja činjenica da je u potpisanoj izjavi tuženi potvrdio i priznao dug privrednog društva. Isto tako, ne može se zaključiti da je tuženi pristupio dugu, jer se promjena dužnika u tom slučaju u smislu čl.460. ZOO, može izvršiti takođe ugovorom između povjerioca i trećeg kojim se ovaj obavezuje povjeriocu da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika. Na kraju, između tužioca i dužnika - "G. –H." AD B. nije zaključen ugovor o preuzimanju ispunjenja i u smislu čl.462. ZOO da bi tuženi bio u obavezi da ispuni dospjelu obavezu.

Shodno naprijed iznijetom, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da ne postoji odgovornost tuženog za vraćanje zajma, a pri tom su pravilno cijenili činjenicu da je potraživanje tužioca kao povjerioca prema dužniku iz ugovora o zajmu utvrđeno u stečajnom postupku otvorenim nad privrednim dužnikom i uvršteno u treći isplatni red.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 818/15 od 03.11.2015. godine)

PRODAJA SPORNOG PRAVA
(Član 461 stav 2 ZOO)

Ugovor o ustupanju potraživanja uz naknadu ima sve elemente spornog prava ako je punomoćnik ustupioca – advokat kupio sporno pravo čije mu je ostvarenje bilo povjereno.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je odbio zahtjev tužioca kao neosnovan primjenom odredbe čl. 461.st.2. ZOO, nalazeći da je ugovor o ustupanju potraživanja uz naknadu zaključen između HK "P." P., kao ustupioca i tužioca K. N., ništavan i ne proizvodi pravno dejstvo sa razloga što je tužilac kao advokat, odnosno punomoćnik tadašnjeg tužioca kupio sporno potraživanje.

Rješavajući po žalbi tužioca, Viši sud u Podgorici presudom Gž.br. 1222/14-06 od 04.09.2015.godine je preinačio prvostepenu presudu na način što je zahtjev tužioca usvojio u cjelosti. Pri tome, drugostepeni sud se poziva na odredbu čl. 436 ZOO kojim je propisano, da povjerilac može ugovorom zaključenim sa trećim licem prenijeti na ovoga svoje potraživanje, izuzev onoga čiji prenos je zabranjeno zakonom, ili koje je vezano za ličnost povjerioca, ili koje se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugoga. Polazeći od toga, da se ne radi o potraživanju čije je pravo zabranjeno, te imajući u vidu da je tužilac izmirio kompletnu naknadu za ustupljeno potraživanje, to je predmetni ugovor o ustupanju potraživanja sa naknadom, punovažan pravni posao.

Medjutim, po nalaženju ovog suda takvo rezonovanje drugostepenog suda se ne može prihvatiti, radi čega je drugostepenu presudu valjalo preinačiti na način kako je to navedeno izrekom ove presude.

Naime, i po nalaženju ovog suda, pravilno je prvostepeni sud zahtjev tužioca odbio u cjelosti, kao neosnovan. Shodno čl. 461.st.2. ("Sl.list SFRJ", br. 29/78...) ZOO, propisano je, da je ništav ugovor kojim bi advokat, ili koji drugi nalogodavac kupio sporno pravo čije mu je ostvarenje povjereno, ili ugovorio za sebe učešće u podjeli iznosa dosudjenog njegovom nalogodavcu. U konkretnom slučaju, prvobitni tužilac HK "P." P., a čiji je bio punomoćnik sadašnji tužilac - advokat N. K. bio je pokrenuo postupak tužbom od 27.04.2006.godine povodom iste pravne stvari, odnosno povodom istog spornog prava. Stoga, sadašnji tužilac H. K. u trenutku zaključivanja Ugovora o ustupanju potraživanja uz naknadu - cesiju od 20.11.2006.godine sa tadašnjim tužiocem (HK "P." P.) morao je znati da ustupilac tj. HK "P." P. ima spor po istom spornom pitanju. Ugovorom o ustupanju potraživanja uz naknadu - cesija od 20.11.2006. godine tadašnji tužilac HK "P." P. ustupio svoje potraživanje uz naknadu, odnosno prodao sporno pravo svom punomoćniku advokatu N. K. Dakle, sadašnji tužilac je kupio sporno pravo čije mu je ostvarenje bilo povjereno i to za naknadu od 70.000,00 eura, tako da taj ugovor, ima sve elemente prodaje spornog prava predviđenog čl. 461 ZOO.

U konkretnom slučaju prenos potraživanja je izričito zabranje shodno čl. 436.st.1. (tada važećeg ZOO), a kojim je propisano, da povjerilac može ugovorom zaključenim sa trećim prenijeti na ovoga svoje potraživanje, izuzev onog čiji je prenos zabranjen zakonom, ili koje je vezano za ličnost povjerioca, ili koje se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugoga. Radi toga, takav ugovor, koji je zaključen nakon 7 mjeseci nakon što je prvobitni tužilac podnio tužbu, je ništavan i ne proizvodi pravno dejstvo, radi čega tužiocu ne pripada tražena naknada. Ovo s razloga, što tužilac nema aktivnu legitimaciju, jer ugovor o ustupanju

nije mogao predstavljati valjani pravni osnov za sticanje prava vlasništva tužioca na spornom zemljištu, da bi kao vlasniku pripadalo pravo da traži naknadu. Radi toga, drugostepenu presudu je valjalo preinačiti na način, što je žalbu tužioca valjalo odbiti kao neosnovanu, a potvrditi prvostepenu presudu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1396/15 od 19.02.2016. godine)

ZAŠTITA OD EVIKCIJE
-UMANJENO PRAVO KUPCA-
(Čl. 508 i 510 stav 1 ZOO)

Kupcu kojem je umanjeno pravo svojine na kupljenoj nepokretnosti na utvrđenoj površini zemljišta koje je vlasništvo trećeg pripada zaštita od evikcije – srazmjerno sniženje cijene.

Iz obrazloženja:

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je po osnovu ugovora o kupoprodaji Ov.br.II 4558/2006 od 19.04.2006. godine, kupio od tuženog nepokretnost tada određenu kao jedinstvena kat. parc.br.19 površine 3.745m² i kat. parc.br.20 površine 2.002 m², odnosno nepokretnosti ukupne površine 5.747 m², upisane u LN.br.247 KO Lješevići na ime tuženog, bez tereta i ograničenja. Za kupljene nepokretnosti tužilac je u cjelosti isplatio kupoprodajnu cijenu u iznosu od 183.904,00 €, tj. 32 €/m², stupio u posjed, te dana 26.06.2006. godine, u katastru izvršio upis svog prava vlasništva u navedenoj površini. Po sticanju vlasničkih prava tužioca, O. K. je protiv njega pokrenula postupak radi utvrđenja prava vlasništva u odnosu na kat.parc.br. 19/1 i 19/2, koja je tokom postupka trpjela promjenu, uvećane za 63m² u odnosu na prvobitno kupljenu kat. parcelu br.19. Postupak je okončan pravosnažnom presudom prvostepenog suda P.br.220/09 od 16.03.2009. godine, kojim je usvojen tužbeni zahtjev i utvrđeno pravo vlasništva O. K. na djelovima kat.parcele br.19/1 i 19/2 u obimu od 3/16 idealnog dijela.

Polazeći od ovakvog utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo – odredbe čl.508 i 510 st.1 ZOO (“Sl.list SFRJ”, br.29/78, 39/85 i 57/89 i “Sl.list SRJ”, br.31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora, a ista odredjenja sadrže i odredbe čl.516 i 518 st.1 sada važećeg ZOO, kada su djelimično usvojili tužbeni zahtjev kao u izreci pod stavom prvim prvostepene presude, o čemu su dali valjane razloge.

Tužiocu kao kupcu pripada tražena zaštita od evikcije – srazmjerno sniženje cijene, u smislu navedenih odredbi, jer mu je umanjeno pravo svojine na nepokretnosti kupljenoj od tuženog kao prodavca na utvrđenoj površini zemljišta, a koja je vlasništvo Opštine Kotor.

Navodi revizije da je netačno preračunat iznos kupoprdajne cijene i da je u tom pravcu trebalo angažovati vještaka finansijske struke, bili su i navodi žalbe o kojima je drugostepeni sud dao pravilan odgovor - da nije bilo nužno angažovanje vještaka jer je iznos kupoprodajne cijene koju je tuženi dužan vratiti tužiocu po osnovu odgovornosti od pravnih nedostataka stvari utvrđen prostom matematičkom radnjom, na osnovu podataka iz spisa.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1175/15 od 20.01.2016. godine)

DOGRADNJA ZAKUPLJENOG OBJEKTA
OD STRANE ZAKUPCA
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA ISPLATU NAKNADE NA IME
GRADJEVINSKE VRIJEDNOSTI DOGRADJENOG DIJELA OBJEKTA-
(Član 585 stav 5 ZOO)

Ne postoji obaveza zakupodavca da zakupcu plati građevinsku vrijednost dograđenog dijela objekta ako je u nemogućnosti da taj dio objekta zadrži iz razloga što mu je rješenjem nadležnog organa naloženo rušenje istog.

Iz obrazloženja:

„Tuženi i pravni prethodnik tužioca zaključili su ugovor o zakupu. Predmet tog ugovora bio je poslovni prostor u Bijeloj, vlasništvo tuženog površine 60 m², namijenjen obavljanju trgovinske djelatnosti. Aneksom ugovora, zaključenim 04.12.2002. godine, tuženi je dao saglasnost tužiocu, kao zakupcu, da izvrši potrebnu dogradnju objekta (poslovnog prostora) u svrhu obavljanja poslovne djelatnosti u skladu sa urbanističkom dokumentacijom izdatom od nadležnog organa (čl.1), a članom 2 istog aneksa tuženi je ovlastio tužioca da za potrebe dogradnje može pribaviti svu potrebnu dokumentaciju kod nadležnih organa. Rješenjem Sekretarijata za urbanizam i građevinarstvo Opštine Herceg Novi od 24.09.2003. godine odobreno je podizanje privremeno poslovnog objekta na navedenoj lokaciji, a rješenjem br.747/03 od 16.12.2003. godine odobreno je podizanje privremenog poslovnog objekta u ukupnoj površini od 102 m².

Po osnovu više aneksa ugovora tužilac se u zakupljenom poslovnom prostoru, uključujući i dograđeni dio, nalazio do septembra 2012. godine, kada je ugovor o zakupu raskinut.

Opredijeljeno postavljenim zahtjevom tužilac je tražio da se obaveže tuženi da mu na ime građevinske vrijednosti dograđenog dijela objekta plati iznos od 41.463,08 €, kao i na ime izdataka u postupku dobijanje građevinske dozvole iznos od 8.169,76 €, ukupno 49.632,84 €. Tužbeni zahtjev je zasnovan na odredbi čl.585. st.5. Zakona o obligacionim odnosima, kojom je propisano da zakupac može odnijeti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njenog oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja.

Iz citirane zakonske odredbe proizilazi obaveza zakupodavca da zakupcu naknadi vrijednost dodataka učinjenih na zakupljenoj stvari ako odluči da te dodatke zadrži. Međutim, u konkretnom slučaju tuženom je rješenjem Komunalne policije Opštine Herceg Novi br.02-9-365-1291/13-1 od 11.09.2013. godine naloženo da izvrši uklanjanje dograđenog dijela objekta. U takvoj pravnoj situaciji, zbog nemogućnosti tuženog da zadrži sporni dio objekta, ne postoji ni njegova obaveza da plati građevinsku vrijednost istog. Stoga, polazeći od ove činjenice, koja je od odlučnog značaja, pravilno su nižestepeni sudovi primjenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužioca.

Bez ikakvog je značaja pozivanje tužioca na presudu Vrhovnog suda Crne Gore Rev.br.737/12 od 12.09.2012. godine, iz koje proizilazi da je usvojen tužbeni zahtjev i tužiocu u toj parnici dosuđena naknada građevinske vrijednosti teresa izgrađene uz poslovni objekta, sa obrazloženjem da izgrađena terasa predstavlja dodatak nepokretnosti koja predstavlja cjelinu i ne može se odvojiti bez oštećenja, a tuženi je zadržao za sebe. Ovo sa razloga što se

radi o sasvim drugoj pravnoj situaciji (tuženom u toj parnici nije naloženo od strane nadležnog organa rušenje terase).

Takođe, ne mogu se prihvatiti relevantnim navodi revizije da će tuženi, po okončanju postupka, kao vlasnik objekta podnijeti zahtjev za prekvalifikaciju u objekat trajnog karaktera i da je takvih slučajeva bilo u praksi u Opštini Herceg Novi. Naime, radi se o pretpostavci tužioca koja ne može biti od značaja kod odlučivanja u predmetnom sporu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 161/15 od 24.02.2016.godine)

DUG NA IME IZVEDENIH DODATNIH RADOVA
(Čl. 633 i 634 ZOO i član 103 Posebnih uzansi o gradjenju)

Izvodjač radova koji je bez pismene saglasnosti naručioca odstupio od projekta gradjenja ne može od istog zahtijevati povećanje ugovorene cijene za izvedene dodatne radove.

Potpis i ovjera nadzornog organa naručioca u građevinskom dnevniku kojim se konstatuje da je izveden višak radova ne smatra se saglasnošću naručioca za njihovo izvodjenje.

KOMPENZACIONA TUŽBA
I KOMPENZACIONI PRIGOVOR

Kompensaciona tužba predstavlja posebnu tužbu te se o istoj može odvojeno odlučivati, a što nije slučaj kad je riječ o kompensacionom prigovoru.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da su tužilac i tuženi zaključili ugovor o izvodjenju radova br.240 od 09.11.2007.godine, radi izvodjenja grubih građevinskih radova na objektu “T. o.” S + P + 3 PK na lokaciji u Petrovcu. Tužilac, kao izvodjač radova, se obavezao da ugovorene radove izvede za ukupnu cijenu u iznosu od 302.911,00 €, dok će se eventualni naknadni radovi izvoditi isključivo po nalogu naručioca i obračunavati posebno, po osnovu izradjene analize cijena. Medju strankama nije sporno da je tuženi tužiocu na ime izvedenih radova isplatio 220.000,00€. Iz nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke i dopuna nalaza proizilazi da ukupna vrijednost izvedenih radova na objektu iznosi 426.619,14 €. Vještak je pojasnio da se dimenzije glavnog objekta neznatno razlikuju od projektovanih, a da razlika izmedju količina obračunatih u nalazima i količina predviđenih predmjerom i predračunom iznosi 110.076,54 €, dok se ostalo odnosi na neugovorene radove. Prema stanju u spisima tuženi, kao naručilac radova, nije lično obavljao poslove nadzornog organa, već je to u njegovo ime obavljao M. A., kojeg je odredio tuženi. Svi radovi kako ugovoreni, tako i neugovoreni popisani su u listovima građevinske knjige i potpisani od strane nadzornog organa i iste nadzorni organ nije osporio u pogledu količine i kvaliteta izvedenih radova, niti izvršio obustavu dopunskih radova.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi u obavezi da isplati tužiocu novčani iznos od 206.619,14 € koji predstavlja razliku izmedju vrijednosti ukupno izvedenih radova na objektu od 426.619,14 € i iznosa od 220.000,00 € kojeg je tuženi isplatio tužiocu po osnovu gradnje objekta. Pri tom nižestepeni sudovi smatraju da to što tuženi, kao naručilac, nije dao nalog za izvodjenje naknadnih radova tužiocu nije od značaja za presudjenje kad se ima u vidu da se sve radnje nadzornog organa, kojeg je angažovao tuženi, pri izgradnji predmetnog građevinskog objekta moraju prihvatiti i kao radnje naručioca.

Medjutim, ovakvo rezonovanje nižestepenih sudova ne može se prihvatiti.

Ovo sa razloga što su nižestepeni sudovi propustili da prilikom odlučivanja o osnovanosti predmetnog tužbenog zahtjeva pravilno i potpuno utvrde sve činjenice, a što je nitalagala pravilna primjena odredbe čl.633 Zakona o obligacionim odnosima, (Sl.list CG, br. 47/08) važećeg u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora, a na šta se osnovano revizijom ukazuje.

Navedenom odredbom propisano je da za svako odstupanje od projekta gradjenja, odnosno ugovorenih radova, izvodjač mora imati pismenu saglasnost naručioca i ne može zahtijevati povećanje ugovorene cijene za radove koje je izvršio bez takve saglasnosti. Ovo zato što odstupanje od projekta znači ustvari mijenjanje predmeta ugovora. Kako ugovor o gradjenju mora biti zaključen u pismenoj formi, tako i odstupanje od projekta kojim se mijenja predmet ugovora i izvode oni radovi koji ugovorom nijesu bili predviđeni, takodje, mora biti regulisano ugovorom, odnosno aneksom ugovora u opisanom obliku. Ova odredba je imperativne prirode.

I odredbom čl. 3 ugovora o izvodjenju radova zaključenim izmedju tužioca, kao izvodjača, i tuženog, kao naručioca, predviđeno je da će se eventualni naknadni radovi izvoditi po nalogu naručioca, a da će se obračunavati posebno po osnovu izradjene analize cijena.

Dakle za izvodjenje gradjevinskih radova koji prelaze obim ugovorenih radova, izvodjač radova mora imati pismenu saglasnost naručioca, osim ako se radi o hitnim nepredviđenim radovima, u smislu odredbe čl.634 ZOO. Stoga se potpis i ovjera nadzornog organa naručioca u gradjevinskom dnevniku, kojim se konstatuje da je izveden višak radova, kao i naknadni (dopunski radovi) ne smatraju saglasnošću naručioca za njihovo izvodjenje.

Navedno je i u skladu sa uzansom br.103 Posebnih uzansi o gradjenju (Sl list SFRJ br.18/77), kojim je propisano da lice koje vrši stručni nadzor nije ovlašćeno da mijenja tehničku dokumentaciju na osnovu koje se izvode radovi, ugovorenu cijenu ili druge odredbe ugovora, kao ni da sa izvodjačem ugovara druge radove ili uređjuje s njim druge imovinskopravne odnose osim ako je za to posebno ovlašćeno od naručioca.

Nadalje, iz sadržine čl.3 predmetnog ugovora proizilazi da se izvodjač obavezao da sve radove iz čl.1 ugovora izvede za ukupnu cijenu od 302.911,00 €. Medjutim, u članu 1 ugovora se govori o obavezi izvodjača da radove izvede po sistemu jediničnih cijena. Ukupno ugovorene cijene, u smislu čl.635 ZOO, su cijene koje su određene u jednom paušalnom iznosu za cio gradjevinski objekat i iste se ne obračunavaju shodno obavljenim radovima pa se ne mijenjaju zbog nastalih viškova i manjkova radova. Nasuprot tome, ako je cijena određena po jedinici mjere ugovorenih radova konačan obračun cijene može se izvršiti tek po okončanju radova s tim da jedinične cijene važe i za viškove odnosno manjkove radova, ako ne prelaze 10% (uzansa br.22 Posebnih uzansi o gradjenju Sl. list SFRJ br.18/77). Imajući u vidu izloženo, pravilna primjena materijalnog prava nitalagala je da se pravilno utvrdi koju su cijenu stranke ugovorile- ukupnu cijenu ili jedinične cijene, a što je izostalo.

Kako nižestepeni sudovi prilikom presudjenja nijesu imali u vidu izloženi pravni pristup, to nižestepenim presudama nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama, radi čega se iste nijesu mogle valjano ispitati od strane revizijskog suda.

Nasuprot izloženom, prvostepeni sud nije provijedio pravila postupka time što nije donio jedinstvenu odluku po tužbi i kompenzacionoj protivtužbi.

Prema stanju u spisima, tuženi je podnio kompenzacionu protivtužbu, a ne kompezacioni prigovor, kako to sada u reviziji tvrdi. Kako kompenzaciona tužba predstavlja posebnu tužbu to se o istoj može i odvojeno odlučivati, a što nije slučaj kad je riječ o kompezacionom prigovoru.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 685/15 od 19.11.2015. godine)

PRAVO NARUČIOCA PO OSNOVU NEDOSTATAKA STVARI
(Član 687 st. 1 i 2 ZOO)

Prava koja mu pripadaju po osnovu nedostataka naručilac može ostvariti samo ako je o nedostacima bez odlaganja obavijestio poslenika.

Iz obrazloženja:

„Što se tiče tvrdnje tužilje da tuženi nije izveo sve ugovorene radove na osnovu nalaza vještaka utvrđeno je da je tuženi izveo radove u vrijednosti od 155.539 €, a da je tužilja platila 153.000 €, što znači da neizvršeni radovi nijesu ni plaćeni.

Što se tiče kvaliteta izvedenih radova za odgovornost za nedostatke kod ugovora o gradjenju primjenjuju se odgovarajuće odredbe ugovora o djelu. Prema odredbi člana 683 stav 1 ZOO naručilac je dužan da pregleda izvršeno djelo čim je to po redovnom toku stvari moguće i o nadjenim nedostacima bez odlaganja obavijesti poslenika. Naručilac koji je uredno obavijestio poslenika da izvršeni rad ima neki nedostatak može, prema odredbi čl. 687 st. 1 i 2 ZOO, zahtijevati od njega da nedostatak ukloni i za to mu odrediti primjereni rok, a ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog nedostataka. Iz citiranih odredbi proizilazi da naručilac prava koja mu pripadaju po osnovu nedostataka može ostvariti samo ako je o nedostacima bez odlaganja obavijestio poslenika. Nema dokaza da je tužilja obavijestila tuženog o nedostacima, pa ne može ostvariti prava koja bi joj po tom osnovu pripadala i pod pretpostavkom da je izvršeni rad imao nedostataka.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1100/15 od 03.02.2016. godine)

JEMSTVO ZA OBAVEZE BRODOVLASNIKA
PO OSNOVU RADA KOD ISTOG
-ODNOS JEMCA I POVJERIOCA-
(Član 1004 stav 3 ZOO)

Jemac platac može biti samo ono lice koje takvu obavezu prihvati samo za sebe, dok se takva obaveza ne može ugovarati za drugog.

U slučaju da se jemac obavezao kao „jemac platac“ tada on odgovara povjeriocu pod istim uslovima kao glavni dužnik, s tim što povjerilac ima pravo zahtijevati ispunjenje obaveze bilo od glavnog dužnika, bilo od jemca ili istovremeno od oba.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilac je tražio da se obaveže tuženi da kao jemac kompanije "L. L. S. L." po osnovu duga isplati iznos od 10.616,97 eura sa kamatom od 07.10.1997.godine. Svoj zahtjev temeljio je na tvrdnji da se tuženi potvrdom od 07.10.1997.godine obavezao kao "jemac platac" da jemči za obaveze brodovlasnika prema pravnom prethodniku tužilje K. G. nastale po osnovu rada istog kod navedene kompanije.

Iz predmetnih spisa proizilazi da je pravni predhodnik tužilje pok. G. K. tokom 1996. i 1997. godine izvodio zanatske radove na brodu čiji je vlasnik firma "L. L. S. L." za što mu nije isplaćena naknada u iznosu od 23.100,00DM. Iz potvrde sačinjene dana 07.10.1997.godine, koju je potpisao tuženi K. V. proizilazi da isti jemči za obaveze brodovlasnika prema pravnom predhodniku tužilje za predmetno potraživanje.

Odlučujući po navedenom zahtjevu nižestepeni sudovi su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan nalazeći da tuženi nije pasivno legitimisan. Isti smatraju da je tuženi poptisivanjem potvrde postupao u ime i račun firme "L. L. S. L." što potvrđuje pečat i apostrof firme.

Po ocjeni ovog suda izloženi zaključak nižestepenih sudova je pogrešan.

Odredbom čl. 1004 st.3. Zakona o obligacionim odnosima koji je bio u primjeni u vrijeme sačinjavanja navedene potvrde regulisano je pitanje odgovornosti jemca kada se isti obaveže u svojstvu "jemca platca". U slučaju da se jemac obavezao kao "jemac platac" tada on odgovara povjeriocu pod istim uslovima kao glavni dužnik, s tim što povjerilac ima pravo zahtijevati ispunjenje obaveze bilo od glavnog dužnika bilo od jemca ili istovremeno od obojice.

U konkretnom slučaju imajući u vidu sadržinu navedene potvrde koja sadrži sve elemente ugovora tuženi ima svojstvo "jemaca platca" radi čega odgovara povjeriocu kao glavni dužnik i povjerilac može od njega zahtijevati ispunjenje obaveze. Naime, navodi tuženog *"Ovim jamčim za obaveze brodovlasnika prema K. G. za njegovo potraživanje iz osnova rada u iznosu od 23.100,00DM, sa kamatom", kao "jemac platac", nesumnjivo govore da tuženi lično, na sebe preuzima obavezu glavnog dužnika prema pravnom predhodniku tužilje i spreman je da je on ispuni. Očigledno je da je kod ugovarača bila pristuna volja i namjera da se postigne željeni cilj, odnosno da tuženi na sebe preuzima obavezu da vrati dug pravnog prethodniku tužilje. Neprihvatljiva je tvrdnja tuženog da je prihvatanje jemstva u svojstvu "jemca platca" učinio u ime firme "L. L. S. L.", sa prostog razloga što je navedena firma već glavni dužnik, pa njeno obavezivanje u svojstvu "jemca*

platca" bilo bi suvišno i bez ikakvog značaja. S druge strane, takav zaključak ne proizilazi iz navedene potvrde, pri čemu "jemac platac" može biti samo ono lice koje takvu obavezu prihvati samo za sebe, dok se takva obaveza ne može ugovarati za drugoga.

Pri tome, činjenica da je predmetna potvrda ovjerena pečatom i apostrofom firme ne dovodi u sumnju obavezu tuženog kao "jemca platca" odnosno njegovu legitimaciju u ovom sporu.

Obzirom da je tuženi u odgovoru na tužbu istakao prigovor zastare potraživanja, koji nižestepeni sudovi nijesu cijenili i dali odgovarajuće razloge, ovaj sud nije mogao meritorno odlučiti, već je morao ukinuti nižestepene presude i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 604/16 od 07.06.2016. godine)

PLAĆANJE NAKNADE IZ OSIGURANJA – POČETAK ROKA
(Član 1016 st. 1 i 2 ZOO)

Kada u roku iz člana 1016 stav 1 ZOO nije moguće utvrditi postojanje i obim obaveze osiguravača tada rok ne počinjen teći od dana kada je osiguravač primio obavještenje da se dogodio osigurani slučaj, već od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obaveze i njen iznos.

Osiguravač koji nije povrijedio ugovor o osiguranju nije u obavezi da osiguraniku naknadi štetu na ime neostvarene dobiti.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjeno je da je pravosnažnom presudom prvostepenog suda P. br. 451/12 od 22.10.2013. godine obavezan tuženi da tužiocu isplati štetu zbog oštećenja objekta usljed požara, po polisi br. 0525815/8 od 16.03.2011. godine u iznosu od 51.404,14 €, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 17.02.2012. godine do isplate. Takodje je pravosnažnom presudom istog suda P. br. 179/2014/12 od 25.04.2014. godine tuženi obavezan da tužiocu na ime materijalne štete zbog oštećenja autodjelova usljed požara po polisi br. 0527933/2 od 20.10.2011. godine isplati iznos od 22.180,01 €, sa zakonskom zateznom kamatom od 17.07.2013. godine. Osigurani slučaj desio se 17.02.2012. godine.

Tužilac je zahtjev zasnovao na činjenicama da tuženi nije blagovremeno nakon što se dogodio osigurani slučaj tužiocu isplatio naknadu iz osiguranja već je morao voditi sudski postupak koji je pravosnažno okončan naprijed navedenim presudama. Zbog neblagovremenog plaćanja naknade iz osiguranja tužilac nije mogao obnoviti objekte i obavljati djelatnost čime mu je prouzrokovana šteta koja je predmet ovog spora.

Prema odredbi člana 1016 stav 1 Zakona o obligacionim odnosima kada se dogodi osigurani slučaj, osiguravač je dužan isplatiti naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku, koji ne može biti duži od četrnaest dana, računajući od kada je osiguravač dobio obavještenje da se osigurani slučaj dogodio.

Ako osiguravač ne isplati naknadu, odnosno ugovorenu svotu u ugovorenom ili zakonskom roku duuguje osiguraniku zateznu kamatu od dana prijema obavještenja o osiguranom slučaju. Pored toga, osiguravač duuguje osiguraniku i naknadu štete koju je zbog toga pretrpio – član 1016 stav 4 ZOO.

Medjutim, nekada u roku iz stava 1 člana 1016 ZOO nije moguće utvrditi postojanje i obim obaveze osiguravača. Tada rok ne počinje da teče od dana kada je osiguranik primio obavještenje da se dogodio osigurani slučaj, već od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obaveze i njen iznos – čl. 1016 st. 2 ZOO.

Prema stanju u spisima medju strankama je bio sporan obim obaveze osiguravača. Tužilac je imao mogućnosti da u skladu sa Opštim uslovima za požarno osiguranje (član 34) zahtijeva da se te činjenice utvrde vještačenjem. Medjutim, on to nije tražio već je pokrenuo spor kod suda i tek u sudskom postupku utvrđena je visina štete nastala osiguranim slučajem. Isto tako, tužilac nije zahtijevao da mu se isplati iznos nespornog dijela obaveze. Stoga tuženi nije bio dužan da isplatu izvrši u roku iz člana 1016 stav 1 ZOO. Slijedom navedenog tuženi

nije povrijedio ugovor o osiguranju pa ne postoji njegova obaveza da tužiocu naknadi štetu u vidu neostvarene dobiti iz poslovanja zbog prekida rada.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1302/15 od 26.02.2016. godine)

DUŽNOST BLAGOVREMENOG OBAVJEŠTAVANJA JEMCA
O DUŽNIKOVOM PROPUŠTANJU
(Član 1113 ZOO)

Zbog neblagovremenog obavještanja jemca o dužnikovom propuštanju jemac se ne oslobadja svoje obaveze, već mu pripada pravo na naknadu štete koju je pretrpio.

Iz obrazloženja:

„Tužioci su svoj zahtjev temeljili na tvrdnji da su isti usled nesavjesnog, nezakonitog i neprofesionalnog postupanja banke, kao davaoca kredita pretrpjeli štetu s pozivom na odredbu čl.1113. ZOO-a.

Odlučujući o tako postavljenom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su isti odbili, kao neosnovan.

Naime, nižestepeni sudovi su kod utvrdjenja da su se tužioci, kao "jemci platci" obavezali na ispunjenje obaveza po ugovorima o kreditu, zaključili da isti odgovaraju povjeriocu, kao glavni dužnici za cijelu obavezu, pa kako do namirenja od glavnog dužnika - DOO "A." P. nije došlo, to je tužena bila ovlašćena da zahtijeva ispunjenje od jemaca, a s pozivom na odredbu čl.1107 ZOO-a ("Sl.list CG",br.47/08).

I po nalaženju ovog suda a nasuprot navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, kada su odlučili na izloženi način.

Naime, tužena kao povjerilac je bila ovlašćena da zahtijeva ispunjenje od jemaca, kada se za to ispune određeni uslovi i jemac je bio dužan da ispuni svoju obavezu u svemu, kako ona glasi. Tužioci su se kao "jemci platci" ugovorima o jemstvu uz sva četiri ugovora o dugoročnom kreditu, saglasno čl.3. 1 ugovora obavezali, da na prvi poziv banke, ispune punovažnu i dospjelu obavezu dužnika, ukoliko to dužnik ne učini.

Bez osnova je pozivanje revidenta na odredbu čl.1113. ZOO-a kojom je propisano da ako dužnik ne ispuni svoju obavezu na vrijeme, povjerilac je dužan obavjestiti o tome jemca, inače će mu odgovarati za štetu, koju bi jemac pretrpio zbog toga.

Dakle, citiranjem zakonskom odredbom je propisana dužnost obavještanja jemca o dužnikovom propuštanju. Tu obavezu ima povjerilac prema jemcu i on je mora ispoštovati odmah, a najkasnije sjutradan čim nastanu okolnosti da dužnik nije ispunio svoju obavezu. Jer, ukoliko povjerilac odugovlači sa obavještanjem, jemac bi u tom slučaju povećao svoje obaveze u pogledu pravnih posledica nastalih docnjom u ispunjenju obaveza o roku dospelosti, kao što je kamata i neke druge sporedne obaveze (troškovi), koji bi mogli pasti na teret jemca. Prednje znači, da se jemac ne oslobadja svoje obaveze jemca odnosno isplate zajemčenog iznosa, ali mu pripada pravo na štetu, koju je pretrpio, zbog toga što ga povjerilac nije odmah obavjestio o tome da dužnik nije na vrijeme ispunio svoju obavezu.

Medjutim, i po nalaženju ovog suda a nasuprot navodima revizije tužioci su, kao jemci bili obavješteni da glavni dužnik - DOO "A." - Podgorica nije ispunio svoje obaveze po zaključenim ugovorima o kreditima. Prednje, ako se ima u vidu da je u postupku na osnovu iskaza saslušanih svjedoka utvrđeno da su tužioci, u jednom periodu bili u vlasničkoj strukturi glavnog dužnika DOO "A." P., da im je bilo poznato da glavni dužnik kasni sa otplatama kredita, i da su prolongirani rokovi otplate, s jedne strane, a s druge ako se ima u vidu da tužioci, kao jemci nijesu pokazali spremnost da izmire svoju obavezu, po dospelosti koju su preuzeli čl.3.1. ugovora o jemstvu. Osim toga, za ukazati je da izlazak tužilaca, iz vlasničke strukture DOO "A." P. iste ne oslobadja obaveze isplate zajemčenog iznosa.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 130/15 od 20.01.2016.godine)

ŠTETA NASTALA KAO POSLJEDICA SAOBRAĆAJNE NEZGODE
(Čl. 198, 223 i 270 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima)

Za odluku o pravu lica koje je upravljalo motornim vozilom na naknadu štete nastalu kao posljedicu saobraćajne nezgode u odnosu na Nacionalni biro osiguravača Crne Gore relevantna činjenica je da li je imao vozačku dozvolu za upravljanjem motociklom i da li je imao saobraćajnu dozvolu, odnosno potvrdu o registraciji, koja činjenica ne bi bila relevantna da štetu zahtijeva treće lice kojem je u toj nezgodi pričinjena šteta.

Iz obrazloženja:

„Osnovano se revizijom drugotuženog potencira činjenica da li je tužilac imao vozačku dozvolu za upravljanje motociklom. Prvostepeni sud tu činjenicu nije raspravio, niti je u tom dijelu dao bilo kakve razloge. Drugostepeni sud smatra da na doprinos tužioca nastanku štete nema uticaja činjenica što tužilac nije imao dozvolu za upravljanjem vozilom „A“ kategorije, niti ta činjenica isključuje odgovornost tuženih jer to nije uticalo na uzrok i tok predmetne nezgode, već je ista prouzrokovana isključivo radnjom prvotuženog, koji je u vrijeme nezgode upravljao neosiguranim vozilom, a tužilac ne spada u krug lica koji, u smislu odredbe člana 85 Zakona o osiguranju imovine i lica (Sl. list SRJ“, br. 30/96), nemaju pravo na naknadu štete.

Ovakvo shvatanje drugostepenog suda ne može se prihvatiti.

Prema odredbi člana 198 stav 1 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (Sl. list RCG“, br. 72/05 i 27/06) motornim vozilom u saobraćaju na putu može samostalno da upravlja samo lice koje ima važeću dozvolu ili stranu vozačku dozvolu i međunarodnu vozačku dozvolu. Prema odredbi čl. 223 st. 1 istog zakona vozačka dozvola za motocikle spada u kategoriju „A“. Prema odredbi čl. 270 st. 1 istog zakona u saobraćaju na putu smije da učestvuje motorno vozilo, odnosno vozilo na motorni pogon samo za vrijeme važenja saobraćajne dozvole, odnosno potvrde o registraciji izdate za to vozilo.

Polazeći od citiranih zakonskih odredaba, ovaj sud smatra da je za odluku o pravu tužioca za naknadu štete nastalu kao posljedicu saobraćajne nezgode u odnosu na drugotuženog relevantna činjenica da li je imao vozačku dozvolu za upravljanje motociklom i da li je imao saobraćajnu dozvolu, odnosno potvrdu o registraciji. Ta činjenica ne bi bila relevantna da štetu zahtijeva treće lice kome je u toj nezgodi pričinjena šteta, a ne i za štetu koju zahtijeva lice koje je upravljalo motornim vozilom bez odgovarajuće vozačke dozvole. Pri tome nije od značaja da li je takva vožnja u uzročnoj vezi sa nastalom posljedicom. Stoga se tužilac ne može smatrati trećim licem ako je upravljao motornim vozilom bez odgovarajuće dozvole, bez saobraćajne dozvole, odnosno potvrde o registraciji, već se smatra neovlašćenim vozačem, pa se takvo ponašanje ne može tumačiti u korist tužioca jer zbog protivpravnog postupanja ne može u odnosu na drugotuženog da zahtijeva naknadu štete.

Kada je u pitanju odgovornost prvotuženog, međusobna odgovornost imalaca motornih vozila u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu raspravlja se primjenom pravila iz člana 178 ZOO. Činjenica da li je tužilac imao odgovarajuću vozačku dozvolu u odnosu na prvotuženog može biti relevantna za ocjenu doprinosa tužioca nastanku štete. Ni ta činjenica, zbog pogrešne primjene materijalnog prava nije raspravljena.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1412/15 od 31.03.2016. godine)

REGRESNI DUG

(Član 57 st. 4 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju)

Osiguravaču koji je isplatio oštećenom licu tuđi dug – štetu koja je pričinjena upotrebom nepoznatog vozila pripada pravo na povraćaj isplaćenog iznosa.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da mu tuženi regresira iznos od 19.602,00 €, sa zakonskom kamatom od 07.11.2012.godine, koji iznos predstavlja razliku između iznosa od 28.137,44 €, koji je tužilac isplatio oštećenom licu na osnovu presude Višeg suda u Podgorici Gž.br.360/12-09 od 14.09.2011.godine i iznosa od 6.200,00 € koji je tužilac bio dužan da plati kad se ima u vidu doprinos njegovog osiguranika nastanku predmetne nezgode.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su, i po ocjeni ovog suda pravilno primijenili materijalno pravo kad su usvojili tužbeni zahtjev i obavezali tuženog da tužiocu isplati na ime regresnog duga traženi iznos.

Nasuprot navodima revizije tuženog, na sporni materijalnopravni odnos imaju se primijeniti odredbe Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl.list CG“, br.44/12), koji je bio na snazi u vrijeme kad je tužilac isplatio štetu oštećenom kad je i stekao pravo na regres.

Shodno odredbama čl.51, 54 i 57 navedenog Zakona, za štetu pričinjenu upotrebom nepoznatog vozila, kao što je ovdje slučaj, budući je šteta u pretežnom dijelu (80%) prouzrokovalo NN vozilo, odgovara Garantni fond.

Odobrom čl.57 st.4 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, propisano je da u slučaju spora između Udruženja i društva za osiguranje o nadležnosti za isplatu naknade štete, naknadu isplaćuje strana koja je prva primila odštetni zahtjev, a ako se naknadno utvrdi da je za naknadu štete bila odgovorna suprotna strana, strana koja je isplatila naknadu ima pravo regresa za cjelokupni isplaćeni iznos sa pripadajućom kamatom.

Dakle, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da na tuženom stoji obaveza da tužiocu koji je isplatio cjelokupnu štetu iz predmetnog događaja isplati na ime regresa, imajući u vidu doprinos NN vozila njenom nastanku, 80% isplaćenog iznosa sa pripadajućom kamatom.

Ovaj sud je cijenio navode revizije tuženog da tužilac, kao osiguravajuća organizacija, u odnosu na Garantni fond nema svojstvo trećeg oštećenog lica, te da zakonskom subrogacijom prema odredbama ZOO osiguravač stiče potraživanje prema licima koja su odgovorna za nastupanje osiguranog slučaja, ali je našao da ovi navodi nijesu od značaja za donošenje drugačije odluke. Ovo sa razloga što ovdje nije riječ o subrogaciji, već pravu na regres.

Naime, kod subrogacije se pravo osiguranika – oštećenog prema trećem licu – štetniku prenosi na osiguravača koji je odštetu isplatio osiguraniku, dok kod regresa osiguravač može zahtijevati naknadu izmirene štete trećem licu od svakog odgovornog lica. Dakle, kod subrogacije osiguravač izmiruje svoj dug iz ugovora o osiguranju, a kod regresa osiguravač isplaćuje naknadu umjesto odgovornog lica tj. tuđi dug i stiče pravo na povraćaj onog što je za njega isplatio.

Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju u odredbi čl.57 st.4 govori o regresu, a ne subrogaciji pa slijedom toga tužiocu koji je umjesto tuženog, Garantnog fonda, isplatio oštećenom štetu koja je u pretežnom dijelu pričinjena upotrebom nepoznatog vozila, pripada pravo na isplatu isplaćenog iznosa.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 184/16 od 16.02.2016. godine)

STVARNO PRAVO

PREDUGOVOR – NEPODOBAN PRAVNI OSNOV ZA STICANJE PRAVA SVOJINE

Predugovor ne predstavlja podoban pravni osnov za promet nepokretnosti i sticanje prava svojine, već stvara obavezu da se zaključi glavni ugovor kojim će se realizovati prenos prava svojine, pa se izvršenje predugovora iscrpljuje u zaključenju glavnog ugovora.

Iz obrazloženja:

„Tužioci su postavljenim zahtjevom tražili da se utvrdi da su vlasnici nepokretnosti označene u izreci pobijane presude, a kao osnov sticanja naveli su predugovor o kupoprodaji koji su zaključili sa prodavcima među kojima je i prvotuženi, te time stekli jači pravni osnov u odnosu na drugo i trećetužene.

Odlučujući o postavljenom zahtjevu u sporu, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev za utvrđenje prava svojine tužilaca na kat.parceli br.30, podbroj 387, površine 599 m², upisane u l.n. br.562 KO Ulcinjsko Polje odbio kao neosnovan. Drugostepeni sud je na raspravi koju je održao utvrdio da je 20.07.2002. godine zaključen predugovor o kupoprodaji između tužilaca, kao kupaca, i prodavaca B. G.-prvotuženog, B. R., S. M. i L. B., na kojem su ovjereni potpisi ugovarača. Iz sadržine predugovora proizilazi da je predmet prodaje zemljište koje je bilo upisano u posjedovnom listu br.3 KO Ulcinjsko Polje, a koje je u postupku povraćaja poljoprivrednog zemljišta rješenjem Odjeljenja za katastar i imovinsko pravne poslove Opštine Ulcinj br.03-94/1 od 12.11.1993. godine vraćeno naslednicima bivšeg vlasnika pok. B. I., među kojima su i prodavci iz navedenog predugovora. Predugovorom je određeno da se radi o susvojini i da nije izvršena dioba zemljišta među naslednicima, zbog čega je određeno da će glavni ugovor stranke zaključiti nakon što zaostavština B. I. bude raspravljena i provedena fizička dioba među sanaslednicima. U postupku pred drugostepenim sudom utvrđeno je da su naslednici ranijeg vlasnika B. I. uknjiženi kao suvlasnici i da su proveli postupak fizičke diobe tako da je prvotuženi upisan kao isključivi vlasnik nepokretnosti koja je predmet u ovom sporu rješenjem od 04.05.2007. godine. Prvotuženi je ugovorom o kupoprodaji zaključenim sa drugotuženim 19.07.2007. godine predmetnu nepokretnost prodao drugotuženom, a ovaj istu nepokretnost prodao trećetuženom zaključenjem ugovora 02.08.2007. godine, po osnovu kojeg pravnog posla je trećetuženi podnio zahtjev za uknjižbu u katastar 14.08.2007. godine.

Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja drugostepeni sud je zaključio da je zahtjev tužilaca neosnovan, jer tužioci na osnovu zaključenog predugovora jedino su mogli zahtijevati od prvotuženog ispunjenje predugovora u smislu davanja izjave da pristaju na uknjižbu, jer je upis u katastar nepokretnosti kao način sticanja prava svojine neophodan za sticanje svojine na osnovu pravnog posla saglasno čl.84. Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG", br.19/09), a isto određenje je sadržao i čl.33. ranijeg Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa. Drugostepeni sud nalazi da nije relevantna činjenica na kojoj su insistirali tužioci da im je nepokretnost predata u državinu prilikom potpisivanja predugovora o kupoprodaji, obzirom da su tužioci pravo svojine zahtijevali na osnovu zaključenog pravnog posla - predugovora, a državina bi bila relevantna za sticanje prava svojine na osnovu redovnog održaja i to po proteku roka od 10 godina, koje vrijeme nije proteklo od zaključenja predugovora (20.07.2002. godine) do 19.07.2007. godine kada je spornu nepokretnost kupio drugotuženi, za kojeg drugostepeni sud zaključuje da ne postoje dokazi da je bio nesavjestan

sticalac. Iz ovako utvrđenih činjenica na raspravi drugostepeni sud je izveo zaključak o neosnovanosti zahtjeva tužilaca i isti odbio preinačavajući prvostepenu presudu.

Po nalaženju ovog suda, drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan. Odredbom čl.45. ZOO ("Sl.list SFRJ", br.29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja predugovora, predviđeno je da je predugovor takav ugovor kojim se preuzima obaveza da se docnije zaključi drugi, glavni ugovor, a da predugovor obavezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora, što znači da se predugovorom jedna ili obje stranke obavezuju da će zaključiti ugovor čija je sadržina već određena u samom predugovoru. U protivnom predugovor nema pravno dejstvo. Istom odredbom predviđen je i rok za zaključenje glavnog ugovora.

U konkretnom sporu stranke su se obavezale na zaključenje glavnog ugovora u tački 7 predugovora, i to "po održanom ostavinskom postupku zaostavštine B. I". Kako je nesporno da do zaključenja glavnog ugovora među ugovornim stranama nije došlo, griješi prvostepeni sud kada zaključuje da navedeni predugovor ima elemente glavnog ugovora u smislu navedene odredbe čl.45. ZOO.

Naime, po nalaženju ovog suda, tužioci na osnovu zaključenog predugovora sa prvotuženim i ostalim prodavcima ne mogu tražiti utvrđivanje prava svojine imajući u vidu odredbu čl.45. st.4. i 5. ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja istog. Ovo iz razloga što je prema navedenim odredbama zainteresovanoj strani dato samo pravo da zahtijeva ispunjenje ugovorne obaveze, tj. da zahtijeva od suda da drugoj strani koja odbija da pristupi zaključenju glavnog ugovora naloži da to uradi u roku koji joj odredi sud, s tim što se zaključenje glavnog ugovora može zahtijevati u roku o šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kada je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebalo da bude zaključen.

Kako tužioci od suda nijesu zahtijevali da prvotuženom naloži zaključenje glavnog ugovora, već su postavili zahtjev za utvrđivanje prava svojine na navedenoj parceli a na osnovu zaključenog predugovora, to je pravilno drugostepeni sud odbio njihov tužbeni zahtjev kao neosnovan. Jer, predugovor ne predstavlja podoban pravni osnov za promet nepokretnosti i sticanje prava svojine, već stvara obavezu da se zaključi glavni ugovor kojim će se realizovati prenos prava svojine, pa se izvršenje predugovora iscrpljuje u zaključenju glavnog ugovora. Samim tim, na osnovu zaključenog predugovora tužioci ne mogu steći svojinu, zbog čega je tužbeni zahtjev pravilno odbijen kao neosnovan. Osim navedenog, na strani drugo i trećetuženih ne postoji pasivna legitimacija imajući u vidu postavljeni zahtjev u ovom sporu, te je iz tih razloga bilo mjesta odbijanju tužbenog zahtjeva i prema ovim tuženima.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1206/15 od 03.02.2016. godine)

GRADJENJE ZA ZAJEDNIČKOM ZEMLJIŠTU
BEZ PRAVNOG OSNOVA
(Čl. 24 – 25 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Izgradnja objekta na zajedničkom zemljištu bez pravnog osnova dovodi do promjene u stanju zajedničke stvari, te zajedničaru bez čije saglasnosti je izvršena izgradnja pripada naknada u visini tržišne vrijednosti dijela koji bi mu pripao diobom zajedničke imovine.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od nesumnjivog utvrdjenja da su stranke, kao bivši supružnici i suvlasnice predmetne porodične stambene zgrade tokom 2006 godine izvršili fizičku diobu ovog objekta, dok je dvorište ostalo u zajedničkom sukorišćenju, a na njemu tužena bez saglasnosti tužioca dogradila tri objekta uz svoj prizemni dio, zauzevši 45,32m², pravilno su nižestepeni sudovi odlučili djelimičnim usvajanjem eventualnog tužbenog zahtjeva.

Ovo zbog toga što je tužena izgradnjom predmetnih objekata i pripajanjem svom dijelu stambenog objekta - prizemlja, bez saglasnosti tužioca, dovela do promjena u stanju zajedničke stvari (dvorišta), kojom zajednički upravljaju i raspolažu, te ga na taj način trajno onemogućila da faktički koristi i raspolaže ovim zemljištem u označenoj površini, zbog čega tužiocu pripada naknada u visini tržišne vrijednosti dijela koji bi mu pripao diobom zajedničke imovine.

U slučaju gadjenja graditelja - zajedničara na zajedničkom zemljištu, bez prvnog osnova, valja na odgovarajući način primijeniti odredbu čl. 24-25 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ("Sl.list SFRJ", br. 6/80 i 36/90 i "Sl.list SRJ", br. 29/96), koji je bio u primjeni u vrijeme izgradnje objekta.

Prema tome, tužena kao nesavjestan graditelj duguje tužiocu kao ranijem sukorisniku 1/2 cijene zauzetog zemljišta.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1356/15 od 30.03.2016. godine)

STICANJE SVOJINE GRADJENJEM NA TUDJEM ZEMLJIŠTU
(Član 25 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Nesavjesni graditelj gradjenjem na tuđem zemljištu stiče pravo svojine na zemljištu na kojem je objekat izgrađen, kao i zemljištu koje je neophodno za redovnu upotrebu objekta ako vlasnik zemljišta u roku od tri godine od dana završetka izgradnje nije koristio ni jedno od prava koja su mu pripadala po odredbi člana 25 ZOOSPO.

Iz obrazloženja:

„Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa („Sl. list SRJ“, br. 29/96) pravila o gradjenju na tuđem zemljištu primjenjuju se i u slučaju gradnje na zemljištu koje je u državnoj svojini. Odredbama člana 25 navedenog zakona regulisana su prava vlasnika zemljišta prema graditelju koji je znao da gradi na tuđem zemljištu. Vlasnik zemljišta može da zahtijeva da mu pripadne pravo svojine na građevinski objekat, ili da graditelj poruši građevinski objekat i vrati zemljište u prvobitno stanje ili da mu graditelj isplati prometnu cijenu zemljišta. Pravo izbora vlasnik zemljišta može ostvariti u roku do tri godine od dana završetka izgradnje građevinskog objekta. Po proteku ovog roka vlasnik zemljišta može zahtijeva isplatu prometne cijene zemljišta.

Kako su objekti izgrađeni 2003. godine, a tužene nijesu koristile ni jedno od prava koja su im pripadala po članu 25 navedenog zakona, tužioci su gradjenjem na tuđem zemljištu stekli pravo svojine i na zemljištu na kome su izgrađeni građevinski objekti, kao i na zemljištu koje je neophodno za njihovu redovnu upotrebu.

Navodi revizije prvotužene kojima se ukazuje da prostorno – urbanističkim planom opštine Pljevlja iz 2011. godine lokacija na kojoj su izgrađeni sporni objekti opredijeljena je za druge namjene nijesu ni od kakvog značaja, budući da su objekti izgrađeni 2003. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 941/15 od 17.03.2016. godine)

BESPRAVNO ZAUZETO ZEMLJIŠTE
I PRAVO VLASNIKA ZEMLJIŠTA NA ISPLATU TRŽIŠNE CIJENE
(Čl. 42 i 44 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Vlasnik bespravno zauzetog zemljišta nije vezan rokom za podnošenje zahtjeva za isplatu tržišne cijene zemljišta, jer se pravo na ovu naknadu crpi iz svojinskih ovlaštenja.

Iz obrazloženja:

„U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da su stranke sunosioci prava suvlasnici na kat. parceli 158 KO Bečići, i to tužene u dijelu od po 3/8, a tužilac u dijelu od 1/4. Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Kotoru P.br.883/09/06 od 21.07.2010.godine, utvrđeno je da su tužilje u toj parnici, a ovdje tužene nosioci prava svojine na po 1/2 idelanog dijela na objektu 1 koji je sagrađen na kat. parc.158, koja je u režimu suvlasništva stranaka. U postupku je utvrđeno da su obje strane prilikom izgradnje predmetne kuće bile nesavjesne i to tužene, jer su znale, odnosno morale znati da objekat grade ne samo na svom, već i na zemljištu tužioca, a tužilac stoga što se predmetnoj gradnji nije usprotivio odmah nakon što je gradnja započeta, već nakon njenog završetka. Prema stanju u spisima, izgradnja spornog objekta završena je 2005.godine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da se sporni odnos ima razriješiti primjenom odredaba čl.42 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima Crne Gore (Sl.list CG, br.19/09) koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja tužbe, te je slijedom toga obavezao tužene da tužiocu na ime naknade za bespravno zauzeto zemljište solidarno isplate iznos od 15.041,25 €, a visina naknade je utvrđena putem vještaka građevinske struke, na čiji nalaz stranke nijesu imale prigovora. Pritom, drugostepeni sud nalazi da predmetno potraživanje nije zastarjelo, jer vlasnik zemljišta nije vezan rokom za podnošenje zahtjeva za isplatu tržišne cijene, a trogodišnji rok o kome je riječ u navedenoj odredbi odnosi se na period u kome vlasnik zemljišta može izvršiti pravo izbora, a naime - ili da traži vlasništvo objekta, ili rušenje objekta, ili da mu se naknadi vrijednost zemljišta.

I po ocjeni ovog suda, pravilno su odlučili nižestepeni sudovi kad su usvojili predmetni tužbeni zahtjev, jer je to nalagala pravilna primjena materijalnog prava.

Nasuprot navodima revizije, u ovoj pravnoj stvari nije bilo mjesta primjeni odredaba o gradjenju na tuđem zemljištu iz Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa (Sl.list SFRJ, br.6/80 i 36/90 i Sl.list SRJ, br.29/96). Ovo sa razloga što je odredbom čl.422 Zakona o svojinsko pravnim odnosima Crne Gore propisano da će se postupci koji su otpočeli prije stupanja na snagu ovog zakona završiti po odredbama propisa po kojima je postupak započet osim ukoliko je ovim zakonom drugačije propisano.

Kako je predmetni postupak iniciran tužbom od 05.09.2011.godine, a Zakona o svojinsko pravnim odnosima Crne Gore stupio na snagu 11. 03. 2009.godine, to se i ne radi o postupku koji je otpočeo prije stupanja na snagu pomenutog zakona u kom slučaju bi bilo mjesta primjeni odredaba ranijeg zakona.

Stoga se drugačije rezonovanje revidenta, s tim u vezi u ovom dijelu ne može prihvatiti.

Odredbom čl.44 Zakona o svojinsko pravnim odnosima Crne Gore propisano je da se, u situaciji kad su kod gradjenja na tuđem zemljištu obje strane nesavjesne, ima primijeniti pravilo propisano za slučaj u kome je graditelj nesavjestan, a vlasnik zemljišta savjestan.

Tu situaciju reguliše odredba čl.42 istog Zakona, saglasno kojoj tužiocu kao vlasniku zemljišta u roku od tri godine od završene izgradnje pripada pravo izbora - ili da traži vlasništvo objekta, ili rušenje objekta, ili da mu se naknadi tržišna cijena zemljišta, a ako taj rok propusti može zahtijevati samo isplatu tržišne cijene zemljišta (čl.42 st.5).

Imajući u vidu navedene odredbe Zakona o svojinsko pravnim odnosima Crne Gore i činjenice utvrđene u postupku, a naime da su tužene bez ovlašćenja tužioca, kao suvlasnika na kat. parceli 158 KO Bečići, izgradile objekat na parceli u režimu suvlasništva, to su iste postupile suprotno odredbi čl.132 st.1 istog Zakona čime su tužioca onemogućile u vršenju svojinskih ovlašćenja na toj nepokretnosti. Kako je izgradnja objekta, vlasništvo tuženih, završena 2005, a tužba podnesena 05.05.2011. godine, to tužiocu kao vlasniku zemljišta, shodno odredbi čl.42 ZOSPO, pripada pravo da zahtijeva isplatu tržišne cijene zemljišta.

Pri tom, pravo na podnošenje tog zahtjeva nije vezano za rok, pa se isplata tržišne vrijednosti zemljišta može zahtijevati u svako doba, jer se pravo na ovu naknadu crpi iz svojinskih ovlašćenja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 20/16 od 03.02.2016. godine)

UGOVOR O KUPOPRODAJI KAO OSNOV STICANJA PRAVA SVOJINE
(Član 33 u vezi čl. 20 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Navodjenje veće površine u ugovoru od upisane u katastru ne može biti osnov za sticanje prava svojine na toj površini, jer prodavac na kupca ne može prenijeti više prava od onog koje je imao.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je svoj zahtjev temeljio na činjenicama da je vlasnik kat. par. br. 4494 upisane u l.n. br. 2022 KO Novi Bar, koju je kupio od Lj. K. na osnovu ugovora o kupoprodaji Ov. br. 10367/00 od 11.08.2000. godine. Po tom ugovoru je kupio površinu od 400 m², ali se tokom knjiženja ispostavilo da je površina kupljene parcele u katastru 356 m², saglasivši se da se uknjiži na površini koja je evidentirana u katastru. Smatra da je sporni dio parcele greškom upisan na prvotuženu, a da pripada kupljenoj parceli.

U postupku pred prvostepenim sudom nesumnjivo je utvrđeno da sporno zemljište predstavlja dio kat. parcele br. 4489 upisano u l.n. br. 1154 KO Novi Bar na Opštinu Bar, kao korisnika. Prema vještaku geodetske struke M. Dj., parcela tužioca je odgovarala ranijoj kat. parc. 1066/3 iz posjedovnog lista br. 1029 KO Novi Bar i bila je upisana na posjednika M. Dj. u površini od 400 m², ali ta površina nije odgovarala površini koju je imala na katastarskom planu tj. površini koja se mogla identifikovati i obilježiti na terenu, a postoje i određene razlike u granicama sadašnje (kat. parc. br. 4494) i nekadašnje parcele (kat. parc. 1066/3). U odnosu na sporni dio zemljišta vještak je utvrdio da je po prethodnom katastru zemljišta bio ucrtan put širine od oko 3,00 m, a po važećem katastarskom planu šrina puta je 5,60 m, koje povećanje je na štetu nekadašnje kat. parcele 1066/3 KO Novi Bar. U dopunskom nalazu i mišljenju ovaj vještak se izjasnio da se sadašnja kat. parcela 4494 KO Novi Bar nalazila u okviru Bloka broj 24 KO Stari Bar po popisnom katastru iz 1954 godine, a da skica tog bloka nije sačuvana i nije moguće izvršiti identifikaciju nepokretnosti po popisnom katastru, a ni ko je bio upisan kao posjednik na spornoj nepokretnosti po popisnom katastru. Prilikom formiranja katastra zemljišta 1974. godine na osnovu aerofotogrametrijskog snimanja 1967. godine, sporni dio nepokretnosti od 13 m² se nalazio u okviru kat. parc. 1066/3 iz posjedovnog lista 2022 KO Novi Bar, u ukupnoj površini od 400 m², međutim, na katarskom planu je iznosi 350 m², pri čemu je vještak naglasio da nepokretnosti na terenu čine njene granice, a ne površina iz posjedovnog lista. Na bazi aerofotogrametrijskog snimanja iz 1987. godine izradjeni su popisni listovi, te je u popisnom listu broj 2022 KO Novi Bar bila upisana kat. parcela 4494 u površini od 356 m², koja po svom položaju odgovara kat. parceli 1066/3 KO Novi Bar po prethodnom katastru zemljišta, sa utvrdjenim odstupanjima u granicama.

Utvrdjeno je i da je pravna prethodnica tužioca Lj. K. prigovarala podacima u l.n. br. 2022 KO Novi Bar, jer je na osnovu ugovora od Dj. kupila kat. parc. br. 1066/3 KO Novi Bar površine 400 m², ali je upisana kao vlasnik kat. parc. 4494 u površini od 356 m², da bi sa tužiocem kao kupcem zaključila predmetni ugovor o prodaji ove parcele, naznačivši površinu od 400 m².

Polazeći od navedenog činjeničnog stanja, i po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, što je u skladu sa članom 33 u vezi člana 20 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ("Sl. list SFRJ", br. 6/80, 36/90 i "Sl. list SRJ", br. 29/96). Naime, tužilac nije dokazao ni pravni osnov ni način sticanja na spornom zemljištu jer je od ranijeg vlasnika Lj.

K. kupio zemljište u površini na kojoj je ista u katastru bila upisan kao vlasnik i na toj površini upisao svoje pravo vlasništva, a ne i sporno zemljište koje je Opštinskom odlukom proglašeno putem i u naravi je - javni put, sada upisan na tužene.

Pri tom, nije od značaja to što su strane ugovornice u ugovoru navele veću površinu od upisane, jer imenovana kao prodavac nije mogla prenijeti više pravo od onog na koje je upisana.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 421/16 od 30.06.2016. godine)

ODRŽAJ – SAVJESNOST NASLJEDNIKA
(Član 28 stav 5 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Savjesnost nasljednika cijeni se nezavisno od savjesnosti, odnosno nesavjesnosti ostaviočeve državine.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je L. V. umro 1956. godine i da je iza sebe ostavio dvoje djece i to ćerku L. udatu Š. Z. i sina L. S. Tuženi su djeca L. S., a pravni prethodnik tužilaca je L. udata Š. Z. L. S. umro je 1958. godine, a L. Š. Z. 1986. godine. Zaostavština L. S. raspravljena je rješenjem osnovnog suda u Podgorici, O. br. 454/81 od 10.11.1981. godine i na njegovoj zaostavštini kao nasljednik oglašena je supruga L. P. Z. Ona je umrla 2002. godine i nju su naslijedili tuženi. Nema dokaza da je raspravljena zaostavština L. V. iako je njegov sin L. S. podnio predlog za raspravljanje zaostavštine Sreskom sudu u Titogradu 08.11.1957. godine u kom predlogu kao nasljednika nije označio svoju sestru Z. Dalje je utvrđeno da su sporne nepokretnosti od 1956. do 1981. godine bile upisane na L. S., a potom na majku tuženih L. P. Z., na osnovu rješenja O. br. 454/81 od 10.11.1981. godine, a na tužene na osnovu rješenja o nasljedjivanju O. br. 433/04 od 15.07.2004. godine. Utvrđeno je i to da su sporne nepokretnosti od smrti L. V. bile u nesmetanoj i isključivoj državini njegovog sina S., a nakon njegove smrti u državini njegove supruge L. P. Z. i njene djece, ovdje tuženih.

Na temelju ovakvo utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način, o čemu su dali jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Po nalaženju ovog suda tuženi su nasljedjivanjem stekli pravo svojine kao zakonski nasljednici majke L. P. Z., dok je ona po osnovu vanrednog održaja stekla pravo svojine na spornim nepokretnostima jer je bila savjestan držalac spornih nepokretnosti više od 20 godina. Savjestan je onaj držalac koji nepokretnost drži u uvjerenju da je njen vlasnik a da nije znao niti je prema okolnostima mogao znati da stvar nije njegova. Savjesnost se pretpostavlja, a onaj ko se na nesavjesnost poziva mora to da dokaže.

Neosnovani su navodi revizije da majka tuženih nije bila savjesni držalac. Naime, u momentu smrti njenog supruga L. S. 1958. godine sporne nepokretnosti su bile upisane na njegovo ime. Nakon njegove smrti nepokretnosti su bile u isključivoj mirnoj državini majke tužilaca sve do njene smrti i ona je rješenjem od 1981. godine oglašena za nasljednika na zaostavštini njenog supruga. Majka tužilaca, kako to proizilazi iz iskaza njenog sina Š. R., nikada za svoga života, a umrla je 1986. godine, nije imala nikakve svojinske pretenzije na sporne nepokretnosti. Stoga je po nalaženju ovog suda imala osnova da opravdano vjeruje da je vlasnik stvari.

Navodi revizije da je L. S. znao da njegova sestra Z. ima pravo nasljedja nijesu od odlučne važnosti. Ovo zbog toga što, prema odredbi člana 28 stav 5 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, nasljednik postaje savjestan držalac od trenutka otvaranja nasljedja u slučaju kada je ostavilac bio nesavjestan držalac, a nasljednik to nije znao niti je mogao znati, a vrijeme za održaj počinje teći od trenutka otvaranja nasljedja. Dakle, savjesnost nasljednika cijeni se nezavisno od savjesnosti, odnosno nesavjesnosti ostaviočeve državine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1236/15 od 26.02.2016. godine)

USLOVI ZA ODRŽAJ
(Čl. 53 i 54 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Nasljednici nijesu mogli postati savjesni držaoci u momentu otvaranja nasljedja ako im je bilo poznato da je njihov pravni prethodnik bio nesavjestan držalac.

Iz obrazloženja:

„Iz činjenica utvrdjenih u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je, na osnovu rješenja br.9/49, te rješenja NO Sreza Barskog br.9103 od 22.11.1954.godine i rješenja sreske eksproprijacione komisije pri NO Sreza Barskog br.1/55 od 21.03.1955 godine, Vakufsko povjereništvo u Ulcinju ekspropriasao nepokretnosti u korist države FNRJ, a za potrebe DPD "J.". Identifikacijom od strane vještaka geodetske struke utvrđeno je da se radi o istoj nepokretnosti koja je sada predmet spora. Dalje je utvrđeno da su predmetne nepokretnosti od formiranja popisnog katastra tokom 1954.godine bile upisane na pravne prethodnike tuženih, a zatim na tužene, te da su tuženi i njihovi pravni prethodnici u neprekidnoj državini spornih nepokretnosti, počev od 1954.godine pa do sada. Predmetne nekretnine su bile i predmet raspravljanja zaostavštine pok. R. P., čiji su pravni sljedbenici tuženi.

Polazeći od utvrdjenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su došli do zaključka da su tuženi stekli svojinu po osnovu održaja.

Pri tome, prvostepeni sud u svojim razlozima navodi da nasljednik postaje savjesni držalac od trenutka otvaranja nasljedja, i u slučaju kada je ostavilac bio nesavjestan držalac, a nasljednik to nije znao, niti je mogao znati, a vrijeme za održaj počinje teći od trenutka otvaranja nasljedja, pa kako su pravni prethodnici tuženih, a nakon toga tuženi vršili faktičku vlast mirno i nesmetano na predmetnoj nekretnini u kontinuitetu (neprekinuta državina) prije 1954.godine pa do danas, te da je predmetna nekretnina bila predmet zaostavštine pravnog prethodnika tuženih koji su potom od 1998.godine u postupku izlaganja katastra nepokretnosti upisani - to su ispunjeni uslovi za sticanje svojine tuženih po osnovu održaja, shodno čl.53 i 54 Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl. list CG", br. 19/09).

Drugostepeni sud je prihvatio ovakav stav i zaključak prvostepnog suda.

Revizijama se ukazuje da ni tuženi niti njihovi pravni prethodnici nijesu bili savjesni i zakoniti držaoci spornih nepokretnosti, jer je protiv pravnog prethodnika tuženih bio pokrenut krivični potupak za bespravno i samovlasno zauzimanje spornih nepkretnosti, a pravni prethodnik tuženih je priznao da je nezakonito zauzeo predmetnu imovinu, koja je ekspropriasana od strane Vakufa u korist društvene imovine, te da je tužena O. U. stekla pravo svojine na spornim nepokretnostima odlukom državnog organa u skladu sa odredbama čl.28 st.2 Zakona o svojinsko - pravnim odnosima i čl.20 istoga Zakona, iz čega proizilazi i da je aktivno legitimisana, jer je predmetno zemljište obuhvaćeno Generalnim urbanističkim planom, shodno odredbama čl.15, 16, 17 i 18 Zakona o državnoj imovini, te se radi o nepokretnostima kojima raspolaže Opština Ulcinj.

U postupku pred prvostepenim sudom, izmedju ostalih, su provedeni i dokazi u odnosu na utvrđivanje tih činjenica, kao što je uvid u krivičnu prijavu NO Sreza Barskog, Sreskog javnog tužilaštva Bar br.10334/54 od 06.06.1955.godine, zbog samovlasnog zauzimanja zemljišta.

Prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude ne daje ocjenu ovog dokaza, a zaključak o savjesnosti tuženih i zakonitoj državini zasniva na činjenici da su tuženi u dužem

vremenskom periodu bili posjednici i da su i naslijedili predmetnu imovinu od svog pravnog prethodnika. Uz to se i navodi da je upis na tužene izvršen prilikom izlaganja na javni uvid nepokretnosti 1998.godine, a na njihovog pravnog prethodnika na osnovu popisnog katastra 1954.godine.

Takvi razlozi su nejasni i protivrječni, što čini bitnu povredu postupka iz čl.67 st.2 tač.15 ZPP.

Svojina se ne može steći prilikom izlaganja na javni uvid nepokretnosti, a upis prava svojine u popisnom katastru nikada nije bio dokaz da se radi o isključivom pravu, već je to samo pretpostavka koja se morala dokazati jednim od načina sticanja svojine. Kod toga, postavlja se pitanje zakonitosti državine u konkretnom slučaju, pa i savjesnosti (uslovi za održaj). Protiv pravnog prethodnika tuženih je bio pokrenut krivični potupak za bespravno i samovlasno zauzimanje spornih nekretnina (u spisima postoji pismena isprava - krivična prijava br.10334/54 od 06.06.1955.godine) koju nijesu osporili tuženi, što bi upućivalo na to da je pravni prethodnik tuženih bio nesavjestan držalac, a ta činjenica, izvjesno, bila je poznata tuženima, zbog čega tuženi nijesu mogli postati savjesni držaoci u momentu otvaranja nasljedja.

Stoga je nejasan zaključak nižestepenih sudova da su tuženi pravo svojine na predmetnim nepokretnostima stekli putem održaja. Za svoj zaključak nižestepeni sudovi ne navode ni jedan valjan dokaz iz kojeg bi se mogla utvrditi savjesnost tuženih u pogledu državine na spornim nepokretnostima.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 268/16 od 16.06.2016. godine)

VANREDAN ODRŽAJ
(Član 54 stav 2 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Postavljanjem ograde na udaljenosti od kuće tužioca, tužena je u svemu manifestovala saglasnost da ta površina bude pripojena parceli tužioca, te je tužilac protekom roka od 20 godina održajem stekao pravo svojine na toj površini.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da je tužena manifestujući volju da tužilac koristi sporno zemljište, a to je učinila na način što je sama postavila ogradu prije više godina na udaljenosti 1m od kuće tužioca, omogućila tužiocu korišćenje spornog dijela zemljišta dugi niz godina, zbog čega su se stekli uslovi za sticanje svojine održajem protekom roka od 20 godina, pa su s pozivom na odredbu čl.54. st.2. Zakona o svojinsko pravnim odnosima utvrdili pravo svojine tužioca na spornom dijelu katastarske parcele.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da su ispunjeni uslovi za sticanje prava svojine održajem. Naime, u prvostepenom postupku je utvrđena državina tužioca na spornom dijelu zemljišta koje pripada parceli tužene u periodu unazad 30-40 godina. Samim tim, nižestepeni sudovi su pravilno cijenili postojanje uslova za sticanje prava svojine održajem na površini od 7 m2 predmetne parcele u skladu sa odredbama čl.54. st.2. Zakona o svojinsko pravnim odnosima (“Sl. list CG”, br. 19/09), kojima je propisano da savjestan držalac nepokretne stvari, na kojoj drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na toj stvari održajem protekom 20 godina. Institut održaja je jedan od načina sticanja prava svojine u situaciji kada pravni osnov sticanja svojine ne postoji u pravnom poslu, nasleđem ili sudskom odlukom.

Cijeneći postojanje uslova za sticanje prava svojine održajem na predmetnoj nepokretnosti, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da postoji savjesnost tužioca, polazeći od činjenice da se savjesnost državine pretpostavlja, kao i da tužena tužiocu nije osporila državinu sporne površine. Naprotiv, postavljanjem ograde na udaljenosti 1m od kuće tužioca tužena je u svemu manifestovala saglasnost da navedena površina bude pripojena parceli tužioca. Obzirom da je takvo stanje trajalo dugi niz godina, svakako duže od 20 godina koji rok je potreban za vanredni održaj, a ovo u nedostatku zakonitog osnova državine, nižestepeni sudovi su zaključili da su ispunjeni uslovi za sticanje prava svojine održajem.

Po nalaženju ovog suda pravo korišćenja koje je uknjiženo u korist tužene suštinski i po kvalitetu apsolutno odgovara pravu svojine, zbog čega su nižestepeni sudovi pravilno utvrdili pravo svojine tužioca na spornom dijelu zemljišta. Stoga ne stoje revizijski navodi o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, a ovo posebno ako se ima u vidu odredba čl.419. Zakona o svojinsko pravnim odnosima koja propisuje konverziju prava korišćenja u pravo svojine.

Bez osnova su navodi revizije kojima se ukazuje da rok koji je potreban za sticanje svojine održajem nije mogao teći do 04.07.1996. godine kada je izmjenama Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa stvorena mogućnost sticanja svojine putem održaja na nepokretnost u društvenoj svojini. Naime, po nalaženju ovog suda, s obzirom na to da je zemljište u društvenoj svojini na zakonit način dato tužiocu na korišćenje, a kako su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi za sticanje prava svojine održajem, činjenica da se radi o zemljištu u svojini države koje je obuhvaćeno detaljnim urbanističkim planom, nije od uticaja na utvrđivanje prava svojine tužioca putem održaja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1161/15 od 03.02.2016. godine)

SUKOB PRAVNIH OSNOVA
-NEIZVRŠENI UGOVOR O GRADJENJU I STICANJE PRAVA SVOJINE-
(Član 41 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Sukob pravnih osnova postoji kada su dva ili više lica uzastopno zaključila posebne ugovore sa istim vlasnikom radi sticanja prava svojine na istoj nepokretnosti.

Na osnovu neizvršenog ugovora o gradjenju ne može se steći pravo svojine.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je između D. M. i P. „TGT“ H. N., 18.03.1992. godine, zaključen ugovor o izgradnji stambeno – poslovnog objekta na čest. zem. 705/1 KO Topla. D. M. je u zajedničku gradnju uložio zemljište, dok se P. „TGT“ H. N. obavezalo da snosi troškove izrade projektno – tehničke dokumentacije i troškove izgradnje objekta. Ugovorom je određeno da će nakon završetka objekta i tehničkog prijema, vlasniku zemljišta pripasti poslovni prostor u završenom stanju površine 40 m², stan u završenom stanju površine 80 m² i stanovi na spratu i potkrovlju završenosti do grubih građevinskih radova sa grubim razvodom elektro i vodokanalizacionih radova površine oko 160 m². Drugoj ugovornoj strani nakon završetka objekta pripada preostala površina sa kojom slobodno raspolaže i na kojoj stiče pravo uknjižbe. Tužilja je sa P. „TGT“ H. N. 29.07.1995. godine zaključila ugovor o gradjenju, kojim se to preduzeće obavezalo da izgradi stan tipa J3, površine 38,29 m² u suterenu istog objekta za cijenu od 915 dinara po m² i da isti preda tužilji do 31.12.1995. godine. Nije sporno da je tužilja ugovorenu cijenu isplatila izvodjaču. Budući da P. „TGT“ H. N. radove po ugovoru o zajedničkoj gradnji nije izvodilo u ugovorenom roku, u sporu po tužbi D. M. i D. N. zaključeno je sudske poravnanje P. br. 158/98 od 24.07.1998. godine. Poravnanjem je između ostalog određeno da u slučaju da P. „TGT“ H. N. ne ispunji obavezu iz poravnanja do 20.03.1999. godine, ugovor o zajedničkoj gradnji se raskida sa danom 20.03.1999. godine. U tom slučaju vlasnički odnosi stranaka uređeni su tako što je, između ostalih stanova, D. M. i D. N. pripao u svojinu stan I3 u suterenu, površine 38,58 m² u postojećem stanju na dana 20.03.1999. godine. Nije bilo sporno da P. „TGT“ H. N. nije ispunilo obaveze iz poravnanja i da je ugovor o zajedničkoj gradnji raskinut. Dakle, poravnanjem stan koji je bio predmet ugovora o gradjenju koji je zaključila tužilja pripao je u svojini D. Oni su stan prodali drugotuženom po ugovoru Ov. I 180/2003 od 16.01.2003. godine i na osnovu tog ugovora drugotuženi je izvršio upis prava svojine u katastar nepokretnosti. Ugovorom je konstatovano da je stan predat u državini kupcu u julu 2001. godine, kada je kupac preuzeo sve obaveze po ugovoru o gradjenju od 12.10.2000. godine, koji su prodavci zaključili sa „P.“ DOO H. N., kada je kupac nastavio gradnju predmetnog stana i zajedničkih djelova zgrade. Drugotuženi je u postupku rješavanja stambenih potreba zaposlenih donio odluku 07.05.2003. godine da stan dodijeli prvotuženom, koji je stan otkupio i izvršio upis prava svojine u katastar nepokretnosti i stan se nalazi u posjedu prvotuženog.

Kod ovakvog stanja stvari nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način.

Kako se radi o sporu za utvrđivanje prava svojine na nepokretnosti tužilja je bila dužna da dokaže postojanje pravnih činjenica koje predstavljaju zakonit osnov i način sticanja tog prava. Ni po jednom pravnom osnovu predviđenim zakonom tužilja nije stekla pravo svojine.

Na osnovu ugovora o gradjenju koji je zaključila sa P. „TGT“ H. N. tužilja nije stekla pravo svojine jer izvodjač nije izvršio ugovor. On je izveo samo grube građevinske radove bez ugradnje stolarije, malterisanja i instalacija i zanatskih radova. U takvom stanju drugotuženi je kupio stan i potom je završena gradnja, pa tužilja na osnovu neizvršenog ugovora o gradjenju nije mogla steći pravo svojine.

Pogrešno tužilja smatra da ima jači pravni osnov u odnosu na kasnijeg nesavjesnog kupca. Sukob pravnih osnova postoji kada su dva ili više lica uzastopno zaključila posebne ugovore sa jednim istim vlasnikom radi sticanja prava svojine na istoj nepokretnosti. U takvom sporu raspravlja se ko ima jači pravni osnov za sticanje prava svojine i pasivno su legitimisani kao jedinstveni nužni suparničari, prodavac i ostali kupci iste nepokretnosti. Tužilja i tuženi pravne poslove nijesu zaključili sa istim vlasnikom jer je tužilja zaključila ugovor o gradjenju sa P. „TGT“ H. N., a drugotuženi ugovor o prodaji sa D. M. i D. N. Taj stan nakon što je izvršio upis prava svojine u katastar nepokretnosti drugotuženi je dodijelio prvotuženom koji je stan otkupio i izvršio upis prava svojine.

Sporni odnos ne može se raspraviti ni primjenom pravila gradjenja na tuđem zemljištu kako se to u reviziji navodi. Pravila o sticanju prava svojine gradjenjem na tuđem zemljištu primjenjuju se u situaciji kada neko lice svojim materijalom i radom podigne zgradu ili drugi građevinski objekat na tuđem zemljištu, a pri tom između njega i vlasnika zemljišta ne postoji ugovorni odnos. Pravni učinci gradnje na tuđem zemljištu nastupaju tek završetkom gradnje. To što je tužilja sa P. „TGT“ H. N. zaključila ugovor o gradjenju po kome se izvodjač obavezao da svojim radom i materijalom izgradi tužilji stan za ugovorenu cijenu, ne smatra se gradjenje na tuđem zemljištu.

Navodima revizije posebno se insistira na ništavosti poravnanja P. br. 158/98. Međutim, da li je to poravnanje u cjelini ništavo za ovu pravnu stvar nije od odlučnog značaja, pa su pogrešni razlozi prvostepenog i drugostepenog suda da ugovor koji je tužilja zaključila ne može biti osnov sticanja prava svojine sve dok to poravnanje egzistira. Punovažnost poravnanja bila bi relevantna da je osnov sticanja prava svojine tužilje ugovor o prenosu prava svojine sa vlasnikom. Međutim, ugovor o gradjenju je ugovor o djelu a ne ugovor kojim se prenosi pravo svojine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1018/15 od 21.01.2016. godine)

DEJSTVO PRAVOSNAŽNE PRESUDE IZ SPORA
RADI PREDAJE STANA PREMA TREĆEM LICU
(Član 112 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima,
u vezi sa čl. 353 stav 1 ZPP)

Pravosnažna presuda ima pravno dejstvo samo medju strankama, te ista ne može biti osnov da se od trećeg lica, kao držaoca stana koje nije učestvovalo u tom sporu i u odnosu na kojeg ta presuda nema pravno dejstvo, zahtijeva predaja.

NAČELO POUZDANJA U KATASTAR
(Član 64 stav 2 Zakona o državnom premjeru, katastru
i upisima prava na nepokretnostima)

Ako se neko lice prilikom kupovine nepokretnosti pouzda u sadržinu podataka upisanih u katastru i pri tome je savjesno pribaviće pravo svojine i u slučaju kada to stanje ne odgovara stvarnom stanju.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima rješenjem RK „B.“, T., br. 233/1 od 11.07.1985. godine, prvotuženoj je na korišćenje dodijeljen sporni stan. Na osnovu tog rješenja ona je sa P. za k. s. d. T., T., zaključila ugovor o korišćenju stana br. 36 od 26.11.1985. godine. Prvotužena je stan otkupila ugovorom Ov. br. 7941 od 18.06.1999. godine, koji je zaključen sa RK „B.“, P. Na osnovu tog ugovora upisana je u katastru nepokretnosti kao vlasnik stana. Drugotužena je stan kupila od prvotužene na osnovu ugovora o kupoprodaji Ov. br. 14207/99 od 22.09.1999. godine i na osnovu tog ugovora izvršila upis prava svojine u katastru nepokretnosti. Nakon zaključenja ugovora stupila je u državinu stana i on se i sada nalazi u njenoj državi.

Dalje je utvrđeno da je u sporu po tužbi tužilje protiv K. J., J. s. p. P., ŽRK „B.“, P. i S. c. P., pravosnažnom presudom prvostepenog suda P. br. 1361/94 od 19.11.2003. godine utvrđeno da je ništav ugovor o korišćenju stana br. 36 od 26.11.1985. godine i ugovor o otkupu stana Ov. br. 7941/99 od 18.06.1999. godine, kao i da je tužilja vlasnik stana koji je predmet ovog spora. Ta presuda je ukinuta jer je rješenjem prvostepenog suda dozvoljeno ponavljanje postupka, ali to rješenje još nije pravosnažno.

Tužilja smatra, budući da je navedenom presudom utvrđeno da je vlasnik stana, da ima pravo da od drugotužene zahtijeva predaju. Međutim, ta presuda ne može biti osnov da se od drugotužene zahtijeva predaja stvari. Naime, prema odredbi člana 353 stav 1 ZPP, pravosnažna presuda ima pravno dejstvo samo medju strankama, osim kada zbog prirode spornog odnosa ili po odredbi zakona dejstvuje prema trećim licima. U odnosu na drugotuženu koja nije učestvovala u tom sporu, presuda nema pravno dejstvo i ne može biti osnov da se od nje, kao držaoca stana, zahtijeva predaja.

Prema odredbi člana 64 stav 2 Zakona o državnom premjeru, katastru i upisima prava na nepokretnostima („Sl. list SCG“, br. 25/84 i 2/89) koji je bio na snazi u vrijeme kada je drugotužena zaključila ugovor o kupoprodaji, upisani podaci u katastru nepokretnosti smatraju se tačnim i treća savjesna lica koja se oslanjaju na upisano stanje ne mogu trpjeti

štetne posljedice u javnom prometu nepokretnostima i drugim odnosima u kojima se ovi podaci koriste.

Otuda, ako se neko lice prilikom kupovine nepokretnosti pouzda u sadržinu podataka upisanih u katastru nepokretnosti i pri tome je savjesno pribaviće pravo svojine i u slučaju kada to stanje ne odgovara stvarnom stanju.

Budući da je u vrijeme zaključenja ugovora o prodaji prvotuzena bila upisana kao vlasnik stana, da je drugotuzena nakon zaključenja ugovora stupila u državinu stana i da je na osnovu ugovora izvršila upis prava svojine u katastar nepokretnosti, ona je savjestan sticalac, jer se uvjerila u stanje upisano u katastru nepokretnosti, stupila u državinu stana, pa nije imala razloga da sumnja u istinitost upisanih podataka.

Nijesu ni od kakvog značaja navodi revizije kojima se ukazuje da predmet spora nije utvrđivanje prava svojine drugotuzene, već predaja individualno određene stvari. Ovo zbog toga što se drugotuzena branila prigovorom da je stekla svojinu poslije tužilje i dokazala postojanje pravno relevantnih činjenica za sticanje prava svojine. To znači da je drugotuzena postala vlasnik spornog stana što nužno znači i prestanak prava svojine dotadašnjeg vlasnika, a nezavisno od njegove volje. Prema tome i pod pretpostavkom da je tužilja bila vlasnik stana, to pravo je prestalo sticanjem prava svojine od strane drugotuzene, a u skladu sa članom 45 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 40/16 od 14.04.2016. godine)

PRAVO PRODAVCA NA POVRAĆAJ VOZILA
(Član 112 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Prodavcu bi pripadalo pravo na povraćaj vozila koja nijesu plaćena samo ako je zadržao pravo svojine na prodatim i predatim vozilima sve dok kupac ne isplati cijenu, jer samo u tom slučaju kupac ne bi predajom stekao pravo svojine.

Iz obrazloženja:

„Predmet tužbe u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca kojim je traženo da se prvotuženi obaveže da tužiocima preda ključeve i dozvoli predaju u posjed automobila, bliže označenih u izreci pobijane presude, a drugotuženi da tužiocima preda navedena vozila.

Predmet protivtužbe drugotuženog je zahtjev kojim je traženo da se tužioci obavežu da mu na ime ležarine predmetnih vozila za period od 12.04.2009. do 02.07.2012.godine isplate iznos od 5.700,00 €.

Odlučujući o tako postavljenim zahtjevima, prvostepeni sud je zahtjev tužilaca usvojio, dok je protivtužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

U postupku odlučivanja po žalbama tuženih, drugostepeni sud je djelimično preinačio prvostepenu presudu na način što je zahtjev iz tužbe odbio kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, pravilno je odlučio drugostepeni sud kad je preinačio prvostepenu presudu u pogledu odluke o tužbenom zahtjevu, jer je to nalagala pravilna primjena materijalnog prava u predmetnoj pravnoj stvari.

Iz činjeničnog utvrdjenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je prvotužilac privredno društvo čiji je osnivač i vlasnik strano društvo iz K.– drugotužilac. Shodno odluci o osnivanju društva, prvotužilac je od strane svog osnivača, drugotužioca, ovlašten da obavlja trgovinu motornim vozilima na veliko i malo, te posreduje u trgovini motornim vozilima i zaključuje spoljnotrgovinske ugovore što upućuje na postojanje aktivne legitimacije na strani prvotužioca. Iz spisa proizilazi i to da su vozila vlasništvo drugotužioca, uvezena i prodana tako što to jedno vozilo marke "Ssang Yong Actyon sports" 2,0 XDI preko izvoznika i distributera, ovdje prvotužioca, otpremljeno firmi „T. M.“ – B., koji je isto uputio „T. s.“ iz H. N. sa instrukcijama za plaćanje, dok je vozilo marke "Ssang Yong Rexton" II 2.7 Xvt direktno isporučeno od strane drugotužioca „T. M.“ iz B., koji ga je potom otpremio „T. s.“ iz H. N., a treće vozilo marke "Ssang Yong Kyron" 2,7 Xdi direktno „T. s.“ iz H. N. sa kojim je drugotužilac imao poslovnu saradnju od 2001.godine. Prema stanju u spisima, ključevi od navedenih vozila nalaze se u državini prvotužene - banke, a predmetna vozila, čija se predaja traži, uskladištena su u carinskom skladištu drugotuženog po nalogu „T. s.“ iz H. N. i pod carinskim nadzorom su Uprave carina Crne Gore. Isto tako, u postupku je utvrdjeno da vozila nijesu plaćena i da nijesu plaćene carinske dažbine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja, pravilan je i na zakonu zasnovan zaključak prvostepenog suda da je drugotužilac svojinu nad predmetnim vozilima izgubio prodajom istih i predajom „T. M.“ – B. i „T. s.“ iz H. N., jer to proizilazi iz carinskih isprava i faktura koja se odnose na ta vozila. Slijedom te činjenice, tužioci ne mogu s pozivom na odredbu čl.112 Zakona o svojinskopravnim odnosima (Sl.list CG, br.19/2009) s uspjehom tražiti povraćaj vozila od tuženih.

Naime, pravo na povraćaj navedenih vozila tužiocima, u smislu pomenute odredbe Zakona o svojinskopravnim odnosima, pripadalo bi u slučaju da su tužioci, kao prodavci, zadržali pravo svojine na prodatim i predatim automobilima sve dok kupac ne isplati cijenu,

jer samo u tom slučaju kupac ne bi predajom stekao pravo svojine, već samo državinu nad vozilima i to do momenta isplate cijene. Međutim, ova mogućnost mora biti ugovorena između prodavca i kupca, u smislu odredbe čl.549 Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list RCG, br.47/08), a tužioci, na kojima je bio teret dokazivanja, tokom postupka nijesu sudu pružili dokaz s tim u vezi. Samo bi, dakle, u tom slučaju, prodavac svojinskom tužbom mogao vratiti stvar natrag ne samo od kupca već od bilo kog držaoca.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 377/16 od 17.06.2016. godine)

PRAVO STANOVANJA

(Član 60 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa,
u vezi čl. 4 i 9 Zakona o stambenim odnosima)

Korišćenjem stambenog prostora kao privremenog radničkog smještaja nije se moglo steći pravo stanovanja na istom.

Iz obrazloženja:

„Svoj zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je stekao pravo stanovanja na dijelu objekta zv. „S. š.“, bliže preciziranom izrekom pobijane presude, te da se tužena obaveže da mu ustupi adekvatan stambeni prostor kao zamjenu za porušeni stambeni prostor u P., s pozivom na odredbu čl. 248 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, tužilac zasniva na tvrdnji da u spornim prostorijama neprekidno stanovao u periodu dužem od 20 godina, a koji period je dovoljan za sticanje prava stanovanja putem vanrednog održaja, budući da je njegova državina bila savjesna.

Nižestepeni sudovi su tužbeni zahtjev tužioca u cjelosti odbili kao neosnovan, polazeći od utvrđenja da tužilac nije bio savjestan držalac budući da je spornu prostoriju dobio na privremeno korišćenje, odnosno da je znao ili mogao znati da je prostoriju mogao koristiti kao i ostali radnici tuženog, i to kao radnički privremeni smještaj.

Nasuprot navodima revizije, pravilno zaključuju nižestepeni sudovi da u konkretnom slučaju tužilac nije mogao steći pravo stanovanja na spornim prostorijama, jer je iste koristio kao privremeni radnički smještaj samo za vrijeme dok je bio radnik AD „B. r.“. Pravo stanovanja kao lična službenost je bila određena odredbom čl. 60 tada važećeg Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, a sadržina tog prava regulisana tada važećim Zakonom o stambenim odnosima. Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da ni po jednom od ova dva zakona tužilac nije bio korisnik stana jer nije postojalo njegovo pravo stanovanja u smislu uslova za sticanje tog prava propisanih odredbama Zakona o stambenim odnosima (Sl. list SRCG, br. 4/74 i 21/85), jer tužilac nije bio korisnik stana niti nosilac stanarskog prava koje se sticalo po osnovu ugovora o korišćenju stana. Odredbom čl. 9 Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine bilo je propisano da se na prostorije za privremeni smještaj ne primjenjuju odredbe tog zakona, i da lica koja koriste te prostorije stiču u njihovom korišćenju samo pravo utvrđeno opštim aktom nosioca prava korišćenja na tim stanovima i prostorijama. Odredbom čl. 4 Zakona o stambenim odnosima iz 1985. godine je bilo propisano da se prostorije za privremeni smještaj ne smatraju stanom u smislu tog zakona već da korisnici tih prostorija stiču samo prava utvrđena samoupravnim opštim aktom nosioca prava korišćenja i prava iz ugovora o zakupu.

Iz činjeničnog utvrđenja sadžanog u spisima predmeta, jasno proizilazi da je tužilac sporni prostor koristio kao privremeni smještaj, dok je postojala potreba za njegovim radnim angažovanjem kod B. r., gdje je bio zaposlen kao sezonski radnik, pa ne postoji obaveza tuženog da tužiocu ustupi adekvatan stambeni prostor kao zamjenu za porušeni stambeni prostor koji je koristio.

Bez osnova je isticanje tužioca da je sporne prostorije koristio dugi niz godina i da je pravo stanovanja stekao putem održaja. Nasuprot navodima revizije, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilac nije bio savjestan. Ovo s razloga, što se savjesnim može smatrati samo onaj držalac koji opravdano vjeruje da je vlasnik i da je u neprekidnoj državini nepokretnosti preko 20 godina. Pri činjenici da je tužilac kao radnik AD „B. r.“ dobio sporni

prostor na privremeno korišćenje, to jasno upućuje na zaključak da istom nedostaje savjesnost.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 612/16 od 08.06.2016. godine)

UZNEMIRAVANJE PRAVA SVOJINE
-USLOVI ZA PRAVNU ZAŠTITU-
(Član 42 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Ne može se smatrati da je tuženi uznemiravao tužioca u vršenju prava svojine time što mu je zabranio da prolazi preko njegove parcele radi dolaska na svoju parcelu, ali uznemiravanje prava svojine može se vršiti ako neko prolazi preko tuđe nepokretnosti bez pravnog osnova.

Iz obrazloženja:

„Revizija je osnovana.

Prema stanju u spisima tužilac je vlasnik kat. parcele 491/3 KO Trebesin, a tuženi vlasnik kat. parcele 491/2 KO Trebesin. Tužilac smatra da ga je tuženi uznemiravao u vršenju prava svojine time što mu je zabranio da koristi put koji prolazi preko parcele tuženog radi dolaska na svoju parcelu. Dalje tvrdi da pravo korišćenja toga puta nikada niko nije osporavao njegovim pravnim prethodnicima K. I. i K. V. od kojih je kupio navedenu parcelu i da je taj put jedini prilaz do njegovih nepokretnosti.

S druge strane tuženi tvrdi da ga tužilac neosnovano uznemirava u vršenju prava svojine na kat. parceli 491/2 KO Trebesin time što preko te parcele prolazi pješice i motornim vozilom.

Prema odredbi člana 42 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ako treće lice neosnovano uznemirava vlasnika ili pretpostavljenog vlasnika na drugi način a ne oduzimanjem stvari, vlasnik, odnosno pretpostavljeni vlasnik može zahtijevati da to uznemiravanje prestane.

Uznemiravanje se može vršiti preduzimanjem akata upotrebe tužiočeve stvari ili akata uticaja na stvar kojima se ne onemogućava niti sužava upotreba stvari od strane vlasnika ili preduzimanjem akata kojima se vlasnik onemogućava da svoju stvar upotrebljava u ranijem obimu ili mu se upotreba otežava.

S druge strane, pravo vlasnika jedne nepokretnosti da za potrebe te nepokretnosti vrši određene radnje na nepokretnosti drugog vlasnika ili da zahtijeva od vlasnika poslužnog dobra da se uzdržava od vršenja određenih radnji koje bi inače imao pravo vršiti, predstavlja stvarnu službenost u smislu člana 49 stav 1 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa. Stoga se po nalaženju ovog suda uznemiravanje prava svojine ne vrši ako vlasnik nepokretnosti zabrani drugom licu da na njegovoj nepokretnosti vrši radnje kojima se onemogućava da svoju stvar upotrebljava u ranijem obimu ili mu se upotreba otežava, pa se ne može smatrati da je tuženi uznemiravao tužioca u vršenju prava svojine time što mu je zabranio da prolazi preko njegove parcele radi dolaska na svoju parcelu. Ali, uznemiravanje prava svojine može se vršiti ako neko prolazi preko tuđe nepokretnosti bez pravnog osnova. U takvoj situaciji tuženi se može braniti da ima službenost prolaza, te da tužilac netačno kvalifikuje njegovo ponašanje kao nedozvoljeno smetanje.

Polazeći od izloženog ovaj sud smatra da zbog pogrešne primjene materijalnog prava nijesu raspravljene sve činjenice od kojih zavisi odluka u ovom sporu.

Imajući u vidu činjenice na kojima je tužbeni zahtjev zasnovan, te sadržinu tužbenog zahtjeva, može se zaključiti da pravna posljedica koja čini tužbeni zahtjev ne proizilazi iz činjenica navedenih u tužbi. No, bez obzira na suprotnost između činjenica na kojima je tužbeni zahtjev zasnovan i sadržine tužbenog zahtjeva, da li tužilac ima pravo da koristi

nepokretnost tuženog radi dolaska do svoje parcele bilo je nužno raspraviti radi odlučivanja o protivtužbenom zahtjevu jer je tužilac osporavao protivtužbeni zahtjev isticanjem da ima pravo da nepokretnost tuženog koristi radi dolaska do svoje parcele. S tim u vezi, razlozi drugostepene presude da u starim austrijskim kartama nije ucrtan sporni put, kao i da je u ugovoru o kupoprodaji koji je tuženi zaključio sa ranijim vlasnikom navedeno da se nepokretnost kupuje bez tereta iz ograničenja, nijesu jedino relevantni, već se mora cijeliti i sadržina ostalih izvedenih dokaza, odnosno raspraviti da li je tužilac po nekom od zakonom propisanih pravnih osnova stekao pravo službenosti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1277/15 od 17.03.2016. godine)

NEOSNOVANOST NEGATORNE TUŽBE
(Član 42 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa)

Nasipanje puta ne predstavlja radnju kojom je smanjeno ili onemogućeno vlasnicima nepokretnosti da iste koriste na uobičajen način.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tužbeni zahtjev neosnovan.

Odredbom člana 42 stav 1 Zakona o osnovama svojinsko – pravnih odnosa koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spora, propisano je da ako treće lice neosnovano uznemirava vlasnika ili pretpostavljenog vlasnika na drugi način, a ne oduzimanjem stvari, vlasnik, odnosno pretpostavljeni vlasnik, može tužbom zahtijevati da uznemiravanje prestane. Uznemiravanje u smislu citirane odredbe postoji ako tuženi svojim činjenjem ili propuštanjem ograničava ili uznemirava vlasnika da vrši pravnu vlast na stvari u punom obimu.

Prema stanju u spisima tužiocima zbog nasipanja puta nije smanjeno ili onemogućeno korišćenje njihove nepokretnosti na uobičajen način. Zaključak nižestepenih sudova da radnjama tuženog nije ograničeno pravo tužilaca da koriste svoje nepokretnosti potvrđuje i to da tužiocima na osnovu pravosnažne presude prvostepenog suda, P. br. 720/09 od 12.04.2010. godine, kojom je bio usvojen tužbeni zahtjev, a koja je kasnije po reviziji ukinuta, nijesu tražili prinudno izvršenje činidbe koja je tuženom bila naložena, već su tražili izvršenje samo u pogledu dosudjenih parničnih troškova, što proizilazi iz rješenja prvostepenog suda I. br. 194/11 od 28.04.2011. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1191/15 od 21.01.2016. godine)

PRAVO NA ZAŠTITU SUSVOJINE OD UZNEMIRAVANJA
(Član 132 u vezi čl. 126 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Suvlasnik ima pravo da stvar drži i da je koristi zajedno sa ostalim suvlasnicima srazmjerno svom dijelu, te isti može tužbom zahtijevati zaštitu od uznemiravanja državine.

Iz obrazloženja:

„U konkretnom slučaju, tužilja je podnijela tužbu (protivtužbu) dana 03.10.2013. godine, tvrdeći da ju je tuženi uznemiravao u pravu sukorišćenja dvorišta i pravu susvojine objekta 1 - kuće, na način kako je to označila u petitumu tužbenog zahtjeva o kojem su nižestepeni sudovi odlučili u svojim presudama. Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pogrešnom primjenom materijalnog prava zaključili da radnje tuženog predstavljaju akte oduzimanja svojine a ne uznemiravanja, iz kojih razloga tužilji ne pripada pravo na zaštitu od uznemiravanja svojine, zbog čega su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

Prema odredbi čl.132. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima ako tužilja kao suvlasnik ima pravo da stvar drži i da je koristi zajedno sa ostalim suvlasnicima srazmjerno svom dijelu, ista može tužbom zahtijevati zaštitu od uznemiravanja državine. Ovaj sud nalazi da je tuženi navedenim radnjama-ostavljanjem ključa u zaključanoj bravi sa unutrašnje strane i zakivanjem dvije metalne poluge u donjem dijelu ulaznih vrata kuće, onemogućio tužilju da otključa vrata i uđe u kuću, a na taj način istu onemogućio u vršenju prava sudržavine, a zaključavanjem kapije dvorišta tuženi je onemogućio tužilju da uđe u dvorište i u kuću i na taj način uznemirio u vršenju prava sukorišćenja i prava susvojine. Zbog toga je osnovan zahtjev tužilje da se navedeno uznemiravanje utvrdi i uklone posledice uznemiravanja i uspostavljanje stanja prije nastalog uznemiravanja, što znači da se radi se o sporu iz čl.126. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima i tužbi za otklanjanje posledica uznemiravanja svojine.

Ovaj sud nalazi da je u konkretnom slučaju u dovoljnoj mjeri utvrđeno kojim radnjama je tuženi uznemirio tužilju u vršenju svojinskih prava i da je zaista i došlo do uznemiravanja susvojine na objektu i sukorišćenja na parceli koje pripada tužilji, jer navedene radnje uznemiravanja predstavljaju konkretna ograničenja tužilje u upotrebi stvari - korišćenju parcele i objekta. Takva ograničenja nesumnjivo ukazuju na postojanje akata uznemiravanja svojine.

Shodno iznijetom, tužilji pripada pravo na zaštitu susvojine od uznemiravanja, koje je postojalo u vrijeme podnošenja protivtužbe, a tuženi nije dokazao u postupku pred prvostepenim sudom postojanje nekog svog prava čijim vršenjem ometa vlasnika stvari - tužilju. Stoga ovaj sud nalazi da je zahtjev tužilje osnovan.

Kako nižestepene presude nijesu zahvaćene bitnom povredom odredaba parničnog postupka na koje ovaj sud vodi računa po službenoj dužnosti, kao ni drugom bitnom povredom, to je pobijanu i prvostepenu presudu valjalo preinačiti i odlučiti na način kao u izreci ove presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 113/16 od 15.03.2016. godine)

SADRŽINA PRAVA SUSVOJINE
(Član 132 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Suvlasnik ne može imati u isključivoj državini stvar pa svaki od suvlasnika može zahtijevati da se na suvlasničkoj stvari uspostavi sudržavina.

Iz obrazloženja:

„Tužilja je suvlasnik na predmetnom stanu po osnovu sticanja u bračnoj zajednici sa R. Z., koje pravo joj je priznato pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Kotoru P.br.733/08 od 01.09.2010.godine. Istom presudom utvrđeno je da je ugovor o poklonu kojim je R. Z., bivši suprug tužilje, raspolagao sa stanom u korist oca – ovdje tuženog R. V., zaključen 04.03.2008.godine, ništav, jer je poklonodavac raspolagao sa nepodijeljenom zajedničkom imovinom. U postupku je utvrđeno da je tuženi uknjižen kao vlasnik spornog stana u l.n. 229 KO Kotor II.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, prvostepeni sud je zaključio da tužilji, kao suvlasniku spornog stana pripada pravo da taj stan koristi zajedno sa ostalim suvlasnicima, srazmjerno svom suvlasničkom dijelu, zbog čega je usvojio tužbeni zahtjev i obavezao tuženog da tužilji preda u susvojinu sporni stan, zaključujući da se isti nalazi u državni tuženog. Navedeno pravno rezonovanje prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da su nosioci prava svojine na nepodijeljenim stvarima svi suvlasnici zajedno.

Shodno odredbi čl.132 Zakona o svojinsko - pravnim odnosima („Sl.list CG“, br.19/09), suvlasnici imaju pravo da, vodeći računa o interesima drugih suvlasnika, nepokretnost drže i da je koriste zajedno sa ostalim suvlasnicima, srazmjerno svom dijelu. Dakle, suvlasnik ne može imati u isključivoj državini stvar pa svaki od suvlasnika može zahtijevati da se na suvlasničkoj stvari uspostavi sudržavina.

U postupku je utvrđeno da je tužilja suvlasnik spornog stana po osnovu sticanja u bračnoj zajednici sa sinom tuženog, ali da nije sudržalac istog, jer joj pravo sudržavine nije omogućeno od strane drugog suvlasnika – tuženog. Stoga tužilji, a kako to pravilno zaključuje drugostepeni sud, pripada pravo da svoje pravo sudržavine štiti zahtjevom za predaju u sudržavini od strane držaoca.

Tuženi u reviziji insistira na tvrdnji da se sporni stan ne nalazi u njegovoj državini, već da je držalac stana bivši suprug tužilje R. Z.

Medjutim, i po ocjeni ovog suda, iznijeti navodi nijesu osnovani, a ovo sa razloga koje je dao drugostepeni sud, a koje prihvata i ovaj revizijski sud i na iste upućuje revidenta, bez potrebe da ih ponavlja.

Uostalom, prema stanju u spisima, činjenične navode tužbe u dijelu tvrdnji tužilje da se predmetni stan nalazi u državini tuženog, tuženi nije osporio u odgovoru na tužbu što ukazuje da je tužilja s pravom tužbu usmjerila prema ovdje tuženom što iznijete navode čini u potpunosti neosnovanim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 89/16 od 03.02.2016. godine)

DOGRADNJA POTKROVLJA NA OSNOVU SAGLASNOSTI
KUĆNOG SAVJETA
-ISKLUČENJE OBAVEZE GRADITELJA DA ISPLATI NAKNADU
ZA ZAUZETI ZAJEDNIČKI DIO ZGRADE-
(Član 177 st. 1 i 3 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Ne postoji obaveza imaoca prava nadogradnje da vlasnicima stanova isplati naknadu zajedničkog dijela tavanskog prostora ako je istom data saglasnost kućnog savjeta da može koristiti tavan za proširenje stambenog prostora.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužilaca, kao vlasnika stanova i nosilaca prava zajedničke svojine na zajedničkim djelovima stambene zgrade, da im tuženi nadoknadi vrijednost tavanskog prostora zauzetog u 2009. godini (razlika od navodno odobrenih 24 m² do sada postojećih 76 m²). Zahtjev su opredijelili na iznose od po 8.853,60 €, a kao pravni osnov tužbenog zahtjeva naveli su sticanje bez osnova (pravni osnov naveden u tužbi ne vezuje sud - čl.188. st.2. ZPP).

Prema odredbi čl.177. st.1. Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG", br.19/09), koji je bio u primjeni u vrijeme kada je tuženi vršio rekonstrukciju tavanskog prostora 2009. godine, stambena zgrada se može nadograditi, odnosno zajednički djelovi pretvoriti u stan saglasno propisima o planiranju i uređenju prostora, propisima o građenju i ovim zakonom. Nije sporno da je tuženi imao građevinsku dozvolu za radove na potkrovlju izvedene i 2009. godine. Odredbom čl.177. st.3. navedenog zakona propisano je da imalac prava nadogradnje dužan je da vlasnicima naknadi vrijednost zajedničkog dijela koji se nadograđuje, osim ako drugačije ne proizilazi iz odluke skupštine vlasnika. Kao što je naprijed navedeno, kućni savjet zgrade 1985. godine dao je saglasnost (odobrenje) da tuženi može koristiti potkrovlje za proširenje stambenog prostora isključivo na površini iznad njegovog stana. Kod nesporne činjenice da je tuženi izvršio adaptaciju potkrovlja na površini iznad njegovog stana, to ovaj sud nalazi da ne postoji obaveza tuženog da tužiocima isplati naknadu zajedničkog dijela tavanskog prostora, jer plaćanje te naknade ne proizilazi iz odluke - saglasnosti kućnog savjeta, kao ni iz saglasnosti u to vrijeme vlasnika zgrade (V.P. S.).”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 9/16 od 15.03.2016. godine)

OCJENA BLAGOVREMENOSTI TUŽBE ZA PONIŠTAJ ODLUKE
SKUPŠTINE VLASNIKA STAMBENE ZGRADE
(Član 187 stav 3 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima)

Početak roka za ostvarivanje sudske zaštite za podizanje tužbe protiv odluka Skupštine vlasnika stambene zgrade vezuje se za dan objavljivanja odluke, a ne za momenat saznanja za donošenje iste.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od utvrđenja da prilikom donošenja predmetnih odluka kojima su obrazovani organi upravljanja tužene nije ispoštovana zakonska procedura predviđena odredbama čl. 180 – 188 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima („Sl. list CG“, 19/09) nižestepeni sudovi su usvojili tužbeni zahtjev i predmetne odluke poništili kao nezakonite. Pri tome, nalaze da je predmetna tužba blagovremena jer je tužiteljica za predmetne odluke saznala 27.09.2013. godine kada je izvršila uplatu takse na ime troškova slobodnog pristupa informacijama, a tužbu predala pošti preporučenom pošiljkom dana 25.10.2013. godine, te je ispoštovan rok od 30 dana predviđen odredbom člana 187 stav 3 navedenog Zakona o svojinsko – pravnim odnosima.

Medjutim, prilikom ocjene blagovremenosti predmetne tužbe nižestepeni sudovi su imali pogrešan pravni pristup, što se opravdano i ukazuje revizijom.

Naime, odredbom člana 187 stav 3 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima („Sl. list CG“, 19/09) propisano je da protiv odluke skupštine vlasnik može podnijeti tužbu nadležnom sudu radi njenog poništaja u roku od 30 dana od dana objavljivanja odluke. Ovaj rok je materijalno pravni prekluzivni rok čijim se propuštanjem gubi pravo na sudsku zaštitu, pa je tužba podnijeta nakon tog roka neblagovremena. Dakle, Zakon o svojinsko – pravnim odnosima početak roka za ostvarivanje sudske zaštite vezuje za dan objavljivanja odluke, a ne za momenat saznanja za donošenje iste, te se ne može prihvatiti rezonovanje nižestepenih sudova da je momenat saznanja za predmetne odluke mjerodavan za ocjenu blagovremenosti tužbe.

Kako su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili odredbu člana 187 stav 3 Zakona o svojinsko – pravnim odnosima to nijesu utvrđene odlučne činjenice za odluku u ovoj pravnoj stvari.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 289/16 od 27.04.2016. godine)

PRAVNI OSNOV ZA POTRAŽIVANJE PRAVIČNE NAKNADE
(Član 34 Zakona o eksproprijaciji)

Konačno i pravosnažno rješenje o eksproprijaciji predstavlja pravni osnov za potraživanje pravične naknade.

Iz obrazloženja:

„Predlagaču su pravosnažnim rješenjem Uprave za nekretnine PJ Podgorica br.465-101-UP-4539/13-9 od 25.11.2013.godine, eksproprisane uz tržišnu naknadu nepokretnosti označene kao kat parc. br.3859/3, površine 366 m², koja je nastala od kat.parc.3859/2 iz l.n. br.5312 KO Podgorica III, radi izgradnje saobraćajnice „Nova 3“, „Nova 6“, u zahvatu DUP Zabjelo – Ljubović u Podgorici. Kako pred organom uprave učesnici nijesu postigli sporazum o visini naknade, spisi predmeta su, shodno čl.56 Zakona o eksproprijaciji (Sl.list RCG, br.55/2000, 12/2002 i 28/2006 i Sl.list CG, br.21/08), dostavljeni vanparničnom sudu. Taj sud je visinu pravične naknade utvrdio na osnovu nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke M. P. i S. R., a u svemu u skladu sa odredbom čl.35 st.1 i 4 Zakona o eksproprijaciji.

Iz spisa proizilazi i to da je zemljište za koje se utvrđuje naknada u ovoj pravnoj stvari bilo nacionalizovano, saglasno Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta „Sl.list FNRJ“, br.52/58, 3/59, 24/59, 24/61, 1/63 i „Sl.list SFRJ“, br.30/67) ali da nikad nije izuzeto iz posjeda pok. Š. D., pravnog prethodnika predlagača, niti predato opštini ili drugom pravnom licu radi izgradnje zgrade ili izvođenja drugih radova. Naime, predmetno zemljište je, po nalazu vještaka geodetske struke, rješenjem Republičkog zavoda za geodetske i imovinsko-pravne poslove Odjeljenja za katastar i imovinsko pravne poslove Podgorica, br.UP-12-237/91 od 18.09.1992.godine, upisano na ranijeg vlasnika – pok. D. Š. i isto je bilo predmet eksproprijacije po osnovu pravosnažnog rješenja na osnovu kojeg se ostvaruje pravo na pravičnu naknadu u ovom postupku. Protivnik predlagača je, prema stanju u spisima, podnio Upravi za nekretnine PJ Podgorica zahtjev za oglašavanje ništavim rješenja o promjeni upisa od 18.09.1992.godine i svih pravnih posljedica koje je to rješenje proizvelo, a sa razloga što se nije moglo eksproprisati zemljište koje je prethodno nacionalizovano.

Imajući u vidu da je rješenje o eksproprijaciji pravosnažno i da predlagaču kao ranijem vlasniku nije isplaćena naknada za izuzeto zemljište, nižestepeni sudovi su zaključili da predlagač ima pravo da u vanparničnom postupku, u skladu s odredbom čl.34 Zakona o eksproprijaciji, potražuje pravičnu naknadu za isto. Pravni osnov potraživanja predlagača, po nalaženju tih sudova, je samo pravosnažno rješenje o eksproprijaciji, tako da sve dok je isto na snazi, predlagač ima pravo da potražuje naknadu u ovom postupku.

Odlučujući na navedeni način nižestepeni sudovi su, nasuprot navodima revidenta, pravilno primijenili materijalno pravo.

I po nalaženju ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da konačno i pravosnažno rješenje Uprave za nekretnine PJ Podgorica, dok je na snazi, predstavlja pravni osnov za potraživanje pravične naknade pa to što je protivnik predlagača podnio zahtjev nadležnom organu uprave za oglašavanjem ništavim rješenja o promjeni upisa nije razlog za prekid predmetnog vanparničnog postupka u smislu odredbe čl.22 ZVP. Prethodno pitanje za dosudjivanje pravične naknade, nasuprot tvrdnji revidenta, nije zakonitost rješenja o promjeni upisa iz 1992.godine, već pravosnažno rješenje o eksproprijaciji čija zakonitost u vrijeme odlučivanja nije dovedena u sumnju.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 388/16 od 13.04.2016. godine)

KONCESIJA
(Čl. 4 i 44 stav 1 Zakona o koncesijama)

Na zemljištu koje je u privatnoj svojini postupku davanja koncesije mora prethoditi postupak eksproprijacije nepokretnosti.

Pravo svojine na zemljištu na kojem se nalazi prirodno bogatstvo ne može prestati samom činjenicom da je to zemljište dato na korišćenje koncesionaru radi iskorišćavanja prirodnog bogatstva.

Iz obrazloženja:

„Tužena u reviziji ukazuje da nižestepeni sudovi nijesu vodili računa da je na spornim nepokretnostima upisan teret koncesije u korist AD "R." iz T., što ukazuje da se radi o zemljištu koje ne može biti predmet privatne svojine shodno zakonu.

Naime, rješenjem Uprave za nekretnine br.954-106-UPI-460/11 od 21.03.2011. godine dozvoljena zabilježba - teret koncesije na period od 11 godina, na dijelu kat.parcele br.1460/1, na osnovu ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave nemetalne mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena, zaključenog između Vlade Crne Gore, kao koncedenta i AD "R." iz T., kao koncesionara.

Po nalaženju ovog suda, ovi navodi nijesu od značaja za drugačije odlučivanje u ovom sporu. Jer, saglasno odredbi čl.4. Zakona o koncesijama ("Sl.list CG", br.08/09), koncesija je pravo korišćenja prirodnog bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i drugog dobra od opšteg interesa koje je u državnoj svojini. Ako se u vezi sa korišćenjem koncesije mora izvršiti eksproprijacija nepokretnosti, odnosno uređenje građevinskog zemljišta, troškovi, način i rokovi plaćanja naknade za eksproprijaciju nepokretnosti, odnosno uređenje građevinskog zemljišta utvrđuju se i sprovode u skladu sa Zakonom o koncesijama - čl.44. st.1. zakona.

Iz navedenih odredbi jasno proizilazi da se koncesija daje radi korišćenja na zemljištu koje je u državnoj svojini, što upućuje na zaključak da na zemljištu koje je u privatnoj svojini postupku davanja koncesija mora prethoditi postupak eksproprijacije nepokretnosti. Stoji činjenica da je prirodno bogatstvo u državnoj svojini. Međutim, pravo svojine na zemljištu na kojem se nalazi prirodno bogatstvo, ne može prestati samom činjenicom da je to zemljište dato na korišćenje koncesionaru radi iskorišćavanja prirodnog bogatstva. Naprotiv, pravo svojine na zemljištu se može ograničiti u skladu sa zakonom, tj. pravo svojine nije neograničeno, ali niko ne može biti lišen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes utvrđen zakonom ili na osnovu zakona, uz pravičnu naknadu - čl.10. Zakona o svojinsko pravnim odnosima. Kako u konkretnom slučaju sporno zemljište na kojem je utvrđeno pravo suvlasništva tužilaca, nije ekspropisano, ovaj sud nalazi da pravo svojine tužilaca nije prestalo na zakonom propisan način.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 381/16 od 14.06.2016. godine)

FAKTIČKI IZUZETO ZEMLJIŠTE IZGRADNJOM TRAFOSTANICE

Izgradnja trafostanice bez donošenja odluke o izuzimanju iz posjeda zemljišta predstavlja faktičko deposjediranje, a ono je osnov za ostvarivanje prava na naknadu, koje pravo na naknadu ne zastarijeva.

Iz obrazloženja:

„Iz činjeničnih utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je tužilac vlasnik kat. parcele 1875/5 iz l.n.br.3014 KO Tološi, na kojoj je tužena sagradila trafostanicu, površine 13 m² i upisala se kao njen vlasnik. Iz nalaza i mišljenja vještaka geodetske struke utvrđeno je da zemljište pod trafostanicom i zemljište za redovnu upotrebu trafostanice, sagrađene na kat. parcele br.1875/5, čini dio kat. parcele br.1875/5, površine od 62 m², koja je upisana u l.n. br.3014, KO Tološi, na tužioca.

Kako se radi o površini zemljišta koja je tužiocu faktički izuzeta to, po pravnom rezonu prvostepenog suda, na strani tužene stoji obaveza da tužiocu naknadi tržišnu vrijednost zemljišta u navedenoj površini. Stoga je prvostepeni sud obavezao tuženu da tužiocu na ime spornog faktički izuzetog zemljišta isplati iznos od 12.400,00 € koji iznos je utvrđen putem vještaka građevinske struke.

Navedeni činjenični i pravni zaključak prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

I po ocjeni ovog suda, pravilna primjena materijalnog prava nalagala je usvajanje tužbenog zahtjeva u ovom dijelu budući je tužilac na izloženi način lišen prava svojine koje predstavlja jednu od temeljnih Ustavom Crne Gore (Sl.list CG, br.1/2007) zagaranovanih vrijednosti, a zaštita tog prava je konkretizovana i u odredbi čl.6 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima Crne Gore (Sl.list CG, br.19/09). Navedenom odredbom propisano je da je svojina najpotpunija vlast na stvari i da vlasnik ima pravo da svoju stvar drži, da je koristi i da njom raspolaže u granicama odredjenim zakonom. Posebna ograničenja moguća su, shodno odredbi čl.10 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, u slučaju da to zahtijeva javni interes utvrđen zakonom ili na osnovu zakona, uz naknadu koja ne može biti niža od pravične. Zakon o državnoj imovini (Sl.list CG, br.21/09), u odredbi čl.13 kad govori o drugim dobrima od opšteg interesa ima u vidu, pored ostalog, i objekte za prenos električne energije (dalekovode i trafostanice), što znači da se radi izgradnje trafostanice vlasnik nekretnine može ograničiti u svom pravu svojine, jer trafostanica predstavlja dobro od opšteg interesa.

Medjutim, konkretizacija tog ograničenja mora biti utemeljena na zakonom provedenom postupku, u smislu odredbe Zakona o eksproprijaciji (Sl.list RCG, br.55/2000 i 12/2002).

U konkretnom slučaju na spornom dijelu parcele, vlasništvo tužioca, faktički (ne i formalno) sproveden je postupak eksproprijacije. Ovo sa razloga što je tužena, kao korisnik eksproprijacije, na parceli tužioca izgradila trafostanicu iako je postupak eksproprijacije formalno izostao. Stoga je, po mišljenju ovog suda, nesporno da je lišenje prava svojine koje trpi tužilac u konkretnom slučaju, u potpunosti upodobljeno oduzimanju karakterističnom za postupak eksproprijacije i da je isto ustanovljeno u javnom interesu.

Stoga tužiocu, nasuprot tvrdnji revidenta, pripada pravo na naknadu u protivvrijednosti izuzetog zemljišta.

Isto tako, bez osnova se revizijski navodi kojima se insistira na osnovanosti istaknutog prigovora zastarjelosti potraživanja.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da se radi o neosnovanom prigovoru. Ovo sa razloga što izgradnja trafostanice bez donošenja odluke o izuzimanju iz posjeda zemljišta predstavlja faktičko deposediranje, a ono je osnov za ostvarivanje prava na naknadu, u skladu sa odredbama Zakona o eksproprijaciji. Pravo na ovu naknadu ne zastarijeva pa se na konkretan slučaj ne primjenjuju odredbe o zastarjelosti iz Zakona o obligacionim odnosima.«

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 286/16 od 13.04.2016. godine)

NASLJEDNO PRAVO

USLOVI ZA VALJANOST USMENOG TESTAMENTA
(Član 73 Zakona o nasljedjivanju)

Za valjanost usmenog testamenta potrebno je da kumulativno budu ispunjena oba uslova – postojanje izuzetnih prilika u objektivnom smislu i subjektivni moment na strani ostavioca, koji bi ga spriječio da sastavi pisani testament.

Iz obrazloženja:

„Iz činjenica utvrđenih u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je ostavilja bila duže vremena bolesna od teške bolesti, ali da je bila pokretna i svjesna, orijentisana, sposobna za rasudjivanje i sposobna da govori do posljednjeg dana života, što tuženi nije sporio. Dalje je utvrđeno da se tuženi brinuo o ostavilji u posljednjim danima njenog života, pa i prije toga, u trajanju od dva do tri mjeseca, na način što joj je kupovao lijekove, vodio je kod ljekara, vozio je gdje god je trebalo, ali mu je ona te usluge plaćala.

Prema odredbama čl.73 Zakona o nasljedjivanju ("Sl.list SRCG", 4/76, 10/76, 22/78, 34/86), koji se ima primijeniti na sporni slučaj, određeno je da zavještalc može izjaviti svoju posljednju volju usmeno pred dva svjedoka samo ako usljed izuzetnih prilika nije u mogućnosti da napravi pismeni testament, te da usmeni testament prestaje da važi po isteku 30 dana od prestanka izuzetnih prilika u kojima je napravljen.

Kod utvrđenog činjeničnog stanja, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da nije dokazano da su postojale izuzetne prilike, zbog kojih ostavilja nije bila u mogućnosti da sačini pismeni testament ili testament pred sudom i tako izjavi svoju posljednju volju. Pri tome, pravilno su cijenjeni iskazi saslušanih svjedoka i priroda odnosa između ostavilje i tuženog, uz zaključak da su neprihvatljive okolnosti sačinjavanja navodnog usmenog testament, predstavljeni od strane tuženog i dva svjedoka.

Prema tome, u konkretnom slučaju, nije ispunjen ni jedan od dva kumulativna zahtjeva za valjanost usmenog testament - postojanje izuzetnih prilika u objektivnom smislu, i subjektivni moment na strani ostavilje, koji bi je spriječio da sastavi redovni pisani oblik testamenta.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1317/15 od 19.02.2016. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU
 (Član 117 Zakona o nasljedjivanju, u vezi čl. 103 ZOO
 i 290 Porodičnog zakona)

Ugovor o doživotnom izdržavanju kojim je raspolagano stanom protivno odredbi člana 290 Porodičnog zakona je ništav.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je doprinos pok. N. u sticanju zajedničke svojine 1/2, jer tužena nije ponudila dokaze za utvrđenje da je veći udio pok. M. u sticanju zajedničke imovine. Samim tim, pravilno nalaze nižestepeni sudovi da je momentom smrti pok. N. njena zaostavština, a to je 1/2 stana, prešla na zakonske naslednike drugog naslednog reda - supruga M. i braću i sestre ostavilje - tužioce iz ovog spora. Iz ovog proizilazi da nasledni dio tužilaca predstavlja 1/2 zaostavštine, što čini 1/4 cjelokupnog stana.

Saglasno odredbi čl.290. Porodičnog zakona ("Sl.list RCG", br.1/07), svojim dijelom u nepodijeljenoj zajedničkoj imovini ne može bračni drug ni raspolagati, niti ga može opteretiti pravnim poslom među živima. Iz navedene odredbe nesumnjivo proizilazi da je raspolaganje pok. M. ugovorom o doživotnom izdržavanju u korist tužene bilo nedozvoljeno i protivno navedenoj odredbi Porodičnog zakona. Međutim, i pored ovlašćenja suda da na ništavost pravnog posla pazi po službenoj dužnosti, sud je dužan da se kreće u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva saglasno odredbi čl.2. st.1. ZPP. Obzirom da su tužioci tužbenim zahtjevom tražili utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora u dijelu kojim je raspolagano sa idealnim dijelom od 1/4 predmetnog stana, takav tužbeni zahtjev je pravilno usvojen i utvrđeno da je ugovor u tom dijelu ništav, primjenom čl.103. ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora.

Kao posledica djelimične ništavosti ugovora o doživotnom izdržavanju, suprotno revizijskim navodima, pravilno je usvojen zahtjev za utvrđenje da idealni dio od 1/4 stana pripada u svojину tužiocima, kao naslednicima drugog naslednog reda pok. M. N. i obavezana tužena da tužiocima prizna ovo pravo.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 302/16 od 27.04.2016. godine)

NIŠTAVOST UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU
(Član 117 stav 2 Zakona o nasljedivanju)

Ništav je ugovor o doživotnom izdržavanju koji nije ovjerio i pročitao sudija i ugovarače upozorio na posljedice ugovora.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi čl.117. st.2. Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list SRCG", br.4/76 i 22/78), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije (stav 1), a odredbom stava 3 istog člana propisano je da će prilikom ovjere sudija pročitati ugovor i upozoriti ugovarača na posljedice ugovora. Iz citiranih zakonskih odredbi proizilazi da je za punovažnost ugovora bilo potrebno ispunjenje stroge zakonom propisane forme. Tek kada su navedeni elementi ugovora kumulativno ispunjeni, ugovor je nastao i proizvodi pravno dejstvo. U suprotnom ugovor je ništav.

U konkretnom slučaju ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen je u pisanoj formi, ali ugovor nije ovjerio sudija (ugovor je ovjerio službenik suda), ugovori nijesu pročitani od strane sudije i ugovarači nijesu upozoreni na posljedice ugovora. Prednje nije ni sporno.

Polazeći od citiranih zakonskih odredbi i navedenih činjenica, pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su usvojili tužbeni zahtjev u odnosu na prvotuženu, kao ugovornu stranu, i utvrdili da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju ništav i da kao takav ne proizvodi pravno dejstvo.

Obzirom da ugovor ne ispunjava zakonom propisane uslove za njegovu punovažnost bez ikakvog su značaja navodi revizije da je prvotužena ispunila svoje ugovorne obaveze, kao da je prvotužilja u svemu postupala nesavjesno (ugovor zaključen na njeno insistiranje).”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 248/16 od 29.03.2016. godine)

PUNOVAŽNOST UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU
(Član 117 Zakona o nasljeđivanju)

Zapisnik o ovjeri ugovora o doživotnom izdržavanju nije konstitutivni elemenat ovog ugovora.

Činjenica da identitet primaoca izdržavanja nije utvrđen uvidom u ličnu kartu, već je konstatovano „lično poznat sudu“, ne može uticati na pravnu valjanost ugovora o doživotnom izdržavanju.

Iz obrazloženja:

„Ugovor o doživotnom izdržavanju je strogo formalan pravni posao i forma je uslov njegove punovažnosti. Iz člana 117. Zakona o nasljeđivanju („Sl. list SRCG”, br. 4/76 i 22/78) proizilazi da zakonom predviđena forma ima dva elementa - pisani oblik i ovjeru, kojom sudija potvrđuje sadržinu isprave o ugovoru. To znači da je za punovažnost ugovora potrebno ispunjenje stroge zakonom propisane forme, koja podrazumijeva pisanu formu ugovora, tj. postojanje potpisane isprave, a potom određene radnje pri zaključenju ugovora: čitanje ugovora od strane sudije, upozorenje na posledice ugovora i sudijinu ovjeru, koja nema značaj ovjere potpisa ugovornih strana već potvrđivanje sadržine isprave - ugovora. Kumulativnim ispunjenjem svih elemenata forme predviđenih odredbom čl.117 Zakona o nasljeđivanju, ugovor je nastao i proizvodi pravno dejstvo, a u suprotnom, isti bi bio ništav.

Iz navedene odredbe proizilazi da zapisnik o ovjeri ugovora nije bitan konstitutivni elemenat za nastanak ugovora, pa revizijski navodi tuženog kojima se istrajava na činjenici da identitet primaoca izdržavanja nije utvrđen na osnovu javne isprave - lične karte, što ugovor čini ništavim, nijesu osnovani. Jer, ovaj sud nalazi da način na koji je utvrđen identitet ugovornih strana nije uslov za punovažnost ugovora. Navedeno proizilazi i iz odredbe čl.196. Zakona o vanparničnom postupku ("Sl.list RCG", br.34/86), koje pravo je mjerodavno u vrijeme zaključenja ugovora, a koja propisuje da se pri sastavljanju isprave u zapisnik unosi identitet učesnika, svjedoka i tumača koji su prisustvovali sastavljanju isprave, ko potpisuje zapisnik i da se uz zapisnik prilaže primjerak sastavljene isprave. Iz navedenog jasno proizilazi da zapisnik o sastavljanju isprave predstavlja dokaz o zaključenju isprave, a ne uslov za njenu punovažnost. To znači da se sudskom ovjerom u zakonom predviđenoj proceduri potvrđuje sadržina ugovora, a prije toga preduzimaju radnje navedene u zakonu. Prema tome, činjenica da identitet primaoca izdržavanja nije utvrđen uvidom u ličnu kartu, već je konstatovano „lično poznat sudu“, ne može uticati na pravnu valjanost ugovora o doživotnom izdržavanju, odnosno ugovor činiti ništavim.

Nižestepeni sudovi su, po mišljenju ovog suda, pravilno zaključili da ne stoje razlozi ništavosti ugovora zbog poslovne nesposobnosti primaoca izdržavanja da zaključi ugovor. Jer, sudovi pravilno nalaze da je primalac izdržavanja bila sposobna za zaključenje pravnog posla, njena volja slobodno i ozbiljno izražena bez prijetnje, sile ili prevare, što je utvrđeno prilikom zaključenja i ovjere ugovora od strane suda. Činjenica da nije angažovan vještak neuropsihijatar da vještači psihičko stanje primaoca izdržavanja, na čemu se potencira u reviziji, već je to sudija utvrđivao u razgovoru sa primaocem izdržavanja i konstatovao da je svjesna pravnih radnji i zaključenog pravnog posla, ne čini ugovor ništavim. Ovo iz razloga

što shodno odredbi čl.117. Zakona o nasljeđivanju, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, nije postojala obaveza suda da angažuje vještaka medicinske struke da vještači psihičko stanje primaoca izdržavanja, osim ako posumnja u sposobnost primaoca izdržavanja za zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju. Kako nije bilo sumnji u sposobnost primaoca izdržavanja G. K. i u njenu slobodno izraženu volju za zaključenje ugovora, to ne postoje uslovi za ništavost ugovora iz ovih razloga.

Pored navedenog, ovaj sud nalazi da ni ostali navodi istaknuti u reviziji koji se tiču nejasnoća u postupku zaključenja i ovjere ugovora nijesu doveli u sumnju zaključak nižestepenih sudova da ugovor o doživotnom izdržavanju nije ništav. Ovo imajući u vidu da je u postupku na nesumnjiv način utvrđeno da je prilikom zaključenja i ovjere sudija ugovor pročitao i upozorio ugovorne strane na posledice, stranke potpisale ugovor i time potvrdile svoju jasno izraženu volju za zaključenje ugovora, pa redosled u postupku zaključenja ugovora, na koji ukazuje revident, nije od značaja za ocjenu pravne valjanosti ugovora.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 479/16 od 14.06.2016. godine)

RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU
(Član 120 Zakona o nasljedivanju)

Nasljednici primaoca izdržavanja ne mogu tražiti raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, već imaju pravo da zahtijevaju utvrđenje da je ugovor o doživotnom izdržavanju raskinut.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilja je tražila da se raskine Ugovor o doživotnom izdržavanju Rs.br. 7690/03 od 05.12.2003.godine koji su zaključili V. N. kao primalac izdržavanja i tužena kao davalac izdržavanja. Takav zahtjev tužilja je temeljila na tvrdnji da tužena kao davalac izdržavanja nije izvršila svoje ugovorne obaveze prema majci kao primaocu izdržavanja koje je preminula prije podnošenja predmetne tužbe.

Odlučujući po tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su isti odbili kao neosnovan s pozivom na odredbe čl. 120 Zakona o nasljedivanju, koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja ugovora, nalazeći da raskid ugovora o doživotnom izdržavanju mogu tražiti samo ugovorne strane.

I po ocjeni ovoga suda, zaključak nižestepenih sudova je pravilan i zasnovan je na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Naime, neizvršenje obaveze od strane davaoca izdržavanja predstavlja razlog za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju koji pripada samo primaocu izdržavanja. Neizvršenje obaveze predstavlja takvo ponašanje davaoca izdržavanja koje pokazuje da on uskraćuje davanje ugovorenog izdržavanja. Okolnost da primalac izdržavanja za života nije tražio raskid ugovora, ukazuje da je isti bio zadovoljan obimom i načinom izvršenja obaveze od strane davaoca izdržavanja, radi čega nasljednici primaoca izdržavanja ne mogu tražiti raskid ugovora o doživotnom izdržavanju, već ovo pravo isključivo pripada primaocu izdržavanja.

Naslednicima pripada samo pravo da zahtijevaju utvrđenje da je ugovor o doživotnom izdržavanju raskint ako ugovorne obaveze nijesu izvršavane, što u konkretnom slučaju nije predmet tužbenog zahtjeva.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 294/16 od 16.03.2016. godine)

STICANJE ZAOSTAVŠTINE
-SMRT NASLJEDNIKA POSLE OTVARANJA NASLJEDJA-
(Član 130 u vezi sa čl. 12 Zakona o nasljedjivanju)

Zaostavština se stiče po samom zakonu u trenutku otvaranja nasljedja.

Sva prava koja su pripadala nasljedniku postaju u trenutku njegove delacije dio njegove zaostavštine i mogu se dalje nasljedjivati.

Samo se potomci ostavioca mogu koristiti pravom predstavljanja.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, pok. M. V. je preminuo 29.09.2001.godine bez izjave posljednje volje – testamenta, a nadživjeli su ga zakonski nasljednici drugog nasljenog reda, brat V. V. i supruga M., koja je u toku postupka preminula, dana 06.06.2004.godine, bez date nasljedničke izjave. Zakonski nasljednici pok. M. su njene sestre Z. A. i B. P., a nasljednici po pravu predstavljanja iza smrti njenog brata pok. P. B. (koji je preminuo 20.06.2008.godine), S. P., M. P., M. R., S. N. i I. R. Predmetni ostavinski postupak je bio u prekidu, budući je bilo sporno koja imovina predstavlja zaostavštinu pok. ostavioca. Naime, po tužbi zakonskog nasljednika V. V., vođen je parnični postupak u predmetu P.br.148/06 koji je pravosnažno okončan odbijanjem njegovog zahtjeva kojim je traženo da se utvrdi da mu po osnovu nasljedja pripada pravo svojine u dijelu od 1/2 nepokretnosti iz l.n. 606 KO Donji Zagarač, a koje su bile upisane na ostavioca. Nasuprot tome pok. M. je dokazala u pravosnažno okončanom postupku Gž.br.2424/12-02, da stan u P., u ul. Dj. S. br.7 u suterenu, površine 58 m², na kat. parceli br.1245 iz l.n. 186 KO Podgorica I, predstavlja zajedničku imovinu pok. M. i ostavioca na po 1/2 idealnog dijela po osnovu sticanja u braku sa pok. M. V.

Polazeći od prednjeg činjeničnog utvrdjenja, prvostepeni sud je raspravio zaostavštinu pok. ostvioca na način što je, shodno odredbi čl.14 u vezi čl.13 Zakona o nasljedjivanju, za zakonske nasljednike oglasio brata ostavioca V. V. na 3/6 zaostavštine i nasljednike pok. supruge ostavioca V. M. – A. Z., P. B. i N. S. na po 1/6 zaostavštine.

Ovakav činjenični i pravni zaključak prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

Medjutim, ovako rezonovanje nižestepениh sudova ne može se prihvatiti.

Naime, i po nalaženju ovog suda, a na šta se osnovano revizijom ukazuje, nižestepeni sudovi su pogrešno primijenili materijalno pravo kad su, u smislu odredbe čl.13 i 14 Zakona o nasljedjivanju (Sl.list CG 74/08), na zaostavštini pok. V. M. oglasili za nasljednike – zakonske nasljednike njegove supruge pok. V. M.

Naime, shodno odredbi čl.13 Zakona o nasljedjivanju, zaostavštinu ostavioca koji nije ostavio potomke nasljedjuje njegov supružnik i njegovi roditelji. Roditelji ostavioca nasljedjuju 1/2 zostavštine na jednake djelove, a drugu polovinu supružnik ostavioca.

Medjutim, shodno odredbi čl.14 st.2 istog Zakona, ako su oba roditelja ostaviočeva umrla prije ostavioca, dio zaostavštine koji bi svakom od njih pripao da je nadživio ostavioca nasljeduju potomci, prema odredbi st.1 ovog člana.

Prema stanju u spisima, pok. ostavioca je nadživjela supruga, a na nasljedje su po pravu predstavljanja, u smislu odredbe čl.14 pomenutog Zakona, umjesto roditelja ostavioca koji su umrli prije njega, pozivani njihovi potomci, u konkretnom slučaju sin, odnosno brat pok. ostavioca – V. V.

U trenutku smrti fizičkog lica otvara se njegovo nasljedje. Sve nasljednopravne posljedice cijene se prema stanju stvari u vrijeme orvaranja nasljedja - sastav zaostavštine, postojanje i krug nasljednika, dostojnost za nasljedjivanje i dr. Dakle, u našem naslednom pravu važi pravilo da se zaostavština stiče po samom zakonu u trenutku otvaranja nasljedja.

Smrt nasljednika koji je u vrijeme otvaranja nasljedja mogao da naslijedi poslije delacije (otvaranja nasljedja), ništa ne mijenja u ishodu koji je nastao u vrijeme ostaviočeve smrti. Sva prava i pravne moći koja su pripadala nasljedniku postaju u trenutku njegove delacije dio njegove zaostavštine i mogu se dalje nasljedjivati.

Dakle, pok. M. V. koja je naslijedila ostavioca po sili zakona je u momentu smrti postala nasljednik istog, a rješenje o oglašavanju iste za zakonskog nasljednika imalo bi samo deklaratoran karakter.

Medjutim, nižestepeni sudovi griješe kad na zaostavštini pok. V. M. za zakonske nasljednike u obimu 1/2 iste, oglašavaju zakonske nasljednike pok. V. M. primjenjujući pravo predstavljanja i u odnosu na lica koja nijesu u krvnom srodstvu sa ostaviocom.

Naime, samo se potomci ostavioca mogu koristiti pravom predstavljanja, jer bi suprotno pravilo moglo dovesti do toga da se na nasljedje ostavioca pozovu njegovi tazbinski srodnici, kao što je u konkretnom slučaju.

Iz izloženog proizilazi da su se, kod činjenice da je zakonski nasljednik ostavioca pok. V. M., njegova supruga M. preminula prije okončanja ostavinskog postupka, stekli uslovi da se na 1/2 njegove zaostavštine oglase njegov nasljednik drugog nasljednog reda – odnosno brat V. V.

Kako 1/2 zaostavštine pok. V. M. sada predstavlja zaostavštinu pok. M., ostaviočeve supruge, a imajući u vidu da je, prema stanju u spisima, postupak raspravljanja zaostavštine iza njene smrti u toku, to je zaostavštinu pok. M., pa i i u dijelu koji je naslijedila od svog supruga, valjalo raspraviti u tom postupku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 532/16 od 26.05.2016. godine)

ODRICANJE OD NASLJEDJA
(Član 131 stav 2 Zakona o nasljedjivanju)

Ako su potomci onoga koji se odrekao maloljetni nije potrebno odobrenje starateljskog organa.

Iz obrazloženja:

„Neosnovano se revizijom ukazuje da nasljedničke izjave koje su uzete od nasljednika 2007 godine, nijesu u skladu sa zakonom, jer navodno nasljednicima nije predloženo što predstavlja ostavinsku masu, imajući u vidu da je sva imovina bila upisana na R. V. još od 09.09.2005.godine, po osnovu kupoprodajnog ugovora kojeg je zaključio sa ostaviocem za njegova života. Smatra da imovinska prava prethodnika mogu preći na stranke tek danom pravosnažnosti presude kojom je utvrđena ništavost tog ugovora, nakon pribavljanja listova nepokretnosti izdatih poslije smrti ostavioca.

I po mišljenju ovog suda, imovina koja je raspravljena čini zaostavštinu ostavioca koja je, u skladu sa čl. 130 Zakona o nasljedjivanju („Sl. list CG“, br. 74/08), u trenutku smrti po sili zakona prešla na nasljednike budući da ostavinsko rješenje ima deklarativno dejstvo. Ovo bez obzira što je u vrijeme pokretanja ostavinskog postupka 2007 godine, kada su i date prve nasljedničke izjave na osnovu kojih je raspravljena, ista bila upisana na V. R. po osnovu kupoprodajnog ugovora, jer se ima smatrati imovinom ostavioca i kao takva je pravilno raspravljena. Naime, ugovor se smatra nevažećim od samog početka, pa se radi o imovini koja predstavlja zaostavštinu ostavioca, a jednom data izjava o odricanju ili primanju nasljedja se ne može opozvati, dok Zakon o vanparničnom postupku ne poznaje mogućnost dopunske nasljedničke izjave, to su sudovi pravilno zaključili da su ranije date nasljedničke izjave validne i ne mogu se preinačiti i opozvati kasnije datim dopunama nasljedničkih izjava.

Bez osnova se revizijom istrajava na tome da je sud bio dužan da utvrdi da li se nasljedna učesnica M. Dj. odrekla u svoje ime ili i u ime svojih potomaka, budući je njena kćerka tada bila maloljetna. Ovo imajući u vidu da u skladu sa odredbom čl. 131 st.2. Zakona o nasljedjivanju, odricanje od nasljedja važi i za potomke onoga koji se odrekao, ako nije izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime. Pri tom, ako su potomci onog koji se odrekao maloljetni, nije potrebno odobrenje starateljskog organa.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 77/16 od 27.04.2016. godine)

ZASTARJELOST PRAVA ZAHTIJEVATI ZAOSTAVŠTINU
(Član 139 Zakona o nasljedjivanju)

Institut zastarjelosti prava zahtijevati zaostavštinu primjenjuje se samo kod nasljedničkih tužbi izmedju lica koja se kao pretpostavljeni nasljednici istog ostavioca spore o pravu na nasljedje.

PRAVNO DEJSTVO RJEŠENJA O NASLJEDJIVANJU
(Član 139 Zakona o vanparničnom postupku)

Pravosnažno rješenje o nasljedjivanju vezuje stranke u pogledu prava na nasljedje, te stranke koje su učesvovalе u postupku raspravljanja zaostavštine do pravosnažnosti rješenja o nasljedjivanju u parnici ne mogu isticati zahtjeve za utvrđenje prava svojine po osnovu nasljedja.

Iz obrazloženja:

„Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da se ne radi o nasledno-pravnom sporu, odnosno nasledno - pravnoj tužbi i da nema mjesta primjeni odredbe čl.144. Zakona o nasleđivanju ("Sl.list FNRJ", br.20/55), koji je bio u primjeni u vrijeme smrti ostavioca, a isto određenje je sadržala i odredba čl.139. Zakona o nasleđivanju ("Sl.list RCG", br.4/76, 10/76 i 22/78 i "Sl.list CG", br.74/08), koje pravo je mjerodavno u momentu raspravljanja zaostavštine, koji prigovor je isticala tužena tokom postupka i ponavlja u reviziji. Jer, institut zastarjelosti prava zahtijevati zaostavštinu primjenjuje se samo kod nasledničkih tužbi, između lica koja se, kao pretpostavljeni naslednici istog ostavioca spore o pravu na nasleđe. To znači da naslednička tužba uvijek pretpostavlja spor o pravu na nasleđe, ili spor o jačem pravu nasleđa zaostavštine istog ostavioca. U konkretnom slučaju ne radi se o nasledno - pravnoj tužbi na koju treba primijeniti propise o zastarjelosti prava zahtijevati zaostavštinu, već se radi o svojinskoj tužbi u smislu odredbi Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, a ovo imajući u vidu da stranke u ovom sporu nijesu naslednici istog ostavioca, niti je spor o pravu na nasleđe. Jer, iz činjenica utvrđenih u postupku proizilazi da tužena izvodi svoje pravo iza smrti supruga M. A., dok tužioci svoje pravo nasleđa izvode iza smrti deda M. R.

S druge strane, ovaj sud nalazi da je pogrešan zaključak nižestepenih sudova da tužioci, odnosno njihovi prethodnici, nijesu učestvovali u postupku raspravljanja zaostavštine pok. M. R., usled čega ostavinsko rješenje nema pravno dejstvo prema tužiocima. Nasuprot, ovaj sud nalazi da je rješenjem O.br.14/71 od 11.01.1979. godine raspravljena zaostavština ostavioca M. R. Jer, iz rješenja proizilazi da je ostavilac umro 18.03.1949. godine, bez izjave posljednje volje, da zaostavštinu čine nekretnine upisane u pl br.7 KO Jabuka i br.46, kao 1/2 posjeda KO Jabuka i da se za jedinog naslednika oglašava M. A. sin ostavioca. U obrazloženju rješenja je kontatovano da je sud u postupku utvrdio da su naslednici Z. M., J. J., M. V., M. D., D. D., M. S., M. A. i M. Lj., da su u toku postupka svi naslednici dali negativne izjave izuzev M. A. koji se nasleđa prihvatio, a pošto je sud ustanovio da u ovoj stvari nema nikakvih spornih odnosa istoga je oglasio za jedinog naslednika. Tokom postupka pred prvostepenim sudom nije bilo moguće pribaviti spise predmeta O.br.14/71, jer se isti nijesu

pronašli u državnom arhivu, ali je sudu prezentirano rješenje koje je snabdjeveno potvrdom pravosnažnosti, iz koje proizilazi da je isto pravosnažno 01.05.1980. godine.

Na pravilnost zaključka da je zaostavština ostavioca raspravljena, po nalaženju ovog suda ukazuje i činjenica da je rješenjem prvostepenog suda O.br.70/85 od 21.03.1986. godine, odlučeno da se zaostavština iza smrti pok. M. R. neće raspravljati. U obrazloženju rješenja je konstatovano da je sin ostavioca M. A. prezentirao sudu rješenje O.br.14/71 kojim je zaostavština ovog ostavioca već raspravljena.

Iz navedenog nesumnjivo proizilazi da su nižestepeni sudovi pogrešno zaključili da rješenje kojim je raspravljena zaostavština prethodnika tužilaca i za jedinog zakonskog nasljednika oglašen prethodnik tužene, nema pravno dejstvo. Pravosnažno rješenje o nasljeđivanju vezuje stranke u pogledu prava na nasleđe. Naslednik koji nije učestvovao u postupku raspravljanja zaostavštine mogao je, saglasno odredbi čl.237. Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list FNRJ", br.20/55), svoja nasledna prava ostvariti u parničnom postupku. Iz utvrđenih činjenica i rješenja O.br.14/71 proizilazi da su u postupku raspravljanja zaostavštine ostavioca na nasleđe pozvani zakonski naslednici, potomci ostavioca i dali negativne nasledničke izjave. Prema odredbi čl.131. Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list RCG", br.4/76, 10/76 i 22/78) naslednik se može odreći nasleđa izjavom suda do svršetka rasprave zaostavštine, ovo odricanje važi i za potomke ako naslednik nije izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime, a saglasno odredbi čl.136. istog zakona izjava o odricanju od nasleđa ili o primanju nasleđa ne može se opozvati.

Tužioci nijesu prezentirali dokaze da nijesu učestvovali u postupku raspravljanja zaostavštine, ni dali nasledničke izjave, niti da je u parničnom postupku izjava o odricanju od nasleđa poništena zbog postojanja mana u volji davaoca, zbog čega rješenje o nasljeđivanju proizvodi dejstvo prema tužiocima, tj. vezuje tužioce kao stranke koje su učesovale u postupku raspravljanja zaostavštine. Tužioci po pravosnažnosti rješenja o nasljeđivanju u parnici ne mogu isticati zahtjeve za utvrđenje prava svojine iz osnova nasleđa.

Zaključak nižestepeni sudova da ostavinsko rješenje nema dejstvo u odnosu na tužioce ne može se temeljiti ni na činjenici da to rješenje nije postalo pravosnažno, koji zaključak su izveli uvidom u spise predmeta P.br.198/93, odnosno iz rješenja o prekidu tog postupka kako bi se postupak raspravljanja zaostavštine ostavioca M. R. pravosnažno okončao. Cijeneći ostavinsko rješenje O.br.14/71 navedena činjenica nije od značaja, niti ista može biti utemeljenje za zaključak da naslednici ostavioca R. nijesu učestvovali u postupku za raspravljanje zaostavštine, a pogotovu što je ostavinsko rješenje snabdjeveno potvrdom pravosnažnosti.

Stoga ne stoji ni zaključak nižestepeni sudova da tužena nije prezentirala dokaze o valjanom pravnom osnovu sticanja svojine. Jer, saglasno čl.130. Zakona o nasljeđivanju pravni prethodnik tužene M. A. momentom smrti svog oca M. R. je postao vlasnik, a rješenje o nasljeđivanju ima samo deklaratorno dejstvo. Pri tom nije od značaja što upis prava svojine na prethodnika tužene nije izvršen po osnovu rješenja o nasljeđivanju, već na osnovu aerofotogrametrijskog snimanja. Uostalom, iz nalaza vještaka geodetske struke F. V. od 21.10.2015. godine proizilazi da je u toku održavanja popisnog katastarskog operata za KO Jabuka, u spisku promjena pod rednim broj 1, imovina iz posjedovnog lista br.7 upisana na ime M. R. A., sa napomenom da se promjena vrši na osnovu ostavinskog rješenja br.14/71.

Inače, u sporu za utvrđivanje prava svojine, koji se ima raspraviti saglasno odredbama čl.28. Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, na tužiocima je teret dokazivanja da pored svog pravnog osnova dokažu pravo svojine pravnih prethodnika, što proističe iz pravnog pravila imovinskog prava da niko na drugoga ne može prenijeti više prava nego što ga sam ima, a što za posledicu ima teret dokazivanja prava svojine pravnog prethodnika i da to pravo prethodnika nije prestalo po valjanom pravnom osnovu. Ostali pravni sledbenici pok. R.,

izuzev prethodnika tužene, nijesu postali vlasnici osnovom nasljedja, jer su dali negativne nasledničke izjave, pa se tužioci ne mogu pozivati na nasleđe kao osnov sticanja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 548/16 od 25.05.2016. godine)

ODGOVORNOST NASLJEDNIKA ZA DUGOVE OSTAVIOCA
(Član 140 Zakona o nasljedjivanju)

Nasljednik odgovara i za dugove ostavioca nastale nakon smrti ostavioca.

Kao prethodno pitanje za odgovornost nasljednika za dugove ostavioca potrebno je utvrditi obim zaostavštine i vrijednost naslijedjene imovine.

Iz obrazloženja:

„Utvrdjeno je da je presudom Opštinskog suda u Nikšiću P.br.273/88 od 12.01.1989. godine, utvrđena obaveza pravnog prethodnika tuženog, njegovog sad pok. oca Z. R., da počev od 01.11.1988. godine plaća tužiocu rentu. Ova odluka je izmijenjena pravosnažanom presudom Osnovnog suda u Nikšiću P.br.413/96 od 28.11.1996.godine i tada utvrđen iznos buduće rente od 92,70 dinara, počev od 01.12.1996.godine. Iz spisa proizilazi i da su se u međuvremenu od donošenja navedene presude promijenile okolnosti i da tužiocu pripada povećan iznos rente.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, te okolnosti da je prvobitno tuženi, pok.Z. R., pravni prethodnik tuženog, umro u toku ovog postupka, a da je njegova zaostavština raspravljena rješenjem Osnovnog suda u Nikšiću O.br.906/2007 od 24.05.2008.godine i kao tuženi označen njegov sin Z. M., sada tuženi, nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi pasivno legitimisan u ovom sporu, saglasno odredbi čl.140 st.1 Zakona o nasljedjivanju („Sl.list CG“, br.74/08), kojom je propisano da nasljednik odgovara za dugove ostavioca do visine vrijednosti naslijedjene zaostavštine.

Prema stanju u spisima u postupku je utvrđena vrijednost naslijedjene zaostavštine polazeći od sadržine pomenutog rješenja o nasljedjivanju.

Slijedom navedenog, nižestepeni sudovi su obavezali tuženog da tužiocu naknadi štetu na ime manje isplaćene rente za period od 18.08.2006. do 01.08.2007.godine, u iznosu od 2.601,00 €, sa pripadajućim kamatama, dok su u preostalom dijelu tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, a sa razloga što se odnosi na period nakon smrti pravnog prethodnika tuženog, a tuženi nije dužan da tužiocu naknadi štetu koju trpi nakon njegove smrti.

Medjutim, ovakvo rezonovanje nižestepenih sudova ne može se prihvatiti.

I po ocjeni ovog suda, osnovano se revizijom tužioca ukazuje da su nižestepene presude donijete uz počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.15 ZPP, jer presudama nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama, radi čega se ne mogu valjano ispitati od strane revizijskog suda.

Isto tako, nižestepeni sudovi su propustili da pravilno i potpuno utvrde sve činjenice koje je nalagala pravilna primjena materijalnog prava – odredbe čl.195 st.1 i 2 Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list SFRJ“, br.29/78, 39/85 i 57/89 i „Sl.list SRJ“, br.31/93) i čl.140 st.1 Zakona o nasljedjivanju.

Nije sporno, da se u smislu odredbe čl.195 st.1 i 2 ZOO, kao odgovorno lice za sve vidove materijalne štete pojavljuje prije svega lice koje je štetu prouzrokovalo, a to je lice koje je nanijelo tjelesne povrede ili narušilo zdravlje oštećenom licu. Medjutim, kao odgovorno lice za prouzrokovanu materijalnu štetu o kojoj govori član 195 ZOO, nesumnjivo se može pojaviti lice koje za njega odgovara po pravilima odgovornosti za drugog ili

nasljednik lica koje je prouzrokovalo štetu ukoliko je to lice umrlo u međuvremenu od prouzrokovanja štete pa do donošenja sudske odluke o visini naknade, jer se radi o obavezi naknade materijalne štete koja, kao naslediva obaveza, prelazi na nasljednike odgovornog lica. Nasljednici odgovaraju po pravilima nasljednog prava o odgovornosti za dugove ostavioca. Pojam ostaviočevog duga, u smislu odredaba Zakona o nasljedjivanju, treba shvatiti u širem smislu. Tu spadaju obaveze iz obligacionih odnosa u koje je ostavilac stupio za života, samim tim, i naknada štete koju je drugom prouzrokovao.

Imajući u vidu izloženo, proizilazi da se pravno rezonovanje nižestepenih sudova da nasljednik odgovara za dugove ostavioca samo do dana smrti ostavioca ne može prihvatiti, a na šta je s pravom revizijom tužioca ukazano. Odredba čl.197 ZOO o neprenosivost prava na naknadu štete u vidu rente na nasljednike ne može se primijeniti na konkretan slučaj, jer je ovdje riječ o prenosu obaveza, a obaveza naknade materijalne štete nije obaveza vezana za ličnost, kako to pogrešno nalaze nižestepeni sudovi.

Medjutim, shodno odredbi čl.140 st.1 Zakona o nasljedjivanju, nasljednik odgovara za ostaviočeve dugove do vrijednosti naslijedjene imovine, pa je pravilna primjena materijalnog prava nalagala da se na nesumnjiv način u postupku pred prvostepenim sudom utvrdi šta je činilo zaostavštinu pok. Z. R. u trenutku njegove smrti, a što je izostalo.

Naime, prvostepeni sud je zaključak o obimu zaostavštine i vrijednosti naslijedjene imovine izveo na osnovu sadržine rješenja o nasljedjivanju, a pri tom je propustio da s tim u vezi cijeni ugovor o doživotnom izdržavanju, zaključen između pok. Z. R. i tuženog, dana 08.05.1996. godine.

Kako nasljednik odgovara za dugove ostavioca do vrijednosti naslijedjene imovine, to je pravilna primjena materijalnog prava nalagala da se na nesumnjiv način utvrdi da li je ugovor o doživotnom izdržavanju bio na snazi u momentu smrti ostavioca, jer imovina koja je bila predmet ugovora o doživotnom izdržavanju, budući da se radi o dvostrano teretnom pravnom poslu, ne ulazi u zaostavštinu ostavioca.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 315/16 od 31.03.2016. godine)

OBIM NASLJEDNIKOVE ODGOVORNOSTI
ZA DUGOVE OSTAVIOCA
(Član 140 Zakona o nasljedivanju)

Zakonsko odredjenje da nasljednik odgovara za dugove ostavioca nije neograničeno i bezuslovno, već samo do visine vrijednosti naslijedjene imovine.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su primjenom materijalnog prava iz odredbe čl.140. Zakona o nasljeđivanju odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan, zaključujući da tuženi nije u obavezi da tužiocu isplati utuženi iznos.

Po nalaženju ovog suda, izloženo stanovište nižestepenih sudova je pravilno i zasnovano na pravilnoj primjeni materijalnog prava, zbog čega se neosnovano dovodi u pitanje navodima revizije. Prema odredbi čl.140 st.1 Zakona o nasljeđivanju ("Sl.list RCG", br.4/76, 10/76 i 22/78), koje pravo je mjerodavno u vrijeme pokretanja ovog spora, nasljednik odgovara za dugove ostaviočeve do visine vrijednosti naslijedjene imovine. Isto zakonsko određenje sadržano je i u važećem Zakonu o nasljeđivanju - čl.140 zakona. Tužilac u ovom sporu zahtijeva od tuženog isplatu iznosa koji mu duguje pok. V. R. po osnovu ugovora o zajmu. Tuženi je sin pok.R. i on bi, zajedno sa ostalim nasljednicima odgovarao za dugove svog oca do visine vrijednosti naslijedjene imovine. Međutim, ostavinski postupak iza pok. V. R. nije vođen jer ostavilac u momentu smrti nije imao imovine uknjižene na njegovo ime. Kod takvog stanja stvari tuženi nije ništa naslijedio od svog oca, pa je pravilan zaključak nižestepenih sudova da tužilac kao povjerilac neosnovano od tuženog zahtijeva isplatu duga njegovog oca, jer on u ovom slučaju ne odgovara za dugove ostaviočeve.

Zakonsko određenje da nasljednik odgovara za dugove ostavioca nije neograničeno i bezuslovno, već samo do visine vrijednosti naslijedjene imovine. Navedena odredba ukazuje da je potrebno da postoji nasleđe, odnosno zaostavština, da bi nasljednici mogli da odgovaraju za dugove ostavioca. Prema odredbi čl.2 ranijeg Zakona o nasljeđivanju, nasleđuju se stvari i prava koja pripadaju pojedincu, a prema odredbi čl.130 zaostavština umrlog lica prelazi po sili zakona na njegove nasljednike u trenutku njegove smrti. Odredbom čl.2 sada važećeg Zakona o nasljeđivanju propisano je da se nasleđuje zaostavština ostavioca, a prema odredbi čl.3 zaostavštinu čine sva imovinska prava podobna za nasljeđivanje koja su ostaviocu pripadala u trenutku njegove smrti. U konkretnom slučaju, pok. V. R. nije imao zaostavštine, jer u momentu smrti nije postojala imovina ostavioca, zbog čega je pravilan zaključak nižestepenih sudova da tuženi nije postao nasljednik niti je na njega prešla zaostavština njegovog oca. Samim tim isti ne može odgovarati kao nasljednik za dugove ostaviočeve.

Revizijski navodi da je zajmoprimac pok. R. raspolagao ugovorom o poklonu u korist tuženog, kojima revident ustvari ukazuje na obavezu tuženog da izmiri dugove zajmoprimca, nijesu osnovani. Jer, tuženi predmetnu imovinu nije stekao po osnovu nasljeđivanja već po osnovu ugovora o poklonu, a tim ugovorom nije ugovorena obaveza tuženog da odgovara za postojeće dugove poklonodavca - oca, pa po shvatanju i ovog suda tuženi nije odgovoran za dugove sada pok. V. R. prema tužiocu. Bez osnova su revizijski navodi da je u pitanju pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske cjeline, jer takav odnos može nastati isključivo ugovorom između povjerioca i trećeg, što u konkretnom nije slučaj.

Revizijom se neosnovano ukazuje da tuženi u ovoj parnici nije u ulozi zakonskog nasljednika već jedinstvenog nužnog suparničara. Nasuprot, nasljednici istog ostavioca u

odnosu na tužbeni zahtjev povjerilaca ostavioca, u konkretnom slučaju tužioca, ne predstavljaju jednu parničnu stranku i nijesu u pravnoj zajednici jedinstvenih supraničara. Naprotiv, obim njihove obaveze određen je upravo odredbama čl.140 Zakona o nasljeđivanju, isti su solidarni dužnici prema povjeriocu, pa povjerilac može svoje potraživanje namiriti u parnici samo protiv nekog od nasljednika.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 69/16 od 15.03.2016. godine)

POSTUPAK DIOBE
(Čl. 174 i 179 Zakona o vanparničnom postupku)

Da bi se s uspjehom mogao pokrenuti postupak diobe potrebno je da se nesumnjivo radi o zajedničkoj stvari, odnosno imovini na kojoj više lica imaju pravo svojine ili drugo stvarno pravo, kao i da se označe udjeli tih lica koji su određeni, odnosno koji se mogu odrediti.

Iz obrazloženja:

„Shodno odredbi čl.173 ZVP, u vanparničnom postupku sud odlučuje o diobi i načinu diobe zajedničke odnosno suvlasničke stvari ili imovine, a taj postupak može pokrenuti svaki zajedničar, s tim da u predlogu budu obuhvaćeni svi zajedničari i da predlog sadrži podatke o predmetu i udjelima zajedničara (čl.174 st.1 i 2 istog Zakona).

Dakle, u postupku diobe zajedničkih stvari i imovine sud utvrđuje uslove i način diobe tih stvari u skladu sa posebnim materijalno pravnim propisima. Da bi se s uspjehom mogao pokrenuti postupak diobe potrebno je, kako su to pravilno zaključili i nižestepeni sudovi, da se nesumnjivo radi o zajedničkoj stvari odnosno imovini na kojoj više lica imaju pravo svojine ili drugo stvarno pravo, kao i da se označe udjeli tih lica koji su određeni odnosno koji se mogu odrediti. Postupak se pokreće po predlogu zajedničara koji mora da obuhvati sve zajedničare pošto se oni nalaze u položaju nužnih učesnika.

Kako, prema sadržini dokaza u spisima, predlagač nema udjela u svojini na kat. parceli br.2289/1 iz lista nepokretnosti br.532 KO Ćurilac i kat. parceli br.2289/2 iz lista nepokretnosti br.533 KO Ćurilac to predlagač, i po ocijeni ovog suda, nije legitimisan da traži diobu ovih parcela, jer sa vlasnicima tih parcela nije u suvlasničkoj zajednici.

Kod izloženog pravnog pristupa, navodi revizije predlagača kojima se s tim u vezi suprotno tvrdi nijesu od uticaja na donošenje drugačije odluke. Isto tako, bez uticaja je i navod revizije o postojanju navodne saglasnosti protivnika predlagača sa predlogom za fizičku diobu svih nepokretnosti jer bi se, kako to pravilno nalazi drugostepeni sud, na predloženi način faktički izvršio prenos prava svojine na nepokretnostima, a u kom cilju se dioba ne može vršiti.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 239/16 od 03.03.2016. godine)

MJERODAVNO PRAVO ZA NASLJEDJIVANJE
 (Član 30 stav 1 u vezi sa čl. 36 - 39 Zakona o rješavanju sukoba
 zakona sa propisima drugih zemalja)

Za nasljedjivanje je prema odredbi člana 30 stav 1 Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja mjerodavno pravo države čiji je državljanin bio ostavilac u momentu smrti.

Iz obrazloženja:

„Sporni odnos nije se mogao raspraviti primjenom Zakona o nasljedjivanju („Sl. list CG“, br. 74/08) kojom je vanbračni supružnik u pravu nasljedjivanja izjednačen sa bračnim. N. A. umro je 09.02.2004. godine, a pravo nasljedjivanja cijeni se prema zakonu koji je važio u trenutku smrti ostavioca. Za nasljedjivanje je, prema odredbi člana 30 stav 1 Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja („Sl. list SFRJ“, br. 43/82 i „Sl. list SRJ“, br. 46/96), mjerodavno pravo države čiji je državljanin bio ostavilac u momentu smrti.

Osim toga, zaostavština N. A. raspravljena je pravosnažnim rješenjem Osnovnog suda u Nikšiću, O. br. 299/04 od 24.06.2009. godine i za zakonske nasljednike oglašeni su V. A. na 2/4, J. J. na 1/4 i R. T. na 1/4, dok M. A. nije priznato pravo nasljedja. Prema odredbi čl. 139 Zakona o vanparničnom postupku pravosnažno rješenje o nasljedjivanju obavezuje učesnike koji su učestvovali u postupku raspravljanja zaostavštine, ukoliko im nije priznato pravo da svoj zahtjev ostvaruju u parnici. To znači da rješenje o nasljedjivanju vezuje stranke u pogledu odluke o pravu na nasljedje, a stranke mogu u parnici isticati zahtjev koji se zasniva na pravu svojine nezavisnom od nasljedja.

Činjenica čiji su državljani bili N. A. i M. A. relevantna je radi utvrđivanja mjerodavnog prava za imovinske odnose bračnih i vanbračnih drugova, imajući u vidu odredbe čl. 36 i 39 Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja.

U ponovnom postupku sud će otkloniti nedostatke na koje je ukazano ovim rješenjem. S tim u vezi, sud će utvrditi činjenice od kojih zavisi koje je pravo mjerodavno za raspravljanje ovog spora, a potom u skladu sa mjerodavnim pravom činjenice da li se radi o zajedničkoj imovini bračnih, odnosno vanbračnih drugova i doprinosu supružnika u sticanju te imovine.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 58/16 od 28.04.2016. godine)

PODORIČNO PRAVO

POVJERAVANJE DJETETA JEDNOM OD RODITELJA
I RODITELJSKO PRAVO
(Član 63 Porodičnog zakona)

Povjeravanjem djeteta jednom od roditelja ne ograničava se roditeljsko pravo drugog roditelja, već dijete ima pravo da održava lične odnose i sa roditeljem sa kojim ne živi.

Iz obrazloženja:

„Tvrdnja revidenta da je povjeravanje mladb. djeteta majci njegovo roditeljsko pravo ograničeno je neosnovano.

Naime prilikom razvoda braka sud mora vodeći računa o interesima djeteta isto povjeriti nekom od roditelja. Povjeravanjem djeteta jednom od roditelja ne ograničava se roditeljsko pravo drugog roditelja, već dijete ima pravo da održava lične odnose i sa roditeljem sa kojim ne živi. Pravo djeteta da održava lične odnose sa roditeljem u smislu odredbe čl. 63 Porodičnog zakona („Sl. list CG“, br. 1/07) može biti ograničene samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta.

Polazeći od prednjeg, pobijanom presudom tužiocu roditeljsko pravo nije ograničeno već je vršenje tog prava uređeno kako je to propisano Porodičnim zakonom. Ovo pravo tužilac će vršiti putem održavanja ličnih odnosa sa djetetom na način kako je to prvostepeni sud bliže predstavio u izreci svoje presude, čime će se nastaviti aktivna veza između njih. Održavanje veze i vršenje roditeljskog prava tužiocu će biti omogućena i u slučaju da tužena odseli za Bjeljinu obzirom da pobijana presuda nakon priznanja od strane druge države proizvodi pravno dejstvo i obavezuje stranke iz spora.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 284/16 od 16.03.2016. godine)

POVJERAVANJE VRŠENJA RODITELJSKOG PRAVA
(Član 79 Porodičnog zakona)

Činjenica da jedan roditelj ima viši stepen obrazovanja i da bolje zaradjuje od drugog roditelja nije od presudnog značaja za odluku kome od roditelja će se povjeriti vršenje roditeljskog prava, već su primarne emotivne potrebe djeteta.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je u skladu sa odredbom člana 361 Porodičnog zakona („Sl. list RCG“, br. 1/07) prije donošenja odluke pribavio nalaz i stručno mišljenje od Centra za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj. Prema tom nalazu i mišljenju maloljetno djeteta stranaka treba povjeriti majci na dalju brigu i čuvanje, imajući u vidu uzrast djeteta, kontinuitet stabilnosti emotivne veze i značaja koji u ovom trenutku ima odnos sa majkom, te spremnost majke za komunikaciju i saradnju sa drugim roditeljem. Pri tome je prvostepeni sud posvetio dužnu pažnju i mišljenju maloljetnog djeteta sa kojim je obavljen razgovor u Centru za socijalni rad i koje je saslušano pred sudom i izjavilo da voli oba roditelja, ali da ima prisniji odnos sa majkom sa kojom može otvoreno da razgovara na brojne teme, pa da želi da i dalje iste odnose ima sa oba roditelja.

Kod ovakvog stanja stvari nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način rukovodeći se najboljim interesima djeteta a ne potrebama roditelja. I po nalaženju ovog suda, u najboljem interesu djeteta je da se vršenje roditeljskog prava povjeri majci, uz nesmetano održavanje ličnih odnosa sa ocem i ta odluka je u interesu djeteta, a ne na štetu tužioca. Činjenica da tužilac ima viši stepen obrazovanja i da bolje zaradjuje od majke, na čemu se insistira u reviziji, nije od presudnog značaja za odluku kome od roditelja će se povjeriti vršenje roditeljskog prava, već su primarne emotivne potrebe djeteta. To što je vršenje roditeljskog prava povjereno majci nije smetnja da tužilac kao dobar roditelj svoje intelektualne i emotivne kapacitete iskoristi na dobrobit djeteta prilikom održavanja kontakata sa njim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1210/15 od 21.01.2016. godine)

VRŠENJE RODITELJSKOG PRAVA
(Član 79 Porodičnog zakona)

U sporu radi vršenja roditeljskog prava postoji obaveza zaštite najboljeg interesa djeteta.

Poštovanje načela zaštite najboljeg interesa djeteta zavisi od različitih okolnosti svakog konkretnog slučaja, a ponajviše od godina djeteta, razvoja djeteta, prisustva ili odsustva roditelja u životu djeteta, iskustva koje je dijete imalo, formiranog ili iskazanog mišljenja nadležnog organa.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o vršenju roditeljskog prava nižestepeni sudovi su cijenili nalaze i mišljenje Centra za socijalni rad Opštine Bar i Ulcinj i nalaz i mišljenje stručnog tima za brak i porodicu, te nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke. Iz navedenih nalaza i mišljenja proizilazi da su i tužilac i tužena podobni kao roditelji da im se povjeri vršenje roditeljskog prava nad mldb. djecom, te da imaju kapacitete da djeca izrastu u samostalne, zrele i integrisane ličnosti. Međutim, nižestepeni sudovi su cijeneći provedene dokaze u kontekstu najboljeg interesa djece, te nalazeći da se najbolji interes djeteta cijeni prema okolnostima konkretnog slučaja, a elementi su, osim podobnosti roditelja, uzrast i pol djeteta, osobine i potrebe djeteta (vaspitne, u vezi stanovanja, ishrane, odijevanja, zdravstvene brige), sposobnost roditelja da te potrebe zadovolji, adaptiranost na postojeću sredinu, kao i emotivnu vezanost djeteta, kao i razloge motivisanosti i želje roditelja da se baš njemu dijete povjeri, odlučili da se vršenje roditeljskog prava povjeri tuženoj - majci.

Saglasno odluci o vršenju roditeljskog prava koje je povjereno tuženoj- majci, tužilac je obavezan da doprinosi izdržavanju mldb. djece, a prvostepeni sud je visinu doprinosa za izdržavanje mldb. djece odredio shodno odredbi čl.254. st.1. i čl.272. i čl.273. Porodičnog zakona, nalazeći da je izdržavanje određeno u granicama potreba tražioca izdržavanja, a prema mogućnostima davaoca izdržavanja.

Vodeći računa o interesima djece i njihovim pravom da održavaju lične odnose sa roditeljem sa kojim ne žive, nižestepeni sudovi su odredili kontakt tužioca sa djecom poštujući predlog stručnog tima centra o periodu adaptacije djece za boravak kod oca, te vodeći računa o starosnoj dobi djece, njihovim potrebama i životnim navikama a sve u cilju pravilnog psihofizičkog, socijalnog i emotivnog razvoja.

Drugostepeni sud je prihvatio razloge prvostepenog suda kao pravilne i žalbe stranaka odbio kao neosnovane.

Tužilac u reviziji ukazuje da nižestepeni sudovi nijesu objektivno utvrdili činjenice koje diskredituju tuženu za vršenje roditeljskog prava, posebno ukazujući da je tužena zloupotrebljavala roditeljsko pravo i bez saglasnosti tužioca odvela djecu, lišavajući tužioca roditeljskog prava, zbog čega je osuđena u krivičnom predmetu K.br.70/2015 kod prvostepenog suda. Takođe je ukazivao da tužena opstruira kontakte tužioca sa djecom, kao i da sudovi nijesu na pravilan način cijenili ponašanje tužene koja manipuliše djecom i istu zapostavlja, a tužilac izražava sumnju da ih zlostavlja emocionalno i fizički. Tužilac je u reviziji posebno istakao da oba nižestepena suda nijesu pravilno ispitali zdravstveno stanje tužene, za koju je bilo neophodno provesti psihijatrijsko-psihološko vještačenje, čime su

prekršili Ženevsku konvenciju o pravima djeteta, Konvenciju o ljudskim pravima i pozitivne zakone Crne Gore. Revizijom osporava i visinu dosuđenog doprinosa za izdržavanje djece kao neprimjereno određena.

Po nalaženju ovog suda, odluka nižestepenih sudova o povjeravanju mldb. djece stranaka radi vršenja roditeljskog prava utemeljena je na utvrđenom činjeničnom stanju u postupku, pa se revizijom neosnovano osporava.

Nižestepeni sudovi su, i po mišljenju ovog suda, odlučujući o vršenju roditeljskog prava, rukovodili se isključivo najboljim interesima djece. Poštovanje načela zaštite najboljeg interesa djeteta zavisi od različitih okolnosti svakog konkretnog slučaja, a ponajviše od godina djeteta, nivoa razvoja djeteta, prisustva ili odsustva roditelja u životu djeteta, iskustva koje je dijete imalo, formiranog i iskazanog mišljenja nadležnih organa, kako se u svakom konkretnom slučaju postiže, ostvaruje i štiti najbolji interes djeteta. Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta iz 1989. godine (ratifikovana Zakonom o ratifikaciji - "Sl.list SFRJ", Međunarodni ugovori br.15/90 i "Sl.list SRJ", Međunarodni ugovori br.4/96 i 2/97), kao i Porodični zakon ("Sl. list RCG" br.1/2007), u svojim odredbama predviđaju da u svim aktivnostima koje se tiču djeteta, pa tako i sporu radi vršenja roditeljskog prava, postoji obaveza zaštite najboljeg interesa djeteta, obaveza suda da se prilikom odlučivanja rukovodi isključivo najboljim interesom djeteta uz poštovanje prirode i specifičnosti postupka i pravila postupka.

Ovaj sud nalazi da se iz razloga pobijane i prvostepene presude može zaključiti da su nižestepeni sudovi sa potrebnom i dovoljnom pažnjom cijenili sve okolnosti pri odlučivanju kome od roditelja povjeriti vršenje roditeljskog prava. Jer, činjenica da je prvostepeni sud o povjeravanju mldb. E. i L. pošao od pribavljenog nalaza i mišljenja nadležnog organa starateljstva, te mišljenja komisije vještaka medicinske struke je dovoljna podloga kako bi se moglo prihvatiti da je u konkretnom slučaju zaštićen najbolji interes djece i djeci omogućen normalan psihofizički razvoj. Ovo ako se ima u vidu da su mišljenja Centra za socijalni rad Opština Bar i Ulcinj i stručnog tima centra za brak i porodicu u svojim nalazima dali mišljenje da su oba roditelja podobna za vršenje roditeljskog prava i motivisana da nastave brigu o zajedničkoj djeci. Na drugoj strani, provedenim medicinskim vještačenjem nesumnjivo je utvrđeno da ne postoji psihotična simptomatologija kod tužene, kao ni potvrda poremećaja ponašanja, kako je to tužilac navodio, a da priložena medicinska dokumentacija za tuženu upućuje da se tužena povremeno javljala na ljekarske preglede radi simptoma i smetnji koji su uzročno povezani sa konfliktnom situacijom u porodici.

Nižestepeni sudovi su u dovoljnoj mjeri i pravilno cijenili isticanje tužioca tokom spora da je tužena nasilno odvela djecu, zbog čega su podnijeti optužni predlozi nadležnom organu, ali su pravilno zaključili da u nedostatku pravosnažne presude ove činjenice nijesu od uticaja na drugačije donošenje odluke u ovoj pravnoj stvari.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 620/16 od 14.06.2016. godine)

ISPLATA RAZLIKE U PLAĆENOM IZNOSU
ZAKONSKE OBAVEZE IZDRŽAVANJA
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA
ZA VRAĆANJE STEČENOG BEZ OSNOVA-
(Član 79 stav 2 i čl. 272 Porodičnog zakona, u vezi sa čl. 211 ZOO)

Roditelj koji je platio veće iznose na ime izdržavanja, a nije bio u zabludi da plaća ono što ne duguje, nema pravo na povraćaj datog iznad obima utvrdjene obaveze.

Iz obrazloženja:

„Nesporno je da je tuženi otac tužilje R. K., čije očinstvo je utvrđeno pravosnažnom presudom Petog Opštinskog suda u Beogradu P.br.3441/94-00 od 03.07.2000.godine. Tuženi je na ime doprinosa izdržavanju tužilje, po osnovu rješenja istog suda kojim je određena privremena mjera, plaćao svakomjesečno 15% od svoje zarade na ruke zakonskoj zastupnici tužilje sve do januara 2012.godine, kad je nesporno prestao sa isplatama. Rješenjem Osnovnog suda u Podgorici I.br.404/01 od 28.12.2011.godine, postupak izvršenja po tom rješenju je obustavljen i ukinute sprovedene izvršne radnje. Iz spisa proizilazi i da je presudom Petog Opštinskog suda u Beogradu P.br.3441/94-00 od 02.10.2003.godine, koja je postala pravosnažna 21.07.2004.godine, tuženi obavezan da tužilji plaća mjesečno 7,5 % od mjesečne zarade, počev od 02.10.2003.godine pa ubuduće. Iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomsko – finansijske struke utvrđeno je da razlika u visini alimentacije koju je tuženi u spornom periodu plaćao po rješenju o određivanju privremene mjere i alimentacije koju je trebalo da plaća po pravosnažnoj presudi iznosi 7.538,24 €, a iznos obračunate dospjele kamate na dan izrade nalaza 3.496,86 €, odnosno ukupno 11.035,10 €.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja prvostepeni sud je usvojio predmetni protivtužbeni zahtjev i obavezao tužilju da tuženom isplati navedeni iznos, nalazeći da je stečen bez osnova.

Drugostepeni sud je odlučujući po žalbi tužilje, zaključio da u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni pravila o sticanju bez osnova, propisanih u odredbi čl.217 Zakona o obligacionim odnosima Crne Gore („Sl.list CG“, br.47/08), budući da ne postoji obaveza vraćanja datog izdržavanja, jer kad roditelj izdržava svoje dijete, on time izvršava svoju zakonsku obavezu.

Stoga je i preinačio prvostepenu presudu, u stavu četvrtom izreke, i odbio kao neosnovan protivtužbeni zahtjev. Ovo i sa razloga što se iz činjeničnih utvrdjenja u postupku ne može zaključiti da je tuženi bio u zabludi u pogledu svoje zakonske obaveze izdržavanja, odnosno njene visine, budući je tuženom sve do podnošenja tužbe u ovoj pravnoj stvari svakomjesečno odbijan iznos od 15% od zarade na ime zakonskog izdržavanja tužilje, a sa čime je tuženi morao biti upoznat i na isto je pristao.

I ovaj sud stoji na stanovištu drugostepenog suda, jer su dati razlozi pobijane presude prihvatljivi i za revizijski sud.

Naime, odredbom čl.211 Zakona o obligacionim odnosima („Sl.list SFRJ“, br.29/78, 39/85 i 57/89 i „Sl.list SRJ“, br.31/93), koja se shodno odredbi čl.1202 st.1 ZOO Crne Gore („Sl.list RCG“, br.47/08) ima primijeniti na sporni materijalnopravni odnos, propisano je da „ko izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti, nema pravo da zahtijeva vraćanje izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbjegao prinudu“.

Dakle, ovaj član propisuje u kom slučaju isplate ne postoji pravno neosnovano obogaćenje. Isplata nekom licu, izvršena sa znanjem da se to što se plaća ne duguje u tom obimu, kao što je ovdje slučaj, ne predstavlja slučaj isplate nedugovanog, pa ni pravno neosnovano obogaćenje uopšte, i ne daje osiromašenom pravo na restituciju. Isplata nedugovanog kao slučaj pravno neosnovanog obogaćenja postoji, u principu, samo ukoliko je izvršeno u zabludi, u uvjerenju da se ono što se plaća duguje. Pošto u slučaju isplate sa znanjem da se plaća nešto što se ne duguje nema zablude, to takva isplata, kao što je naprijed rečeno, ne predstavlja slučaj pravno neosnovanog obogaćenja i ne daje tuženom pravo na restituciju.

Imajući u vidu izloženo, pravno rezonovanje tuženog s tim u vezi iznijeto u reviziji ne može se prihvatiti, kao što se ne može prihvatiti ničim dokazana tvrdnja revidenta (a teret dokazivanja u smislu odredbe čl. 217 ZPP je bio na njemu) da za sve vrijeme vršenja isplate po privremenoj mjeri, a na ime zakonskih obaveza izdržavanja svog djeteta, tuženi nije znao da je donijeta pravosnažna presuda kojom je utvrđena obaveza izdržavanja u manjem iznosu, jer mu navodno od strane advokata koji ga je zastupao u tom postupku presuda nikad nije uručena.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 74/16 od 20.01.2016. godine)

LIŠENJE RODITELJSKOG PRAVA
(Član 87 Porodičnog zakona)

Ukoliko nema dovoljno ozbiljnih razloga koji dovode u sumnju podobnost majke za vršenje roditeljskog prava, sama za sebe činjenica da ne kontaktira sa djetetom nije dovoljna da bi bila lišena roditeljskog prava.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da je mlđb. djevojčica rođena u vanbračnoj zajednici stranaka, dana 18.11.2008.godine, koju vanbračnu zajednicu je protivnik predlagača, Č. A., napustila, tri mjeseca od rođenja djeteta, koje je ostavila ocu, predlagaču, i više se nikada nije javila.

U postupku je dalje utvrđeno da nije vođen postupak povjeravanja na brigu, vaspitanje i izdržavanje mlđb. djevojčice i da ona svo vrijeme boravi kod oca – predlagača, koji je formirao novu porodicu.

Prvostepeni sud je pribavio mišljenje JU Centra za socijalni rad za Opštine Bar i Ulcinj, koji stručni tim je dao mišljenje da zbog nemogućnosti da se sasluša majka djeteta, jer se ne zna njeno boravište, ne predlaže da se udovolji zahtjevu, jer je u pitanju mjera koju je teško predložiti bez prethodnog saslušanja druge strane.

I po ocjeni ovog suda pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su odbili predlog.

Ovo zato što sa sigurnošću nije utvrđeno postojanje ozbiljnih razloga koji bi doveli do lišenja roditeljskog prava majke nad mlđb. djetetom stranaka, bez obzira na činjenicu što od vremena kada je napustila dijete, majka se nije javljala niti ga posjećivala. Nepoznata je adresa iste i za njenu rodbinu, a takođe i nepoznati su razlozi napuštanja malodobnog djeteta i vanbračnog druga od strane protivnika predlagača, kao i razlozi izostanka kontaktiranja sa čitavom porodicom. Stoga, sama za sebe činjenica da ne kontaktira sa djetetom, kod naprijed navedenog, nije dovoljna da bi bila lišena roditeljskog prava i nema dovoljno ozbiljnih razloga koji dovode u sumnju podobnost iste za vršenje roditeljskog prava, kako su to pravilno zaključili i nižestepeni sudovi.

Ovo posebno i kod nesumnjivo utvrđene činjenice da predlagač može dobiti od Centra za socijalni rad sve potrebne saglasnosti u situacijama putovanja i slično. Takođe interesi mlđb. djeteta nijesu da bude potpuno lišeno roditeljskog prava protivnika predlagača, kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi, a predlagač ima mogućnost i pokretanja postupka za povjeravanje maloljetnog djeteta, jednom od roditelja tj. ocu.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 617/16 od 07.06.2016. godine)

UTVRDJIVANJE OČINSTVA (Član 99 Porodičnog zakona)

Ukoliko se lice čije je očinstvo potrebno utvrditi ne odazove pozivima za vještačenje bez opravdanih razloga, sud će presudom odlučiti o tužbenom zahtjevu i bez izvodjenja ovog dokaza na osnovu ostalih utvrđenih činjenica.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, u postupku pred prvostepenim sudom bilo je određeno i vještačenje putem DNK analize, ali se tuženi nije odazvao pozivu da pristupi tom vještačenju kod Instituta za sudsku medicinu "M. M." B., pa je tako izostalo provodjenje tog dokaza. Iz dopisa navedenog Instituta od 29.10.2010, 12.02.2011, 02.03.2012.godine, proizilazi da su tužilac I i tužilja II reda pristupili u određenim terminima za uzimanje uzoraka radi vršenja DNK analize, dok se tuženi nije pojavio, a bio je o tome uredno obaviješten, i sa tog razloga strankama nijesu uzeti uzorci za DNK analizu, zbog čega nije bilo mogućnosti da se obavi potrebno vještačenje. Prvostepeni sud je ponovo odredio izvodjenje istog dokaza, ali tuženi nije pristao da ide u navedenu ustanovu u Beogradu, niti bilo u koju drugu zdravstvenu ustanovu zbog provodjenja dokaza vještačenjem radi utvrđivanja očinstva tuženog. Pri tome, treba naglasiti da se neko lice ne može prinuditi da se podvrgne određenom vještačenju u nekom sudskom postupku, kao što je u konkretnom slučaju.

Kod takvog stanja stvari, u odsustvu i nemogućnosti provodjenja tako značajnog dokaza, nižestepeni sudovi su, pravilnom ocjenom izvedenih dokaza odlučili o tužbenom zahtjevu, utvrđujući da je tuženi biološki otac tužioca I reda, jer tuženi nijednim dokazom, tokom postupka pred prvostepenim sudom, nije opovrgao tvrdnju tužilje drugog reda da je u vrijeme začeća tužioca prvog reda bio u intimnim odnosima sa tužiljom II reda - s pozivom na čl.99 Porodičnog zakona Crne Gore. Inače, ovaj sud ocjenjuje da je prvostepeni sud u konkretnom slučaju preduzeo sve što je u njegovoj mogućnosti i u okviru ovlašćenja i dužnosti utvrđenih odredbom člana 11 stav 1 ZPP, a da je tuženi nepostupanjem po uručenom obavještenju i odbijanjem da se podvrgne potrebnom vještačenju u određenoj medicinskoj ustanovi - institutu pokušao da zlorabiti svoja procesna zakonska prava na ovaj način.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 512/16 od 09.05.2016. godine)

NEMOGUĆNOST OSPORAVANJA OČINSTVA ZBOG PROTEKA ROKA

(Član 113 Porodičnog zakona, u vezi sa čl. 6 i 8 Evropske konvencije)

Zakonska ograničenja koja onemogućavaju vođenje postupka za osporavanje očinstva u odredjenim okolnostima mogu predstavljati miješanje u pravo na poštovanje porodičnog i privatnog života i ne biti srazmjerni opravdanim ciljevima kojima se teži.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su odbacili tužbu u dijelu traženja da se utvrdi da tužilac nije biološki otac mlđb. djece, koja su rođena u toku trajanja braka tužioca i prvotužene. Svoju odluku o odbacivanju zasnivaju na odredbu čl.113 st.2 Porodičnog zakona kojom je propisano da se tužba za osporavanje očinstva djeteta rođenog u braku podnosi u roku od 6 mjeseci od saznanja za činjenicu da nije otac ali najkasnije do navršene pete godine života djeteta. Zato nižestepeni sudovi zaključuju da je istekao objektivni rok u kome je tužilac imao pravo da osporava očinstvo djece rođene u braku, s obzirom da je tužba podnesena dana 27.03.2014. godine, a djeca su rođena – A. 2006.godine a A. 2008.godine.

Takođe je odbijeno traženje tužioca da se oslobodi od obaveze da doprinosi svakomjesečno izdržavanju mlđb. djece A. i A. Ovo zato što tužilac nije pružio dokaze da su se izmijenile prilike u odnosu na vrijeme kada je utvrđena obaveza izdržavanja.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da su tužilac i prvotužena bivši bračni drugovi, čiji brak je razveden presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.1935/11 od 08.12.2011.godine. U toku trajanja bračne zajednice rođeni su mlđb. A. i mlđb. A., koji su navedenom presudom dati majci na čuvanje i vaspitavanje a tužilac obavezan da doprinosi njihovom izdržavanju u iznosu od ukupno 150,00 €. Dalje se utvrđuje da je tužilac pribavio nalaz od Centra za genetiku Beograd, koji je na osnovu rezultata DNK analize dao mišljenje da tužilac nije biološki otac ni A. ni A. C. Nakon saznanja za rezultate DNK analize Centra za genetiku Beograd od 19.03.2014.godine, prestao da daje izdržavanje zbog čega je protivu njega vođen kriv. postupak a tražio je izdavanje privremene mjere kojom bi se obustavila obaveza davanja izdržavanja do okončanja postupka utvrđenja očinstva koji predlog je odbijen. Takođe je protivu tužioca vođen krivični postupak zbog krivičnog djela nasilje u porodici iz čl. 220 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika, zbog čega je oglašen krivim i izrečena mu uslovna osuda.

U toku predmetne parnice tužena se nije odazivala na pozive suda, izbjegavala je prijem istih i mijenjala adresu stanovanja a sud nije obavještavala o novoj adresi, pa je pozivana preko oglasne table suda.

Članom 17 Ustava Crne Gore određeno je da se prava i slobode ostvaruju na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma, koji sporazumi saglasno čl. 9 Ustava, kao i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava, predstavljaju sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka i imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada se odnos uređuje na drugačiji način, a što se odnosi i na primjenu Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ovaj sud s obzirom na sve iznijete okolnosti predmetne pravne stvari, nalazi da nije pravilno odmjeriti interes strana u postupku i da treba dati prioritet interesima tužioca, čime bi se išlo mimo ograničenja nacionalnog zakonodavstva a u pravcu poštovanja čl. 6 Konvencije i omogućiti tužiocu da sprovede postupak osporavanja očinstva.

Ovo je potrebno i radi zaštite prava i slobode drugih lica i u interesu pravne sigurnosti svih učesnika. Pri tome, ovaj sud je imao u vidu i interes djece za sigurnost u pogledu utvrđenja njihovog porijekla od svojih zakonitih roditelja. Takođe i činjenicu da djeca kao i njihovi sledbenici, u ovakvoj situaciji imaju pravno priznate porodične veze sa ocem – tužiocem i njegovim krvnim srođnicima, a koje tužilac osporava, pa je potrebno imati u vidu i važnost pravnih i bioloških odnosa između roditelja i djece.

Ovaj sud je imao u vidu odluke Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu koje ukazuju da zakonska ograničenja koja onemogućavaju vođenje postupka utvrđenja očinstva u određenim okolnostima mogu predstavljati miješanje u pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života.

U predmetu *Kroon i drugi protiv Holandije* (predstavka br. 18535/91) mišljenje suda je da „poštovanje porodičnog života“ zahtijeva da biološka i društvena realnost nadjača pravnu pretpostavku, koja je u datom predmetu u suprotnosti, kako sa ustanovljenom činjenicom tako i sa željama određenih lica i sud zaključuje da Holandija nije podnosiocima predstavke obezbijedila poštovanje njihovog porodičnog života na koje imaju pravo po Konvenciji pa je došlo do povrede čl. 8 Konvencije. Naime, g.đa Kroon je zahtijevala od matičara da omogući gđin. Zerroku da prizna dijete, koje je rođeno dok je gđa. Kroon bila udata za gđin. M. Hallem – Drissa, tvrdeći da je gđin. Zerrok otac djeteta. Međutim, holandsko zakonodavstvo to nije dozvoljavalo, jer pretpostavljeni otac (muž g-đa. Kroon) nije pokrenuo postupak za osporavanje očinstva.

U predmetu *Paulik protiv Slovačke* (predstavka br. 10699/05) presuda je pravosnažna 10.01.2007.godine, u pitanju je postupak osporavanja očinstva nakon nastalog novog biološkog dokaza, koji mu nije bio poznat u vrijeme postupka utvrđivanja očinstva i nije imao mogućnost da osporava izjavu o očinstvu po nacioinalnom zakonodavstvu. Procjena suda je da određivanje očevih pravnih veza sa njegovim pretpostavljenim djetetom tiče se njegovog privatnog života (takođe i u predmetu *Rasmussen protiv Danske*) pa je zaključio da fer ravnoteža nije uspostavljena između interesa aplikanta i društva i da kao posledica toga, domaći pravni sistem nije uspio da obezbijedi aplikantu (ocu) poštovanje njegovog privatnog života, zbog čega je došlo do povrede čl. 8 Konvencije.

Takođe u presudi Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Mizzi protiv Malte*, koja je donijeta povodom žalbe podnosioca predstavke da mu je uskraćen pristup sudu, te da je pretpostavka očinstva praktično neoboriva, rečeno je da isto predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, i Evropski sud je smatrao da je podnosilac predstavke imao pravo da poriče očinstvo, jer sprečavanje podnosioca predstavke da ospori očinstvo nije srazmjerno opravdanim ciljevima kojima se teži.

Nesumnjivo je da tvrdnja lica da nije otac ima direktne uticaje na njegovu privatnu sveru i mogućnost trpljenja neprijatnosti u ličnom i profesionalnom životu. Nemogućnost osporavanja očinstva ugrozilo je suštinu prava tužioca na pristup sudu, predviđenog čl. 6 Evropske konvencije. Ovo zato što tužiocu nije data mogućnost da se ispita očinstvo nakon pribavljenog biološkog dokaza, pa tako s obzirom na sve okolnosti i prilike ove porodice (tužioca, tužene i djece), slijedi, ocjena je ovog suda, a imajući u vidu paksu Evropskog suda, da nije uspostavljena pravična ravnoteža između opšteg interesa zaštite pravne sigurnosti porodičnih odnosa i interesa drugih lica uključenih u postupak i prava tužioca da se pravna pretpostavka njegovog očinstva nad malodobnom djecom, A. i A., preispita u okviru bioloških dokaza i dobije sudska odluka u pogledu osporavanja očinstva.

Time tužiocu nije obezbijedeno ni poštovanje privatnog i porodičnog života, na šta ima pravo, pa je došlo do povrede čl. 8 Evropske konvencije.

Stoga, imajući u vidu sve navedeno te činjenicu da nacioinalno zakonodavstvo (Porodični zakon Crne Gore) ne daje mogućnost ispitivanja očinstva, zbog proteka rokova, po ocjeni ovog suda u specifičnim okolnostima ovog slučaja nedostatak pravnog mehanizma koji

bi omogućio tužiocu zaštitu prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, mogao bi voditi narušavanju pravične ravnoteže između prava na poštovanje privatnog i porodičnog života sa jedne strane i obezbjeđenja pravne sigurnosti porodičnih odnosa, utemeljene na zaštiti djece i drugih članova porodice, na koju ukazuje navedena praksa Evropskog suda za ljudska prava.

Zato ovaj sud nalazi da u ponovnom postupku treba u ovim specifičnim okolnostima iako je tužilac propustio rok predviđen odredbom Porodičnog zakona, sprovesti postupak utvrđenja očinstva koji je započet predmetnom tužbom, i utvrditi činjenice značajne za pravilnu primjenu materijalnog prava.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1166/15 od 12.06.2016. godine)

POSEBNA IMOVINA BRAČNOG DRUGA
(Član 286 Porodičnog zakona)

Nepokretnost koja je predmet poklona koji nije učinjen u korist oba supružnika u vrijeme trajanja bračne zajednice, predstavlja posebnu imovinu supružnika u čiju korist je učinjen.

Iz obrazloženja:

„Utvrdeno je da su stranke živjele u bračnoj zajednici od zaključenja braka 17.01.1982. godine i da je brak razveden pravosnažnom presudom P.br.737/08 od 19.02.2008. godine. Dalje je utvrđeno da je tuženi zaključio dva ugovora o poklonu sa svojim ocem J. B. dana 20.12.1985. godine i 25.11.2002. godine, čiji predmet su bile nepokretnosti na koje je usmjeren tužbeni zahtjev u ovom sporu.

Kod takvog činjeničnog utvrđenja, koje je u svemu prihvatio drugostepeni sud kao pravilno, nižestepeni sudovi su zaključili da sporna imovina nije stečena zajedničkim radom i sredstvima tužilje i tuženog i da ista ne predstavlja zajedničku imovinu koju su bračni drugovi stekli u toku trajanja bračne zajednice, u smislu čl.288 Porodičnog zakona. Imajući u vidu da je tuženi zaključio dva ugovora o poklonu sa svojim ocem, kao i da poklon nije učinjen u korist oba supružnika, kako je to tužilja tvrdila, nižestepeni sudovi nalaze da se radi o posebnoj imovini tuženog, saglasno čl.286 Porodičnog zakona.

Pored iznijetog, nižestepeni sudovi nalaze da tužilja nije prezentirala dokaze da je tokom trajanja bračne zajednice došlo do važnih promjena u vrijednosti sporne imovine ulaganjem zajedničkih sredstava supružnika, zbog čega bi nepokretnosti predstavljale novu imovinu stečenu zajedničkim radom i sredstvima. Naprotiv, nižestepeni sudovi su zaključili da ulaganja novčanih sredstava u poboljšanje uslova života supružnika i njihove djece nijesu bila znatnija, niti su vrijednost nepokretnosti znatno uvećala da bi davala pravo tužilji na isticanje stvarno pravnog zahtjeva iz tog osnova. S druge strane, ukoliko je bilo novčanih ulaganja koja su dovela do neznatnog uvećanja vrijednosti posebne imovine tuženog, ista bi davala pravo tužilji na novčano potraživanje srazmjerno svom doprinosu.

Po mišljenju ovog suda, nižestepeni sudovi su u ovom sporu pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Saglasno odredbi čl.285 Porodičnog zakona imovina bračnih drugova može biti posebna i zajednička. Imovina koju je bračni drug u toku braka stekao nasleđem, poklonom ili drugim oblicima besteretnog sticanja predstavlja njegovu posebnu imovinu kojom samostalno upravlja i raspolaže, ukoliko ne postoji drukčiji sporazum bračnih drugova - čl.286 istog zakona.

Shodno izloženom, nižestepeni sudovi su pravilno odbili tužbeni zahtjev za utvrđenje prava vlasništva na 1/2 cjelokupne imovine po osnovu sticanja u bračnoj zajednici, a pobijana i prvostepena presuda sadrže valjane i dovoljne razloge, koji nijesu dovedeni u sumnju navodima istaknutim u reviziji, zbog čega je reviziju valjalo odbiti.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1164/15 od 24.02.2016. godine)

ZAJEDNIČKI PRIHOD BRAČNIH DRUGOVA
(Član 288 Porodičnog zakona)

Prihod od zakupnine stana koji predstavlja zajedničku bračnu imovinu predstavlja zajednički prihod bračnih drugova, te za ostvarivanje prava jednog bračnog druga za isplatu ostvarenog prihoda po osnovu izdavanja stana u zakup od strane drugog bračnog druga nije od značaja da li je postojao formalno zaključen ugovor o zakupu, koja forma bi bila od značaja za odnos ugovornih strana.

Bračnom drugu pripadalo bi pravo na srazmjerni dio uplaćenih premija do momenta razvoda braka ako su premije plaćane iz zajedničkih sredstava bračnih drugova.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je tvrdio da mu pripada pravo na isplatu 1/2 iznosa koji je tužilja ostvarila od prihoda izdavanjem u zakup stana PD13 u Dobroti, u periodu od 01.02.2007. do 30.09.2009. godine. Međutim, nižestepeni sudovi su zaključili da tužilac nije dokazao činjenicu da je ovaj stan izdavan u zakup trećim licima od strane tužene, jer u tom pravcu nije ponudio dokaze u vidu pisanog ugovora o zakupu, a važećom odredbom čl.629 ZOO propisana je obavezna pisana forma i ovjera ugovora o zakupu stana, i u nedostatku istih ugovor je ništav.

Po nalaženju ovog suda, zaključak nižestepenih sudova o tužbenom zahtjevu za isplatu iznosa od 4.800,00 € na ime srazmjernog dijela prihoda od davanja u zakup zajedničkog stana PD 13 u Dobroti u traženom periodu, nije pravilan. Naime, nesporno je da stanovi u Dobroti (PD 12 i PD 13) predstavljaju suvlasništvo tužioca i tužene u udjelima od po 1/2. Shodno odredbi čl.14. Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa ("Sl.list SFRJ", br.6/80 i 36/90 i "Sl.list SRJ", br.29/96), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog pravnog odnosa, te odredbi čl.132. Zakona o svojinsko pravnim odnosima, suvlasnik ima pravo da stvar drži i da je koristi zajedno sa ostalim suvlasnicima srazmjerno svom dijelu, ne povređujući prava ostalih suvlasnika. Navedeno podrazumijeva da svaki suvlasnik ima pravo na državinu cijele stvari, pa se i plodovi i ostali prihodi od stvari dijele između suvlasnika srazmjerno veličini njegovog dijela. U toku postupku je utvrđeno da je tužilac otuđio svoj suvlasnički udio od 1/2 ugovorom o prodaji zaključenim sa B. D. 11.09.2009. godine. Međutim, zahtjev za traženu isplatu po osnovu ostvarenih prihoda davanjem u zakup stana PD13 tužilac je postavio za period od 01.02.2007. do 30.09.2009. godine.

Nížestepeni sudovi nijesu pravilno raspravili da li je tužena u navedenom periodu ostvarivala prihode od zakupnine stana, te ukoliko je stan izdavala u zakup, da li je prihode od cijele nepokretnosti (stana) ubirala sama isključujući drugog suvlasnika - tužioca, kome bi pripadalo pravo na isplatu dijela od 1/2 zakupnine. Pri tom, po nalaženju ovog suda, u ovom sporu nije od značaja da li je postojao formalno zaključen ugovor o zakupu, kako to nižestepeni sudovi pogrešno smatraju. Jer, forma ugovora o zakupu koja je predviđena odredbom čl.629. ZOO bi bila od značaja za odnos ugovornih strana.

Kod ovakvog stanja stvari, ovaj sud nalazi da odluka nižestepenih sudova u ovom dijelu nije pravilna, a pogrešna primjena materijalnog prava imala je za posledicu nepotpuno činjenično utvrđenje, zbog čega je prvostepenu presudu u izreci pod stavom prvim i

drugostepenu presudu u dijelu koji se odnosi na taj dio prvostepene presude, valjalo ukinuti i predmet u tom dijelu vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Nasuprot naprijed iznijetom, odlučujući o tužbenom zahtjevu za isplatu iznosa od 3.850,00 €, što predstavlja srazmjerni dio od 1/2 sredstava uplaćenih po osnovu zajedničke štednje i životnog osiguranja kod W. S. o. iz A., za period od februara 2001. do februara 2007. godine, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da se radi o polisi o životnom osiguranju sa udjelom u dobiti, kojom ugovarač ugovara osiguranje života, plaća premiju osiguravaču, a osiguravač se obavezuje da u skladu sa zaključenim ugovorom isplati dio dobiti ostvarenoj po osnovu osiguranja života. Iz navedenog proizilazi zaključak nižestepenih sudova o neosnovanosti tužbenog zahtjeva u ovom dijelu, budući tužilac tokom spora nije pružio dokaze da su premije po ugovoru o životnom osiguranju plaćane iz zajedničkih sredstava tužioca i tužene, u kom slučaju bi tužiocu pripadalo pravo na srazmjeran dio uplaćenih premija (štednje) do momenta razvoda braka.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 21/16 od 12.04.2016. godine)

PRETPOSTAVKE ZA STICANJE ZAJEDNIČKE BRAČNE IMOVINE
(Član 281 stav 1 Porodičnog zakona)

Da bi nastala zajednička imovina potrebno je da između supružnika postoji zajednica života koja je pretpostavka za vođenje zajedničkog domaćinstva supružnika, kao ekonomske zajednice i zajedničkog sticanja imovine.

Postojanje privremene odvojenosti supružnika, za koje vrijeme se isti susreću, održavaju supružničke odnose, ne znači nepostojanje zajednice života.

Iz obrazloženja:

„Nižestepeni sudovi su zaključili da u vrijeme gradnje objekta nije postojala zajednica života tužilje i sada pok. J., da je pok. J. stambeni objekat gradio od svojih sredstava, a da je vrijednost objekta kasnije uvećana ulaganjem sredstava od strane tuženih.

Medjutim, osnovno se ukazuje revizijom da je izloženi zaključak nižestepenih sudova za sada neprihvatljiv, kao i ukazivanje na postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl.367.st.2. tač.15. ZPP, zbog nejasnih i kontradiktornih razloga o odlučnim činjenicama, zbog kojih nedostataka se presude nižestepenih sudova ne mogu ispitati.

Naime, čl.281. st.1. Porodičnog zakona ("Sl.list SRCG",br.7/89), koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa, odnosno čl.288.st.1. sada važećeg Porodičnog zakona ("Sl.list RCG",br.1/07) je propisano da zajedničku imovinu sačinjava imovina, koju su bračni drugovi stekli radom u toku trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine.

Dakle, saglasno citiranoj zakonskoj odredbi konstitutivni element zajedničke imovine je brak odnosno bračna zajednica, koji određuje karakter zajedničke imovine kao imovinske mase, koja služi za ostvarivanje zajedničkih ciljeva i za zadovoljenje zajedničkih potreba. Da bi nastala zajednička imovina potrebno je da postoji između supružnika zajednica života, koja je pretpostavka za vođenje zajedničkog domaćinstva supružnika, kao ekonomske zajednice i zajedničkog sticanja imovine. Bračna zajednica odnosno zajednički život supružnika postoji onda kada bračni drugovi čine ekonomsku i emocionalnu zajednicu, u kojoj se ostvaruje svrha braka i porodice. Zajednički život supružnika se pretpostavlja. Medjutim, s tim u vezi za ukazati je da postojanje privremene odvojenosti supružnika, za koje vrijeme se isti susreću, održavaju supružanske odnose i ostvaruju svrhu braka, ne znači nepostojanje zajednice života.

Dakle, kod naprijed navedenog, za sada je neprihvatljiv zaključak nižestepenih sudova o nepostojanju zajednice života tužilje i pok. J., u vrijeme gradnje stambenog objekta, kao uslova za sticanje zajedničke imovine.

Naime, stoji činjenica da tužilja nije stalno boravila u Tivtu u periodu gradnje objekta 1980., 1989. godine (faze grubih radova) i da je ista po njenom sopstvenom kazivanju čak jedno vrijeme radila u V. Medjutim, iz iskaza tužilje, datog u svojstvu parnične stranke, iskaza saslušanog svjedoka N. M., čiji iskaz nižestepeni sudovi nijesu prihvatili, te iskaza svjedoka A. M., M. M., M. K. i R. N., na čijim iskazima su nižestepeni sudovi temeljili izloženi zaključak proizilazi da je ista za vrijeme gradnje kuće dolazila i boravila u T. sa sada pok. J. u spornom periodu, što zaključak suda dovodi u sumnju.

Dakle, pravilna primjena materijalnog prava je nalogala nižestepenim sudovima da na pouzdan način utvrde odlučnu činjenicu - postojanja zajednice života, cijeneći sve okolnosti slučaja, o kojima je prethodno bilo riječi, te u zavisnosti od tog utvrdjenja, utvrdi što čini zajedničku imovinu i doprinos u sticanju iste, te ukoliko se radi o zajedničkoj imovini postojanje saglasnosti tužilje za raspolaganje sa istom, u korist tuženih.

Osim toga, za ukazati je da ukoliko se utvrdi da se radi o zajedničkoj imovini u smislu čl.281. st.1. Porodičnog zakona da se ne može po osnovu sticanja u bračnoj zajednici tražiti suvlasništvo na objektu, bliže navedenom izrekom prvostepene presude. Prednje, ako se ima u vidu utvrdjenje da je objekat u vrijeme faktičkog prekida bračne zajednice 1990. godine bio izgradjen u fazi grubih građevinskih radova, koji stepen izgradjenosti je prema nalazu i mišljenju vještaka građevinske struke iznosio 50% vrijednosti objekta.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 6/16 od 25.02.2016. godine)

IMOVINA BRAČNIH DRUGOVA
(Član 288 Porodičnog zakona)

Stan stečen u vrijeme faktičkog prestanka bračne zajednice od strane preduzeća jednog supružnika ne predstavlja zajedničku imovinu bračnih drugova.

Iz obrazloženja:

„Prvostepeni sud je na temelju izvedenih i pravilno ocijenjenih dokaza utvrdio da su tužilja i trećetuženi zaključili brak dana 01.01.1976.godine i da je bračna zajednica faktički prestala 2006.godine, mada brak nije formalno razvoden, što je tužilja i sama potvrdila u svom iskazu kao parnična stranka na zapisniku od 02.12.2013.godine. Za vrijeme trajanja bračne zajednice trećetuženi je osnovao preduzeće "B." DOO D., čiji je vlasnik, a to preduzeće je po osnovu ugovora o kupoprodaji iz 2007.godine steklo predmetni stan. Tokom 2008 godine na trećetuženog je upisano definitivno pravo svojine na ovom stanu po osnovu ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine, jer mu "B." DOO D. nije vratio novac koji mu je pozajmio, a prema nespornim navodima tužilje i trećetuženog pozajmljeni novac je predstavljao njihovu zajedničku imovinu. Upis na drugotuženu je izvršen po osnovu ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine, koji prenos je izvršen radi obezbjedjenja naplate potraživanja drugotužene od trećetuženog u iznosu od 25.000,00€, po osnovu ugovora o zajmu od 01.11.2011.godine.

Imajući u vidu da je preduzeće trećetuženog steklo pravo svojine na predmetnom stanu, i to u vrijeme faktičkog prekida bračne zajednice tužilje i trećetuženog, a definitivni upis trećetuženog kao vlasnika izvršen na osnovu ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine kojeg je zaključio sa svojim preduzećem, zaključuje se da predmetni stan ne predstavlja njihovu zajedničku imovinu, shodno čl. 282 Porodičnog zakona ("Sl.list RCG", br. 1/2007). Stoga nije potrebna saglasnost tužene prilikom zaključenja spornog ugovora (upisa hipoteke), te isti nije protivan odredbi čl. 291 Porodičnog zakona, što bi ga činilo ništavim u smislu čl. 101 ZOO ("Sl.list RCG", br. 47/2008)."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1327/15 od 30.03.2016. godine)

STICANJE SVOJINE NA UDJELU U PRIVREDNOM DRUŠTVU PO OSNOVU STICANJA U BRAKU

Supružnik koji nije imao status osnivača bez obzira na konsultantsku ulogu u sticanju udjela drugog supružnika – svoje supruge koja je postala jedini osnivač, ne može steći suvlasnička prava, već shodno svom doprinosu u sticanju zajedničke imovine koja je služila drugom supružniku za udio u društvu može postaviti obligacioni zahtjev.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se utvrdi da nepokretnost iz LN br. 1225 KO Podgorica i 50% udjela u firmi „R.+“ DOO, predstavljaju bračnu tekovinu. Prema stanju u spisima predmeta stranke su sklopile brak 18.01.1992.godine, koji je razveden pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.976/12 od 18.04.2012.godine.

Pravilnom ocjenom provedenih dokaza, u smislu odredbe čl. 9 ZPP, nižestepeni sudovi su, s pozivom na odredbu čl. 288 st. 1 Porodičnog zakona, usvojili tužbeni zahtjev tužioca na način bliže preciziran stavom prvim izreke pobijane presude, zaključujući da su nepokretnosti upisane u LN br. 1225 KO Podgorica upisane na tuženu kao vlasnika, stečene tokom trajanja braka radom parničnih stranaka kao bračnih drugova, a što nije bilo sporno među parničnim strankama tokom postupka.

U brakorazvodnoj parnici P.br.976/12 stranke su na ročištu održanom dana 09.04.2012.godine povukle prijedlog za diobu zajedničke imovine pa je sud, između ostalog konstatovao, da su sva druga imovina koju predlagači posjeduju na taj dan, predstavlja njihovu posebnu imovinu.

Nasuprot navodima revizije tužene, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da takva izjava stranaka data na zapisniku ne predstavlja sporazum bračnih drugova o podjeli njihove zajedničke imovine, u smislu odredbe čl. 293 Porodičnog zakona.

Takođe, neosnovano se ukazuje revizijama tužene, da je pobijanom presudom odlučeno o zahtjevu o kome je već pravosnažno odlučeno presudom P.br.976/12 od 09.04.2012.godine, budući da u izreci presude nije sadržan sporazum o podjeli zajedničke imovine, pa je i ove revizijske navode valjalo odbiti kao neosnovane.

Iz činjenične građe sadržane u spisima predmeta, prvostepeni sud je utvrdio da je na osnovu Ugovora o ustupanju osnivača i prenosu osnivačkih prava i udjela u osnivačkom kapitalu društva „R.+“ DOO, tužena od prethodnih osnivača preuzela i stekla 100% osnivačkih prava i udjela istog privrednog društva, na koji način je postala jedini osnivač. Kod ovakvog stanja stvari, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilac, bez obzira na konsultantsku ulogu u sticanju udjela tužene ne može ostvariti suvlasnička i upravljačka prava, zbog čega je njegov tužbeni zahtjev u ovom dijelu odbijen kao neosnovan. Jer, kako to rezonuju nižestepeni sudovi, tužilac kao supružnik koji nije imao status osnivača, mogao bi postaviti, eventualno, samo obligaciono pravni zahtjev shodno svom doprinosu u sticanju zajedničke imovine koja je služila tuženoj za sticanje udjela u društvu, o čemu nižestepene presude sadrže dovoljne i jasne razloge na koje se upućuje tužilac.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 392/16 od 28.04.2016. godine)

OPTEREĆENJE ZAJEDNIČKE NEPOKRETNOSTI HIPOTEKOM
OD STRANE JEDNOG BRAČNOG DRUGA
(Čl. 291 i 292 Porodičnog zakona)

Kad se pravila Porodičnog zakona o raspolaganju zajedničkom imovinom stečenom u braku primjenjuju u redovnim prilikama tj. dok bračna zajednica traje, smatra se da kad jedan bračni drug preduzima neki pravni posao da to čini uz saglasnost drugog bračnog druga.

Iz obrazloženja:

„Nekretine koje su založene ugovorom o kreditnoj hipoteci predstavljale su nepodijeljenu imovinu tužilje i drugotuženog. Nepodijeljenom zajedničkom imovinom u smislu odredbe čl.291 Porodičnog zakona Crne Gore („Sl.list RCG“, br.1/2007) ne može raspolagati jedan bračni drug niti je može opteretiti pravnim poslom među živima, već takvom imovinom raspolažu zajednički, odnosno sporazumno.

Medjutim, odredbom čl.292 st.1 Porodičnog zakona, propisano je da bračni drugovi mogu ugovoriti da upravljanje i raspolaganje cjelokupnom zajedničkom imovinom ili njenim djelovima vrši jedan od njih s tim da se ugovor može ograničiti ili samo na upravljanje ili samo na raspolaganje.

I po shvatanju Vrhovnog suda, kad se pravila Porodičnog zakona o raspolaganju zajedničkom imovinom stečenom u braku primjenjuju u redovnim prilikama, tj. dok bračna zajednica traje, smatra se da kad jedan bračni drug preduzme neki pravni posao, kao što je u konkretnom slučaju opterećenje zajedničke nepokretnosti hipotekom, on to čini uz saglasnost drugog bračnog druga. Ta saglasnost može biti izražena usmeno, a može biti data i prećutno.

U skladu sa načelom pouzdanosti u zemljišne knjige - čl.10 Zakona o državnom premjeru i katastru (Sl.list RCG, br.29/07 i Sl. list CG, br. 32/11), banka kao hipotekarni povjerilac koja se uvjerila da je drugotuženi upisan kao vlasnik u katastru nepokretnosti treba da bude zaštićena u pravnom prometu.

Kod utvrdjenja u postupka da bračni odnosi među supružnicima nijesu bili poremećeni i narušeni u vrijeme zaključenja ugovora o kreditnoj hipoteci, te da bračna zajednica između tužilje i drugotuženog i dalje traje, da supružnici nijesu razvedeni, ni pravno, ni faktički, pravilno zaključuje nižestepeni sudovi da se ne može se uzeti da bračni drug na koga nepokretnosti nijesu upisane, nije znao za raspolaganje i da se sa tim raspolaganjem nije saglasio, samo zbog činjenice što nije direktno učestvovao u zaključenju ugovora.

I po ocjeni ovog suda, kod prednjih činjeničnih utvrdjenja tužilja, na kojoj je bio teret dokazivanja, nije dokazala da nije znala za predmetno raspolaganje i da se sa tim raspolaganjem nije saglasila. U tom dijelu razlozi koje su dali nižestepeni sudovi su valjani i dovoljni pa se na iste revident upućuje, bez potrebe da se ovdje ponavljaju.

Cijenjen je navod revizije tužilje da je predmetni ugovor o hipoteci ništav pravni posao, jer je zaključen protivno odredbi čl. 5 st.3 Zakona o hipoteci („Sl.list RCG“, br.52/04) kojom je propisano da je za opterećenje zajedničke imovine hipotekom potrebna saglasnost svih zajedničara, ali je našao da taj navod nije od uticaja na drugačije presudjenje.

Ovo kad se ima u vidu da tužilja u ovom postupku nije dokazala da je bila nesaglasna sa hipotekovanjem zajedničke nepokretnosti pa stoga predmetni ugovor nije ništav pravni posao, jer nije protivan prinudnim propisima.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 200/16 od 03.03.2016. godine)

IMOVINSKI ODNOSI LICA KOJA ŽIVE U VANBRAČNOJ ZAJEDNICI
-MJERODAVNO PRAVO-

(Član 4 stav 1 Porodičnog zakona, u vezi čl. 39
Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja)

Imovinski odnosi lica koja žive u vanbračnoj zajednici uživaju pravnu zaštitu samo ako su oni mogli sklopiti brak.

Za imovinske odnose lica koja žive u vanbračnoj zajednici mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani, a ako nemaju isto državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko prebivalište.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi člana 39 Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja za imovinske odnose lica koje žive u vanbračnoj zajednici mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani, a ako nemaju isto državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko prebivalište.

Polazeći od citirane zakonske odredbe za imovinske odnose tužilje i prvotuženog mjerodavno je pravo Republike Srbije.

Prema odredbi člana 4 stav 1 Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS“, br. 18/2005) vanbračna zajednica je trajnija zajednica života žene i muškarca, između kojih nema bračnih smetnji.

Iz navedenih zakonskih odredbi slijedi da u trenutku zasnivanja vanbračne zajednice između vanbračnih partnera ne smiju postojati bračne smetnje. Ukoliko neka od bračnih smetnji postoji takva zajednica ne proizvodi pravno dejstvo, odnosno nije punovažna. Stoga, vanbračna zajednica ne proizvodi pravno dejstvo u pogledu prava na izdržavanje i drugim imovinskim odnosima ako su u vrijeme njenog zaključenja postojale bračne smetnje, jer su zakonom prava i dužnosti vanbračnih partnera izjednačena sa pravima i dužnostima supružnika samo ako je vanbračna zajednica bila punovažna.

Budući da je u vrijeme zasnivanja vanbračne zajednice između tužilje i prvotuženog tuženi bio u braku, to se nepokretnosti kojima je prvotuženi raspolagao ne mogu smatrati njihovom zajedničkom imovinom, pa je tužbeni zahtjev pravilno odbijen kao neosnovan.

Nijesu ni od kakvog značaja za drugačije odlučivanje navodi revizije da je zajednica života između prvotuženog i njegove bivše supruge prestala još 1999. godine. Tačno je da imovina koju steknu bračni drugovi nakon prekida zajednice života predstavlja njihovu posebnu imovinu. Ali, tužilja tvrdi da se radi o zajedničkoj imovini stečenoj u vanbračnoj zajednici sa prvotuženim, pa da je prvotuženi bez njene saglasnosti raspolagao sa tom imovinom. Imovinski odnosi lica koja žive u vanbračnoj zajednici uživaju pravnu zaštitu samo ako su oni mogli sklopiti brak, što u ovom sporu nije slučaj budući da je prvotuženi već bio u braku.

Takodje nije ni od kakvog značaja to što su tužilja i prvotuženi zaključili ugovor o regulisanju imovinskih odnosa od 01.09.1999. godine, jer se tim ugovorom ne može mijenjati zakonski režim u pogledu toga koja vanbračna zajednica proizvodi pravno dejstvo koji je prinudnog karaktera.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 436/16 od 26.05.2016. godine)

STICANJE SVOJINE OSNOVOM GRADJENJA
U VANBRAČNOJ ZAJEDNICI
(Član 296 u vezi čl. 281 Porodičnog zakona i čl. 21 i 22 ZOOSPO)

Izvođenje građevinskih radova tokom trajanja vanbračne zajednice, koji radovi su doprinijeli povećanju vrijednosti objekta, ali se objekat po veličini i gabaritu nije mijenjao, ne opravdava stvarnopravni zahtjev vanbračnog druga koji je te radove izvodio.

Iz obrazloženja:

„Izvedenim dokazima je utvrđeno da je predmetni stambeno-poslovni objekat bio izgrađen a putničko motorno vozilo kupljeno prije nego je tužilja stupila u zajednicu života sa pok. M. – M., koja zajednica je trajala od 1994 do njegove smrti 2006 godine. Stoji činjenica da je tužilja tokom trajanja zajednice života sa sada pok. M. – M. izvodila određene građevinske radove koji su doprinijeli povećanju vrijednosti spornih nepokretnosti ali se objekat po veličini i gabaritu nije mijenjao, što bi mogao biti predmet nekog drugog postupka (obligaciono pravni zahtjev). Dakle, karakter tih radova nije takve prirode da bi tužilja mogla gradnjem - stvaranjem nove stvari steći svojinu u smislu odredbi. čl. 21 i 22 Zakona o osnovama svojinsko pravnih odnosa.

Nižestepeni sudovi se nijesu izričito izjasnili da zajednica života tužilje i pok. M. predstavlja vanbračnu zajednicu sa svim karakteristikama bračne zajednice. No, u svakom slučaju tužilja nije dokazala da predmetna imovina predstavlja zajedničku imovinu u smislu čl. 296. u vezi čl. 281. Porodičnog zakona ("Sl.list SRCG", br. 7/89), koji je bio u primjeni u vrijeme trajanja navedene zajednice.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 1011/15 od 16.12.2015. godine)

USLOVI ZA STICANJE IMOVINE U VANBRAČNOJ ZAJEDNICI
(Član 306 Porodičnog zakona)

Povremeno održavanje kontakta, bez dokaza da je veza imala karakter stabilne trajne veze, ne može se smatrati vanbračnom zajednicom, te imovina stečena u tom periodu ne predstavlja imovinu stečenu u vanbračnoj zajednici.

Iz obrazloženja:

„Iz izvedenih dokaza je utvrđeno da je predmetni plac sa kamp kućicom 2005 godine, kupio tuženi od porodice Dj. i uknjižio se kao vlasnik. Tužilja je tvrdila da su za svo vrijeme u periodu od 2001 do 2007 godine bili u vanbračnoj zajednici, dok je tuženi tvrdio da nije bilo zajednice života već da su samo povremeno održavali kontakte. Takodje ni saslušani svjedoci su bili podijeljeni kada je u pitanju priroda njihove zajednice, radi čega nijesu mogli biti pouzdani dokaz za utvrđenje spornih činjenica. Isto tako, dio svjedoka je tvrdio da je tuženi živio odvojeno od tužilje kod privatnog stanodavca A. D., dok je tužilja tvrdila da su živjeli u kući njenog brata.

Polazeći od izvedenih dokaza i po ocjeni ovoga suda pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je između stranaka postojala samo povremena vanbračna zajednica. Članom 306 Porodičnog zakona je propisano da se imovina koja je stečena u vanbračnoj zajednici smatra zajedničkom imovinom samo ako je ta zajednica duže trajala. Potrebno je da je u vrijeme sticanja imovine vanbračne zajednice egzistirala i da je njeno postojanje poznato trećim licima što znači da mora imati spoljne manifestacije koje isključuju dogovor o vođenju odvojenih domaćinstava i različita mjesta stanovanja. Zajednica života podrazumijeva ukupnost aktivnih, intelektualnih, ekonomskih i socijanih odnosa muškarca i žene što je za bračnu i vanbračnu zajednicu uslov postojanja.

Dakle, tužilja izvedenim dokazima nije uvjerila sud da je sa tuženim zasnovala zajednicu života koji bi kvalitativno odgovarala vanbračnoj zajednici i koja bi u smislu odredbe čl.12. Porodičnog zakona bila izjednačena sa brakom zajednicom. Može se zaključiti da su stranke samo povremeno održavale kontakte, ali nije dokazano da je veza imala karakter stabilne trajne zajednice koja je duže trajala što je uslov za postojanje vanbračne zajednice.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 232/16 od 02.03.2016. godine)

ZAJEDNIČKA IMOVINA ČLANOVA PORODIČNE ZAJEDNICE
(Član 310 Porodičnog zakona)

Kada se nepokretnost stiče za vrijeme trajanja porodične zajednice na osnovu sporazuma svih njenih članova, onda takav sporazum koji sadrži izričitu namjeru da se sticanje vrši za sve članove porodične zajednice, predstavlja odlučnu činjenicu u pogledu utvrđenja zajedničke svojine na toj nepokretnosti, a nije od značaja činjenica upisa na jednog od članova porodične zajednice.

Iz obrazloženja:

„Po nalaženju ovog suda revizijom se neosnovano osporava zaključak nižestepenih sudova da je imovina koja je pribavljena ugovorom o kupovini i prodaji stečena za potrebe svih članova porodične zajednice i od sredstava članova porodične zajednice, zbog čega se dovodi u sumnju primjena materijalnog prava iz odredbe čl.310. Porodičnog zakona. Jer, nižestepeni sudovi su u ovom pravcu dali jasne i dovoljne razloge za zaključak da je postojala namjera i sporazum članova porodične zajednice da se nepokretnost kupi za potrebe svih članova i od sredstava svih članova, kao i dogovor da se u svojstvu kupca formalno označi jedan član porodične zajednice – M. A., koji je kasnije i uknjižen po osnovu zaključenog pravnog posla. Slijedom ovog utvrđenja, ovaj sud nalazi da nije od značaja ukazivanje u reviziji da tuženi, kao ni umještač, nijesu osporili pravnu valjanost ugovora o prodaji, niti činjenica da je upis izvršen na prethodnika tužilje. Jer, u slučaju kada se nepokretnost stiče za vrijeme trajanja porodične zajednice na osnovu sporazuma svih njenih članova, onda takav sporazum koji sadrži izričitu namjeru da se sticanje vrši za sve članove porodične zajednice, predstavlja odlučnu činjenicu u pogledu utvrđenja zajedničke svojine na toj nepokretnosti, a nije od značaja činjenica upisa na jednog od članova porodične zajednice. Takođe, po nalaženju ovog suda, nijesu od uticaja navodi revizije da nije osporena pravna valjanost pravnog posla - ugovora, jer je ugovorom stečena imovina za sve članove porodične zajednice, zbog čega se takav ugovor ne dovodi u sumnju. Na suprotan zaključak ne ukazuje činjenica koju potencira revident da u ugovoru nije naznačena posebna klauzula da se imovina kupuje za sve članove porodične zajednice, kao ni činjenica da se savjesnost kupca - držaoca pretpostavlja. Jer, tuženi nije sporio savjesnost sticaoca, niti osporavao državinu, već pravo isključive svojine, dokazujući da imovina predstavlja zajedničku svojinu članova porodične zajednice.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. 465/16 od 14.06.2016. godine)

GRADJANSKO PROCESNO PRAVO

PRETHODNO PITANJE
(Član 14 ZPP)

Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravno dejstvo samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.

Iz obrazloženja:

„Ne mogu se prihvatiti ni navodi revizije da sud kao prethodno pitanje nije raspravio pitanje punovažnosti ugovora o ustupanju, jer je prvostepeni sud to pitanje raspravio, o čemu je dao potpune i pravilne razloge. Naime, prema odredbi člana 14 ZPP kad odluka suda zavisi od prethodnog pitanja da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ sud može sam riješiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno. Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravno dejstvo samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno, jer se ona ne unosi u izreku i nije obuhvaćena pravosnažnst. Kako je sud odlučio da sam rješava prethodno pitanje to nije bio dužan da odredi prekid postupka jer je načelno ovlašćen da sam zauzme stav o prethodnom pitanju ne čekajući odluku nadležnog suda.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 168/15 od 31.03.2016.godine)

NENADLEŽNOST SUDA (Član 19 ZPP)

Rok za izdavanje građevinske dozvole ne može se odrediti odlukom suda, niti je redovan sud nadležan da odlučuje o ispunjenosti uslova za izdavanje građevinske dozvole.

Iz obrazloženja:

„Postavljenim zahtjevom u ovom sporu tužilja je tražila da sud odredi rok od šest mjeseci od dana pravosnažnosti takve presude, u kom roku bi tuženi bio dužan da dobije građevinsku dozvolu za izgradnju objekta prema ovjerenom ugovoru o razmjeni nepokretnosti, koji su stranke zaključile 11.12.2006. godine. Tužbeni zahtjev je temeljila na činjenici da su ugovorom o razmjeni nepokretnosti stranke izvršile razmjenu, tako što je tužilja svoju kat.parcelu 68/2, u površini od 1152 m², razmijenila za 20% izgrađenih objekata na istoj parceli, računajući od ukupno izgrađene stambene površine, koje objekte je prema ugovoru dužan izgraditi tuženi. Obzirom da je čl.6. ugovora ugovorena obaveza tuženog da objekte - apartmane izgradi i pripremi za predaju ne kasnije od 18 mjeseci od dobijanja svih potrebnih dozvola za gradnju, a budući da nije ugovoren rok u kojem je tuženi obavezan da pribavi potrebne dozvole za gradnju, tužilja je tražila da sud odredi rok od šest mjeseci u kojem bi tuženi bio obavezan da pribavi građevinsku dozvolu za izgradnju objekata.

Rješavajući u ovom sporu, prvostepeni sud je zaključio da isti ne spada u sudsku nadležnost, zbog čega je odbacio tužbu kao nedozvoljenu i ukinuo do sada preduzete radnje. Ovakav zaključak prvostepeni sud je temeljio na činjenici da je izdavanje građevinske dozvole u nadležnosti organa uprave, zbog čega sud nije ovlašćen da u parnici odlučuje o takvom zahtjevu niti određuje rokove u kojima se dozvola za gradnju ima pribaviti. Takođe je zaključio da se tužbeni zahtjev u ovom sporu ne može temeljiti na odredbi čl.325. ZOO, koja propisuje mogućnost da sud, na zahtjev jedne strane, odredi primjeren rok za ispunjenje obaveze u situaciji kada vrijeme ispunjenja nije određeno ugovorom već je ostavljeno na volju povjerioca ili dužnika.

Drugostepeni sud je u postupku odlučivanja o žalbi protiv prvostepenog rješenja prihvatio izloženi zaključak prvostepenog suda o apsolutnoj nenadležnosti kao pravilan.

Po nalaženju ovog suda, pravilan je zaključak nižestepениh sudova da je sud aposolutno nenadležan da odlučuje o tužbenom zahtjevu u ovom sporu. Naime, odredbom čl.68. Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list CG", br.51/08 i 34/11), koje pravo je mjerodavno u ovom sporu, propisano je da se izgradnja objekata može obavljati samo u skladu sa zakonom i drugim propisima, tehničkim normativima i normama kvaliteta, dok je čl.91. st.1. propisano da građevinsku dozvolu za građenje objekata izdaje organ lokalne uprave, a odredbom čl.93. istog zakona propisano je da se građevinska dozvola izdaje rješenjem na osnovu pribavljene dokumentacije, a izdaje se, shodno čl.94. st.1. u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva, ukoliko su ispunjeni uslovi propisani tim zakonom.

Kod navedenih zakonskih određenja nesumnjivo proizilazi da se rok za izdavanje građevinske dozvole ne može odrediti odlukom suda, niti je redovan sud nadležan da odlučuje o ispunjenosti uslova za izdavanje građevinske dozvole.

Pored iznijetog, valja istaći da je pravilan zaključak nižestepениh sudova da se u konkretnom slučaju ne radi o zahtjevu za određivanje primjerenog roka za ispunjenje obaveze na zahtjev jedne strane u slučaju kada strane nijesu odredile vrijeme ispunjenja, već je vrijeme

ispunjenja ostavljeno na volju povjeriocu ili dužniku, pa nema mjesta primjeni odredbe čl.325. ZOO, na što revident istrajava i u reviziji.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 554/16 od 25.05.2016. godine)

NENADLEŽNOST SUDA
(Član 19 ZPP)

Rješavanje spora o izvršenju budžeta ne spada u sudsku nadležnost.

Iz obrazloženja:

„Predmetnom tužbom tužilac je postavio zahtjeve za isplatu duga po osnovu neizvršene obaveze finansiranja redovnog rada u lokalnom parlamentu za sporni period.

Saglasno odredbi čl. 37 Zakona o budžetu ("Sl.list RCG", br. 40/01, 71/05 i 12/07), izvršenje budžeta opštine vrši se na način i u postupku propisanim ovim zakonom za izvršenje budžeta države, a da ovlašćenja koja ima ministar finansija u izvršenju budžeta države, ima odgovorno lice u opštini, odnosno nadležni organ za finansije, koji poslovi se obavljaju u upravnom postupku.

Polazeći od navedene zakonske odredbe, i po nalaženju ovog suda, drugostepeni sud je pravilno našao da rješavanje ovog spora ne spada u sudsku nadležnost, te sljedstveno tome odlučio kao u izreci pobijanog rješenja.

Naime, u konkretnom slučaju radi se o zakonskoj obavezi i budžetskim sredstvima koja se opredjeljuju budžetom političkoj partiji kao potrošačkoj jedinici koja se, između ostalog, shodno čl.2.st.2. Zakona o finansiranju političkih partija ("Sl.list RCG", br.21/04), finansira iz javnih prihoda - budžetske jedinice lokalne samouprave, o čijem prenosu se u skladu sa čl.5.st.3. tog zakona stara nadležni organ za poslove finansija jedinice lokalne samouprave.

Dakle, radi se o izvršenju budžeta o kojem se stara odgovorno lice, a ne o neplaćenju ugovornoj obavezi koja se realizuje iz sredstava odobrenih za narednu fiskalnu godinu. Stoga su bez osnova navodi revizije da je u pitanju spor iz čl. 1 ZPP tj. potraživanju po osnovu duga koje se ostvaruje u parničnom, a ne u upravnom postupku.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1270/15 od 25.02.2016. godine)

NEDOSTATAK STRANAČKE SPOSOBNOSTI
(Član 76 stav 1 u vezi sa čl. 106 i 276 st. 1 tačka 6 ZPP)

Nedostatak stranačke sposobnosti predstavlja procesnu smetnju za dalji tok postupka, koja ukoliko se ne otkloni dovodi do odbacivanja tužbe.

Iz obrazloženja:

„U postupku pred prvostepenim i drugostepenim sudom nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 12 ZPP, na čije postojanje ovaj sud, u skladu sa čl. 401 istog zakona, pazi po službenoj dužnosti. S tim u vezi nedostatak aktivne legitimacije nije isto šti i nedostatak stranačke sposobnosti, kako se to u reviziji navodi. Naime, stranka u postupku, u smislu čl. 76 st. 1 ZPP, može da bude svako fizičko i pravno lice i taj nedostatak predstavlja procesnu smetnju za dalji tok postupka, koja ukoliko se ne otkloni dovodi do odbacivanja tužbe. Stvarna legitimacija je materijalnopravni odnos stranke prema predmetu spora, što znači da nedostatak stvarne legitimacije dovodi do gubitka spora u meritumu. Zbog toga se ne može govoriti da postoji protivrječnost između izreke i obrazloženja prvostepene i pobijane presude, a time i bitne povrede odredaba parničnog postupka, iz čl. 367 st. 2 tač. 15 ZPP, te se tužba nije mogla odbaciti jer je u postupku učestvovalo lice koje može biti stranka u postupku, a pitanje osnovanosti tužbenog zahtjeva je u domenu primjene materijalnog prava. S druge strane, drugostepeni sud je, u smislu čl. 389 st. 1 ZPP, u pobijanoj presudi ocijenio sve navode žalbe koji su bili od odlučnog značaja, pa drugostepena presuda nema nedostataka na koje se revizijom ukazuje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 4/16 od 31.03.2016. godine)

NEDOPUŠTENOST I NERAZUMLJIVOST TUŽBE
(Član 106 u vezi sa čl. 188 st. 1 i 2 ZPP)

Zahtjev da se utvrdi da je zaposleni u odredjenim vremenskim periodima obavljao druge poslove od onih na koje je bio rasporedjen, ne predstavlja utvrdjenje postojanja nekog prava, već utvrdjenje činjenica, te je takva tužba nedopuštena.

Tužba je nerazumljiva ako u istoj nijesu pravilno opredijeljena prava čije se priznanje traži.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi člana 188 st. 1 i 2 ZPP tužilac može u tužbi da traži da sud samo utvrdi postojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost neke isprave. Ovakva tužba može se podnijeti kada je to posebnim propisima predviđeno ili kad tužilac ima za to pravni interes prije dospelosti zahtjeva za činidbu.

Zahtjev da se utvrdi da je tužilac u odredjenim vremenskim periodima obavljao druge poslove od onih na koje je bio rasporedjen rješenjima nadležnog organa, ne predstavlja utvrdjenje postojanja nekog prava ili pravnog odnosa, već utvrdjenje činjenica koje su samo podloga za utvrđivanje sadržaja pravnih ovlašćenja koja izviru iz spornih činjenica, odnosno da li tužilac, ako postoje te činjenice, ima pravo da zahtijeva neku činidbu. Zbog toga su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da je u tom dijelu tužba nedopuštena.

Medjutim, u dijelu kojim se traži da se tužena obaveže da tužiocu prizna sva prava po osnovu obavljanja tih poslova ne traži se utvrdjenje činjenica, već se radi o zahtjevu za činidbu.

Obzirom da u tužbenom zahtjevu nijesu precizirana prava koja tužilac traži da mu tuženi prizna (dio zarade ili neko drugo pravo), to je tužba u tome dijelu nerazumljiva i ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupati. Stoga je prvostepeni sud bio dužan da postupi u skladu sa članom 106 ZPP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 26/16 od 31.03.2016. godine)

PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE
(Član 188 st. 1 i 2 u vezi čl. 226 st. 1 ZPP)

Pravni interes za podnošenje tužbe kojom se traži da se utvrdi istinitost, odnosno neistinitost neke isprave postoji ako je isprava kao dokazno sredstvo važna za neko pravo ili pravni odnos među strankama.

BITNA POVREDA ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA
(Član 367 stav 1 u vezi sa čl. 231 – 240 ZPP)

Presuda je donijeta uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 1 u vezi sa čl. 231 – 240 ZPP ako se ista zasniva na činjenicama utvrdjenim na osnovu iskaza svjedoka koji nijesu saslušani u parnici.

Iz obrazloženja:

„Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca da se utvrdi da je zapisnik Komisije za procjenu nepokretnosti u postupku prenosa fiducijarnog prava svojine na teritoriji Opštine Berane, od 16.06.2004.godine, u pravnoj stvari AD „K.“ B. i DOO „L. p.“ B., kao javna isprava neistinite sadržine i da kao takva ne proizvodi pravno dejstvo.

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane i prvostepene presude utvrđeno je da su tužioci ranije bili radnici i akcionari AD „K.“ iz B., nad kojim je otvoren stečaj rješenjem Privrednog suda u Bijelom Polju St. br.14/06 od 31.03.2006.godine, a zaključen rješenjem istog suda od 29.06.2006.godine, koji je potom brisan iz CRPS. Prije otvaranja stečaja, a na osnovu odluke skupštine akcionara AD „K.“ od 22.05.2014.godine, ovo društvo je u svojstvu zajmoprimca zaključilo sa DOO „L. p.“ iz B., ovdje tuženim, kao zajmoprimcem ugovor o zajmu dana 18.06.2004. godine, na iznos od 20.000,00 €, a potom 10.07.2004. godine i aneks ugovora na iznos od 5.300,00 €. Radi obezbjedjenja vraćanja zajma, AD „K.“ je zaključila 18.06.2004.godine ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine na nepokretnostima koje su bile upisane na ime fiducijarnog dužnika AD „K.“, u l.n. br.2033 i 1836 KO Berane, kao kat. parcele br.138 i 1440. Iz spisa proizilazi i to da je na zahtjev AD „K.“, komisija za procjenu nepokretnosti u postupku prenosa fiducijarnog prava svojine za teritoriju Opštine Berane, procijenila ove nepokretnosti na iznos od 25.200,00 €, o čemu je sačinjen zapisnik – 16.06.2004.godine. U zapisniku je konstatovano da su prilikom njegovog sačinjavanja bili prisutni svi članovi komisije, predsjednik i četiri člana, a što ne odgovara činjeničnom stanju, jer je ovaj zapisnik potpisan od strane dva člana komisije, dok predsjednik i ostali članovi komisije zapisnik nijesu potpisali, niti su imali saznanja u vezi sa sadržinom zapisnika.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja prvostepeni sud je usvojio predmetni tužbeni zahtjev i s pozivom na odredbu čl.188 st.1 i 2 ZPP, utvrdio da je sporni zapisnik kao javna isprava neistinite sadržine, jer je u istom konstatovano da su prilikom njegovog sačinjavanja bili prisutni svi članovi komisije što ne odgovara činjeničnom stanju, kao i stoga što su zapisnik potpisala dva od pet članova komisije.

Drugostepeni sud je, prilikom preispitivanja drugostepene presude povodom žalbe tuženog, prihvatio pravno rezonovanje prvostepenog suda i zaključio da tužioci imaju pravni

interes za vođenje predmetne parnice, kao bivši radnici i akcionari AD „K.“ iz B., koji su u stečajnom postupku prijavili svoje potraživanje, a kako bi zaštitili svoja prava.

Medjutim, ovakvo rezonovanje nižestepenih sudova za sad se ne može prihvatiti.

Osnovano se revizijom ukazuje da je prvostepena presuda donijeta uz počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.1 u vezi sa čl.231 – 240 ZPP koja je uticala na zakonitost prvostepene presude, jer se zasniva na činjenicama utvrdjenim na osnovu iskaza svjedoka koji nijesu saslušani u parnici, već su dati u postupku pred ODT u Beranama. Na taj propust prvostepenog suda tuženi je ukazao u žalbi, ali drugostepena presuda o tome nema razloga, pa je pred drugostepenim sudom učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.15 ZPP, koja je uvijek ukidni razlog.

U skladu sa odredbom čl.188 st.1 i 2 ZPP, tužilac može tužbom tražiti da sud utvrdi istinitost, odnosno neistinitost neke isprave pod uslovom da tužilac ima pravni interes da se utvrdi istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

Ovaj interes će postojati ako je isprava kao dokazno sredstvo važna za neko pravo ili pravni odnos medju strankama.

Shodno odredbi čl.226 st. 1 ZPP, javna isprava predstavlja ispravu koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, odnosno ustanova i drugo pravno lice u okviru zakonom povjerenog javnog ovlašćenja.

Zakon obavezuje sud da uzme kao istinito ono što se u javnoj ispravi potvrđuje ili određuje. Medjutim, dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrdjene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena. Dokazivanje da je isprava nepravilno sastavljena obuhvata dokazivanje da ispravu nije izdao organ koji je u ispravi označen kao izdavač, da po svom sadržaju isprava ne odgovara izvorniku ili da nije sastavljena u propisanoj formi. U parnici pred sudom dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi činjenice neistinito utvrdjene (čl.226 st.3 ZPP).

Tužioci ovom tužbom traže da se utvrdi da je zapisnik Komisije za procjenu nepokretnosti u postupku prenosa fiducijarnog prava svojine od 16.06.2004.godine kao javna isprava neistinite sadržine i da kao takva ne proizvodi pravno dejstvo.

Stoga u ovom postupku moraju dokazati da je utvrdjenje neistinitosti predmetne isprave neophodno kako bi ostvarili neko svoje pravo.

Prema stanju u spisima, AD „K.“ iz B., čiji su radnici i akcionari bili tužioci, zaključio je ugovor o pozajmici sa ovdje tuženim, a tuženi je radi obezbjeđenja vraćanja zajma sa AD „K.“ dana 18.06.2014.godine zaključio ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine na nekretninama iz l.n.br.2033 i 1836 KO Berane, 18.06.2014. godine. Zaključenju tog ugovora prethodio je stručni nalaz Komisije za procjenu nepokretnosti u postupku prenosa fiducijarnog prava svojine za teritoriju Opštine Berane, a o čemu je sačinjen zapisnik 16.06.2004.godine, (čija se istinitost dovodi u sumnju predmetnom tužbom), kao i izdavanje uvjerenja Direkcije za nekretnine – PJ Berane od istog datuma kojim se potvrđuje da su vjerodostojni podaci iz zapisnika pomenute Komisije. Slijedom navedenog, rješenjem Direkcije za nekretnine PJ Berane br.954-151/1 od 18.06.2004.godine, dozvoljen je upis ugovora o fiducijarnom prenosu prava svojine zaključenog izmedju povjerioca i dužnika, a koji upis ima karakter zabilježbe fiducijarnog prenosa prava svojine, a nakon dospelosti zajma, rješenjem Uprave za nekretnine PJ Berane, br.954-197/1 od 05.10.2004. godine izvršen je definitivni upis prava svojine iz l.n.br.2033 i 1836 KO Berane, u korist ovdje tuženog.

Prema stanju u spisima, tužioci nijesu pobijali ugovor o fiducijarnom prenosu prava svojine, niti u za to propisanoj proceduri osporili zakonitost navedenih rješenja nadležnog organa uprave, koja su u konačnom rezultirala definitivnim upisom prava svojine na tuženog, pa se opravdano od strane tuženog postavlja pitanje postojanja pravnog interesa tužilaca za

podnošenje predmetne tužbe, jer se, imajući u vidu izloženo, ne može utvrditi koje bi pravo, odnosno pravni interes tužioci zaštitili utvrđenjem neistinitosti predmetne isprave.

Kako nižestepeni sudovi prilikom odlučivanja nijesu imali u vidu izloženi pravni pristup, to su i odlučne činjenice za ocjenu dopuštenosti predmetne tužbe ostale neutvrđene, radi čega su nižestepene presude morale biti ukinute i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 82/16 od 16.02.2016. godine)

PREINAČENJE TUŽBE
NAKON ODRŽAVANJA PRIPREMNOG ROČIŠTA
(Član 191 stav 2 ZPP)

Da bi se dopustilo preinačenje tužbe nakon održavanja pripremnog ročišta potrebno je da su kumulativno ispunjena oba uslova – da preinačenje nije usmjereno na odugovlačenje postupka i da tuženi pristane na preinačenje.

Iz obrazloženja:

„Osnovano se revizijom ukazuje da nije bilo uslova da se dozvoli preinačenje tužbe. Prema odredbi člana 191 st. 1 ZPP ("Sl. list RCG", br. 22/04, 28/05 i 76/06), tužilac može preinačiti tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremono ročište nije održano. Tužilac je tužbu preinačio podneskom od 22. 09. 2015. godine, nakon zaključenja pripremnog ročišta (25. 08. 2015. godine).

Odredbom člana 191 st. 2 ZPP propisano je da nakon održavanja pripremnog ročišta, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, sud može dopustiti preinačenje tužbe *samo* ako ocijeni da preinačenje nije usmjereno na odugovlačenje postupka i ako tuženi pristane na preinačenje. Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da je potrebno da su kumulativno ispunjena oba uslova da bi se dopustilo preinačenje - da isto nije usmjereno na odugovlačenje postupka i da tuženi pristane na preinačenje. Tuženi se isričito protivio preinačenju. Prvostepena presuda nema razloga zbog čega je preinačenje dozvoljeno, dok drugostepeni sud, u odgovoru na navode žalbe tuženog, navodi da preinačenje nije bilo usmjereno na odugovlačenje postupka. U pogledu drugog uslova za dozvolu preinačenja - pristanak tuženog, ni drugostepena presuda nema razloga. Konačno, odredbom člana 191 st. 4 ZPP određeno je da će sud u slučaju iz stava 2 ovog člana dopustiti preinačenje tužbe i kad se tuženi protivi preinačenju, ako tužilac bez svoje krivice tužbu nije mogao preinačiti ranije. Tužilac sudu nije pružio dokaze o ispunjenosti ovoga uslova za dopuštanje preinačenja, niti nižestepene presude u tom pravcu sadrže razloge.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 418/16 od 11.05.2016. godine)

PROMJENA ISTOVJETNOSTI TUŽBENOG ZAHTEJEVA
(Član 192 stav 1 ZPP)

Ukoliko je tužilac imao namjeru da zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora zasnuje na drugim činjenicama od onih navedenih u tužbi i na pripremnom ročištu, onda se ne radi o izmjeni pravnog osnova, već o promjeni istovjetnosti tužbenog zahtjeva, što se smatra preinačenjem tužbe.

Iz obrazloženja:

„Nijesu osnovani ni navodi revizije da je prvostepeni sud neprihvatanjem predloga tužioca da se saslušaju svjedoci, kao i izvrši uvid u interni nalog za prenos onemogućio tužioca da, shodno članu 192 stav 2 ZPP, istakne drugi pravni osnov za utvrđenje ništavosti spornog ugovora. Prema odredbi čl. 187 st. 2 ZPP sud postupa po tužbi i kada tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva, a ako je tužilac naveo pravni osnov sud nije vezan za njega. Međutim, revident pogrešno smatra da bi se radilo o promjeni pravnog osnova, a nema mjesta ni primjeni odredbe čl. 192 st. 2 ZPP. Prema toj odredbi tuženi se ne može protiviti preinačenju tužbe ako usljed okolnosti koje su nastale posle podnošenja tužbe tužilac zahtjeva iz istog činjeničnog osnova drugi predmet ili novčani iznos. Ukoliko je tužilac imao namjeru da zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora zasnuje na drugim činjenicama od onih navedenih u tužbi i na pripremnom ročištu, onda se ne radi o izmjeni pravnog osnova tužbenog zahtjeva, kako to pogrešno smatra revident, već o promjeni istovjetnosti tužbenog zahtjeva, što se u smislu čl. 192 st. 1 ZPP smatra preinačenjem tužbe. Za takvo preinačenje tužbe, u smislu čl. 191 st. 2 ZPP, potreban je pristanak tuženog.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 28/16 od 14.04.2016. godine)

JEDINSTVENI SUPARNIČARI
(Član 202 ZPP)

U sporu povodom tužbe za utvrđenje prava svojine po osnovu nasljedja svi sanasljednici su jedinstveni suparničari i moraju biti obuhvaćeni tužbom.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, rješenjem Osnovnog suda u Baru O.br.610/08 od 17.03.2009. godine, raspravljena je zaostavština ostavioca V. O., biv. iz B., na način što su za njegove naslednike oglašene prvotužena, supruga ostavioca, i drugotužena, sestra ostavioca (ostavilac nije imao djece). Tužilja je kćerka sada pok. Z. O., sestre po ocu ostavioca V. O., i nije učestvovala u ostavinskom postupku (o istom nije obaviještena). Na temelju navedenih činjenica pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo - čl.14. st.3. Zakona o nasleđivanju, kada su zaključili da tužilja ima pravo na zaostavštini V. O. u obimu prava od 1/8. To se pravo tužilji i ne osporava.

Revizijom, kao i žalbom, prvotužene ukazuje se na nedostatak pasivne legitimacije ove tužene u predmetnom sporu. Naime, prvotužena smatra da nije nužni suparničar sa drugotuženom, jer joj po zakonu (čl.14. Zakona o nasleđivanju) iza smrti supruga V. pripada 1/2 njegove imovine, a zahtjev za priznanje prava svojine na 1/8 zaostavštine ostavioca tužilja je mogla usmjeriti samo prema drugotuženoj. Ovi navodi revizije ne mogu se prihvatiti osnovanim. U konkretnom slučaju radi se o tužbi za utvrđivanje prava svojine po osnovu nasleđivanja. U sporu povodom takve tužbe svi sanasljednici su jedinstveni suparničari – čl. 202 ZPP i moraju biti obuhvaćeni tužbom.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1329/15 od 19.01.2016. godine)

HIPOTEKARNI POVJERIOCI KAO TUŽIOCI
NIJESU JEDINSTVENI SUPARNIČARI
(Član 202 ZPP)

Ne postoji nužno suparničarstvo na strani hipotekarnih povjerilaca jer isti ne čine jedinstvenu pravnu zajednicu.

Iz obrazloženja:

„Tokom trajanja parnice prvotužilac N. B. je umro, zbog čega je pravosnažnim rješenjem prvostepenog suda od 15.07.2011. godine, utvrđen prekid postupka po tužbi ovog tužioca, a raspravljanje nastavljeno po tužbi tužilje N. K.

Nijesu osnovani navodi revizije o počinjenoj povredi odredaba parničnog postupka koji se iscrpljuju u tvrdnjama da su raniji tužilac N. B. i tužilja u ovom sporu jedinstveni suparničari, zbog čega se pravni odnos mogao riješiti na jednak način u odnosu na zahtjeve oba tužioca, te da nije bilo uslova da se postupak po tužbi ranijeg tužioca N. B. prekine zbog smrti ovog tužioca. Naime, po nalaženju ovog suda, jedinstveno nužno suparničarstvo postoji kada suparničari čine jedinstvenu pravnu zajednicu, u situaciji kada se po zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima, saglasno odredbi čl.202. ZPP. U konkretnoj pravnoj situaciji tužilja i N. B. su hipotekarni povjerioci iz zaključenog ugovora o hipoteci i aneksa ugovora, ali njihova potraživanja su u navedenim ugovorima pojedinačno određena i obezbijedena hipotekom. Stoga ne postoji nužno suparničarstvo na strani hipotekarnih povjerilaca jer isti ne čine jedinstvenu pravnu zajednicu, zbog čega je postupak bilo moguće prekinuti po tužbi N. B. usled njegove smrti.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 430/16 od 14.06.2016. godine)

RAZLOZI ZA PREKID POSTUPKA
(Član 212 stav 1 tačka 1 ZPP,
u vezi čl. 73 st. 1 Zakona o Ustavnom sudu)

Odluka Ustavnog suda po ustavnoj žalbi ne predstavlja prethodno pitanje i nije razlog za prekid postupka.

Iz obrazloženja:

„Prema stanju u spisima, presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.897/10 od 31.12.2012. godine, pored ostalog, obavezan je tuženi, u predmetnoj parnici tužilac, da tužiocu R. B., sada tuženom, na ime naknade štete zbog izgubljene zarade isplati iznos od 21.035,54 €, sa pripadajućom kamatom i troškovima parničnog postupka - 1.425,00 €. Ova presuda potvrđena je presudom Višeg suda u Podgorici Gž.br.1442/12-10 od 18.04.2012. godine a u izvršnom postupku tuženom je isplaćen ukupan iznos od 22.462,54 € (glavni dug, parnični troškovi i troškovi izvršenja). Presudom Vrhovnog suda Crne Gore Rev.br.620/12 od 11.10.2012. godine preinačene su navedene presude osnovnog i višeg suda na način što je zahtjev tužioca R. B. odbijen kao neosnovan. Kako je prestao osnov po kojem je tuženom isplaćen navedeni novčani iznos, pravilno su nižetepeni sudovi primijenili materijalno pravo (čl.217. st.3. ZOO) kada su obavezali tuženog da tužiocu vrati naplaćeni iznos sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe (čl.221. ZOO).

Odluka Ustavnog suda po ustavnoj žalbi izjavljenoj protiv presude Vrhovnog suda Crne Gore Rev.br.620/12 od 11.10.2012. godine ne predstavlja prethodno pitanje u ovoj pravnoj stvari i nije razlog, u smislu čl.212. st.1. tač.1. ZPP, za prekid postupka, pa su neosnovani navodi revizije u tom pravcu. Ukazati je i na odredbu čl.73. st.1. Zakona o Ustavnom sudu, koja propisuje da ustavna žalba ne zadržava izvršenje pojedinačnog akta protiv kojeg je izjavljena.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 147/15 od 01.12.2016.godine)

PREKID POSTUPKA ZBOG SMRTI TUŽIOCA
I NASTAVAK POSTUPKA PREUZIMANJEM PARNICE
OD STRANE LICA KOJI NIJESU ZAKONSKI NASLJEDNICI TUŽIOCA
(Član 367 stav 2 tačka 12 u vezi sa čl. 214 ZPP)

Davaoci izdržavanja po ugovoru o doživotnom izdržavanju nijesu zakonski nasljednici primaoca izdržavanja, pa isti nijesu mogli u svojstvu nasljednika preuzeti parnicu nakon njegove smrti, te je prvostepeni sud nastavljaajući parnicu prihvatanjem istih kao zakonskih nasljednika primaoca izdržavanja počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 12 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Najprije se ukazuje da su pobijana i prvostepena odluka donijete uz počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.12 ZPP na čije postojanje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti.

Prema stanju u spisima, predmetnu tužbu podnijela je Osnovnom sudu u Herceg Novom, dana 30.10.2001.godine B. J. iz K. , koja je u toku trajanja parnice preminula, dana 22.10.2003.godine. Dakle, do gubitka stranačke sposobnosti tužilje došlo je u toku parnice – zbog smrti fizičkog lica, u kom slučaju po sili zakona nastupa prekid postupka koji će se, u smislu odredbe čl.214 st.1 ZPP, nastaviti kad nasljednik ili staralac zaostavštine preuzme postupak ili kad ih sud, na predlog protivne strane, pozove da to učine.

Prvostepeni sud je parnicu nastavio, prihvatajući kao naslednike, odnosno pravne sljedbenike tužilje Č. Z. i Č. M., kao lica sa kojima je tužilja zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju, 3R 1067/02 od 01.11.2002.godine.

Postupajući na navedeni način, prvostepeni sud je počinio ukazanu bitnu povredu odredaba parničnog postupka, koju nije otklonio ni drugostepeni sud po službenoj dužnosti, a što je bila njegova obaveza. Ovo sa razloga što davaoci izdržavanja po pomenutom ugovoru o doživotnom izdržavanju nijesu zakonski naslednici pok. tužilje pa isti nijesu mogli u svojstvu naslednika preuzeti predmetnu parnicu.

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1132/15 od 03.03.2016. godine)

NEBLAGOVREMENOST ZAHTJEVA ZA IZUZEĆE VJEŠTAKA
(Član 247 stav 2 ZPP)

Neblagovremen je zahtjev za izuzeće vještaka podniet nakon zaključenja rasprave pred drugostepenim sudom.

Iz obrazloženja:

„Nijesu osnovani ni navodi revizije da je drugostepeni sud trebao usvojiti zahtjev za izuzeće vještaka. Zahtjev za izuzeće vještaka tužilja je stavila nakon zaključenja glavne rasprave pred drugostepenim sudom pa je taj zahtjev neblagovremen. Jer, prema odredbi člana 247 stav 2 ZPP stranka može da podnese zahtjev za izuzeće vještaka čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije prije početka izvodjenja dokaza vještačenjem, a prema st. 6 istog člana ako je stranka saznala za izuzeće poslije izvršenog vještačenja i prigovara vještačenju iz tog razloga sud će postupiti kao da je zahtjev stavljen prije izvršenog vještačenja. Tužilja nije prigovarala nalazu vještaka iz tog razloga, pa zahtjev koji je stavljen nakon završetka rasprave je neblagovremen. Osim toga, tužilja nije uz zahtjev za izuzeće pružila dokaze ni ukazala na okolnosti koje dovode u sumnju nepristrasnost vještaka, kao i da postoje drugi razlozi za isključenje vještaka iz čl. 69 tač. 1 – 6 u vezi sa čl. 247 st. 1 ZPP.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1138/15 od 17.03.2016. godine)

TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA
I ODBACIVANJE TUŽBE
(Član 276 stav 1 tačka 5 ZPP)

Zakornitost odluke o troškovima krivičnog postupka ispituje se u krivičnom postupku žalbom na prvostepeno rješenje i ne može se zakonitost te odluke ispitivati u parničnom postupku.

Iz obrazloženja:

„Pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su odbacili tužbu tužilje kojim je tražila da joj se u parničnom postupku odluči o troškovima krivičnog postupka (Kis.br.13/06 i Ks.br.1/13).

Naime, pravilno nižestepeni sudovi nalaze da je o svim troškovima krivičnog postupka odlučeno navedenim rješenjem (Ks.br.1/13 od 05.12.2014. godine), te da tužilja ne može ponovo u parničnom postupku isticati zahtjev za naknadu troškova krivičnog postupka. U parnici se ne može vršiti korekcija odluke o troškovima krivičnog postupka donijete u krivičnom postupku.

Odredbom čl.203. st.2. ZKP ("Sl.list RCG", br.71/03 i 47/06) bilo je propisano da ako zahtjev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1 ovog člana ne bude usvojen ili sud o njemu ne donese odluku u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva okrivljeni i branilac imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv RCG. Međutim, Zakonikom o krivičnom postupku ("Sl.list CG", br.57/2009) nije više predviđeno da se u parničnom postupku može odlučivati o troškovima krivičnog postupka.

Ovaj sud je cijenio navode revizije da tužbom nije ni traženo da se odluči o troškovima krivičnog postupka, odnosno da se ne radi o preispitivanju zakonitosti rješenja Ks.br.1/13 kojim su određeni troškovi krivičnog postupka, već da je predmet spora zahtjev za naknadu štete nastale nezakonitim radom suda, tj. traži se razlika po osnovu štete između pripadajućih troškova i dosuđenih troškova. Ti navodi su neosnovani jer je tužbom upravo tražena naknada troškova krivičnog postupka. Osim toga, zakonitost odluke o troškovima krivičnog postupka ispituje se u krivičnom postupku, žalbom na prvostepeno rješenje, i ne može se zakonitost te odluke ispitivati u parničnom postupku kako to, suprotno navodima revizije, pravilno zaključuju i nižestepeni sudovi.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 648/16 od 28.06.2016. godine)

ODBACIVANJE PREDLOGA ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE
ZBOG PRESUDJENE STVARI
(Član 352 stav 2 ZPP)

Ne može se pokrenuti drugi postupak za raspravljanje zaostavštine iza smrti ostavioca iza koga je već vodjen postupak koji je pravosnažno okončan.

Iz obrazloženja:

„Iz predmetnih spisa proizilazi da je iza smrti pok. M. H. ranije vođen ostavinski postupak pred Osnovnim sudom u Beranama, koji je okončan rješenjem o obustavi postupka O.br.294/10 od 16.12.2010.godine, koje je potvrđeno rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju Gž.br.949/11 od 18.04.2011.godine, iz razloga što ostavilac nije imao imovine koja bi mogla biti predmet raspravljanja zaostavštine.

Imajući prednje u vidu, pravilno je prvostepeni sud postupio kada je odbacio prijedlog za raspravljanje zaostavštine iza smrti istog ostavioca, s pozivom na odredbu čl.299 st.1 u vezi čl.352 st.2 ZPP, jer se radi o pravosnažno presuđenoj stvari. Naime, ne može se pokrenuti drugi postupak za raspravljanje zaostavštine iza smrti ostavioca iza koga je već vođen postupak koji je pravosnažno okončan.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 409/16 od 13.04.2016. godine)

USKRAĆIVANJE MOGUĆNOSTI RASPRAVLJANJA PRED SUDOM
(Član 367 stav 2 tačka 9 u vezi sa čl. 191 st. 5 ZPP)

Tuženom je uskraćena mogućnost raspravljanja pred sudom ako je nakon preinačenja tužbe na ročištu na kojem tuženi nije bio prisutan zaključena glavna rasprava, čime je sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 9 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Na ročištu glavne rasprave održane 15.04.2015. godine, na kojem je glavna rasprava i zaključena, nakon čitanja nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, tužilac je preinačio tužbu na način što je tražio da se obaveže tuženi da mu po osnovu Ugovora o kreditu br.950-90-436 plati iznos od 282.465,26 €, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 12.02.2015. godine (tužbom tražen iznos od 271.315,55 €, sa kamatom) i po osnovu Ugovora o kreditu br.950-90-265 iznos od 298.006,51 €, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 12.02.2015. godine (tužbom je tražen iznos od 287.670,13 € sa kamatom). Na ročištu nije bio prisutan tuženi.

Prema odredbi čl.191. st.5. ZPP, ako je tužba preinačena na ročištu na kome tuženi nije prisutan, sud će odložiti ročište i dostaviti tuženom prepis zapisnika sa tog ročišta. Prvostepeni sud tako nije postupio. Nakon preinačenja tužbe na ročištu od 15.04.2015. godine, na kojem tuženi nije bio prisutan, zaključio je glavnu raspravu, a nakon toga 14.05.2015. godine donio je prvostepenu presudu.

Postupajući na izloženi način prvostepeni sud je tuženom uskratio mogućnost da raspravlja pred sudom - da se izjasni o preinačenoj tužbi, čime je učinio bitnu povredu postupka iz čl.367. st.2. tač.9. ZPP. Na ovu povredu postupka ukazano je žalbom tuženog. Drugostepeni sud nalazi da se radilo o preciziranju tužbenog zahtjeva u skladu sa nalazom i mišljenjem vještaka, a ne objektivnom preinačenju tužbe u smislu čl.191. ZPP, jer ne postoji suštinska razlika po činjeničnom i pravnom osnovu prvobitno postavljenog zahtjeva i preciziranog zahtjeva. Izraženo stanovište drugostepenog suda ne može se prihvatiti pravilnim. Prema odredbi čl.192. st.1. ZPP preinačenje tužbe je promjena istovjetnosti tužbenog zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći. U konkretnom slučaju tužilac je povećao tužbeni zahtjev i radilo se o preinačenju tužbe. Kako navedenu povredu postupka drugostepeni sud nije otklonio, sam je učinio istu povredu postupka, na koju se takođe ukazuje revizijom.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 3/16 od 15.03.2016. godine)

NERAZUMLJIVOST I PROTIVRJEČNOST IZREKE
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP)

Izreka presude je nerazumljiva i protivrječna ako je istom istovremeno naloženo zaključenje glavnog ugovora i izvršenje ugovorne obaveze.

Iz obrazloženja:

„U slučaju nalaganja zaključenja ugovora od strane suda, jednom tužbom se mora tražiti, u prvom dijelu petituma tužbenog zahtjeva da sud obaveže stranu koja izbjegava da zaključi ugovor, na obavezu zaključenja glavnog ugovora u određenom roku, a u drugom dijelu tog zahtjeva da se po proteku tog roka, ako ga tužena ne ispoštuje utvrđuje da je glavni ugovor zaključen, navodjenjem sadržine bitnih sastojaka predugovora, kao bitnih sastojaka glavnog ugovora, uz konstataciju da sudska presuda zamjenjuje glavni ugovor.

Kako tužilac svoj zahtjev u tom dijelu nije postavio na izloženi način, a prvostepeni sud propustio da pozove tužioca da u tom pravcu uredi tužbeni zahtjev, to je prvostepeni sud odlučujući o osnovanosti tako postavljenog tužbenog zahtjeva počinio bitnu povredu odredaba čl.367 st.2 tač.15 ZPP, jer je takva izreka nerazumljiva i protivrječana razlozima presude u tom dijelu.

Predugovor predstavlja ugovor kojim se preuzima obaveza da se kasnije zaključi drugi glavni ugovor, u vezi utvrđenog sadržaja u predugovoru. Dakle, zaključen predugovor ne stvara neke obaveze iz ugovora koji treba stranke da zaključe, već predstavlja samo osnov da se odredjeni ugovor zaključi.

Kako je tužilac prvopostavljenim tužbenim zahtjevom tražio da se tuženi obaveže na zaključenje glavnog ugovora, a drugopostavljenim zahtjevom isplatu kupoprodajne cijene, dakle, izvršenje ugovorne obaveze od strane tužene to se, i po ocjeni ovog suda, s pravom revizijom tužene ukazuje na protivrječnost izreke prvostepene presude budući je istovremeno naloženo tuženoj da zaključi glavni ugovor, kao i da izvrši ugovornu obavezu iako predugovor stvara samo obavezu da se zaključi glavni ugovor.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 298/16 od 31.03.2016. godine)

NERAZUMLJIVOST IZREKE
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP)

U parnicama u kojima se odlučuje o pravima na nepokretnostima ako izreka sudske odluke ne sadrži oznake i podatke o nepokretnostima onako kako su one označene u katastru nepokretnosti, ista je nerazumljiva.

Iz obrazloženja:

„U parnicama u kojima se odlučuje o pravima na nepokretnostima izreka sudske odluke mora sadržati oznake i podatke o nepokretnostima onako kako su one označene u katastru nepokretnosti, tj. treba navesti broj katastarske parcele, katastarsku opštinu, površinu, kulturu, na koga su nepokretnosti upisane i dr., jer samo takva izreka presude je razumljiva i na osnovu iste se može u katastru izvršiti odgovarajuća uknjižba.

U konkretnom slučaju prvostepenom presudom je utvrđeno da je tužilac vlasnik kat.parc.br.407/2, u pov.2700 m², upisane u l.n.br.91 KO Reč. Međutim, iz lista nepokretnosti br.91 KO Reč koji se nalazi u spisima vidi se da u istom nije upisana kat.parc. br.407/2. Dakle, nižestepenim presudama je odlučeno o nepokretnosti navodno iz lista nepokretnosti br.91 KO Reč, koja nije ni upisana u tom listu nepokretnosti, iz čega proizilazi da je izreka prvostepene presude nerazumljiva i da se ne bi mogla izvršiti, pa je time počinjena bitna povreda postupka iz čl.367. st.2. tač.15. ZPP, na koju je ukazano žalbom tužene, a koju povredu drugostepeni sud nije sankcionisao, čime je i sam počinio istu povredu postupka, na što se osnovano ukazuje revizijom.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1296/15 od 19.01.2016. godine)

NEDOSTATAK RAZLOGA O ODLUČNIM ČINJENICAMA
(Član 367 stav 2 tačka 15 ZPP)

Ukoliko su nižestepene presude zasnovane na činjeničnoj osnovi drugačijoj od one na kojoj je zasnovan tužbeni zahtjev, počinjena je bitna povreda iz člana 367 stav 2 tačka 15 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Tužbeni zahtjev zasnovan je na činjenicama da sporne nepokretnosti predstavljaju zajedničku imovinu M. A. i N. A., koja je stečena radom u toku trajanja bračne, a potom vanbračne zajednice. Međutim, nižestepeni sudovi su usvajajući tužbeni zahtjev zaključili da je M. A. nasljedjivanjem iza smrti N. A. stekla pravo svojine. Pri tom se u izreci prvostepene presude navodi da se radi o zajedničkoj imovini stečenoj u braku i vanbračnoj zajednici, a u obrazloženju da je M. A. nasljedjivanjem stekla pravo svojine. S tim u vezi, drugostepeni sud je, pozivajući se na odredbe čl. 187 st. 2 ZPP, pogrešno našao da je u pitanju pravni osnov tužbenog zahtjeva za koji sud nije vezan, a ne činjenični osnov tužbenog zahtjeva. Stoga su nižestepene odluke zasnovane na činjeničnoj osnovi drugačijoj od one na kojoj je tužbeni zahtjev zasnovan.

Imajući u vidu navedeno, prvostepeni sud nije raspravio činjenice na kojima je tužbeni zahtjev zasnovan, niti je o tome dao bilo kakve razloge, odnosno nije raspravio da li se radi o zajedničkoj imovini stečenoj u bračnoj, a potom u vanbračnoj zajednici, kao ni doprinosu supružnika u sticanju te imovine.

Zbog toga se osnovano revizijom ukazuje da prvostepena presuda nema razloga o odlučnim činjenicama i da su dati razlozi nejasni i suprotni izreci, što predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 15 ZPP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 58/16 od 28.04.2016. godine)

BITNA POVREDA POSTUPKA PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM
(Član 367 stav 1 u vezi čl. 252 st. 2 ZPP)

Drugostepeni sud je počinio bitnu povredu postupka iz člana 367 stav 1 u vezi čl. 252 st. 2 ZPP ako na održanoj raspravi nije otklonio propust prvostepenog suda i pozvao vještaka da se izjasni i upotpuni svoj nalaz.

Iz obrazloženja:

„Kako u postupku pred prvostepenim sudom nije utvrđivano da li sporna nepokretnost predstavlja šumu kao dobro od opšteg interesa u smislu čl. 20 Zakona o svojinsko pravnim odnosima i čl. 6 Zakona o šumama, a utvrđivanje te činjenice nalagala je pravilna primjena materijalnog prava, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev isključivo sa tih razloga.

I po nalaženju ovog suda, a kako se to osnovano i revizijom ukazuje, drugostepeni sud nije mogao sa tih razloga preinačiti presudu, već je imao mogućnost da radi pravilnog i potpunog utvrđenja činjeničnog stanja u dopuni dokaznog postupka otkloni propust prvostepenog suda.

Naime, prema stanju u spisima, u postupku pred prvostepenim sudom obavljen je uvidjaj lica mjesta u prisustvu vještaka geodetske struke. Te prilike je konstatovano da je sporna parcela nepristupačna za mjerenje, jer je obrasla visokim rastinjem i makijom. Vještaku geodetske struke rješenjem suda bilo je naloženo da se, između ostalog, izjasni i na okolnost kulture spornog zemljišta, što je izostalo.

Shodno odredbi čl. 252 st.2 3 ZPP, ako vještak dostavi nepotpun nalaz i mišljenje, sud će pozvati vještaka da u datom roku nalaz dopuni, a u slučaju nepostupanja po naogu suda sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Kako je, dakle, prvostepeni sud propustio da postupi u skladu sa navedenom odredbom to je drugostepeni sud, budući je održao raspravu, bio u obavezi da otkloni navedeni propust i pozove vještaka da se na te okolnosti izjasni i u tom pravcu upotpuni nalaz, što je izostalo čime je taj sud počinio bitnu povredu iz čl.367 st.1 u vezi sa čl.252 st.2 ZPP koja je uticala na pravilnost i zakonitost pobijane odluke i stoga predstavlja ukinudi razlog.

Isto tako, griješi drugostepeni sud kad odbija predmetni tužbeni zahtjev primjenom pravila o teretu dokazivanja, nalazeći da je na tužiocima bila obaveza dokazivanja kulture sporne parcele.

Naime, shodno odredbi čl.217 st.1 ZPP, svaka stranka je dužna da iznese činjenice i predloži dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivne strane.

U konkretnom slučaju, teret dokazivanja činjenice da sporna parcela ne može biti u privatnoj svojini zato što se radi o dobru od opšteg interesa u smislu odredbe čl 20 Zakona o svojinsko pravnim odnosima (Sl.list CG, br.19/09) i čl. 3 Zakona o šumama čl. (Sl.list RCG, br.55/00) bio je na tuženima, jer svaka strana u parnici dokazuje činjenice koje joj idu u prilog, pa tužioci ne mogu snositi štetne posledice zbog toga što tuženi nijesu predložili prvođenje dokaza vještačenjem po vještaku šumarske struke na navedene okolnosti.

Sa navedenih razloga drugostepena presuda je morala biti ukinuta kako bi taj sud na raspravi otklonio ukazane nepravilnosti i donio pravilnu i zakonitu odluku, polazeći od izloženog pravnog pristupa u ovoj odluci.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 567/16 od 17.06.2016. godine)

BITNA POVREDA POSTUPKA PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM
(Član 367 stav 1 u vezi čl. 387 ZPP)

Izmjenom činjeničnog stanja u odnosu na ono koje je utvrđeno u prvostepenom postupku bez održavanja rasprave, drugostepeni sud je počinio bitnu povredu iz člana 367 stav 1 u vezi čl. 387 ZPP.

Iz obrazloženja:

„Pobijana presuda sadrži bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.1 u vezi čl. 387 ZPP. Naime, osnovano se revizijom ukazuje da je drugostepeni sud preinačavajući prvostepenu presudu izmijenio činjenično stanje u odnosu na ono koje je utvrđeno u prvostepenom postupku, iako nije održao raspravu, čime je počinio navedenu bitnu povredu.

Po mišljenju ovog suda nijesu bili ispunjeni uslovi za preinačenje prvostepene presude od strane drugostepenog suda. Jer, drugostepeni sud je svoju odluku zasnovano na iskazu svjedoka O. P., izводеći zaključak da je izgradnju spornog objekta isključivo finansirala ova svjedokinja, a da tužilja u postupku nije dokazala da je svojim radom i novčanim sredstvima doprinijela sticanju predmetne imovine, kao ni tuženi.

Odlučujući na izloženi način, po mišljenju ovog suda, drugostepeni sud je drugačije cijenio dokaze koji su izvedeni pred prvostepenim sudom, čime je izmijenjeno činjenično stanje utvrđeno u prvostepenoj presudi. Ovakvim postupanjem drugostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka izi čl.367 st.1 u vezi čl.387 ZPP. Jer drugostepeni sud može utvrditi drugačije činjenično stanje, od onog koje je utvrđeno pred prvostepenim sudom, samo ukoliko održi raspravu i na istoj izvede dokaze koje je dužan sam cijeniti. Kako drugostepeni sud nije postupio saglasno navedenoj zakonskoj odredbi, to je počinio bitnu povredu na koju se revizijom osnovano ukazuje, zbog čega je pobijana presuda morala biti ukinuta i predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 875/15 od 14.04.2016. godine)

NEBLAGOVREMENOST REVIZIJE
(Član 397 stav 1 u vezi čl. 133 ZPP)

Kao dan dostavljanja, kad stranka ima punomoćnika, ima se smatrati dan kada je presuda dostavljena punomoćniku i od tada teče rok za izjavljivanje revizije, te ukoliko je od dana dostavljanja drugostepene odluke punomoćniku stranke protekao rok od 30 dana, revizija je neblagovremena.

Iz obrazloženja:

„Iz spisa predmeta se utvrđuje da je prepis drugostepene presude GŽ. br. 2442/14-10 od 27.03.2015. godine dostavljen punomoćniku četvrtotuženog, advokatu H. G., dana 29.04.2015. godine, o čemu postoji dostavnica u spisima predmeta. Protiv te presude četvrtotuženi je preko punomoćnika, advokata M. M., izjavio reviziju dana 19.10.2015. godine, što se vidi iz prijemnog štambilja Osnovnog suda u Podgorici.

Kako je revizija izjavljena po isteku roka od 30 dana, predviđenog odredbom člana 397 stav 1 ZPP, to je istu valjalo odbaciti kao neblagovremenu.

Neosnovano se ističe revizijom da je punomoćnik – advokat H. G. u predmetnom postupku bio ovlašten samo za podnošenje žalbe, te da drugostepena presuda nije trebala biti dostavljena punomoćniku, već stranki – četvrtotuženom. Ovo sa razloga što se iz predmetnog punomoćja utvrđuje da istim nijesu bliže određena ovlaštenja advokata, već je četvrtotuženi dao ovlaštenje advokatu H. G. da ga zastupa u parničnom postupku pred Osnovnim sudom u Podgorici, posl. oznake P. 2464/13, a koje punomoćje stranka nije opozvala, niti je isto otkazano od strane advokata, te je sud pravilno postupio kada je drugostepenu presudu dostavio punomoćniku stranke, a shodno odredbi člana 133 stav 1 ZPP.

Kod naprijed iznijetog bez uticaja na drugačiju odluku u ovoj pravnoj stvari je činjenica što je drugostepena presuda kasnije, dana 29.09.2015. godine, dostavljena četvrtotuženom, jer se kao dan dostavljanja, kad stranka ima punomoćnika, ima smatrati dan kada je presuda dostavljena punomoćniku i od tada teče rok za izjavljivanje revizije.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1243/15 od 30.03.2016. godine)

NEPOSTOJANJE INTERESA ZA PODNOŠENJE REVIZIJE
(Član 404 stav 2 i čl. 407 ZPP)

Revizija je nedozvoljena ako ju je izjavilo lice koje nema pravni interes za podnošenje iste.

Iz obrazloženja:

„Revizija nije dozvoljena.

Prema odredbi čl.404. st.2. ZPP revizija je nedozvoljena ako ju je izjavilo lice koje nema pravni interes za podnošenje revizije.

Pravni interes za izjavljivanje revizije nema stranka koja je uspjela u sporu. Smatra se da je tuženi uspio u sporu ako je tužba odbijena ili odbačena. U konkretnom slučaju revizija je izjavljena od strane tuženih u odnosu na nižestepene presude kojima je odbačena tužba. Kako se smatra da su tuženi u pobijanom dijelu nižestepenih presuda uspjeli u sporu, to isti nemaju pravni interes za reviziju, pa je odlučeno kao u izreci - čl.407. ZPP.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1400/15 od 19.01.2016. godine)

REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA KOJIM SE NE DOZVOLJAVA
POVRAĆAJ U PREDJAŠNJE STANJE
(Čl. 407 i 414 stav 1 ZPP)

Nije dozvoljena revizija protiv pravosnažnog rješenja drugostepenog suda donijetom povodom predloga za povraćaj u predjašnje stanje, jer se istim postupak pravosnažno ne završava.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi člana 414 stav 1 ZPP stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

Pravosnažnim rješenjem drugostepenog suda donijetom povodom predloga za povraćaj u predjašnje stanje postupak se pravosnažno ne završava pa protiv tog rješenja revizija nije dozvoljena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 77/16 od 15.06.2016. godine)

REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA O SUSPENZIJI
(Čl. 407 i 438 ZPP)

Rješenje o privremenom udaljenju sa posla nema karakter spora o zasnivanju, postojanju ili prestanku radnog odnosa, pa je revizija protiv istog nedozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi čl.438. ZPP ("Sl.list RCG", br.22/04, 28/05, 76/06 i "Sl.list CG", br.73/10, 47/15 i 48/15), revizija je dozvoljena samo u radnim sporovima koji se odnose na zasnivanje, postojanje ili prestanak radnog odnosa. U konkretnom slučaju revizijom se pobija drugostepena presuda u dijelu kojim je odlučeno o zahtjevu tužioca za poništaj rješenja o udaljenju sa rada (suspenciji). Dakle, ne radi se o sporu o zasnivanju, postojanju ili prestanku radnog odnosa, jer rješenje o privremenom udaljenju tužioca sa posla (suspencija), donijetog na osnovu čl.130. Zakona o radu, nema taj karakter. Stoga je revizija nedozvoljena, pa je odlučeno kao u izreci - čl.407. ZPP.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 662/16 od 28.06.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST REVIZIJE
(Član 438 u vezi čl. 407 ZPP)

U sporu u kojem se traži utvrđenje ništavosti aneksa ugovora o radu kojim se vrši izmjena ugovorenih uslova u pogledu zarade i drugih primanja, revizija je nedozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Po razmatranju spisa predmeta ovaj sud je našao da je revizija nedozvoljena.

Odredbom čl.438. ZPP, izmijenjenom čl.26. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Sl.list. RCG", br.76/2006), koji je stupio na snagu 20.12.2006. godine i bio u primjeni u vrijeme podnošenja tužbe 10.03.2011. godine, propisano je da je revizija dozvoljena samo u sporovima o zasnivanju, postojanju i prestanku radnog odnosa.

Kako tužilac u ovom sporu traži utvrđenje ništavosti aneksa ugovora o radu kojim se vrši izmjena ugovorenih uslova u pogledu zarade i drugih primanja, to je nesumnjivo da se ne radi o radnom sporu o zasnivanju, postojanju i prestanku radnog odnosa, zbog čega je revizija nedozvoljena, pa je istu valjalo odbaciti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1147/15 od 19.01.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST REVIZIJE
(Član 407 u vezi čl. 414 st. 1 i 5 ZPP)

Rješenje drugostepenog suda kojim se ukida prvostepena presuda nema karakter pravosnažne odluke, pa je revizija izjavljena protiv tog rješenja nedozvoljena.

Iz obrazloženja:

„Pobijanom odlukom drugostepenog suda ukinuta je prvostepena presuda u stavu prvom kojim je usvojen tužbeni zahtjev u odnosu na prvotuženu – O. K. i stavu trećem kojim je odlučeno o troškovima spora.

Odredbom čl.414 st.1 ZPP, propisano je da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen, dok je odredbom st.5 istog člana predviđeno da se u postupku povodom revizije protiv rješenja shodno primjenjuju odredbe ZPP o reviziji protiv presude.

Odredbom čl.397 st.1 ZPP, propisano je da protiv pravosnažne presude donesene u drugom stepenu stranke mogu izjaviti reviziju u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Polazeći od navedenih zakonskih odredjenja zaključuje se da je revizija vanredni pravni lijek koji se može izjaviti samo protiv pravosnažnih odluka donesenih u drugom stepenu.

Kako rješenje drugostepenog suda kojim se ukida prvostepena presuda nema karakter pravosnažne odluke (presude ili rješenja) u smislu pomenutih odredaba ZPP, to je revizija izjavljena protiv tog rješenja nedozvoljena.

Prema stanju u spisima, prvotužena – O. K. je protiv prvostepene presude, u usvajajućem dijelu, izjavila žalbu i o toj žalbi je drugostepeni sud odlučivao pobijanom odlukom. Stoga nije bilo mjesta da ovaj sud spise predmeta dostavlja drugostepenom sudu radi donošenja dopunske odluke o osnovanosti žalbe u odnosu na odbijajući dio presude prvostepenog suda, kako se to dopunom revizije predlaže, jer prvotužena žalbu u tom dijelu nije izjavljivala.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 326/16 od 31.03.2016. godine)

NEDOZVOLJENOST REVIZIJE
(Član 414 stav 1 i čl. 407 ZPP)

Nije dozvoljena revizija protiv rješenja drugostepenog suda kojim je odbijena kao neosnovana žalba i potvrđeno rješenje prvostepenog suda kojim nije dopušteno proširenje tužbe na novog tuženog.

Iz obrazloženja:

„Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž. br. 716/2015 od 12.11.2015. godine, odbijena je kao neosnovana žalba tužioca i potvrđeno rješenje Privrednog suda Crne Gore, P. br. 1048/13 od 02.10.2015. godine, kojim je odlučeno:

„Ne dopušta se proširenje tužbe u odnosu na D. G. iz C.“

Protiv drugostepenog rješenja tužilac je izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predložio je da se pobijano rješenje ukinе i predmet vrati istom sudu na ponovni postupak.

Odgovor na reviziju nije podnijet.

Revizija je nedozvoljena.

Prema odredbi člana 414 stav 1 ZPP stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

Rješenjem drugostepenog suda kojim je odbijena kao neosnovana žalba tužioca i potvrđeno rješenje prvostepenog suda kojim nije dopušteno proširenje tužbe na novog tuženog, postupak se pravosnažno ne završava, pa protiv tog rješenja revizija nije dozvoljena.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 10/16 od 14.04.2016. godine)

ODUSTANAK OD REVIZIJE I
PREDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 404 stav 2 i čl. 407 ZPP)

Odustanak stranke od podnijetih revizije i predloga za ponavljanje postupka ima za posledicu odbacivanje istih.

Iz obrazloženja:

„Tužena je dana 14.03.2016. godine prvostepenom sudu podnijela predlog za ponavljanje predmetnog postupka, a 18.03.2016. godine blagovremeno izjavila reviziju protiv drugostepene presude zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Prema stanju u spisima, tužena je 04.05.2016. godine odustala od predloga za ponavljanje postupka i revizije sa razloga što su stranke sporazumno riješile sporni odnos.

Odredbom čl.407 ZPP propisano je da će revizijski sud rješenjem odbaciti nedozvoljenu reviziju, ako to u granicama svojih ovlašćenja (čl.404) ZPP nije učinio prvostepeni sud.

Revizija je, u smislu odredbe čl.404 st.2 ZPP, nedozvoljena ako ju je izjavilo lice koje je odustalo od revizije.

Imajući u vidu da je tužena odustala od revizije izjavljene protiv drugostepene presude, to je ovaj sud, u skladu sa navedenom odredbom ZPP, reviziju tužene odbacio kao nedozvoljenu.

Kako je tužena odustala i od predloga za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog drugostepenom presudom, to je i taj predlog analognom primjenom odredba ZPP koje se odnose na postupak po reviziji, valjalo odbaciti kao nedozvoljen.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 429/16 od 17.06.2016. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTEJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI
(Član 416 stav 1 ZPP)

Ako nije učinjena bitna povreda postupka iz člana 367 stav 2 tačka 7 ZPP nijesu ispunjeni uslovi za usvajanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Iz obrazloženja:

„U obrazloženju zahtjeva je navedeno da je pobijanim rješenjem određeno izvršenje procjenom i prodajom dijela nepokretnosti na kojoj je izvršni dužnik upisan samo sa pravom korišćenja, a ne sa pravom svojine, a da se radi o zemljištu koje je po kulturi park i u društvenoj je, odnosno državnoj svojini. Ukazano je na odredbe čl.16. Zakona o državnoj imovini ("Sl.list CG", br.21/09) prema kojima javne i zelene površine i gradski parkovi predstavljaju lokalna dobra u opštoj upotrebi i spadaju u stvari i druga dobra kojima raspolaže opština. Državni tužilac smatra da je samim podnošenjem predloga za promjenu sredstva izvršenja i namirenja novčanog potraživanja putem procjene i prodaje navedenog zemljišta (parka) izvršni povjerilac išao za tim da raspolaže svojim zahtjevom suprotno navedenim prinudnim propisima, a na štetu državne imovine, a izvršni dužnik, kao suprotna stranka, nije osporila ovakav zahtjev izvršnog povjerioca, a sud donošenjem pobijanog rješenja nije spriječio takvo raspolaganje stranaka, na što je bio dužan shodno odredbi čl.4 st.3. ZPP, pa je time svoju odluku zasnovao na nedozvoljenom raspolaganju stranaka, čime je učinio bitnu povredu postupka iz čl.367. st.2. tač.7. ZPP, zbog kojeg je i podnijet zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Zahtjev nije osnovan.

Prema odredbi čl.416. st.1. ZPP, protiv pravosnažne sudske odluke Državni tužilac može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti samo zbog bitne povrede postupka iz čl.367. st.2. tač.7. ZPP, prema kojoj ova bitna povreda postupka postoji ako je protivno odredbama ovog zakona sud zasnovao svoju odluku na nedozvoljenim raspolaganjima stranaka (čl.4. st.3).

Prema odredbi čl.4. st.3. ZPP sud neće da uvaži raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti sa prinudnim propisom i moralom. Raspolaganja stranaka u smislu Zakona o parničnom postupku su: odricanje od zahtjeva, priznavanje zahtjeva protivnika i poravnanje. U konkretnom slučaju stranke se nijesu odrekle zahtjeva, nijesu priznale zahtjev protivne strane, niti je zaključeno poravnanje. Dakle, po nalaženju ovog suda, pobijana odluka Privrednog suda Crne Gore nije zasnovana na nedozvoljenim raspolaganjima stranaka, pa nijesu ni ispunjeni uslovi za usvajanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, s obzirom, da nije učinjena bitna povreda postupka iz čl.367. st.2. tač.7. ZPP.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Gzz. br. 1/16 od 29.03.2016. godine)

RAZLOZI ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 421 tač. 1 i 9 ZPP)

Dostavljanje koje se nije moglo izvršiti na datoj adresi smatra se izvršenim nakon isteka roka od osam dana od dana stavljanja na oglasnoj tabli, te nije ostvaren razlog za ponavljanje postupka predviđen članom 421 tačka 1 ZPP.

Nove činjenice i novi dokazi ne mogu biti razlog za ponavljanje postupka koji je pravosnažno završen presudom zbog propuštanja.

Iz obrazloženja:

„Navodi revizije kojima se ukazuje da nijesu bili ispunjeni uslovi za donošenje presude zbog propuštanja nijesu ni od kakvog značaja jer se revizijom pobija pravosnažno rješenje kojim je odbijen predlog za ponavljanje postupka, a ne pravosnažna presuda zbog propuštanja. Zbog toga i nije bilo potrebno izvodjenje dokaza koje je tuženi predlagao, a radi utvrđivanja činjenica koje se tiču postojanja potraživanja dosudjenom tom presudom. Osim toga, bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 8 ZPP nije razlog za ponavljanje postupka u smislu čl. 421 ZPP.

Prema stanju u spisima tuženi je predlog za ponavljanje postupka tražio iz razloga navedenih u članu 421 tačka 1 ZPP tvrdeći da mu nije dostavljena tužba na odgovor. Takodje je ponavljanje postupka zahtijevao i iz razloga navedenih u čl. 421 tač. 9 ZPP.

U vezi navoda da mu nije dostavljena tužba na odgovor, iz spisa proizilazi da se tuženom dostavljanje nije moglo izvršiti na adresi koja je navedena u Centralnom registru privrednih subjekata, Podgorica. Stoga je prvostepeni sud pravilno postupio kada je u skladu sa odredbom člana 140 ZPP dostavljanje vršio isticanjem pismena na oglasnoj tabli suda. U tom slučaju dostavljanje se smatra izvršenim nakon isteka roka od osam dana od dana isticanja na oglasnoj tabli suda.

Slijedom navedenog, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da nije ostvaren razlog za ponavljanje postupka naveden u članu 421 tačka 1 ZPP.

Nema uslova ni za ponavljanje postupka zbog novih činjenica i novih dokaza. Prema odredbi člana 366 stav 2 ZPP presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Stoga nove činjenice i novi dokazi ne mogu biti razlog za ponavljanje postupka koji je pravosnažno završen presudom zbog propuštanja. „

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 37/16 od 14.04.2016. godine)

NEPOSTOJANJE OSNOVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 421 tač. 1 i 9 ZPP)

Izmjena pravnog stava u vezi dozvoljenosti revizije ne predstavlja osnov da se dozvoli ponavljanje postupka, niti predstavlja novu činjenicu i novi dokaz koji bi poslužio kao osnov za ponavljanje postupka.

Iz obrazloženja:

„Okolnost što je ovaj sud, nakon donošenja rješenja Rev.br.195/14 od 18.02.2014. godine, kojim je revizija tužilaca ocijenjena kao nedozvoljena, u sporovima ovakve vrste izmijenio svoj pravni stav u pogledu dozvoljenosti revizije, ne može predstavljati razlog za ponavljanje postupka. Ovo zbog toga što izmjena pravnog stava u vezi dozvoljenosti revizije ne predstavlja osnov da se traženo ponavljanje postupka dozvoli u skladu sa navedenim odredbama čl.421. st.1. tač.1. ZPP, niti predstavlja novu činjenicu i novi dokaz u smislu čl.421. st.1. tač.9. ZPP, koji bi poslužili kao osnov za traženo ponavljanje postupka.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 64/16 od 24.02.2016. godine)

OSNOVANOST PREDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 421 tač. 1 i 7 ZPP)

Ostvaren je zakonski osnov za ponavljanje postupka iz člana 421 tač. 1 i 7 ZPP ako je zbog nedostavljanja tužbe i poziva za ročište tuženom onemogućeno da raspravlja pred sudom i ako je u istoj pravnoj stvari pravosnažno presudjeno, a stranka stekne mogućnost da upotrebi pravosnažnu odluku.

Iz obrazloženja:

„Odlučujući o podnijetom predlogu za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka prvostepeni sud je dozvolio ponavljanje postupka i ukinuo presudu, zaključujući da propuštanjem dostavljanja tuženom nije omogućeno da raspravlja pred sudom, čime je ostvaren zakonski osnov za ponavljanje postupka iz odredbe čl.421. st.1. tač.1. ZPP. Osim navedenog, prvostepeni sud je zaključio da je u vezi predmeta spora pravosnažno presuđeno presudom tog suda P.br.720/97 od 10.12.1997. godine, što u smislu čl.421. st.1. tač.7. ZPP, predstavlja razlog zbog kojeg se postupak može ponoviti.

Drugostepeni sud je prihvatio razloge prvostepenog suda kao pravilne i žalbu tužilje odbio kao neosnovanu.

Po mišljenju ovog suda, revizijom se neosnovano osporavaju nižestepena rješenja. Naime, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je nezakonitim postupanjem tuženom onemogućeno da raspravlja u sporu u kojem je donijeta presuda čije se ponavljanje traži. Jer, u postupku je na nesumnjiv način utvrđeno da nijesu bili ispunjeni uslovi da se dostavljanje tuženom vrši preko oglasne table suda saglasno čl.142. st.5. ZPP, o čemu nižestepene presude sadrže dovoljne i jasne razloge, koji ujedno predstavljaju i odgovor na revizijske navode.

S druge strane, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je u istoj pravnoj stvari odlučeno presudom prvostepenog suda P.br.720/97 od 10.12.1997. godine, u kom sporu je Vrhovni sud RCG odlučivao o vanrednom pravnom lijeku i presudom Rev.br.597/98 od 21.03.2000. godine preinačio nižestepene presude i odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev tužilje da se utvrdi da je suvlasnik 1/2 stana u Baru, u ul.Jovana Tomaševića br.49, stan br.16, površine 37 m², i da ovo pravo upiše u katastarskom operatu. Kako je nesumnjivo da postoji identitet stranaka, identitet činjeničnog i pravnog osnova, nižestepeni sudovi su pravilno našli da se radi o presuđenoj stvari, što takođe predstavlja razlog propisan u tač.7. odredbe čl.421. ZPP za ponavljanje postupka. Pri tom su pravilno zaključili da je predlog za ponavljanje postupka podnijen u rokovima propisanim čl.423. ZPP.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 427/16 od 13.05.2016. godine)

USLOVI ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Član 421 stav 1 ZPP)

Nema zakonskog uslova za ponavljanje postupka ako nema odluke suda kojom je postupak pravosnažno okončan.

Iz obrazloženja:

„U konkretnom slučaju pravosnažnim rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.2623/15-06 od 15.12.2015.godine, odbačen je predlog za ponavljanje postupka, završenog rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.2623/15-06 od 22.09.2015.godine.

Rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.2623/15-06 od 22.09.2015. godine, odbijena je žalba i potvrđeno rješenje Osnovnog suda u Podgorici Rs. 19/14 od 18.02.2015.godine, a kojim je bio prekinut postupak do pravosnažnog okončanja postupka pred Upravnim sudom Crne Gore u predmetu U.br.2520/14.

Dakle, u konkretnom slučaju nema odluke suda kojom se postupak pravosnažno okončava, pa tako ni zakonskih uslova za ponavljanje postupka, u smislu odredbi čl.421 st.1 ZPP, zbog čega je predlog tužioca s pravom odbačen kao nedozvoljen.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 317/16 od 12.04.2016. godine)

NOVE ČINJENICE I NOVI DOKAZI
 KAO RAZLOG ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
 (Član 421 stav 1 tačka 9 ZPP)

Pravosnažno završen postupak može se ponoviti sa razloga iz člana 421 stav 1 tačka 9 ZPP ako nove činjenice potiču iz vremena dok je u provedenom postupku njihovo iznošenje još bilo moguće.

Za nove dokaze nije odlučno vrijeme nastanka, već je bitno da se odnose na činjenice koje su nastale u vrijeme prije nego što je prestalo pravo na iznošenje istih u postupku čije se ponavljanje traži.

Iz obrazloženja:

„Tužilac je blagovremeno podnijetim predlogom tražio ponavljanje pravosnažnog postupka, a shodno odredbi čl.421 st.1 tač.9 ZPP, pozivajući se na rješenje Ministarstva održivog razvoja i turizma br.0401-18/15 od 27.03.2015.godine koje, po mišljenju tužioca, predstavlja novi dokaz u smislu pomenutog zakonskog osnova, a samim tim i razlog da se postupak ponovi.

Odlučujući o osnovanosti predmetnog predloga, prvostepeni sud je zaključio da se radi o neosnovanom predlogu. Ovo sa razloga što pomenuto rješenje ne predstavlja novi dokaz u smislu odredbe čl.421 st.1 tač.9 ZPP, jer se radi o dokazu koji se nije mogao upotrijebiti u pravosnažno okončanom postupku, budući je donijeto nakon što je predmetni postupak pravosnažno okončan pa, samim tim, nije ni mogla biti donijeta povoljnija odluka za tužioca, sve i pod pretpostavkom da se radi o dokazu koji ide u prilog navodima tužioca.

Navedeni činjenični i pravni zaključak prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud nalazeći pritom da se ne radi ni o novoj činjenici, niti novom dokazu.

I po nalaženju ovog suda, nije bilo mjesta ponavljanju predmetnog postupka.

Naime, u skladu sa odredbom čl.421 st.1 tač.9 ZPP, postupak koji je odlukom suda pravosnažno završen može se po predlogu stranke ponoviti ako stranka sazna za nove činjenice ili nadje ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donijeta povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u ranijem postupku.

To su nove činjenice i novi dokazi kojima se povodom predloga za ponavljanje postupka želi utvrditi pogrešnost i nepotpunost činjeničnog utvrdjenja na kojem se zasniva odluka donijeta u postupku čije se ponavljanje traži, a da je stranka znala za njih i da ih je mogla upotrijebiti po nju bi bila donijeta povoljnija odluka.

Nove činjenice moraju da potiču iz vremena dok je u provedenom postupku njihovo iznošenje još bilo moguće.

Medjutim, za nove dokaze o kojima je riječ u navedenoj odredbi nije odlučno vrijeme nastanka, već je bitno da se odnose na činjenice koje su nastale u vrijeme prije nego što je prestalo pravo na iznošenje novih činjenica u postupku čije se ponavljanje traži.

Rješenje na koje se tužilac poziva donijeto je nakon pravosnažnosti presude, ali se odnosi na činjenice koje su nastale prije pravosnažnosti i koje je su cijenjene od strane sudova.

Naime, rješenje na koje se tužilac poziva kao na novi dokaz donijeto je od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma i istim je poništeno prvostepeno rješenje Uprave za inspekcijske poslove koje rješenje je donijeto u ponovnom postupku, ali suprotno odredbi čl.203 ZUP, dakle, prvostepeno rješenje je poništeno iz formalnih razloga.

Medjutim, prema stanju u spisima, činjenice sadržane u rješenju koji predstavlja novi dokaz, u smislu pomenute odredbe ZPP, bile su predmet ocjene kako prvostepenog, tako i žalbenog i Vrhovnog suda Crne Gore u postupku odlučivanja po pravnim lijekovima te, dakle, nemaju karakter novih činjenica, u smislu navedene odredbe ZPP, tako da ukoliko bi se dozvolilo ponavljanje postupka ne bi ni mogla biti donijeta povoljnija odluka za tužioca, a što je uslov da se postupak koji je pravosnažno okončan ponovi.

Naime, s tim u vezi sudovi su zaključili da su razlozi presude Upravnog suda Crne Gore za poništaj konačnih rješenja koja su donošene od strane nadležnog upravnog organa prije posljednjeg rješenja na koje se tužilac poziva,(a i ono je donijeto slijedom navedene presude) formalne prirode i da stoga nijesu od odlučnog značaja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 501/16 od 11.05.2016. godine)

RADNO PRAVO

ZASNIVANJE RADNOG ODNOSA SUPROTNO ODREDBAMA
ZAKONA O RADU I ZAKONA O ZAPOSŁJAVANJU
I OSTVARIVANJU PRAVA IZ OSIGURANJA OD NEZAPOSLENOSTI
(Čl. 16 stav 1, 18 st. 1 i 36 Zakona o radu
i čl. 26 i 27 Zakona o zapošljavanju
i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti)

Ispunjeni su zakonski uslovi za prestanak radnog odnosa koji je zasnovan suprotno odredbama čl. 16 stav 1, 18 st. 1 i 36 Zakona o radu i čl. 26 i 27 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.

Iz obrazloženja:

“Po nalaženju ovog suda, pogrešan je zaključak drugostepenog suda da je osporeno rješenje tuženog nezakonito, na što se osnovano ukazuje u reviziji.

Naime, odredbom čl.16. st.1. Zakona o radu („Sl. list CG“, br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12) predviđeno je da ugovor o radu može zaključiti lice koje ispunjava opšte uslove predviđene tim zakonom i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisima i aktom o sistematizaciji, a odredbom čl.36. istog zakona propisana je obaveza poslodavca da prijavljuje slobodna radna mjesta na način i po postupku utvrđenim posebnim zakonom.

U ovom sporu utvrđeno je da radno mjesto za koje je tužilac zaključio ugovor o radu nije sistematizovano Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. To znači da aktom o organizaciji i sistematizaciji poslova tuženog nijesu predviđeni vrsta i stepen stručne spremlje i drugi posebni uslovi za rad na poslovima za koje je tužilac zasnovao radni odnos, što čini posebne uslove koji su predviđeni za zasnivanje radnog odnosa u skladu sa odredbom čl. 16. Zakona o radu, za koje je tužilac bio dužan da dostavi dokaze o ispunjenosti uslova za rad na poslovima za koje zasniva radni odnos utvrđenih aktom o sistematizaciji - čl.18. st.1. Zakona o radu.

Po mišljenju ovog suda, radni odnos koji je tužilac zasnovao ugovorom o radu na neodređeno vrijeme nije zasnovan na zakonit način, na koje nepravilnosti je ukazano u postupku inspekciskog nadzora koji je vršen u skladu sa čl.171. Zakona o radu, i naloženo otklanjanje nepravilnosti. Sa navedenih razloga bili su ispunjeni uslovi za prestanak radnog odnosa tužiocu, a time je rješenje tuženog o prestanku radnog odnosa zakonito donijeto, kako je to pravilno zaključio prvostepeni sud.

Pored iznijetog, pogrešno nalazi drugostepeni sud da rješenje tuženog ne sadrži valjane razloge kao i da nijesu ostvareni zakonski razlozi za prestanak radnog odnosa tužiocu propisani odredbom čl.143c Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Ugovor o radu kojim je tužilac zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme zaključen je protivno odredbama Zakona o radu i Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, kao i odredbama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta tuženog, što takav ugovor čini ništavim, a posljedice ništavosti ugovora su prestanak radnog odnosa koji je tim ugovorom zasnovan. Propusti tuženog i njegovog odgovornog lica vezani za nepravilnosti pri zasnivanju radnog odnosa više lica, među kojima i tužioca, uočeni su u postupku inspekcijske kontrole, kvalifikovani kao prekršaj iz čl.172. st.1. tač.1. Zakona o radu, i izrečene novčane kazne pravnom licu i odgovornom licu u pravnom licu. Sem toga, ovaj sud nalazi da rješenje tuženog sadrži dovoljno obrazložene razloge za prestanak radnog

odnosa da bi se zakonitost istog mogla ocijeniti sa stanovišta pravilne primjene materijalnog prava, kako je to učinio prvostepeni sud u svojoj presudi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 417/16 od 13.05.2016. godine)

TRANSFORMACIJA UGOVORA O RADU NA ODREĐJENO
U UGOVOR O RADU NA NEODREĐJENO VRIJEME
-NEOSNOVANOST ZAHTJEVA-
(Čl. 48 i 126 Zakona o državnim službenicima i namještenicima)

Pravila iz Zakona o radu o transformaciji ugovora o radu na određeno u ugovor o radu na neodređeno vrijeme ne mogu se primijeniti na državne službenike i namještenike.

Iz obrazloženja:

“Utvrđeno je za sve tužioce da su od 2006.godine i dalje, u dužem vremenskom periodu primani na rad u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija po rješenjima na po 30 dana zbog povećanog obima posla i bez prethodnog javnog oglašavanja. Za tužioca M. M. dodatno je utvrđeno da je pod istim uslovima radio kod tuženog kao i ostali tužioci do 18.11.2013.godine, od kada je zasnovao radni odnos na određeno vrijeme, na 24 mjeseca, po raspisanom oglasu tuženog od 31.12.2012.godine, a takav rad imenovanom traje i na dan prvostepenog presudjenja. Cijeneći da tužioci nijesu zasnovali radni odnos na zakonom propisani način, nižestepeni sudovi su zaključili da se nijesu stekli uslovi za transformaciju radnog odnosa na određeno u radni odnos na neodređeno vrijeme, pa su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan za sve tužioce izuzev za tužioca M. M., čija je tužba odbačena kao preuranjena.

I po ocjeni ovog suda, pravilno su odlučili nižestepeni sudovi dijelom presuda kojima je odbijen zahtjev za transformaciju radnog odnosa.

Ovo iz razloga što se pravila iz Zakona o radu, o transformaciji ugovora o radu na određeno u ugovor o radu na neodređeno vrijeme ne mogu primijeniti na državne službenike i namještenike. Prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u državnim organima uređeni su Zakonom o državnim službenicima i namještenicima ("Sl. list CG", br. 39/11, 50/11, 66/12) a opšti propisi o radu, shodno odredbi čl.17 navedenog zakona primjenjuju se samo u pogledu prava, obaveza i odgovornosti državnih službenika koja tim zakonom nijesu uređjena.

Odredbom čl.48 st.1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, propisano je da se radni odnos po pravilu zasniva na neodređeno vrijeme, dok su u stavu 2 navedene odredbe date mogućnosti kada se radni odnos može zasnovati na određeno vrijeme, pa je u stavu 2 alineja 3 predviđeno da se radni odnos može zasnovati na određeno vrijeme radi vršenja privremenog povećanog obima poslova, koje nije moguće obaviti sa postojećim brojem državnih službenika i namještenika za vrijeme trajanja privremeno povećanog posla, a najduže do šest mjeseci. Osim toga državni službenik, odnosno namještenik radni odnos u državnom organu zasniva rješenjem starješine organa, koje je značaja pojedinačnog upavnog akta, a zasnivanje i prestanak radnog odnosa jasno su definisani Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, koji je značaja specijalnog propisa. Odredbom člana 126 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, propisano je da radni odnos na određeno vrijeme prestaje istekom vremena na koji je državni službenik odnosno namještenik zasnovao radni odnos na određeno vrijeme.

Imajući u vidu da propisi kojima se uređuju prava, obaveze i odgovornosti po osnovu rada i u vezi sa radom državnih službenika i namještenika ne predviđaju transformaciju - preobražaj radnog odnosa koji je zasnovan na određeno vrijeme u radni odnos na neodređeno vrijeme, pravilan je zaključak nižestepениh sudova da je zahtjev tužilaca za

utvrđenje da su se stekli uslovi za transformaciju radnog odnosa sa određenog na neodređeno vrijeme neosnovan.

Takodje, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da svi tužioci, izuzev tužioca M. M., do sada u državnom organu - Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, gdje su radili po pojedinačnim rješenjima za tačno određeni vremenski period, nijesu zasnovali radni odnos u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. Jer, u postupku kod prvostepenog suda nesumnjivo je utvrđeno da radni odnos nije zasnovan u postupku javnog oglašavanja, već su donijeta rješenja o radu na određeno vrijeme, zbog potrebe službe, što je, takodje, jedan od razloga za nepostojanje uslova za transformaciju radnog odnosa i utvrđenje da je zasnovan na neodređeno vrijeme.

Pravilno su nižestepeni sudovi odlučili kada su tužbu u odnosu na tužioca M. M. odbacili kao preuranjenu, kod činjenice da imenovani radi kod tuženog na osnovu akta, za koji nije dovedeno u pitanje da je na pravnoj snazi u vrijeme prvostepenog presudjenja i po kojem rad, definisan na određeno vrijeme, još uvijek traje, a o čemu su i dali razlozi u prvostepenoj i pobijanoj presudi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1316/15 od 19.02.2016. godine)

IZBOR ZA SARADNIKA U NASTAVI
(Član 85 st. 1 i 3 i čl. 10 Statuta Univerziteta Crne Gore)

Duže trajanje radnog angažovanja kao studenta magistarskih studija na fakultetu nije ograničavajući faktor za izbor za saradnika u nastavi kao studenta doktorskih studija.

Iz obrazloženja:

“Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su poništili kao nezakonitu odluku dekana Pravnog fakulteta br.02-163 od 31.01.2014. godine, kojom je odlučeno da se tužilac ne bira za saradnika u nastavi za predmete Krivično pravo - opšti dio, Krivično pravo - posebni dio, Krivično procesno pravo, Krivično pravna klinika i Krivično procesna klinika.

Nížestepeni sudovi su utvrdili da je Pravni fakultet raspisao konkurs za izbor saradnika u nastavi za grupu predmeta krivičnog prava, da se tužilac prijavio na konkurs i u postupku je utvrđeno da ispunjava uslove iz konkursa, kao i da je vijeće Pravnog fakulteta podržalo predlog za izbor tužioca. Odlukom dekana tužilac nije izabran za saradnika u nastavi, a iz razloga osporene odluke proizilazi da je utvrđeno da tužilac ne ispunjava uslov iz odredbe čl.85 st.3 Statuta, obzirom da je kao saradnik u nastavi bio radno angažovan na fakultetu počev od 01.01.2002. godine do 21.12.2012. godine, tj. u trajanju od 10 godina, 11 mjeseci i 21 dan, što nije u skladu sa navedenom odredbom Statuta i predstavlja ograničenje za izbor.

Cijeneći zakonitost osporene odluke, nižestepeni sudovi su, po mišljenju ovog suda, pravilno zaključili da dosadašnje radno angažovanje tužioca na fakultetu nije moglo biti ograničavajući faktor za njegov izbor za saradnika u nastavi po raspisanom konkursu. Naime, u postupku je utvrđeno da je tužilac ranije bio radno angažovan kao student magistarskih studija, a saglasno čl.85 st.3 Statuta ukupno trajanje takvog angažovanja ne može biti duže od četiri godine. Međutim, duže angažovanje tužioca u tom zvanju, suprotno odredbama Statuta, ne može predstavljati ograničavajući faktor za izbor za saradnika u nastavi kao studenta doktorskih studija. Prema odredbi čl.85 st.1 Statuta, u izvođenju pojedinih oblika nastave i naučno istraživačnog rada na Univerzitetu, pored ostalih, mogu učestvovati studenti magistarskih i doktorskih studija u zvanju saradnik u nastavi, na određeno vrijeme. Za studente doktorskih studija, kao i za lica koja su stekla akademski stepen magistra iz oblasti u kojoj nema doktorata, trajanje takvog angažovanja ograničeno je najduže šest godina. Obzirom da se radi o posebnim kriterijumima za izbor, trajanje angažovanja tužioca kao studenta magistarskih studija na Univerzitetu ne može se cijeniti pri izboru za saradnika kao studenta doktorskih studija. Naprotiv, u konkretnom slučaju pri izboru se moraju cijeniti kriterijumi koji su navedeni u uslovima konkursa za izbor saradnika.

Revizijski navodi kojima se ukazuje na diskreciono pravo dekana da odluči o izboru saradnika nijesu od uticaja na zaključak da je osporena odluka nezakonita. Zakonom o visokom obrazovanju ("Sl.list RCG", br.60/03 i "Sl.list CG", br.47/10, 47/11 i 48/13), koje pravo je mjerodavno u ovom sporu, uređene su osnove visokog obrazovanja, uslovi obavljanja djelatnosti, načela organizacije ustanova koji obavljaju ovu djelatnost, dok je postupak za izbor i ponovni izbor uređen Statutom Univerziteta. Odredbom čl.85 st.10. Statuta predviđeno je da odluku o izboru saradnika donosi dekan, odnosno direktor organizacione jedinice Univerziteta, na predlog predmetnog, odnosno predmetnih nastavnika, uz mišljenje Vijeća organizacione jedinice Univerziteta. Diskreciono pravo dekana da po

sopstvenom nahođenju izvrši izbor saradnika, ograničeno je uslovima konkursa (može da bira samo onog kandidata koji ispunjava uslove konkursa), ali i interesom ustanove koji zahtijeva da bude izabran kandidat koji će najuspješnije obavljati poslove za koje se bira, zbog čega se suprotni revizijski navodi pokazuju neosnovanim.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 904/15 od 24.02.2016. godine)

DISKRECIJONNO PRAVO DEKANA PRILIKOM IZBORA
SARADNIKA U NASTAVI
(Član 85 st. 10 Statuta Univerziteta Crne Gore)

Dekanu je ostavljena mogućnost da nakon sprovedene propisane procedure između dva ili više kandidata koji ispunjavaju uslove odluči koga će izabrati.

Mišljenje vijeća organizacione jedinice je jedan od uslova koje kandidat mora imati, ali isto nema karakter odluke koja bi bila obavezujuća za dekana.

Iz obrazloženja:

“Predmet tužbe je zahtjev za poništaj odluke tuženog br. 02-4314 od 30.12.2014. godine kojom je za saradnika u nastavi na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore izabran dr N. D.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tuženi je raspisao konkurs za izbor dva saradnika u nastavi na određeno vrijeme za više predmeta, na koji konkurs su se prijavila 3 kandidata, među kojima i tužilac. Utvrđeno je da je da su svi prijavljeni kandidati ispunjavali uslove propisane odredbom čl. 75 Zakona o visokom obrazovanju (Sl. Listv CG br.44/14) za obavljanje poslova saradnika u nastavi, a da je dekan Pravnog fakultetaza saradnike u nastavi izabrao dr N. D. i mr V. K., s pozivom na odredbu čl.85 st.10 Statuta Univerziteta Crne Gore.

Imajući u vidu navedene činjenice, pravilno je drugostepeni sud primijenio materijalno pravo kada je pobijanom presudom preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

Ovo zbog toga što, shodno odredbi čl.85 st.10 Statuta tuženog kojom je propisan postupak za izbor saradnika u nastavi, između ostalog, stoji da odluku o izboru saradnika donosi dekan na prijedlog predmetnih nastavnika, uz mišljenje Vijeća organizacione jedinice tuženog. Iz navedene odredbe Statuta proizilazi da je dekanu ostavljena mogućnost da, nakon sprovedene propisane procedure, između dva ili više kandidata koji ispunjavaju uslove, odluči koga će izabrati.

Nasuprot navodima revizije, mišljenje Vijeća organizacione jedinice je jedan od uslova koje kandidat mora imati, i isto se daje na osnovu izvještaja koji o prijavljenim kandidatima daju predmetni nastavnici odgovorni za oblast za koju se saradnik bira (čl.85 Statuta) i nema karakter odluke koja bi bila obavezujuća za dekana, kako je to pravilno zaključio Viši sud.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 103/16 od 01.02.2016. godine)

PROBNI RAD
-JEDNOSTRANI RASKID UGOVORA O RADU-
(Član 20 stav 3 Zakona o radu)

Zakonito je rješenje o raskidu ugovora o radu na određeno vrijeme prije isteka roka na koji je zaključen, ako se zaposleni za vrijeme probnog rada ponašao neodgovorno i nesavjesno prema svojim radnim obavezama, odnosno ako nije zadovoljio na poslovima radnog mjesta na koje je rasporedjen.

Iz obrazloženja:

“Stranke su dana 16.08.2012. godine zaključile ugovor o radu na određeno vrijeme za privremeno obavljanje poslova, u trajanju od dvije godine (16.08.2012. - 16.08.2014. godine), uz probni rad u trajanju od 6 mjeseci, po osnovu kojeg je tužilac ustupljen za privremeno obavljanje poslova kod korisnika "H. S." DOO B., (čl.1 i 2. ugovora). Članom 7. ugovora je ugovorena zarada u visini od 800,00 eura, u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom. Tuženi je dana 17.12.2012. godine donio rješenje o raskidu ugovora o radu, zaveden pod br.203/13 od 20.12.2012. godine, zbog toga što tužilac za vrijeme probnog rada nije zadovoljio na poslovima radnog mjesta, na koje je rasporedjen, kojim rješenjem je istom prestao radni odnos zaključno sa 31.12.2012. godine, sa kojim danom je istom isplaćena ugovorena zarada. Iz obrazloženja navedenog rješenja o raskidu ugovora od 17.12.2012. godine je utvrđeno da je isto doneseno na osnovu "službene zabilješke" od 05.11.2012. godine i od 26.11.2012. godine iz čije sadržine je utvrđeno da se tužilac za vrijeme probnog rada ponašao neodgovorno i nesavjesno prema svojim radnim obavezama, da je isti imao loš odnos sa kolegama i da nije prihvatao sugestije o unapredjenju rada i poslova, na kojima je rasporedjen, kao i da u periodu od sačinjavanja prve do sačinjavanja druge "službene zabilješke" u kojem periodu je praćen rad i ponašanje nije došlo do promjene u njegovom ponašanju.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za poništaj rješenja tuženog br.203/14 od 20.12.2012. godine i zahtjev za naknadu materijalne štete - na ime neisplaćene zarade za period od 01.01.2013. do 16.08.2014. godine.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su zahtjev tužioca odbili kao neosnovan, nalazeći da je istom zakonito prestao radni odnos dana 31.12.2012. godine, sa kojim danom je istom od strane tuženog i isplaćena ugovorena zarada.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, pravilan je izloženi zaključak nižestepenih sudova, pa su s toga pravilno primjenili materijalno pravo, kada su odlučili na izloženi način.

Naime, čl.13. alineja 6. ugovora o radu na određeno vrijeme za privremeno obavljanje poslova od 16.08.2012. godine je definisano da zaposlenom prestaje radni odnos i ako zaposleni ne pokaže odgovarajuće rezultate na probnom radu, a čl.20. st.3. Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10 i br.59/11) je propisano da izuzetno, za vrijeme trajanja probnog rada svaka ugovorna strana može jednostrano raskinuti ugovor o radu i prije isteka roka na koji je ugovor zaključen uz pisano obrazloženje, u skladu sa kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Dakle, saglasno citiranoj zakonskoj odredbi svaki poslodavac može jednostrano raskinuti ugovor o radu i prije isteka roka na koji je zaključen, ukoliko zaposleni za vrijeme probnog rada nije zadovoljio na poslovima radnog mjesta, na koje je rasporedjen, uz pisano

obrazloženje. Kako tužilac za vrijeme probnog rada nije zadovoljio na poslovima radnog mjesta, što je na nesumnjiv način utvrđeno iz obrazloženja pobijanog rješenja o raskidu, to je i po nalaženju ovog suda pravilan zaključak nižestepenog suda da je pobijano rješenje o raskidu zakonito.

Neosnovano se revizijom ukazuje na propust poslodavca da vodi disciplinski postupak, u kojem bi zaposlenom bila pružena mogućnost da se izjasni. Jer, obaveza vođenja disciplinskog postupka iz ovog razloga nije predviđeno ni Zakonom o radu, niti pak, odredbama Opšteg kolektivnog ugovora ("Sl.list RCG" br.1/04, 59/05, 24/06, 65/10, 9/12 i 37/12).

S druge strane, neosnovano se ukazuje revizijom da tuženi prethodno nije dao tužiocu instrukcije za rad, niti upozorenje. Jer, revident je izgubio iz vida da predmet ocjene zakonitosti nije odluka o otkazu ugovora o radu, koja se donosi s pozivom na čl.143. st.1. tač.1. u vezi st.2. Zakona o radu, u kojem slučaju bi bilo od značaja davanje instrukcija za rad i upozorenja, već da se radi o jednostranom raskidu ugovora o radu u smislu čl.20.st.3. istog zakona.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 635/16 od 14.06.2016. godine)

UTVRDJEVANJE POSTOJANJA RADNOG ODNOSA
(Čl. 21 i 22 Zakona o radu)

Ne može se smatrati da nije zasnovan radni odnos, te da se radi o faktu radu, samo zbog toga što je u ime zaposlenih ugovore o radu potpisalo treće lice.

Iz obrazloženja:

“Zahtjev tužilaca u ovom sporu usmjeren je na utvrđivanje postojanja radnog odnosa. Radni odnos zasniva se ugovorom o radu koji zaključuju zaposleni i poslodavac i smatra se zaključenim kad ga potpišu zaposleni i poslodavac, ili lice koga on ovlasti. Ovakvo zakonsko određenje sadržavao je Zakon o osnovama radnih odnosa (“Sl.list SRJ”29/96), u odredbama čl.1. i čl.11, koji zakon je bio u primjeni u vrijeme kada su prvotuzilac (2003.godine), drugotuzilac (2003.godine) i trećetuzilac (2001. godine) zaključili ugovor o radu. Isto određenje sadržavale su i odredbe čl.16. i 17. Zakona o radu (“Sl.list RCG”43/03), koje pravo je mjerodavno u vrijeme kada je četvrtotuzilac zaključio ugovor o radu (2007. godine). Zakon o radu (“Sl.list CG”, br. 49/08, 26/09 i 59/11), koje pravo je mjerodavno u vrijeme kada je rad tužilaca kod tuženog prestao (12.06.2011. godine), u odredbi čl.21. sadrži isto određenje o zasnivanju radnog odnosa, a u čl. 22. stav 1. propisuje da se ugovor o radu zaključuje prije stupanja zaposlenog na rad, u pisanom obliku.

Dakle, ugovor o radu je formalan jer se zaključuje u pisanom obliku. Međutim, u cilju sprječavanja zloupotreba na tržištu rada i eliminacije tzv. rada "na crno" (faktičkog rada), zakonodavac je uveo pravilo o fikciji postojanja radnog odnosa, koje je izraženo u članu 22. stav 2. Zakona o radu (“Sl.list CG”, br. 49/08, 26/09 i 59/11), kojim je propisano da ako poslodavac sa zaposlenim ne zaključi ugovor o radu u skladu sa stavom 1. ovog člana, smatra se da je zaposleni zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme danom stupanja na rad. Ova pravna fikcija omogućava da radni odnos nastane i bez zaključenja ugovora o radu u pisanom obliku. Za njenu primjenu dovoljno je da je radnik stupio na rad, pa se smatra da je danom početka rada zasnovao radni odnos. Međutim, pravilo iz čl.21. i 22. Zakona o radu ne važi za sve vidove zasnivanja radnog odnosa, tj. ne znači da svaki rad bez ugovora o radu vodi zasnivanju radnog odnosa (rad na povremenim i privremenim poslovima, rad na osnovu ugovora o djelu i dr). Naime, potrebno je da uspostavljeni odnos između zaposlenog i poslodavca po svojoj sadržini i kvalitetu ima sve karakteristike radnog odnosa, kao što su volja zaposlenog da poslove obavlja, saglasnost poslodavca za uspostavljanje takvog radnog odnosa, odnosno takvog rada (potreba za zapošljavanjem novih radnika). Dakle, kao izuzetak od pravila da se radni odnos zasniva ugovorom o radu, rad bez ugovora o radu koji bi vodio zasnivanju radnog odnosa u smislu čl.22. Zakona o radu, morao bi imati karakteristike radnog odnosa, kako u pogledu kvaliteta rada, tako i u pogledu prava i odgovornosti koji proizilaze iz radnog odnosa, kao što je radno vrijeme, zarada, naknada zarade i drugih primanja iz radnog odnosa i dr.

U konkretnom slučaju, između poslodavca-tuženog i zaposlenih-tužilaca zaključeni su ugovori o radu u pisanom obliku. Tim ugovorima, po nalaženju ovog suda, zasnovan je radni odnos bez obzira što je u ime tužilaca ugovore potpisalo neko treće lice kod tuženog. Jer, tužioci su stupili na rad, radili u periodu do 12.06.2011. godine, volja da se zasnuje radni odnos je dovoljno iskazana činjenicom da je tuženi kao poslodavac primio tužioce na rad, prethodno oglašavajući potrebu za prijem zaposlenih, prijavio tužioce na osiguranje, kao i da su tužioci ostvarivali zaradu za obavljeni rad. Sem toga, tužioci ne osporavaju potpise na

ugovoru o radu, saglasni su sa pravima i obavezama koje proističu iz ugovora o radu, zahtijevaju da nastave da rade na poslovima na kojima su radili, zbog čega se ne može zaključiti da tužioci nijesu zasnovali radni odnos kod tuženog i da su se nalazili na faktičkom radu, kako su to pogrešno zaključili nižestepeni sudovi. “

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 312/16 od 13.05.2016. godine)

USLOVI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA NAKNADU
ZA PREKOVREMENI RAD
(Član 49 Zakona o radu)

Dežurstvo se ne može smatrati prekovremenim radom ukoliko prekovremeni rad zaista nije obavljen, jer samo dežurstvo ne podrazumijeva da je ovlašćeni službenik radio duže od redovnog radnog vremena.

Zakonsko pravo po osnovu prekovremenog rada obavezuje poslodavca da vodi evidenciju o tom radu.

Iz obrazloženja:

“Tužbenim zahtjevom u ovom sporu tužilac je tražio da mu tužena isplati naknadu na ime prekovremenog rada koji je ostvario u vidu dežurstva za period od 23.08.2008. godine do 01.11.2013. godine. Naime, postavljeni zahtjev tužilac je temeljio na činjenici da je u navedenom periodu ostvario dežurstvo po sedam dana mjesečno i to u vremenu od 16h - 8h, te da mu tuženi nije isplatio naknadu za ostvareni prekovremeni rad u tim danima u vremenu od 16h - 22h, dok je za vrijeme noćnog rada od 22h - 8h isplaćena naknada u parnici koju je vodio.

Prvostepeni sud je iz dokaza provedenih u postupku utvrdio da je pravosnažnom presudom tog suda P.br.42/14 usvojen zahtjev tužioca i obavezan tuženi da mu, između ostalog, po osnovu ostvarenih časova noćnog rada za period od 01.09.2008. do 01.01.2014. godine isplati iznos od 3.421,35 €. U pogledu zahtjeva za isplatu naknade za prekovremeni rad za traženi period prvostepeni sud je zaključio da nijesu evidentirani prekovremeni dnevni časovi rada za tužioca, niti je takva evidencija kod tužene vođena, pa saglasno odredbama čl.14. i čl.49. Zakona o rada, te odredbama Opšteg kolektivnog ugovora i Zakona o državnim službenicima i namještenicima zahtjev tužioca nije osnovan zbog čega je isti odbio.

Drugostepeni sud je na osnovu činjenica utvrđenih u postupku pred prvostepenim sudom, koje je prihvatio kao pravilne, zaključio da je zahtjev tužioca za traženu isplatu neosnovan. Ovakav zaključak drugostepeni sud je temeljio na činjenici da tužilac nije dokazao da je u navedenom periodu za vrijeme dežurstva na koje je raspoređivan od strane neposrednog rukovodioca po sedam dana mjesečno, radio duže od redovnog radnog vremena, odnosno obavljao prekovremeni rad u vremenu od 16h - 22h, jer kod tužene ne postoji evidencija časova prekovremenog rada. Drugostepeni sud je zaključio da za vrijeme dežurstva u vremenu od 16h - 22h tužilac nije ostvario prekovremeni rad, jer zakonsko pravo po osnovu prekovremenog rada obavezuje poslodavca da vodi evidenciju o tom radu. Kao utemeljenje za ovakav zaključak drugostepeni sud navodi da je tužena evidentirala časove noćnog rada za vrijeme dežurstva - od 22h - 8h, koji se istovremeno smatraju i prekovremenim radom, za koje je tužiocu isplaćena naknada u posebnoj parnici.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo u ovom sporu kada su odlučili na izloženi način. Naime, tužilac u ovom sporu nije dokazao da je obavljao prekovremeni rad kao samostalni policijski inspektor, a nižestepeni sudovi pravilno zaključuju da kod tuženog ne postoji evidencija obavljanog prekovremenog rada za tužioca u periodu od 16h - 22h, sedam dana svakog mjeseca. Pri tom, ovo utvrđenje pravilno

dovode u vezu sa činjenicom da je postojala evidencija za obavljeni noćni rad tužioca (od 22h - 8h), o kom zahtjevu tužioca je odlučeno u pravosnažnoj presudi P.br.42/14.

Revizijom se neosnovano ukazuje da nedostatak evidencije kod tuženog o obavljenom prekovremenom radu ne može padati na teret tužioca, obzirom da je vođenje evidencije o obavljenom prekovremenom radu zaposlenih dužnost poslodavca-tuženog. Međutim, ovaj sud nalazi da je teret dokazivanja da je radio prekovremeno na tužiocu, tako da se zaključak sudova o neosnovanosti zahtjeva ne temelji isključivo na nedostatku evidencije o tome, već na nedostatku valjanih dokaza koje tužilac nije prezentirao da je u spornom periodu radio prekovremeno. Nižestepeni sudovi su pravilno cijenili da se dežurstvo ne može smatrati prekovremenim radom ukoliko prekovremeni rad zaista nije obavljen, jer samo dežurstvo ne podrazumijeva i da je ovlašćeni službenik radio duže od redovnog radnog vremena.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 201/16 od 29.03.2016. godine)

PRERASPODJELA RADNOG VREMENA
I PRAVO NA NAKNADU ŠTETE
(Član 54 u vezi čl. 49 i 50 Zakona o radu)

Preraspodjela radnog vremena ne smatra se prekovremenim radom.

Zbog dužeg rada u jednom periodu zarada se ne obračunava po koeficijentu za uvećan rad, već po koeficijentu za redovan rad u dužem trajanju.

Iz obrazloženja:

“Prvostepeni sud je na temelju izvedenih dokaza, uključujući više nalaza vještaka finansijske struke, dopuna i izjašnjenja, prihvatajući dopunu nalaza od 05.05.2014.godine (sa dvije varijante), kako u odnosu na osnovni nalaz od 21.03.2013.godine, tako i u odnosu na dopunski nalaz od 20.05.2013.godine, utvrdio visinu naknade za prekovremeni rad sa obračunatom kamatom (bez obračuna minolog rada). Ovo bazirajući svoj nalaz na podacima iz trezorske knjige, elektronske evidencije tužene za određeni period, lične evidencije tužioca, odnosno na izjavama komitenata, dosudjujući mu naknadu materijalne štete kao u izreci prvostepene presude, s pozivom na odredbu čl. 77, 78 st.2. Zakona o radu ("Sl.list 49/08 od 15.08.2008.godine). Pri tom, ovaj sud je prihvatio varijantu nalaza vještaka sa uvećanjem za procenat minolog rada kada je u pitanju naknada štete za neiskorišćene godišnje odmore, jer ta naknada ne predstavlja dodatak na zaradu.

Drugostepeni sud je odlučujući u sjednici vijeća, donio presudu kojom je odbio kao neosnovanu žalbu tužene i potvrdio prvostepenu presudu. Pri tom, polazi od nesporne činjenice, istaknute u žalbi tužene, da je zvanično radno vrijeme kod tužene radnim danima bilo od 8-17 časova, a subotom od 8-14 časova, pa imajući u vidu da je tužilac obavljao poslove prikupljanja pazara od komitenata, a da je vještak našao da je tužilac prekovremeno radio svaki radni dan po jedan sat duže i subotom pet sati, tj. 11 časova sedmično više u odnosu na zakonom propisano radno vrijeme (umjesto zakonom propisanog sedmičnog radnog vremena od 40 časova ostvario je sedmično radno vrijeme u trajanju od 51 čas), pripada mu naknada za ostvareni broj časova tog rada.

Po nalaženju ovog suda, izložena shvatanja nižestepenih sudova ne mogu se prihvatiti, jer su zasnovana na bitnim povredama odredbi parničnog postupka, a zbog pogrešne primjene materijalnog prava nijesu utvrđene sve činjenice od kojih zavisi odluka o tužbenom zahtjevu.

Prema odredbi čl. 44.st.1. Zakona o radu, puno radno vrijeme iznosi 40 časova u radnoj nedjelji, a u skladu sa odredbom čl. 53.st. 1.i 2. istog zakona odluku o rasporedu radnog vremena i preraspodjeli radnog vremena, skraćenom radnom vremenu i uvođenju rada dužeg od punog radnog vremena, donosi nadležni organ poslodavca, odnosno utvrđuje raspored početak i završetak radnog vremena.

Pošto radna nedjelja traje pet radnih dana, to je znači da su dva dana neradna, da radni dan po pravilu traje osam časova i da u petodnevnoj radnoj nedjelji svi radni dani imaju istu dužinu. Van ovog pravila, radni dan ne mora trajati osam časova, jer je odredbom čl. 54 navedenog zakona predviđen raspored radnog vremena njegovom preraspodjelom kada to zahtijeva priroda djelatnosti, organizacije rada..., s tim da ukupno radno vrijeme zaposlenog u prosjeku ne bude duže od punog radnog vremena u toku godine. Suština raspodjele je u tome

da se u jednom periodu radi onoliko duže koliko će se u drugom periodu raditi kraće, pod uslovom da ukupan rad u periodu raspodjele ne bude duži od zakonom utvrdjenog radnog vremena. U preraspodjeli radnog vremena petodnevna radna nedjelja redovno postaje šestodnevna, a po pravilu se odnosi i na druge zaposlene. Preraspodjela radnog vremena ne smatra se prekovremenim radom, koji se obavlja u određenim slučajevima i pod određenim uslovima, u skladu sa čl. 49 i 50 Zakona o radu. Duži rad u jednom dijelu perioda preraspodjele kompenzira se srazmjerno kraćim radom u drugom dijelu tog perioda, pa ukupan fond časova rada u cijelom periodu preraspodjele ostaje nepromijenjen. Stoga se zbog dužeg rada zarada ne obračunava po koeficijentu za uvećan rad i već po koeficijentu za redovan rad u dužem trajanju (uvećan broj časova rada a ne koeficijent za obračun zarade).

Zbog pogrešne pravne ocjene prirode rada, prvostepeni sud nije utvrdio činjenice u pogledu preraspodjele radnog vremena u smislu prethodno iznijetog, kao ni postojanja štete i njene visine, imajući u vidu radno mjesto tužioca i iznos zarade koju je tužilac primao za označeno radno mjesto shodno ugovoru o radu pa se dovodi u pitanje i osnov obračuna.

O tome prvostepena presuda ne sadrži potpune i pravilne razloge, a dati su međusobno protivrječni, a protivrječe i sadržini spisa i izvedenih dokaza, što čini bitnu povredu iz čl. 367.st.2.tač.15. ZPP. Na te nedostatke je ukazivano u žalbi, ali je drugostepeni sud pogrešno zaključio da su navodi žalbe neosnovani, pri čemu je zasnovao odluku na činjenicama koje prvostepeni sud nije cijenio, ograničavajući svoje obrazloženje na zvanično radno vrijeme kod tužene od 08-17 radnih dana i subotom od 8-14 časova i broj prekovremenih sati mimo zakonom predviđenog radnog vremena, na kojim činjenicama tužilac tužbeni zahtjev nije zasnovao. To predstavlja razlog zbog kojeg je obje nižestepene presude valjalo ukinuti i predmet vratiti na ponovno sudjenje, kako bi se otklonili ukazani nedostaci i postupalo po datim primjedbama.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 956/15 od 16.03.2016. godine)

PRIVREMENA SPRIJEČENOST ZA RAD
-NEZAKONITOST ODLUKE O OTKAZU UGOVORA O RADU-
(Član 75 Zakona o radu)

Propust zaposlenog da blagovremeno obavijesti poslodavca o privremenoj spriječenosti za rad, sam po sebi, ne znači postojanje opravdanih razloga za otkaz ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

“Prema činjenicama utvrđenim u postupku pred prvostepenim sudom, nižestepeni sudovi su izveli zaključak da je tužilac odsustvovao sa rada zbog privremene spriječenosti za rad u periodu od 07.06.2014. godine do 30.06.2014. godine, da je o privremenoj spriječenosti za rad obavijestio poslodavca - tuženog 24.06.2014. godine, zbog čega su zaključili da je rješenje tuženog o otkazu ugovora o radu tužiocu nezakonito i isto poništili, obavezujući tuženog da tužioca vrati na rad na poslove i radne zadatke koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi, radnom iskustvu i kvalifikacijama.

Ovaj sud nalazi da je zaključak nižestepenih sudova pravilan i da je osporeno rješenje kojim je otkazan ugovor o radu tužiocu nezakonito. Naime, iz predmetnih spisa i utvrđenih činjenica nesumnjivo proizilazi da je tužilac bio odsutan zbog privremene spriječenosti za rad - bolovanja u periodu od 07.06.2014. do 30.06.2014. godine, kao i da nije u roku koji je propisan odredbom čl.75. Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10 i 59/11), obavijestio poslodavca o razlozima spriječenosti za rad. Međutim, nižestepeni sudovi nalaze da je tužilac obavijestio tuženog o privremenoj spriječenosti za rad prije donošenja rješenja o otkazu ugovora o radu, a kasnije opravdao svoj izostanak sa posla dostavljanjem dokaza o privremenoj spriječenosti za rad, zbog čega je osporeno rješenje nezakonito.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi pravilno nalaze da je za ocjenu opravdanosti izostajanja sa posla, shodno zakonskoj odredbi čl.75. Zakona o radu, relevantan stvarni razlog odsustvovanja sa posla, jer se opravdanost odsustva ne ocjenjuje prema formalnim, već prema stvarnim mjerilima. Zato propust tužioca da blagovremeno obavijesti tuženog-poslodavca o privremenoj spriječenosti za rad, sam po sebi, ne znači postojanje opravdanih razloga za otkaz ugovora o radu. Jer, tužilac je dostavio dokaze da je privremena spriječenost postojala, iz čega nesumnjivo proizilazi da se ne radi o povredi radne obaveze zloupotrebom privremene spriječenosti za rad, koja bi mogla uzrokovati otkaz ugovora o radu.

Pri tom, prema odredbi čl.75. st.3. Zakona o radu, tužilac je bio u obavezi da u roku od tri dana od dana privremene spriječenosti za rad o tome obavijesti poslodavca i da izvještaj o privremenoj spriječenosti dostavi poslodavcu u roku od pet dana od dana izdavanja izvještaja. Međutim, propusti tužioca da blagovremeno obavijesti poslodavca o privremenoj spriječenosti za rad, kako pravilno zaključuju nižestepeni sudovi, ne vode otkazu ugovora o radu, tim prije što Zakon o radu u svojim odredbama ne sadrži sankcije za slučaj neblagovremenog postupanja po ovoj obavezi.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 368/16 od 27.04.2016. godine)

PRESTANAK POTREBE ZA RADOM ZAPOSLENIH
-NEZAKONITOST RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA
ZBOG NEDOSTAVLJENOG OBAVJEŠTENJA-
(Član 92 stav 4 Zakona o radu)

Obavještenje u smislu odredbe člana 92 stav 4 Zakona o radu je uslov da bi se zaposlenom moglo donijeti rješenje o prestanku radnog odnosa zbog prestanka potrebe za njegovim radom.

Iz obrazloženja:

“Odlukom tuženog br.305 od 22.08.2014. godine utvrđeno je da je prestala potreba za radom tužilje sa danom 31.08.2014. godine. Ova odluka, sa obavještenjem u smislu odredbe čl.92. st.4. Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12) poslato je tužilji preporučenom pošiljkom 22.08.2014. godine, ali je isto vraćeno tuženom sa konstatacijom "nepoznata adresa". Dana 01.09.2014. godine tužilji su dostavljena rješenja tuženog br.401 - o prestanku radnog odnosa i br.404 - o otkazu ugovora o radu, oba donesena 28.08.2014. godine, a dana 02.09.2014. godine dostavljeno joj je obavještenje da je prestala potreba za njenim radom.

Prvostepenom presudom odbijen je zahtjev tužilje da se ponište rješenja tuženog br.401 i br.404 od 28.08.2014. godine, sa obrazloženjem, pored ostalog, da je tuženi postupio saglasno čl.92. st.4. Zakona o radu i tuženoj 22.08.2014. godine poslao obavještenje da je prestala potreba za njenim radom, sa odlukom br.305 od 22.08.2014. godine, a propust dostavljača pošte da obavještenje dostavi uz konstataciju "nepoznata adresa", ne "tiču se zakonitosti pobijanih rješenja tuženog o prestanku radnog odnosa tužilje". Naime, prvostepeni sud je stanovišta da odrednica iz norme čl.92. st.4. Zakona o radu "dužan je" ne utiče na zakonitost samog rješenja o prestanku radnog odnosa zbog prestanka potrebe za radom zaposlenog.

Drugostepeni sud je pak stanovišta da je odredba čl.92. st.4. Zakona o radu imperativne prirode i da je obavezivala tuženog da obavijesti tužilju da su se stekli uslovi za prestanak potrebe za njenim radom najkasnije pet dana prije donošenja odluke o prestanku radnog odnosa, te da nepostupanje tuženog saglasno navedenoj zakonskoj odredbi čini rješenje tuženog nezakonitim, zbog čega je preinačio prvostepenu presudu i tužbeni zahtjev usvojio.

Sa izraženim stanovištem drugostepenog suda saglasan je i ovaj sud. Naime, odredba čl.92. st.4. Zakona o radu je jasna - ako poslodavac utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjeda doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vrijeme u broju manjem od cenzura utvrđenog u stavu jedan i dva ovog člana *dužan* je da o tome pisano obavijesti tog zaposlenog, najkasnije pet dana prije donošenja odluke o prestanku radnog odnosa. Obavještenje u smislu citirane zakonske odredbe je uslov da bi se zaposlenom moglo donijeti rješenje o prestanku radnog odnosa zbog prestanka potrebe za njegovim radom. Nedostavljanje tog obavještenja rješenje o prestanku radnog odnosa čini nezakonitim.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 447/16 od 25.05.2016. godine)

ISTICANJE UGOVORA O RADU NA ODREĐJENO VRIJEME
U PERIODU ODRŽAVANJA TRUDNOĆE
(Član 108 stav 4 Zakona o radu)

Privremena spriječenost za rad zbog održavanja trudnoće ne smatra se porodijskim odsustvom, pa se ne može primijeniti odredba člana 108 stav 4 Zakona o radu, koja propisuje da se rok za koji je ugovorom o radu zasnovan radni odnos na određeno vrijeme produžava do isteka korišćenja prava na porodijsko odsustvo.

Iz obrazloženja:

“Osnovano se revizijom osporava drugostepena presuda zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Postavljenim zahtjevom u ovom sporu tužilja je tražila da se utvrdi da je rješenje tuženog o prestanku radnog odnosa br.3161 od 31.10.2014. godine nezakonito i da se tuženi obaveže da sa tužiljom zasnuje radni odnos do isteka korišćenja prava na porodijsko odsustvo.

Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilja zasnovala radni odnos kod tuženog po ugovoru o radu na određeno vrijeme u trajanju od godinu dana, počev od 06.11.2013. godine do 06.11.2014. godine. Tuženi je dana 31.10.2014. godine donio rješenje o prestanku radnog odnosa tužilji, kojim je utvrđeno da joj radni odnos prestaje dana 06.11.2014. godine, istekom ugovora o radu na određeno vrijeme, kada će joj biti zaključena radna knjižica, podnijeta odjava sa osiguranja i prestaju sva prava proistekla iz ugovora o radu i radnog odnosa. U postupku je utvrđeno da je tužilja dostavila tuženom nalaz i mišljenje Prvostepene ljekarske komisije iz Budve od 25.09.2014. godine o privremenoj spriječenosti za rad zbog održavanja trudnoće (laborres praetemorarii) počev od 23.08.2014. godine.

Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da privremena spriječenost za rad tužilje nije od uticaja na zakonitost odluke o prestanku radnog odnosa. Izloženi zaključak prvostepeni sud temelji na činjenici da se privremena spriječenost za rad zbog održavanja trudnoće ne smatra porodijskim odsustvom, pa se ne može primijeniti odredba čl.108. st.4 Zakona o radu, koja propisuje da se rok za koji je ugovorom o radu zasnovan radni odnos produžava do isteka korišćenja prava na porodijsko odsustvo. Pri tom, prvostepeni sud je utvrdio da je tužilja otpočela sa porodijskim odsustvom 09.11.2014. godine, što znači da u momentu donošenja rješenja o prestanku radnog odnosa (31.10.2014. godine) nije bila na porodijskom odsustvu, zbog čega je osporeno rješenje tuženog zakonito. Sa navedenih razloga prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje prvostepenog suda kao pravilno, ali je našao da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je rješenje o prestanku radnog odnosa zakonito. Naime, drugostepeni sud je zakonitost osporenog rješenja cijenio sa aspekta odredbi Zakona o radu i potvrđenih međunarodnih ugovora koji regulišu zaštitu materinstva. Tako je našao da je odredbom čl.8. Izmijenjene Evropske socijalne povelje, usvojene u Strazburu 03.05.1996. godine, garantovano pravo zaposlenih žena za zaštitu materinstva na način što je određeno da se smatra nezakonitim ako poslodavac ženi da otkaz u toku perioda od kada ga je obavijestila da je trudna do kraja njenog porodijskog odsustva, ili u takvom trenutku tako da bi otkazni rok istekao za vrijeme takvog odsustva. Po nalaženju drugostepenog suda u konkretnom slučaju ne mogu se primijeniti izuzeci od uspostavljanja apsolutne zabrane otkaza propisani u Dodatku

izmijenjene Evropske socijalne povelje. Pored iznijetog, drugostepeni sud je zaključio da je osporeno rješenje nezakonito i sa aspekta zabrane diskriminacije zaposlene žene za vrijeme trudnoće ili porodiljskog odsustva koje garantuje Konvencija MOR-a br.183 o zaštiti materinstva. Saglasno ovim razlozima, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i usvojio tužbeni zahtjev poništavajući rješenje tuženog o prestanku radnog odnosa tužilji, dok je ukinuo prvostepenu presudu u dijelu kojim je odbijen zahtjev da se obaveže tuženi da sa tužiljom zasnuje radni odnos do isteka korišćenja prava na porodiljsko odsustvo, nalazeći da je u ovom dijelu tužbeni zahtjev nejasan i da je o istom potrebno odlučiti u ponovnom postupku.

Po nalaženju ovog suda, odlučujući na izloženi način drugostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo.

Ovaj sud stoji na stanovištu prvostepenog suda, a naime da u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni odredbe čl.108 st.4 Zakona o radu, jer se navedena odredba odnosi na zaposlene žene koje su zaključile ugovor o radu na određeno vrijeme, a koje koriste pravo na porodiljsko odsustvo.

Kako se tužilja nije nalazila na porodiljskom odsustvu, u smislu čl.111a Zakona o radu, već na trudničkom bolovanju, to se s uspjehom nije mogla pozivati na odredbu čl.108 st.4 Zakona o radu.

Nije sporno da čl.8 st.2 Izmijenjene Evropske socijalne povelje govori o zabrani otpuštanja zaposlene žene tokom perioda od kada obavijesti poslodavca da je u drugom stanju do isteka porodiljskog odsustva. Međutim, Dodatak uz ovu odredbu propisuje tri izuzetka od apsolutne zabrane davanja otkaza zaposlenoj ženi od kojih se jedan odnosi na situaciju, kao što je u konkretnom slučaj. Naime, ukoliko je žena zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme, radni odnos joj prestaje istekom ugovora o radu, što drugostepeni sud nije imao u vidu prilikom rješavanja spornog materijalnopravnog odnosa.

Kako je, prema stanju u spisima, tužilja sa tuženim zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme u trajanju od godinu dana, počev od 06.11.2013. godine do 06.11.2014. godine, to je u skladu sa ugovorom istoj radni odnos zakonito prestao istekom vremena na koji je bio zaključen - 06.11.2014. godine. Pri tom je bez uticaja na zakonitost odluke o prestanku radnog odnosa činjenica da je tužilja bila na trudničkom bolovanju u periodu važenja navedenog ugovora o radu, jer se apsolutna zabrana davanja otkaza zaposlenoj ženi dok je trudna shodno navedenoj odredbi ne odnosi na ženu koja je zaposlena na određeno vrijeme, pa sporno rješenje o prestanku radnog odnosa nije nezakonito, kako je to pravilno zaključio prvostepeni sud.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 117/16 od 27.04.2016. godine)

NAKNADA ŠTETE NA IME MANJE ISPLAĆENE ZARADE
(Član 134 Zakona o radu, u vezi čl. 7 stav 1 tačka 2
i čl. 2 st. 2 Zakona o zabrani diskriminacije)

Zaposleni koji nije pobijao rješenje o nepravilno utvrđenoj zaradi ne može zahtijevati naknadu štete zbog djelimično uskraćene zarade, jer sud u parničnom postupku ne može ocjenjivati zakonitost pravosnažnih upravnih akata.

Iz obrazloženja:

“Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac kod tuženog zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme na radno mjesto višeg namještenika vozača – kurira u službi za opšte i administrativne poslove. Rješenjem Tu. br. 254/13 od 10.10.2013. godine utvrđena mu je zarada po koeficijentu 2,86 za platni razred 36. Bilo je nesporno da je tuženi i ostalim namještenicima koje imaju isto zvanje kao tužilac, utvrdio zaradu po koeficijentu 2,86 za platni razred 36, ali su oni rješenja pobijali žalbom. Komisija za žalbe je rješenja poništila i predmet vratila na ponovni postupak i u ponovnom postupku su otklonjene te nepravilnosti. Tužilac rješenje kojim mu je utvrđena zarada nije pobijao.

Imajući u vidu navedene činjenice, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način.

Prema odredbi člana 3 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika („Sl. list CG“, br. 14/12) zarada državnog službenika odnosno namještenika utvrđuje se pojedinačnim aktom u skladu sa zakonom. Dakle, rješenje o utvrđivanju zarade ima svojstvo upravnog akta, pa se zaštita prava zaposlenih i ocjena njegove zakonitosti i pravilne primjene propisa kojim se uređuje zarada državnih službenika i namještenika ostvaruje u upravnom postupku, a sudska kontrola u upravnom sporu, povodom pravnih sredstava podnijetih protiv tog pojedinačnog akta u skladu sa zakonom. Konačno i pravosnažno rješenje o visini zarade predstavlja osnov za isplatu. Ako je rješenjem zarada nepropisno utvrđena, a to rješenje zaposleni nije pobijao, ne može zahtijevati naknadu štete zbog djelimično uskraćene zarade, jer sud u parničnom postupku ne može ocjenjivati zakonitost pravosnažnih upravnih akata.

Budući da tužilac rješenje o zaradi nije pobijao, a osnov za isplatu predstavlja konačno rješenje o visini zarade, to nije bilo osnova da mu tuženi isplaćuje zaradu po većem koeficijentu od onog koji je utvrđen rješenjem. Slijedom navedenog ne može se govoriti o nejednakom postupanju u odnosu na tužioca u situaciji kada je tužilac zbog sopstvenog propuštanja da koristi pravo na žalbu sebe doveo u neravnopravan položaj u odnosu na druge namještenike koji su bili u istoj situaciji, a koji su korišćenjem prava na žalbu ostvarili svoja prava.

Jer, za utvrđivanje diskriminacije potrebno je postojanje uporedive situacije i razlike u tretmanu, odnosno da je neko lice bez valjanog opravdanja tretirano nepovoljnije od drugog pojedinca ili grupe. Samo pozivanje na diskriminaciju nije dovoljno, a tužilac mora učiniti vjerovatnim postojanje okolnosti iz kojih proizilazi zaključak da bi se moglo raditi o diskriminaciji. Prema tome, tužiocu nije isplaćena nejednaka zarada zbog razlike u tretmanu već zbog toga što nije koristio pravo na žalbu u skladu sa zakonom.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1159/15 od 21.01.2016. godine)

ZLOSTAVLJANJE NA RADU
 KAO OSNOV ZA NAKNADU NEMATERIJALNE ŠTETE
 (Član 8a Zakona o radu, u vezi sa čl. 2 st. 1 i
 čl. 10 Zakona o zabrani zlostavljanja na radu)

Mobing kao oblik diskriminacije može predstavljati diskriminaciju samo ako je ponašanje zasnovano na ličnim svojstvima zaposlenog ili grupe zaposlenih.

Iz obrazloženja:

“Svoj zahtjev iz predmetne tužbe (podnijeta u zakonskom roku), tužilja je temeljila na tvrdnji da je nakon prijavljivanja nedoličnog ponašanja petoro službenika tužene za doček 2013. godine, a protiv kojih je tužena vodila disciplinski postupak, bila izložena mobingu od strane zapošljenih. Naime, navela je da joj je predsjednik sindikata N. R. u telefonskom razgovoru 13.01.2013. godine saopštio da nije smjela da prijavi incident zbog kojeg će petoro ljudi ostati bez posla, osim ako nekoga ne daj bože ubije, kao i da je veliki broj kolega i koleginica protiv nje, te da ubuduće pazi što radi. Zatim, kolega M. Ž. dana 08.03.2013. godine prvo odbio da je preveze do mjesta gdje živi, rekavši joj da je poznata po svom dugačkom jeziku, da bi je nakon svadje ipak prevezao blizu stana u kojem živi. Kolega A. V., prilikom međusobnog susreta 24.06.2013. godine, rekao je: "Evo je smrdulja, smrdljiva, da barem smrša 50 kg ličila bi na nešto" i pljunuo je pored nje. Takvo ponašanje V. prijavila je svom pretpostavljenom, nakon čega je pomoćnik direktora pozvao na razgovor i rekao "da ga D. M. pozove, ona neće biti šefica ženskog odjeljenja u ZIKS-u i da će u septembru biti premještena u istražni zatvor te da će lično da se postara da se utvrdi što se desilo u incidentu sa V". Nakon tog razgovora bila je pozvana od strane načelnika M. R., koji joj je rekao odakle joj pravo da pomoćnika direktora upoznaje da joj je traženo da se ženi u osmokrjetnoj sobi kuva kafa dva puta dnevno, što je ona rekla R., a potom je suočio sa V., koji je negirao sve što se dogodilo, pa je zahtijevala snimak njihovog susreta, ali joj načelnik R. odgovorio da kamere ne rade, iako su na osnovu njene provjere radile.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izrečen način, o čemu su dali potpune i pravilne razloge, koje prihvata i ovaj sud i na njih upućuje revidenta.

Prema odredbi čl.2.st.1. Zakona o zabrani zlostavljanja na radu ("Sl.list CG", br.30/12 od 08.06.2012.godine), mobing je svako aktivno ili pasivno ponašanje na radu ili u vezi sa radom prema zaposlenom ili grupi zaposlenih, koje se ponavlja a ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta zaposlenog i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, pogoršava uslove rada ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje i navede da na sopstvenu inicijativu otkaže ugovor o radu ili drugi ugovor. Prema stavu 2 ove zakonske odredbe, mobing je i podsticanje ili navodjenje drugih na ponašanje u smislu stava 1.

Zlostavljanje na radu kao poseban oblik diskriminacije propisan je i odredbom čl.8.a) st.1. Zakona o radu ("Sl.list CG", br, 49/08, 26/09, ((/09, 26/10, 59/11), koja ima istu sadržinu. Pravo na rad, što podrazumijeva dostojanstven rad, zajemčeno je međunarodnim konvencijama i Ustavom Crne Gore.

Imajući u vidu činjenice koje su utvrđene u prvostepenom postupku, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da se radnje na kojima tužilja temelji tužbeni zahtjev ne mogu smatrati radnjama aktivnog ili pasivnog ponašanja na radu prema tužilji koje se ponavljaju i

imaju za cilj povredu dostojanstva, ugleda ličnog i profesionalnog integriteta i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje... pa nema ni osnova za odgovornost tužene za štetu, u skladu sa čl. 10 Zakona o zabrani zlostavljanja na radu.

Zlostavljanje na radu (mobing) kao oblik diskriminacije može predstavljati diskriminaciju samo ako je ponašanje zasnovano na ličnim svojstvima zaposlenog ili grupe zaposlenih. Zlostavljanjem na radu ne mogu se smatrati radnje kojima tužilja nije stavljena u neravnopravan položaj u odnosu na druge zaposlene i koje nijesu imale za cilj opisane povrede. Ponašanje navedenih lica, kao reakcija na prijavu tužilje o nedoličnom ponašanju radnika tužene protiv kojih je pokrenut disciplinski postupak, svakako to nijesu, kao ni raspored sa radnog mjesta za koje nije ispunjavala uslove na radno mjesto koje odgovara njenoj stručnoj spremi, gdje joj je umanjen koeficijent.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 104/16 od 15.06,2016. godine)

DISKRIMINATORNO POSTUPANJE POSLODAVCA PREMA ZAPOSLENOM

(Čl. 5 – 9 Zakona o radu, u vezi sa čl. 2 i 26 st. 1 tač. 3 Zakona o zabrani diskriminacije i čl. 14 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda)

Ukoliko je prilikom provodjenja organizacionih promjena i rješavanja tehnološkog viška poslodavac različito postupao prema zaposlenima, povrijedio je pravila o zabrani diskriminacije, u kom slučaju zaposlenom, ako dokaže postojanje diskriminacije, pripada pravo na naknadu štete.

Iz obrazloženja:

“Nižestepeni sudovi su zaključili da se radi o neosnovanom tužbenom zahtjevu, jer u postupku nije utvrđeno da je od strane tužene, kao poslodavca, postojala zla namjera prilikom spornog odlučivanja. To što je rješenje o prestanku radnog odnosa poništeno u upravnom postupku i tužilac vraćen na rad, po pravnom rezonu drugostepenog suda, ne znači da je bilo zloupotrebe prava tužene kao poslodavca, jer vođenje tog postupka ne može predstavljati maliciozni postupak koji bi bio osnov za naknadu štete, u smislu odredbe čl.207 ZOO, tim prije što tužilac nije trpio takve duševne bolove koji bi imali za posljedicu ozbiljniji poremećaj psihičke i emocionalne ravnoteže. S druge strane, po nalaženju istog suda, naknada koju je tužilac ostvario na ime isplaćenih zarada dovoljna je satisfakcija tužiocu zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa.

Medjutim, ovakvo rezonovanje nižestepenih sudova za sad se ne može prihvatiti.

Prema stanju u spisima, presudom Upravnog suda Crne Gore U.br.1095/13 od 14.11.2013.godine poništeno je rješenje Komisije za žalbe tužene kojim je odbijena žalba tužioca protiv odluke tužene od 11.02.2013.godine, kojim je utvrđen prestanak potrebe za radom tužioca. Dakle, ne stoji zaključak drugostepenog suda da je u upravnom postupku poništeno rješenje o prestanku radnog odnosa tužiocu niti je, prema stanju u spisima, to rješenje pobijano od strane tužioca, već odluka o prestanku potrebe za radom tužioca.

Isto tako, prema stanja u spisima, a nasuprot tvrdnji drugostepenog suda, tužilac nije vraćen na rad, već upravo zbog činjenice da tužena tužioca do danas nije vratila na radno mjesto koje je obavljao, za razliku od ostalih zaposlenih kojima je po istom osnovu prestao radni odnos, tužilac je pokrenuo predmetnu parnicu, tvrdeći da takvo postupanje tužene ukazuje na zlu namjeru, malicioznost i šikanozno postupanje.

Odluke tužene o proglašenju tužioca tehnološkim viškom poništavane su kao nezakonite u upravnom sporu sa razloga što je tužena, odnosno njena Služba zaštite, kod činjenice da je reorganizovana cijela lokalna uprava, morala primijeniti Odluku predsjednika Opštine Berane o kriterijumima za utvrđivanje zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, a što je izostalo. Osim toga, tužena prilikom odlučivanja nije vodila računa, a trebalo je, o posebnom režimu zaštite starijih radnika koji je utvrđen Preporukom MOR 162, koja nije bila implementirana u zakonski tekst na koji se tužena pozvala.

Odredbama čl.5 - 9 Zakona o radu (Sl.list CG, br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11), te odredbom čl.2 Zakona o zabrani diskriminacije (Sl.list CG, br.46/10) i odredbom čl.14 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i Ustavom Crne Gore, predviđena je zabrana diskriminacije po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je razlika u postupanju kojoj su podvrgnuti određeni pojedinci. Prvi uslov za utvrđenje diskriminacije je dokaz o nepovoljnom postupanju koje se može uporediti

sa postupanjem prema drugoj osobi u sličnoj situaciji. Pretpostavljena žrtva diskriminacije dužna je da učini vjerovatnim da postoje osobe sa kojima se povoljnije postupalo ili bi se povoljnije postupalo, a da je pri tom jedina razlika između njih jedan od osnova iz čl.5 Zakona o radu, odnosno čl.2 Zakona o zabrani diskriminacije.

Prema stanju u spisima, tužena je, zbog potrebe reorganizacije sprovela postupak proglašenja tužioca tehnološkim viškom.

Saglasno pomenutim odredbama Zakona o radu i Zakona o zabrani diskriminacije, tužilac je u predmetnoj pravnoj stvari trebalo da dokaže da postoje osobe sa kojima se povoljnije postupalo prilikom provodjenja organizacionih promjena kod tužene i utvrđivanja tehnološkog viška. S tim u vezi tužilac je tokom postupka tvrdio, a sad i u reviziji ponavlja, da su ostali zaposleni kojima je po istom osnovu prestao radni odnos vraćeni na rad, za razliku od tužioca, a u čemu on vidi nejednako postupanje.

Medjutim, ni prvostepeni ni drugostepeni sud nije utvrđivao činjenice s tim u vezi pa nižestepenim presudama u tom dijelu nedostaju razlozi radi čega se ne mogu ispitati od strane revizijskog suda.

I po nalaženju ovog suda, organizacione promjene i rješavanje tehnološkog viška, kao zakonsko pravo poslodavca, ne može se smatrati protivpravnom radnjom bez obzira što izaziva poremećaj psihičke i emocionalne ravnoteže zaposlenog i zbog ovih radnji poslodavac ne odgovara po pravilima o deliktnoj odgovornosti.

Medjutim, ukoliko je prilikom provodjenja tog postupka tužena kao poslodavac različito postupala, a na način kojim je povrijedila pravila o zabrani diskriminacije radi se o sasvim drugom osnovu odgovornosti u kom slučaju zaposleni, ukoliko dokaže postojanje diskriminacije, ima pravo na naknadu štete, u skladu sa zakonom, shodno odredbi čl. 26. St.1 tač.3 Zakona o zabrani diskriminacije, a što nižestepeni sudovi nijesu imali u vidu prilikom odlučivanja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 343/16 od 31.03 2016. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE
ZBOG DISKRIMINATORNOG POSTUPANJA
(Čl. 5 – 9 u vezi sa čl. 134 Zakona o radu
i čl. 2 Zakona o zabrani diskriminacije)

Činjenica da je poslodavac poslao na provjeru zdravstvenu dokumentaciju zaposlenog za period kada se nalazio na bolovanju ne može se smatrati diskriminatornim ponašanjem koje ima za cilj povredu ugleda, časti i profesionalnog integriteta zaposlenog.

Iz obrazloženja:

“Iz činjenične gradje sadržane u spisima predmeta nesumnjivo proizilazi da je tužilac radnik tuženog rasporedjen na poslove vatrogasca - spasioca od 2004.godine, da mu je, kao i ostalim zaposlenima redovno isplaćivana plata i ostale naknade iz radnog odnosa, da se u junu i julu 2013.godine nalazio na bolovanju, da je tuženi njegovu zdravstvenu dokumentaciju poslao na provjeru, te da mu za ta dva mjeseca nije isplaćena zarada.

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zaključili da se radnje koje je preduzeo tuženi ne mogu podvesti pod diskriminatorno ponašanje prema tužiocu, bez obzira na činjenicu što mu je u navedenom periodu obustavljena isplata zarade. Jer, zabrana diskriminacije izostavljanja (mobing) na radnom mjestu regulisana je odredbama čl.5 - 9 Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08) odredbom čl.2 Zakona o zabrani diskriminacije ("Sl.list CG", br.46/10), odredbom čl.14 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustavom Crne Gore.

Imajući u vidu navedene zakonske propise, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da se u konkretnom slučaju nije radilo o diskriminaciji tužioca koje bi povlačilo pravo na naknadu štete. Naime, činjenica da je tuženi poslao na provjeru zdravstvenu dokumentaciju tužioca za period kada se nalazio na bolovanje - jun i jul 2013.godine, za koje mjesec mu nije isplatio zaradu kao i ostalim zaposlenim, ne može se smatrati diskriminatornim ponašanjem koje ima za cilj povredu ugleda, časti, dostojanstva i profesionalnog integriteta tužioca, kako to tužilac neosnovano ističe. Naime, povreda tužiočevog prava zbog izostanka isplate zarade za jun i jul 2013.godine, shodno odredbi čl.134 Zakona o radu, se ostvaruje u postupku naknade štete, zbog čega je tužiocu i dosudjena neisplaćena zarada sa zakonskom kamatom.

Kako tužilac nije dokazao da je tuženi prema njemu, kao zaposlenom licu, preduzimao radnje u namjeri neposredne ili posredne diskriminacije u smislu navedenih zakonskih odredbi, pravilno su nižestepeni sudovi odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan dajući o tome dovoljne i jasne razloge koje u potpunosti prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta. Pri tome, ni nalaz ni mišljenje vještaka neuropsihijatra iz koga proizilazi da je zbog navedene radnje tuženog došlo do blažeg duševnog poremećaja tužioca ne opravdava dosudjenje naknade po ovom osnovu, kako se to neosnovano revizijom ukazuje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1334/15 od 20.01.2016. godine)

POVREDA NA RADU
(Član 106 Zakona o radu, u vezi čl. 173 i 174 ZOO)

Tužilac koji se povrijedio prilikom obavljanja poslova za tuženog kao poslodavca, bez obzira da li je bio u radnom odnosu kod tuženog ima pravo na naknadu štete koju je tom prilikom pretrpio.

Iz obrazloženja:

“Revizijom se ne spori težina zadobijenih povreda, posledice koje tužilac trpi zbog toga, kao ni obim štete, spori se osnov odgovornosti tuženog navodima da je tužilac isključivi krivac za nastalu štetu.

Putem vještaka zaštite na radu utvrđeno je da tuženi nije sproveo sve potrebne mjere zaštite na radu, niti je obezbijedio potrebnu zaštitnu opremu ni osposobljavanje tužioca za rad na bezbjedan način, kao i da istog nije upoznao sa upustvima za rad poslova montera.

Na temelju izloženih činjenica, nižestepeni sudovi su pravilo primijenili materijalno pravo kada su zaključili da na strani tuženog postoji odgovornost za nastalu štetu. Odgovornost tuženog proizilazi na osnovu odredbe čl.106. Zakona o radu ("Sl.list RCG", br.43/03, 79/04 i 25/06) u vezi čl.173 i 174. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br.28/78, 39/85 i 57/89 i "Sl.list SRJ", br.31/93), koji su bili u primjeni u vrijeme nastanka štetnog događaja, jer je šteta nastala na radu, a u vezi sa opasnom djelatnošću.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je doprinos tužioca nastanku štetnog događaja 25%, jer je isti bio nepažljiv prilikom pokušaja silaska sa krova u uslovima vlažnog krovnog pokrivača, što su nižestepeni sudovi imali u vidu prilikom odmjeravanja visine dosuđene naknade štete.

Kao što je naprijed navedeno tužilac se povrijedio prilikom obavljanja poslova za tuženog, kao poslodavca, i tužilac ima pravo na naknadu štete koju je tom prilikom zadobio, bez obzira da li je bio u radnom odnosu kod tuženog, pa su neosnovani navodi revizije o pogrešnoj primjeni materijalnog prava kada se sud pozvao na odredbu čl.106. Zakona o radu.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 523/16 od 25.05.2016. godine)

DOPRINOS POSLODAVCA I ZAPOSLENOG
ZA POVREDU NA RADU
(Član 134 Zakona o radu)

Jednak je doprinos nastanku štete kao posljedice povrede na radu zaposlenog, koji je zadobio povredu nepažnjom i poslodavca koji ga je rasporedio na radno mjesto koje ne odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima.

Iz obrazloženja:

“Nižestepeni sudovi su vještačenjem vještaka zaštite na radu zaključili da postoji odgovornost tuženog kao poslodavca zbog povređivanja tužioca, a time i pretrpljene štete. Naime, iz nalaza i mišljenja vještaka zaštite na radu utvrđeno je da tuženi nije izvršio pregled i ispitivanje sredstva za rad - priključne mašine za baliranje, da ne postoje dokazi o urađenim Normativima sredstava i opreme lične zaštite na radu, kao ni evidencija o zaduženju tužioca tom opremom. Sem toga, tuženi nije rasporedio prvotuzioca na radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima, iako je ljekarskim izvještajima o izvršenim periodičnim pregledima zaposlenih utvrđeno da isti nije sposoban za obavljanje poslova traktoriste zbog čega je poslodavac obavezan da ga rasporedi na radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima. Prema nalazu i mišljenju vještaka zaštite na radu i u postupanju prvotuzioca postoji doprinos nastanku nezgode i štete, zbog njegovog samoinicijativnog pokušaja da izvadi lozovinu iz zahvata zubaca mašine, posebno dok je mašina radila.

Ocijenjujući doprinos prvotuzioca i tuženog nastanku povrede i štete nižestepeni sudovi su zaključili da je doprinos obje strane jednak - 50%.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilnom primjenom materijalnog prava utvrdili sve relevantne činjenice za odlučivanje u ovom sporu, a posebno je pravilan zaključak da je doprinos stranaka u nastanku štete jednak. Nasuprot revizijskim navodima prvotuzioca, i ovaj sud smatra da se njegov doprinos ne može ocijeniti manjim, jer nije prihvatljivo da prvotuzilac pokušava otkloniti smetnje za rad balirke na način kako je to isti učinio dok je mašina u pogonu. S druge strane propusti tuženog da prvotuzioca rasporedi na drugo radno mjesto prema njegovoj radnoj sposobnosti, iako je više puta utvrđeno da prvotuzilac zbog oštećenja sluha i drugih zdravstvenih problema nije sposoban da radi na poslovima traktoriste, ukazuju na jednak doprinos tuženog, uz činjenicu da nijesu preduzete zakonom potrebne mjere zaštite na radu prilikom upravljanja mašinom - balirkom. Stoga su i revizijski navodi tuženog u pogledu pogrešne primjene materijalnog prava pri utvrđivanju odgovornosti tuženog neosnovani, jer se ne može isključiti odgovornost tuženog niti nastanak štete isključivo pripisati u krivicu prvotuziocu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 146/16 od 29.03.2016. godine)

USLOVI ZA PRESTANAK RADNOG ODNOSA
NA LIČNI ZAHTJEV
(Član 142 stav 1 Zakona o radu)

Zahtjev zaposlenog da mu se omogući raskid radnog odnosa sa danom podnošenja zahtjeva koji zahtjev ne sadrži dan prestanka i dan sačinjavanja izjave, ne predstavlja jasnu i nedvosmislenу volju zaposlenog za prestanak radnog odnosa.

Iz obrazloženja:

“Tuženi je 22.11.2013. godine donio rješenje br.2496 kojim se tužiocu otkazuje ugovor o radu i aneks tog ugovora i radni odnos mu prestaje zaključno sa 22.11.2013. godine na lični zahtjev, kada mu prestaju sva prava i obaveze kod tuženog. U rješenju je navedeno da je tužilac zahtjevom od 22.11.2013. godine tražio raskid radnog odnosa, čime su ispunjeni uslovi iz čl.142. tač.1. Zakona o radu i čl.145. st.2. Kolektivnog ugovora o prestanku radnog odnosa po volji zaposlenog.

Nižestepeni sudovi su u postupku utvrdili da tužilac nije podnio zahtjev za prestanak radnog odnosa 22.11.2013. godine, već je zahtjev o raskidu radnog odnosa potpisao znatno ranije - 05.11.2011. godine. Shodno ovom nižestepeni sudovi su zaključili da izjava o prestanku radnog odnosa nije izraz stvarne volje tužioca, zbog čega je rješenje koje se pobija u ovom sporu poništeno kao nezakonito.

Po nalaženju ovog suda, revizijom se bez osnova osporava navedeni zaključak nižestepenih sudova kao nepravilan. Jer, prema pravilno utvrđenim činjenicama sama sadržina osporenog zahtjeva tužioca ukazuje da isti ne može predstavljati valjanu izjavu tužioca kao zaposlenog o prestanku radnog odnosa koju upućuje poslodavcu. Ovo iz razloga što u izjavi ili sporazumu o prestanku radnog odnosa mora biti unijet dan prestanka, zatim dan sačinjavanja izjave kako bi se nedvosmisleno mogao izvesti zaključak kada je takva izjava data, odnosno sporazum sačinjen. Okolnost da sporni zahtjev tužioca ne sadrži ove podatke već samo zahtjev da mu se omogući raskid radnog odnosa sa danom podnošenja zahtjeva, dovoljno ukazuje na pravnu nevaljanost ovog zahtjeva i na pravilnost stanovišta nižestepenih sudova da ovaj zahtjev nije mogao predstavljati jasnu i nedvosmislenу volju tužioca za prestanak radnog odnosa.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 71/16 od 15.03.2016. godine)

OTKAZ OD STRANE ZAPOSLENOG
(Član 142 st. 1 i 3 Zakona o radu)

Izjava volje zaposlenog kojim otkazuje ugovor o radu predstavlja valjan osnov za otkaz ugovora o radu samo ako je sačinjena u pisanom obliku.

Iz obrazloženja:

“Rješenjem tužene br. 21307/07 od 07.07.2015. godine, koje je donijeto s pozivom na odredbu čl.142 st.1 Zakona o radu, konstatovano je da je tužiocu prestao radni odnos zbog otkaza ugovora o radu koji je zaposleni neposredno saopštio poslodavcu. Prema stanju u spisima, a na osnovu sadržine službene zabilješke tužene, proizilazi da je tužilac 07.07.2015.godine, u kancelariji gdje se nalazilo njegovo radno mjesto, povišenim tonom saopštio pretpostavljenom da daje otkaz ugovora o radu. Ovom događaju je prethodio verbalni konflikt, 15 minuta ranije, koje prilike je tužilac uputio uvrede izvršnom direktoru tužene i pri izlasku zalupio vrata njene kancelarije. Istog dana tužiocu je ljekar specijalista iz Centra za mentalno zdravlje otvorio bolovanje zbog zdravstvenih problema psihijatrijske prirode (stresne situacije na poslu, anksioznost). Tužilac tuženoj nije dostavio otkaz u pisanom obliku.

Polazeći od prednjeg činjeničnog utvrdjenja i dovodeći ga u vezu sa odredbom čl.142 st.1 i 3 Zakona o radu, prvostepeni sud je zaključio da je pobijano rješenje nezakonito, jer je tužena donijela rješenje kojim tužiocu prestaje radni odnos zbog otkaza ugovora o radu koji je isti neposredno saopštio poslodavcu, a da za to nijesu bili ispunjeni zakonom propisani uslovi, budući da pisanog otkaza nije bilo, radi čega je sporno rješenje poništio.

Navedeni, činjenični i pravni zaključak prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

I po mišljenju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kad su odlučili na izloženi način.

U skladu sa odredbom čl.142 st.1 Zakona o radu (Sl.list CG, br.49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12), radni odnos, odnosno ugovor o radu može prestati otkazom od strane zaposlenog. Shodno odredbi st.3 navedenog člana, otkaz ugovora o radu zaposleni je dužan da dostavi poslodavcu u pisanom obliku, najmanje 15 dana prije dana koji je naveo kao dan prestanka radnog odnosa.

Kako se, i po nalaženju ovog suda, radi o imperativnoj norimi to, u nedostatku otkaza u pisanom obliku, nijesu bili ispunjeni zakonom propisani uslovi da se tužiocu s pozivom na navedenu odredbu otkaze ugovor o radu radi čega je bilo mjesta da se poništi rješenje o prestanku radnog odnosa tužiocu.

Naime, izjava volje zaposlenog kojim otkazuje ugovor o radu valjana je ako je sačinjena u pisanom obliku, ako je izričita, kategorična, jasna i nedvosmislena i ne zahtijeva tumačenje. Jedino takva izjava volje predstavlja validan osnov za otkaz i djeluje od dana dostavljanja poslodavcu (ipso iure), dok rješenje o otkazu ima samo deklaratoran karakter.

U slučaju poništavanja rješenja o prestanku radnog odnosa, zaposleni se ima vratiti na rad, pa i kad to nije izričito tražio, što podrazumijeva, kako su pravilno zaključili nižestepeni sudovi, da tužena tužioca vrati na rad i rasporedi na radno mjesto koje odgovara njegovom stepenu stručne spremlje, znanju i sposobnostima. U protivnom, sudska zaštita ne bi imala smisla.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 571/16 od 26.05.2016. godine)

POS LJEDICA PONIŠTAJA RJEŠENJA
O OTKAZU UGOVORA O RADU

Poništaj rješenja o otkazu ugovora o radu ne pretpostavlja obavezu poslodavca da zaposlenog vrati na rad i rasporedi na poslove koje je obavljao prije donošenja odluke o otkazu ugovora o radu, već obavezu vraćanja na rad i rasporedjivanje na poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Iz obrazloženja:

“Odluka nižestepenih sudova u dijelu, kojim je obavezan drugotuženi da tužioca vrati na poslove i radne zadatke, koje je obavljao prije prestanka radnog odnosa je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Ovo sa razloga, što poništaj rješenja o otkazu ugovora o radu ne pretpostavlja obavezu poslodavca da zaposlenog vrati na rad i rasporedi na poslove, koje je obavljao prije donošenja odluke o otkazu ugovora o radu, već obavezu vraćanja na rad i rasporedjivanje na poslove, koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima. Osim toga, za ukazati je da su nižestepeni sudovi izgubili iz vida da je na radno mjesto - izvršnog direktora Odlukom od 15.03.2013. godine imenovano drugo lice – M. G., počev od 15.04.2013. godine.

Imajući u vidu navedeno odluke nižestepenih sudova u tom dijelu je valjalo preinačiti, kao u izreci ove presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1385/15 od 01.02.2016. godine)

PONIŠTAJ RASPOREDNOG RJEŠENJA
I OCJENA OSNOVANOSTI ZAHTJEVA ZA ISPLATU
NEISPLAĆENIH ZARADA

Poništaj rasporednog rješenja je osnov za vraćanje na ranije radno mjesto a isti nastupa pravosnažnošću presude o poništaju, odnosno njenim uručenjem zaposlenom od kog momenta je zaposleni mogao zahtijevati otklanjanje posljedica nezakonitog rješenja o rasporedu.

Poslodavac je obavezan da zaposlenom naknadi sve neisplaćene zarade sve do donošenja pravosnažne presude o poništaju rasporednog rješenja, odnosno uručenja presude zaposlenom.

Iz obrazloženja:

“Odlučujući o zahtjevu tužioca za isplatu neisplaćenih zarada za period za koji iste traži u ovom sporu, prvostepeni sud je utvrdio da je tuženi pozvao tužioca da se vrati na rad na radno mjesto na kojem je radio prije donošenja osporenog rješenja o raspoređivanju na način što je uputio tužiocu telegram 01.09.2010. godine i pozvao ga da se javi u pravnu službu hotela "P." u H. N. 15.09.2010. godine. Tužilac je odgovorio na telegram tuženog i obavijestio da je stekao zakonske uslove za penziju. Prvostepeni sud je zaključio da tužilac nije preduzimao ni jednu radnju radi ostvarivanja svojih prava iz ugovora o radu, tj. nije se javio na rad nakon što je poništeno rješenje o njegovom rasporedu, nije upućivao zahtjeve tuženom da se vrati na ranije radno mjesto, a nije pružio dokaze da je onemogućen da radi od strane tuženog, tj. da je dolazio na posao ali da ga je tuženi onemogućavao da radi. Pri ovako utvrđenim činjenicama, prvostepeni sud je zaključio da na strani tuženog ne stoji odgovornost za isplatu neisplaćenih zarada za traženi period, zbog čega je tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravni zaključak prvostepenog suda kao pravilne i potvrdio prvostepenu presudu.

Po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su zbog pogrešne primjene materijalnog prava propustili da u potpunosti i pravilno utvrde činjenice koje su odlučne u ovom sporu, pa se zaključak nižestepenih sudova o neosnovanosti zahtjeva tužioca za sada ne može prihvatiti kao pravilan.

Odredbama Zakona o osnovama radnih odnosa i Zakona o radnim odnosima, koji su bili u primjeni u vrijeme donošenja rješenja o rasporedu tužioca, data je mogućnost poslodavcu da izvrši raspoređivanje zaposlenog na drugo radno mjesto. U parnici koju je tužilac vodio radi poništaja rasporednog rješenja utvrđeno je da je rješenje nezakonito i isto poništeno. Posledica poništaja rješenja o raspoređivanju zaposlenog je vraćanje zaposlenog na radno mjesto na kojem je radio prije nezakonitog raspoređivanja. Ovo posebno kod činjenice da nije donijeta odluka o prestanku radnog odnosa tužiocu da bi sud odlučivao o zahtjevu za vraćanje na rad, već je pravosnažnom presudom sud samo poništio kao nezakonito rješenje tuženog o izvršenom rasporedu tužioca.

Zaključak nižestepenih sudova da tužilac nije dolazio na rad kod tuženog na radno mjesto u hotelu "C." u I., gdje je prije nezakonitog raspoređivanja obavljao poslove noćnog

portira, nije se javljao poslodavcu niti zahtijevao da otpočne sa radom, kao i da nije dokazao da je radnjama tuženog onemogućen da radi, ne upućuje na pravilnost zaključka o neosnovanosti zahtjeva za isplatu neisplaćenih zarada. Jer, mogućnost da se vrati na rad tužilac je stekao nakon što je pravosnažnom presudom poništeno rješenje o njegovom raspoređivanju, a prijemom pravosnažne presude imao je saznanja o povredi svog prava i imao mogućnost da podnošenjem zahtjeva tuženom - poslodavcu, odnosno u sudskom postupku, ostvari zaštitu povrijeđenog prava. Iz spisa proizilazi da je presuda prvostepenog suda P.br.218/07 od 12.10.2007. godine postala pravosnažna 09.12.2008. godine, a u spisima nema podataka kada je ista uručena tužiocu odnosno njegovom punomoćniku. Samim tim, griješe nižestepeni sudovi kada zaključuju da tužilac nije preduzeo bilo koju radnju da ostvari svoje pravo i za period prije pravosnažnosti, odnosno prije uručenja presude kojom je poništeno rasporedno rješenje. Jer, u tom periodu tužilac nije mogao da se vrati na rad na radno mjesto noćnog portira, koje poslove je obavljao prije nezakonitog raspoređivanja. Ovo iz razloga što je osnov za vraćanje na ranije radno mjesto poništaj rasporednog rješenja, a isti nastupa pravosnažnošću presude, odnosno njenim uručenjem tužiocu.

Kako nižestepeni sudovi nijesu imali u vidu naprijed izloženo, to je izostalo pravilno utvrđenje od kog momenta je tužilac mogao zahtijevati otklanjanje posljedica nezakonitog rješenja o rasporedu, odnosno zahtijevati od tuženog da ga vrati na radno mjesto na kojem je radio prije donošenja nezakonitog rješenja. Pravilnim utvrđenjem navedenih činjenica nižestepeni sudovi će imati mogućnost da odluče o osnovanosti zahtjeva tužioca za isplatu neisplaćenih zarada, vodeći računa da je tuženi odgovoran da tužiocu naknadi neisplaćene zarade sve do donošenja pravosnažne presude o poništaju rasporednog rješenja, odnosno uručenja presude tužiocu. Posebno će biti u mogućnosti da utvrde činjenice od kojih zavisi odgovornost tuženog za traženu isplatu za period nakon donošenja pravosnažne presude, kao i radnje tužioca koje je preduzeo nakon tog perioda, a koje su od značaja za ocjenu osnovanosti zahtjeva za isplatu neisplaćenih zarada za period poslije donošenja pravosnažne presude o poništaju rasporednog rješenja pa do 01.05.2010. godine, do kod perioda je zahtjev tužioca postavljen.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1230/15 od 19.01.2016. godine)

CIJEPANJE UGOVORA O RADU KAO TEŽA POVREDA RADNE OBAVEZE

Cijepanje ugovora o radu ne predstavlja zloupotrebu službenog položaja i prekoračenje ovlašćenja, kao težu povredu radne obaveze, te je nezakonita odluka kojom je zaposlenom prestao radni odnos zbog cijepanja ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

“Pobijanim odlukama tužiocu je izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa jer je sa radnog stola zaposlene M. S. – G. uzeo ugovor o radu kojim je raspoređen na mjesto direktora prodaje i marketinga i isti uništio, čime je počinio težu povredu radne obaveze propisane odredbom čl. 27 b st. 1 tač. 6 Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranje.

Nižestepeni sudovi su tužbeni zahtjev tužioca u cjelosti odbili kao neosnovan polazeći od utvrđenja da je predmetni ugovor bio zvaničan akt potpisan od obje ugovorne strane, a istim su bila regulisana prava i obaveze zaposlenog i poslodavca.

Međutim, po ocjeni ovog suda cijepanje ugovora o radu ne predstavlja zloupotrebu službenog položaja i prekoračenje ovlašćenja, a koja povreda je tužiocu stavljena na teret i zbog čega mu je izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa. Naime, zloupotreba položaja postoji kad zaposleni obavlja svoje poslove protivno cilju radi kojih su ustanovljeni da bi sebi ili drugome pribavio kakvu korist ili nekom zaposlenom pričinio štetu, dok prekoračenje službenog položaja postoji kad zaposleni u obavljanju svojih poslova prekorači granice ovlašćenja sa istim ciljem kao kod zloupotrebe položaja. Dakle, cijepanje zvaničnog akta poslodavca, u konkretnom slučaju ugovora o radu tužioca, ne može se smatrati zloupotrebom ovlašćenja odnosno prekoračenja ovlašćenja, što znači da ponašanje tuženog ne predstavlja povredu stavljenу mu na teret. Tužilac je cijepanjem manifestovao svoj odnos prema ugovoru o radu i novom radnom mjestu, što ne znači da je počinio povredu stavljenу mu na teret.

Iz stanja u spisima predmeta proizilazi da je disciplinski postupak pokrenut nakon što je tužilac odbio da potpiše ugovor o radu koji je bio identičan sa ugovorom koji je pocijepao. To bi, eventualno, bio razlog za otkaz ugovora o radu zbog odbijanja tužioca da potpiše aneks ugovora, a ne predstavlja težu povredu radne obaveze - zloupotreba službenog položaja i prekoračenje ovlašćenja, kako je to pogrešno protumačio tuženi, a što bi bio razlog za pokretanje disciplinskog postupka. Ponašanje tužioca ne sadrži obilježje ni drugih povreda radnih obaveza koje su propisane odredbom čl. 27 b Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranja (Sl. list RCG, br. 35/04, 12/06 i 53/09), za koje poslodavac može izreći mjeru prestanak radnog odnosa.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 325/16 od 17.06.2016. godine)

OCJENA ZAKONITOSTI ODLUKE O IZREČENOJ DISCIPLINSKOJ MJERI

Činjenice od značaja za postojanje povrede i disciplinske odgovornosti utvrđuje disciplinski organ, dok sud ocjenjujući zakonitost odluke o izrečenoj disciplinskoj mjeri ispituje tačnost činjenica na kojima je ta odluka zasnovana, pri čemu je sud vezan činjeničnim opisom radnje koja predstavlja povredu radne obaveze.

Sud ima ovlaštenje da poništi odluku o izrečenoj disciplinskoj mjeri ako utvrdi drugačije činjenično stanje od onog koje je nadjeno u disciplinskom postupku.

Iz obrazloženja:

“Iz činjeničnih utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je tužilac bio u radnom odnosu kod tuženog na osnovu ugovora o radu na neodređeno vrijeme br.7328/07 od 26.10.2007.godine i da je bio raspoređen na radno mjesto market developer I, te da je dana 13.08.2012.godine sa tuženim zaključio Aneks ugovora o radu, a u cilju uskladjivanja sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu iz 2011.godine i odlukom Ustavnog suda o prestanku važenja GKU za trgovinu. Protiv tužioca je dana 12.01.2013.godine pokrenut disciplinski postupak koji je okončan donošenjem odluke od 28.03.2013.godine kojom mu je izrečena disciplinska mjera prestanak radnog odnosa, jer je utvrđeno da je izvršio težu povredu radnih obaveza - neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno i nemarno vršenje radnih obaveza iz čl.17 st.9 tač.3 alineja 1 Aneksa ugovora o radu od 13.08.2012.godine, koji se odnose na primjenu merchandising standarda, tako što opremu tuženog koja se nalazi u objektima, navedenim u dispozitivu odluke, nije održavao po propisanim standardima. Tuženi je svoju odluku zasnovao na zapisnicima o kontroli koji su sačinjeni 13.11.2012, 25.01. i 29.01.2013.godine, od strane ovlaštenih lica tuženog gdje je prilikom obilaska terena za koji je zadužen tužilac utvrđeno da se u rashladnim uređajima u vlasništvu tuženog, a koji se nalaze u tim objektima, pored poroizvoda tuženog drže i proizvode drugih proizvođača.

Iz činjeničnog utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom, a nasuprot sadržini disciplinskih spisa, proizilazi da se tužilac prilikom obavljanja poslova svog radnog mjesta starao o primjeni merchandising standarda, što je bila njegova radna obaveza. Ovo stoga što je utvrđeno da je prilikom kontrole objekata u kojima se nalaze rashladni uređaji tuženog, nalagao da se isti sredjuju u skladu sa tim standardima i da se u njima ne drže drugi proizvodi, da su kupci znali kada će se vršiti kontrola obzirom da je to bila ustaljena praksa, te da bi isti nakon što bi tužilac napustio objekat svojevoljno mijenjali stanje u rashladnim vetrinama i u istima držali proizvode drugih proizvođača iako su opominjani od strane tužioca, a da stanje na terenu nije moguće konstantno kontrolisati.

Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da u radnjama tuženog nije bilo teže povrede radne obaveze koja mu je stavljena na teret, radi čega su istu poništili kao nezakonitu, s tim što je tužilac, u skladu sa odlukom drugostepenog suda, vraćen na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, znanju i sposobnostima.

Odlučujući na navedeni način, drugostepeni sud je u svemu pravilno primijenio materijalno pravo.

U sporu o disciplinskoj odgovornosti sud, ocjenjuje zakonitost izrečene disciplinske mjere, može ispitivati istinitost činjenica utvrđenih u disciplinskom postupku, ali ne može sam otkloniti činjenične propuste disciplinskog organa.

Naime, činjenice od značaja za postojanje povrede i disciplinske odgovornosti utvrđuje disciplinski organ dok sud, ocjenjujući zakonitost odluke o izrečenoj disciplinskoj mjeri, ispituje tačnost činjenica na kojima je ona zasnovana. Pri tom je sud vezan činjeničnim opisom radnje koja predstavlja povredu radne obaveze.

Kako je u postupku ocjenjivanja zakonitosti pobijane odluke o prestanku radnog odnosa tužiocu prvostepeni sud, polazeći od činjeničnog opisa radnji stavljenih tužiocu na teret, utvrdio drugačije činjenično stanje od onog koje je nadjeno u disciplinskom postupku to je na bazi tako utvrđenog činjeničnog stanja imao ovlašćenja da poništi odluku kad je našao da u radnjama tuženog nema elemenata teže povrede radne obaveze iz čl.17 st.9 tač.3 alineja 1 Aneksa ugovora o radu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 396/16 od 13.04.2016. godine)

OTKAZ UGOVORA O RADU ZBOG LOŠIH REZULTATA RADA
(Član 143 stav 1 tačka 2 u vezi čl. 138 tač. 3 Zakona o radu)

Za otkazivanje ugovora o radu zbog loših rezultata rada potrebno je da se utvrdi činjenica izostanka radnog učinka, što može biti posljedica nestručnosti ili nezalaganja.

Iz obrazloženja:

“U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilac bio u radnom odnosu kod tužene, na radnom mjestu kreditnog službenika u PJ Podgorica. Utvrđeno je da je tužena dana 16.06.2010. godine donijela rješenje broj 336/10, kojim se otkazuje ugovor o radu tužiocu i istom prestaje radni odnos sa danom 16.06.2010. godine, s pozivom na odredbu čl.143. tač.2. u vezi čl.138. tač.3. Zakona o radu. Sem toga, utvrđeno je da su protiv tužioca vođena su dva disciplinska postupka zbog učinjene povrede radne obaveze iz čl.124. st.2. Zakona o radu i odlukama tužene br.307/10 od 26.05.2010. godine i br.318/10 od 27.05.2010. godine, u oba disciplinska postupka tužilac oglašen odgovornim i izrečene mu disciplinske mjere-novčane kazne u iznosu od 10% bruto zarade u trajanju od jednog mjeseca.

Odlučujući o tužbenom zahtjevu za poništaj rješenja o otkazu ugovora o radu broj 336/10 od 16.06.2010.godine, prvostepeni sud je zaključio, a izloženi zaključak u svemu prihvatio drugostepeni sud i žalbu tužene na taj dio prvostepene presude odbio kao neosnovanu, da shodno odredbi čl.143. st.1. Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08), koje pravo je mjerodavno u vrijeme donošenja odluke o otkazu ugovora o radu tužiocu, poslodavac može otkazati ugovor o radu zaposlenom ako za to postoji opravdani razlog koji se odnosi na radnu sposobnost zaposlenog, njegovo ponašanje i potrebe poslodavca. To znači da za otkazivanje ugovora o radu zbog loših rezultata rada, potrebno je da se utvrdi činjenica izostanka radnog učinka, što može biti posljedica nestručnosti ili nezalaganja. Međutim, prije primjene ovog otkaznog razloga, po nalaženju prvostepenog suda, poslodavac mora pouzdano utvrditi da zaposleni ostvaruje loše rezultate rada, pri čemu praćenje rezultata rada ne podrazumijeva samo praćenje finansijskih rezultata poslovanja, već i odnos zaposlenog prema poslu koji obavlja, njegovo zalaganje na radu, kao i uticaj ostalih faktora koji doprinose ostvarenju predviđenih rezultata. Navedeno znači da se radni učinak utvrđuje u odnosu na kvantitet, odnosno obim i u odnosu na kvalitet obima posla, pri čemu se obim posla utvrđuje na osnovu mjerila za količinu obavljenog posla, a kvalitet na osnovu mjerila za kvalitet zavisno od prirode posla. Pri navedenom, da bi prestanak radnog odnosa po ovom osnovu bio zakonit, potrebno je utvrđenje da rezultati rada, odnosno zahtijevanog radnog učinka izostaju zbog nedovoljnog rada zaposlenog, njegovog nezalaganja, odnosno odsustva potrebnog znanja i sposobnosti ili neukosti zaposlenog. Kako postojanje ovih okolnosti tužena nije dokazala, po nalaženju nižestepenih sudova, rješenje o otkazu ugovora o radu je nezakonito, zbog čega su, imajući u vidu sve naprijed utvrđeno, kao i da rješenje o otkazu ugovora o radu sadrži i formalne nedostatke, osporeno rješenje poništiti kao nezakonito.

Po nalaženju ovog suda, revizijom tužene neosnovano se osporavaju nižestepene presude u dijelu kojim je poništeno kao nezakonito rješenje o otkazu ugovora o radu tužiocu. Jer, ovaj sud nalazi da je u ovom sporu na pravilan i pouzdan način utvrđeno da navedeno rješenje tužene o otkazu ugovora o radu zaposlenom-tužiocu nije zakonito, a u nižestepenim presudama su dati jasni i dovoljni razlozi za izloženi zaključak, koji u svemu sadrže odgovor na istaknute revizijske navode, pa ih ovaj sud neće ponavljati u ovoj presudi.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 504/16 od 25.05.2016. godine)

NEPOŠTOVANJE UGOVOROM PREUZETIH OBAVEZA
 KAO OSNOV ZA OTKAZ UGOVORA O RADU
 (Član 143 stav 1 tačka 2 Zakona o radu)

Da bi se na nesumnjiv način utvrdilo da li je zaposleni ispoštovao ugovorne obaveze, te da li je valjan osnov za otkaz ugovora o radu, u smislu odredbe člana 143 stav 1 tačka 2 Zakona o radu, potrebno je da se radnje povrede radne obaveze stavljene zaposlenom na teret dovedu u vezu sa ugovorom o radu preuzetim obavezama.

Iz obrazloženja:

“Tuženi je otkazao tužilji ugovor o radu zato što je neovlašćeno koristila novčana sredstva poslodavca iz kase, jer je u vrijeme obavljanja rada u njegovim prostorijama zaposlenom P. Ž. za plaćeni iznos goriva preko kartice tuženog, kao poslodavca, dala gotovinu iz kase. Donošenju pobijanog rješenja prethodilo je upozorenje poslodavca o postojanju razloga za otkaz ugovora o radu br.01-169/1 od 22.03.2013.godine, kao i uzimanje izjava od tužilje i rukovodilaca zaposlenih kod tuženog.

U postupku je utvrđeno i to, a na osnovu iskaza saslušanih svjedoka i tužilje, da je tužilja tokom rada zaposlenom, koji je tada bio na bolovanju, a prethodno obavljao poslove štefa benzinske stanice na Cetinju, za plaćeni iznos goriva preko kartice poslodavca, dala gotovinu iz kase u iznosu od 30,00 €. Međutim, prema utvrđenju istog suda, tužilja to nije učinila za lične potrebe ili za potrebe tog lica, već da bi se izvršila usluga na ime čišćenja snijega na dan 02.03.2013.godine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su zaključili da u postupku nije utvrđeno da je tužilja postupala suprotno odredbi čl.03 ugovora o radu, a vezano za opšta pravila i obaveze zaposlenog, odnosno da je svojim postupkom pričinila štetu djelatnosti i poslovnim interesima poslodavca (tač.07 pomenutog člana). Isto tako, po mišljenju tih sudova, nije bilo mjesta izricanju najteže sankcije za zaposlenog -prestanku radnog odnosa, a u skladu sa odredbom čl.05. ugovora, koji propisuje odgovornost zaposlenog u slučaju nepoštovanja ugovornih obaveza. Ovo i kad se ima u vidu da u radnjama tužilje, a po nalaženju poslodavca, nema elemenata krivičnog djela.

Međutim, ovakvo rezonovanje nižestepeni sudova za sad se ne može prihvatiti.

Prema stanju u spisima, tužilji je otkazan ugovor o radu od strane poslodavca rješenjem, čiji se poništaj traži, u skladu sa odredbom čl.143 st.1 tač.2 Zakona o radu (“Sl. list CG”, br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11 i 66/12).

Navedenom odredbom propisano je da poslodavac može otkazati ugovor o radu zaposlenom zbog nepoštovanja obaveza koje su predviđene zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, koji mora biti usaglašen sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Tužilji je, a prema sadržini obrazloženja pomenutog rješenja, otkazan ugovor o radu zbog nepoštovanja odredbe čl.03.03 ugovora o radu, kojom je predviđeno da se zaposleni obavezuje da će savjesno, redovno, blagovremeno, stručno i kvalitetno obavljati poslove radnog mjesta za koje je zaključen ugovor o radu. Pri tom su, odredbom čl.01.03. pomenutog ugovora, predviđene obaveze zaposlenog.

Dakle, imajući u vidu osnov zbog kojeg je tužilji otkazan ugovor o radu od strane poslodavca, pravilna primjena materijalnog prava nalagala je da se radnje povrede radne obaveze, stavljene joj na teret, dovedu u vezu sa ugovorom o radu preuzetim obavezama,

kako bi se na nesumnjiv način utvrdilo da li je ispoštovana obaveza ugovorena u odredbi čl.03.03.ugovora o radu.

Pri tom, a našta se osnovano revizijom ukazuje, odlučna činjenica za presudjenje nije namjena za koju je korišćen novac, niti da li je tuženom svojim postupkom tužilja pričinila štetu, već da li je postupanje tužilje kritične prilike bilo u skladu ugovorom o radu preuzetim obavezama i predviđeno opisom poslova njenog radnog mjesta. Ovo stoga što tužilji radni odnos nije prestao zato što je nanijela štetu poslodavcu, već zbog nepoštovanja ugovorom preuzetih obaveza, a što je shodno odredbi čl.143 st.1 Zakona o radu, osnov da poslodavac otkáže zaposlenom ugovor o radu.

Kako prilikom odlučivanja o osnovanosti tužbenog zahtjeva nižestepeni sudovi nijesu imali u vidu izloženi pravni pristup to su i činjenice od značaja za presudjenje, a koje je nalagala pravilna primjena materijalnog prava, ostale neutvrđene. Stoga je nižestepene presude valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će otkloniti ukazane nepravilnosti nakon čega će biti u mogućnosti da u predmetnoj pravnoj stvari donese pravilnu i zakonitu odluku. Pri tom će imati u vidu da eventualni propust poslodavca da, u skladu sa odredbom čl.143 b st.4 Zakona o radu, dostavi sindikatu na mišljenje upozorenje o postojanju uslova za otkaz ugovora o radu, ukoliko se u postupku utvrdi povreda radne obaveze od strane tužilje, nije razlog za poništaj rješenja o prestanku radnog odnosa, jer se radi o propustu koji je formalne prirode.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 510/16 od 11.05.2016. godine)

NEPOŠTOVANE OBAVEZA PREDVIDJENIH ZAKONOM,
KOLEKTIVNIM UGOVOROM I UGOVOROM O RADU I
PRETPOSTAVKE ZA VODJENJE DISCIPLINSKOG POSTUPKA
(Član 143 stav 1 tač. 2 i 3 Zakona o radu)

Nužnost pokretanja i vođenja disciplinskog postupka radi utvrđenja krivice zaposlenog zavisi od toga da li ponašanje koje je zaposlenom stavljeno na teret predstavlja razlog za otkaz u smislu odredbe člana 143 stav 1 tač. 2 i 3 Zakona o radu ili predstavlja povredu radne obaveze.

Iz obrazloženja:

“Rješenjem tuženog od 15.10.2013. godine tužiocu je otkazan ugovor o radu zbog nepoštovanja obaveza koje su predviđene zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, kao i zbog toga što je njegovo ponašanje takvo da ne može da nastavi rad kod poslodavca, osnovom člana 143 stav 1 tač. 2 i 3 Zakona o radu. Prije donošenja rješenja tuženi je u skladu sa odredbama čl. 143b st. 1 Zakona o radu upozorio tužioca o postojanju razloga za otkaz. Otkaz je tuženi obrazložio time da je tužilac u brojnim slučajevima vršio ručni pretres predatog putničkog prtljaga bez prisustva vlasnika prtljaga, službenog lica MUP i predstavnika odnosno kompanije, suprotno propisanim procedurama, kao i da je više puta za odlazak sa radnog mjesta, kao i u toku radnog vremena koristio južna vrata namijenjena isključivo za vangabaritni prtljag, bez prethodne bezbjedonosne kontrole.

Sporno je pravno pitanje, odnosno da li ponašanje koje je stavljeno tužiocu na teret predstavlja razlog za otkaz, u smislu člana 143 stav 1 tač. 2 i 3 Zakona o radu, ili predstavlja povredu radne obaveze, pa zavisno od toga da li je ili ne bilo nužno pokretanje i vođenje disciplinskog postupka radi utvrđivanja krivice zaposlenog.

Prema odredbi člana 124 stav 2 Zakona o radu zaposleni koji svojom krivicom ne ispunjava radne obaveze ili se ne pridržava odluka koje je donio poslodavac, odgovara za učinjenu povredu radne obaveze, u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu. Povreda radne obaveze u skladu sa čl. 124 st. 4 istog zakona mora biti utvrđena kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu.

Prema odredbi člana 70 tačka 23 Kolektivnog ugovora kod tuženog povreda radne obaveze je svako postupanje protivno odredbama zakona, drugim propisima i aktima poslodavca kojima se uređuje sigurnost i bezbjednost u javnom saobraćaju. Na osnovu Nacionalnog programa bezbjednosti vazdušnog saobraćaja Crne Gore tuženi je donio Program bezbjednosti. Tim programom predviđene su procedure i postupanje zaposlenih u vezi prijema i pregleda prtljaga, odnosno postupak sa „sumnjivim prtljagom“, kao i dužnost zaposlenih u pogledu toga kuda dolaze na radno mjesto i kuda napuštaju radno mjesto. Slijedom navedenog svako postupanje zaposlenog protivno propisima i aktima poslodavca kojima se uređuje sigurnost i bezbjednost u javnom saobraćaju u smislu navedene odredbe kolektivnog ugovora kod tuženog predstavlja povredu radne obaveze. Ponašanja tužioca koja su navedena u obrazloženju rješenja o otkazu ugovora o radu (ručno pretresanje prtljaga bez prisustva vlasnika, napuštanje radnog mjesta drugim putem, a ne onim koji je pravilima određen) predstavlja postupanje suprotno aktima poslodavca kojima se uređuje sigurnost i bezbjednost u javnom saobraćaju i povredu radne obaveze.

Zbog toga je drugostepeni sud pravilno zaključio da se krivica zaposlenog za povredu radne obaveze morala utvrditi u disciplinskom postupku, pa kako taj postupak nije vođen to je pobijano rješenje zbog toga nezakonito.

S tim u vezi ne mogu se prihvatiti navodi revizije da presude nemaju razloga u pogledu osnova za otkaz ugovora iz člana 143 stav 1 tačka 2 Zakona o radu. Naime, sama činjenica da se tuženi u rješenju pozvao na tu odredbu nije od odlučnog značaja, imajući u vidu činjenice na kojima je zasnovano obrazloženje pobijanog rješenja, a koje činjenice ukazuju da takvo ponašanje predstavlja povredu radne obaveze, a ne otkazni razlog iz navedene zakonske odredbe.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 507/16 od 15.06.2016. godine)

PREKLUZIJA U RADNOM SPORU
(Član 143 stav 6 Zakona o radu)

Početak roka za ostvarivanje sudske zaštite u slučaju otkaza vezuje se za dan uručenja rješenja o otkazu ugovora o radu zaposlenom, a ne za momenat saznanja za činjenicu njegovog donošenja.

Iz obrazloženja:

“Iz činjeničnog utvrđenja u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je tužilac, preko tadašnjeg punomoćnika R. M., dana 29.04.2014.godine, primio rješenje od 25.10.2010.godine o otkazu ugovora o radu, kao i odluke tuženog od 26.10.2010. i 15.03.2011.godine, i to na način što su navedene odluke uručene punomoćniku tuženog uz odgovor na tužbu, kao prilog istog. Iz spisa proizilazi i to da je, nakon uručenja odgovora na tužbu sa priložima, tužilac, preko svog punomoćnika, preinačio tužbu podneskom od 02.06.2014.godine tražeći, pored prvobitno postavljenog tužbenog zahtjeva koji je bio usmjeren na isplatu zarade, i poništaj predmetnog rješenja i odluka tuženog. Kako je tužilac tražio poništaj ovih odluka nakon proteka roka u kojem se sudska zaštita može tražiti u skladu sa odredbama Zakona o radu, to je prvostepeni sud tužbu u tom dijelu odbacio kao neblagovremenu. Slijedom te činjenice, odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev u preostalom dijelu, a koji se odnosi na vraćanje na rad tužioca, te isplatu neisplaćenih zarada za sporni period.

Navedeni činjenični i pravni zaključak prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

Medjutim, ovakvo rezonovanje nižestepenih sudova ne može se prihvatiti.

Naime, odredbom čl.143 st. 6 Zakona o radu („Sl. list CG“, br.49/08), važećeg u vrijeme donošenja spornog rješenja o otkazu ugovora o radu, propisano je da zaposleni koji nije zadovoljan konačnim rješenjem o otkazu ugovora o radu ima pravo da pokrene spor pred nadležnim sudom za zaštitu svojih prava, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja. Ovaj rok je materijalno-pravni prekluzivni rok čijim se propuštanjem gubi pravo na sudsku zaštitu pa je tužba podnesena nakon tog roka neblagovremena. Propuštanje roka ima za posledicu prekluziju, pa se zato tužba odbacuje u pogledu svih zahtjeva.

Rešenje o prestanku radnog odnosa mora biti dostavljeno zaposlenom, jer od dostavljanja proizvodi pravno dejstvo. Način dostavljanja uređjuje se kolektivnim ugovorom, direktnom ili blanketnom normom. Direktna norma neposredno određuje način dostavljanja, dok blanketna norma upućuje na primjenu Zakona o opštem upravnom postupku.

Prema stanju u spisima, u istima nema dokaza da je tužiocu u skladu sa zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom i aktima tuženog uručeno rješenje o prestanku radnog odnosa.

Kako Zakon o radu početak roka za ostvarivanje sudske zaštite vezuje za dan uručenja rješenja o otkazu ugovora o radu zaposlenom, a ne za momenat saznanja za činjenicu njegovog donošenja, to se ne može prihvatiti rezonovanje nižestepenih sudova da je dan dostave rješenja o otkazu ugovora o radu punomoćniku zaposlenog u predmetnom sudskom postupku (sve i da je punomoćnik imao specijalno punomoćje da to rješenje primi, a nije), momenat kad je tužilac upoznat sa njegovom sadržinom, i kao takav mjerodavan za ocjenu blagovremenosti tužbe.

Stoga su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili odredbu čl.143 st.6 Zakona o radu, kad su rezonovali na naprijed izloženi način.

Pogrešan pravni pristup prilikom ocjene blagovremenosti predmetne tužbe imao je za posledicu nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, a samim tim i bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 367 st.2 tač.15 ZPP, jer nižestepenim presudama nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama radi čega se ne mogu valjano ispitati od strajne revizijskog suda, a na šta je osnovano revizijom tužioca ukazano.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 293/16 od 16.03.2016. godine)

OTKAZ UGOVORA O RADU DIREKTORU
(Član 145 u vezi čl. 143 Zakona o radu)

Nezakonita je odluka o otkazu ugovora o radu direktoru koji je sa poslodavcem zaključio ugovor na neodredjeno vrijeme.

Iz obrazloženja:

“Kod utvrđenja da je tužilac sa pravnim prethodnikom tuženog, kao poslodavcem, zaključio ugovor o radu na neodredjeno vrijeme, s tim da se ovaj obavezao da ga u slučaju da nakon isteka vremena na koji je biran za direktora ne bude ponovo izabran ili bude razriješen prije isteka mandata, rasporedi na poslovima i radnim zadacima u okviru stručne spreme koju posjeduje, i po nalaženju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno odlučili kada su kao nezakonito poništili osporeno rješenje tuženog o otkazu predmetnog ugovora o rdu.

Naime, nije bilo mjesta donošenju osporenog rješenja s pozivom na odredbu čl. 145. u vezi čl. 143 Zakona o radu ("Sl.list CG", br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10 i 50/11), jer se navedena zakonska odredba odnosi na radni odnos direktora koji je zasnovan ugovorom o radu na odredjeno vrijeme, u smislu čl. 29.st.3. tog zakona, koji može trajati do isteka roka na koji je izabran, odnosno do njegovog razrješenja, što konkretno nije slučaj. Predmetni ugovor je zaključen na neodredjeno vrijeme, što je u skladu sa odredbama čl. 29. st.1, 2 i 4 Zakona o radu, pa nije suprotan prinudnim propisima, pa samim tim ni ništav u smislu čl. 101 ZOO ("Sl. list CG", br. 47/08).

Poništaj rješenja o otkazu ugovora o radu pretpostavlja obavezu poslodavca da zaposlenog vrati na rad i rasporedi na poslove i radne zadatke koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1224/15 od 03.02.2016. godine)

NAKNADA ZA ODVOJENI ŽIVOT
(Čl. 19 i 21 Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika)

Isplata naknade za odvojeni život može se zahtijevati samo na osnovu rješenja kojim je to pravo priznato.

Utvrđivanje prava na naknadu za odvojeni život ostvaruje se u upravnom postupku, dok sud opšte mjesne nadležnosti odlučuje u slučaju uskraćivanja isplate utvrdjene obaveze.

Iz obrazloženja:

“Medju strankama nije sporno, da tužiocu za sporni period nije priznato pravo na naknadu troškova za odvojeni život od porodice, kao ni za troškove prevoza radi posjete užoj porodici, dok mu je rješenjem MUP-a br. 081/14-4485/1 od 10.09.2014.godine, to pravo priznato po zahtjevu koji je podnio 21.01.2014.godine, počev od dana podnošenja zahtjeva.

Kod prethodno iznijetog, pravilno je postupio drugostepeni sud kada je preinačio prvostepenu presudu i odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev.

Naknada za odvojeni život od porodice i za putne troškove za posjetu užoj porodici ostvaruje se podnošenjem zahtjeva poslodavcu, a isplata te naknade može se zahtijevati samo na osnovu rješenja kojim je to pravo priznato. Ovo, saglasno odredbi čl. 19. Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika ("Sl.list RCG", br. 27/04, "Sl.list CG", br. 17/07 i br. 27/08), kojom je propisano da rješenje o dodatku na zaradu i naknadama i drugim primanjima u skladu sa ovim zakonom donosi starješina organa, kao i odredbi čl. 21. Zakona o zaradama državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG", br. 86/09, 39/11, 59/11 i 14/12), kojom je propisano da rješenje o naknadama i drugim primanjima u skladu sa ovim zakonom i Opštim kolektivnim ugovorom donosi Ministar nadležan za poslove budžeta.

Prema tome, kako tužiocu nije priznato pravo na tražene naknade za sporni period, a donijeto rješenje o priznanju tog prava za naredni period, to je njegov tužbeni zahtjev neosnovan.

Naime, utvrđivanje prava na ove naknade ostvaruje se u upravnom postupku, dok sud opšte mjesne nadležnosti odlučuje u slučaju uskraćivanja isplate utvrdjene obaveze - kao štete zbog nezakonitog i nepravilnog rada organa tužene, što konkretno nije slučaj.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1343/15 od 25.02.2016. godine)

LETAČKI DODATAK

Pravo na isplatu letačkog dodatka ne može se vezivati za faktičko vršenje poslova letenja i ostvarene sate letenja ako je isto priznato pojedinačnim rješenjima starješine državnog organa.

Iz obrazloženja:

“Odlučujući o zahtjevu tužioca za isplatu neisplaćenog letačkog dodatka za utuženi period, nižestepeni sudovi su, i po mišljenju ovog suda, pravilno usvojili tužbeni zahtjev i obavezali tuženog na traženu isplatu u iznosu od 17.907,14 €, na ime glavnog potraživanja i isplatu zatezne kamate za period od 19.11.2012. godine, kada je visina potraživanja utvrđena, a do tog perioda isplatu nominalno obračunate kamate u iznosu od 5.866,62 €.

Po mišljenju ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je pravo na letački dodatak priznato tužiocu rješenjima starješine državnog organa, da ova naknada nije isplaćena tužiocu za period od 01.03.2007. godine do 31.07.2008. godine, o čemu se izjasnio vještak finansijske struke u svom nalazu i mišljenju, utvrđujući iznos neisplaćene naknade i iznos dospjele kamate.

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužiočevo pravo na isplatu dodatka na zaradu - letačkog dodatka nije uslovljeno faktičkim obavljanjem poslova u oblasti avijacije - časovima letenja koje je tužilac ostvario. Ovo iz razloga što je pravo na naknadu priznato tužiocu pojedinačnim rješenjima starješine državnog organa pa se isto se ne može vezivati za faktičko vršenje poslova letenja i ostvarene sate letenja, kako se to neosnovano ukazuje u reviziji.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1403/15 od 24.02.2016. godine)

GUBITAK PRAVA NA SUDSKU ZAŠTITU

Pravosnažnošću rješenja o prestanku radnog odnosa na određeno vrijeme, zaposleni je ne samo izgubio pravo da to rješenje pobija sudskim putem, već i pravo da traži preobražaj radnog odnosa sa određenog na neodređeno vrijeme.

Iz obrazloženja:

“Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev tužioca da se utvrdi da je u radnom odnosu kod tuženog počev od 03.02.2014. godine.

Naime, tužilac nije pobijao rješenje br.02/1-11916/1 od 21.11.2013. godine o otkazu ugovora o radu, kojim mu je radni odnos prestao sa danom 20.12.2013. godine, istekom roka za koji je zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme dana 09.07.2013. godine.

Prema tome, drugostepeni sud pravilno nalazi da pravosnažnošću rješenja o prestanku radnog odnosa na određeno vrijeme, tužilac je ne samo izgubio pravo da to rješenje pobija sudskim putem, već i pravo da traži preobražaj radnog odnosa sa određenog na neodređeno vrijeme, zbog čega je tužbeni zahtjev pravilno odbijen kao neosnovan.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 245/16 od 15.03.2016. godine)

VISINA OTPREMNINE
-PRIMJENA GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA
ZA BANKE, DRUGE FINANSIJSKE ORGANIZACIJE I OSIGURANJA-
(Član 1 stav 2 i čl. 30 Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije
i osiguranja)

Od utvrdjenja da li je tuženi konstituent Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore zavisi da li se na istog primjenjuju odredbe Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranja.

Iz obrazloženja:

“Tužilja svoj zahtjev temelji na tvrdnji da joj pripada otpremnina obračunata u skladu sa odredbom čl.30 Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranja („Sl.list RCG“, br.35/2004 i 12/2006 i „Sl.list CG“, br.53/2009), saglasno kojoj odredbi je poslodavac dužan da zaposlenom za čijim je radom prestala potreba isplati otpremninu u iznosu od najmanje 24 neto zarade zaposlenog, jer se odredbe istog primjenjuju i na tuženog, jer se tuženi smatra finansijskom organizacijom, u smislu odredbe čl. 1 st.2 i čl.2 Granskog kolektivnog ugovora.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrdjenja i zaključka da tuženi predstavlja finansijsku organizaciju, u smislu odredbe čl.1st.2 navedenog Granskog kolektivnog ugovora, nižestepeni sudovi su usvojili tužbeni zahtjev i obavezali tuženog da tužilji isplati otpremninu, obračunatu u skladu sa odredbom čl.30 Granskog kolektivnog ugovora, umanjenu za iznos nesporno isplaćenih 3.282,12 €, što čini dosudjeni iznos od 17.938,19 €.

Medjutim, osnovano se revizijom tuženog ukazuje da su pobijana i prvostepena presuda donijete uz počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl.367 st.2 tač.15 ZPP, jer imaju nedostataka zbog kojih se ne mogu ispitati budući da presudama nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama. Naime, nižestepeni sudovi su propustili da pravilno utvrde sve činjenice koje je nalagala pravilna primjena materijalnog prava-odredbe čl.1 st.2 Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranje na koje su se ti sudovi pozvali kad su našli da se tuženi svrstava u finansijske organizacije i da se, shodno tome, u konkretnom slučaju imaju primijeniti odredbe navedenog Granskog kolektivnog ugovora, pa i odredbe u pogledu pripadajuće otpremnine u slučaju prestanka potrebe za radom zaposlenog, kao što je ovdje slučaj.

Odredbom čl.2 Granskog kolektivnog ugovora propisano je da se odredbe tog ugovora primjenjuju na zaposlene i poslodavce u Crnoj Gori koje obavljaju djelatnost u bankama, drugim finansijskim organizacijama i osiguravajućim društvima.

Odredbom čl.1 st.2 navedenog Granskog kolektivnog ugovora propisano je da se pod drugim finansijskim organizacijama smatraju organizacije i druga pravna lica koja se bave poslovima mikro finansijskih institucija, poslovima kreditnih unija, kreditno garantnim poslovima, poslovima registra kliringa i saldiranja hartija od vrijednosti, organizacije za uređivanje i nadzor izdavanja hartija od vrijednosti i njihove trgovine, organizacije za poslove tržišta hartija od vrijednosti, organizacije-ovlašćeni učesnici na tržištu hartija od vrijednosti, te druge organizacije i pravna lica koji su konstituenti Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore.

Dakle, iz navedenih odredbi Granskog kolektivnog ugovora proizilazi da se odredbe tog ugovora primjenjuju na banke, druge finansijske organizacije i osiguravajuća društva koja

se bave poslovima koji su navedeni u čl.1 st.2 Ugovora, s tim što se pod drugim finansijskim organizacijama smatraju i organizacije i pravna lica koja su konstituenti Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore.

Tuženi se ne bavi poslovima koji su navedeni u čl.1 st.2 navedenog Ugovora. Međutim, radi utvrdjenja da li se na tuženog primjenjuju odredbe Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranja trebalo je utvrditi da li je tuženi konstituent Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore, u kom slučaju bi se na njega mogle primijeniti odredbe navedenog Ugovora.

Prema stanju u spisima, tužilja je priložila tumačenje Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore 132/1 od 10.11.2011.godine koje je dato povodom pitanja da li se pod drugim finansijskim organizacijama smatraju i organizacije i pravna lica - društva koja su registrovana za obavljanje poslova finansijskog lizinga (koje poslove obavlja i tuženi u ovom sporu), ali se iz datog tumačenja ne može izvesti zaključak da li je tuženi konstituent Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore.

Kako je utvrđenje te činjenice na nesumnjiv način nalagala pravilna primjena materijalnog prava, a što je izostalo, to presudama nedostaju razlozi u tom dijelu radi čega se i ne mogu valjano ispitati od strane revizijskog suda.

Ovaj sud je cijenio i mišljenje Sektora za kontrolu Centralna banke Crne Gore, br. 03-4843/2 od 20.08.2015.godine, dato po zahtjevu tuženog radi utvrdjenja pravnog statusa tuženog u odnosu na odredbe Zakona o bankama Crne Gore i druge akte Centralne banke kojima se reguliše rad finansijskih institucija u smislu Zakona o bankama. Iz datog mišljenja proizilazi da se tuženi u smislu Zakona o bankama ne može smatrati finansijskom institucijom, već pružaocem lizing usluga u svojstvu pravnog lica, na koje se odredbe Zakona o bankama ne primjenjuju, već regulativa kojom se reguliše pravni položaj privrednih društava.

Dakle, Centralna banka se u svom mišljenju ograničila na ispitivanje statusa tuženog u odnosu na odredbe Zakona o bankama, što je i njena nadležnost. Međutim, sa stanovišta primjene odredaba Granskog kolektivnog ugovora za banke, druge finansijske organizacije i osiguranja na tuženog nužno je utvrditi naprijed ukazanu činjenicu, jer se primjena tog Ugovora proteže i na druge organizacije i pravna lica koji su konstituenti Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 31/16 od 20.01.2016. godine)

PRAVO NA OTKUP STANA
I STICANJE PRAVA SVOJINE NA STANU
(Čl. 17 i 19 Zakona o stambenim odnosima)

Pravo svojine na stanu moglo se steći samo zaključenjem pismenog ugovora o otkupu stana, koje pravo je prije svih pripadalo nosiocu stanarskog prava ili zakupcu, a članovima porodičnog domaćinstva i licima u prvom nasljednom redu samo ako su imali njegovu saglasnost.

Iz obrazloženja:

“Iz dokaza izvedenih u postupku pred prvostepenim sudom proizilazi da je tužilac Ugovorom o zamjeni svoj stan koji je imao u B. zamijenio za stan u H. N. čiji je korisnik bila H. Z. Navedeni ugovor kao i ugovor o korišćenju stana koji je zaključen 01.09.1988. godine u ime tužioca zaključila je tužena koja je njegova bratanična na osnovu punomoćja tužioca ovjerenog pred Generalnim konzulatom SFRJ u Njujorku od 05.07.1988. godine. U ugovoru o korišćenju spornog stana osim tužioca kao članovi porodičnog domaćinstva bili su upisani supruga tužioca i tužena. Iz predmetnih spisa dalje proizilazi da je tužena sa davaocem stana PKB „J. J.“ Z. 18.05.1992. godine zaključila ugovor o otkupu stana Ov.br.2234/92 te se na temelju istog uknjižila kao vlasnik.

Predmetnom tužbom tužilac traži da se utvrdi da je on vlasnik predmetnog stana te da se na njegovo ime izvrši uknjižba toga prava.

Prema odredbi čl.17 Zakona o stambenim odnosima („Sl.list SRCG“, br.45/90) koji je bio u primjeni kada je zaključen ugovor o otkupu spornog stana propisano je da pravo na otkup stana pripada nosiocu stanarskog prava kao i zakupcu stana, ili uz njihovu saglasnost članovima porodičnog domaćinstva, kao i licu koje je u odnosu na nosioca stanarskog prava odnosno zakupcu u prvom nasljednom redu. Lice koje je otkupilo stan sticalo je pravo svojine na istom i u smislu odredbe čl.19 istog zakona bilo je dužno da u roku od 3 dana od dana zaključenja ugovora podnese zahtjev za upis prava svojine.

Imajući u vidu odredbe citiranih zakonskih propisa proizilazi da se pravo svojine na stanu moglo steći samo zaključenjem pismenog ugovora o otkupu stana koje pravo je prije svih pripadalo nosiocu stanarskog prava ili zakupcu, a članovima porodičnog domaćinstva i licima u prvom nasljednom redu samo ako su imali njegovu saglasnost. Tužilac nije zaključio ugovor o otkupu spornog stana radi čega nije mogao ni steći pravo svojine kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi kada zahtjev odbijaju kao neosnovan.

Ugovor o otkupu stana nije mogla zaključiti tužena, niti steći pravo svojine na istom, obzirom da nije imala saglasnost tužioca kao nosioca stanarskog prava da sporni stan otkupi, što ista ne spori. Međutim, prednje nema značaja za uspjeh tužioca u ovom sporu kod činjenice da tužilac nije zaključio ugovor o otkupu što je uslov sticanja prava svojine na stanu.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 62/16 od 20.01.2016. godine)

OSNOV ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA O KUPOVINI STANA PO POVLAŠĆENIM USLOVIMA

Osnov za zaključenje ugovora o kupovini stana po povlašćenim uslovima može predstavljati samo pravosnažna odluka poslodavca kojom je to pravo utvrđeno.

Iz obrazloženja:

“U postupku pred prvostepenim i drugostepenim sudom nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 367 stav 2 tačka 12 ZPP, na čije postojanje ovaj sud, u skladu sa čl. 401 istog zakona, pazi po službenoj dužnosti. Nije učinjena ni bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 367 st. 2 tač. 15 ZPP, jer su izreke kako pobijane tako i prvostepene presude jasne i razumljive i bez ikakve protivrječnosti sa razlozima.

Ne postoji ni revizijski razlog pogrešna primjena materijalnog prava.

U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tuženi 16.10.2001. godine raspisao oglas za kupovinu stanova pod povlašćenim uslovima. U postupku povodom tog oglasa 12.11.2001. godine tuženi je objavio rang listu prema kojoj tužilac nije ostvario red prvenstva za kupovinu stana pod povlašćenim uslovima. Odlučujući o žalbama na tu rang listu tuženi je objavio 10.12.2001. godine konačnu rang listu protiv koje je tužilac izjavio žalbu povodom koga je donijeta odluka koja je bila predmet pobijanja u predmetu prvostepenog suda P. br. 447/08. Pravosnažnom presudom usvojen je tužbeni zahtjev i poništena navedena odluka, ali je ta presuda, kao i drugostepena presuda u tom dijelu ukinuta rješenjem ovog suda Rev. br. 1550/10 od 24.02.2011. godine i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno sudjenje. Odlukom tuženog br. 04/1-2915/19 od 21.06.2010. godine i odlukom br. 04/1-415 od 31.01.2011. godine, u izvršenju pravosnažne presude prvostepenog suda P. br. 447/08 od 05.03.2009. godine, a prije donošenja rješenja ovog suda, Rev. br. 1550/10 od 24.02.2011. godine, tuženi je priznao tužiocu po osnovu mjerila za utvrđivanje reda prvenstva u rješavanju stambenih potreba ukupno 80 bodova. Tužilac smatra da na osnovu ovih odluka ima pravo da zahtijeva da se obaveže tuženi da sa njim zaključi ugovor o kupovini stana pod povlašćenim uslovima, jer bi po osnovu ostvarenih bodova ostvario red prvenstva na rang listi.

Polazeći od ovakvog utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način. Po nalaženju ovog suda tužilac ne može na osnovu odluka tuženog kojim je utvrđen broj bodova po osnovu mjerila za utvrđivanje reda prvenstva za rješavanje stambene potrebe zahtijevati da se obaveže tuženi da sa njim zaključi ugovor o kupovini stana. Te odluke nemaju karakter konačnih odluka o rješavanju stambene potrebe. Takav osnov mogao je predstavljati samo pravosnažna odluka kojom je utvrđeno pravo tužioca na kupovinu stana pod povlašćenim uslovima, a takve odluke nema.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 402/16 od 26.05.2016. godine)

PRIVREDNO PRAVO

ODNOS STEČAJNOG UPRAVNIKA
SA DRUGIM ORGANIMA STEČAJNOG POSTUPKA
(Član 35 st. 1 i 2 Zakona o stečaju)

Zaključeni ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji nema karakter radnje iz člana 35 stav 1 Zakona o stečaju kojom bi se umanjila stečajna masa, te nije postojala obaveza stečajnog upravnika da prije preduzimanja radnje o tome obavještava odbor povjerilaca i stečajnog sudiju.

Iz obrazloženja:

“Utvrđeno je da je nad prvotuženim rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.199/13 od 08.07.2013. godine otvoren stečajni postupak i da je tužiocu, kao stečajnom povjeriocu priznato potraživanje u stečajnom postupku. Nadalje, da su tuženi tokom stečajnog postupka zaključili dana 18.07.2014. godine ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, u svrhu nastavljanja proizvodnje u toku stečaja, radi bolje zaštite i očuvanja imovine KAP-a, ostvarenja ekonomskih i socijalnih ciljeva i obezbjeđenja dobre tržišne pozicije KAP-a do konačne prodaje njegove imovine i u cilju namirenja potraživanja povjerilaca. Ovaj ugovor saglasno čl.11. je imao važiti do 11.09.2014. godine. Pored navedenog, u postupku je utvrđeno da su tuženi dana 11.09.2014. godine zaključili anex ugovora o poslovno - tehničkoj saradnji, kojim je važnost ugovora produžena od 11.09.2014. godine do okončanja postupka prodaje po ugovoru o prodaji zaključenom između tuženih dana 10.06.2014. godine.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za utvrđenje apsolutne ništavosti ugovora o poslovno tehničkoj saradnji, koji su zaključili tuženi 18.07.2014. godine i anexa tog ugovora od 11.09.2014. godine. Kao razlog ništavosti tužilac je istakao da preuzimanje upravljanja stečajnog dužnika od strane drugotuženog predstavlja radnju, koja značajnije utiče na stečajnu masu, da stečajni upravnik nije prethodno pribavio saglasnost Odbora povjerilaca i stečajnog sudije, da stečajni upravnik nije informisao Odbor povjerilaca o svojoj namjeri da povjeri upravljanje stečajnog dužnika "U.", DOO Podgorica niti o namjeri za zaključenje ugovora i anexa, da je zaključenjem ovih poslova povrijeđeno načelo ekonomičnosti i da je omogućeno "U" da testira isplativost preuzimanja KAP-a, prije isplate kupoprodajne cijene.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan, nalazeći da u konkretnom slučaju ne postoji ni jedan od isticanih razloga ništavosti spornog ugovora i anexa tog ugovora, koje su zaključili tuženi.

Odredbom čl.101. ZOO ("Sl.list CG",br.47/08) je propisano da ugovor koji je suprotan prinudnim propisima i moralu društva je ništav ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da se radi o ugovorima, koji nijesu suprotni prinudnim propisima.

Naime, neosnovano se ukazuje revizijom da je zaključenjem spornog ugovora stečajni upravnik preduzeo radnju, koja je značajno uticala na stečajnu masu, s pozivom na čl.35. st.1. Zakona o stečaju ("Sl.list CG",br.1/11). Ovo sa razloga, što se i po nalaženju ovog suda ne radi o preduzimanju radnje stečajnog upravnika u smislu citirane zakonske odredbe. Jer, revident je izgubio iz vida da je ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji zaključen upravo u cilju

preuzimanja i održavanja proizvodnje u KAP-u, očuvanja imovine stečajnog dužnika u interesu namirenja stečajnih povjerilaca. Kako ta radnja nema karakter radnje iz st.1. čl.35. Zakona o stečaju, kojom bi se značajno umanjila stečajna masa, to nije ni postojala obaveza stečajnog upravnika da prije preduzimanja radnje u smislu st.2. navedene odredbe o tome obavještava Odbor povjerilaca i stečajnog sudiju, u roku 15 dana prije preduzimanja te radnje. Prednje znači, da je stečajni upravnik zaključujući sporni ugovor i anex postupao savjesno i blagovremeno, a radi obezbjedjenja imovine stečajnog dužnika saglasno čl.33. st.1. tač.3. Zakona o stečaju, što isključuje postojanje ukazanog razloga za apsolutnu ništavost istih.

Osim toga, za ukazati je revidentu da je ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji zaključen uz saglasnost stečajnog sudije – D. R.

Odredbom čl.5. Zakona o stečaju je propisano da se stečajni postupak vodi na način da se omogući ostvarivanje najveće moguće vrijednosti imovine stečajnog dužnika i najvećeg mogućeg stepena namirenja povjerilaca uz najniže troškove.

Imajući u vidu svrhu i cilj zaključenja spornog ugovora, neosnovano se ukazuje revizijom da je zaključenjem ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji povrijeđeno načelo ekonomičnosti.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 13/16 od 25.02. 2016. godine)

OSPORAVANJE POTRAŽIVANJA U STEČAJNOM POSTUPKU
-NEDOZVOLJENOST TUŽBE-
(Član 120 stav 2 Zakona o stečaju)

Tužbom se ne mogu pobijati odluke suda donijete u stečajnom postupku.

Nedozvoljena je tužba kojom se traži da se utvrdi osnovanim potraživanje koje je priznato.

Iz obrazloženja:

“Tužbom od 18.03.2014. godine tužilja je tražila da se naloži stečajnom upravniku da prizna potraživanja tužilje i tuženih u skladu sa zakonom i drugim propisima CG, i u konačnu listu priznatih i osporenih potraživanja unese ove promjene. Na ročištu glavne rasprave održane 27.02.2015. godine naloženo je tužilji da uredi petitum tužbe u skladu sa zaključkom stečajnog suda St.br.87/13 od 24.01.2014. godine.

Podneskom od 05.03.2015. godine tužilja je, postupajući po nalogu suda, tražila da se utvrde potraživanja i naprijed naznačenih povjerilaca u iznosima navedenim u podnesku. Dakle, tužilja tužbom nije tražila da se utvrdi u kojim iznosima, pojedinačno za svakog stečajnog povjerioca, potraživanje nije osnovano, kako to proizilazi iz odredbe čl.120. st.2. Zakona o stečaju, već u kojem iznosu smatra da je potraživanje osnovano. Postupajući na izloženi način pravilno je prvostepeni sud zaključio da tužilja nije postupila po nalogu za uređenje tužbe, pa je pravilno odlučio kada je tužbu odbacio kao nedozvoljenu.

Tužbom je traženo i da se utvrdi da ne proizvodi pravno dejstvo prema stečajnoj masi. Zaključak o listi utvrđenih i osporenih potraživanja Privrednog suda u Podgorici St.br.87/13 od 24.01.2014. godine. Prema odredbi čl.122. st.1. Zakona o stečaju, pravne poslove i druge pravne radnje zaključene, odnosno preduzete prije otvaranja stečajnog postupka, kojima se narušava ravnomjerno namirenje stečajnih povjerilaca ili oštećuju povjerioci, kao i pravne poslove i druge pravne radnje kojima se pojedini povjerioci stavljaju u povoljniji položaj, mogu pobijati stečajni upravnik, u ime stečajnog dužnika, i povjerioci, u skladu sa odredbama tog zakona. Iz citirane zakonske odredbe proizilazi pravo i stečajnog povjerioca na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika. U konkretnom slučaju tužbom se pobija zaključak stečajnog suda. Tužbom se ne mogu pobijati odluke suda donijete u stečajnom postupku, pa su nižestepeni sudovi, suprotno navodima revizije, pravilno odlučili kada su tužbu odbacili i u ovom dijelu.

Konačno, tužilja je tužbom mogla zahtijevati da se utvrdi osnovanim njeno potraživanje u dijelu kojim je isto osporeno. To ona tužbom nije tražila. Tražila je da se utvrdi njeno potraživanje i u dijelu kojim je isto priznato, što tužbu čini nedozvoljenom i u odnosu na ovaj zahtjev tužilje.

Ne postoji obaveza suda da u rješenju kojim nalaže uređenje tužbe navodi kako treba da glasi petitum tužbe, pa su neosnovani suprotni navodi revizije.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 170/15 od 24.02.2016.godine)

OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA
NAD ZAKUPODAVCEM
(Član 101 st. 1 i 3 Zakona o stečaju)

Zakup nepokretnosti ne prestaje otvaranjem stečajnog postupka.

Raskid ugovora o zakupu voljom zakupca koji je preuzeo sve zaposlene od zakupodavca, nad kojim je otvoren stečajni postupak, ne može biti razlog za prestanak radnog odnosa preuzetim radnicima.

Iz obrazloženja:

“Prema stanju u spisima, DOO "P. m." iz H. N. i DOO "P. d." iz P., sada tuženi, su 20.01.2013. godine zaključili Ugovor o zakupu poslovnog prostora – K. u S., u cjelosti. Dana 01.03.2013. godine zaključili su i Ugovor o preuzimanju zaposlenih, među njima i tužilaca u predmetnom sporu. Zaposleni su primljeni na određeno vrijeme počev od 01.03.2013. godine do isteka zakupa - 20.01.2015. godine. Tuženi, kao zakupac, je sa svim zaposlenima koje je preuzeo navedenim ugovorom zaključio poseban Ugovor o radu na neodređeno vrijeme - od 01.03.2013. godine do 19.01.2015. godine (dok traje zakup). U međuvremenu je nad zakupodavcem otvoren stečajni postupak, a na zahtjev tuženog (zakupca) ugovor o zakupu je raskinut 20.03.2014. godine, nakon čega je tuženi 31.03.2014. godine donio rješenja tužiocima o prestanku radnog odnosa, sa obrazloženjem da je ugovor o zakupu raskinut i da su se time stekli uslovi da zaposlenima prestane radni odnos sa danom 31.03.2014. godine.

Polazeći od navedenih činjenica, koje nijesu ni sporne, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su usvojili zahtjeve tužilaca i poništili rješenja o prestanku radnog odnosa, budući da za takve odluke tuženog nijesu bili ispunjeni uslovi predviđeni Zakonom o radu i drugim važećim propisima. Naime, pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da raskid ugovora o zakupu ne može biti razlog za prestanak radnog odnosa tužilaca. Za svoj zaključak dali su jasne i pravilne razloge sa kojima je saglasan i ovaj sud.

Revizijom se potencira na činjenici da je nad zakupodavcem otvoren stečajni postupak i da je tuženi bio prinuđen da traži raskid ugovora o zakupu jer je započet postupak prinudne prodaje nepokretnosti koje su bile predmet zakupa. Prema čl.101. st.1. Zakona o stečaju, zakup nepokretnosti ne prestaje otvaranjem stečajnog postupka. Otvaranje stečajnog postupka može biti osnov da se na zahtjev stečajnog upravnika, raskine ugovor o zakupu (čl.101. st.3. Zakona o stečaju). U konkretnom slučaju stečajni upravnik zakupodavca nije otkazao ugovor o zakupu. Kao što je naprijed rečeno, ugovor je raskinut voljom zakupca pa je i ovaj sud stanovišta da u takvoj situaciji nije bilo nikakvog zakonskog osnova da se tužiocima donese rješenje o prestanku radnog odnosa“.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. P. br. 1321/15 od 19.01.2016.godine)

IZLUČNO POTRAŽIVANJE
(Član 113 stav 5 Zakona o stečaju)

Samo ako je stečajni sudija osporio pravo na izlučenje stvari izlučni povjerilac svoje pravo na izlučenje stvari može ostvariti u drugim sudskim postupcima.

Iz obrazloženja:

“Između tužioca kao kupca i tuženog kao prodavca zaključen je ugovor o kupoprodaji Ov. br. 3315/2011 od 04.02.2011. godine. Predmet ugovora je bio stan u izgradnji oznake PD 74, površine 53 m², koji se nalazi u stambeno poslovnom objektu „Rozino II“ na kat. parceli 1528 iz l. n. br. 3383 KO Budva. Tužilac je ugovorenu kupoprodajnu cijenu u iznosu od 53.000 € isplatio tuženom. Nakon otvaranja stečaja nad tuženim tužilac je prijavio novčano potraživanje u iznosu od 53.000 € koji iznos predstavlja plaćenu kupoprodajnu cijenu po navedenom ugovoru. To potraživanje je osporeno i tužilac upućen na parnicu radi utvrđivanja osporenog potraživanja. Takođe je tužilac podnio i zahtjev da mu se sporni stan izluči iz stečajne mase. Odlukom stečajnog upravnika St. br. 160/13 od 01.03.2014. godine taj zahtjev je usvojen.

Na temelju ovih činjenica nižestepeni sudovi su pravilno postupili kada su odlučili na izloženi način. I po nalaženju ovog suda nije osnovano potraživanje tužioca po osnovu isplaćene kupoprodajne cijene u iznosu od 53.000 €. Ovo zbog toga što nijedna od strana ugovornica nije izjavila da raskida ugovor, a vraćanje datog, u smislu člana 127 stav 2 ZOO, može se tražiti kao posljedica raskida ugovora.

Takođe su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su tužbu u dijelu kojim je traženo da se utvrdi da je tužilac vlasnik stana odbacili. Naime, izlučni povjerilac svoje pravo na izlučenje stvari može ostvariti u drugim sudskim postupcima u smislu člana 113 stav 5 Zakona o stečaju samo ako je stečajni sudija osporio pravo na izlučenje stvari.

Činjenica da li je ili ne tužilac u državi spornog stana nije relevantna za odlučivanje o zahtjevima koja su predmet spora, pa su bez ikakvog značaja navodi revizije kojima se ukazuje na razloge nižestepenih sudova da je tuženi predao tužiocu sporni stan.

Ne mogu se prihvatiti ni navodi revizije da u odluci stečajnog upravnika nije navedeno da li se stan izlučuje sa ili bez tereta. Ovo zbog toga što stečajni upravnik nije ovlašten da odlučuje o brisanju tereta jer hipoteka prestaje na način propisan odredbama člana 350 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima i hipotekarni dužnik može zahtijevati brisanje hipoteke kada su za to ispunjeni zakonski uslovi.

Neosnovani su navodi revizije da je tuženi svojim postupanjem prouzrokovao vođenje spora zbog toga što mu nije dostavio odluku stečajnog upravnika o usvajanju zahtjeva za izlučenje, što su nižestepeni sudovi morali imati u vidu prilikom odlučivanja o troškovima spora. Ovo zbog toga što je tužilac prijavio novčano potraživanje, koje mu je u stečajnom postupku osporeno pa je u skladu sa zaključkom stečajnog sudije podnio tužbu radi utvrđivanja novčanog potraživanja, a istovremeno postavio alternativni tužbeni zahtjev za utvrđenje prava svojine. Zahtjev koji se odnosi na novčano potraživanje odbijen je kao neosnovan, pa s obzirom na postignuti uspjeh u sporu tuženi ima pravo na naknadu troškova, a u pogledu visine tih troškova nije bilo od uticaja egzistiranje alternativnog tužbenog zahtjeva.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 60/16 od 30.06. 2016. godine)

USLOVI ZA POBIJANJE U STEČAJU
(Član 126 Zakona o stečaju)

Za pobijanje u stečaju potrebna je ispunjenost sljedećih uslova – postojanje namjere stečajnog dužnika za oštećenje jednog ili više povjerilaca, da je saugovarač stečajnog dužnika znao da stečajnom dužniku prijeti nesposobnost plaćanja i da se radnjom (ugovorom) oštećuju povjerioci.

Iz obrazloženja:

“Tužbom u predmetnom sporu zahtijeva se da se utvrdi da je ugovor o prenosu prava svojine na nepokretnostima zaključen između tuženih bez pravnog dejstva prema stečanoj masi i svim povjeriocima i da se naloži tuženima da vrate u stečajnu masu nepokretnosti koje su bile predmet ugovora.

Radi se o pobojoj tužbi. Pobijanje u stečaju regulisano je odredbama člana 122 - 133 Zakona o stečaju ("Sl. list CG", br. 1/2011), a osnov za pobijanje pravnog posla i drugih pravnih radnji stečajnog dužnika odredbama čl. 123 - 127 Zakona o stečaju.

Odredba člana 123 st. 1 Zakona o stečaju odnosi se na "uobičajeno namirenje", člana 124 na "neuobičajeno namirenje", a član 125 istog zakona na "neposredno oštećenje povjerioca". Članom 126 Zakona o stečaju regulisano je "namjerno oštećenje povjerilaca" i, konačno, član 127 Zakona o stečaju odnosi se na pobijanje poslova i radnji bez naknade ili uz neznatnu naknadu.

Nižestepenim presudama odbijen je tužbeni zahtjev sa obrazloženjem da nisu ispunjeni zakonski uslovi za pobijanje pravnih radnji tuženog budući da je ugovor o prenosu prava svojine na nepokretnostima zaključen 25.03.2011. godine, a da je predlog za pokretanje stečanog postupka nad tuženim trećeg reda podniet 31. 05. 2012. godine, te da su protekli rokovi iz člana 123 (šest mjeseci) i člana 124 (12 mjeseci) Zakona o stečaju, a da nema mjesta ni primjeni odredbi člana 125 Zakona o stečaju, jer iz sadržine predmetnog ugovora proizilazi pravo ugovornih strana na zaključenje tog ugovora.

Medjutim, tužbeni zahtjev nije ni zasnovan na činjenicama koje obrazuju osnov za pobijanje pravnih poslova iz člana 123 (uobičajeno namirenje), člana 124 (neuobičajeno namirenje) i člana 125 (neposredno oštećenje povjerilaca) Zakona o stečaju. Tužbeni zahtjev je zasnovan na odredbi člana 126 Zakona o stečaju, kojom je propisano pravni posao, odnosno pravna radnja zaključeni, odnosno preduzeti u posljednjih pet godina prije podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka ili zaključeni, odnosno preduzeti poslije podnošenja predloga za pokretanje stečanog postupka, sa namjerom oštećenja jednog ili više povjerilaca, mogu se pobijati ako je saugovarač stečanog dužnika znao za namjeru stečanog dužnika. Postojanje namjere se pretpostavlja ako je saugovarač stečajnog dužnika znao da stečajnom dužniku prijeti nesposobnost plaćanja i da se radnjom oštećuju povjerioci.

Tužilac tvrdi da su tuženi prvog i drugog reda znali za namjeru tuženog trećeg reda - stečajnog dužnika za oštećenje stečajnih povjerilaca, jer su povezana lica sa izvršnim direktorom trećetuženog, i da su bili nesavjesni prilikom zaključenja pobijanog ugovora.

Pobijana i prvostepena presuda ne sadrže jasne razloge u vezi sa postojanjem uslova za pobijanje predmetnog ugovora predviđenih članom 126 Zakona o stečaju - postojanje namjere stečajnog dužnika za oštećenje jednog ili više stečajnih povjerilaca i da je saugovarač stečanog dužnika znao da stečajnom dužniku prijeti nesposobnost plaćanja i da se radnjom (ugovorom), oštećuju povjerioci.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 55/16 od 11.05.2016. godine)

PRAVNO DEJSTVO USPJEŠNOG POBIJANJA
PRAVNIH RADNJI STEČAJNOG DUŽNIKA
(Član 132 stav 1 u vezi sa čl. 122 st. 1 Zakona o stečaju)

Pravno dejstvo uspješnog pobijanja sastoji se u tome da takav pravni posao nije nevažeći u smislu opštih pravila o nevažnosti ugovora iz Zakona o obligacionim odnosima, već se proglašava bez dejstva jedino u odnosu na stečajnu masu, a prema svim ostalim licima pravni posao, odnosno pravna radnja ostaju na snazi.

Iz obrazloženja:

“Nižestepeni sudovi su zaključili da tužilja nema pravnog interesa za tužbu u dijelu kojim je traženo da se oglase bez dejstva prema stečajnoj masi ugovori o kupoprodaji stana koje su zaključili tuženi zbog toga što je zahtjev prvotuženog za izlučenje stana koji je bio predmet ugovora osporen radi čega je isti pokrenuo postupak u kome će se utvrditi pravno dejstvo ugovora, što će imati dejstvo prema svim povjeriocima.

Ovakvo shvatanje nižestepenih sudova nije pravilno.

Prema odredbi člana 122 stav 1 Zakona o stečaju pravne poslove i druge pravne radnje zaključene, odnosno preduzete prije otvaranja stečajnog postupka, kojima se narušava ravnomjerno namirenje stečajnih povjerilaca ili oštećuju povjerioci, kao i pravne poslove i druge pravne radnje kojima se pojedini povjerioci stavljaju u povoljniji položaj, mogu pobijati stečajni upravnik u ime stečajnog dužnika i povjerioci, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Prema odredbi člana 132 stav 1 istog zakona ako je po tužbi za pobijanje pravnog posla ili druge pravne radnje donijeta pravosnažna odluka o usvajanju tužbenog zahtjeva, pobijani pravni posao, odnosno pravna radnja nemaju pravno dejstvo prema stečajnoj masi, a protivnik pobijanja dužan je da u stečajnu masu vrati imovinsku korist stečenu na osnovu pobijanog pravnog posla ili pravne radnje.

Iz citirane zakonske odredbe slijedi da se pravno dejstvo uspješnog pobijanja sastoji u tome da takav pravni posao nije nevažeći u smislu opštih pravila o nevažnosti ugovora iz Zakona o obligacionim odnosima, već se proglašava bez dejstva jedino u odnosu na stečajnu masu, a prema svim ostalim licima pravni posao, odnosno pravna radnja ostaju na snazi. Zbog toga činjenica da je stečajni dužnik pokrenuo spor radi utvrdjenja ništavosti ugovora koji su predmet pobijanja, kao i da je osporen zahtjev prvotuženog za izlučenje, ne može biti razlog za odbacivanje tužbe zbog nedostatka pravnog interesa, jer je ishod tih sporova neizvjestan i ti zahtjevi se imaju raspraviti primjenom drugih pravila materijalnog prava. Tužilja ne bi mogla pobijati ugovore jedino u situaciji da već postoji pravosnažna presuda kojom je utvrđena ništavost ugovora i pravosnažna presuda kojom je odbijen zahtjev za izlučenje iz stečajne mase nepokretnosti koje su bile predmet ugovora koji se pobijaju u ovom sporu. U situaciji da ti zahtjevi budu pravosnažno odbijeni tužilji bi zbog odbacivanja tužbe bilo uskraćeno pravo da kao stečajni povjerilac pobija te ugovore u skladu sa Zakonom o stečaju.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 61/16 od 30.06. 2016. godine)

POSTUPAK PRODAJE IMOVINE STEČAJNOG DUŽNIKA
-NEPOSTOJANJE RAZLOGA ZA NIŠTAVOST UGOVORA O PRODAJI-

Ako ugovor o prodaji imovine stečajnog dužnika nije zaključen u roku navedenom u oglasu, to može biti razlog opoziva ponude ili opoziva prihvata ponude, ali ne i razlog da stečajni povjerioci zahtijevaju utvrđenje ništavosti ugovora.

Iz obrazloženja:

“Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev zaključivši da predmetni ugovor o kupoprodaji, sa aneksima I i II nisu protivni prinudnim propisima, ni moralu.

Naime, postupak prodaje imovine prvotuzenog sproveden je u skladu sa odredbama Zakona o stečaju ("Sl. list CG", br. 1/2011). Činjenica da ugovor o kupoprodaji nije zaključen u roku od 15 dana od dana proglašena kupca, kako je to navedeno u oglasu, ne može biti razlog ništavosti ugovora, jer se ne radi o prekluzivnom roku kako to, suprotno navodima revizije, pravilno zaključuju nižestepeni sudovi. Osim toga, ako ugovor nije zaključen u roku navedenom u oglasu, to je mogao biti razlog opoziva ponude ili opoziva prihvata ponude, ali ne i razlog da stečajni povjerioci zahtijevaju utvrđenje ništavosti ugovora.

Neosnovano se revizijom tvrdi da javni oglas o prodaji imovine stečajnog dužnika ima svojstvo prinudnog propisa i da stečajni upravnik nije mogao zaključiti ugovor o prodaji mimo uslova navedenih u oglasu. Postupak prodaje imovine stečajnog dužnika regulisan je Zakonom o stečaju. Oglašavanje prodaje imovine stečajnog dužnika predstavlja jednu od faza u postupku prodaje i ima za cilj da se prikupe ponude od svih zainteresovanih lica i tako prihvati najpovoljnija ponuda.

Bez osnova su i navodi revizije da dio prodate imovine nije bio obuhvaćen oglasom za prikupljanje ponuda za kupovinu imovine stečajnog dužnika od 18. 01. 2014. godine, uz ukazivanje na postojanje razlike u brojevima listova nepokretnosti. Ovo sa razloga što je u postupku na nesumnjiv način utvrđeno da je razlika u oznakama (brojevima listova nepokretnosti) nastala kao posledica razgraničenja po odluci o davanju saglasnosti za razgraničenje zemljišta, na osnovu koje je imovina stečajnog dužnika, nakon razgraničenja upisana i u novonastalim listovima nepokretnosti, što je konstatovano i u ugovoru Uzz. br. 372/14 pod tačkom F. Prema tome, predmet ugovora o prodaji bila je imovina koja je bila obuhvaćena oglasom za prikupljanje ponuda od 18. 01. 2014. godine.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 36/16 od 11.05. 2016. godine)

PRODAJA IMOVINE STEČAJNOG DUŽNIKA
ISPOD TRŽIŠNE CIJENE
(Član 138 stav 3 Zakona o stečaju)

Prodaja imovine stečajnog dužnika ispod tržišne cijene ne može biti razlog ništavosti ugovora, već to može biti razlog da stečajni povjerioci zbog nemogućnosti namirenja svojih potraživanja traže naknadu štete od stečajnog upravnika.

Iz obrazloženja:

“Razlog ništavosti ugovora ne može predstavljati ni prodaja imovine ispod tržišne vrijednosti, jer ni jednim prinudnim propisom to nije predviđeno. Ako je imovina stečajnog dužnika prodana po preniskoj cijeni to može biti razlog da stečajni povjerioci, u skladu sa članom 138 stav 3 Zakona o stečaju, od stečajnog upravnika zahtijevaju naknadu štete zbog nemogućnosti namirenja njihovih potraživanja, ako je stečajni upravnik nezakonito vodio postupak prodaje na štetu stečajne mase. Zbog istih razloga odlaganje roka za isplatu kupoprodajne cijene ne može biti razlog da se zahtijeva utvrđenje ništavosti ugovora.

Neosnovano je pozivanje tužioca na odredbe člana 140 stav 1 Zakona o stečaju kao razlog ništavosti ugovora. Te odredbe propisuju uslove za prenos prava svojine nakon izvršene kupoprodaje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 149/15 od 21.01.2016.godine)

OSNIVANJE PRIVREDNOG DRUŠTVA
-PITANJE PUNOVAŽNOSTI UGOVORA O OSNIVANJU-
(Član 26 Zakona o privrednim društvima)

Nepunovažnost ugovora o osnivanju privrednog društva je razlog da se zahtijeva poništaj osnivanja i ne može se zahtijevati utvrđenje ništavosti o osnivanju privrednog društva mimo postupka za poništaj osnivanja.

PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA UTVRĐENJE
(Član 188 stav 2 ZPP)

Ne može se zahtijevati utvrđenje ništavosti ugovora o osnivanju privrednog društva po pravilima Zakona o obligacionim odnosima ako je tužilac potpunu pravnu zaštitu mogao postići podnošenjem preobražajne tužbe za poništaj osnivanja.

Iz obrazloženja:

“Tužilac je tvrdio da je ugovor o osnivanju prvotuženog u ime njega kao osnivača potpisalo neovlašćeno lice pa da zbog toga u odnosu na njega ugovor ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

Prema odredbi člana 26 Zakona o privrednim društvima („Sl. list RCG“, br. 6/02, „Sl. list CG“, br. 17/07, 80/08, 36/11), koje odredbe se, u skladu sa čl. 79 istog zakona, primjenjuju i na društvo sa ograničenom odgovornošću, privredni sud će na zahtjev lica koje ima pravni interes poništiti osnivanje akcionarskog društva ako nije zaključen, niti izvršen ugovor o osnivanju i statut društva, odnosno nijesu ispunjeni uslovi vezani za donošenje i sadržinu ovih akata, utvrđeni ovim zakonom. Dakle, nepunovažnost ugovora o osnivanju privrednog društva je razlog da se zahtijeva poništaj osnivanja. Stoga se ne može zahtijevati utvrđenje ništavosti ugovora o osnivanju privrednog društva mimo postupka za poništaj osnivanja.

Tužba za utvrđenje, u smislu člana 188 stav 2 ZPP, može se podnijeti kada je to posebnim propisima predviđeno, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa. Pravni interes za podnošenje tužbe za utvrđenje ne postoji kada se ostvarenje potpune pravne zaštite može postići tužbom za osudu na činidbu ili preobražajnom tužbom.

Tužilac je potpunu pravnu zaštitu mogao postići podnošenjem preobražajne tužbe za poništaj osnivanja prvotuženog u zakonom propisanom roku, pa se ne može zahtijevati utvrđenje ništavosti ugovora o osnivanju privrednog društva po pravilima Zakona o obligacionim odnosima.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 33/16 od 13.05.2016. godine)

PUNOVAŽNOST ODLUKE SKUPŠTINE AKCIONARA

(Član 41 u vezi čl. 36 stav 7 tačka 12
i 38 st. 2 Zakona o privrednim društvima)

Nije od uticaja na zakonitost odluka skupštine akcionara činjenica da skupštinom nije predsjedavao izvršni direktor i činjenica što materijali i predlozi odluka nijesu stavljeni na uvid u sjedištu društva.

Iz obrazloženja:

“Tužioci su tražili poništaj odluka skupštine tvrdeći da materijali za skupštinu sa predlozima odluka nijesu bili dostupni akcionarima u sjedištu društva, već u advokatskoj kancelariji J. M. – S., da obavještenje o izmjenama i proširenju dnevnog reda nije objavljeno dva puta u dnevnim novinama, da sjednicom skupštine nije predsjedavao izvršni direktor, da listu prisutnih akcionara nije potpisalo sekretar i da zapisnik sa sjednice nije ovjerilo lice ovlašćeno odlukom skupštine.

Prvostepeni sud je utvrdio da je dana 10.12.2013. godine održana redovna skupština akcionara tuženog na kojoj su donijete Odluka o razrješenju članova odbora direktora, Odluka o izboru odbora direktora, Odluka o usvajanju revizorskog izvještaja i završnog računa za 2010. godinu, Odluka o usvajanju revizorskog izvještaja i završnog računa za 2011. godinu, Odluka o usvajanju revizorskog izvještaja i završnog računa za 2012. godinu, Odluka o sanaciji i adaptaciji „H. R.“ i Odluka o izmjenama statuta. Na skupštini su prisustvovali akcionari koji posjeduju 73,76% akcija sa pravom glasa, između ostalih i prvotuzilac. Odluke su donijete većinom od 72,82% glasova, a protiv su glasali akcionari koji posjeduju 0,94% glasova. Dalje je utvrđeno da je obavještenje o izmjenama i proširenju dnevnog reda objavljeno dva puta u dnevnim novinama „Dan“ i „Vijesti“. Skupštinom je predsjedavao član odbora direktora M. V.

Imajući u vidu navedene činjenice, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odlučili na izloženi način, o čemu su dali jasne i pravilne razloge koje prihvata i ovaj sud.

Prema odredbi člana 41 Zakona o privrednim društvima („Sl. list RCG“, br. 6/02, „Sl. list CG“, br. 17/07, 80/08, 36/11), privredni sud može poništiti odluku skupštine akcionara, na osnovu tužbe akcionara, članova odbora direktora ili izvršnog direktora ako pitanje o kojem je donijeta odluka nije bila uvršteno u dnevni red skupštine; akti ili odluke koje se obavezno registruju kod CRPS-a nijesu registrovane u roku utvrđenom ovim zakonom; nijesu poštovane odredbe o sazivanju i održavanju skupštine akcionara iako odluka nije u saglasnosti sa ovim zakonom, statutom društva i drugim propisima.

Tužiocu nije uskraćeno pravo da se upozna sa materijalima i predlozima odluka samo zbog toga što oni nijesu stavljeni na uvid u sjedištu društva u Podgorici, već u advokatskoj kancelariji, čije je sjedište takodje u Podgorici, budući da su akcionari obaviješteni o tome gdje mogu izvršiti uvid u iste. Osim toga, tužilac je imao mogućnost, u skladu sa članom 36 stav 7 tačka 12 Zakona o privrednim društvima, da zahtijeva da mu se materijali i predlozi odluka dostave elektronskom poštom.

Takodje činjenica da skupštinom nije predsjedavao izvršni direktor nije od uticaja na zakonitost odluka. Prema odredbi člana 38 stav 2 Zakona o privrednim društvima skupštinom akcionara predsjedava izvršni direktor ukoliko drukčije ne odluči većina prisutnih ili zastupanih akcionara, što znači da na imperativan način nije propisano da skupštinom

predsjedava izvršni direktor, već se radi o dispozitivnoj normi koja ostavlja mogućnost da se na skupštini odluči ko će da predsjedava.

Što se pak tiče nepravilnosti u pogledu potpisivanja liste prisutnih akcionara i ovjere zapisnika sa skupštine, to nije od uticaja na zakonitost donijetih odluka, budući da nije osporavana sadržina liste prisutnih, niti sadržina zapisnika o toku skupštine u pogledu toga koji akcionari su bili prisutni na skupštini, odnosno da je skupština imala kvorum i da su odluke donijete potrebnom većinom glasova.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 29/16 od 28.04.2016. godine)

NEOSNOVANOST ZAHTEJEVA AKCIONARSKOG DRUŠTVA ZA REGRESNI DUG

Većinski akcionar akcionarskog društva odgovara za obaveze prema zaposlenima po osnovu rada, te nema osnova za regresno potraživanje istog u odnosu na druge akcionare zbog isplate obaveze društva prema zaposlenima.

Iz obrazloženja:

“Medju strankama nije bilo sporno da je tužilac od drugo i trećetuženog, po osnovu zaključenog ugovora o prodaji akcija "M. A." AD N. od 20.12.2007.godine, kupio 42,3936% akcijskog kapitala u vlasništvu ovih tuženih u društvu M. "M. A." AD N., sada "N. M." AD (131.638 akcija za cijenu od 1,00 €). Tužilac se obavezao da u kratkom roku od potpisivanja ugovora isplati zaostale zarade zaposlenima koje su prema specifikaciji obaveza iznosile oko 154.000,00€, čime su obuhvaćene sve obaveze prema zaposlenima po bilo kom osnovu do momenta potpisivanja ugovora. Nakon toga, sa računa "N. m." AD N. izvršena je isplata po osnovu pravosnažnih sudskih presuda iz postupka koji su vodili zaposleni po osnovu manje isplaćenih naknada iz rada i u vezi sa radom, za period prije zaključenja ugovora, u ukupnom iznosu od 407.419,64€, što tužilac potražuje od tuženih po osnovu regresnog duga.

Kod takvog činjeničnog stanja, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da tužilac i prvotužena nijesu ni u kakvom materijalno-pravnom odnosu iz kojeg bi proisticala obaveza prvotužene u odnosu na potraživanja zaposlenih kod privrednog društva M. "M. A." AD N., na osnovu predmetnog ugovora o prodaji akcija, da bi se tužilac od nje mogao regresirati.

Stoga je u odnosu na ovu tuženu pravilno odbijen tužbeni zahtjev zbog nedostatka stvarne legitimacije.

Imajući u vidu da je akcionarsko društvo pravno lice, koje je svojom imovinom i obavezama odvojeno od akcionara, zbog čega odgovara za svoje obaveze cjelokupnom svojom imovinom, dok akcionari odgovaraju svojim udjelima u okviru tog pravnog lica, a ne i svojom drugom imovinom, pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je tužbeni zahtjev neosnovan i u odnosu na drugo i trećetuženog. Naime, tužilac je većinski akcionar "N. m." AD N., a za obaveze prema zaposlenima po osnovu rada i u vezi sa radom odgovara ovo akcionarsko društvo svojom imovinom i akcionari do visine uloga, pa nema osnova za regresno potraživanje u odnosu na ove tužene zbog isplate obaveze društva prema zaposlenima.

Inače, proizilazilo bi da je faktički obaveza tužioca bila cijena akcija, pa bi se eventualno moglo govoriti o šteti zbog umanjene dobiti, što nije predmet ovog spora.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. P. br. 751/15 od 20.01.2016. godine)

PRAVNA PRIRODA I DEJSTVO POTVRDJENOG PLANA
REORGANIZACIJE
(Član 76 Zakona o insolventnosti privrednih društava)

Potvrđeni plan reorganizacije ima snagu izvršne isprave za povjerioce koji su navedeni u istom i predstavlja novi ugovor za izmirenje potraživanja povjerilaca.

Potvrđeni plan reorganizacije stečajnog dužnika djeluje samo na povjerioce stečajnog dužnika a ne i na hipotekarne dužnike.

Iz obrazloženja:

“Između prvotuzene, kao davaoca kredita i "B. P." DOO P., kao korisnika kredita dana 25.07.2007. godine zaključen ugovor o kreditu br.950-88-1137, kojim je odobren kredit u iznosu od 250.000,00 eura, te da je saglasno čl.5. ugovora u cilju obezbjedjenja kredita dana 27.07.2007. godine između prvotuzene, kao hipotekarnog povjerioca, "B. P." DOO P. kao dužnika i tužilaca, kao hipotekarnih dužnika zaključen ugovor o hipoteci br.10522, kojim su tužioci, kao hipotekarni dužnici dozvolili upis založnog prava, u korist hipotekarnog povjerioca, a na nepokretnostima upisanim u listu nepokretnosti br.1065 KO Podgorica I - stambenom prostoru, površine 85 m², vlasništvo tužilje I reda i listu nepokretnosti br.639 KO Podgorica II - stambenom prostoru površine 58 m², vlasništvo tužioca II reda. Nadalje, da je između istih stranaka dana 16.01.2009. godine zaključen i ugovor o hipoteci br.2870, sa istim predmetom hipoteke, kao obezbjedjenje potraživanja iz ugovora o kreditu, koji je zaključen dana 15.01.2009. godine između prvotuzene i "B. P." DOO P., na iznos od 300.000,00 eura. Pored navedenog, u postupku, je utvrđeno da je rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.267/09 od 21.11.2009. godine prihvaćen predlog za pokretanje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "B. P." DOO P., da je prvotuzena prijavila svoje potraživanje u stečajnom postupku, te da je rješenjem tog suda St.br.267/09 od 29.04.2010. godine potvrđen Plan reorganizacije stečajnog dužnika - "B. P." DOO P. u stečaju podnijet 17.02.2010. godine, sa dopunom od 31.03.2010. godine.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca za utvrđenje da je prestala njihova obaveza po osnovu zaključenih ugovora o hipoteci od 27.07.2007. i 16.01.2009. godine i da ta presuda predstavlja brisovnu ispravu za hipoteke ustanovljene navedenim ugovorima. Tužioci su svoj zahtjev temeljili na tvrdnji, da je donošenjem rješenja Privrednog suda u Podgorici St.br.267/09 od 29.04.2010. godine, kojim je potvrđen Plan reorganizacije stečajnog dužnika "B. P." DOO P., za koji je glasala prvotuzena izvršen prenov ugovorne obaveze, za koju su svojom imovinom garantovali tužioci, kao hipotekarni dužnici.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda, koje prihvata i drugostepeni sud, nižestepeni sudovi su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili materijalno pravo, kada su odlučili na izloženi način.

Naime, odredbom čl.76. st.1. Zakona o insolventnosti privrednih društava ("Sl.list RCG", br.6/02), koji je važio u vrijeme nastanka spornog odnosa je propisano, da nakon potvrđivanja plana reorganizacije, sva potraživanja i prava povjerilaca i drugih lica i obaveze dužnika određene planom preinačuju se i uređuju prema uslovima iz plana, a potvrđeni

plan ima snagu izvršne isprave i smatra se novim ugovorom za izmirenje potraživanja, koja su u njemu iznijeta a st. 2. istog člana propisano da aktivnosti i radnje koje preduzima dužnik moraju biti u skladu sa potvrđenim planom.

I po nalaženju ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da potvrđeni Plan reorganizacije ima snagu izvršne isprave za povjerioce, koji su navedeni u istom i da predstavlja novi ugovor za izmirenje potraživanja povjerilaca, jer prednje upravo proizilazi iz citirane zakonske odredbe.

Za ukazati je da zakonom nije predviđeno da Plan reorganizacije ima dejstvo i na sadužnike -jemce - garante - hipotekarne dužnike. Jer, kako to i pravilno nalaze nižestepeni sudovi pravna priroda Plana reorganizacije, kao ugovora jasno ukazuje da isti djeluje medju strankama, sa specifičnim dejstvom i na druge povjerioce stečajnog dužnika, koji su obuhvaćeni planom ali ne i na sadužnike stečajnog dužnika. Slijedom navedenog, Plan reorganizacije stečajnog dužnika "B. P." DOO P., koji je potvrđen rješenjem Privrednog suda u Podgorici St.br.267/09 od 29.04.2010. godine, za koji je glasala i prvotužena, kao povjerilac (što nije sporno) djeluje i na obezbjedjene i neobezbjedjene povjerioce ali samo na povjerioce stečajnog dužnika, a ne i na druge sadužnike, u konkretnom tužioce, kao hipotekarne dužnike po osnovu zaključenih ugovora o hipoteci, kao sredstva obezbjedenja potraživanja iz ugovora o kreditu. Osim toga, za ukazati je da se potvrđivanjem Plana reorganizacije položaj hipotekarnih dužnika - tužilaca ni u čemu nije pogoršao, jer i da nije bilo Plana, a u nedostatku uslova za prestanak hipoteke bi svakako došlo do namirenja iz hipotekovane nepokretnosti, vlasništvo tužilaca.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. P. br. 44/16 od 30.03.2016. godine)

STICANJE STATUSA ZADRUGARA
(Član 5 Zakona o zadrugama)

Uplata osnivačkog uloga nije uslov za sticanje svojstva zadrugara, već status zadrugara osnivači stiču osnivanjem zadruge.

Iz obrazloženja:

“Prvostepeni sud je utvrdio da je Radnički savjet PDS „B.“, Rožaje donio odluku br. 2555 od 04.01.1996. godine o osnivanju Zemljoradničke zadruge „A.“, R. Odlukom je određeno da su osnivači zadruge u okviru PDS „B.“ R. radnici čija imena su navedena u odluci, između ostalih i tužilac. Takođe je odlukom određena visina osnivačkog uloga PDS „B.“ R. u ukupnom iznosu od 32.000.000 dinara od čega 91% čini zadružna imovina a 9% društvena imovina. Rješenjem Privrednog suda u Podgorici, Fi. br. 22/96 od 18.01.1996. godine upisano je osnivanje Zemljoradničke zadruge „A.“, R. Odlukom a ni ugovorom br. 71 od 12.01.1996. godine nije utvrđena obaveza radnika kao osnivača zadruge da uplate osnivački ulog, već je zadružna imovina koja je postojala u PDS „B.“, R. unijeta kao osnivački ulog prilikom osnivanja tužene. Tuženi je osporavao tužbeni zahtjev isticanjem da tužilac nije uplatio osnivački ulog pa da zbog toga nije mogao steći status zadrugara.

Zakonom o zadrugama („Sl. list SFRJ“, br. 3/90 i 11/90) nije predviđena uplata osnivačkog uloga kao uslov za sticanje svojstva zadrugara, pa status zadrugara osnivači stiču osnivanjem zadruge. Odredbe člana 5 navedenog zakona, na koju se tuženi poziva u reviziji, ne propisuju uslove za sticanje svojstva zadrugara, već sadržinu osnivačkog akta. Stoga su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su odlučili na izloženi način.

Nijesu osnovani navodi revizije da je drugostepeni sud morao ukinuti prvostepenu presudu zbog toga što je prvostepeni sud primijenio zakon koji nije bio na snazi u vrijeme osnivanja zadruge. To što se prvostepeni sud pogrešno pozvao na zakon koji nije bio na snazi u vrijeme osnivanja tuženog, nije razlog zbog koga se prvostepena presuda trebala ukinuti, već je pravilno drugostepeni sud postupio kada je primijenio odredbe materijalnog prava koje su bile na snazi u vrijeme osnivanja tuženog.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 63/16 od 30.06. 2016. godine)

NAKNADA ŠTETE ZBOG RASKIDA UGOVORA O LIZINGU

Davaocu lizinga koji je raskinuo ugovore o lizingu zbog neplaćanja dospjelih obaveza po tim ugovorima od strane primaoca lizinga pripada pravo da od primaoca lizinga traži naknadu dospjelu po raskidu ugovora i naknadu izmakle koristi u visini preostalih iznosa ugovorene lizing naknade koju je primalac lizinga bio dužan da plaća.

ZATEZNA KAMATA (Član 286 stav 3 ZOO)

Zatezna kamata na iznos lizing naknade dospjele do raskida ugovora teče od podnošenja tužbe, a zatezna kamata na iznos naknade štete od dana kada je dospjevala obaveza naknade štete, tj. od kada je primalac lizinga bio dužan da izvrši isplatu rata lizinga.

Iz obrazloženja:

“Tužilac kao davalac lizinga i tuženi kao primalac lizinga, zaključili su ugovore o finansijskom lizingu i to br. PG 007711 od 17.07.2007. godine, br. PG 00936 od 03.10.2007. godine, br. PG 00937 od 03.10.2007. godine, br. PG 01389 od 27.03.2008. godine i br. PG 02385 od 09.12.2009. godine. Tuženi nije platio dospjele obaveze po tim ugovorima, pa je tužilac, shodno članu 9 tačka 1 ugovora, raskinuo ugovore i to ugovore čiji su predmet bile pokretne stvari – mašine dana 22.01.2010. godine, dok je ugovor kod koga je predmet lizinga bila nepokretnost raskinuo dana 15.06.2011. godine. Dalje je utvrđeno da je rješenjem prvostepenog suda, I. br. 1032/10 od 22.09.2010. godine, određeno izvršenje prinudnim oduzimanjem državine predmeta lizinga od tuženog i to pokretnih stvari i predajom u državinu tužiocu. Izvršenje nije sprovedeno jer pokretne stvari nijesu pronađene kod tuženog. Isto tako, rješenjem prvostepenog suda, I. br. 5820/11 od 01.11.2011. godine, određeno je izvršenje prinudnim odizimanjem od tuženog državine nepokretnosti koje su bile predmet ugovora o lizingu i predajom tužiocu, ali zbog prijetnji tuženog izvršiteljima dana 14.10.2013. godine izvršenje nije sprovedeno. To znači da su stvari koje su bile predmet navedenih ugovora o lizingu i dalje u državi tuženog.

Polazeći od ovakvog utvrdjenja, tužilac ima pravo da zahtijeva od tuženog rate naknade za lizing dospjele do raskida ugovora. Takodje ima pravo da zahtijeva i naknadu izmakle koristi u visini preostalih iznosa ugovorene lizing naknade koju je tuženi bio dužan da plaća, jer je to dobit koju je tužilac osnovano mogao očekivati prema redovnom toku stvari da je ugovor uredno izvršen. Naime, tuženi nakon raskida ugovora nije vratio predmete lizinga i nije plaćao naknadu za njihovo korišćenje, pa je time onemogućio tužiocu da stvarima raspolaze na drugi način. Stoga je reviziju tuženog u ovom dijelu valjalo odbiti kao neosnovanu.

Imajući u vidu navedeno, ne mogu se prihvatiti razlozi nižestepenih sudova da nije od značaja što tuženi nije vratio nepokretnost koja je bila predmet ugovora o lizingu, da je tužilac raskidom ugovora ostao vlasnik nepokretnosti, pa da štetu može predstavljati samo razlika između iznosa dobijenog prodajom ili procjenom vrijednosti stvari i dospjele glavnice, kamate i zatezne kamate i da postojanje te štete tužilac nije dokazao.

Zbog toga je reviziju tužioca valjalo djelimično usvojiti i obavezati tuženog da na ime lizing naknade dospjele do raskida ugovora i na ime izgubljene dobiti, po ugovoru o lizingu br. PG 02385, isplati iznos od 75.272,56 €.

Što se pak tiče iznosa od 104.379,19 €, koji se odnosi na zateznu kamatu, ovaj sud nalazi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno.

Naime, predmet zahtjeva je lizing naknada dospjela do raskida ugovora i naknada štete zbog raskida ugovora. Prvostepeni sud nije utvrdio koji iznos se odnosi na lizing naknadu dospjelu do raskida ugovora, a koji iznos na naknadu izmakle dobiti. Ovo nije od značaja za ukupan iznos obaveze tuženog po oba osnova jer je visina izmakle koristi opredijeljena u visini ugovorene lizing naknade. Međutim, ovo je od značaja za odluku o tome od kada teče zatezna kamata na te iznose. Zatezna kamata na iznos lizing naknade dospjele do raskida ugovora, shodno članu 286 stav 3 ZOO, teče od podnošenja tužbe jer se radi o povremenim novčanim davanjima. Sa druge strane, prema odredbi čl. 193 ZOO, obaveza naknade štete smatra se dospjelom u trenutku nastanka štete, pa tužilac ima pravo na kamatu od dana kada je dospijevala obaveza naknade štete, tj. od kada je tuženi bio dužan da izvrši isplatu rata lizinga. To je razlog zbog koga je obje presude u ovom dijelu valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno sudjenje.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 132/15 od 26.02.2016.godine)

**OBAVEZA ISPLATE NAKNADE ZA PRENOS
I EMITOVANJE RADIO DIFUZNOG SIGNALA
(Član 3 stav 2 Zakona o budžetu)**

Javno preduzeće RTV CG, kojem su budžetom namjenski opredijeljena sredstva za pokrivanje ukupnih troškova prenosa i emitovanja javnog servisa i ista prenijeta na njegov račun, u obavezi je da Radio difuznom centru isplati naknadu za emitovanje radio difuznog signala.

Iz obrazloženja:

“Utvrđeno je da je tužilac osnovan Odlukom Vlade Crne Gore (objavljena u "Sl.listu CG",br.21/09) za prenos i emitovanje radio-difuznih i drugih telekomunikacionih signala, te da je tužilac u toku 2011-te godine prenosio i emitovao program tuženog na dva radijska i dva televizijska programa, preko svojih zemaljskih sistema, zbog čega je isti imao troškove na ime pruženih usluga u iznosu od 900.000,00 eura. Nadalje, da je čl.3. st.1. Zakona o budžetu Crne Gore za 2011- godinu propisano da će opšti prihodi budžeta u ukupnom iznosu od 7.579.305,94 eura biti preusmjereni tuženom, a st.2. da će sredstva iz stava 1, u iznosu od 900.000,00 eura tuženi koristiti za pokrivanje ukupnih troškova prenosa i emitovanja javnog servisa, a koji nijesu obuhvaćeni programom 1701 - Prenos radio - difuznog signala na teritoriji Crne Gore preko radio - difuznog predajnika, u okviru budžeta Ministarstva kulture. Nije sporno da je tuženom izvršena isplata iznosa od 900.000,00 eura saglasno čl.3. st.2. Zakona o budžetu za 2011. godinu.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 900.000,00 eura, na ime naknade za prenos i emitovanje radiodifuznog signala za 2011. godinu, koji zahtjev je temeljio na tvrdnji da u ta sredstva namjenski opredijeljena čl.3. st.2. Zakona o budžetu Crne Gore za 2011. godinu i da je Ministarstvo finansija izvršilo tuženom prenos tog iznosa.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu, nižestepeni sudovi su kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja usvojili zahtjev tužioca.

I po nalaženju ovog suda, a nasuprot navodima revizije, nižestepeni sudovi su pravilno postupili, kada su odlučili na izloženi način.

Pravilno se ukazuje revizijom da nije bilo mjesta primjeni čl.19. st.4. Zakona o izmjenama Zakona o javnim radio - difuznim servisima Crne Gore ("Sl.list CG",br.45/13), koji se saglasno čl.63a) primjenjuje od januara 2013. godine, a kod činjenice da se sporni odnos odnosi na naknadu za usluge pružene u toku 2011. godine.

S tim u vezi bez osnova je pozivanje revidenta na odredbu čl.19. st.4. Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore ("Sl.list CG",br.79/08), koji je bio u primjeni, u vrijeme nastanka spornog odnosa i s tim u vezi ukazivanje da ne postoji obaveza tuženog za isplatu naknade, budući da se ne radi o troškovima prenosa i emitovanja programa putem satelitskih sistema.

Odredbom čl.19. st.4. naprijed navedenog Zakona je propisano da RTCG snosi troškove prenosa i emitovanja svojih programa putem satelitskih sistema.

Medjutim, revident gubi iz vida da je odredbom čl.3. st.2. Zakona o budžetu Crne Gore za 2011. godinu tuženom namjenski opredijeljen iznos od 900.000,00 eura, za pokrivanje ukupnih troškova prenosa i emitovanja javnog servisa, te da je taj iznos i prenijet od strane

Ministarstva finansija na račun tuženog u tu svrhu, a što nesumnjivo proizilazi iz dopisa Ministarstva finansija br.03-6369/1 od 14.06.2011. godine.

Kod naprijed navedenog činjeničnog utvrdjenja, nižestepeni sudovi su pravilno odlučili kada su obavezali tuženog da plati traženi iznos.

S druge strane, bez osnova je ukazivanje revidenta da je odredba čl.3. st.2. Zakona o budžetu Crne Gore za 2011. godinu suprotna Zakonu o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore, kao posebnom zakonu za tu djelatnost, kao i da se stranke ne nalaze u ugovornom odnosu povodom pružanja usluga. Jer, ukazane suprotnosti po nalaženju ovog suda nema, a činjenica što stranke nijesu zaključile ugovor u skladu sa čl.3. st.3. Zakona o budžetu Crne Gore za 2011. godine, ne može biti osnov za oslobađanje tuženog od obaveze isplate utuženog iznosa.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. I P. br. 175/15 od 20.01.2016.godine)

UPRAVNO PRAVO

NEMOGUĆNOST PRIMJENE ZAKONA O OPŠTEM UPRAVNOM POSTUPKU

Na međusobni odnos Skupštine i izvršne vlasti u sistemu ustavne podjele vlasti ne može se primijeniti Zakon o opštem upravnom postupku, pa samim tim nema ni mjesta sporu zbog ćutanja uprave.

Iz obrazloženja:

"Po nalaženju ovoga suda, odluka Upravnog suda da tužbu treba odbaciti, zbog nepostojanja procesno pravnih uslova za vođenje upravnog spora je pravilna i zakonita.

Medjutim, po daljem nalaženju ovoga suda, vođenje upravnog spora zbog ćutanje uprave nema mjesta, ne sa onih razloga na koje se poziva Upravni sud u obrazloženju svoje odluke (na strani dva obrazloženja pobijanog rješenja) već sa drugih razloga, kako to slijedi u obrazloženju ove presude.

Nije sporno da Skupština može obrazovati Anketni odbor radi prikupljanja informacija i činjenica koje se odnose na rad državnih organa (član 109 Ustava Crne Gore).

Nije sporno ni to da je Anketni odbor, preko predsjednika odbora u smislu člana 12 stav 1 Zakona o parlamentarnoj istrazi podnio zahtjev tuženoj Vojski Crne Gore za dostavljanje određenih isprava, podataka i obavještenja za potrebe Anketnog odbora.

Nije sporno da su subjekti iz člana 12 stav 2 citiranog zakona dužni da postupe po zahtjevu Anketnog odbora i da u najkraćem roku daju istinite isprave, podatke i obavještenja.

Konačno, nije sporno, da tuženi organ - Vojska Crne Gore ni na ponovljeni zahtjev nije dostavila Anketnom odboru tražene materijale.

Ukazuje se na pravnu činjenicu, da odredbom člana 12 Zakona o parlamentarnoj istrazi nijesu predviđene pravne posljedice niti materijalno - pravne niti procesne sankcije ako subjekti iz člana 12 stav 1 ovog Zakona ne postupe saglasno propisanoj dužnosti iz člana 12 stav 2 i ne dostave tražene isprave, podatke i obavještenja.

Odredbom člana 2 Zakona o parlamentarnoj istrazi je propisano da Skupština može otvoriti parlamentarnu istragu i obrazovati anketni odbor.

Dakle, tačka vezivanja za rješavanje ove stvari jeste Skupština Crne Gore, kao državni organ u sistemu podjele vlasti, i ovdje se Skupština pojavljuje kao tražilac podataka i obavještenja čiji je zahtjev upravljen prema državnom organu koji pripada drugoj grani vlasti u sistemu podjele vlasti, odnosno izvršnoj vlasti, čiji je koncentrisani izraz Vlada Crne Gore.

Dakle, Skupština se pojavljuje kao subjekat konkretnog odnosa i ona je tražilac podataka od Vojske Crne Gore, pri čemu je Anketni odbor, odnosno njegov predsjednik samo neposredni tražilac podataka, odnosno samo sprovodilac ovog ovlašćenja Skupštine iz člana 2 Zakona o parlamentarnoj istrazi.

Ovdje je sada pitanje kakvu posljedicu ima činjenica što je Vojska Crne Gore prenebregla svoju dužnost da postupi po zahtjevu Anketnog odbora, pri čemu je već ukazano da nije propisana posledična sankcija u slučaju nepostupanja po zahtjevu Anketnog odbora.

U pitanju je međusobni odnos Skupštine i izvršne vlasti u sistemu ustavne podjele vlasti.

U konkretnom slučaju imamo činjenicu da jedan dio izvršne vlasti (konkretno Vojska Crne Gore) nije izvršila svoju obavezu u smislu člana 12. stav 2 citiranog zakona prema Skupštini. Sankcija se u ovom i drugim adekvatnim slučajevima ne može tražiti van ustavnih odredjenja o načinu funkcionisanja odnosa u sistemu podjele vlasti, sa mogućnosti da

Skupština, po proceduri propisanoj Ustavom može pokrenuti povjerenje izvršnoj vlasti, preko izraza ove vlasti, a to je Vlada, ako je Skupština nezadovoljna radom izvršne vlasti. To je put razrešavanja ovog odnosa a ne spor zbog ćutanja uprave.

Na ovaj odnos se ne može primijeniti Zakon o opštem upravnom postupku koji za predmet (čl. 1 ovog zakona), ima u vidu sasvim različiti odnos koji je predmet njegove regulacije.

U konkretnom slučaju, dakle, nema mjesta primjeni Zakona o opštem upravnom postupku. Zavisno od toga nema ni mjesta sporu zbog ćutanja uprave, jer ovaj spor ne može postojati van konteksta primjene Zakona o opštem upravnom postupku.

Sa izloženih razloga, Upravni sud je pravilno odbacio tužbu, s tim što Vrhovni sud ne prihvata date razloge, već razloge na koje je ukazao u ovoj presudi."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 131/16 od 10.06.2016. godine)

PRAVO NA ŽALBU ZAINTERESOVANOG LICA (Čl. 219 st. 2 ZUP-a)

Pravo na žalbu ima i lice kome nije bila data mogućnost da učestvuje u prvostepenom postupku, ako se rješenje odnosi na njegova prava i pravni interes (zainteresovano lice).

Iz obrazloženja:

"U sjednici vijeća ispitana je pobijana presuda u granicama podnijetog zahtjeva, kao i po službenoj dužnosti u smislu čl.45 Zakona o upravnom sporu, pa je ovaj sud našao:

- da je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke osnovan.

Naime, članom 219 st.2 Zakona o opštem upravnom postupku je propisano: pravo na žalbu ima i lice kome nije bila data mogućnost da učestuje u prvostepenom postupku, ako se rješenje odnosi na njegova prava i pravni interes (zainteresovano lice). Ako zahtijeva dostavljanje rješenja u roku koji stranka ima za žalbu, to lice ima pravo da izjavi žalbu do roka za odlučivanje o žalbi stranke. Rok za žalbu za stranku iznosi 15 dana.

Polazeći od navedene zakonske odredbe ovaj sud nalazi da lice koje nije učestvovalo u postupku a ima položaj zainteresovanog lica može uložiti žalbu u roku za žalbu koji teče stranci koja je učestvovala u postupku ili u roku do roka za odlučivanje po žalbi stranke, ali samo ako je zahtjev za dostavljanje rješenja podnijela u roku koji stranka ima za žalbu.

U smislu čl.39 ZUP-a pravo da učestvuje u postupku ima svako lice koje iskaže pravni interes. Smatra se da je pravni interes iskazan, ako lice tvrdi da se uključuje u postupak zbog zaštite svojih prava ili pravnog interesa, što je tužilac u žalbi od 8.12.2014.godine i naveo ističući činjenicu da su radovi izvođeni ne samo na platou pijace čije je vlasništvo sporno već i na objektu čiji je on nesporni vlasnik i na način da je izgrađena nadstrešnica dodatno otežavala fizički pristup njegovom objektu, a koje je navode ponovio i u tužbi podnesenoj Upravnom sudu.

Rješenje o izdatoj upotrebnoj dozvoli za izvedenu rekonstrukciju platoa Gradske tržnice je uručeno investitoru Prijestonici Cetinje 13.11.2014.godine a Upravi za inspekcijske poslove-Odsjeku za inspekciju gradjevinarstva dana 18.11.2014.godine što znači da je rok za žalbu istekao istekom 03.12.2014.godine. Uručenje rješenja, a po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama tužilac je tražio usmenim zahtjevom koji je uzet na zapisnik 18.11.2014.godine, što znači u roku za žalbu stranke koja je učestvovala u postupku, te je samim tim i imao pravo da žalbu izjavi do roka za odlučivanje po žalbi stranke, što je i uradio i izjavio je žalbu 8.12.2014.godine.

Upravni sud u razlozima presude navodi da tužilac u postupku izdavanja rješenja o upotrebnoj dozvoli nije tražio niti je učestvovao u postupku radi zaštite svojih prava ili pravnog interesa, pa nije imao status zainteresovanog lica, a što je u suprotnosti sa stanjem u spisima predmeta jer kako je to naprijed navedeno, tužilac je i u žalbi na prvostepeno rješenje i u tužbi tvrdio da se uključuje u postupak zbog zaštite svojih svojinskih prava, te je time Upravni sud počinio bitnu povredu pravila postupka iz čl.367 st.2 tač.15 Zakona o parničnom postupku u vezi sa čl.55 Zakona o upravnom sporu jer presuda nema razloga o odlučnim činjenicama a dati razlozi su nejasni i nerazumljivi, izostala je ocjena bitnih navoda tužbe a o odlučnim činjenicama postoji protivrečnost izmedju onoga što se navodi u razlozima presuda i stanjem u spisima predmeta.

Pored toga, na štetu tužioca su povrijeđene odredbe člana 5 Zakona o opštem upravnom postupku.

Sa navedenih razloga, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke je valjalo uvažiti, ukinuti pobijanu preudu i predmet vratiti Upravnom sudu na ponovno odlučivanje.

U ponovnom postupku sud će otkloniti ukazane povrede postupka i vodeći računa o razlozima iz ove presude donijeti pravilnu i zakonitu odluku."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 2/16 od 28.01.2016. godine)

DOPUNA NEPOTPUNO SPROVEDENOG POSTUPKA OD STRANE PRVOSTEPENOG
ORGANA POVODOM ŽALBE
(Čl. 231 st. 1 ZUP-a)

Ako prvostepeni organ nadje povodom žalbe da je sprovedeni postupak bio nepotpun, a da je to moglo biti od uticaja na rješavanje upravne stvari, on može dopuniti postupak.

Tužiocu je data mogućnost da učestvuje u dopunjenom postupku ako je na raspravu uredno pozvan punomoćnik tužioca, ali isti nije pristupio.

Iz obrazloženja:

"Na osnovu člana 45 Zakona o upravnom sporu, sud ispituje zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke samo u granicama podnijetog zahtjeva.

Iz sadržine podnijetog zahtjeva proizilazi da tužilac pobija sudsku odluku nalazeći da mu nije u upravnom postupku omogućeno učešće u postupku i da je time učinjena bitna povreda postupka. U zahtjevu se ukazuje i na to da je rasprava pred prvostepenim organom bila zakazana ali nakon donošenja prvostepenog rješenja.

Po nalaženju ovoga suda nije učinjena bitna povreda pravila upravnog postupka iz člana 226 stav 2 tačka 2 Zakona o opštem upravnom postupku, odnosno tužilac nije uskraćen sa pravom da učestvuje u postupku i da na taj način štiti svoje pravne interese.

Tačno je da je u prvostepenom postupku prije donošenja prvostepenog rješenja tužilac nije pozvan da učestvuje u postupku.

Medjutim, na osnovu člana 231 stav 1 Zakona o opštem upravnom postupku ako prvostepeni organ nadje, povodom žalbe da je sprovedeni postupak bio nepotpun, a da je to moglo biti od uticaja na rješavanje upravne stvari, on može dopuniti postupak saglasno ovom zakonu. Dakle, na osnovu ovlašćenja iz citiranog člana prvostepeni organ je dopunio postupak i pozvao na raspravu punomoćnika tužioca, ali punomoćnik tužioca nije pristupio iako je bio uredno pozvan.

Na taj način, tužiocu je omogućeno učešće u postupku, zavisno od čega se tvrdnja tužioca iz zahtjeva o učinjenoj povredi postupka ocjenjuje kao neosnovana."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.24 /16 od 18.03.2016. godine).

ADMINISTRATIVNO IZVRŠENJE
(Čl. 273 st. 1 ZUP-a)

U postupku administrativnog izvršenja ne može se osporavati pravilnost rješenja koje se izvršava.

Iz obrazloženja:

"Predmetna tužba podnijeta je protiv rješenja G. a. G. g. P. kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv zaključka K. p. G. g. P. kojim je isti obavezan da snosi troškove izvršenja u iznosu od 4.329,00 eura u upavnoj stvari tamo navedenoj.

Saglasno članu 1 ZUS-a u upravnom sporu odlučuje se o zakonitosti upravnog akta protiv kojeg je podnijeta tužba, pa se sud povodom ispitivanja osporenog akta ne može upuštati u ispitivanje nekog drugog akta. Kod takve zakonske odredbe osnovano se Upravni sud pobijanom presudom upuštio u ocjenu zakonitosti akta kojim je odlučeno o troškovima izvršenja. Neprihvatljivi su, zato, navodi podnjetog zahtjeva da predmetna tužba nije podnijeta zbog troškova koje tužilac treba da plati po navedenom zaključku.

Navodi podnjetog zahtjeva kojim se osporava rješenje tuženog broj 04-UI-364-2698/9 od 02. 08. 2011. godine kojim je prestalo da važi rješenje istog poslovnog broja od 21. 04. 2011. godine su bez značaja za donošenje odluke u ovom predmetu, jer u ovom predmetu tužba nije podnijeta protiv tog rješenja.

Uz prednje valja dodati, a kako se to navodi i u pobijanoj presudi da se u postupku administrativnog izvršenja ne može osporavati pravilnost rješenja koje se izvršava (član 273 st. 1 ZUP-a)."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 410 /15 od 28.01.2016. godine).

SVOJSTVO UPRAVNOG AKTA
(Čl. 2 ZUS-a)

Javni poziv za dostavljanje zahtjeva za obavljanje pilotaže ne predstavlja upravni akt jer se istim ne odlučuje o pravima i pravnim interesima fizičkog ili pravnog lica.

Iz obrazloženja:

"Osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem zaključuje da javni poziv za dostavljanje zahtjeva za obavljanje pilotaže ne predstavlja upravni akt iz člana 2 st. 1 ZUS-a, odnosno drugi pojedinačni akt iz stava 2 istog člana. Ovo sa razloga što se javnim pozivom ne odlučuje o pravima i pravnim interesima fizičkog ili pravnog lica, pa je pravilnom primjenom člana 22 st. 1 tač. 2 ZUS-a tužba odbačena.

Navodi podnjetog zahtjeva koji se odnose na presudu ovog suda Uvp. br. 416/11 su bez značaja za drugačiju odluku, jer predmet spora u tom predmetu nije bila zakonitost javnog poziva."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 416/15 od 22. 01. 2016. godine).

RJEŠENJE O OBUSTAVI POSTUPKA (Čl. 20 ZUS-a)

Sud će rješenjem obustaviti postupak kada je tužilac tražio održavanje usmene rasprave i na toj raspravi povukao tužbu zbog ćutanja administracije, koja je bila predmet raspravljanja u tom postupku.

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da je nakon podnijete tužbe zbog ćutanja administracije tuženi organ obavijestio Upravni sud da je donio rješenje broj 07-2-1575/2008 od 18.02.2015. godine kojim je poništio prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak, te da je saglasno čl. 26 st.2 ZUP-a sud pozvao tužioca da se izjasni. Tužilac je u svom podnesku naveo da nije zadovoljan naknadno donijetim aktom tuženog, da ostaje pri tužbi u obimu koji se odnosi na ćutanje administracije, kao i pri zahtjevu za održavanje usmene rasprave, te da tužbu ne proširuje na rješenje tuženog broj 07-2-1575/2008 od 18.02.2015. godine. Punomoćnik tužioca je na usmenoj raspravi izjavio da odustaje od tužbe i traži troškove postupka po AT.

S obzirom da je tužilac tražio održavanje usmene rasprave i na toj raspravi povukao tužbu zbog ćutanja administracije koja je bila predmet raspravljanja u tom postupku, saglasno čl. 20 ZUS-a pobijanim rješenjem obustavljen je postupak.

Kako je postupak obustavljen zbog povlačenja predmetne tužbe, to je osnovano Upravni sud pobijanim rješenjem s pozivom na čl. 153 ZPP u vezi čl. 56 st. 2 ZUS-a odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove, pa su neprihvatljivi, s tim u vezi, drugačiji navodi podnjetog zahtjeva.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je Upravni sud aktom od 21. 09. 2015. godine obavijestio tužioca da je tuženi donio rješenje broj 07-2-1575/2008 od 18. 02. 2015. godine, ali tužilac nakon prijema tog obavještenja nije povukao tužbu, već je to uradio tek na usmenoj raspravi, pa su neprihvatljivi navodi podnjetog zahtjeva da ima pravo na naknadu troškova.

Bez uticaja na drugačiju odluku u pogledu troškova postupka su navodi podnjetog zahtjeva u kojima se tužilac poziva na presudu Vrhovnog suda Crne Gore Uvp. br. 209/14 od 17. 10. 2014.godine. Ovo sa razloga što se ta presuda odnosi isključivo na tumačenje odredbe člana 242 Zakona o opštem upravnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 403/15 od 28. 01. 2016. godine).

PONAVLJANJE POSTUPKA
(Čl. 244 st. 1 tač. 1 ZUP-a)

Kada dokazi koji su iznijeti kao razlog za ponavljanje postupka ne bi mogli dovesti do drugačijeg rješenja upravne stvari, nijesu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka iz člana 244 st. 1 tač. 1 ZUP-a.

Iz obrazloženja:

"Osporenim rješenjem odbijen je kao neosnovan predlog tužioca za ponavljanje postupka, a takav dispozitiv saglasan je odredbi člana 251 st. 3 ZUP-a, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom tvrdi da je isti sačinjen suprotno odredbama ZUP-a.

Tužilac je tražio ponavljanje postupka sa razloga iz člana 244 st. 1 tač. 1 ZUP-a, jer je dug po ugovoru o koncesiji bio 1.477,57 eura, a ne 84.303,00 eura, kako je to utvrđeno konačnim rješenjem Up-II-060-322/14-00801-5 od 09. 05. 2014. godine.

Polazeći od sadržine predloga za ponavljanje postupka, odredbe člana 244 st. 1 tač. 1 ZUP-a i sadržine ugovora osnovano tuženi i Upravni sud pobijanom presudom zaključuju da dokazi koji su iznijeti kao razlog za ponavljanje postupka ne bi mogli dovesti do drugačijeg rješenja i za takav zaključak daju dovoljne i jasne razloge, koji se navodima podnijetog zahtjeva i ne osporavaju.

Navodi podnijetog zahtjeva kojima se osporava zakonitost rješenja Up-II-060-322/14-00801-5 od 09. 05. 2014. godine bez značaja su za drugačiju odluku, jer protiv tog rješenja nije podnijeta predmetna tužba, već protiv naprijed navedenog rješenja kojim je odbijen predlog za ponavljanje postupka."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 51/16 od 06.05.2016. godine).

ODBIJANJE ZAHTJEVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
(Čl. 52 st. 1 u vezi čl. 47 st. 1 tač. 1 ZUS-a)

Ako sud o zahtjevu za ponavljanje postupka rješava nakon dostavljanja odgovora na zahtjev, o istom rješava presudom.

Iz obrazloženja:

"Osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da u konkretnom slučaju stoje razlozi iz člana 52 st. 1 ZUS-a za odbijanje zahtjeva za ponavljanje postupka i za takav svoj zaključak daje dovoljne i jasne razloge, pa ne stoji tvrdnja podnjetog zahtjeva da je istom počinjena povreda pravila postupka.

Članom 47 st. 1 tač. 1 ZUS-a je propisano da će se postupak okončan presudom ili rješenjem ponoviti ako stranka sazna za nove činjenice ili nadje ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih bi spor bio povoljnije riješen za nju da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrebljeni u ranijem sudskom postupku.

U konkretnom slučaju presuda Upravnog suda Crne Gore U. br. 2965/14 od 03. 04. 2015. godine donijeta je na osnovu činjeničnog stanja utvrdjenog u upravnom postupku.

Polazeći od naprijed navedene zakonske odredbe i činjenice da sud u postupku donošenja presude U. br. 2965/14 od 03. 04. 2015. godine nije utvrdjivao činjenično stanje već je ista donijeta na osnovu činjeničnog stanja utvrdjenog u upravnom postupku, te razloga sa kojih je traženo ponavljanje postupka, osnovano je Upravni sud pobijanom presudom zaključio da novi dokazi u konkretnom slučaju mogu biti razlog za ponavljanje upravnog, a ne upravno - sudskog postupka. Pri tom, pravilno je Upravni sud našao da stoje razlozi iz člana 52 st. 1 ZUS-a za rješavanje presudom o zahtjevu za ponavljanje postupka zato što je sud o istom rješavao nakon dostavljanja odgovora na zahtjev tužene, pa su neosnovani navodi podnjetog zahtjeva kojima se tvrdi suprotno.

Neosnovano se podnjetim zahtjevom ističe da je Upravni sud bio obavezan sprovesti usmenu raspravu jer je to podnosilac zahtjeva za ponavljanje tražio. Saglasno članu 40 st. 2 ZUS-a o vanrednim pravnim lijekovima sud odlučuje, po pravilu, na nejavnoj sjednici. Međutim, i po mišljenju ovog suda nijesu postojali razlozi ili okolnosti koje se odnose na ovu pravnu stvar koji bi opredijelili izuzetak od pravila iz navedenog člana."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 97/16 od 22.04.2016. godine).

POVREDA KONKURENCIJE NA TRŽIŠTU
(Čl. 7 i 8 Zakona o zaštiti konkurencije)

Povreda konkurencije na tržištu je počinjena kada konkurentna osiguravajuća društva koja imaju zajednički tržišni udio od 55% na relevantnom tržištu zaključče sporazum - ugovor kojim se sprječava i ograničava konkurencija na tržištu, odnosno smanjuje mogućnost ostalih društava za osiguranje da tom tržištu pristupe pod jednakim uslovima.

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužena u smislu čl.8 Zakona o zaštiti konkurencije sprovedla ispitni postupak u skladu sa odredbama tog zakona i u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu i kriterijumima utvrđivanja relevantnog tržišta, kako bi u postupku utvrdila da li su akti i radnje dva osiguravajuća društva bili suprotni gore navedenim odredbama.

U postupku pred Agencijom je, dalje, utvrđeno da su tužioci, kao direktni konkurenti, na tržištu osiguranja dana 28.03.2013.godine zaključili generalni sporazum-Ugovor o međusobnim odnosima kod zajedničkog nastupa na tržištu osiguranja, a na osnovu istog i ad hoc ugovore o zajedničkom nošenju i raspodjeli rizika za osiguranje imovine CGS AD od 28.03.2013.godine i 22.04.2014.godine, gdje je tužena, na osnovu ocjene utvrdjenih činjenica i okolnosti utvrdila da su navedeni ugovori-sporazumi zabranjeni i ništavi, s obzirom na to da isti imaju za cilj ili posledicu sprečavanje, ograničavanje i narušavanje konkurencije u smislu čl.8 Zakona o zaštiti konkurencije.

U članu 139 Ustava Crne Gore je navedeno da se ekonomsko uređenje zasniva na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine, a u smislu čl.140 Ustava teritorija Crne Gore je jedinstven ekonomski prostor i zabranjeno je i narušavanje i ograničavanje slobodne konkurencije i podsticanje neravnopravnog, monopolskog ili dominantnog položaja na tržištu.

Polazeći od ovih ustavnih odredbi, zakonodavac je u Zakonu o zaštiti konkurencije u čl.7 i u čl.8 definisao povrede konkurencije na tržištu i akte i radnje kojima se vrši povreda konkurencije na tržištu.

Po ocjeni ovoga suda, pravilno je Upravni sud, u osporenoj presudi i tuženi u pobijanom rješenju, našao da je pitanje relevantnog tržišta analiziranog u kontekstu neživotnog osiguranja, da su ugovorne strane u predmetnih ugovorima imale preko 55% tržišnog udjela na relevantnom tržištu dok su, imajući u vidu izvještaj Agencije za nadzor osiguranja Crne Gore, ostala tri društva za neživotno osiguranje koja posluju na tržištu Crne Gore imali znatno manji tržišni udio (U. 15%, G o. M 20% i O. d. "S. o." AD P. 5%) i da su potencijalni konkurenti tužilaca. Nadalje, tužena pravilno ističe da nijesu svi ugovori izmedju konkurenata zabranjeni, ali imajući u vidu pojedinačno učešće na tržištu neživotnog osiguranja da tužioci nijesu ispunjavali uslove iz čl.11 i 13 Zakona o zaštiti konkurencije.

Neosnovani su navodi zahtjeva, da se u konkretnom slučaju ne radi o sporazumu iz čl.8 Zakona, no da se radi o klasičnom ugovoru o saosiguranju, te da tuženi nije imao u vidu odredbe Zakona o osiguranju. Međutim, kod saosiguranja više osiguravača dijele izmedju sebe rizik koji se odnosi na isti predmet osiguranja, gdje je riječ o horizontalnoj raspodjeli rizika izmedju saosigurača koji individualno preuzimaju svoje obaveze i da se isto primjenjuje

samo u izuzetnim slučajevima, kada se radi o krupnim i teškim rizicima, koje ne može da preduzme jedan osiguravač. Imajući u vidu stanje u spisima predmeta, bez utemeljenja su ovi navodi, jer je upravo "L. o." AD, do zajedničkog nastupa sa "S. o.", samostalno osiguravao navedenu imovinu.

Neosnovani su navodi zahtjeva da su Zakon o javnim nabavkama i Zakon o zaštiti konkurencije u suprotnosti jedan s drugim, upravo suprotno, isti su u potpunosti komplementarni, gdje je nadležnost tuženoga, utvrđivanje - da li su dogovori, pregovori, zaključenje i izvršenje sporazuma između "L. o." koji je lider na tržištu osiguranja i drugog privrednog subjekta na tržištu osiguranja u Crnoj Gori-"S. o." koji su prethodili u postupku javne nabavke, zakoniti i u skladu sa naznačenim Zakonom.

I po ocjeni ovoga suda pravilno je tuženi cijenio dokaz-dopis Agencije za nadzor osiguranja, jer je isti izdat van njenih nadležnosti, sa razloga što je primjena Zakona o zaštiti konkurencije je u isključivoj nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije u smislu čl.19 Zakona.

Prema tome, pravilno je tužena ocijenila da se zaključivanjem naznačenog sporazuma i ugovora, ostalim učesnicima na tržištu osiguranja nametnulo ograničenje, da se u konkretnom slučaju ne radi o ugovoru o saosiguranju, prije svega iz razloga, kako je to nesporno utvrđeno da se radi o ad hoc konzorcijumu, osnovanom samo sa svrhom podnošenja zajedničke ponude u konkretnom postupku javne nabavke, te da udruživanjem ova dva društva za osiguranje, koja imaju zajednički tržišni udio od 55% na relevantnom tržištu, konkurencija se na tržištu sprečava i ograničava, odnosno smanjuje mogućnost ostalih društava za osiguranje, da ovom tržištu pristupe pod jednakim uslovima.

Kod naprijed navedenog stanja stvari, ovaj sud je prihvatio obrazloženje pobijane presude, jer zahtjevima tužioca, koji su ocijenjeni kao neosnovani, nije dovedena u pitanje zakonitost osporenog rješenja tuženog, niti pobijane presude Upravnog suda."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 187/16 od 24.06.2016. godine).

NAKNADA ZA VOĐENJE POSTUPKA
(Čl. 125 st. 3 i 5 Zakona o javnim nabavkama)

Naknadu za vođenje postupka plaća podnosilac žalbe u visini od 1% procijenjene vrijednosti javne nabavke, a uslov za vraćanje iste je pravosnažnost rješenja.

Iz obrazloženja:

"Osnovano Upravni sud pobijanom presudom polazeći od odredbe člana 125 Zakona o javnim nabavkama, a nasuprot navodima podnijetog zahtjeva nalazi da je osporeno rješenje zakonito. Kako Zakonom o javnim nabavkama nije propisan rok za povraćaj naknade za vođenje postupka već je navedeno da se naknada vraća ukoliko je odlučeno u korist podnosioca žalbe, to se i po nalaženju ovog suda smatra da je odlučeno u korist žalioaca ako je takva odluka pravosnažna.

Stilizacija odredbe stava 5 člana 125 Zakona o javnim nabavkama ne podliježe potrebi da se "mora tumačiti šire" kako se to navodi u pobijanoj presudi, niti ima mjesta uskom tumačenju, kako bi to proizašlo iz podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke. Bez obzira na upotrijebljenu formulaciju u ovoj odredbi "ukoliko je u postupku po žalbi odlučeno u korist podnosioca žalbe" pravni pojam odlučivanja (odnosno donesene odluke) ne može se izmjestiti izvan pravila upravnog postupka, koja se vežu za pravne posljedice rješavajućeg karaktera upravne stvari i pravosnažnosti odluke kao uslova za izvršenje konkretne odluke, odnosno u konkretnom slučaju vraćanja naknade iz stava 3 citiranog člana.

Treba imati u vidu da je u upravno-procesnom pravu upravno-sudski postupak jedinstven postupak, jer ga čine prvostepeni, drugostepeni i sudski postupak u upravnom sporu, i da tek nakon provedenih ovih faza jedinstvenog postupka (ako se koriste u propisanim rokovima) jedna upravna stvar stiče pravosnažnost a time i podobnost da se izvrši.

Po nalaženju ovoga suda, sa izloženih razloga, pravilno tumačenje citirane odredbe člana 125 Zakona nameće zaključak da je uslov za vraćanje sporne naknade pravosnažnost rješenja, kako je pravilno zaključio Upravni sud.

Kod takvog stanja stvari, tužba tužioca je razložno odbijena jer osporenim rješenjem na štetu tužioca nije povrijeđen zakon. Ovaj sud je cijenio sve navode podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, pa je našao da su bez uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane presude."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.68/16 od 15.04.2016. godine)

IZVRŠENJE PLATNE TRANSAKCIJE
PUTEM ELEKTRONSKOG BANKARSTVA
(Čl. 40 i 44 st.1 Zakona o platnom prometu)

Platna transakcija se smatra izvršenom prenosom koji inicira platilac dajući saglasnost za izvršenje transakcije izdavanjem naloga za plaćanje putem usluga elektronskog bankarstva.

Iz obrazloženja:

"U upravnom postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude nijesu počinjene bitne povrede pravila upravnog postupka iz člana 226 st. 2 ZUP-a, na čije postojanje ovaj sud saglasno članu 45 ZUS-a, pazi po službenoj dužnosti.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Članom 40 Zakona o platnom prometu propisano je da momenat prijema naloga za plaćanje je momenat kada pružalac platnih usluga platioca primi nalog za plaćanje, iniciran neposredno od platioca ili posredno od strane ili preko primaoca plaćanja, dok je članom 44 st.1 istog zakona propisano da je pružalac platnih usluga platioca dužan da obezbijedi da se iznos platne transakcije odobri na račun pružaoca platnih usluga primaoca plaćanja do kraja radnog dana u kojem je izvršen prijem naloga za plaćanje u skladu sa članom 40 ovog zakona.

Polazeći od navedenih odredbi, po mišljenju ovog suda, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je podnosilac zahtjeva za pristup informacijama izvršio uplatu predmetnih troškova dana 24. 11. 2014. godine putem sistema elektronskog bankarstva i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koji navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

Neprihvatljivi su navodi podnijetog zahtjeva kojima se ističe da u spisima predmeta ne postoji valjan dokaz o izvršenoj uplati troškova. Ovo sa razloga što u spisima predmeta postoji nalog koji sadrži minimalno propisane elemente predviđene navedenim zakonom, kao i podatke koje zahtijeva banka, te je banka bila dužna da izvrši plaćanje na osnovu tog naloga koji je primila, s obzirom da prijemom nastupa neopozivost naloga. Dakle, platna transakcija u konkretnom slučaju izvršena je prenosom koji je inicirao M., kao platilac, dajući saglasnost za izvršenje predmetne transakcije izdavanjem naloga za plaćanje putem usluga elektronskog bankarstva.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom tvrdi da predmetno obavještenje nije akt koji uživa pravnu zaštitu jer istim nijesu utvrđena prava i obaveze. Ovo sa razloga što navedenim aktom-obavještenjem tužilja obavještava M. da ne može postupiti po zahtjevu za pristup informacijama jer nije dostavljena kopija izvoda banke na datum uplate ili virman ovjeren pečatom banke, što upućuje na zaključak da se predmetnim aktom odlučivalo o pravu, obavezi ili pravnom interesu istog, a kako to pravilno zaključuje tuženi organ.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 35/16 od 30.03.2016. godine)

INICIJATIVA ZA VRŠENJE INSPEKCIJSKOG NADZORA
(Čl. 10 i 13 st.1 Zakona o inspekcijskom nadzoru)

Inspektor je obavezan da razmotri inicijativu za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora i o tome obavijesti podnosioca inicijative.

Iz obrazloženja:

"Naime, iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac podnio inicijativu za vršenje inspekcijskog nadzora dana 11.05.2015.godine Upravi za inspekcijske poslove-Ekološkoj inspekciji, u smislu čl.10 st.1 tač.1 Zakona o inspekcijskom nadzoru, u kojoj je naveo da je na osnovu prijave građana došao do saznanja da se na lokaciji "J. b." u B. nalaze ogromne količine opasnog grita, koje su spakovane u velikom broju leća, te da se uzorci za analizu uzimaju samo iz dvije vreće, a ne iz ostalih. Dalje je utvrđeno, da je nadležna inspekcija svojim obavještenjem broj P-0405/215-2210/3 od 26.05.2015.godine, obavijestila tužioca u vezi njegove inicijative, u kojem obavještenju su data objašnjenja u vezi količine opasnog grita, kao njegovog odlaganja, koji se nalazi na lokaciji J. b. u B..

Članom 10 st.3 Zakona o inspekcijskom nadzoru ("Sl.list RCG" br.39/03, "Sl.list CG" br.76/09, 57/11, 18/14 i 11/15) propisano je da svako može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora, a članom 13 st.1 istog zakona propisano je da je u vršenju inspekcijskog nadzora, inspektor naročito obavezan da razmotri inicijativu za pokretanje postupka inspekcijskog nadzora i o tome obavijesti podnosioca inicijative, a što je u konkretnom slučaju i uradjeno.

Pravilno Upravni sud nalazi da je tužilac podnio inicijativu na osnovu čl.10 st.3 Zakona o inspekcijskom nadzoru, sa kojih razloga nije mogao podnijeti žalbu pozivajući se na odredbe čl.34 st.1 Zakona o slobodnom pristupu i informacijama.

Nadalje, tužilac se u zahtjevu poziva na presudu Vrhovnog suda Crne Gore Uvp.br.69/16 od 08.04.2016.godine, međjutim, u ovom slučaju, nije izostao odgovor državnog organa, jer obavještenje koje je dostavljeno tužiocu se smatra obavještenjem u smislu čl.13 Zakona o inspekcijskom nadzoru, tako da su i u ovom dijelu navodi zahtjeva neosnovani.

Kod ovakvog stanja stvari, a kako to pravilno nalazi i Upravni sud u pobijanoj presudi, na štetu tužioca nije povrijeđen zakon, pa takve pravilne i valjane razloge prihvata i ovaj sud zbog čega zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ocjenjuje kao neosnovan."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 120/16 od 10.06.2016. godine)

IZBOR DRUGOG KANDIDATA SA LISTE, KAO IZUZETAK
(Čl. 45 st. 2, 3 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima)

Ako starješina organa nakon intervjua ocijeni da kandidat najbolje poznaje materiju za konkretno radno mjesto, uzimajući u obzir stručnu osposobljenost, znanje, vještine, prethodno radno iskustvo, rezultate ostvarene na opštem, praktičnom i psihološkom testu, može izabrati drugog kandidata sa liste dajući pri tom jasne i odredjene razloge za takav svoj izbor.

Iz obrazloženja:

"Članom 45 st. 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima je propisano da starješina državnog organa po pravilu vrši izbor najbolje ocijenjenog kandidata sa liste za izbor, dok je stavom 3 istog člana propisano da izuzetno od stava 2 starješina državnog organa nakon obavljenog intervjua sa svim kandidatima sa liste za izbor može izabrati drugog kandidata sa liste za izbor i dužan je da u obrazloženju odluke o izboru navede razloge za takvu odluku.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je starješina državnog organa obavio intervju sa svim kandidatima sa liste za izbor, koji su se odazvali pozivu, pa i sa tužiocem, da su svim kandidatima postavljana ista pitanja, da je starješina organa nakon intervjua ocijenio da su najbolje poznavanje materije mirnog rješavanja sporova pokazale kandidatkinje koje su izabrane, da se cijeneći tu činjenicu, a uzimajući u obzir stručnu osposobljenost, znanje, vještine, prethodno radno iskustvo, rezultate ostvarene na opštem, praktičnom i psihološkom testu starješina organa odlučio da izabere kandidatkinje navedene u prvostepenoj odluci i za takav svoj izbor dao jasne, valjane i odredjene razloge u skladu sa članom 45 st. 3 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, pa su neprihvatljivi s tim u vezi drugačiji navodi podnietog zahtjeva.

Članom 22 Uredbe o načinu obavezne provjere sposobnosti, bližim kriterijumima i načinu ocjenjivanja kandidata za vršenje poslova radnog mjesta u državnom organu je propisano pravo starješine državnog organa da zatraži psihološku procjenu kandidata koji se nalaze na listi za izbor, pa su neprihvatljivi navodi podnietog zahtjeva koji se odnose na psihološko testiranje.

Članom 45 st. 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima je propisano da starješina državnog organa prilikom donošenja odluke o izboru kandidata vodi računa o srazmjenoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda ili drugih nacionalnih manjinskih zajednica, o rodno balansiranoj zastupljenosti, kao i o zapošljavanju lica sa invaliditetom. Ta zakonska odredba ne može se tumačiti mimo odredbe člana 10 stav 2 istog zakona kojom je propisano da su radna mjesta državnih službenika odnosno namještenika pod jednakim uslovima dostupna svim kandidatima. Kada se te dvije zakonske odredbe dovedu u medjusobnu vezu proizilazi da **prednost po osnovu bilo kojeg kriterijuma iz člana 45 st. 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ima kandidat ukoliko ima istu ocjenu kao i kandidat koji ne spada u one iz te zakonske odredbe.**"

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 185/16 od 17.06.2016. godine).

TEŽA POVREDA SLUŽBENE DUŽNOSTI
(Čl. 83 st.1 tač.11 Zakona o državnim službenicima i namještenicima)

Službenik čini težu povredu službene dužnosti kada prilikom sačinjavanja izvještaja o provjeri dostojnosti za obavljanje poslova u policiji ne navede podatak da se protiv lica vodi krivični postupak, iako mu je ta činjenica bila poznata.

Iz obrazloženja:

"U postupku je nesporno utvrđeno da je zaključkom za pokretanje disciplinskog postupka broj 02/2 broj 151/14-63618 od 22.12.2014.godine pokrenut disciplinski postupak protiv tužioca - rukovodioca bezbjedonosnog sektora CB Berane, a zbog počinjene teže povrede službene dužnosti i čl.83 st.1 tač.11 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, jer je dobio nalog da izvrši provjeru dostojnosti za obavljanje poslova u policiji za B. M., i s tim u vezi, sačinio je i potpisao izvještaj o provjeri dostojnosti za obavljanje poslova u policiji za naznačeno lice broj 02-240-11498/9 od 30.12.2013.godine, u kojem je navedeno da B. M. ne prolazi kroz kaznenu evidenciju, prešajnu evidenciju i operativnu evidenciju i u istom nije navedeno da se protiv ovog lica vodi krivični postupak, a koja činjenica je tužiocu bila poznata, što se utvrđuje iz Zapisnika o disciplinskoj raspravi od 21.01.2015.godine. Dalje je utvrđeno, da je u vrijeme kada je tužilac sačinio navedeni izvještaj o izvršenoj provjeri dostojnosti B. M., protiv B. vodjen krivični postupak zbog krivičnog djela teško ubistvo u pokušaju iz čl.144 st.1 tač.8 u vezi čl.20 KZ, koju činjenicu tužilac u svom izvještaju nije naveo, a što je utvrđeno uvidom u dopis Višeg suda u Bijelom Polju V-Su.br.931/14 od 15.10.2014.godine i u presudu Apelacionog suda Crne Gore KŽ.br.58/2014 od 06.06.2014.godine.

Prema članu 7 Pravilnika o utvrđivanju dostojnosti lica za obavljanje policijskih poslova, tužilac je imao obavezu da sačini pisani izvještaj i sa popunjenim upitnikom o provjeri dostojnosti lica za obavljanje policijskih poslova, isti dostavi Komisiji za provjeru dostojnosti lica za obavljanje policijskih poslova. Dovodeći ove odredbe u vezu sa čl.83 st.1 tač.11 Zakona o državnim službenicima i namještenicima /"Sl.list CG" br.50/08, 86/09 i 49/10/, osnovano Upravni sud, pobijanom presudom, zaključuje da osporenim rješenjem na štetu tužioca nije povrijedjeno materijalno pravo, o čemu daje jasne i valjane razloge, koje prihvata i ovaj sud i na koje upućuje podnosioca zahtjeva."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 208/16 od 07. 07. 2016. godine)

PRIVREMENO UDALJENJE SA RADA
(Čl. 108 st. 1 tač. 3 Zakona o unutrašnjim poslovima)

Policijski službenik će biti privremeno udaljen sa rada ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela sa elementima korupcije ili krivičnog djela učinjenog na radu ili u vezi sa radom, do okončanja krivičnog postupka.

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da je Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore - Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina nadležnom sudu podnijelo optužni predlog Kt-s br. 21/14 od 29. 12. 2014. godine protiv okrivljenog, ovdje tužioca B. Z., zbog krivičnog djela protivzakoniti uticaj iz člana 422 st. 2 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Odredbom člana 108 st. 1 tač. 3 Zakona o unutrašnjim poslovima je propisano da će policijski službenik biti privremeno udaljen sa rada ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela sa elementima korupcije ili krivičnog djela učinjenog na radu ili u vezi sa radom do okončanja krivičnog postupka.

Dovodeći u vezu prednje činjenično stanje sa navedenom zakonskom odredbom osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge.

Odredbom člana 21 ZKP jeste propisano da "Kada je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posledicu ograničenje određenih prava, ova ograničenja, ako zakonom nije drugačije određeno, nastupaju stupanjem optužnice na pravnu snagu, a za krivična djela za koje je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili zatvor do pet godina od dana kada je donesena osudjujuća presuda bez obzira da li je postala pravosnažna". Medjutim, iz takve zakonske odredbe pogrešno tužilac izvlači zaključak da je u konkretnom slučaju privremeno udaljenje sa rada moglo nastupiti tek od dana donošenja osudjujuću presude.

Gornje sa razloga što je Zakonom o unutrašnjim poslovima propisano odstupanje od člana 21 ZKP, pa se ima primijeniti taj zakon kao *lex specialis*.

Nalazeći sa iznijetih razloga da pobijanom presudom na štetu tužioca nije povrijedjeno materijalno pravo ovaj sud je s pozivom na član 46 st. 1 ZUS-a odlučio kao u izreci ove presude."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br.419/15 od 22.01.2016. godine).

PRESTANAK PRAVA NA PORODIČNU PENZIJU
(Čl. 46 stav 2 i 3 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju)

Pravo na porodičnu penziju prestaje djetetu koje navrší 24 godine života, a ne pohađa fakultet čije je trajanje duže od četiri godine.

Iz obrazloženja:

"Pobijanom presudom ocijenjeni su svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi, koje i ovaj sud prihvata, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede pravila postupka.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Članom 46 stav 2 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, propisano je da poslije navršenih 19 godina života, dijete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do završetka školovanja, ali najkasnije do navršenih 24 godine života, ako pohađa fakultet. Stavom 3 istog člana propisano je da izuzetno, ukoliko dijete pohađa fakultet čije je trajanje duže od četiri godine porodična penzija mu pripada do navršenih 25 godina života.

Zakonom o visokom obrazovanju ("Sl.list CG", br. 44/2014 i 52/2014) - čl. 83 st. 1 tač. 1 je određeno da se diploma primijenjenih osnovnih studija, stiče poslije završenog primijenjenog studijskog programa, obima najmanje 180 ECTS, dok je čl. 81 istog zakona propisano da su postdiplomski studijski programi specijalistički i magistarski.

U upravnom postupku je utvrđeno da tužilac pohađa primijenjene specijalističke studije, da je navršio 24 godine života dana 18.01.2014. godine, kada mu je i prvostepenim rješenjem konstatovan prestanak prava na porodičnu penziju.

Dovodeći u vezu navedene zakonske odredbe i utvrđeno činjenično stanje, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je nastupio zakonski uslov za prestanak prava na porodičnu penziju jer je tužilac navršio 24 godine života, a ne pohađa fakultet čije je trajanje duže od četiri godine, pa su neosnovani navodi podnijetog zahtjeva kojima se tvrdi suprotno."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 4/16 od 22.01.2016. godine)

PRAVO NA STAROSNU PENZIJU I PRESTANAK RADNOG ODNOSA ZBOG
 UVODJENJA STEČAJA
 (Čl. 197L Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju)

Osiguranik kojem je prestao radni odnos po osnovu tehno-ekonomskog viška, nema pravo na starosnu penziju pod uslovima iz člana 197L Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, već samo osiguranik kojem je radni odnos prestao zbog uvođenja stečaja.

Iz obrazloženja:

"Odredbom člana 197L Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je propisano da izuzetno od odredbi člana 17 navedenog zakona osiguranik kome je u privrednom društvu, u kojem je država imala vlasnički udio, prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja, stiče pravo na starosnu penziju sa navršenih 30 godina staža osiguranja (muškarac), odnosno 25 godina staža osiguranja (žena), te da pravo na starosnu penziju po navedenim uslovima može ostvariti do 1. jula 2015. godine.

U upravnom postupku je utvrđeno da je tužilji prestao radni odnos dana 11.01.2006. godine kao tehno-ekonomskom višku uz pravo na jednokratnu novčanu isplatu, te da se tužilja od 11.01.2006. godine prijavila kod Zavoda za zapošljavanje, a da je otvoren stečaj nad AD "P. P." B. P. dana 25.01.2006. godine.

Dovodeći u vezu navedenu zakonsku odredbu i utvrđeno činjenično stanje, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koji navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

Neprihvatljivi su navodi podnijetog zahtjeva kojima se tvrdi da je tužilja "na dan otvaranja stečajnog postupka 27.01.2006. godine bila u radnom odnosu kod AD "P. P." B. P.". Ovo sa razloga što je u postupku nesumnjivo utvrđeno da je rješenjem navedenog privrednog društva tužilji prestao radni odnos dana 11.01.2006. godine po osnovu tehno-ekonomskog viška, uz pravo na jednokratnu novčanu isplatu obezbijedenu od strane Vlade CG, te da je na dan otvaranja stečaja ista bila prijavljena kod Zavoda za zapošljavanje i ostvarivala novčanu naknadu po tom osnovu."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 149/16 od 17.06.2016. godine)

PRAVO NA NOVČANU NAKNADU MATERIJALNOG OBEZBIJEDJENJA
(Čl. čl.41, 42, 43 i 46 Zakona o boračkoj i invalidskoj zaštiti)

Pravo na novčanu naknadu materijalnog obezbijedjenja imaju borci koji su nesposobni za rad i materijalno neobezbijedjeni, ako su stariji od 65 godina života (muškarci).

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužilac zahtjev tražio da mu se kao borcu prizna pravo na novčanu naknadu materijalnog obezbijedjenja u skladu sa odredbama čl.41 Zakona o boračkoj i invalidskoj zaštiti /"Sl.list RCG" br.69/2003 i "Sl.list CG" br.21/2008, 40/2011 i 1/2015/, jer nema primanja po osnovu radnog odnosa, penzije, samostalne djelatnosti, staračke nadoknade poljoprivrednika, materijalnog obezbijedjenja boraca i materijalnog obezbijedjenja porodice zbog čega nije u mogućnosti da školuje djecu. Nadalje je utvrđeno da je tužilac, kao pripadnik rezervnog sastava JNA i VJ, vršio vojne i druge dužnosti za vojne ciljeve i ciljeve državne bezbjednosti u periodu od 17.09.1991. do 20.11.1991., od 04.12.1991. do 19.01.1992.godine, od 28.03.1999. do 25.06.1999.godine i da nije zadobio ranu, povredu, ozljedu ili bolest, usljed čega bi nastupio invaliditet ili tjelesno oštećenje od najmanje 20%. Odredbama čl.2 Zakona o boračko invalidskoj zaštiti je propisano da se borcima obezbjedjuju prava za slučaj invalidnosti ili tjelesnog oštećenja pri vršenju vojnih i drugih dužnosti za ciljeve odbrane i bezbjednosti zemlje, a članom 7 st.6 istog zakona je definisano šta se podrazumijeva u smislu tog zakona pod imenom "borac". Nadalje, odredbama čl.41, 42, 43 i 46 naznačenog zakona regulisano je pravo boraca na materijalno obezbijedjenje, prema kojim odredbama pravo na naknadu materijalnog obezbijedjenja imaju borci, vojni invalidi, civilni invalidi rata i članovi njihovih porodica ukoliko su materijalno neobezbijedjeni, odnosno ako nemaju prihode po osnovu radnog odnosa, penzije, samostalne djelatnosti, staračke nadoknade poljoprivrednika, materijalnog obezbijedjenja boraca i materijalnog obezbijedjenja porodice.

Prema tome, tužilac je u konkretnom slučaju stekao dva uslova za novčanu naknadu materijalnog obezbijedjenja-da je borac i da je materijalno neobezbijedjen, međjutim, član 46 naznačenog zakona propisuje da pravo na novčanu naknadu materijalnog obezbijedjenja imaju borci ako su stariji od 65 godina života (muškarci) ili su nesposobni za rad i privredjivanje. Cijeneći stanje u spisima predmeta i činjenicu da je tužilac rođen 05.01.1960.godine, te da nije podnio dokaz da je nesposoban za rad i privredjivanje, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge, koje i ovaj sud prihvata i kojim navodima podnjetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 159/16 od 24.06.2016. godine)

PRAVO NA NAKNADU ZA ODVOJEN ŽIVOT OD PORODICE
(Čl. 103 st.1 i 2 Zakona o unutrašnjim poslovima)

Policijskom službeniku koji je radni odnos na neodredjeno vrijeme zasnovao van mjesta svog prebivališta ne pripada pravo na naknadu troškova zbog odvojenog života od porodice.

Iz obrazloženja:

"Pobijanom presudom ocijenjeni su svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi u skladu sa stanjem u spisima predmeta, pa se neosnovano podnijetim zahtjevom ista pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu.

Zahtjev za isplatu novčane naknade po osnovu odvojenog života od porodice tužilac je podnio dana 17. 01. 2014. godine.

Članom 103 st. 1 Zakona o unutrašnjim poslovima je propisano da policijskom službeniku koji je trajno raspoređen na rad u drugo mjesto udaljeno više od 50 km od mjesta njegovog prebivališta pripada mjesečna naknada za odvojeni život, dok je stavom 2 istog člana propisano da ovo pravo ne pripada policijskom službeniku koji je trajno zasnovao radni odnos van mjesta prebivališta.

Polazeći od rješenja ministra unutrašnjih poslova br. 01 br. 113/12-11964/1 od 28. 03. 2012. godine i broj 01/3-113/14-2843/1 od 21. 01. 2013. godine osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je tužilac radni odnos na neodredjeno vrijeme još 01. 04. 2012. godine zasnovao u P., van mjesta svog prebivališta, pa saglasno članu 103 st. 2 Zakona o unutrašnjim poslovima ne ispunjava uslove za priznanje traženog prava. Neosnovano se, zato, podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Navodi podnijetog zahtjeva o drugačijem postupanju prvostepenog organa prema tamo navedenom zaposlenom su bez značaja za drugačiju odluku, jer se u upravnom sporu ispituje zakonitost konkretnog osporenog akta. Bez značaja za drugačiju odluku su i navodi podnijetog zahtjeva o nekim drugim presudama Upravnog suda, jer iz samog zahtjeva proizilazi da je tim odlukama osporeno rješenje poništeno zbog povrede pravila postupka iz člana 226 st. 2 tač. 7 ZUP-a."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 196/16 od 07.07.2016. godine)

RAZLOG ZA IZUZEĆE JAVNOG IZVRŠITELJA
(Čl. 54 st. 2 tač. 2 i čl. 28 st. 1 Zakona o javnim izvršiteljima
u vezi čl. 69 tač. 7 ZPP)

Ako javni izvršitelj postupao u predmetima pokrenutim od strane lica kojem je ugovorom o ustupanju potraživanja prenio svoja potraživanja, a radi naplate istih, to jeste razlog za izuzeće iz odredbe čl. 69 tač. 7 Zakona o parničnom postupku.

Iz obrazloženja:

" U disciplinskom postupku je na nesumnjiv način utvrđeno da je tužilac kao javni izvršitelj postupao u predmetima izvršnog povjerioca JP "V. i k." iz N. protiv trećih lica kao izvršnih dužnika, koji su taksativno pobrojani u izreci odluke o disciplinskoj odgovornosti, da u tim predmetima nije naplatio troškove naknade za rad i nagradu javnog izvršitelja, da je svoje potraživanja po tom osnovu ugovorom o ustupanju potraživanja prenio na D. z. p., t. i u. "E. - i.B. t." DOO B., da bi nakon toga postupao kao javni izvršitelj u 2155 izvršnih postupaka pokrenutih od strane navedenog Društva, kao izvršnog povjerioca protiv JP "V. i k." radi naplate ustupljenih potraživanja.

Gornja činjenična utvrđenja ne osporavaju se ni podnijetim zahtjevom.

Na utvrđeno činjenično stanje pravilno je primijenjeno materijalno pravo, a što podnijeti zahtjev čini neosnovanim.

Članom 54 st. 2 tač. 2 Zakona o javnim izvršiteljima je propisano da javni izvršitelj čini disciplinsku povredu ako se prilikom preduzimanja službenih radnji ne pridržava zakona.

Saglasno članu 44 Zakona o javnim izvršiteljima javni izvršitelj ima pravo na nagradu za rad i naknadu troškova, te da traži predujam troškova i nije dužan da postupi ako mu se zatraženi predujam ne plati, a saglasno članu 45 istog Zakona u vezi člana 34 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju troškovi javnog izvršitelja su troškovi izvršnog postupka i o njima odlučuje javni izvršitelj i u izvršnom postupku određuje izvršenje radi njihovog namirenja u skladu sa zakonom i propisom koji uređuje troškove postupka, dok je saglasno članu 41 Zakona o javnim izvršiteljima javni izvršitelj dužan da posluje preko računa.

Dovodeći u vezu nesporna činjenična utvrđenja sa naprijed navedenim zakonskim odredbama osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da se tužilac kao javni izvršitelj prilikom preduzimanja službenih radnji nije pridržavao naprijed navedenih zakonskih odredbi i za takav zaključak daje dovoljne i jasne razloge koji navodima podnijetog zahtjeva nijesu dovedeni u sumnju.

Zakonom, zaista, kako se to i navodi u podnijetom zahtjevu, nije izručito propisano da se javnom izvršitelju zabranjuje da prenese potraživanja na drugo lice, ali takva zabrana u odnosu na preduzete radnje u konkretnom slučaju proizilazi iz zakonskih odredbi koje propisuju kako i na koji način javni izvršitelj preduzima službene radnje, a radnja konkretnog disciplinskog prekršaja je upravo preduzimanje službenih radnji suprotno zakonu.

Članom 69 tač. 7 Zakona o parničnom postupku, koja odredba se primjenjuje i na javne izvršitelje - član 28 Zakona o javnim izvršiteljima, je propisano da je javni izvršitelj izuzet ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost. Činjenica da je tužilac, kao javni izvršitelj, postupao u predmetima pokrenutim od strane lica kojem je ugovorom o ustupanju potraživanja prenio svoja potraživanja, a radi naplate istih jeste razlog za izuzeće iz navedene zakonske odredbe, jer ista predstavlja okolnost koja objektivno dovodi u sumnju njegovu nepristrasnost."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 171/16 od 24. 06. 2016. godine)

RAZRJEŠENJE DUŽNOSTI ČLANA ODBORA DIREKTORA DOO

Odluka o razrješenju dužnosti člana Odbora direktora društva sa ograničenom odgovornošću, koga imenije osnivač, ne može biti predmet postupka pred osnovnim sudom jer se ne radi o radnom sporu.

Iz obrazloženja:

"U sjednici vijeća razmotreni su cjelokupni spisi predmeta, te ocijenjeni navodi podnietog zahtjeva, pa je vijeće našlo da je:

- zahtjev osnovan.

Osnovano se podnietim zahtjevom ističe da je pobijanim rješenjem pogrešno primijenjeno materijalno pravo.

Osporenim rješenjem tužilja je razriješena dužnosti člana Odbora direktora DOO "M. r." B., a pobijanim rješenjem Upravni sud zaključuje da je u pitanju spor iz radnog odnosa koji je u nadležnosti osnovnog suda.

Pogrešan je zaključak Upravnog suda da se u konkretnom slučaju radi o sporu iz radnog odnosa jer se članstvo u Odboru direktora društva sa ograničenom odgovornošću čiji je osnivač opština ne zasniva ugovorom o radu, (već je imenovanje i razrješenje Odbora direktora u nadležnosti osnivača, a članovi istog biraju se iz reda stručnjaka odgovarajuće pravne, ekonomske i tehničke struke iz oblasti turizma, održivog razvoja, planiranja prostora i dr.).

Dakle, kako tužilji u konkretnom slučaju nije prestao radni odnos, već je ista razriješena dužnosti člana Odbora direktora tamo navedenog društva, to pitanje zakonitosti predmetne odluke ne može biti predmet postupka pred osnovnim sudom.

Sa svega izloženog, ovaj sud nalazi da se osnovano podnietim zahtjevom tvrdi da je pobijanim rješenjem pogrešno primijenjeno materijalno pravo, pa je s pozivom na član 46 st. 2 ZUS-a, odlučeno kao u izreci ove presude.

U ponovljenom postupku Upravni sud će polazeći od odredbi Zakona o privrednim društvima, uz pravilnu primjenu materijalnog prava donijeti novu zakonitu odluku."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 3/16 od 18.03.2016. godine)

BRISANJE HIPOTEKE IZ KATASTRA NEPOKRETNOSTI.
(Čl. 350 st.1 alineja 2 Zakona o svojinsko pravnim odnosima)

Nijesu ispunjeni uslovi za brisanje hipoteke iz katastra nepokretnosti ako nije namireno potraživanje obezbijedjeno hipotekom zajedno sa kamatama i drugim sporednim potraživanjima (troškovi prinudne naplate i sl.)

Iz obrazloženja:

"Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Prednje sa razloga što je odredbom čl.350 st.1 alineja 2 Zakona o svojinsko pravnim odnosima ("Sl.list CG" broj 19/09) je izmedju ostalog propisano da hipoteka prestaje ako je potraživanje obezbijedjeno hipotekom namireno zajedno sa kamatama i drugim sporednim potraživanjima, brisanjem hipoteke iz katastra nepokretnosti. Hipotekarni povjerilac ima pravo da traži namirenje svog potraživanja iz vrijednosti nepokretnosti opterećenih hipotekom, bez obzira da li se ona nalazi u svojini hipotekarnog dužnika ili je prešla u svojinu trećeg lica, shodno propisanoj odredbi iz čl. 332 istog zakona, odredbe čl. 333 st.2 propisuju da se obavještenje o namirenju upisuje kod organa kod koga je hipoteka upisana, a u skladu sa odredbama čl. 336 st.2, hipotekarni povjerilac pokreće postupak van-sudske prodaje upisom obavještenja o prodaji kod organa kod kojeg je upisana hipoteka.

Dovodeći u vezu gore navedene zakonske odredbe sa stanjem u spisima predmeta iz kojeg se utvrđuje da je na osnovu zaključka o obezbjedjenju poreskog potraživanja broj 11-1/33 od 12.05.2010.godine i zaključka o obezbjedjenju potraživanja broj 11/1-883 od 12.11.2010.godine, dozvoljen upis založnog prava-hipoteke u korist Opštine Mojkovac na nepokretnostima upisanim na ime tužioca u listu nepokretnosti broj 226 KO Mojkovac u "G" listu, na naznačenim kat.parcelama radi obezbjedjenja poreskog potraživanja u iznosu od 71.355,00 do izmirenja poreskog duga, poništaja zaključka ili prodaje nepokretnosti opterećene hipotekom, gdje je tužilac izmirio glavni dug ali nijesu plaćeni kamata i troškovi prinudne naplate, pa prema tome u smislu odredbe čl. 350 st.1 alineja 2 Zakona o svojinsko pravnim odnosima, nijesu se stekli uslovi za brisanje hipoteke na naznačenim nepokretnostima.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke Upravnog suda ukazuje, a isti predstavljaju ponovljene tužbene navode, da vještak finansijske struke, koji je vještačio u ovoj upravnoj stvari je nestručan i neobjektivan, jer uvidom u spise predmeta se utvrđuje da zastupnik tužioca, izjašnjavajući se na izbor vještaka R. P. je izjavila da nema ništa ni negativno ni pozitivno da kaže, a kasnije tokom postupka, vještak je odgovorio na sve navode iz prigovora na njegov nalaz i mišljenje, isti obrazložio navodeći, izmedju ostalog, da je obračun zakonske kamate urađen na ispravan način da što se tiče forme u kojoj je obračunata kamata ni jedan propis ne reguliše formu, a da taj obračun mora da sadrži osnovne elemente koji obračun kamate čini validnim a to je da postoji:osnovica na koju je izvršen obračun, da postoji kamatna stopa koja je propisana Zakonom o poreskoj administraciji, da je preciziran period za koji se vrši obračun kamate i da je preciziran iznos kamate, što je u obračunima, koji su tuženom dostavljeni, ispoštovano.

Kod naprijed navedenog stanja stvari, ovaj sud je prihvatio obrazloženje pobijane presude, jer zahtjevom tužioca, koji je ocijenjen kao neosnovan, nije dovedena u pitanje zakonitost osporenog rješenja tuženog, niti pobijane presude Upravnog suda."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 151/16 od 17.06.2016. godine)

PRAVO NA OBEŠTEĆENJE
(Čl. 11st.1 i 2 i čl. 12 st. 1 tač. 8 Zakona o povraćaju
oduzetih imovinskih prava i obeštećenju)

Bivši vlasnici imaju pravo na obeštećenje ako u vrijeme podnošenja zahtjeva predmetno zemljište ne može biti vraćeno jer predstavlja izgrađeno građevinsko zemljište, odnosno isto je privedeno namjeni.

Iz obrazloženja:

"Iz spisa predmeta se utvrđuje da su nepokretnosti sada pok. R Lj. eksproprisane rješenje Državnog sekretarijata za poslove finansija NRCG broj 04-2541/1-60 od 27.06.1960.godine, da je naslednica bivšeg vlasnika podnijela zahtjev za obeštećenje za eksproprisane nepokretnosti, koje su u vrijeme podnošenja zahtjeva, predstavljali izgrađeno građevinsko zemljište, te je prvostepenim rješenjem usvojen zahtjev za obeštećenje, a nakon sprovedenog postupka, na koje rješenje prvostepenog organa je izjavljena žalba, koja je odbijena rješenjem tuženog.

Osnovano Upravni sud pobijanom presudom, a nasuprot navodima podnijetog zahtjeva, cijeneći nalaze vještaka geodetske struke, građevinske struke i finansijske struke, zaključuje da tužilji pripada obeštećenje u iznosu od 37.718,80 eura, pri čemu će joj se navedeni iznosi isplatiti u ratama saglasno čl.22 st.4 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenje ("Sl.list RCG" br.21/04 i "Sl.list CG" br.49/07 i 60/07).

Kod naprijed navedenog stanja stvari, prihvatajući obrazloženje pobijane presude, po nalaženju ovoga suda u upravnom postupku kao i u postupku kod Upravnog suda na štetu tužioca nije povrijedjeno materijalno pravo, zbog čega se zahtjev tužioca ocjenjuje kao neosnovan, jer nije dovedena u pitanje zakonitost osporenog rješenja tuženog, niti pobijane presude Upravnog suda.

Nadalje i u upravnom postupku i u pobijanoj presudi, a nakon savjesne i brižljive ocjene predloženih dokaza, kako pojedinačno tako i u međusobnoj povezanosti, pravilno Upravni sud nalazi da je osporeno rješenje doneseno bez povrede pravila postupka i da su pravilno primijenjene odredbe iz Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju i da je pravilno tužena odbila žalbu i potvrdila rješenje prvostepenog organa.

Sud je cijenio i druge navode iz podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, prvenstveno, one, koje se odnose na vještačenja vještaka finansijske struke, koji navodi nijesu isticani u podnesenoj tužbi, pa samim tim i nijesu mogli biti razmatrani povodom ovog vanrednog lijeka, a i druge navode, pa je našao da su oni bez uticaja na donošenje drugačije odluke."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 138/16 od 24.06.2016. godine)

NADLEŽNOST UPRAVNOG ORGANA ZA ISELJENJE IZ STANA
(Čl. 636 stav 1 ZOO)

Pravo da zahtijeva iseljenje lica koje se useli u stan bez pravnog osnova ima svako lice koje ima pravni interes, a za iseljenje je nadležan organ lokalne uprave.

Iz obrazloženja:

"U upravnom postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude nijesu počinjene bitne povrede pravila upravnog postupka iz člana 226 st. 2 ZUP-a, na čije postojanje ovaj sud saglasno članu 45 ZUS-a, pazi po službenoj dužnosti.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povreda pravila postupka, jer je Upravni sud pobijanom presudom cijenio sve odlučne navode podnijete tužbe i za sva svoja zaključivanja dao jasne i valjane razloge u skladu sa stanjem u spisima predmeta.

Odredbom člana 636 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima je propisano da ako se neko lice useli u posebne ili zajedničke djelove stambene zgrade bez pravnog osnova ili ako taj osnov prestane svako lice koje ima pravni interes može kod organa lokalne uprave da zahtijeva njegovo iseljenje.

U upravnom postupku je na nesumnjiv način utvrđeno da se tužilac u predmetni stan uselio bez pravnog osnova, pa je saglasno odredbi člana 636 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima za iseljenje nadležan organ lokalne uprave. Neprihvatljivi su, zato, navodi podnjetog zahtjeva da su upravni organi odlučivali u predmetu iz sudske nadležnosti.

Dovodeći u vezu naprijed navedenu odredbu sa nesporno utvrđenim činjeničnim stanjem, osnovano Upravni sud pobijanom presudom zaključuje da je osporeno rješenje zakonito i da su ispunjeni uslovi iz člana 636 st. 1 navedenog zakona za iseljenje tužioca iz stana u Baru, T. II, ul. ... , jer isti koristi bez pravnog osnova.

Navodi podnjetog zahtjeva da Ministarstvo odbrane Crne Gore nije vlasnik predmetnog stana su bez značaja za drugačiju odluku, jer saglasno naprijed navedenoj odredbi člana 636 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima pravo da zahtijeva iseljenje pod tamo navedenim uslovima ima svako lice koje ima pravni interes. U konkretnom slučaju nesumnjivo je utvrđeno da Ministarstvo odbrane Crne Gore ima pravni interes za iseljenje tužioca iz predmetnog stana. Takav zaključak, a kako to ocjenjuje i Upravni sud pobijanom presudom, proizilazi iz oglasa o raspodjeli stanova broj 801-3999/12-2 od 05. 07. 2012. godine u kojem se konstatuje da je predmet oglasa za raspodjelu stanova u zakup po povoljnijim uslovima za rješavanje stambenih potreba profesionalnih vojnih lica i predmetni stan, kao i iz zapisnika o primopredaji ključeva istog stana bivšeg zakupca, u kojem stoji da je bivši zakupac ključeve od predmetnog stana predao predstavnicima Ministarstva odbrane.

Sa iznijetih razloga ovaj sud nalazi da pobijanom presudom nije povrijeđeno materijalno pravo na štetu tužioca, pa je s pozivom na čl. 46 st 1 ZUS-a, odlučeno kao u izreci ove presude".

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 87/16 od 15.04.2016. godine)

STEČAJNI POSTUPAK I UTVRDJIVANJE POREZA NA NEPOKRETNOSTI
(Čl.4 Zakona o porezu na nepokretnosti i čl. 95 st.1 Zakona o stečaju)

Otvaranje stečajnog postupka nije smetnja za utvrđivanje poreza na nepokretnosti, ali je zabranjeno određivanje i sprovođenje prinudnog izvršenja poreskih obaveza stečajnog dužnika.

Iz obrazloženja:

“Pobijanom presudom ocijenjeni su svi odlučni navodi podnijete tužbe i za sva zaključivanja dati jasni i valjani razlozi, koje i ovaj sud prihvata, pa se neosnovano ista pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu. Neosnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede materijalnog prava.

Prednje sa razloga što je osporenim rješenjem odlučivano o porezu na nepokretnosti, pa osnovano Upravni sud pobijanom presudom polazi od odredbe člana 4 Zakona o porezu na nepokretnosti, jer je tužilac na dan 01.01.2014. godine u navedenom listu nepokretnosti upisan kao vlasnik predmetnog poslovnog objekta i po tom osnovu je obveznik poreza na nepokretnosti.

Neosnovani su navodi podnijetog zahtjeva kojima se ukazuje da je trebalo primijeniti odredbe člana "94" st.1 i člana 103 st.1 Zakona o stečaju, jer u konkretnom slučaju nije pokrenut postupak prinudne naplate već je utvrđena poreska obaveza za poslovni objekat koji je u katastarskoj evidenciji upisan kao svojina tužioca. Dakle, kod činjenice da se predmetni postupak odnosi na utvrđivanje poreza na nepokretnosti, a ne postupak prinudne naplate poreskih potraživanja kod stečajnog dužnika, to se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti odredba člana 95 st.1 Zakona o stečaju, a kako to pravilno pobijanom presudom zaključuje Upravni sud.

Nalazeći sa iznijetih razloga da pobijanom presudom na štetu tužioca nije povrijeđeno materijalno pravo, ovaj sud je s pozivom na član 46 st. 1 ZUS-a, odlučio kao u izreci ove presude."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 118/16 od 27.05.2016. godine)

OTKAZ PRIVREMENOG BORAVKA
(Čl. 52 st.1 tač.2 i 3 i čl. 53 st.1 Zakona o strancima)

Strancu se može otkazati privremeni boravak u Crnoj Gori ako se naknadno utvrdi da radi bez važeće radne dozvole.

Iz obrazloženja:

"Suprotno tvrdnjama iz podnijetog zahtjeva materijalno pravo je pravilno primijenjeno a pobijana presuda sadrži pravilne razloge kojima se Upravni sud rukovodio prilikom odbijanja tužbe.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužiocu odobren privremeni boravak po osnovu spajanja porodice i da je u vrijeme odobrenog privremenog boravka radio kao finansijski direktor firme "B. & J. M." DOO B. bez važeće i radne dozvole zbog čega je prvostepeni organ svojim rješenjem istom otkazao privremeni boravak i zabranio ulazak u Crnu Goru do 11.06.2016.godine.

Odredbom čl.52 st.1 tač.2 i 3 Zakona o strancima ("Sl.list CG" br.82/08, 72/09, 53/11, 27/13 i 61/13) propisano je da se strancu može otkazati privremeni boravak ako se naknadno utvrdi da se zapošljava i radi bez važeće radne dozvole, kao i da boravak ne koristi u skladu sa svrhom zbog koje mu je izdato odobrenje za privremeni boravak, a odredbom čl.53 st.1 istog zakona propisano je da privremeni boravak u Crnoj Gori strancu prestaje ako mu je isti otkazan, ako mu je izrečena zaštitna mjera udaljenja ili mjera bezbjednosti protjerivanja, istekom roka važenja privremenog boravka, kad prestanu razlozi na osnovu kojih je privremeni boravak odobren i ako za vrijeme trajanja privremenog boravka boravi van Crne Gore duže od 90 dana. Prema tome, tužiocu je odobren privremeni boravak po osnovu spajanja porodice, radio je bez važeće radne dozvole što je utvrđeno uvidom u izvod iz Centralnog registra privrednih subjekata kao finansijski direktor firme "B. & J. M." DOO B., na koji način je postupao suprotno odredbama Zakona o zapošljavanju i radu stranaca, zbog čega je prvostepeni organ svojim rješenjem tužiocu otkazao privremeni boravak i zabranio ulazak u Crnu Goru do 11.06.2016.godine.

Kod naprijed navedenog stanja stvari prihvatajući obrazloženje pobijane presude, po nalaženju ovoga suda u upravnom postupku, kao i u postupku kod Upravnog suda, na štetu tužioca nije povrijeđeno materijalno pravo pa se iz tih razloga zahtjev tužioca ocjenjuje kao neosnovan, jer nije dovedena u pitanje zakonitost osporenog rješenja tuženog, niti pobijane presude Upravnog suda.

Sud je cijenio navod tužioca da obavljanje tih poslova nema karakter radnog odnosa i da se Zakon o zapošljavanju i radu stranaca u smislu čl.4 istog ne primjenjuje na tužioca, međutim ti navodi su neosnovani jer u smislu čl.3 navedenog zakona stranac se može zaposliti odnosno raditi u Crnoj Gori pod uslovom da ima radnu dozvolu, odobrenje za privremeni boravak zaključen ugovor o radu odnosno građansko pravni ugovor a što je i ugovor o pružanju usluga zaključen između tužioca i Privrednog društva "B. & J. M." DOO B. dana 03.03.2014.godine.

Sud je cijenio i druge navode iz podnijetog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke pa je našao da su oni bez uticaja na donošenje drugačije odluke.

Članom 56 st.1 ZUS-a je propisano da u upravnom sporu stranka snosi svoje troškove ako sud odlučuje na nejavnoj sjednici. Kod te zakonske odredbe i činjenice da je u ovom postupku sud odlučio na nejavnoj sjednici to je neosnovan zahtjev punomoćnika tužioca da

mu se dosude troškovi ovog postupka po AT-u, pa je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 40/16 od 18.03.2016. godine).

TROŠKOVI POSTUPKA
(Čl. 152 st. 1 ZPP u vezi čl. 55 ZUS-a)

Uspjeh u sporu cijeni se na osnovu izreke presude, pa kako tužilac nije uspio u sporu, to je osnovano Upravni sud pobijanom presudom odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove spora.

Iz obrazloženja:

"Predmetni postupak pokrenut je tužbom tužioca zbog neodlučivanja tuženog u zakonskom roku o izjavljenoj žalbi. Nakon dostavljanja tužbe na odgovor, tuženi je obavijestio sud da je donio rješenje broj 07-2-850/2011 od 19. 06. 2015. godine kojim je poništio zaključak Uprave za nekretnine - Područne jedinice Podgorica broj 954-101-UP-5028/11 od 06. 02. 2014. godine i predmet vratio na ponovni postupak. Tužilac je u svom podnesku od 16.02.2016. godine izjavio da je zadovoljan novodonijetim aktom i da tužbu ne želi da proširi na to rješenje.

Odredbom člana 26 st. 3 ZUS-a je propisano da će Upravni sud donijeti rješenje o obustavljanju postupka ako tužilac izjavi da je naknadno donijetim aktom zadovoljan.

Kod svega naprijed navedenog u konkretnom slučaju trebalo je donijeti rješenje o obustavljanju postupka po prijemu podneska tužioca od 16. 02. 2016. godine. Sud tako nije postupio, već je zakazao usmenu raspravu, a punomoćnik tužioca, koji je advokat, uredno se odazvao pozivu i na raspravi istakao da ostaje pri tužbi, pa je sud donio presudu kojom je tužba odbijena. Na taj način nijesu povrijeđena prava tužioca u dijelu odluke o tužbenom zahtjevu.

Kod odredbe člana 152 st. 1 ZPP, koja se saglasno članu 55 ZUS-a primjenjuje i u upravnom sporu, pravo na naknadu troškova zavisi od uspjeha u sporu, pa je tako stavom 1 navedenog člana propisano da je stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna da protivnoj stranci naknadi troškove. Kako tužilac nije uspio u sporu to je osnovano Upravni sud pobijanom presudom odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove spora.

Neosnovano se podnijetim zahtjevom tvrdi da su bili ispunjeni uslovi iz člana 154 ZPP da se tužiocu naknade troškovi spora. Ovo sa razloga što je tom odredbom propisano da je stranka dužna da nezavisno od ishoda parnice naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovala svojom krivicom ili slučajem koji se njoj dogodio. Ovo sa razloga što se ta odredba odnosi na odlaganje ročišta krivicom stranke i slično, a ne na troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice."

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 153/16 od 27.05.2016. godine)

POVREDA PRAVILA POSTUPKA U UPRAVNOM SPORU
(Čl. 367 stav 2 tačka 15 ZPP u vezi čl. 55 ZUS-a)

Ako se u presudi ne navedu razlozi o odlučnim činjenicama, počinjena je povreda pravila postupka u upravnom sporu.

Iz obrazloženja:

"Osnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu, jer ista nema razloga o odlučnim činjenicama, a što predstavlja povredu pravila postupka iz člana 367 st. 2 tač. 15 ZPP u vezi člana 55 ZUS-a.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je 22. 12. 2014. godine izvršena kontrola mjernog mjesta kod potrošača S. N. i da je tom prilikom zapisnički konstatovano da je na brojilu evidentiran "ff kod greške", koji nastaje uticajem elektromagnetnog polja, da se zbog toga ne registruje utrošena električna energija, da je potrošač isključen sa električne mreže, a istom dostavljen obračun neovlašćeno preuzete električne energije broj 2878/19/14 od 22. 12. 2014. godine protiv kojeg je izjavljena žalba.

Pobijanom presudom Upravni sud zaključuje da je osporeno rješenje zakonito, jer je članom 41 st. 1 Zakona o zaštiti potrošača propisano da trgovac ne smije potrošaču obustaviti pružanje usluga ili ga isključiti sa distributivne mreže ako se iznos računa osporava u sudskom, vansudskom ili upravnom postupku, a članom 175 st. 1 tač. 24 istog Zakona da će nadležni inspektor rješenjem narediti trgovcu otklanjanje utvrđene nepravilnosti i odrediti rok u kome se nepravilnost mora otkloniti ako je potrošača isključio sa distributivne mreže u toku postupka u kome se račun osporava, a potrošač uredno plaća nesporne iznose računa.

Donoseći pobijanu odluku Upravni sud, međutim, propušta da cijeni činjenicu da se u konkretnom slučaju ne osporava račun za utrošenu električnu energiju koji utrošak je registrovan na brojilu, kada se ima primijeniti odredba člana 41 Zakona o zaštiti potrošača, već račun o obračunavanju i naplati štete usled neovlašćenog korišćenja električne energije, a kako se to ističe u podnijetoj tužbi, i nesporno utvrđuje iz spisa predmeta, te da tu činjenicu dovede u vezu sa članom 41 Zakona o zaštiti potrošača, a bio je dužan kod navoda tužbe.

Prilikom ocjene navoda tužbe morao je Upravni sud poći od odredbe člana 35 st. 2 tač. 2 Zakona o zaštiti potrošača, kojom je propisano da potrošač ima pravo na pristup i nesmetano korišćenje usluge od javnog interesa pod uslovima utvrđenim zakonom odnosno ugovorom, a pristup i korišćenje električne energije propisani su Zakonom o energetici. Taj zakon u članu 179 st. 2 propisuje da je zabranjeno korišćenje energije bez ili mimo mjernog uredjaja ili suprotno propisima ili uslovima utvrđenim ugovorom koji reguliše snabdijevanje energijom, a u stavu 5 tač. 1 istog člana da je operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije dužan da objekat isključi sa prenosnog ili distributivnog sistema kad utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi energiju. I konačno, članom 5 Metodologije za obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije je propisano da kupac stiče pravo na ponovno priključenje, između ostalog, dovodjenjem brojila u ispravno stanje, a u konkretnom slučaju ni osporenim rješenjem ni pobijanom presudom se ne navodi da li se potrošač priključuje na distributivnu mrežu sa brojilom koje ne registruje utrošak električne energije.

Sa iznijetih razloga, a s pozivom na član 46 st. 2 ZUP-a odlučeno je kao u izreci ove presude.

U ponovnom postupku Upravni sud će otkloniti ukazanu povredu pravila postupka, a na način što će cijeliti sve odlučne navode tužbe i za sva svoja zaključivanja dati jasne i valjane razloge.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 49/16 od 30.03.2016. godine)

POVREDA PRAVILA POSTUPKA U UPRAVNOM SPORU
(Čl. 367 stav 2 tačka 15 ZPP u vezi čl. 55 ZUS-a)

Propuštanjem da ocijeni odlučne navode tužbe, Upravni sud je počinio povredu pravila postupka u upravnom sporu.

Iz obrazloženja:

"Osnovano se podnijetim zahtjevom navedena presuda pobija zbog povrede pravila postupka u upravnom sporu, jer ista nema razloga o odlučnim činjenicama, a što predstavlja povredu pravila postupka iz člana 367 st. 2 tač. 15 ZPP u vezi člana 55 ZUS-a.

Iz spisa predmeta se utvrđuje da je 22. 12. 2014. godine izvršena kontrola mjernog mjesta kod potrošača S. N. i da je tom prilikom zapisnički konstatovano da je na brojilu evidentiran "ff kod greške", koji nastaje uticajem elektromagnetnog polja, da se zbog toga ne registruje utrošena električna energija, da je potrošač isključen sa električne mreže, a istom dostavljen obračun neovlašćeno preuzete električne energije broj 2878/19/14 od 22. 12. 2014. godine protiv kojeg je izjavljena žalba.

Pobijanom presudom Upravni sud zaključuje da je osporeno rješenje zakonito, jer je članom 41 st. 1 Zakona o zaštiti potrošača propisano da trgovac ne smije potrošaču obustaviti pružanje usluga ili ga isključiti sa distributivne mreže ako se iznos računa osporava u sudskom, vansudskom ili upravnom postupku, a članom 175 st. 1 tač. 24 istog Zakona da će nadležni inspektor rješenjem narediti trgovcu otklanjanje utvrđene nepravilnosti i odrediti rok u kome se nepravilnost mora otkloniti ako je potrošača isključio sa distributivne mreže u toku postupka u kome se račun osporava, a potrošač uredno plaća nesporne iznose računa.

Donoseći pobijanu odluku Upravni sud, međutim, propušta da cijeni činjenicu da se u konkretnom slučaju ne osporava račun za utrošenu električnu energiju koji utrošak je registrovan na brojilu, kada se ima primijeniti odredba člana 41 Zakona o zaštiti potrošača, već račun o obračunavanju i naplati štete usled neovlašćenog korišćenja električne energije, a kako se to ističe u podnijetoj tužbi, i nesporno utvrđuje iz spisa predmeta, te da tu činjenicu dovede u vezu sa članom 41 Zakona o zaštiti potrošača, a bio je dužan kod navoda tužbe.

Prilikom ocjene navoda tužbe morao je Upravni sud poći od odredbe člana 35 st. 2 tač. 2 Zakona o zaštiti potrošača, kojom je propisano da potrošač ima pravo na pristup i nesmetano korišćenje usluge od javnog interesa pod uslovima utvrđenim zakonom odnosno ugovorom, a pristup i korišćenje električne energije propisani su Zakonom o energetici. Taj zakon u članu 179 st. 2 propisuje da je zabranjeno korišćenje energije bez ili mimo mjernog uređaja ili suprotno propisima ili uslovima utvrđenim ugovorom koji reguliše snabdijevanje energijom, a u stavu 5 tač. 1 istog člana da je operator prenosnog ili distributivnog sistema električne energije dužan da objekat isključi sa prenosnog ili distributivnog sistema kad utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi energiju. I konačno, članom 5 Metodologije za obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije je propisano da kupac stiče pravo na ponovno priključenje, između ostalog, dovodjenjem brojila u ispravno stanje, a u konkretnom slučaju ni osporenim rješenjem ni pobijanom presudom se ne navodi da li se potrošač priključuje na distributivnu mrežu sa brojilom koje ne registruje utrošak električne energije.

Sa iznijetih razloga, a s pozivom na član 46 st. 2 ZUP-a odlučeno je kao u izreci ove presude.

U ponovnom postupku Upravni sud će otkloniti ukazanu povredu pravila postupka, a na način što će cijeliti sve odlučne navode tužbe i za sva svoja zaključivanja dati jasne i valjane razloge.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Uvp. br. 49/16 od 30.03.2016. godine)

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

PRIMJENA ČLANA 10 STAV 2 EVROPSKE KONVENCIJE
ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA
U PARNIČNOM POSTUPKU

Gradjansko-pravnu odgovornost zbog povrede prava ličnosti korišćenjem slobode izražavanja treba cijeliti kroz primjenu međunarodnih pravila, kojima odredba člana 9 Ustava Crne Gore daje primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju.

Iz obrazloženja:

„Ovaj sud smatra da je na činjenično stanje koje su utvrdili nižestepeni sudovi pogrešno primijenjeno materijalno pravo kada je u ovoj pravnoj stvari odlučeno usvajanjem tužbenog zahtjeva.

Naime, odredbom čl. 149. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br. 47/08) predviđeno je da se pod nematerijalnom štetom, između ostalog, smatra i povreda prava ličnosti, dok je odredbom čl. 151. ZOO propisano da svako ima pravo da zahtijeva od suda ili drugog nadležnog organa da naredi prestanak radnje u situaciji kada se povređuju prava ličnosti.

Pravo na objavljivanje presude odnosno ispravke navoda u medijima je pravno priznat oblik nematerijalne štete prema odredbi čl. 206. ZOO.

Primjena navedenih zakonskih odredaba podrazumijeva da sud prilikom procjene da li je došlo do povrede prava ličnosti objavljivanjem izjave u medijima, mora uzeti u obzir pravne standarde usvojene kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava u oblasti slobode izražavanja koju garantuje čl.10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, s obzirom da odredba čl.9. Ustava Crne Gore ("Sl.list CG", br. 1/07) propisuje da potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Zbog toga je neprihvatljiv stav drugostepenog suda da praksu Evropskog suda za ljudska prava u konkretnom slučaju ne treba uzeti u obzir. Ovo naročito kada se ima u vidu da je izjava tužene data na konferenciji za novinare i namijenjena objavljivanju u medijima, te se kao takva treba cijeliti u skladu sa prihvaćenim standardima u oblasti slobode izražavanja.

U konkretnom slučaju, po navodima tužbe, štetna radnja se sastoji u iznošenju neistinitih navoda tužene preko medija - da je tužilac postavio na internet sporni snimak (kompromitujući za tuženu), čime je povrijedila prava ličnosti tužioca (čast, ugled, dostojanstvo). Zahtjev je usmjeren na utvrđenje povrede tog prava i obavezu tužene da o svom trošku objavi izreku presude u svim elektronskim i štampanim medijima u Crnoj Gori i Republici Srbiji.

Dakle, zahtjevom tužioca je predstavljeno da je tužena iznošenjem činjenica na konferenciji za novinare od 26.06.2014.godine povrijedila njegov ugled, čast i dostojanstvo.

Evropski sud za ljudska prava je u predmetu *Lingens protiv Austrije, 1986 godine*, tačka 46, iznio stav "Prema mišljenju suda potrebno je napraviti pažljivu razliku između činjenica i vrednosnih sudova. Postojanje činjenica se može dokazati dok istinitost vrednosnih sudova nije dokaziva..."

U predmetu *Rumyana Ivanova protiv Bugarske iz 2008.godine* Evropski sud za ljudska prava je ocijenio da je, uopšte, prihvatljivo da teret dokazivanja bude na onome ko je dao klevetničku izjavu: "Zahtjev da optuženi u postupku za klevetu moraju razumno dokazati da su tvrdnje koje su iznijeli suštinski istinite ne kosi se, kao takav sa Konvencijom."

Medjutim, prema praksi Evropskog suda izraženoj u predmetu *Dalban protiv Rumunije, 1990.godine*, tačka 50., ovo nije strogi zahtjev sobzirom da je u navedenom predmetu taj sud primijetio: "Nema dokaza da je opis događaja koji je dat u člancima u potpunosti neistinit i da je osmišljen sa svrhom da raspiruje klevetničku kampanju protiv G.S. i senatora R.T.

Navedenim stavom suda se potvrđuje da treba imati u vidu kontekst u kojem je data izjava, odnosno da li je ona u potpunosti neistinita i da li je data u klevetničkom cilju.

Prema stanju u spisima predmeta, u konkretnom slučaju su suprostavljena dva zaštićena prava i to: pravo na čast, ugled i dostojanstvo tužioca koje spada u domen privatnog života, posmatrano sa aspekta člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, s jedne strane, i pravo tužene na slobodu izražavanja iz čl. 10. iste Konvencije, koje je u konkretnom slučaju manifestovano izjavom koju je tužena dala na konferenciji za novinare od 26.06.2014.godine u cilju zaštite sopstvene ličnosti kao odgovor na porno zoofilni snimak objavljen na internetu i u drugim medijima, s druge strane.

Po mišljenju ovog suda, tužena je dokazala da je imala osnovanog razloga da povjeruje u istinitost onoga što je iznijela na konferenciji za novinare od 26.06.2014.godine, tj. da je tužilac postavio sporni sadržaj, pa nije došlo do zloupotrebe slobode izražavanja iz člana 10 Konvencije. Ovo zbog toga što je u kritično vrijeme na računaru tužioca bio otvoren dropbox nalog u kome se nalazi sporni snimak i fotografije, koji su preko tog dropbox naloga putem linka prosljedjene i objavljene na internetu. Naime, vještak je našao da je fotografija sa spornog snimka na blogu zokstersomething, fotografija sa računara osobe koja je u tom trenutku imala otvoren e-mail nalog vbp @ yahoo.com. I sam tužilac je potvrdio da je to njegov e-mail nalog, te da je screenshot koji je objavljen na ovom blogu napravio upravo on na svom računaru. Na to upućuje izjava tužioca da je sa zadovoljstvom "šerovao" - prosljedjivao snimak, na veći broj e-mail adresa, licima povezanim sa medijima i civilnim sektorom, kao i to da je sporni sadržaj prije konferencije prosljedio štampanom mediju "K.", čime je aktivno učestvovao u neprimjerenoj kampanji na tuženu, zbog čega su uslijedile zabrane tabloida.

U takvoj situaciji - pritiska na tuženu u smislu istrajavanja da se utvrdi da li je zaista ona na kompromitujućem snimku, ona se mogla osloniti na dokaze koje je iznijela, kako bi odbranila sebe i svoj rad kod NVO "M." koji obavlja u javnom interesu.

Stoga, ovaj sud smatra da nije prihvatljivo da je tužena dužna da dokaže istinitost onoga što je rekla, već je dovoljno da je opravdano povjerovala da je istina ono što je iznijela. U spornim okolnostima, polazeći od ovdje prezentirane prakse Evropskog suda za ljudska prava, ovaj sud zaključuje da izjava tužene ne predstavlja bezrazložni napad na tužioca, da bi se mogla smatrati klevetničkom.

Prema tome, imajući u vidu da je izjava tužene data kao odgovor na besprimjerne napade na nju, a da ne predstavlja bezrazložni napad na tužioca, nego je data u uvjerenju da je iznijela istinu, kao i status tužioca kao javne ličnosti sa većim stepenom tolerancije od običnih ljudi, te značaj prava stranaka, a posebno motiv tužioca "istjerivanje istine" koji se dovodi u vezu sa zahtjevom za zaštitu koji je postavio, ovaj sud smatra da tužiocu ne pripada tražena zaštita.

U suprotnom usvajanje tužbenog zahtjeva vodilo bi povredi prava tužene na slobodu izražavanja i sprečavanju zaštite sopstvene ličnosti tužene.

Naime, kada je izjava data u opravdanom uvjerenju da je istinita, odnosno kada ne postoji klevetnička namjera i kada je njen cilj zaštita sopstvenih prava ne može se prihvatiti da je njome povrijeđena sloboda izražavanja.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 320/16 od 15.06.2016. godine)

POVREDA PRAVA NA IMOVINU
ZBOG OBUSTAVE STAROSNE PENZIJE
(Član 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava
i osnovnih sloboda)

Stečeno pravo uživa zaštitu i ne može biti obustavljeno, te je obustavom isplate stečene penzije povrijedjeno pravo na imovinu, zbog čega postoji odgovornost države za nastalu štetu.

Iz obrazloženja:

“Iz spisa predmeta se utvrđuje da je tužiocu rješenjem Republičkog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Podgorica br.02-39280/3 od 26.01.2004. godine priznato pravo na starosnu penziju počev od 17.12.2003. godine, a kao advokat je upisan u imenik Advokatske komore Crne Gore 26.12.2003. godine.

Dalje se utvrđuje da je tužiocu rješenjem Republičkog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Podgorica br.02-39280/10 od 23.06.2006. godine obustavljena isplata starosne penzije od ½ počev od 01.05.2005. godine, a ovo na osnovu čl. 112 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju „Sl.list RCG“, br.54/03 koji je bio u primjeni od 01.01.2004.godine.

Članom 6 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ukinut je član 112 st.1 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 2003. godine i ove izmjene su stupile na snagu 01.01.2009. godine kada je prestala obustava isplate penzije tužiocu.

Imajući u vidu navedeno i po ocjeni ovog suda pravilno zaključuje prvostepeni sud da je u pitanju bilo stečeno pravo, pa je obustava u navedenom periodu bila suprotna odredbi čl.1 Protokola br.1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prvi i najvažniji uslov čl.1 Protokola br.1 jeste da svako zadiranje u mirno uživanje imovine mora da bude zakonito. Stečeno pravo uživa zaštitu i ne može biti obustavljeno. Stoga smanjenje isplate penzije tužiocu u navedenom periodu, predstavljalo je zadiranje u njegovo pravo na imovinu.

Za povredu osnovnih ljudskih prava i sloboda, odgovara Država. Ratifikacijom Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (03.03.2014. godine), Crna Gora se obavezala da jemči svakom građaninu prava i slobode određene Konvencijom.

Takodje čl.24 Ustava Crne Gore propisuje da se zajemčeno ljudsko pravo i slobode mogu ograničiti samo zakonom u obimu koga dopušta Ustav i u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. Članom 9 Ustava je predviđeno da potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Obustavom isplate penzije od strane tuženog, povrijedjeno je osnovno pravo tužioca zagarantovano Konvencijom, kako je to naprijed navedeno, pa stoga postoji odgovornost države za štetu koja je nastala, zbog čega tuženi nije pasivno legitimisan, kako je to pravilno našao i prvostepeni sud. Zbog toga je drugostepenu presudu valjalo preinačiti i potvrditi prvostepenu presudu, zbog čega je odlučeno kao u izreci ove presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 859/15 od 03.02.2016. godine)

DISKRIMINACIJA LICA SA INVALIDITETOM
(Član 26 stav 1 tačka 2 Zakona o zabrani diskriminacije
i čl. 207 ZOO)

Izvršena je diskriminacija lica sa invaliditetom ako je javna rasprava na koju je pozvano organizovana u sali koja nije bila dostupna licima sa invaliditetom.

Iz obrazloženja:

“Prvostepeni sud je utvrdio da je u KIC „B. T.“, P., dana 18. marta 2014. godine, održana javna rasprava o nacrtu Odluke o postavljanju odnosno gradjenju i uklanjanju pomoćnih objekata na teritoriji Glavnog grada Podgorice i nacrtu Odluke o postavljanju odnosno gradjenju i uklanjanju pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom na teritoriji Glavnog grada Podgorice. Na raspravu je pozvan tužilac koji je lice sa invaliditetom i za kretanje koristi invalidska kolica. Javna rasprava održavala se u sali na spratu koja nije bila dostupna licima sa invaliditetom, pa tužilac nije mogao da prisustvuje javnoj raspravi. Organizatori su mu ponudili da sačeka u hodniku i da će mu oni prenijeti informaciju šta se na skupu dešavalo.

Kod ovakvog stanja stvari pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je tužilac kao lice sa invaliditetom pretrpio diskriminaciju jer je javna rasprava na koju je pozvan organizovana u sali koja nije bila dostupna licima sa invaliditetom.

Kako je utvrđeno da je tuženi diskriminatorski postupao prema tužiocu to tužilac u skladu sa članom 26 stav 1 tačka 2 Zakona o zabrani diskriminacije ima pravo da zahtijeva da se zabrani vršenje radnje od koje prijeti diskriminacija, odnosno zabranu ponavljanja radnje diskriminacije. Zbog toga je u ovom dijelu obje nižestepene presude valjalo preinačiti i usvojiti tužbeni zahtjev.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1379/15 od 17.03.2016. godine)

POVLAČENJE TUŽBE ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
(Član 8 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku,
u vezi čl. 106 st. 3 ZPP)

Tužba za pravično zadovoljenje se ima smatrati povučenom ako tužilac nije postupio po nalogu suda i u ostavljenom roku dostavio dokaz da je podnio kontrolni zahtjev.

Iz obrazloženja:

“Kako tužilac nije uz tužbu dostavio pravosnažnu odluku o kontrolnom zahtjevu ili obavještenje iz čl.17 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku (“Sl. list CG“, br. 11/07) , odnosno dokaz da je podnosio kontrolni zahtjev, iako ga je na to obavezivala odredba čl.35 st.2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, ovaj sud je rješenjem Tpz.br.3/16 od 05.02.2016.godine tužbu vratio tužiocu radi dopune. Tim rješenjem tužiocu je ostavljen rok od tri dana od dana prijema rješenja, da dopuni tužbu dostavljanjem nekog od navedenih akata, kojim se potvrđuje da je podnošen kontrolni zahtjev i istovremeno je upozoren na posljedice nepostupanja u pomenutom roku.

Rješenje Tpz.br.3/16 od 05.02.2016.godine dostavljeno je punomoćniku tužioca dana 11.02.2016.godine, a sudu nije dostavljena dopunjena tužba u navedenom smislu.

Odredbom čl.106 st.3 ZPP, propisano je da će se smatrati da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke odnosno dopune da će se odbaciti.

Kako tužilac nije postupio po nalogu suda, jer nije, u ostavljenom roku, dostavio pravosnažnu odluku o kontrolnom zahtjevu, ili obavještenje iz čl.17 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, odnosno dokaz da je podnosio kontrolni zahtjev, to se tužba ima smatrati povučenom u skladu sa čl.8 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, u vezi čl.106 st.3 Zakona o parničnom postupku.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 3/16 od 24.02.2016. godine)

PROCJENA RAZUMNOG ROKA I NERAZUMLJIVOST TUŽBE
ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
-POVREDA PRAVA NA SUDJENJE U RAZUMNOM ROKU
U JEDNOM IZDVOJENOM DIJELU PARNIČNE PROCEDURE-
(Čl. 8 i 37 stav 2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku,
u vezi čl. 106 st. 4 ZPP)

Ocjena da li jedna sudska procedura odgovara zahtjevu razumnog roka daje se na osnovu trajanja cjelokupnog sudskog postupka, a ne na osnovu trajanja provođenja jedne radnje ili donošenja jedne odluke kao jednog segmenta postupka, te ako se tužbom tvrdi da je pravo na sudjenje u razumnom roku povrijeđeno u jednom izdvojenom dijelu parnične procedure tužba za pravično zadovoljenje nerazumljiva i po istoj se ne može postupiti.

Iz obrazloženja:

“Zakonom o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (“Sl. list CG“, br. 11/07) štiti se pravo na suđenje u razumnom roku i pruža pravično zadovoljenje zbog povrede tog prava u sudskom postupku. Postupak se pokreće tužbom koja mora da sadrži podatke iz čl.9 st.3 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, a između ostalog podatke i okolnosti u vezi sa predmetom iz kojih proizilazi da sud neopravdano odugovlači postupak. Dovedeno u vezu sa čl.4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku u kom je propisano da sud prilikom odlučivanja o tužbi za pravično zadovoljenje uzima u obzir složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu i td., te polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava u pogledu određivanja početka i dužine trajanja razumnog roka koji se shodno čl.2 Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku utvrđuje u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, proizilazi da se nakon dana od kada se primjenjuje Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda za Crnu Goru ocjena o tome da li neka sudska procedura odgovara zahtjevu razumnog roka cijeni postupak u cijelini, a u kontekstu mjerila iz čl.4 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanju podnosioca pravnog sredstva, ponašanju suda i drugih državnih organa te interesu podnosioca pravnog sredstva).

Proizilazi da se tužbom za pravično zadovoljenje može tražiti pravična naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u određenom sudskom predmetu koji se posmatra u cijelini, a period koji se razmatra mora biti u okviru vremenskog važenja Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda za Crnu Goru (od 03.03.2004) s tim što početak računanja tog perioda zavisi od vrste sudskog postupka u pitanju. Kada je u pitanju parnica rok najčešće počinje podnošenjem tužbe sudu-*Markoski v.Makedonija-2007. tač.27* (a nekada i predloga za određivanje privremene mjere ako je predlog prethodio podnošenju tužbe), dok je u upravnim stvarima početak roka vezan za dan kada se smatra da je nastao spor, a to može biti dan izjavljivanja prigovora na odluku donijetu u upravnom postupku. U krivičnim stvarima početak roka veže se za dan početka postupka po "optužbi" pod kojom se smatra zvanično obavještenje dato pojedincu od strane nadležnog organa o navodima da je počinio krivično djelo - *Neumeister v. Austria - 1968.g.*; *Foti i drugi v. Italy - 1982.g.*; *G.K. v. Poljske - 2004.g.*

Dakle, razuman rok u građanskom sudskom postupku u okviru vremenskog važenja Konvencije, procjenjuje se počev od dana kada je sudu podnjeta tužba, ukoliko prije toga nije

predloženo izdavanje privremene mjere i ocjenjuje se parnična procedura u cjelinu, a ne posebno pojedini segmenti te procedure.

U konkretnom slučaju tužbom za pravično zadovoljenje traži se naknada nematerijalne štete zbog povrede prava tužilaca na suđenje u razumnom roku zato što Osnovni sud u Podgorici nije odlučio po prigovoru u periodu od 10.07.2015.godine do 02.03.2016.godine. Prigovor o kome se odlučivalo podnijet je na rješenje Osnovnog suda u Danilovgradu koje je donijeto u parnici koju su tužioci pokrenuli podnošenjem tužbe dana 20.01.2015.godine

Dakle, tužbom se smatra da je u jednom segmentu postupka zbog neblagovremenog odlučivanja po prigovoru povrijeđeno pravo tužilaca na suđenje u razumnom roku. Takav tužbeni zahtjev nije u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, sa Evropskom konvencijom niti sa Zakonom o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, po kojima se ocjena da li jedna sudska procedura odgovara zahtjevu razumnog roka, daje na osnovu trajanja cjelokupnog sudskog postupka računato od njegovog početka (koji zavisi od vrste postupka), a ne na osnovu trajanja provođenja jedne radnje ili donošenja jedne odluke kao jednog segmentu postupka.

Imajući u vidu da je tužbu tužilaca V.U., V.R., M.G. i Lj.Đ. umjesto njih podnio punomoćnik koji je advokat, a pri čemu je tužba sačinjena na način da se po njoj ne može postupiti jer se tužbom tvrdi da je pravo tužilaca na suđenje u razumnom roku povrijeđeno u jednom izdvojenom dijelu parnične procedure (postupak drugostepenog odlučivanja po prigovoru na rješenje o odbijanju predloga za određivanje privremene mjere), a ne na čitavi parnični postupak od njegovog početka pa nadalje, Vrhovni sud je ocijenio da takav podnesak tužbe ne sadrži sve da bi se po njemu postupilo i da je stoga nerazumljiv, pa je tužbu u smislu čl. 106 st.4 Zakona o parničnom postupku odbacio.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 12/16 od 25.04.2016. godine)

ODBACIVANJE TUŽBE ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
(Član 8 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku,
u vezi sa čl. 106 st. 4 ZPP)

Podnesak kojim se inicira više sudskih postupaka u okviru različitih sudskih nadležnosti je nerazumljiv, a ukoliko je isti umjesto stranke podnio advokat nema mjesta vraćanju podneska radi dopune i ispravke, već se isti odmah odbacuje.

Iz obrazloženja:

“Po razmatranju spisa, vijeće je našlo da je podnesak - tužba nerazumljiva i da istu treba odbaciti, bez prethodnog vraćanja na ispravku i dopunu, budući da je ista podnijeta od strane punomoćnika tužilaca, koji je advokat.

Naime, saglasno članu 35 stav 1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku tužba za pravično zadovoljenje mora da sadrži podatke iz čl. 9 st. 3 zakona izmedju ostalog i poslovni broj predmeta i druge podatke, na osnovu kojih se može utvrditi na koji predmet se odnosi konkretni zahtjev, kao i podatke i okolnosti u vezi sa predmetom iz kojih proizilazi da sud neopravdano odugovlači postupak i odlučivanje u postupku.

Po ocjeni ovog suda, ne može se jednim podneskom inicirati više sudskih postupaka u okviru različitih sudskih nadležnosti, kao što je to učinio tužilac u ovom slučaju obuhvatajući istim podneskom zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke u upravnom sporu i tužbu za pravično zadovoljenje.

Kako se radi o podnesku, koji u sebi sadrži zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, zahtjev za obeštećenje i izgublenu dobit, te zahtjev za naknadu nematerijalne štete to je isti nerazumljiv, pa se po istom ne može postupiti.

Nije bilo mjesta vraćanju podneska radi ispravke i dopune saglasno članu 106 stav 1 ZPP-a, u vezi čl. 8 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku. Prednje ako se ima u vidu da je podnesak podnio punomoćnik tužilaca D. M., advokat iz B., zbog čega je tužbu s pozivom na odredbu čl. 106 st. 4 ZPP („Sl. list RCG“, br. 22/04, 28/05, 76/06, „Sl. list CG“, br. 73/10, 47/15 i 48/15), kojom je propisano da ako je podnesak koji je umjesto stranke podnio punomoćnik, koji je advokat, Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, organ opštine nadležan za zaštitu imovinsko-pravnih interesa opštine odnosno državni tužilac, nerazumljiv i nepotpun, sud će ga odbaciti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 19/16 od 01.07.2016. godine)

PODNOŠENJE KONTROLNOG ZAHTJEVA
 NAKON OKONČANJA UPRAVNOG SPORA
 I NEDOPUŠTENOST TUŽBE ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
 (Član 33 stav 1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Nije ostvaren preduslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje u smislu člana 33 stav 1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku ako je kontrolni zahtjev podniet nakon okončanja upravnog spora.

Iz obrazloženja:

“Prethodno ispitujući dopuštenost tužbe Vrhovni sud je utvrdio da je tužilac dana 13.10.2015. godine podnio zahtjev za ubrzanje postupka (kontrolni zahtjev), zbog povrede prava na sudjenje u razumnom roku u predmetu Upravnog suda Crne Gore U.br.313/15, da je povodom podnietog kontrolnog zahtjeva predsjednik tog suda dopisom Su.IV-2 br.21/15 od 16.10.2015. godine obavjestio tužioca da je odluka u tom predmetu donijeta dana 23.09.2015. godine i da je uvidom u spise predmeta (dostavnice) utvrđeno da mu je odluka dostavljena dana 02.10.2015. godine, što i tužilac u navodima tužbe potvrđuje.

Kod naprijed navedenog utvrđenja, po ocjeni ovog suda tužilac nije ispunio prethodni uslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje, što podnietu tužbu čini nedopuštenom.

Naime, čl.3. Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku je propisano da su pravna sredstva za zaštitu prava na sudjenje u razumnom roku zahtjev za ubrzanje postupka (kontrolni zahtjev) i tužba za pravično zadovoljenje. Članom 9. st.1. istog zakona da stranka može podnijeti kontrolni zahtjev ukoliko smatra da sud neopravdano odugovlači postupak i odlučivanje u predmetu, a čl.33. st.1. da tužbu za pravično zadovoljenje može podnijeti stranka koja je prethodno podnosila kontrolni zahtjev nadležnom sudu.

Dakle, saglasno citiranim zakonskim odredbama zahtjev za ubrzanje postupka (kontrolni zahtjev) je pravno sredstvo, koje stranka podnosi radi ubrzanja postupka, koji je u toku, koji traje.

Kako je u konkretnom slučaju zahtjev za ubrzanje postupka podniet 13.10.2015. godine, nakon donošenja presude Upravnog suda Crne Gore U.br.313/15 od 23.09.2015. godine, kojom je okončan upravni spor, tako što je tužba odbijena, koja presuda je tužiocu lično dostavljena 02.10.2015. godine, to podnijeti zahtjev za ubrzanje postupka nije mogao ostvariti svoju svrhu - ubrzanje postupka, iz prostog razloga što je postupak već bio okončan. S toga, po ocjeni ovog suda tužilac nije ostvario preduslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje u smislu čl.33. st.1. Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, bez obzira što je tužba podniet blagovremeno, u roku koji propisuje odredba čl.33. st.3. navedenog zakona, zbog čega je istu, kao nedopuštenu valjalo odbaciti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 2/16 od 09.02.2016. godine)

USLOVI ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA PRAVIČNO ZADOVOLJENJE
I ODBACIVANJE TUŽBE

(Član 37 stav 2 u vezi čl. 33 st. 1 Zakona o zaštiti
prava na sudjenje u razumnom roku)

Tužba za pravično zadovoljenje se odbacuje ako stranka prethodno nije iskoristila sva pravna sredstva koja su joj bila na raspolaganju u zakonom propisanoj proceduri odlučivanja o kontrolnom zahtjevu.

Iz obrazloženja:

“Urgencija koja je dostavljena predsjedniku Višeg suda u Podgorici, po njenoj sadržini mogla bi se tretirati kao kontrolni zahtjev u smislu pomenuti odredbi Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku. Ovo zbog toga što su njoj navedene okolnosti koje ukazuju na prirodu parničnog predmeta, dužinu trajanja postupka, te činjenicu da se u tom trenutku predmet nalazio na odlučivanje po žalbi kod Višeg suda u Podgorici i što je podnesak bio naslovljen predsjedniku tog suda koji je ovlašten da odlučuje o kontrolnim zahtjevima. Vodeći računa o potrebi poštovanja zahtjeva da se prilikom odlučivanja o pravnim sredstvima za zaštitu ljudskih prava i sloboda mora voditi računa da se izbjegne pretjerani pravni formalizam, ovaj sud je zaključio da se podnesak, koji je dostavljen predsjedniku Višeg suda u Podgorici, može smatrati kontrolnim zahtjevom, bez obzira na to što ga je punomoćnik tužilaca naslovio kao urgencija.

Ipak, odredbom čl.33 st.1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku propisano je da tužbu za pravično zadovoljenje može podnijeti stranka koja je prethodno podnosila kontrolni zahtjev nadležnom sudu. Za ispunjenje ovog uslova nije dovoljno da stranka samo formalno podnese kontrolni zahtjev. Taj uslov podrazumijeva da je stranka u proceduri odlučivanja o njenom kontrolnom zahtjevu iskoristila sva zakonom propisana, raspoloživa, djelotvorna i dopuštena pravna sredstva i tako na nivou svih zakonom propisanih instanci ishodovala pravosnažnu odluku po podnijetom zahtjevu za ubrzanje konkretnog sudskog postupka (kontrolnom zahtjevu).

U konkretnom slučaju predsjednik Višeg suda u Podgorici, nije u roku od 60 dana donio odluku po podnesku punomoćnika tužilaca, koji se ima smatrati kontrolnim zahtjevom, niti je nakon isteka roka za donošenje odluke punomoćnik tužilaca, u skladu sa odredbom čl.24 st.1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, izjavio žalbu zbog nedonošenja odluke predsjednika suda. Stoga tužioci nijesu ispunili uslov za podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje propisan članom 33 st.1 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, pa je njihovu tužbu valjalo odbaciti. Ovakva odluka je u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, koji je u predmetu *Vukelić protiv Crne Gore* ocijenio da se kontrolni zahtjev može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom. Takva odluka je u skladu i sa praksom Vrhovnog suda Crne Gore koji je u predmetima Tpz.br.41/13, Tpz.br.20/14 i Tpz.br.33/15 odbacio tužbu za pravično zadovoljenje zato što stranka, prethodno, nije iskoristila sva pravna sredstva koja su joj bila na raspolaganju u zakonom propisanoj proceduri odlučivanja o kontrolnom zahtjevu.”

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 20/16 od 22.06.2016. godine)

POVREDA PRAVA NA SUDJENJE U RAZUMNOM ROKU
PO PREDLOGU ZA PONAVLJANJE POSTUPKA
-NEDOPUŠTENOST TUŽBE-

(Član 37 st. 2 i 4 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku
i čl. 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda)

Član 6 Evropske konvencije se ne primjenjuje na postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka, te je nedopuštena tužba za pravično zadovoljenje zbog povrede prava na sudjenje u razumnom roku po predlogu za ponavljanje postupka.

Iz obrazloženja:

“Kako po žalbi na odluku o kontrolnom zahtjevu nije odlučeno u zakonom propisanom roku, a stranka ne može snositi posledice neodlučivanja, to bi saglasno čl.37. st.4. Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku na ovom sudu bilo da utvrđuje, da li je došlo do povrede prava tužilaca na sudjenje u razumnom roku.

Iz spisa predmeta Osnovnog suda u Podgorici P.br.1866/07 se utvrđuje da su tužioci dana 27.07.2007. godine podnijeli tužbu protiv tuženog AD "Lj." P., radi utvrđenja prava svojine i naknade štete, koji je okončan presudom tog suda P.br.1866/07 od 08.10.2010. godine, kojom je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev, koja presuda je postala pravosnažna danom donošenja presude Višeg suda u Podgorici GŽ.br.5937/10 od 10.06.2011. godine. Pored navedenog je utvrđeno da su tužioci Osnovnom sudu u Podgorici podnijeli dva predloga za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.1866/07 od 08.10.2010. godine i to 15.06.2011. i 06.12.2011. godine, iz razloga propisanog čl.421. st.1. tač.9. ZPP-a, o kojima još uvijek nije pravosnažno odlučeno.

Zahtjev tužilaca se odnosio na naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava na sudjenje u razumnom roku po predlogu za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog presudom Osnovnog suda u Podgorici P.br.1866/07 od 08.10.2010. godine, s pozivom na odredbe Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku i čl.6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Medjutim, prema utvrđenoj sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava čl.6. Konvencije se ne primjenjuje na postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka, (odluka *Rudan protiv Hrvatske br.45943/99*, *Ptičar protiv Hrvatske br.24088/07*, *X protiv Austrije br.7761/77* i *Jose Maria Ruiz Mateos and others protiv Španije br.24469/94*), zbog čega je tužba nedopuštena, pa je s toga kao takvu valjalo odbaciti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 35/15 od 22.01.2016. godine)

**PRAVIČNA NAKNADA ZBOG NEOPRAVDANE
NEAKTIVNOSTI SUDA**

(Čl. 4, 34 st. 2 i 37 st. 3 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Neaktivnošću suda za vrijeme više od jedne godine od podnošenja tužbe do zakazanog pripremnog ročišta povrijedjeno je pravo na sudjenje u razumnom roku.

Pri procjeni da li je došlo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku i pri određivanju visine pravičnog zadovoljenja zbog kršenja ovog prava relevantna su ona kašnjenja koja se mogu pripisati sudu i drugim državnim organima.

Iz obrazloženja:

“Saglasno čl.4 navedenog zakona, prilikom odlučivanja o pravnim sredstvima zbog povrede prava na sudjenje u razumnom roku, naročito se uzima u obzir složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda i drugih državnih organa, te interes podnosioca pravnog sredstva, a što je u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava (presude Camasso protiv Hrvatske-2005 godina, Frydlander protiv Francuske-2005.godina i Kaić protiv Hrvatske-2008.godina).

Pri procjeni da li je došlo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku i pri određivanju visine pravičnog zadovoljenja zbog kršenja ovog prava relevantna su ona kašnjenja koja se mogu pripisati sudu i drugim državnim organima.

Na osnovu podataka iz spisa predmeta utvrđeno je da u parničnom postupku u predmetu Osnovnog suda u Podgorici P.br.1564/15 nijesu preduzimane efikasne procesne radnje za cijeli period od podnošenja tužbe (06.04.2015.godine), osim što je tužba dostavljena tuženom na odgovor, a pripremmo ročište je zakazano tek za 15.07.2016.godine.

Prema tome, u konkretnom slučaju utvrđena je neaktivnost suda za vrijeme od više od jedne godine i dva mjeseca do donošenja odluke o kontrolnom zahtjevu (08.06.2016.godine).

Imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o predmetu za naknadu nematerijalne štete zbog povrede ugleda putem davanja neistinite informacije za koji se može reći da nije složenije činjenične i pravne prirode, da tužiteljica nije doprinijela odugovlačenju postupka, da je postojao nesumnjiv interes tužiteljice da sud marljivo preduzme procesne radnje s obzirom da je tužbom traženo i da se šteta zbog povrede ugleda otkloni objavljivanjem presude u mediju, da sa protekom vremena odgovor na programski sadržaj iz medija gubi na značaju, te da je povreda prava na sudjenje u razumnom roku utvrđena sa usvajanjem kontrolnog zahtjeva, ovaj sud je zaključio da tužiteljici pripada naknada nematerijalne štete zbog povrede ovog prava.

Odredbom čl.34 st.2 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku, propisano je da se novčana naknada određuje u iznosu od 300,00 do 5.000,00 eura.

Pri odmjeravanju visine naknade ovaj sud je imao u vidu utvrđenu dužinu kašnjenja u parničnom postupku i interes tužiteljice za efikasno preduzimanje procesnih radnji imajući u vidu prirodu tužbenog zahtjeva, pa je zaključio da tužiteljici treba dosuditi iznos od 300,00 eura na ime naknade štete, koji je po ocjeni ovog suda, srazmjeran težini povrijedjenog prava, zbog čega je djelimično usvojen tužbeni zahtjev.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 22/16 od 01.07.2016. godine)

ODUGOVLAČENJE POSTUPKA IZVRŠENJA
ZBOG NEAKTIVNOSTI SUDA

(Čl. 4, 33 stav 1, 34 st. 2 i 37 st. 4 Zakona o zaštiti prava na sudjenje
u razumnom roku, u vezi sa čl. 6 st. 1 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju)

Povrijedjeno je pravo na sudjenje u razumnom roku ako je do odugovlačenja postupka izvršenja došlo usljed neopravdane neaktivnosti suda.

Neizvršenje presude često dovodi ne samo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku, već i do povrede nekih materijalnih prava.

Iz obrazloženja:

“Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, izvršenje sudskih odluka smatra se sastavnim dijelom sudjenja, a neizvršenje presuda u razumnom roku posebno se kvalifikuje kao povreda "prava na sud" iz čl.6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (presuda *Jankulovska protiv Makedonije-2007. godine*). Neizvršenje presude često dovodi ne samo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku, već i do povrede nekih materijalnih prava, najprije prava na mirno uživanje imovine iz čl.1 Protokola 1 uz Konvenciju (presuda *Kačapor protiv Srbije - 2008. godine* i *Mijanović protiv Crne Gore - 2013. godine*), s obzirom da se po shvatanju Evropskog suda za ljudska prava potraživanje koje je utvrđeno pravosnažnom presudom smatra imovinom u smislu pomenutog Protokola i postoji legitimno očekivanje da ono bude efikasno ostvareno u izvršnom postupku.

Imajući u vidu da se radi o postupku izvršenja sudske odluke, koji je saglasno čl.6 st.1 Zakona o izvršenju i obezbjedjenju („Sl. list CG“, br. 36/2011) hitne prirode, da je do odugovlačenja postupka došlo usljed neopravdane neaktivnosti suda u periodu od decembra 2012. do podnošenja tužbe 07.03.2016. godine, ovaj sud ocjenjuje da je u konkretnom slučaju povrijedjeno pravo tužioca na sudjenje u razumnom roku, te da mu treba dosuditi naknadu nematerijalne štete.

Uvidom u spise predmeta Osnovnog suda u Kolašinu I.br.1/12 je utvrđeno, da u dužem periodu nijesu preduzimane efikasne izvršne radnje u cilju sprovođenja rješenja o izvršenju I.br.1/12 od 03.02.2012. godine, koje je u odnosu na sve ostale izvršne dužnike (njih troje) izuzev izvršnog dužnika IV-reda "M. I." DOO P. postalo pravosnažno u februaru 2012. godine, te da nakon donošenja rješenja Osnovnog suda u Bijelom Polju Ip.br.136/12 od 21.11.2012. godine, kojim je usvojen prigovor izvršnog dužnika "M. I." DOO P. i ukinuto rješenje o izvršenju i sve sprovedene radnje i obustavljeno izvršenje u odnosu na ovog izvršnog dužnika i usvojen prigovor izvršnih povjerilaca i ukinuto rješenje o izvršenju, u dijelu koji se odnosio na troškove izvršenja pa do dana podnošenja tužbe 07.03.2016. godine nije preduzeta od strane suda nijedna aktivna radnja u cilju sprovođenja rješenja o izvršenju I.br.1/12 od 03.02.2012. godine. Dakle, kako je u konkretnom slučaju sud bio neaktivan u dužem periodu, u trajanju od 3 godine, 3 mjeseca i 16 dana, za koji nema opravdanja, to je došlo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku, koje je garantovano čl.6. st.1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odredbom čl.33. st.2. Zakona o zaštiti prava na sudnje u razumnom roku propisano je da se novčana naknada određuje u iznosu od 300,00 - 5.000,00 eura.

Polazeći od izloženog, te da se radi o predmetu, koji nije pretjerano složen u činjeničnom i pravnom smislu, ovaj sud je zaključio da tužiocima pripada pravo na pravičnu naknadu, u iznosu od po 500,00 eura na ime naknade nematerijalne štete, a koji iznos je po nalaženju ovog suda srazmjeran težini povrijeđenog prava, pa je sledstveno tome djelimično usvojen tužbeni zahtjev.“

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 10/16 od 24.04.2016. godine)

NEOPRAVDANO ODLAGANJE ROČIŠTA U RADNOM SPORU
(Čl. 4 i 37 stav 3 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Period neopravdanog odlaganja ročišta zbog službene odsutnosti sudije i period u kom Ministarstvo finansija nije dostavilo sudu tražene podatke predstavlja neopravdano odugovlačenje parnične procedure koja se pripisuje u isključivu odgovornost suda i drugih državnih organa, usljed kog je došlo do povrede prava na sudjenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

“Vrhovni sud konstatuje da parnica koju je pokrenula tužilja pred Osnovnim sudom u Podgorici, tužbom od 06.06.2013.godine, radi isplate manje isplaćene zarade, traje već 2.godine 6 mjeseci i 19. dana, računato do dana podnošenja tužbe za pravično zadovoljenje (25.12.2015.godine), a da još uvijek nije donijeta prvostepena odluka. Za to vrijeme bilo je zakazano ukupno 21.ročište uključujući i pripremno. Uz pripremno, sud je održao još 6 ročišta glavne rasprave, dok su ostala odložena. Ovaj sud nije cijenio da su održana ona ročišta za glavnu raspravu na kojima su samo razmijenjeni podnesci stranaka, a potom ročište odloženo zbog izjašnjenja suprotne strane ili vještaka bez provođenja ma kog dokaza. Ročišta od 24.12.2013., od 06.03.2014., od 14.04.2014., od 27.05.2014. i od 11.05.2015.godine, sud je odložio zbog službene odsutnosti sudije koji je bio zadužen da postupa u predmetu tužilje. Ovakvi razlozi ne mogu se smatrati opravdanim jer sudija nema i ne može imati prioritarniju službenu obavezu od obaveze rada na predmetima sa kojima je zadužen. Zato se prolingiranje parnične procedure u mjeri koja je uzrokovana odlaganjem navedenih ročišta, cijeni kao isključiva odgovornost suda, a time i ovdje tužene. Period od 19.05.2015.godine do 15.01.2016.godine, koliko je trebalo Ministarstvu finansija da postupi po zahtjevu suda i dostavi tražene podatke, takođe se cijeni kao odgovornost tužene, jer je njen državni organ nečinjenjem uticao na prolongiranje parnične procedure koja se provodi po tužbi ovdje tužilje.

Dakle, period neopravdanog odlaganja ročišta zbog "sužbene odsutnosti sudije" i period u kom Ministarstvo finansija nije dostavilo sudu tražene podatke, predstavlja neopravdano odugovlačenje parnične procedure koje se pripisuje u isključivu odgovornost suda i drugih državnih organa, usljed kog je došlo do povrede prava tužioca na suđenje u razumnom roku, za šta ovdje tužena snosi odgovornost. Ovo neopravdano trajanje predmetne parnične procedure uvećano je onim što se smatra doprinosom tužilje, o čemu je prethodno bilo riječi.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 32/15 od 22.01.2016. godine)

ODUGOVLAČENJE PARNIČNOG POSTUPKA
UZROKOVANO PROCESNIM RJEŠENJIMA
(Čl. 4 i 37 stav 3 Zakona o zaštiti prava na sudjenje u razumnom roku)

Donošenjem procesnog rješenja kojim se sud neosnovano oglasio nenadležnim došlo je do faktičkog nepostupanja po tužbi i neopravdanog odugovlačenja rješavanja tužbenog zahtjeva u meritumu.

Opredjeljujući se da dva rješenja kojima je odbijen predlog za prekid postupka donese van ročišta sud je direktno uticao na neopravdano odugovlačenje parnične procedure, jer je time uzrokovao zastoje u postupku do odlučivanja drugostepenog suda o žalbi na ta rješenja.

Iz obrazloženja:

“Vrhovni sud konstatuje da parnica koju je tužbom od 22.02.2010.godine, pred Privrednim sudom Crne Gore, pokrenuo tužilac, traje već 6 godina. Sud je u tom periodu jednom meritorno odlučio i to presudom P.br.632/10 od 17.12.2013.godine, koja je ukinuta rješenjem Apelacionog suda Pž.br.157/14 od 29.04.2014.godine. Privredni sud je tri puta donosio procesna rješenja, na koja se imalo pravo žalbe. Upravo tri procesna rješenja, između ostalog, uzrokovala su neopravdano odugovlačenje parnične procedure, za koju snosi odgovornost sud, jer je parnicom mogao i bio dužan upravljati u skladu sa čl.11 st.1 ZPP-u, što nije bio slučaj kod donošenja ta tri rješenja.

Naime, postupajući sudija je odmah po prijemu tužbe predmet uzeo u rad, upućujući tužbu tuženom, a nakon dobijanja odgovora u zakonskom roku zakazao ročište glavne rasprave. Međutim, na dan održavanja ročišta sud je donio rješenje P.br.168/10 od 19.04.2010.godine, kojim se oglasio stvarno nenadležnim. Po žalbi punomoćnika tužioca, ovo rješenje je ukinuto rješenjem Apelacionog suda Pž.br.517/10 od 15.06.2010.godine. Usled procesnog rješenja kojim se sud neosnovano oglasio stvarno nenadležnim, procedura rješavanja tužiočevog tužbenog zahtjeva imala je faktički zastoj od skoro 3 mjeseca. To je period od 19.04.2010.godine (datum donošenja rješenja kojim se sud oglasio stvarno nenadležnim) do 15.07.2010.godine (datum kada je održano ročište nakon što je Apelacioni sud ukinuo rješenje o stvarnoj nenadležnosti). Za ovaj period faktičkog nepostupanja po tužbi ovdje tužioca i time odugovlačenja procedure rješavanja tužbenog zahtjeva u meritumu, za koji sud nema opravdanje, jer sudije moraju poznavati propise koje regulišu stvarnu nadležnost suda u kom vrši sudijsku dužnost, odgovornost snosi isključivo sud.

Kada su u pitanju druga dva procesna rješenja, koja su takođe uticala na odugovlačenje procedure, Vrhovni sud konstatuje da postupajući sudija donoseći posebna rješenja o odbijanju predloga tuženog da se postupak prekine, nije upravljao parnicom u skladu sa čl.11 u vezi čl.215 st.2 ZPP-u. Naime odredba čl. 215 st. 2 ZPP-u omogućavala je sudu da kada ocijeni da predlog za prekid postupka nije osnovan, (neovisno da li je predlog stavljen podneskom van ročišta ili na samom ročištu), odluku o odbijanju predloga donese na ročištu, u kom slučaju na to rješenje nije dozvoljena posebna žalba. Opredjeljujući se da dva rješenja kojima je odbio predlog za prekid postupka (P.br.632/10 od 04.05.2011.godine i P.br.515/14 od 07.12.2015.godine), donese van ročišta, sud je direktno uticao na neopravdano

odugovlačenje parnične procedure, jer je time uzrokovan zastoј u postupku do odlučivanja drugostepenog suda o žalbi tuženog na navedena rješenja, a tuženom je očigledno odgovaralo odugovlačenje parnične procedure, što je vidljivo i iz brojnih, neosnovanih predloga za odlaganje ročišta.

Kada je u pitanju prvo posebno rješenje o odbijanju predloga za prekid postupka, koje je uzrokovalo odugovlačenje koje je sud, pravilnim upravljanjem parnicom i postupanjem u skladu sa čl.11 ZPP-u, mogao i bio dužan izbjeći tako što je mogao odbiti predlog na ročištu i nastaviti sa postupkom, odugovlačenje procedure, za koje sud nema opravdanje, predstavlja period od skoro 6 mjeseci. To je period od 17.03.2011. godine (dan prvog zakazanog ročišta glavne rasprave nakon pisanog predloga tužene strane od 07.03.2011.godine kojim je traženo da se postupak prekine, na kom ročištu je sud imao zakonsku mogućnost da odbije predlog, obzirom da ga je ocijenio neosnovanim, što nije učinio već posebnim rješenjem odlučio o predlogu 04.05.2011. godine) pa do 14.09.2011. godine (dan kada je održano ročište po povratku spisa iz Apelacionog suda koji je odbio žalbu tužene strane na rješenje o odbijanju predloga).

Kada je u pitanju drugo rješenje, donijeto van ročišta, o odbijanju predloga za prekid postupka, period odugovlačenja procedure, za koje sud snosi odgovornost, jer nije upravljao parnicom na način koji, bez štete za parnične stranke, sprečava odugovlačenje procedure i zloupotrebu prava u postupku, na šta je bio dužan shodno čl.11 st.1 ZPP-u, predstavlja period od nešto više od 2 mjeseca. To je period od 27.11.2015.godine (dan održavanja ročišta na kom je tuženi stavio predlog da se postupak prekine a sud ga mogao odbiti na ročištu i nastaviti postupak) do 04.02.2016. godine (dan vraćanja spisa od strane Apelacionog suda sa odlukom kojom je odbijena žalba tuženog izjavljena na rješenje o odbijanju predloga za prekid).

Postupak je neopravdano odugovlačen još za 2 mjeseca za koje sud ima isključivu odgovornost. Naime, sud je, shodno čl.340 st.2 ZPP-u, presudu dužan donijeti najkasnije u roku 30 dana od dana zaključenja rasprave - što podrazumijeva da se presuda pisano izradi u tom roku. U konkretnom slučaju glavna rasprava je zaključena 17.09.2013.godine pa je krajnji rok za donošenje i pisanu izradu presude bio 17.10.2013.godine. Međutim sud je presudu P.br.623/10, donio tek 17.12.2013. godine, dakle 2 mjeseca po proteku krajnjeg roka za njeno donošenje. Time je sud uzrokovao dodatno neopravdano odugovlačenje parnične procedure.

Za odugovlačenje parnične procedure od još 3 mjeseca odgovornost takođe ima sud. Naime, toliko je prošlo od ročišta 04.12.2012.godine, koje je odloženo jer vještak nije dostavio nalaz (vještačenje određeno na ročištu 22.10.2012.godine), a što je uzrokovalo odlaganje i naredna dva ročišta, do dana 04.03.2013.godine, kada su se stekli uslovi da se održi ročište glavne rasprave. Ovakva ocjena je u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava koji je u predmetu *Nankov protiv Makedonije* ukazao da zbog kašnjenja u izradi nalaza usled čega dolazi do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, odgovornost snosi sud, jer je on dužan da obezbjedi da vještaci blagovremeno dostave nalaz.

Prolongiranje procedure za još 3 mjeseca (od 28.11.2011 do 29.02.2012) uzrokovano je neažurnim postupanjem drugih državnih organa. Naime Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici nije blagovremeno vratilo spise koji su mu dostavljeni nakon ročišta od 28.11.2011.godine, pa je ročište zakazano za 25.01.2012.godine moralo biti odloženo za 29.02.2012.godine.

Rezimirajući Vrhovni sud konstatuje da se parnični postupak po tužbi ovdje tužilaca pred prvostepenim sudom neopravdano odugovlačio za ukupno 19 mjeseci (3+6+2+2+3+3) zbog isključive odgovornosti suda i drugih državnih organa (ODT Podgorica). Ovoliki period odugovlačenja procedure za koji sud nema opravdanje, shodno praksi Evropskog suda za ljudska prava i praksi Vrhovnog suda CG, predstavlja period koji uzrokuje povredu prava

tužilaca na suđenje u razumnom roku. Naime u presudi *Napijalo protiv Hrvatske-2003.g.*, Evropski sud za ljudska prava je zauzeo stav da dva duga perioda neaktivnosti suda u parnici od ukupno 20 mjeseci, za koje država nije imala opravdanja, dovode do kršenja prava na suđenje u razumnom roku zagaranovanog čl.6 st.1 Konvencije.”

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Tpz. br. 4/16 od 25.02.2016. godine)

INDEKS POJMOVA

INDEKS POJMOVA

A

Akcionarsko društvo	337
Administrativno izvršenje	352

B

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka	48
Bitne povrede odredaba parničnog postupka	237, 249-254

D

Diskriminacija lica sa invaliditetom	388
Docnja duženika	118
Dioba	203
Disciplinski postupak -ocjena zakonitosti odluke o izrečenoj disciplinskoj mjeri	306

E

Evikcija	136
Eksproprijacija -pravična naknada	180

F

Faktička eksproprijacija	182
--------------------------	-----

I

Izmakla korist	98, 104
Imovina bračnih drugova -posebna imovina -zajednička imovina	218 221
Izuzeće vještaka	246
Izlučno potraživanje	329
Inspekcijski nadzor	361
Izuzeće javnog izvršitelja	369

J

Jemstvo	142
Jači pravni osnov	165
Jedinstveni suparničari	242, 243

K

Kamata na kamatu	119
Kompenzacioni prigovor i kompenzaciona tužba	139
Koncesija	181
Konkurencija na tržištu	357

L

Lišenje roditeljskog prava	213
Letački dodatak	317
Lizing	341

M

Mjenica	112-115
Mobing	293
Materijalno obezbjeđenje	367

N

Nužna odbrana	29
Ništavost ugovora o poklonu	77, 78, 87
Ništavost ugovora o hipoteci	81
Negatorna tužba	175
Nenadležnost suda	232, 234
Nedozvoljenost revizije	256-261
Naknada za odvojeni život	316, 368

O

Odgovornost vlasnika opasne stvari	95
Odmjeravanje pravične naknade	107
Održaj	161-164
Odricanje od nasljedja	195

Odgovornost nasljednika za dugove ostavioca	199-202
Očinstvo	
-utvrđivanje očinstva	214
-osporavanje očinstva	215
Otkaz od strane zaposlenog	301
Otkup stana	321
Osnivanje privrednog društva	334
Obustava postupka	354
Obeštećenje	372

P

Prenošenje nadležnosti	43
Pritvor	
-produženje pritvora	44
-određivanje i trajanje pritvora u istrazi	46
Prevara	36
Primanje mita	39
Protivzakoniti uticaj	39
Predugovor	153
Paulijanska tužba	120
Promjena dužnika	133
Pravo stanovanja	171
Porodična zajednica	229
Prethodno pitanje	231
Pravni interes za podnošenje tužbe	237
Preinačenje tužbe	240
Prekid postupka	244, 245
Presudjena stvar	248
Ponavljjanje postupka	
-razlozi za ponavljanje postupka	264
-nepostojanje osnova za ponavljanje postupka	265
-osnovanost predloga za ponavljanje postupka	266
-uslovi za ponavljanje postupka	267
Probni rad	280
Prekovremeni rad	284
Preraspodjela radnog vremena	286
Povreda na radu	298, 299
Pobojna tužba	330, 331
Plan reorganizacije	338
Porodična penzija	365
Povreda prava na imovinu	387

R

Regresni dug	148
Renta	101
Raskid ugovora	88-90

Rješenje o nasljedjivanju	196
S	
Saizvršilaštvo	32
Sticanje bez osnova	111, 211
Sticanje svojine	
-pravnim poslom	159
-gradjenjem	156
Susvojina	176, 177
Stranačka sposobnost	236
Stečaj	325-328, 332, 333
Sticanje statusa zadrugara	340
Svojstvo upravnog akta	353
T	
Testament	
-usmeni testament	187
Troškovi krivičnog postupka	247
Transformacija ugovora o radu	275
Troškovi postupka u upravanom sporu	377
Tužba za pravično zadovoljenje	
-odbacivanje tužbe	392
-povlačenje tužbe	389
-nedopuštenost tužbe	393
-uslov za podnošenje tužbe	394
U	
Ustupanje ugovora	91
Ugovor u korist trećeg lica	93
Umanjenje vrijednosti imovine	131
Uznemiravanja prava svojine	173
Ugovor o doživotnom izdržavanju	188-192
V	
Vanredno ublažavanje kazne	59, 60
Vansudska prodaja nepokretnosti	83
Vršenje roditeljskog prava	208, 209
Vanbračna zajednica	
-imovinski odnosi lica u vanbračnoj zajednici	226
-sticanje svojine osnovom gradjenja u vanbračnoj zajednici	227

Z

Zelenaštvo	38
Zahtjev za zaštitu zakonitosti	61, 62, 65-70, 263
Založna izjava	75
Zatezna kamata	118
Zakonska subrogacija	121
Zastarjelost	123-131
Zaostavština	
-sticanje zaostavštine	193

Ž

Žalba	
-žalba sudu trećeg stepena	56
-žalba zainteresovanog lica	349

SADRŽAJ / CONTENTS

PRAVNI STAVOVI	5
<i>LEGAL ATTITUDES</i>	
SUDSKA PRAKSA.....	25
<i>COURT PRACTICE</i>	
KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO.....	27
<i>SUBSTANTIVE CRIMINAL LAW</i>	
KRIVIČNO PROCESNO PRAVO.....	41
<i>CRIMINAL PROCEEDINGS LAW</i>	
OBLIGACIONO PRAVO.....	71
<i>LAW OF CONTRACTS AND TORTS</i>	
STVARNO PRAVO.....	151
<i>PROPERTY LAW</i>	
NASLJEDNO PRAVO.....	185
<i>SUCCESSION LAW</i>	
PORODIČNO PRAVO.....	205
<i>FAMILY LAW</i>	
GRADJANSKO PROCESNO PRAVO.....	230
<i>CIVIL PROCEDURE LAW</i>	
RADNO PRAVO.....	271
<i>LABOUR LAW</i>	
PRIVREDNO PRAVO.....	323
<i>COMMERCIAL LAW</i>	
UPRAVNO PRAVO.....	345
<i>ADMINISTRATIVE LAW</i>	
LJUDSKA PRAVA I SLOBODE.....	383
<i>HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS</i>	
INDEKS POJMOVA.....	405
<i>INDEX</i>	

CRNA GORA / MONTENEGRO
VRHOVNI SUD CRNE GORE / THE SUPREME COURT OF MONTENEGRO

BILTEN / BULLETIN

Izdavač / Publisher
Vrhovni sud Crne Gore

Tehnička obrada / Technical processing
Nada Janković

Tiraž / Circulation
700

Štampa / Press
Štamparija "IVPE" - Cetinje

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Centralna narodna biblioteka Crne Gore, Cetinje

347.991 (497.16) (055)

BILTEN / Glavni i odgovorni urednik Dušanka Radović - God 1 (1994) - Podgorica
(Njegoševa 10); Vrhovni sud Republike Crne Gore, 2016 (Cetinje: IVPE). - 24 cm

Godišnje
ISSN 1800-5810 - Bilten (Podgorica)
COBISS.CG.ID 10914832